This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Sezatoarea

Digitized by Google

26227.2

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

JOHN AMORY LOWELL

(Class of 1815)

OF BOSTON

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

26227.2

SEZĂTOAREA

Director: ARTUR GOROVEI

— VOL. IX. —

FĂLTICENI

TIPOGRAFIA M. SAIDMAN

1905

Digitized by Google

Digitized by Google

26227.2

ȘEZĂTOAREA

Director: ARTUR GOROVEI

— VOL. IX. —

FĂLTICENI

TIPOGRAFIA M. SAIDMAN

1905

Digitized by Google

1933-17/2

HARVARD COLLEGE
NOV 2 1912
LIBRARY.

J. A. Lowell fund
(9-12)

BOUND JUL 9 1914

Digitized by Google

ŞEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 1-2. — Folticenĭ, Mart-April 1904.

DIN ORNITOLOGIA POPULARĂ A ROMÎNILOR MACEDONENI

CUM S'A FĂCUT PUPĂZA

I

Ci-că a fost odată o fată frumoasă, cum pereche nu-ĭ puteaĭ găsi. Cum o chema, nimenea nu ştie, căcĭ e mult de atuncĭ. Atîta se ştie numaĭ, că era frumoasă ca lumina soareluĭ şi că era unică la părinţĭ. Aceştia o ĭubeaŭ aşa de mult, că nicĭ o dată nu-ĭ eşĭaŭ din voĭe. Noaptea, după ce ea adormea, tatăl şi mama ceasurĭ întregĭ veghĭaŭ la căpătăĭul eĭ şi vărsaŭ o lacrimă de bucurie că le-a hărăzît Dumnezeŭ aşa mîndreţe de fată. Dimineaţa, cum se scula, bătrîna mamă îĭ punea în gură treĭ grăunţe de sare şi apoĭ o spala cu apă, în care stinsese treĭ cărbunĭ aprinşĭ, ca să nu se deoache odorul eĭ.

Iar fata creştea mereŭ. Şi era voĭnică, rumenă la obrajĭ, sveltă, cu ochiĭ negri şi adîncĭ ca adîncul măreĭ, cu părul lung, moale, galben şi maĭ strălucitor de cît aurul cel curat. Cînd eşĭa din casă, soarele de ruşine şi de mînie se roşĭa la faţă, ĭar luna se ascundea după nourĭ.

Toate celelalte fete din sat nu maĭ puteaŭ de necaz, pentru că toţĭ flăcăiĭ numaĭ la ea se uĭtaŭ, numaĭ calea eĭ îĭ aţineaŭ, numaĭ pentru dînsa se prăpădĭaŭ. Şi se sileaŭ şi ele ca să se facă frumoase şi se spălaŭ şi se găteaŭ toată ziua, dar nicĭ pe departe nu o puteaŭ ajunge pe dînsa.

Şi se dusese în toate părţile vestea despre frumuseţea eĭ şi din toate colţurile pămîntuluĭ veneaŭ Feţĭ-Frumoşĭ, mîndri şi bogaţĭ, ca să-ĭ ceară mîna.

De cît părinţiĭ nu se îndураŭ să o căsătorească şi să se despartă de dînsa.

— Atîta avem şi noĭ pe lume, ziceaŭ dînşiĭ, ea e lumina ochilor, ea este sprijinul bătrîneţelor, ea e bucuria şi fericirea noastră. Fără de dînsa va fi vaĭ şi amar de noĭ, totul ni se va părea pustiŭ.

Digitized by Google

Aşa, că să mai treacă puţină vreme, că tot ea este prea tînără şi fragedă.

Dar vorba cea: cînd îţi vine norocul, să nu-l alungi, căci pe urmă nu ştii ce ţi se întîmplă. Aşa şi cu părinţii feteî celeî frumoase. Intr'o bună dimineaţă mama eî căzu bolnavă greŭ. Lunî întregî ea zăcu culcată. Şi aduseră şi doftorî vestiţî şi chemară babe, carî ştiŭ de toate, de cît nimenî nu putea să-î găsească leacul. Pe zi ce mergea, bolnaveî îî era maî răŭ şi slăbîa şi se prăpădea în toată fiinţa. Plîngea bărbatul la căpătăîul eî şi fata se ruga cît e ziulica de mare la icoana Maîceî Domnuluî, ca să se facă mama sănătoasă, de cît Dumnezeŭ hotărîse într' altfel şi hotărîrile luî, bîetul om nu le poate schimba nicî cu lacrimî, nicî cu rugăcîune.

Intr'o noapte, după mîezul eî, cînd cocoşiî cîntă şi duhurile rele pîer de pe pămînt, bolnava chemă la sine pe fata eî îubită şi pe bărbatul, cu care trăise viaţa aşa de fericită, îî îmbrăţişă şi-î sărută pentru cea din urmă oară şi apoî îşî dete sufletul liniştită şi cu surîsul pe buze.

Trecu de atunci vreme multă, în care tatăl feteî se plîngea şi se văita mereŭ, că e grea viaţa singură, fără femeîe, că el nu vrea să se prăpădească aşa frumuseţe de fată, îngrijind de toate ale caseî şi că maî la urmă tot o să se mărite ea într'o zi şi apoî cum o să trăîască el singur.

Şi aşa, ba că-î una, ba că-î alta, moşneagul într'o zi se căsătoreşte de a doua oară şi îa de soţie o femeîe tînără şi frumoasă dar cu suflet de cîne şi cu inimă de pîatră. Această femeîe era maî rea de cît o babă vrăjitoare, îar cînd se înfuria se făcea vînătă la faţă şi ochiî i se învîrteaŭ, în cap, de gîndeaî că-î eşită din îad, nu alt ceva

Apoî încă o pacoste. Adusese cu dînsa o fată, pe care o avusese de la bărbatul d' întăiŭ şi pe cît de frumoasă era fata cealaltă, pe atîta fata eî era pocită şi schiloadă. *Mama Pădurilor*, îî ziceaŭ toate fetele din sat şi zăŭ, nu era maî puţin pocită de cît Mama Pădurilor.

Ce de zile amare şi ce viaţă ticăloasă de acu înainte pentru biata fată frumoasă! In loc de mîngîîerile dulcî ale mameî, acu primea ocărî; în loc de cuvinte bune, palme şi bătăî; în loc de privirea părintească a mameî, ea întîlnea ochiî de şerpoaîcă a *mîarcă-săî* [mamă vitregă].

Tatăl săŭ o îubea tot ca în trecut şi vărsa şiroaîe de lacrimî, cînd îşî vedea odorul plîngînd şi oftînd. De cît dînsul avea mare

Digitized by Google

slăbiciune pentru nevastă-sa cea nouă. Apoĭ îĭ era şi frică de dînsa, aşa că nicĭ o dată nu-ĭ eşĭa din voĭe şi cînd ea se răstea, el cu capul plecat sta într'un colţ şi nicĭ un cuvînt n' auzĭaĭ din gura luĭ.

Iar femeĭa cea rea hotărîse peirea feteĭ. Nu maĭ putea de necaz, văzînd-o că e aşa de frumoasă, că e aşa de harnică, aşa de lăudată şi cerută de toţĭ, pe cînd la fata eĭ nu se uĭta nimenĭ.

— Staĭ, că-ĭ viŭ eŭ de hac, zise dînsa.

Şi nu o lăsa să se spele, nicĭ să se peptene şi să se cureţe. I-a scos haĭnele eĭ cele frumoase, carĭ o prindeaŭ aşa de bine şi a îmbrăcat-o numaĭ în sdrenţe. Apoĭ nicĭ de mîncare nu-ĭ dădea destulă şi nicĭ nu o lăsa să doarmă ca lumea, ci cu noaptea în cap, încă necîntaţĭ cocoşiĭ, o scula şi o trimitea după munca cea maĭ grea şi obositoare. Ba să care poverĭ de lemne din pădure, ba să spele rufele la gîrlă, ba să facă asta, ba să facă alta, tot îĭ găsea dînsa fel de fel de muncă, carĭ de carĭ maĭ grele şi fel de fel de pricinĭ, ca să o ocărască şi să o bată.

Asculta în toate sărmana de fată şi totuşĭ cînd se întorcea seara acasă obosită şi prăpădită de atîta muncă şi alergătură, mama cea vitregă tot nemulţumită era şi din leneşă şi dobitoacă nu o maĭ scotea.

Şi într'o zi, ce să-ĭ abată femeĭeĭ cele rele:

„Uĭte, zise, sacul ăsta de lînă. Vezĭ că lîna din lăuntru e neagră, de cît tu să te ducĭ la gîrlă şi pînă diseară să mĭ-o facĭ albă ca zăpada. De unde nu, să ştiĭ că e vaĭ de pĭelea ta".

Sacul era greŭ de tot. De cît fata îşĭ făcu curaj, se opinti cît putu şi încovoĭată pînă la pămînt, plină de năduşelĭ, se duse cu el la gîrlă. Cum ajunse, se porni pe muncă şi începu să spele mereŭ lîna, care era neagră ca cărbunele, că doar s'o face albă. Îşĭ sumese ea mînicile pînă la coate, îşĭ prinse şi poala în brîŭ şi ceasurĭ întregĭ tot freca şi tot spala şi tot curăţa; de cît lîna cea neagră, nicĭ gînd n'avea să se facă albă. Şi din noŭ pune-te la muncă şi din noŭ freacă şi învîrteşte şi sucește, dar lîna neagră tot neagră remînea.

Soarele, care o privise toată ziua, se pregătĭa să apună după vîrful munţilor şi să se ducă să lumineze alte lumĭ, cînd fata văzu că nu făcuse nicĭ o ispravă: nicĭ un fir de lînă nu se făcuse alb. Atuncĭ, desnădăjduită, cu ochiĭ roşiĭ şi plinĭ de lacrimĭ, înălţă spre cer braţele sale cele albe şi rotunde şi începu să roage aşa;

„Pu! pu! pu! Prea bunule Dumnezeŭ! Aĭ milă şi de mine, nenorocita, şi scapă-mă de atîtea suferinţe. Prefă-mă într'o pasăre,

Digitized by Google

ca să fug departe de casa asta, ca să scap de femeia aceasta, ca să nu-i aud glasul şi să nu-i văd ochii".

Iar dreptul Dumnezeŭ s'a îndurat şi i-a îndeplinit rugămintea. Şi Luĭ i se înduĭoşase inima de atîtea necazurĭ ce avea biata fată. De aceĭa a prefăcut-o într'o pasere, care din luna luĭ Aprilie şi pînă la Sîn-Petru, îşĭ plînge mereŭ dorul inimeĭ, cîntînd: *pu, pu, pu; pu, pu, pu.* Şi din această pricină, oamenii, maĭ tîrziŭ o numiră *pupăză*.

II

Iar bătrîna *Şana*, bătrînă, că se părea că moartea uĭtase de dînsa şi care auzĭa această poveste zise:

Dar nu e aşa, cum spuneţĭ voĭ. Pupăza e soră cu albina şi s'a făcut altfel.

— Atuncĭ, ĭan spune-ne mamă Şano, cum ştii tu că e maĭ bine.

Şi mama Şana, scărpinîndu-se la cap, începu:

A fost odată o femeie săracă care în toată viaţa eĭ a fost maĭ mult bolnavă de cît sănătoasă. Faţa eĭ era maĭ galbenă ca ceara şi aşa de slabă era, că te puteaĭ uĭta printr' însa. Această femeie avea două fete. Şi fiind că din tinereţe rămăsese văduvă, cu toată boala, tot ea se căznĭa şi muncĭa ziua şi noaptea, ca să-şĭ crească fetele; de cît fetele nu eraŭ la fel. Cea maĭ mică, care era şi maĭ frumoasă, era foarte bună la inimă şi îşĭ ĭubea mult pe mă-sa. Aşa mică cum era, tot căuta să-ĭ fie măseĭ de folos şi să o ajute în toate, ca să-ĭ maĭ uşureze niţel din munca şi nevoile eĭ.

Iar cînd mă-sa nu se maĭ putea ţine pe picioare şi cădea la pat, ea îngrijea de dînsa şi plîngea într'una, că o vedea bolnavă.

Fata cea mare, însă, nu semăna de loc soreĭ sale. Era şi leneşă şi rea de gură. Nu-ĭ plăcea nicĭ un soĭ de muncă şi apoĭ toată ziua. aşa din senin căuta pricină de ceartă şi se răstĭa la mă-sa. Cînd aceasta ofta şi se văita de durerĭ, fata fugĭa din casă, ca să nu-ĭ dea vr' un ajutor.

Fetele s'aŭ făcut marĭ şi mama lor, aşa bolnavă şi săracă cum era, tot s'a muncit de le-a strîns zestre bună şi le-a măritat după tineri de samă.

Din ziua în care s'a căsătorit, fata cea mare nicĭ nu maĭ dedea pe la mă-sa şi nicĭ nu întreba cum este şi cum îĭ merge. Ea îşĭ căta numaĭ de plăcerĭ şi de petrecerĭ.

Într'o zi, însă, mama fetelor se îmbolnăvi foarte greŭ. Era biata femeie singură în casă, fără să aibă pe cineva aproape de dînsa. Atuncĭ chemă pe o vecină şi o rugă să se ducă la fetele eĭ, ca să le vază înainte de a muri.

Digitized by Google

Fata cea mare, cînd auzi că o cheamă mă-sa, începu să se vaïete şi să-şï scuture haïnele de pe ea, zicînd: *pu, pu, pu*, n'o să mă scap o dată şi de dînsa şi să nu se maï ţie de capul meŭ!

Iar fata cea mică, cum auzi că mă-săï ï-e răŭ, alergă într' un suflet la căpătăïul eï, ca să o vază.

Atuncï bolnava, îmbrăţişîndu-şï pe fata eï care o ïubïa aşa de mult, se uïtă la icoană şi zise, înecată în lacrimï:

„Sfinte Dumnezeule, ascultă-mï vorba mea din urmă: prefă pe fata mea cea mare într'o pasăre, care să se vaïete toată viaţa eï şi astîmpăr să nu-şï găsească. Numaï *pu, pu, pu*, atîta să zică dînsa, care n'a venit acum, cînd îmï daŭ sufletul.

Iar tu, fată ïubită, să te prefacă Dumnezeŭ într'o fiinţă, de care toată lumea să aïbă nevoïe. Ceïa ce va eşi din tine, să fie maï dulce ca laptele şi să nu se facă nuntă, orï înmormîntare fără tine".

Dumnezeŭ a făcut întocmaï, cum a cerut bolnava. Pe fata maï mare a prefăcut-o în pupăză, care tot în *pu, pu, pu* o duce, cît e ziua de mare, ïar pe sora eï maï mică a prăfăcut-o Prea-Sfîntul în albină.

Bitolia. **N. Baţaria.**

SĂRBĂTORI BĂBEŞTI

Drăgobetele

La 24 Făurar (Februarie) se serbează această sărbătoare. Drăgobetele e ţinut de femeï şi de babe, maï cu sfinţenie în Oltenia. E ziua cea maï bună de făcut de dragoste.

Babele zic că-ï zi'ntăï de primăvară. Fetele s'adună maï multe, să duc prin luncă hăulind şi culeg tămïïoară, că e bună de dragoste. Tot în ziua de Drăgobete să 'mpreună toate păsăricele, şi fetele aŭ credinţa că, adunînd florï în ziua aceasta, adună toate dragostele.

Babele zic şi 'nvaţă pe fete să culeagă şi să usuce tămïïoară şi viorele, să le păstreze pînă 'n vară la Sînziene şi apoï să culeagă rojï [1]) şi oglicï [2]), să facă un mănunchï amestecat cu tămïïoară şi viorele, să le dea pe apă.

Babele spun că florile acestea sînt surorï şi ele nu se pot ajunge nicï odată şi nicï odată nu se pot întîlni.

1). Rojï = un fel de trandafir sălbatic.
2). Oglicï = florï micï, galbene, de cîmp.

Digitized by Google

Cine păstrează florile acestea pîn' la Sînziene, de le face mănunchĭ şi le dă pe apă, să zice că le-a împreunat, şi 'n cer i se consideră ca jumătate Sărindar.

Sîmbăta lui Lazăr

La cîteva zile după Drăgobete, e Sâmbăta lui Lazăr. Se zice că Sîmbătă, Lazăr a plecat cu caprele la păscut şi-a lăsat acasă pe mă-sa ca să facă plăcinte (turte). Prin pădure, pe unde se dusese cu caprele, se urcă într'un jipan (stejar) ca să culeagă mugurĭ; deodată numaĭ îşĭ aduce aminte de turte, c'or fi gata, şi dă repede ca să se dea jos, cînd cade şi moare.

Du-te vreme, vino vreme, el acasă nu se maĭ întoarce.

Sora lui pleacă să-l găsească. Umblă vreme, umblă, pînă-ĭ dă de urmă. Cum dă de el, de foc că-l găseşte mort, unde se porneşte pe un jelit... şi jeleşte... şi jeleşte, pînă cade moartă lîngă dînsul.

Se grăeşte că 'n ziua de Sf. Maria, rudele şi neamurile ĭ-ar fi găsit pe amîndoĭ cu ĭarbă crescută pe eĭ şi ci-că de-atuncĭ ar fi rămas şi jelitul la morţĭ.

Sora luĭ Lazăr era nevasta luĭ Drăgobete. Ea trăĭa foarte răŭ cu soacră-sa [adică cu mama luĭ Drăgobete, cu baba Dochia].

Dochia ci-că punea pe noră-sa să ducă lînă la fîntînă şi din neagră s'o facă albă. Noră-sa nu putea, şi cînd venea acasă, soacra ĭar o duĭa (bătea). Ea de foc a plecat să-şĭ găsească pe frate-săŭ, şi cînd l-a găsit, a jelit pîn' a murit.

Dochia acu l-a trimis pe fiu-săŭ Drăgobele cu oiţele în munţĭ şi dacă a văzut că pîn' pe la 'nceputul luĭ Mărţişor nu a maĭ venit acasă, a luat 9 cojoace şi-a plecat prin munţĭ. Drumul greŭ şi greŭ la deal, dar ea suĭa-suĭa şi, ca să-ĭ fie maĭ uşor, în toate zilele lepăda cîte un cojoc. In ziua a noua găsi pe fiu-săŭ împetrit în munţĭ cu cavalul sturît (zdrobit) în gură. De jale şi inimă răŭ a împetrit şi baba Dochia.

Rociu (Argeş). **G. Rigo.**

DE-ALE COPIILOR [1])

35. Către unul care-l **cheamă Gheorghe,** copiiĭ strigă:

1). Vezĭ vol. VIII, p. 117 ş. u.

Digitized by Google

Gheorghe, Gheorghe, Gheorghieş,
duce miţele la Eşi,
şi le-adapă
şi le 'nţapă
şi le mînîncă cu ceapă

36. **Jocul în buşi.**—I. Joacă doi saŭ mai mulţi băeţi. Fie care ţine sub palmă mai multe petricele, şi după un formulet dat mai sus (unalana şi-o dragana, etc.) începe unul. Ia cîteva pietre şi le aruncă în sus, prinzîndu-le pe dosul palmei; dacă-s fără soţi, el ia una şi o pune de-oparte, dacă-s cu soţi, dă următorul de oare ce el *s'a fript*; cînd îi fug toate pietricelele de pe dosul palmei, atunci iar *s'a fript* şi dă următorul. Jocul ţine orî cît şi care face mai multe, acela-i mai voînic.

II. Cîte odată se face înţelegerea ca să se joace pînă ce unul ajunge la 20 buşi, d. e.; după această parte, începe partea a 2-a, dar cîte odată se joacă şi izolată. Partea aceasta se numeşte *de-a buşoaîca*, saŭ *să batem buşoaîca*. — Buşoaîca se joacă cu 5 pietricele din care una e buşoaîcă. Se aşează mîna stîngă cu degetele resfirate pe pămînt, şi podul palmei sus cu mîna dreaptă băgată pe sub braţul sting, se aruncă cele 5 pietricele, de unde se ia *buşoaîca* saŭ *calul* şi se asvîrle în sus, în care timp cu mîna dreaptă trebue să se bage sub palma stîngă pietricelele celelalte, fără ca să se atingă pietricica întăia. Se mută treptat, în timp ce se aruncă buşoaîca, pietricelele pe rînd din poziţie în poziţie, fără a atinge pe cea întăi, pe care, după întrarea celorlalte pe sub podul degetelor mare şi arătător, o daŭ şi pe ea. Scăparea buşoaîcei saŭ caluluî pe pămînt, saŭ atingerea primei petricele, atrage după sine frigerea, şi următorul continuă. Cînd rîndul a ajuns din noŭ pe unul ce-a dat, el continuă de unde a rămas.

III. Se adună cele 4 pietricele la un loc; buşoaîca se aruncă în sus, se apucă cele 4 pietricele în mînă, peste care se prinde buşoaîca ce cade de sus. Apoi se aruncă buşoaîca 'n sus, se lasă buşii jos, se prinde buşoaîca ce cade.

IV. Se pun pietricele în cruce, se asvîrle 'n sus buşoaîca, se prinde după luarea de jos a pietriceleî din vîrf; se aruncă buşoaîca, se pune la loc pietricica din vîrf, şi se ia cea din stînga; se pune jos cea din stînga, se ia cea din dreapta, apoi cea de jos.

V. E tot ca IV, cu deosebire că copiiî ci-că fac casă. Scrijală pămîntul, făcînd un trapez-isoscel, iar în colţ pun cele 4 pietre

Tot după scrijăliturî joacă: puţul, găina, cucoşul, omul, etc.

Digitized by Google

Mĭ-aduc aminte că pe vremea cînd jucam eŭ, aceste figurĭ nu eraŭ.

37. **De-a lupul şi oile.** — Băeţiĭ îşĭ pun căcĭulele orĭ pălăriile la un loc, jos. Unul se face lup, unul mocan, doĭ cînĭ. Lupul vine la oĭ, le miroase, dă tîrcoale, ĭa una 'n gură şi fuge. Dacă pînă la un semn nu e prins, atuncĭ oaea îĭ luată; dacă-ĭ prins, i se ĭa oaea, şi se face alt lup.

38. **Formuletul feţeĭ.** — Cînd copilul are părul mărişor, mama orĭ tata îl ĭa în braţă, şi-ĭ sgîlţie treptat, barba, buza, nasul, etc., zicînd:

Barbă barbîră, ochĭ bazaochĭ,
gură gangură [1]), sprincene
mustaţă coţofene,
cărăgaţă, frunte tăvăluc,
nas bazanaş [2]), haţ de părul ţuţuluc [şi-l trage de păr].

39. **Formuletul celor 10 numere de la început.**

Haĭ să zicem una, şi să facă două:
două ţiţe fata are; (bis).
Haĭ să zicem două, să se facă treĭ:
treĭ picĭoare la căldare, două ţiţe etc.
Haĭ să zicem treĭ, şi să facă patru:
patru roate carul are, treĭ picĭoare la caldare, două ţiţe etc.
Haĭ să zicem patru, şi să facă cincĭ:
cincĭ degete la o mînă, patru roate carul are, treĭ picĭoare etc.
Haĭ să zicem cincĭ, şi să facă şese:
şese boĭ la plug să mînă, cincĭ degete la o mînă etc.
Haĭ să zicem şese, şi să facă şepte:
şepte zile 'n săptămînă, şese boĭ la plug să mînă etc
Haĭ să zicem şepte, şi să facă opt:
opt picĭoare racul are, şepte zile 'n săptămînă, etc.
Haĭ să zicem opt, şi să facă nouă:
nouă lunĭ femeĭa ţine, opt picĭoare racul are, etc.
Haĭ să zicem nouă, şi să facă zece:
zece banĭ bănuţul are, nouă lunĭ femeĭa ţine, etc.

40. **De-a rădăcina** (la priveghiŭ). — Unul se pune jos, altul în braţele luĭ, altul într' ale acestuĭa şi aşa mai departe. Unul cu un băţ, ci-că cu casmaua, se duce la cel din frunte şi-ĭ zice:

1]. Alţiĭ zic: barbă bărbie, gură pustie.
2]. Se maĭ zice: nas calaraş.

Digitized by Google

Iarna-i grea şi friguroasă,
şi n' am nicĭ o cĭoată 'n casă,

şi dă cu varga la picĭoarele acestuĭa. Acesta ţipă, sare 'n sus, şi ceĭ dimprejur fac haz; se duce la al doilea, la al treilea etc., apoĭ îşĭ ĭa maĭ mulţi tovarăşĭ, se apucă brîŭ de brîŭ, şi cele două tabere trag de un băţ; dacă prima tabără îl scapă, atuncĭ rădăcinile aŭ fost scoase şi se începe tăerea lor cu cîte-o vergică.

41. **De-a domnul.** — Sînt două beţe, despicate din unul singur, rătezate pĭeziş la capete pe unde se alipesc. Unul le aruncă în sus şi dacă cad ambele cu partea albă [deschicătura] în jos, atuncĭ acela se zice că a căzut *om bun* şi rîndul trece la altul, care, dacă-ĭ cade un *lemnuş* cu faţa 'n jos, ĭar unul cu faţa 'n sus, atuncĭ se zice că-ĭ *chĭor* saŭ *hoţ* saŭ *ţigan*; dacă altuĭa îĭ cad amîndouă cu faţa în sus, el e *domn* şi cu o basma împletită în două, dupa ce-a sucit-o bine, bate cel ce cade chĭar, de-acum înainte. Bataĭa se face dînd la palmă, cîte una saŭ maĭ multe. Loviturile sînt, după tărie, denumite: *dulcĭ*, *cam aşa*, *sărate*, *chipărate*, *cum merge ghiholul pe sîrmă*, *cum fuge dracul de tămie*.

Cînd altul cade domn, primul demisionează.

42. **De-a mingea 'n cuc.** (Pe la noĭ: de-a *micea*). — Se joacă la şcoală pînă nu vine „domnu". E bătut un ţăruş pînă maĭ rămîne afară ca de 5—6 degete pe lat. Lîngă el se face o groapă, cît încape pumnul. Pe ţăruş se pune o scîndurică, cu un vîrf în groapă ĭar cu celalt capăt saltat. Se pune micea pe capătul din gropuşoară, ĭar unul cu un cĭomag bate în capătul ce stă saltat. Mincea (mingea, micea) sare drept în sus, *cuc*, şi cel ce-o prinde *întră la bătae*, pe cînd cel ce bătea trece să *porcătască*.

Fiind că a venit vorba de mice, să vedem cum e pe la noĭ. Micea e saŭ de petecă, saŭ de păr. De petecă se face ca un ghem, se învălue şuviţa pe lat, şi cînd s'a isprăvit, se coasă cu aţă. Unii maĭ fac, cînd li-ĭ treaba 'n grabă, micea, strîngînd boţ o cîrpă, şi o învăleşte cu un petec pe care-l coasă. — Micea din păr se face aşa: Se săceală boul saŭ calul, şi părul se strînge pînă cînd ar putea avea mărimea uneĭ căcĭule, neîndesat. Se scarmănă bine şi apoĭ se începe a se *pături* cu palmele. Volumul eĭ, se tot micşurează, se micşurează, pînă cînd îşĭ ĭa chipul comun. Sînt în sat anume copiĭ cari-s meşteriĭ în facerea de mincĭ, pe care le vînd cu 10—30 de banĭ. Cea maĭ bună mice e acea ce are 'n diametru 7—8 cm., şi-ĭ tare ca *hieru*. Păturеala micĭĭ nu trebue să se facă cu

Digitized by Google

părul ori cu mînile ude, căci atunci micea nu ţine mult, şi la o batae mai *„înhierbîntatî îi curgi peticili“*.

43. **De-a pasărea sboară.** — In jurul unei mese toţi pun două degete pe margini. Un preşedinte ales cu un formulet oare care, cu *mişca* în mînă [basmaua de la No. 41] zice: *Pasărea sboară?* — *Sboară*, răspunde tot el, imediat, ridicînd degetele în sus. Toţi răspund odată cu el: *sboară*, ridicînd degetele în sus. Apoi se încep înşelăturile d. e.: Ghiholu sboară? Sboară, şi mulţi, de iuţeală zic: „sboară“, şi ridică degetele 'n sus. Acela îs *ochiţi* şi bătuţi la palmă. Zice apoi: „Găina sboară? Sboară“ pe cînd mulţi crezînd că se vor înşela ca în cealaltă dată, ori zic *„sboară“* dar nu ridică degetele, ori le ridică şi nu zic, se înşală şi-s bătuţi la palmă cu mişca.

44. **De-a ineluşu 'nvîrteşug.** — Un băet se pune cu genunchii pe pămînt şi cu capul plecat. Ceilalţi băeţi pun cîte un deget pe spinarea lui, astfel că vîrfurile degetelor formează un cerc cam cît fundul unei căciuli; unul căzut la sorţi, precum căzut e şi cel de jos, îşi plimbă degetul pe marginea cercului de degete zicînd:

ineluş
învîrteşug
gîcî pe-acui deget am pus?

pune degetul său pe-al unuia. Dacă cel de jos gîceşte, atunci cel de jos devine jucătorul de rol al celui ce a fost sus, şi aşa mai departe.

45. **Titirezul**, cred că e răspîndit aproape pretutindeni. La noi, copiii îl fac din partea de jos al unui fus, pe care o ascute; saŭ e făcut special. Cât se învîrteşte el, copiii cîntă:

Sfîr, sfîr, sfîrtiac,
cu minteanul de şaiac
şi pe soare şi pe ploae
cu căciula dintr'o oae,

şi apoi iar de la cap.

Băeţii rîd cu sgomot şi chibzuesc apoi, asupra urmei pe care a făcut-o titirezul pe vatra plină puţin de cenuşă, ori a meselî, după ce s'a pus făina cernută 'n mămăligă şi rămîne numai praful fin.

46. **Mininci?** — E un joc al băeţilor de şcoală. — Unul ţine cartea (cărţile de citire din cl. 2-a ori a 3-a aŭ figuri mai pe toate paginile) şi zice celuilalt: „Mininci?“ Cela răspunde: „Mininc“, şi cade cartea la *lup*. Apoi rîsete! Şi iar: „Mininci?“ — „Nu“, şi cade la *gîscă*, iar primul strigă: „Atîti focu (bată-te focul) nu mîinci tu gîscă, prostule“.

Digitized by Google

47. **De-a spînzurata.** — Joc nou; pe cînd învăţam eŭ nu era. Unul îşi ia un cuvînt în minte, d. e. *spînzurat.* El scrie iniţiala şi finala, iar pentru celelalte litere lasă liniuţe orĭ puncte: S . . . . . t, însă dacă printre literile întrepuse ar mai fi una ca iniţiala, atunci trebue pusă, d. e. *Tiirezurĭ*, trebue pus aşa Titi . . . . . ĭ. Şi aşa aranjat, celalalt zice: „pune pe *a*". Presupunînd că jucăm cu acesta de pe urmă. Primul răspunde nu-ĭ, şi face un cap de om. Şi tot aşa — „Pune pe *e*". — „Iacată-l (aĭ)" — „Pune pe *v*". — „Iacătă şi trupul" (face trupul la cap) etc., şi dacă nu-l ghiceşte pînă la fine, primul, după ce a făcut picĭoarele, mînele, juvăţul, coarda şi scara, declară pe soţul său *spînzurat.* E considerat ca băet de mare agerime, acel ce ghiceşte dintr'o dată.

48. Cînd văd copiiĭ pe unul *cu pielea goală*, fie la scaldat, fie între fraţĭ cînd îĭ scaldă mă-sa Sîmbăta, strigă:

pele goală,
bagă 'n oală.

Se repetă de mai multe orĭ.

49. **De-a poarca.** [Joc în 10 cel puţin]. – O bortă în pămînt, cît căcĭula, se numeşte *gaşcă* saŭ *tîrg.* 9 saŭ mai multe *găştĭ* sînt în cerc, împrejurul eĭ. Fiecare băet stă cu băţu 'n *gaşca* luĭ, pe cînd unul căzut la sorţĭ, aduce, bătînd încet cu băţul, o mice mare, *scroafă; o aduce la vînzare în tîrg*, şi tot o plimbă pe lîngă bariere şi tot întreabă: — Cuĭ îĭ trebue o scroafă groasă
bărdănoasă,
scroafă groasă,
fătăcĭoasă ?

pînă ce unul, pe furiş, îĭ trage una de se duce opt şi nouă. Porcarul, dacă n'a putut pune băţul luĭ în gaşca celuĭ ce-a gonit scroafa de pe lîngă tîrg, să duce de o aduce din noŭ; dacă a pus, atunci cel pierdut îĭ ia locul. — Să 'ntîmplă însă că, cu mare greutate, cineva să-şĭ introducă scroafa 'n tîrg, în gaura cea mare. Atunci ceilalţĭ, toţĭ staŭ pe la locurile lor, căcĭ se 'ncep *schimburile.* Porcarul comandă după ce spune „la dreapta", orĭ „la stînga": *Schimbaţĭ una*, de mai multe orĭ. Cînd zice, „schimbaţĭ una" toţĭ se duc la gaşca vecinuluĭ, avînd grija ca nu cumva să pue porcarul băţul său în una, căcĭ acel căruia i se cuvenea locul, este trimis după scroafa, care poate-ĭ scoasă din tîrg de alţiĭ. Dacă el a fost *scos*, iar scroafa *nu*, comandă el înainte:

— schimbaţĭ una.....
— schimbaţĭ două.....

Digitized by Google

— schimbaţi treĭ.....
— schimbaţi una....., pînă ce reuşeşte.

Cît se luptă doĭ, alţiĭ de cele maĭ multe oriĭ svîrl afară scroafa din tîrg.

50. **Sfîrîiac**. — Sfîrîiacul e o jucărie de ĭarnă, de multă tehnică. Iacă cum se face un sfîrîiac: se ĭa o nucă *gogită (gogă)* cu mîez oriĭ fără mîez (nucă bortonoasă) şi i se fac treĭ găuriĭ: două în vîrf şi coadă şi a treĭa în mijlocul uneĭa din cojiĭ. Cu o sulă saŭ cu o andrea i se scoate tot mîezul afară (nuca trebue să fie de cele rotunde şi mariĭ). Găurile (bortele) polare sînt maĭ mariĭ. Se cîopleşte apoĭ un băţişor de corn, uscat, fiind maĭ tare, şi într'o parte, subţiată maĭ tare, se introduce goga. Se însamnă partea cît intră 'n gogă, şi de mijlocul eĭ se leagă un fir de aţă mlădioasă dar tare, şi se scoate prin gaura a treĭa. La un capăt al băţuluĭ, numit *osiac* saŭ *lemnuş* se înfige o bucată de ştiulete de popuşoĭ, cu grăunţe. Se învîrteşte acum aţa, care-ĭ fixată pe osiac, împrejurul luĭ şi apoĭ cu o mînă ţinînd de gogă ĭar cu cealaltă trăgînd aţa, osiacul se învîrteşte cu o mare ĭuţeală, şi cînd credem că aproape toată aţa s'a desfăşurat, lăsînd-o maĭ slabă, vitesa cîştigată de greutatea bucăţeĭ de ştiulete, face ca osiacul să se învîrtească înainte, înfăşurînd aţa cu o direcţie inversă cu cea primitivă. Continuînd aşa, vom avea regulat, o succesie de învîrtirĭ şi desvîrtirĭ, pe cînd popuşoĭul *sfîrîe*.

Ca precauţiune, nu trebue să ţinem atinsă aţa în învăluirea şi desfăşurarea sa pe lîngă gardinea gaureĭ nuceĭ, căcĭ se roade. Greutatea constituireĭ constă în darea găurilor (se face cu un briceag oriĭ cu vîrful înroşit al sucaleĭ), şi în scosul firuluĭ pe gaură.

57. **Sfîrîiacul cu bumb** (bunghiŭ). — Poate că e maĭ răspîndit ca celalt, fiind maĭ simplu. Se face cu bumbĭ mărişoriĭ, de os oriĭ de carton, cu cîte 2 saŭ 4 găuriĭ. Prin cele 2 saŭ cele două opuse (cînd is 4) se bagă un fir de aţă, lung de cel puţin 1 metru; se leagă capetele şi se dă bunghĭul la mijloc; apoĭ, se învîrteşte într'o direcţie, ţinînd fix în degete cele 2 capete. Cînd firul e bine răsucit, tragem în lăturĭ: bunghĭul se învîrteşte cu mare ĭuţeală în sens contrar învîrtind din noŭ aţa. Energia care face să învîrtească bunghĭul aţa, în desvîrtirea luĭ, e căpătată de însăşĭ desvîrtirea, mărită cu tragerea capetelor în lăturĭ.

52. **Mingea**. (Mincea, micea). — Mingea e jocul cel maĭ clasic printre ţăranĭ, fiind că-l joacă copiiĭ de la 7 anĭ, pînă şi oamenĭ de 50—55 de anĭ. Adică spun mincĭunĭ, îl jucaŭ oamenii destul de în vîrstă, pînă acum 8—10 anĭ.

Digitized by Google

De-a mincea se joacă în zilele cînd nu este horă în sat; pe cîmp cînd sînt băeţii cu vitele la păscut, sărbătoarea cînd după „ruptul horei“ (saŭ spartul horei, pe cînd soarele-i de-un harag), pleacă fetele şi flăcăii mai mărunţei (cu ţiulee, comparaţie cu puişorii de pasere), spre poarta ţarnei, poarta satului, spre a eşi înaintea cirezei ce vine de pe mirişte, etc.

De-a micea se joacă în 3, 4, 6 şi 8. Cum e micea, ştim de mai sus.

1) **Micea 'n trei.** O joacă, mai ales băeţii mici, cînd lipseşte al patrulea. Se face două *găşti*, două borte în pămînt, de mărimea pumnului, la distanţă de 6—8 paşi. Doi băeţi vor fi la *porcăreală* şi unul la *batae*, saŭ la *bătut*. Alegerea se face după un formulet, saŭ dispun ei modul zicînd: „Să dăm băţul“! Unul pune mîna pe băţ jos, la capăt, altul de-asupra lui, şi al treilea tot de-asupra, primul iar, etc. Întăiaşi dată nu se ţine, nici a doua nu, iar la a treia oară cel ce cade de-asupra, acela va fi ales la bătae. Am spus că la întăia dătătură, unul pune mîna jos. La a doua nu. Cel cu mîna sus, asvîrle băţul alluia şi de unde-l prinde, se continuă punerea mînilor. Apoi acelaş lucru pentru a treia dătătură.

In sfîrşit, alesul, la mijlocul găştilor, se aţine la bătae. Unul de la porcărelă (pe la Tecuci se zice de la *păscăreală* ori *păscărie*) svîrle mingea către cel lalt. Bătăuşul o loveşte, mingea se duce departe, şi el aleargă „de pune chicîorul în găşti“ şi-i ia locul: dacă mingea nu s'a dus departe, porcarul o pune 'n gaşca lui, înainte de-a pune bătăuşul picîorul [se fac înţelegeri, ca să se prindă, adică să se permită şi cu băţul de bătut], ori o asvîrle răpede la celalt care o pune în gaşca lui, întrînd la bătae, înlocuindu-se reciproc. Sînt buni bătăuşi, cari după ce a pus picîorul în gaşca lui x, se aţine şi „trimete mincea la iarbă“, de pe sus, cînd x, neisbutind s'o pună în gaşca lui, ori ne avînd vreme, o svirle către y. Cînd vre unul prinde micea „din ţică“, adică cînd voluntar saŭ involuntar mingea abea-i atinsă cu băţul, şi ea n'apucă „să mînînce pămînt“, bătăuşul este scos. Acest fapt „ba c'a fost ţică, c'am auzit eŭ, iaca să-mi plesnească ochii, dacă spui minciuni, ba că n'a fost ţică, c'o vîjîit băţul în vînt“, etc. sînt subiecte de dese neînţelegeri.

2) **Micea 'n patru.** Doi la bătae, doi la porceală. Perechile se aleg. De bătae, se dă ca şi la punctul 1, cu deosebire că-s doi în loc de trei, ori dacă are o lopăţică, o scuipă pe o parte şi o aruncă în sus, spunînd, „ce vrei: ud ori uscat?“ şi după cum cade, ori în fine, se face convenţia că „băţul aista e al nostru şi aista e al

Digitized by Google

vostru". Le asvîrle în sus şi ele cad unul peste altul. Cel de asupra dă „bătaĭa" uneĭ perechĭ. Cînd nu se reuşeşte, se dă de a 2-a oară etc. Depărtarea între găştĭ e de cel puţin 8 paşĭ. Fie A, B la bătae, *a*, *b* la porcăreală; *a* svîrle mincea „prin băţ", nicĭ prea pe sus, nicĭ prea jos; B o loveşte, *a* o prinde din bătae, orĭ din „ţică" şi perechile se înlocuesc. Saŭ *a* aleargă după mingea bătută de B, B şi A „daŭ ţică" (lovesc beţele) tare şi se duc de pun picĭorul în gaşcă (orĭ băţul, dacă aşa le-a fost învoĭala), orĭ B bate mincea nu prea tare şi o ĭa de jos, înainte de a da A B ţica, atuncĭ A cu un picĭor în gaşcă se întinde cu băţul în spre B, care şi el cu băţul întins, daŭ ţica şi fuge de pune picĭorul saŭ băţul în gaşca luĭ *b*. Dacă nu cum-va găseşte gaşca ocupată de mincea svîrlită de *a*, atuncĭ e bine, dacă nu,... la porcăreală. In acest cas eĭ aŭ fost „scoşĭ" de la bătae. Saŭ, în fuga luĭ B spre gaşca luĭ *b*, cînd *a* a svîrlit mincea, poate a maĭ lovit-o odată, atuncĭ eĭ datoresc „două ţicĭ" etc.

Porcariĭ n'aŭ voe să treacă în svîrlirea minceĭ, în timpul ţicăĭ dincolo de „în dreptul" (substantiv, pentru direcţia) găştilor. Cînd se dă ţică, porcariĭ pot schimba micea şi pe jos. In acest cas bătăuşiĭ o pot opri cu băţurile (beţele) orĭ cu picĭoarele, dar n'aŭ voe „s'o roadă" adică s'o lovească cu băţul şi s'o trimeată la iarbă. Aceste dispoziţiĭ sînt admise pentru orĭ ce joc de mince în 3, 4, 6 orĭ 8.

Unĭĭ, în joc maĭ fac condiţiĭ, „să nu se bată strîmb" adică în altă direcţie, de cît cea a găştilor. Contravenientul e pedepsit cu înlocuirea luĭ şi a tovarăşuluĭ, saŭ cu aducerea luĭ, a miceĭ.

Micea atinsă de băţ, şi prinsă „din cuc" (de pe sus) orĭ aşa că nu mînîncă pămînt, de către porcarĭ, îĭ aduce la bătae. De aceĭa cînd e micea bătută şi prinsă într'un copac orĭ pe o casă, cel ce va avea-o, va fi la batae; d. e. copacul se scutură, şi ceĭ 4 se aţin, orĭ necăzînd, care se urcă maĭ ĭute şi o ĭa, etc.

3) **Micea 'n 6.** — 4 la bătae, 2 la porcăreală. Sînt 4 găştĭ, formînd un dreptunghĭ, cu dimensiunĭ de 18—12 paşĭ şi lăţimea de $2^1/_2 - 3^1/_2$.

Micea se asvîrle printre eĭ, pe la mijloc. A, B, C, D la bătae, *m*, *n* la porceală. Lovind C, d. e. mincea, daŭ ţică ambele perechĭ, individual, şi care-ĭ prinsă (joc întocmaĭ ca la p. 2) e înlocuită cu perechea de la porcăreală.

4) **Micea 'n 8.** — 4 la bătae, 4 la porcăreală. Se joacă cînd sînt mulţĭ băeşţĭ. 2 propun jocul şi se aleg în ordine. A îşĭ ĭa tovarăş pe C, dacă a căzut I-iul, B pe D, A pe E, B pe F, A pe G,

Digitized by Google

B pe H şi apoĭ daŭ de bătae. Doĭ dintre porcăraşĭ se aşează în poziţia celor 2 de la jocul în 6, ĭar ceĭlalţĭ 2 sînt „alergătorĭ“ şi se pun la spetele primilor, la 4—8 paşĭ, ceĭ aduc mingea. — Un caz: B la batae, are ca coleg de gaşcă pe D, ĭar maĭ aproape pe F; B bate mincea, atunceĭ grupa B, D, F. H trebue cîte 2 să dea ţîcă. D vine „fără grijă“ de dă ţîcă cu B, căcĭ F îĭ păzeşte cu băţul gaşca luĭ, în casul cînd porcăraşiĭ din partea lor ar pune în gaşca luĭ D, şi tot odată F îşĭ păzeşte şi gaşca luĭ, care fiind atinsă de mice după darea ţîceĭ, trebue să-ĭ scoată la porcăreală. Apoĭ vine rîndul pereche F H să dea ţîcă, pe cînd B îşĭ păzeşte gaşca luĭ şi pe a luĭ A.

Maĭ adaug că în timpul dăreĭ ţîceĭ, ceĭ ce daŭ se codesc, se prefac că daŭ, şi fug pentru „doar-doar or căpăta pustia de mice la îndămînă“. Orĭcĭneĭ ce vine la ţîcă, alergă împrejurul tovarăşuluĭ de maĭ multe orĭ, cîntînd următoarele, doar or profita de ĭluda porcarilor şi or da ţîca, ceĭlalţĭ întîrziind cu svîrlirea minceĭ. Asta se face maĭ ales la jocul în 4. Cîntecul e următor:

Oĭŭ da ţîca, orĭ n'oĭŭ da, că ţi-oĭŭ da şi eŭ v'odată,
asta-ĭ după voĭa mea; să nu fi gură cascată;
trĭĭ, trĭĭ, trĭĭ, trĭĭ trĭĭ, trĭĭ, trĭĭ, trĭĭ
ĭa, dă-mĭ lapte, măĭ Andrĭĭ, bate ţîca măĭ Andrĭĭ.

Cînd se întîmplă vre-o neînţelegere şi jocul se strică, atunceĭ ceĭ de la batae, firește, totdeauna cu dreptate, zic celorlalţĭ:

Porcaraşĭ de lună nouă, porcaraşĭ de lună veche,
fură cloşca de pe ouă; fură cloşca de-o ureche.

Cînd mingea e bătută departe, atunceĭ băeţiĭ daŭ ţîca ĭzbind beţele în vîrf, zicînd „să scoată ochiĭ draculuĭ“.

Cînd se rupe un băţ, orĭ nu convine bătăuşuluĭ, şi vrea să-şĭ eĭe altul, atunceĭ „spurcă gaşca“ stupind într' însa şi aceasta se face de ordinar fără ca să vadă porcariĭ, carĭ vin ĭute să puc 'n gască, cînd vine şi cel dus strigînd: „mie stuchitul, ţie picîlitul“.

53. **De-a cucu.** — Băeţiĭ se pun roată, lăsînd distanţă de un loc între eĭ. Unul stă în mijloc şi-ĭ *cucul*. Unul din roată strigă:

Rădăcină,
plătăcină,
cucu-ĭ în grădină?

Iar cucul răspunde cîntînd: „cucu, cucu!“; ĭar unul din roată strigă: „dă-mĭ apă să mă spăl“, şi cucul se duce de-ĭ face: „ptiu, ptiu“ în palmă, începînd a trece printre ceĭ din horă, în zigzag rotund, pe cînd eĭ se grăbesc a cere apă. După treĭ-patru încunjururĭ, unul strigă, care se crede bun de fugă, de două orĭ: „dă-mĭ pe-

Digitized by Google

tica să mă spăl", cucul răspunde, tot de două orĭ: „ĭa din coada mea", şi-ĭ scapără călcăile fugînd, pe cînd cel „ofensat" caută să-l ajungă. De-l ajunge, vaĭ şi amar de coada luĭ.

54. **Apă din coardă.** — E o pîcăleală ce se face cu băeţiĭ micĭ la priveghiurĭ. Un „cîne bătrîn" are un cuţit pe care-l înfige în coardă, ĭar sub el staŭ copiiĭ aşteptînd să ţîşnească apa. Se trudeşte cît se trudeşte şi se face că scapă cuţitul jos; atuncĭ sar de se pleacă cu mulţimea în jos ca să-ĭ dea bătrînciorului cuţitul spre a continua minunea. Cît staŭ eĭ plecaţĭ cu gîtul în jos, făcătorul de minunĭ, varsă peste eĭ o ulcică cu apă, care o aţinuse la locul unde împunsese coarda zicînd, ca şi cum ar fi stat cu ulcica la cepul poloboculuĭ: „daţĭ maĭ ĭute că se umple ulcica, daţĭ maĭ ĭute". Intr' adevăr, băeţiĭ cred că ulcica a fost pusă acolo, fără apă.

55. **Ce te doare?** — Se joacă băeţĭ şi fete la priveghiurĭ. Se pun jos roată învrîstaţĭ: un băet şi o fată. Unul ţine *mişca* 'n mînă. Fie care are un nume: Tănasă, Pĭatră, Ţigară, Mort, Fălticenĭ, etc. şi şeful, cel cu mişca, întreabă *ĭute, dar ĭute de tot*, pe vecinul săŭ şi el răspunde tot ĭute:

— Ce te doare? — Inima.
— Ah! mă doare. — După cine?
— Ce te doare? — După Pĭatră,

dacă şeful a întrebat d. e. pe Tanasă, vecinul săŭ. De ordinar, aceste nume sînt lungĭ şi încurcate, şi întrebatul răspunde că-l doare inima după x, care nicĭ nu-ĭ aşa de atent, nefiind vecin cu el, decĭ neaşteptînd rîndul. Acesta întrebat din scurt, uĭtă numele şi mînîncă bătae la palmă cu mişca de basma.

56. **De-a foaĭa.** — Se joacă la priveghiurĭ. Doĭ inşĭ, ţiganul îşĭ ĭa foaĭa în spate, şi fiind guraliv, „bun de tămăşaguri" întreabă lumea pe delăturĭ, dacă-ĭ dă ceva de lucru. Unul d. e. îĭ spune: „măĭ meşter lăcătuş, ĭa fă-mĭ o potcoavă", şi ţiganul îşĭ pune foaĭa jos şi începe a o umfla. Foaĭa suflă jos, de prăpădeşte pămîntul, geme şi icneşte nevoe mare, maĭ pişcă pe fete, pe neveste de picĭoare şi ceĭlalţĭ, fireşte, rîd, fetele ţipă. Nostime-s conversaţiile cu ţiganul, care-şĭ laudă foaĭa, ba chĭar foaea grăeşte:

— Eĭ, dar foae ca mine, maĭ rar în Moldova.
— Mă balaoacheşe, dar foaea ta vorbeşte?
— Vorbeşte (horgheşte), cum să nu vorbească,

că-ĭ tocmaĭ din ţara nemţească.

Ba, ţiganu-şĭ laudă ghiocul, cu care-şĭ poartă foaĭa: „Ghiocu-ĭ ghiocat, cumpărat, minunat, frumuşel că merge singurel, etc.

Digitized by Google

28. **De-a paiu.** — Se joacă cu băeţi mulţi. Se pun toţi roată şi ţin palmele alipite. Unul, *Dumnezeŭ*, are 'n mînă un paiŭ şi mergînd la toţi ceilalţi se face că-l lasă; ceilalţi toţi, prefăcîndu-se, prin deschiderea palmelor, ca o scoică, că l-aŭ primit. Unul stă, în acest timp de-oparte. Acela-i *Dracu*. Atunci Dumnezeŭ strigă:

Scoală drace 'ntr' un picior,
că ţi-a murit un fecior,

şi Dracul vine într' un picior, spre a ghici la cine-i paiul. Dacă a ghicit, atunci acel băet „e al draculuĭ", dacă nu, „e al luĭ dumnezeŭ". Şi într' un cas şi în altul, acela se duce în partea căzută. Lucrul se continuă pînă ce a rămas unul singur. Aceluia Dumnezeŭ îi pune paiul într'o mînă, şi el, cînd dracul e strigat, începe să învîrtească pumnii împrejur strigînd: ghici în care, ghici în care, etc. Dacă a ghicit în care mînă-i, atunci îşi ia, dracul, partea.

(Din Ţapu, jud. Tecuci). **Tudor Pamfile.**

FINUL LUI DUMNEZEU

(POVESTE)

Poveştili nu-s di ieri di-alalti ieri; eli-s tucma di pi vremia cin îmbla pi pamînt, Dumnedzăŭ şi cu Sfîntu Petria. — Ori undi-agiungè ii sara, dupa ci face mîncari şi mînca, dzice Dumnedzăŭ cătră Sf. Petria: Petri, spuni-o povesti! Sfîntu Petria trăbuia si spui povestia; dupa ci-o gatè di spus, Dumnedzăŭ dzice: Dumnedzăŭ ţ'o plătiasci, Petri.

Da ii cîn îmbla pin lumi, era ca doi moşnegi bătrîni, bătrînu: Amu, iaci ci-i vorba: O fati di om năcăjit, o greşit ş'o îmblat c'on năcăŭ; dă, lumi nigreşiti nu-i!

La citi-va vremi, purcedi fata groasi. Ruşinia ii, saraca! E amu nici nu măi cutidza si iasi'n sat; ci tăti fetili şi nevestili o luŭaŭ îm batgiocuri. Cîn o vinit vremia, fata o născut un băet aşa di frumos, di nu si măi afla altu si-i stăi'mpotrivă pi lumia asta.

Da fata, ca si nu măi ştii tătă lumia di patima ii, o luŭat băitu îm braţi şi s'o fost pornit si-l dăi'ntr'o fintîni cari era pi-on cîmp, la o margini di drum. Iati ci pi cîn era si si apropcii di fintîni, agiungi tucma atunci, Dumnedzăŭ cu Sf. Petria.

— Petri!

— Ci-i Doamni?

— Ştii tu, Petri, ci vre si faci bgiata fata asta?

— Cum nu, Doamni, vre să dăi pruncu cela în fîntîni.

Digitized by Google

— Haĭ, Petri, sĭ-l luăm cu noĭ; tu l-ĭĭ moşĭ şĭ eŭ l-oĭ botidza In vorba lor, agĭungi şi fata la fîntîni.

— Fatĭ hăĭ, dzĭci Dumnedzăŭ, da ci vreĭ sĭ facĭ?

— D'apu, moşule, ĭacĭ cum şĭ ĭaci cum.. şi spuni fata tătă păţărania cu băetu, şĭ c'amu vre sĭ-l dăi'n fîntînĭ sĭ nu maĭ ştii lumĭa ci-ĭ şĭ cum ĭĭ.

— Dă-ni noau băiţălu ista.

— Vi-l daŭ, cum nu, cu tătă inimă vi-l daŭ; bogdaprosti cĭ vreţ sĭ-l luŭaţ.

Atuncĭ Dumnedzăŭ o blagoslovit fata, şĭ e cîn s'o 'nturnat acasĭ, tot fatĭ ca dintĭĭ s'o 'nturnat.

Amu Dumnedzăŭ şĭ Sfîntu Petrĭa, o luŭat băetu, l-o moşît, l-o botidzat şĭ ĭ-o pus numi Petrĭa. Da din cĭasu cîn l-o botidzat, băetu o început a îmbla îm picĭoari, ş'a vorbghi ş'a pricepi orĭ ci lucru. Dumnedzăŭ ĭ-o făcut un rîndişor di strai,... da ci strai, mnicĭ di tăt: cămeşulĭcĭ, cuşmuţĭ mititicĭ'm cap, bernăvicaş în picĭoari, sumăĭeş pi dînsu — şĭ uni mergè Dumnedzăŭ şi Sf. Petrĭa, băetu sĭ ţînè di ĭĭ.

Amu cum o potrigit ĭĭ, cĭ pi 'nsarati o agĭuns într'o paduri. Sf. Petrĭa ciind meştir di facut mîncari, cum o poposît, odatĭ o tăĭet lemni, o adus apĭ, o făcut focu, o pus ş'o făcut mamaligĭ şi alti mîncărĭ; ĭar dupa cĭ-o stat cu tăţ la masĭ, o dzîs Dumnedzăŭ: „Petri, spuni-o povesti".

Sfîntu Petrĭa, atuncĭ o spus o povesti lungă şĭ frumoasĭ; dupa cĭ-o gatit-o di spus, o dzîs Dumnedzăŭ: „Bogdaprosti, Petri, Dumnedzăŭ ţ'o platĭascĭ". Da baetu di colu: „Apu, nanaşule, eŭ n'am cu ci plati moşuluĭ povestĭa; da ĭ-oĭ da cuşmuţa din cap". Şi ĭe băetu cuşma şĭ ĭ-o dă ţu Sf. Petrĭa. Da Sf. Petrĭa numa o rîs, o luŭat căcĭula, o pus-o'n traĭstĭ şĭ cîn s'o facut dzĭ, s'o pornit ĭarĭş la drum.

Aşă cam pi 'nsarate, ĭĭ ĭar agĭung într'o paduri.— S. Petrĭa faci mîncari, sĭ daŭ cu tăţĭ şĭ mînîncĭ şĭ dĭ-acolè dzĭci Dumnedzăŭ: „Spuni Petri, o povesti". Sf. Petrĭa o spus o povesti şĭ măĭ frumoasĭ di cît ceĭ din sara trecutĭ. Dupa cĭ-o gatit-u di spus, dzĭci Dumnedzăŭ: „Dumnedzăŭ ţ'o platĭascĭ, Petri".

Da băetu di colu: Apu eŭ, nanaşule, n'am cu ci plati moşuluĭ povestĭa; ĭ-oĭ da cuţaluşa ĭas cu cari's încins".

— Dă'ĭ-o, cinule.

El, *bătătu* [1]) tot bĭăt: socotè cĭ povestĭa sĭ plateşti cu banĭ, orĭ cu alticelĭa, nu ştiè încĭ bini, ci-ĭ pi lumi.

1) Tătăruşenii, în graiul de toate zilele, întrebuinţează şi cuvîntul *bĭăt* şi băet.

Digitized by Google

Sf. Petrĭa o luŭat curaluşa di la baet şĭ dupa ci s'o facut dziu, s'o sculat cu tăţi şĭ s'o pornit pi drum înnăinti.

Pi cîn o prins a amurgi, iĭ ĭar o agĭuns într'o paduri.

Sf. Petrĭa, ĭar' s'apucĭ di trĭabĭ, faci el mîncari şi dupa cĭ-o mîncat cu tăţi, ĭarĭ dzîci Dumnedzăŭ: „Spuni Petri o povesti". Atuncĭ Sf. Petrĭa s'apucĭ şĭ spunĭ-o povesti mult măĭ lungĭ şĭ măĭ frumoasĭ, di cum spusăsĭ pîn' amu. Da iĭ cîn o spus povestĭa, era supt on capac frumos. Amu dupa cĭ-o gateşti, dzîci Dumnedzăŭ: „Dumnedzăŭ ţ'o platĭascĭ, Petri"; da un hulubaş din copac dzîci şĭ el: „Dumnedzăŭ ţ'o platĭascĭ". Atuncĭ dzîci şĭ baetu: „Dumnedzăŭ ţ'o plătĭascĭ, moşule".

— Petri, s'o dişteptat cinu mneŭ; dĭ-amu s'a pricepi el cum sĭ traĭascĭ'n lumi, nu ti temi.

Da baetu'n ĭeş trĭĭ dzîli o crescut cît un baitanaş, da aşă di frumos, di-ţ era măĭ mari dragu, numa sĭ ti uĭţĭ la el.

— Eĭ amu, cinule, dzîci Dumnedzăŭ, dupa ci l-o blagoslovit, ti du'n lumi şĭ aĭ grijĭ sĭ nu ti puĭ orĭ în cîtĭ vremi, la omul cu barba roşĭ c'acela a sĭ-ţ facĭ pacustĭa.

— Las, nanaşule, n-ave grijĭ, c-oĭ faci cum dzîcĭ mneta.

Dĭ-acolè, pupĭ el mîna lu Dumnedzăŭ ş-a lu Sf. Petrĭa, ş-apucĭ pĭ-on drum şĭ mergi el ci mergi, pînĭ cĭ-agĭungi la un sat, aşă-ntr-o Duminicĭ.

Cum o întrat în sat şĭ l-o vadzut fetili şĭ nevestili-aşă di frumos, murè dupa el, nu altĭ. Cari di cari dzîcè cĭ sĭ sĭ pui argat la eli. Sĭ strînsăsĭ lumĭa-mpregĭurul luĭ, di nu măĭ ştieĭ tu, ci-ĭ acolu. Da băetu-ş ţine drumu luĭ înnăinti şĭ dzîci: „fugiţ dĭ-acolè, cĭ eŭ nu vreŭ sĭ vorbăs cu femeili". Mărgîn el aşă pi drum, ĭatĭ cĭ sĭ-ntîlneşti c-on popĭ cu barba roşĭ.

— Măĭ băete — dzîci popa — nu ti puni argat la mini?

— Nu, părinti, cĭ eş cu barba roşĭ şĭ nanaşu o dzis cĭ la oaminĭ cu barba roşĭ sĭ nu ma pun, c-aceĭa aŭ sĭ-m facĭ pacustĭa.

Cîn o audzît popa ci grăĭeşti baetu, ĭ-o vinit prin minti cît trăbui sĭ cii v-o socotĭalĭ, di răspundi el într-aĭest fel;.... şĭ sĭ ĭe şĭ sĭ duci fuga acasĭ, îş dă barba cu calacan, o-nnegreşti el bini şĭ ĭesĭ pi altĭ cali baetuluĭ înăinti.

— Sărut drĭapta parinti, dzîci baetu.

— Mulţămăs D-tali, fiiule; da nu ti puni argat la mini?

— Ba m-oĭ puni.

Nu ştiè bgetu baet c-aista-ĭ tot dracu cel cu barba roşĭ. — Amu

Digitized by Google

şădi el baetu la popa, o dzî; şădi doau, triĭ şi bagî di samî cî di la o vremi, pi uni locurî, barba popi începe a sî-nroşî.

Măĭ, mari lucru sî nu ci dat eŭ pisti pacat cu popa ista — dzîci baetanaşu — uĭti cî barba începi din nĭagrî, a sî faci roşî.

Amu-mparatu ţări celiĭa ave o fatî, şî fata acelia traiè într-on foişor, pisti noau ţărî, pisti noau mărî, şî nu putè nimi sî razbatî ca s-agĭungî pîn la è.

Iatî cî pi-mparat l-o agĭuns mari dor di fatî-sa şî ĭ-ar ci trimăs un ravaş, un înscris, da n-ave pi cini. Ci sî facî? S-apucî şî dă el di vesti cî cini s-a gasî sî-ĭ ducî înscrisu la fatî şî sî vii di-acolu cu răspuns pi cum cî l-o primnit, aceluĭa-ĭ dă gĭumata di-mparaţli şî fata di soţli.

Audi şî popa cî-o gĭuruit împaratu, şî cîn vini măĭ supri sar' acasî, îl întrĭabî baetu: „Eĭ, parinti, ce-ĭ măĭ audzît?

— D-apu ĭacî ci, măĭ baeti: o dat împaratu vesti cî cine s-a gasî sî duc-on ravaş la fatî-sa, aceluĭa ĭ-o dă di soţli şî gĭumata di-mpărăţli, şi ca sî nu gînĭascî lumla cî-ĭ v-o amăgiturî, volnicu-acela sî facî-nscris cu-mparatu.

— Du-ti parinti, şi fă-nscrisu făr di nicî o grijî, cî ma duc eŭ.

— Măĭ, şî ti ducî tu acolu?

— Cum nu.

Atuncî popa sî duci la-mparatu: Iacî-nnalţati-mparati, eŭ am um baitanaş şî el sî prindi c-aduci'nscris di la fata mării tali.

— Aşăă?

— D-apu cum.

— Du-ti dzî-ĭ sî vii digrabî-ncoacî.

Popa o cemat băitanaşu, împaratu o făcut înscris, pi cum cî dacî ĭ-a aduci raspuns di la fatî, ĭ-o dă di soţli şî gĭumata di-mparaţli.

Apuî di-acolè-mparatu o facut altî scrisoari cîtra fatî-sa, pi cum cî sî-ĭ trimatî răspuns cum sî măĭ aflî cu sanatatĭa şi ci maĭ faci.

Baetu o luŭat frumuşăl hîrtiili, lî-o pus în sîn şî s-o da pisti cap şî s-o facut un hulub, aşă di frumos, di nu mĭ avè cip, şî s-o dus pînî cî-o trecut triĭ ţărî. Dupa cî-o trecut triĭ ţărî, o agĭuns la triĭ mărî. Atuncî s-o da pisti cap şi s-o facut um porc salbatic, aşă di frumos, di *stărlucè* [1]) păru di pi dînsu, ca auru. Ş-o trecut a notu şî cele triĭ mărî. Dî-acolè s-o dat pisti cap şî s-o facut un cerb frumos cu citi triĭ radzî în fişticari corn. Ş-o măĭ mărs triĭ ţărî pînî cî-o agĭuns la palatu fetiĭ di'mparat, şî bati la ferĭastrî.

1) .Stărlucè = străluce. Să întrebuinţază în graĭŭ şi cuvîntul «stărlucesc» şi stralucesc; maĭ cu samă oamenii bătrînî, întrebuinţază po *stărlucesc*.

Digitized by Google

— He, heee, voĭnici — dzîci fata — di cîn tĭ-aşteptam eŭ pi tini. Vinî digrabî-nnuntru sî-ţ văd faţa.

El s-o dat pisti cap şî cîn s-o uĭtat fata, ĭatî cî vedi întrîn pi uşî un baiţaş mititel. Cîn l-o vadzut aşă di frumos, îm braţî l-o luŭat, în faţî l-o sarutat, în divan l-o aruncat şî cătrî el s-o rugat cî sî sî facî aşă cum era pîn-a nu sî porni dĭ-acasî di la tatî-su, di la-mparatu. El atuncî s-o facut un lucru di baitanaş, di sî-l sorbgĭ, nu altî. Nu măĭ ştiè bgĭata fatî ci sî facî di bucurii cîn l-o vadzut ş-aşă.

Amu, drăgustitu-s-o iĭ cît s-or ci dragustit, cî di la o vremi baĭetanu dzîci cîtra fatî sî facî raspuns cîtra tatî-su, pi cum c-o fost el la e. Fata o facut răspunsu pi cum c-o primnit scrisoarĭa şi pi cum cî ĭ-o adus-o baitanu.

El o luŭat hîrtiile, lĭ-o pus în sîn ş-o dat sî sî porniască. — Dar dzice è: stăĭ voĭnici-olĭacî dacî socoţ cî ţî-s dragî, rogu-ti sî facî cĭ-oĭ dzîci eŭ.

— Ci sî fac ?

— Sî ti facî cum eraĭ cîn te-ĭ pornit di la tata.

Atuncî baitanaşu s-o dat pisti cap şî s-o facut un hulub cu tătu şî cu tătu di aur. Iar fata ĭ-o smuls trĭĭ peni din coadî şî lĭ-o pus îm buzunarî.

Dĭ-acole dzîci: „Făti-aşă cum eraĭ cîn aĭ trecut cele trĭĭ mărî". — Baitanaşu s-o dat pisti cap şî s-o facut un porc salbatic aşă di frumos, di nu măĭ avè potrivî pi lumĭa asta. Păru di pi el stărlucè ca auru. Iar fata o smuls un zmoc di păr din coamî şî l-o pus îm buzunarî.

— „Amu, fă-ti drăguţu mneŭ, aşă cum eraĭ cîn aĭ batut în ferĭastî". — El s-o dat pisti cap şî s-o facut un cerb frumos, di nu măĭ ave margini. In fişticari corn ave cîti 3 radzî, cari strălucè măĭ dihaĭ di cît soarele. Fata o luŭat ş-o rupt radzîli şî lĭ-o pus îm buzunarî. — Apuĭ dĭ-acolè o dzîs cîtra baitan cî dĭ-amu sî sî porniască supri împaratu, aşă cum era, cîn s-o pornit într-acoacî.

Atuncî el s-o facut un hulub, şî s-o dus în lumĭa luĭ. — Cîn o agĭuns la cele trĭĭ mărî, s-o facut porc salbatic, lĭ-o trecut a notu şî după ci lĭ-o trecut, o agĭuns la cele trĭĭ ţărî. Acolo s-o facut cerb şî s-o pornit tot pi drum înainti. Pi cîn sî trĭacî un pod, ĭacî ĭ-o işît popa-nnăinti, ĭ-o dat v-o cîti-va c-on par în cap, l-o ucis, ĭ-o taĭet capu şî l-o dat cu tăt cu trup, su pod.

Apoî, o luŭat hîrtiili şî s-o dus la-mparatu.

— Iacî-nalţati-mparati am fost la bezădĭaua mării tali. Şî scoate

Digitized by Google

hîrtiili. — Dî-acole-mparatu o trimăs răspuns feti, sî vii sî facî nunti' s-o dăi dupa popî, cî el socote cî popa o fost la fata luî, nu bgetu baitan.

O măî trimăs împaratu ştirî şî la-mparaţî şî crai vecinî, să vii la nuntî.

Da nicî fata nu ştiè ci lucru di treburî facusî popa. Cîn agîungî-acasî, era plin la curtîa-mparatîascî di lumi. E în loc sî gasascî pi baitan, o dat cu oci di popî, cari-aşlepta sî sî cununi cu dînsa.

— D-apu bini tatî hăî, cu popa ista ţî voîa sî-m legî capu?

— D-apu cu cini, draga tati, dac-aşa mnî-am dat cuvîntu, cî cini mnî-a aduci raspuns di la tini, ari sî-ţ cii soţ.

— D-apuî tatî, doarî n-o fos dracu di popî, la mini.

— Tacî, bezădè, dzîci popa, da hîrtiile îeşte a cui-s?

— Gîaba, popî, cî n-aî fos tu la mini.

Popa sî ţînè cî el o fost; ş-amu si luŭasî la bălăbănit cu fata, di sta lumîa-n gura lor. E pre bini ştiè cinî-o fos la è şî nu-î era voîa sî sî ducî dupa dracu di popî.

Amu sî-î lasăm pi dînşî balabaninu-sî şî sî videm ci sî maî pitreci cu cinu lu Dumnedzău. — Iatî cî pi drumu cela trece Dumnedzău şî cu Sf. Petrîa.

— Petri, nu ţî sî pari nimica?

— Ci nimnica, Doamni, îa cinu mnitali şî nepotu mneŭ îî mort îa acolu su pod.

Atuncî îî nu măî lungesc vorba şî sî scoboarî su pod pi malu părăuluî.

Pi cela, îl mînca, saracu, muştili.

— E heee, saracu cinu mneŭ, saracu,.... ci dzîli o agîuns. — Şî puni Dumnedzău, mîna pi el, îî prindi capu cum trăbui la loc, — mă rog dacî era Dumnedzău — şî-ncepe-a-l hîlţîna, ca cum aî hîlţîna un om cari doarmi.

— Măî cinule, — dzîci Dumnedzău — măî cinule, scoalî măî!

Atuncî baitanu sî scoalî ca un om somnoros şî pupî mîna moşî-su şî-a nanaşî-su.

— Eî, măî cinule, vedz ce-î paţît, dacî ţ-aî facut în cîrd cu omu cu barba roşî.

— Apu văd, nanaşule, dzîci baetu; da mă rog lasaţî-ma sî ma măî şterg pi la ocî şî sî ma măî racoresc, — cî era nauc di cap, saracu!

Amu dupa ci s-o maî racorit baetu, dzîci Dumnedzău: „Apu cinule, popa ţ-o facut pacustîa, ca sî îei el pi fata-mparatuluî«. —

Digitized by Google

L-o blagoslovit ĭarĭ, Dumnedzău şĭ dĭ-acole baĭetu lĭ-o sarutat mîna la amîndoĭ şĭ ĭ-o dzis Dumnedzău: »Vedz, cinule, duti dĭ-amu, la curtĭa mpărătĭascĭ ş-acolu ti pricepi tu ci sĭ facĭ".

— Las nanaşule, dĭ-amu n-ave grijĭ.

Sĭ ĭe baitanu şĭ cu straili răli cari lĭ-ave pi dînsu şĭ porneşti la curtĭa-mparatuluĭ. — Cum l-o vadzut fata di diparti, cĭ vini, nu măĭ putè di bucurii.

— Stăĭ babacĭ, cĭ dĭ-amu vini cel cĭ-o fos la mini. — Eĭ popĭ, dac-aĭ fos tu la mini, dă-ti pisti cap şĭ ti fă cum eraĭ cîn te-ĭ pornit dĭ-acasĭ.

— Ci sĭ ma daŭ pisti cap? da-s nebun? sĭ rîdĭ lumĭa di mini!

Atuncĭ fata cĭamĭ baitanu lîngĭ e şĭ dzĭci: „Dragĭ, fă-ti, cum eraĭ cîn te-ĭ pornit dĭ-acasĭ". Baitanu s-o dat pisti cap şĭ s-o facut un hulub aşă di frumos di sta lumĭa şĭ sĭ mnira de frumusăţa luĭ.

— Eĭ, noroadi, — dzĭci fata, — cum vi sĭ pari hulubu ista? Aşă-ĭ cĭ-ĭ frumos?

— Frumos ĭĭ, bezadè frumoasĭ di-mparat; da şĭ măĭ frumos ar ci, sĭ nu-ĭ lipsascĭ cele 3 peni din coadĭ. — Atuncĭ fata bagĭ mîna-m buzunarĭ şĭ lĭ-aratĭ: Iacĭtĭ-le-ĭ, noroadi — şĭ li puni la locu lor. — Dĭ-acolè fata dzĭci cîtra cinu lu Dumnedzău, sĭ sĭ facĭ cum era cîn o trecut cele trĭĭ mărĭ. Atuncĭ el s-o dat pisti cap şĭ s-o facut un porc salbatic frumos, di nu sĭ măĭ satura lumĭa di uĭtat la el.

— Eĭ noroadi, cum vi sĭ pari?

— Doamni, bedzădè frumoasĭ di-mparat, frumos, frumos ĭĭ; da un lucru îl strîcĭ: ĭĭ lipsăşti un zmoc di păr din coamĭ.

— Iacĭtĭ-l-aĭ, dzĭci fata scoţîn zmocu dim buzunarĭ şĭ aşădzînu-l la locu lnĭ.

— Amu, vonici, fa-ti ca cum eraĭ cîn aĭ batut în ferĭastĭ la mini. — Vonicu s-o dat pisti cap şĭ s-o facut un lucru di cerb, di nu măĭ avè pareci pi lumi.

— Eĭ noroadi, ĭĭ frumos cerbu ista?

— Frumos, di nu ma ari cum, da şĭ măĭ frumos ar ci, sĭ nu-ĭ lipsascĭ radzĭli di la coarni.

— Iacĭtĭ-le-ĭ, dzĭci fata scoţînd radzĭli dim buzunarĭ şĭ puindu-li la locu lor di măĭ înnăinti.

Cîn o vadzut împaratu cum ĭĭ socotĭala, nu măĭ ştiè ci sĭ facĭ di bucurii.

— Ferici di tini, draga tati, vrenic barbat ţ-aĭ ales.

Apuĭ dĭ-acole-mparatu o poruncit dĭ-o scos din grajd un cal ni-nvaţat, ş-o legat pi popĭ di coada luĭ, ş-o scos calu pi cîmp şĭ

Digitized by Google

ĭ-o dat drumu. Atita cĭ-o fugit, di nu s-o ales nimnicĭ din popĭ: uni pcica carni, sĭ făcè vali; uni pcica cĭolan, sĭ facè dĭal.

Iar împaratu o facut o nuntĭ mîndrĭ şĭ frumoasĭ. Amu cîn era aşadzaţ tăţ dupa masĭ, ĭatĭ çĭ întrĭ-n casĭ doĭ moşnegĭ batrînĭ. Era Dumnedzău şi cu Sf. Petrĭa. Indatĭ sĭ scoalĭ baitanu di dupa masĭ şĭ sĭ duci di li pupĭ mîna.

Da dzici Sf. Petrĭa: „Oari cum dĭ-o vinit ficĭoru is di-mparat, di nĭ-o pupat mîna?“ — „D-apu Petri, cum n-a vini, dacĭ-ĭ cinu mneu şĭ nepotu tău“. — „Aşă doamni?“ — „Aşă Petri“. — „Da strașnic s-o măĭ ştimbat baetu nost“.

Da-mparatu poruncisĭ cĭ la masa aceĭa sĭ vii tăţi slugili. Intrĭ eli, era şĭ mama mnireluĭ, — cĭ è di cîn o dat baetu, s-o bagat slugĭ la-mparat. — Dumnedzău cĭamĭ pi cinu-su dĭ-oparti şĭ dzici: — „Vedz, cinule, fumeuşca cèĭ tînĭrĭ din capîtu mesiĭ?“ — „Văd, nanaşule“. — „Noa dac-o vedz, aceĭa-ĭ *mă-ta* cari tĭ-o făcut“.

Atuncĭ pupĭ el mîna moşnegilor: iĭ l-o blagoslovit şĭ s-o dus pîn lumi; ĭar mnirili s-o dus la capîtu mesiĭ şi-o stîrnit vorbĭ cu nevasta ceĭ tînĭrĭ şĭ, din una din doau, dzici fumeĭa: „Apu-nnalţati-mparati-m eş ficĭor“. — Apuĭ dacĭ-ĭ aşă mamĭ, şi mneta eştĭ-mpăratîasĭ, dĭ-amu. Şi-o luŭat pi bgĭata mă-sa, o-mbracat-u-n haĭni scumpi, şi-o pus-u [1]) lîngĭ el şĭ lîngĭ mnirîasĭ.

Şi-apuĭ dĭ-aculè s-o aşadzat pi vesălie şĭ pitreciri, ca la o nuntĭ ca aceĭa; ĭar eŭ ĭ-am lasa pi dînsi pitrecînd acolu şi-am vinit la Dumnĭa voastĭ calari pĭ-o roatĭ, şĭ v-am spus-o toatĭ.

(Acoastă povoste am auzit-o de la moşneagul T. M. Buchilă (66 anĭ) din Tătăruşĭ—Suceava, în sara zilei de Mercurĭ 30 Ianuarie 1902).

A. Vasiliu.

CĂSĂTORIA VULPEI CU MOTANUL

(SNOAVĂ)

A fost odată ca nicĭ odată, a fost odată într'un sat un om sărac lipit pămîntuluĭ. Acest om avea zece copiĭ şi n'avea ce să le dea de mîncare. Se întîmplă că într'o zi, un alt om îĭ dete niște făină de pomană. Abĭa apucă făina şi făcu o mămăligă d'ale marĭ, o răsturnă pe masă şi toţĭ copiiĭ se adunară împrejurul eĭ. Pe cînd

1). In acoastă povesto, pe unele locurĭ, la sfîrşitul cuvintelor, să audè pronumele de acuzativ *o*, ĭar pe unele locurĭ îl scriș *u*. Ex. v-am spus-o, o pus-u etc.... Aşa-ĭ graiul, aşa mă trudesc să-l pun şi eŭ pe hîrtie. Une orĭ întrebuinţază mai ales pe *a* în loc de *ă*: ma duc, facut etc., alte orĭ, să întrebuinţază *ă*. — Une orĭ, şi chiar cele de mai multe orĭ, să întrebuinţază *i* şi *î* în loc de *e* şi *ă*: pi, pe; faci, facă.

Digitized by Google

mîncaŭ toţî cu lăcomie, un motan care văzuse mămăliga începu a mîeuna. Tatăl lor le zise ca să-i dea şi lui o bucată de mămăligă, dar copiiî ziseră ca să-i lege o custură de gît ca să-şî tae singur. Şi aşa şi făcură. Motanul văzîndu-se cu custura de gît, socoti că e sabie şi plecă în lume. Mergînd el cu custura, tronca, tranca, tronca, tranca, se întîlneşte cu o vulpe. Vulpea se opri şi-i zise: „Unde te ducî, măî soldate?“ Motanul răspunde îngînfat: „Mă duc să mă însor“. — „Dar nu mă ieî tu pe mine?“ — Ba da, te ĭaŭ cu plăcere“, răspunde motanul şi amîndoî plecară la vizuina vulpiî. Aci motanul dete de traî, căcî vulpea aducea: gîşte, găinî, raţe şi alte paserî pe carî le fura. Pe cînd se desfătaŭ, de odată aud că strigă cine-va. Eşind vulpea găseşte afară pe lup, care o întrebă: „Surioară vulpişoară, făcut-aî ceva de mîncare? — Am făcut, n'am făcut, eŭ m'am măritat şi mî-am luat un soldat“. — „Heî! Ia să-l văd şi eŭ!“ zise lupul rîzînd. Vulpea intră şi spuse motanuluî să ĭese. Indată ĭesă motanul, cu sabia troncănind după el. Cînd văzu el lupul atît de mare, îşî sburli părul şi începu să sforăe pe nas de frică. Lupul crezu atuncî că se pregăteşte să-l tae cu sabia şi de aceea o luă la sănătoasa. In fuga luî cea mare întîlneşte pe urs. Acesta-l întrebă că de ce fuge. Lupul îî povesti toată păţania sa. Ursul curios de a vedea şi el pe soldatul vulpiî, se duse de-a dreptul la vizuină, dar o păţi ca şi lupul. Venind în fuga mare la lup, începură să se sfătuĭască, cum să facă să omoare pe acest soldat. Pentru aceasta eî chemară pe leŭ şi pe ĭepure. In sfîrşit hotărîră să facă un bal la care să cheme şi pe vulpe cu soldatul săŭ. Sub un stejar mare puseră o masă cu tot felul de mîncărî şi băuturî.

Totul era gata, însă nimenî nu îndrăsnea să se ducă să-î cheme. Ursul zise lupuluî să se ducă el, dar răspunse că-î slab şi-l prinde. De asemenea ursul zise că el îî tofolan şi-l prinde. Acum căzu păcatul pe ĭepure. Ĭepurele n'avu încotro şi se duse. El nu se apropie ci strigă de departe, apoî o luă la fugă. Cum auzi vulpea, plecă cu bărbatul săŭ la bal.

Mergînd eî pe drum, motanul zări o cĭoară în vîrful unuî arbore, şi după cum sînt învăţaţî motaniî, se acăţă pe arbore şi într'o clipă fu în vîrf. El apucă cĭoara cu ghĭarele şi omorînd-o dete cu ea jos.

Văzînd ceî de la bal ziseră: Bre, breee! vedeţî voî că omoară pe unul tocmaî de sus; dar noî toţî jos ce facem? Leul se băgă sub masă; ursul se sui în arbore; lupul şi cu ĭepurile deteră fuga în tufă.

Digitized by Google

Cînd veniră motanul şi cu vulpea, mare le fu mirarea că nu găsiră pe nimenĭ. Motanul văzu coada leuluĭ, care era eşită puţin afară, şi crezînd că-ĭ şoarece se repezi pe ea. Ţîştĭ! sări leul de sub masă şi o luă la fugă. Văzînd motanul atîta namilă de leŭ, se urcă pe copac, de frică. Aci dete de urs. Buf! căzu ursul şi după el motanul care fugi în tufă. Aci găsi pe lup şi pe ĭepure şi de frica lor, fugi înapoĭ la vulpe. Vulpea nu maĭ putea de bucurie, crezînd că toţĭ fugiseră de frica motanuluĭ. Ea îmbrăţişă pe barbatul eĭ şi petrecură singurĭ la bal. Am fost şi eŭ cu eĭ la masă şi de aceea vă spun această minciună.

(Spusă de P. N. Canavea, com. Dăneştĭ, jud. Gorj, în etate de 40 anĭ).

C. P. Canavea.

BRICIUL LUI VODĂ

[SNOAVĂ]

S'o fost dus un ţigan să se radă, că era mire. Mergînd el pe drum, să 'ntîlneşte c'un Romîn care să ducea la secerat.

— Da unde te ducĭ bădică ?

— Da ĭa să rad pe Vodă.

— Da cu ce fel de briciŭ aĭ să razĭ pe Vodă ?

— Da ĭa cu aĭesta, zise Romînul arătînd secerea.

— D'apoĭ ce fel de briciŭ să fie aĭesta ?

— D'apoĭ aĭesta, măĭ ţigane, îĭ briciul luĭ Vodă.

— Saracu de mine!

— Da aşăă!

— Ştiĭ ce, bădică, rade-mă pe mine 'ntăiŭ, că poate mĭ-a merge maĭ bine, că tot îs eŭ mire.

Romînul n'aşteaptă multe rogute, se dă cu secerea şi ĭa pe ţigan la cĭorsăit pe barbă. Ştiĭ că săcerea are zimţĭ. Ea nu rădea părul, ci-l zmulgea şi jupĭa tot obrazul ţiganuluĭ. — „Mă rog, bădică, lasă-mă“ zise ţiganul, după ce-l începuse Romînu, a rade.

— Cum să te las negata, măĭ prostule ? să-mĭ bagĭucuresc meşteşugul ? Asta n'o fac, ferĭască sfîntul. Şi l-o tot cĭorsăit pe ţigan, pînă ce l-o gătit de ras. Cînd o scapat, ţiganul, din mînile Romînuluĭ, părul de pe barbă era tot zmuls şi obrazul plin de sînge. Mergînd el aşa pe drum, ĭată că vede un cosor, pe-o margină de şanţ. Da ţiganu, de departe, către cosor: Ha! fire-aĭ al draculuĭ să fi, puĭul briciuluĭ, şi tu eştĭ strîmb ca tatĭ-tu, şi tu aĭ să fi al

Digitized by Google

draculuĭ ca el. Gîndĭam să te ĭaŭ să te pun în traĭstă, da mă tem c'oĭ păţi cu tine, cum am păţit cu tatî-tu.

(Auzită de la Gh. I. Chirilă, Tătăruşĭ).

A. Vasiliu.

TRADIŢII ŞI LEGENDE

Partea şi norocul

Era odată un om sărac, da sărac lipit pămîntuluĭ că n'avea cu ce-şĭ amăgi zilele de azĭ pe mîne.

De altfel era sănătos tun, romînul, ba era şi muncitor de nu-l prindea locul, şi cinstit era el, dar degeaba că nimic nu se ţinea de dînsul, căcĭ n'avea noroc.

Văzînd Dumnezeŭ una ca asta şi făcîndu-i-se milă de bĭetul creştin, căcĭ vedea că se trudeşte şi se sbuciumă fără folos, s'a hotărît să-l miluească într'un chip, ca doar l-ar putea îndruma pe o cale maĭ prielnică.

Tocmaĭ se întîmplase că a pornit săracul pe un drum. Cînd era aproape să ajungă la un pod, Dumnezeŭ, prin puterea luĭ neasămuită, rînduieşte să pue în calea luĭ, pe pod, un burduf de banĭ.

Dar ştiţĭ ce face bĭetul romîn? Tocmaĭ cînd ajunge la capul poduluĭ, care de altfel era hăt lung, ce-şĭ face el răfuĭala, în capul luĭ: închide ochiĭ şi trece pușcă dincolo. A cercat şi el să vadă de-a putea trece podul cu ochiĭ închişĭ, şi n'a dat greş, da şi pe-alăturĭ de burduf de banĭ. In urma luĭ, altul, cu ochiĭ noroculuĭ deschişĭ, a dat peste banĭ şi ĭ-a luat.

„Geaba are omul parte dacă nu-ĭ noroc".

(Auzită în Crucea—Broştonĭ, Suceava, de la Toador Mustea, de 76 anĭ).

Leon Mrejeriu.

Corabia luĭ Noe

Noe a lucrat la corabie, în pădure, 99 de anĭ, fără să ştie cineva. Aşa îĭ poruncise Dumnezeŭ, ca să nu spună la nimenĭ. Amu, Iuda, s'a făcut boerănaş îmbrăcat bine şi s'a dat în dragoste cu femeĭa luĭ Noe.

El, tot sta de dînsa, să întrebe pe Noe, ce lucrează şi unde lucrează el. – Nevasta îl tot întreba, dar Noe, nu-ĭ spunea; zicea că umblă după vînat, prin pădure.

Amu, zice că Noe gătise corabia; numaĭ un lemn maĭ avea de

Digitized by Google

pus şi era gata. El s'apucă şi spune femeiei, femeia spune diavolului şi cît aĭ clipi din ochĭ, corabia se desface şi lemnele sar în picĭoare, pe la locurile lor, de unde aŭ fost tăĭate.

Cînd se duce Noe, să s'apuce de lucru şi vede lemnele, în picĭoare, pe la locurile lor, s'a prins a se scărmăna de cap şi a se isbi de toţĭ copacĭĭ! Dar Dumnezeŭ, care văzuse totul, îl întrebă:

— Ce este Noe? Nu ţĭ-am zis să nu spuĭ la nimenĭ? Ce-aĭ făcut?

— Am greşit, Doamne, văd că am greşit; ce să fac acum?

— Ce să facĭ, îĭ răspunde Dumnezeŭ; ştiĭ care e lemnul, care l-aĭ pus întîĭ?

— De unde să ştiŭ, Doamne, nu ştiŭ.

— Du-te, îĭ zice Dumnezeŭ, la lemnul cel care este înaintea ta, c'acela este; taĭe-l şi fă din el o *toacă* şi prinde a toca într'însa.

Făcu Noe, aşa cum îĭ poruncise Dumnezeŭ şi cînd a început a toca, toate lemnele s'aŭ pus pe la locurile lor şi corabia a fost la loc. De atuncĭ este *toaca*. Noe a maĭ pus lemnul, care trebuĭa şi s'a vîrît în corabie. Atuncĭ a şi bufnit apa. Iuda s'a făcut un şoarec şi smac în corabie şi a început a o borteli. De geaba o tot astupa Noe cu cîlţĭ, cu cîrpe, cu ce putea, că n'avea ce-ĭ face. Dumnezeŭ, atuncĭ, asvîrli mînuşa în corabie; mînuşa s'a făcut o pisică şi a mîncat pe şoarece, scăpînd pe Noe de satana.

(Auzită în Hecĭ—Lespezĭ).

R. Marinescu.

De ce n'are năpîrca coadă?

Năpîrca este tot de o potrivă de groasă peste tot, şi Romînul nostru a zis că n'are coadă. Şi de ce? Vă voĭ spune: ci-că de n'ar fi fost năpîrca, n'am fi fost pe pămînt nicĭ noĭ, nicĭ dobitoace, nimic, nicĭ o suflare, căcĭ cînd Noe era cu corabia pe apă, diavolul a făcut o găurică, şi de n'ar fi băgat năpîrca coada acolo, ceĭ din corabie eraŭ înecaţĭ. Şi de aceea e tare păcat să omorĭ năpîrca, cu toate că muşcătura eĭ e fără leac.

(Din Urecheştĭ, jud. R.-Sarat).

H. Ţapu.

PĂPĂRUDĂ

Se obişnueşte maĭ ales cînd sînt secete de nu a plouat de multă vreme, se adună pe la sfinţitul soarelui copiiĭ, şi doĭ din eĭ se în-

Digitized by Google

velesc cu o plantă „feregă“ şi lumea ieşă cu apă şi toarnă peste ceĭ doĭ îmbrăcaţĭ şi strigă prin sat:

Păpărudă rudă
vino de ne udă
cu găleată leată
peste lumea toată;
cu găleata plină,
ploile să vină;
cu găleata rasă,
ploile se varsă
de marţĭ, pînă marţĭ,
să cure talanţĭ,
de Joĭ pînă Joĭ
să dea nouă ploĭ;
unde daĭ cu sapa
să cure ca apa;
unde daĭ cu plugu
să cure ca untu.
Deschideţĭ portiţile
să vie ploiţile.

(Spus de Ion C. Oproiu, Dăneştĭ, jud. Gorj).

Com. de **Alex. St. Şelaru.**

DESCÎNTECE

De pus cuţitul

„Cuţit cununat, drac împeliţat, te luaĭ de la zece, te puseĭ la 9, te luaĭ de la 9, te puseĭ la 8 ..... te luaĭ de la doĭ, te puseĭ la unu, te luaĭ de la unu, te puseĭ la nicĭ unu.“

Se ia un cuţit cununat de şapte orĭ, patru mărăcinĭ de păr, patru mărăcinĭ de porumbar şi săŭ de vită plesnită, cu care se unge cuţitul la vîrf.

Apoĭ înfige cuţitul în pămînt şi mărăcinii pe lîngă el, unul de păr, altul de mărăcine, şi aşa maĭ încolo, pînă îĭ înfige pe toţĭ; pe urmă ia mîna după cuţit şi începe a întra singur în pămînt, şi dacă îl lasă maĭ mult, atunci moare acela care este destinat a i se pune cuţitul.

(De la Ioana Băbărica, Cicăneştĭ, Argeş).

De luat cuţitul

„Cuţit pe bătătură, cuţit pe tufan, cuţit pe capu şgheabuluĭ, cuţit de la rîu lu Iordan. Să te scalzĭ să te curăţăştĭ, şĭ pe cutare să-l oropseştĭ, cuţitule; de-ĭ fi călător, să te ducĭ la călătoria ta; (de-ĭ fi mînat, du-te p'ăl care te-a mînat).“

Aceste versurĭ din paranteză se zic numaĭ atuncĭ cînd cuţitul e pus de alt cineva; dar cînd e pus de cel care descîntă, în loc de versurile închise în paranteză, se zic următoarele:

Digitized by Google

„De-ĭ fi mînat, să te puĭ pe acest mărăcine, să-l înţăpĭ şi să-l usucĭ, şi pe mine să mă oropsăştĭ; să te puĭ pe astă ĭarbă verde-neagră, s'o înţepĭ şi s'o usucĭ".

Se descîntă cu un cuţit înfipt într'un mărăcine. Şi după ce a isprăvit cuvintele de maĭ sus, şterge cuţitul de sînge (pentru că în timpul descînteculuĭ se umple de sînge), apoĭ astupă groapa, unde a fost cuţitul, cu ĭarbă verde.

De ursită (cu urcĭoru)

„Ham ham urcĭor burcĭor, o nuĭa de sînger, să vie ca un înger; o nuĭa de alun, să vie ca un nebun; o nuĭa de arţar, să vie ca un armăsar; o nuĭa de măceşe, să vie ca un ĭerete."

(De la Ioana Băbărică).

Se ĭa un urcĭor noŭ de tot şi se umple cu ud de la cel caruĭa voeşte a-ĭ face de ursită, şi după ce la umplut, îl pune la foc să fiarbă bine, fiind astupat bine; pe urmă îl ĭa de la foc şi îl dă de o parte şi începe a-l bate cu treĭ nuĭele de sînger, treĭ de alun, treĭ de arţar şi treĭ de măceş şi zice cuvintele de maĭ sus.

De ursită (cu steaua)

„Steaua steişoara mea, toate stelele să stea, numaĭ steaua mea să nu stea: să umble nouă mărĭ şĭ nouă ţărĭ, pînă o găsĭ ursîtu lu (cutare); fă-te laur balaur cu pĭelea de taur, cu coada ca biciu, cu limba ca briciu; cu coada să-l plesneştĭ, cu limba să-l cĭupeştĭ, la (cutare) să-l porneştĭ".

Iese afară în pĭelea goală cu un brîŭ de gît şi ţine ochiĭ pe o stea şi zice cuvintele de maĭ sus.

(De la I. A. Duţă, Rudeni, Argeş).

De soare sec

I

Cel care are soare sec, se duce în marginea laculuĭ saŭ a unuĭ pîrîŭ, în răsăritul soareluĭ, şi zice cuvintele următoare:

Răsaĭ soare frăţioare,
lasă roĭul să roiască
dorul din cap să-l potolească.

Saŭ în sfinţitul soarelu[illegible] aceleaş cuvinte.

Digitized by Google

II

Fugĭ isbitură şi din mînă
că te ajunge stropitură şi din gură.

Merge în marginea lacului cu treĭ fire de mătură părăsită şi cu un cărbune aprins şi zice următoarele cuvinte:

Cum a stins focu apa aşa să stingă doru din cap de la cutare [şi aruncă cărbunele].

Cum am părăsit mătura, aşa să părăsască doru din cap de la cutare [şi aruncă firu de mătură].

(De la Ioana Băbăricа.

Culese de **Gh. Rudeanu.**

FRĂMÎNTĂRI DE LIMBĂ

— Cintenezică mititică, cine mi te-a cintenezit?

— Cintenezoĭul meŭ, nu a venit alt cintenezoĭŭ din ţara ungurească să mă cintenezească, ci tot cintenezoĭul meŭ m'a cintenezit.

(Spus de I. A. Duţă, din Rudeni, Argeş).

Com. de *Gh. Rudeanu.*

Am o latnică platnică chiscofalnică; şi acea latnică platnică chiscofalnică are douăsprezece lătnicele plătnicele chiscofălnicele, şi pentru ca cineva să lăĭnicească plăĭnicească chiscofăĭnicească, să aibă douăsprezece lăĭnicele plăĭnicele chiscofălniccle.

(Spus de I. P. Bărbulescu, din Tîndăleşti, Gorj).

Calcă capra pĭatra, pĭatra crăpă'n patru; crăpe capu capreĭ'n patru, precum crăpă pĭatra'n patru.

Călcă capra'n clencĭ, clencĭu crăpă'n cincĭ; crăpe capu căpriĭn cincĭ, precum crăpă clencĭu'n cincĭ.

Ceapă albă 'ncepătoare, putină pritocitoare, puĭŭ de pricinicitoare.

Ulceluşă răzbuzăţăluşă.

Puseĭ pila pe poliţă; pila luăĭ, pila puseĭ, şi pilii cu ea prin pungă.

Digitized by Google

Pe valea lui Tălălingă trece un om cu punga lungă; hătălingă pungă lungă tililicu pila'n pungă.

Venisă peţitorĭ la fata popi a mare; dar caĭi de ce îĭ legară? De coame de coade de cuĭele poduluĭ popi; de coame de coade de cuĭele poduluĭ popi.

(Din com. Dăneştĭ jud. Gorj.)

Com. de *Alex. Şt. Şe'aru*

NOTE BIBLIOGRAFICE

Rădulescu-Codin şi Şt. Şt. Duţescu. — **Dăfĭ.** Snoave şi poveştĭ. — Craĭova, Librăria şi Tipografia David I. Benvenisti. — O broşură de 74 p., în care se cuprind 50 de anecdote hazliĭ bine prinse. Anecdotele populare, pentru a putea fi gustate, trebue să fie scurte, precum şi sînt, în realitate. Mania unor versificatorĭ slabĭ, de a întortochia versurĭ peste versurĭ, pentru a da anecdote pretinse populare, anecdote cînd „piparate", cînd „afumate", dar totdeauna „proaste", este dăunătoare folkloruluĭ. Dacă astfel de cabazlĭcurĭ fac deliciile mahalagiilor din Bucureştĭ, şi — poate — aduc foloase băneştĭ autoruluĭ şi editoruluĭ, oamenĭĭ serioşĭ nu trebue să se lese a fi ademeniţĭ de astfel de lucrurĭ, şi cînd se vor apuca de cules anecdote populare, să facă întocmaĭ ca domniĭ Codin şi Duţescu, şi vor face o lucrare bună.

Digitized by Google

ŞEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 3-5 — Folticeni, Maĭ-Iulie 1904.

PORTUL DIN ŢĂPU (JUD. TECUCIU).

Avem de a face cu un sat maĭ mult de şes, la vr'o 18 chilometri de oraşul Tecucĭŭ, sat absolut de agricultorĭ şi podgorenĭ. Fudulĭ, că nu cresc pe boeresc, „ajunşi“ de azĭ pe mînĭ, ţăpenii aŭ multe pacate, care-ĭ deosebesc de obştea satelor vecine, maĭ ales prin costum, apoĭ apucăturĭ de morală, etc.

Portul care se maĭ obişnueşte azĭ, nu-ĭ, cred, de cît un costum de vechil, de vatav boeresc de acum 100 orĭ 2 de anĭ. In totalul săŭ, costumul, saŭ maĭ bine zis portul e simplu dar scump, o linie sinuoasă dar lungă, o linie greşită, pe alocurĭ, vădit greşită, dar apucată din moşĭ şi ţinută cu o încăpăţinare curioasă.

Descriu portul pe grupurĭ.

Incălţămintea. Incălţămintea n'a ajuns şi multă vreme nu va ajunge la o adaptare a mediuluĭ de tîrgoveţime.

Cĭobotele vor fi purtate atît ĭarna cît şi vara de barbaţĭ şi de femeĭ, precum şi de copiiĭ-barbaţĭ, moşnegĭ. Fetele nu prea poartă. Cĭobotele-s de *ĭuft*, pĭele groasă, ĭar forma lor nu samănă nicĭ de loc cu a picĭoruluĭ, de oare-ce pot fi încălţate cu orĭ care picĭor. *Tureatca* e 'naltă pînă la genunchĭ, şi unĭĭ o aŭ răsfrîntă în jos de un lat de palmă. *Călcăĭul* e înalt de 6-8 cm., maĭ ascuţit la vîrf şi cam adus înainte, lucru pentru care, maĭ toţĭ le aŭ strîmbe, călcînd pe *peneagu*. *Talpa* pe lîngă pingica întăĭ, saŭ talpa propriu zisă, maĭ are alte 2-4 tălpĭ groase, în total de $2^1/_2$ cm. Pe marginĭ talpa e ţintuită cu *ţinte*, pe un rînd saŭ două, şi adesea pe cîte unul median. *Potcoavele* pentru călcăe sunt *de Braşov*, şi-s bătute cu *caele* ca şi la caĭ. Peneagul şi cu tureatca e dintr'o bucată. Cînd cĭubotele se rup, nu se pingeluesc de cît rar. Totdeauna se petecesc, cu petece groase şi marĭ. *Urechile* la cĭobote sunt de pĭele şi-s simple. Tureatca e căptuşită cu un fel de pĭele roş-gălbue, subţire, păroasă, numită *meşină*. Uncheşiĭ şi babele poartă adesea *cĭobote la o talpă* numite încă şi *cĭobote la rămpazu*, cu o singură talpă şi cu vîrful

Digitized by Google

terminat prin două colţurĭ. Cĭobotele marĭ pe un picĭor mic sînt poreclite cu numele de *şotroage*, *tîrîitoare*, etc.

Flăcăiĭ aŭ pentru serbătorĭ, cĭobote cu tureatca strîmtă, răscroite dinapoĭ, cu *pintenĭ* de pĭele bătuţĭ în peneagu.

Ţăpeniĭ detestează cumplit cĭobotele de tîrg, cusute cu maşina, pe care le numesc *cĭobote de sută* şi se tem de *şţaif* care se moae, fiind de coarjă de teiŭ, cînd e omăt.

Cĭobotele se lucrează în sat de *cĭobotarĭĭ de iarnă*, iar cele de cĭobotarĭĭ de la tîrg, se zice că-s *făcute de porunceală*. Ţin după lucru şi purtat 1-3 anĭ, şi adesea se *căputează* pentru copiĭ. Copiiĭ le poartă numaĭ iarna.

Ele-s marĭ, pentru a încăpea multă *oghealŭ*. Ogheala se face din lînă, saŭ se capătă dintr'o haĭnă veche lasată, orĭ de *sac*, *ţuhal*, *cînepă* etc. Nu se spală nicĭ o dată şi udă fiind se lasă sara pe lîngă foc saŭ după sobă, ca să se usuce.

Flăcăiĭ aŭ *călţunĭ*, maĭ lungĭ de cît cĭubotele, de oare-ce trebue să se vadă. Eĭ sunt *traşĭ la chiŭă* şi-s cu dungĭ roşiĭ.

Numaĭ babele poartă cĭobotele fără oghele, stînd maĭ mult pe acasă.

Se păstrează foarte prost. Sara, orĭ sînt puse pe lîngă foc, pe de parte, orĭ sînt spînzurate *la coardă* de un cuĭ, orĭ sînt aruncate în supat (sub pat) unde le putrezeşte aţa.

Se ung, pentru sărbătorĭ, *cu păcură* şi se dogoresc la foc pînă ce păcura întră 'n pĭele, orĭ să lasă la soare. De cĭţĭ-va anĭ se întrebuinţează şi *dohotul* vĭerzuĭŭ.

Cĭobotelor vechĭ lĭ se ĭa tureatca şi se poartă aşa pe vreme rea.

Imineiĭ sînt încălţămintea de vară pentru sat şi sărbătoare; pe cîmp, nimenĭ nu-ĭ duce, de cît doar la tăet orĭ rîdicat via. Se apropie de forma picĭoruluĭ, şi sînt *după picĭoare*. Se fac tot din pĭele de ĭuft, cu acelaş călcăĭ şi talpă, ca şi cĭobotele, ţintuiţĭ şi potcoviţĭ. Potcoavele-s bătute cu cue de sîrmă. Se ung ca şi cĭobotele. Le poartă oamenĭĭ bătrînĭ: barbaţĭ, maĭ cu seamă, apoĭ barbaţiĭ-copiĭ şi flăcăiĭ, decĭ e o încălţăminte exclusiv pentru barbaţĭ. Se poartă orĭ cînd, pe uscăcĭune, dar nu pe îngheţat, de oare-ce se poartă cu picĭorul gol. La spate aŭ cîte o ureche care stă în afară. Dinainte se leagă cu aţă, saŭ o cureluşă subţire de pĭele, *cu borte*. Copce nu sînt. Unĭĭ imineĭ maĭ cu seamă a unchĭaşilor, sînt *oblĭ*, ądecă fără încheeturĭ; aceştĭa sînt numaĭ cu o talpă.

Cĭoboţele [sing. cĭoboţică] sînt ghetele cu gumĭ-elastică. Ele-s purtate de femeĭ, maĭ ales. Barbaţiĭ în vîrstă, copiiĭ micĭ şi oamenĭĭ

Digitized by Google

bătrînĭ nu le pun în picĭoare. Pĭelea din care se face e maĭ subţirică In vîrf aŭ „*vîrf*“, pliscuet saŭ nu, ornat cu şiruri de *găurele*. Călcăĭul la flăcăĭ, căcĭ cĭoboţelele-s ale tinerilor, în special, este înalt de 6-6 $^1/_2$ cm., ĭar la fete e maĭ subţire şi-ĭ pînă la 7 cm. Talpa e groasă, ca şi la cĭobote. Sînt ţintuite şi potcovite, la flăcăĭ, ca şi imineiĭ, ĭar la fete numaĭ unele-s ţintuite, dar toate aŭ *potcoave de-a 'ntregu*. Se poartă numaĭ sărbătoarea şi se ung cu grăsime de găină saŭ gîscă.

Femeile în vrîstă, şi cele bătrîne, purtaŭ acum 10-15 aniĭ, azĭ în sat n'ar fi de cît 10 cel mult, un fel de cĭoboţele, maĭ din topor, cu tureatcă de 2-2 $^1/_2$ dm., cu găurĭ şi copce galbene, cu călcăĭul mic, la o talpă, decĭ maĭ uşoare, [bocance e numele lor].

Acestea se asamănă foarte bine cu ghetele cu şnur, orĭ cu găitane, ale copiilor micĭ de tot In Ţepu, acele de copiĭ se numesc *boţeĭ* şi n'aŭ pe dedesubt limba de pĭele. Călcăĭul la copiĭ e mic.

Cĭoboţelele se poartă cu picĭorul gol, saŭ cu o oghĭală subţire, şi în casurĭ rarĭ, cu călţunĭ de casă orĭ de tîrg. Femeile şi fetele marĭ le încalţă cînd se duc la tîrg şi biserică, horă, la un mort, la o nuntă, etc. Din Ţăpu. pleacă femeile cu picĭoarele goale pînă aproape de barieră, şi acolo se pun jos de se încalţă.

Botfurĭ aŭ început a dispărea N'or fi în tot satul de cît 10-20. Creţiĭ ocupă 2 dm. cînd sînt strînşĭ, şi pînă la 6 dm. cînd se întind. Creţiĭ sînt curmaţĭ. Un cerc are 5-6 curmăturĭ. Botfurĭĭ sînt răscroiţĭ la spate, urechĭ de pînză, călcăĭul lung, ascuţit şi dus înăuntru, şi potcoviţĭ. Talpa-ĭ groasă. Se ung cu untură de peşte şi cu vax Se poartă numaĭ de flăcăĭ şi însuraţeĭ.

Papucĭĭ sînt absolut numaĭ aĭ femeilor. Călcăĭul e dintr'un potlog numaĭ. fără ţinte şi potcoave. Se poartă pe uscăcĭune, cu picĭorul gol saŭ cu călţun de ţară maĭ ales.

Ochinca nu-şĭ găseşte loc printre Ţăpenĭ. Această încălţăminte a fost pînă maĭ an, grozav de despreţuită şi dată pe sama *jîtarilor* (păzitorĭ de ţarnă), vacarilor, ţiganilor, argaţilor, etc. De o samă de vreme însă se începe a se purta, *numaĭ la cîmp:* la arat maĭ cu samă. In sat, orĭ-cine preferă să umble cu picĭoarele goale de cît cu opincĭ. Mulţĭ umblă cu niște rupturĭ: petec peste petec, dar opincă să-l taĭ că nu-ţĭ încalţă.

Opincele se cumpără rar. Ceĭ maĭ mulţĭ le fac din pĭele de porc, după ce a *tuns* părul, de vilă (nedughită), orĭ cumpără pĭelea din tîrg şi şĭ-o face omul. Opincele de gospodarĭ făcute, aŭ două încreţiturĭ, una la spate şi alta înainte. Laturile orĭ ajung numaĭ cît ţine

Digitized by Google

talpa, orĭ sînt drepte, dacă pĭelea a fost maĭ lată. Curelele de legat în picĭor sînt aţe de fuĭor saŭ de lînă. Cele maĭ bune aţe sînt de *tîrsînă*, păr de capră neagră împletit, de o lungime de 10-12 metri. Ogheala e ca şi la cĭobote. In orĭ-ce caz, azĭ opinca e *o haĭnă de om sarac*. Femee, nu-ĭ una, ca să fi pus opinca în picĭor. Am spus de a cap că Ţăpu-ĭ sat fudul, de răzeşĭ de pe timpul luĭ Ştefan, după cum e tradiţia şi legenda şi pentru ţăpenĭ *ochincariu* este om fără căpătaĭ, sărac şi putinos.

Imbrăcămintea la barbaţĭ. Copiiĭ de parte bărbătească încep a se diferenţia, în îmbrăcăminte, de pe la 5 anĭ. Pînă atuncĭ, ce poartă, vom vedea la îmbrăcămintea femeĭască.

Cămeşa. Cămeşa la barbaţĭ e cel mult pînă la genunchĭ. Ea se poartă pe de asupra ismenelor. Cămeşile se fac absolut toate de gospodine, din pînză de **cîlţĭ în cîlţĭ**, adică din pînză cu bătătura de cîlţĭ ca şi urzeala. Această pînză e rară şi numaĭ cămeşile celor maĭ saracĭ se fac aşa. Maĭ e pînză **tort în cîlţĭ**, cu urzeala de tort; **tort în tort**; **bumbac în tort**, cu urzeala de bumbac; **de bumbac-sadea** şi **bumbac cu sacîz**, cu bumbac ordinar ca urzeală, ĭar ca batae bumbac-sacîz, saŭ numaĭ sacîz, un fel de bumbac moale şi maĭ gros. Necultivîndu-se de loc inul, pînza de in nu se cunoaşte.

Cămeşile sînt de două felurĭ: cu **platcă** şi fără. **Fără platcă** se face în modul următor: se ĭa măsura, d. ex. 8 dm., şi se tae din vălul de pînză o bucată dublă; la mijloc se face croĭala pentru gît, ĭar în jos pentru chept se tae.

Răscroĭala gîtuluĭ se coasă cu gulerul, care pentru barbaţĭ are 3-5 cm. şi în acest cas e în totdeauna aproape din acelaş fel de pînză. Partea de sus se răsfrînge. La gît se închee cu **bunghĭ albĭ** cu cheotoare tăete în guler şi **indilită**, ca să nu se destrame, orĭ cu cheotoare **de aţă**, care se fac din tort, punînd maĭ multe fire alăturĭ şi împletindu-le cu acul în ochĭurĭ supuse. La cămeşile cîlţĭ în cîlţĭ în loc de bunghĭ, sînt numaĭ 2 aţe ce se **leagă cu ochĭu**. **Mînica** se pune pe linia mediană a bucăţeĭ tăĭate, şi dacă spinarea şi dinainţile sînt din latul pînzeĭ [cît e pînza de lată] mînica e lungă cît e lată pînza. Cînd cămeşa e pentru un om mare, şi mînica ar fi prea scurtă, atuncĭ se face maĭ lungă puindu-i-se brăţărĭ orĭ făcînd croĭala pe lungul pînzeĭ. Cămeşa cu brăţare e întocmaĭ, la mînică, ca brăţara de la cămeşile de la oraş, numaĭ că sînt maĭ creţe, mînica fiind maĭ largă.

Pînza de ordinar, neavînd de cît cel mult 50 cm. de lăţime,

Digitized by Google

50 cm. ale dinainților și 50 ale spetelor, saŭ 100 cm. de diametru ale poalelor, ar face cămeșa prea strîmtă; se lărgește prin punerea de **clin**, sus cam de un decimetru, ĭar jos de 3. Apoĭ, pentru ca cămeșa să nu fie strîmtă subțioară, i se pune **pavă**: un petec patrat de 7-8 cm. lățime.

Cusutura la ast-fel de cămeșă este de două feluri: **cu răfecătură**, cînd se răsucește pînza distrămată și apoĭ se coasă, cum se face cu capetele mînicilor, cu a poalelor, și cu pĭepții une-orĭ, orĭ **tivind**, cu supunere, și apoĭ cusut în urma aculuĭ. Ața care se întrebuințează e rare-orĭ bumbacul, și maĭ totdeauna tort fĭert și muĭat în stupit.

Cămeșa cu platcă, e „maĭ așa". De ordinar e de bumbac orĭ de tort, cu gulerul „famelos", maĭ în totdeauna de bumbac cu brațare saŭ fără. Platca nu-ĭ altă ceva de cît ca o continuare a mînicelor, de care se prinde pĭepții saŭ dinaințile și spetele, prin crețurĭ. Cele de tort, se prelungesc spetele pe sub platcă pînă la guler. Platca nu-ĭ pusă pentru altă ceva, de cît pentru tărie. Pe umăr ducĭ o traistă, un sac, o sapă, etc.

Cămeșile tinerilor saŭ ale însurățeilor se fac de borangic saŭ de bumbac învrîstat cu borangic și cu **bumbac tiriplic**, cu diferite florĭ din iță etc. Ele-s maĭ toate cu mînecĭ largĭ, și cu florĭ geometrice cusute în **arnicĭ** roșu, galbăn orĭ albastru. Atingînd și cămeșa femeĭască, spun că în cusuturĭ se întrebuințează florĭ de **mică** rotunde cu o singură gaură, ĭar peste cusutură se suprapune alta, ca solzĭĭ peștilor. Florile [impropriu] saŭ stelile acestea sînt galbene și roșiĭ. Cămeșile de felul acestora aŭ canafĭ la gît, pentru încheet.

Ismene (ismană, sing.) Ismana-ĭ cea maĭ prozaĭcă parte din îmbrăcămintea bărbătească. Le poartă numaĭ băețiĭ, flăcăiĭ și restul barbaților și femeile **de loc**. În casurĭ excepționale, pe frig nespus, la cules de popușoĭ, d. e. o femee „revoltantă de tot" ĭ-ar trăsni în gînd să îmbrace ismene bărbățeștĭ. Pînza din care se face e cea maĭ inferioară, foarte rar de bumbac. Primele ismene pe care le poartă un copil sînt cu **bată**, și decĭ cu **prohab** și **bunghĭ**, cunoscute sub numele de **ismene cu bunghĭ**; bata e de **2** cm. Cele comune „de rumîn" sînt de o formă curioasă. **Șoldurile** și **craciĭ** sînt din pînză pe lung; și în loc, decĭ de a avea o formă dreptunghĭulară, între picĭoare li se pune **turiĭ**, două triunghĭurĭ isoscele cu laturĭ de cîte 8-6 dm. ĭar **turul** se coasă cu cracul, **maĭ lărgindu-ĭ** puțin prin ajutorul **puĭuluĭ**. **Puĭul** e o **pavă** de la cămeșĭ **de forma unuĭ romb lung** și îngust.

Digitized by Google

Cu aşa architectură, ismana poate avea, pe la mijloc, o circonferenţă de, fără minciună, 2-3 metri. Sus e bata, goală pe dinăuntru, cu 2 deschideri, ceia ce face că ismana aceasta să n'aibă nici dos nici faţă. Bata e străbătută de **bîrneţ**, de unde şi specia de **ismene cu bîrneţ**. Bîrneţul e de lînă colorată, lung de 2 metri aproape şi se bagă pe bată, apoi se strînge după cît e şi pîntecele. Bîrneţul se scoate cînd ismenele se spală şi se bagă din nou prin ajutorul **babei**. Baba e cam de $1\frac{1}{2}$-2 dm., în a căruĭ cîrlig se pune firul înodat şi se trage bata ismenei încreţind-o. Creţiĭ de la ismene, vara, sînt un adăpost admirabil pentru puricĭ.

Cavitatea acestor ismene colosale, poate să ajungă, drept spunînd, pînă la 1 hectolitru jum. Craciĭ de la ismene sînt largĭ, şi băerile orăşenilor nu se cunosc. Eĭ sînt maĭ lungĭ de cît pantaloniĭ, peste care se suflecă. Unuĭ om, căruĭa nu i se văd ismenele, e „ca ţiganiĭ".

In cămeşă şi ismene umblă oameniĭ la munca cîmpuluĭ, la treerat, caratul snopilor, la coasă, etc.

Cureaua, o ştim, e cea comună.

Chimirul, maĭ modest ca grosime şi ca podoabe, a început a dispărea. El se reduce azĭ la o simplă curea lăţuţă, cu un pungoĭ de pĭele făcut şi cusut la un şold, unde dacă-l omul tutungiŭ, se poate pune tutunul (titĭunul), amînarul, cremenea, iasca, orĭ fitilul, apoĭ tot de acest chimiraş e legată teaca de lemn saŭ de fer, prima ghintuită cu coarjă de cireş, orĭ cu tablă, pentru cuţitul omuluĭ.

Brîul, poate că-ĭ ceva caracteristic pentru ţăpenĭ. Brîul se poartă de toţĭ, începînd cu flăcăiĭ şi femeile măritate. Se poartă vara ca şi iarna; uniĭ îl poartă direct peste cămeşă, alţiĭ peste încingătoarea pantalonilor orĭ a fusteĭ la femeĭ. Pentru oameniĭ în vrîstă brîul e roşu, pentru bătrînĭ e alb. Lungimea luĭ e de 5-8 coţĭ şi o lăţime de 4 dm. Foarte rar se poartă pe lat; ceĭ maĭ mulţĭ îl poartă îndoit, încunjurîndu-se cu el „la brîŭ" de 3 saŭ maĭ multe orĭ, „ca să le ţie şălele". Brîul e de lînă, „de păr" aspru, scos din lîna oilor ţigăi. Pe la capete atîrnă cĭucurĭ de 1-2 dm., făcuţĭ prin înodarea, la rădăcină, a două fire din bătătură şi apoĭ înodarea lor la capăt. Cĭucuriĭ de la capătul supus, de desubt, atîrnă la uniĭ, ĭar cu ceĭ de-asupra se leagă brîul, dîndu-se jumătate pe de-asupra şi jumătate pe dedesubt. Uniĭ se maĭ încing peste brîŭ cu curea. In brîŭ femeile duc ouă de împrumut, fumătoriĭ ţîn basmaua cu tutun, etc. Brîele flăcăilor, căcĭ fetele maĭ nu poartă, sînt cu canafĭ frumoşĭ.

Aţa. — Pentru copiiĭ micĭ, toate încingătorile se reduc la o

Digitized by Google

simplă aţă, adesea de lînă, sucită în două saŭ împletită în treĭ; de ea e legată aţa cu **briceagul** de vară, de oare-ce în fie-care vară, cu eşirea nucilor, băeţiĭ îşĭ cumpără bricege. Acestora li dă cu sucala înroşită în foc, găurĭ, de unde le prinde cu aţa.

Pantaloniĭ sînt, saŭ eraŭ pînă acum 10-20 de anĭ, „de ceĭ moldoveneştĭ“ cu tur, cu aceĭaşĭ croĭală ca şi ismenele, însă cu mult maĭ strîmţĭ. Deosebirea e că pantaloniĭ aŭ bată şi decĭ prohab fără bunghĭ. La bată se încreţesc. Materia din care se făceaŭ şi se face şi azĭ pentru însuraţĭ, e pînza de lînă în 3 iţe, un fir roş şi unul negru, orĭ şĭĭac galbăn-roşcat pentru pantaloniĭ de sărbătoare. Maĭ sînt şi de culoarea neagră, cafenie, etc.

Pentru copiĭ aŭ tot aceĭaşĭ formă şi se fac de porunceală la tîrg orĭ se ĭaŭ gata. Culoarea neagră, sură orĭ undilemnie este cea maĭ purtată. Ale copiilor sînt toate culorile de pînză de bumbac, urzică. Le plac oamenilor ca pantaloniĭ să nu fie lungĭ, şi să se vadă ismenele şi cu ele puţin şi picĭorul. Ismana-ĭ suflecată de 2-3 orĭ.

Birnevigiĭ aŭ exact croĭala şi forma ismenelor, cu turiĭ colosalĭ, şi cu bîrneţ. Sînt purtaţĭ de oameniĭ săracĭ, orĭ de ceĭ fără gusturĭ artistice. Se face din pînză groasă de suman, sură de ordinar, şi ţin la purtat cîte 8-10 anĭ.

In pantaloni, cămeşa stă **totdeauna** peste ismene.

Pantaloniĭ strîmţĭ saŭ nemţeştĭ aŭ început a înlocui pe vechile modele, maĭ cu seamă la flăcăĭ. Curios e faptul că după 3-4 anĭ de la însurătoare, revin tot la ceĭ bătrîneştĭ, cu care-şĭ fac restul zilelor.

Flanică saŭ **flanea**. Se face de către femeĭ, din lînă moale şi cu mult păr, în andrele, de cele maĭ multe orĭ fără gură la pĭept, şi numaĭ locul de scos capul, ca şi la mînecă. Altele se fac cu gură, li se pun gulere de catifea, nasturĭ, etc. Le poartă orĭ-cine afară de oameniĭ bătrînĭ.

Jaletca e haĭnă de sărbătoare şi ceremoniĭ. E întocmaĭ ca şi la tîrgoveţĭ şi la ţăpenĭ, nu-ĭ de cît de 20-25 anĭ întrodusă.

Ilicul la copiĭ e tot de forma jaletcăĭ, cu deosebire că are şi spetele de aceĭaşĭ materie ca şi pepţiĭ; n'are răscroĭala de la gît, şi se închee pe pĭept. La oameniĭ în vîrstă se închee pe coastă. E numaĭ pentru bărbaţĭ şi se face din lînă groasă: şĭĭac orĭ de casă.

Minteanul e haĭna uncheşilor. E „dreaptă“ adică nerăscroită, scurtă, cu poalele largĭ, cu mînecele largĭ; se închee pe dinainte cu bunghĭ rotunzĭ sfericĭ, de tablă maĭ cu samă, şi-s înflorate pe pĭept şi pe spate cu găitane negri şi late. Florĭ aŭ şi la mînecĭ. „Tăetura“

Digitized by Google

e pe şolduri. Minteanul e o haină iubită de oamenii bătrîni, şi toţi vor şi lasă cu limbă de moarte se se îngroape cu mintean şi brîu verde.

Oamenilor cărora le place să se creadă întraţi în zilele de bătrîneţă, îi vezi numai cu mintean şi brîu alb.

Sprenţul saŭ **sprenţurul** e haină bărbătească, a părţei tinere mai ales. Sînt croite „pe talie“, cum s'ar prinde, dar se pot lărgi de tot. Tăetură aŭ la spate pe calupul fraculuĭ, de 2-2½ dm. cu cîte 3 bunghĭ de carton orĭ de tablă, de fie-care parte, ĭar dinainte cu 6 de fie-care. Sprenţurul e scurt pînă la brîŭ. Ca şi pantaloniĭ, are două buzunare, ĭar pe dedesubt nimic. Sînt foarte rarĭ spenţure de lînă. Cele mai multe, se fac în tîrg din lînă, de bumbac închisă, cu negru în totdeauna.

Sumanul e cunoscut. Îl are orĭ-ce om ĭarna. E simplu, orĭ dacă e făcut de casă, peste cusuturĭ se înşiră găitane, verzĭ, albe saŭ roşiĭ, care nu-s alt-ceva de cît lînă sucită şi răsucită. Coloarea pînzeĭ cea groasă e sură, rare-orĭ albă de tot, şi mai tot aşa de rară roş-gălbue. Făcut de casă ţine pînă la 10-12 anĭ şi-ĭ vrednic de omul aşezat. Pentru copiĭ se cumpără din tîrg şi ţine cel mult 3 anĭ.

Contomanul e o haină de ĭarnă, rară. Are croĭala sumanuluĭ, însă-ĭ cu guler aşezat şi-ĭ blănit cu blană de oae, ĭar pe la git şi chiepţi cu cea de vulpe saŭ de lup. Blana se pune numai pînă în dreptul brîuluĭ. Blănite-s şi mînicile. Gulerul e de 2-3 degete. Se face din şîiac orĭ pînză scumpă şi traĭnică de casă, şi-s rarĭ fiind-că costă 60-80 fr., şi ţin toată viaţa unuĭ om, de oare-ce se poartă rărişor.

Fermeneaua, maĭ, maĭ că-şĭ ĭa rămas bun. Maĭ sînt vr'o 3 saŭ 4 în tot satul. Cu croĭala minteanuluĭ, blănită cu „hulpe“, cu mînicĭ largĭ, „a popă“, guler mic, e haĭna bătrînilor bogaţi.

Mântaua saŭ şuba a început a lua loc printre contomane. E identică cu croĭala militărească, cu deosebire că pînza-ĭ groasă, gălbue orĭ sură, şi-ĭ blănită. **Gaĭca** de la spate e lată de 10-15 cm., cu cîte 4 nasturĭ şi fără cheotorĭ. Se poartă sărbătoarea şi la ceremoniĭ, de cele mai multe orĭ descheĭată.

Chepeneagul are croĭala sprenţuluĭ; unele aŭ guler răsfrînt, blănit cu blană de vulpe, ca şi piepţiĭ, ĭar restul cu de oae. Aŭ găitane, şi cele mai multe se încheĭe cu găitane, aranjate mai frumos ca la tunicile călăraşilor. Chepeneagul e haĭna flăcăuluĭ şi a omuluĭ însurat, fără copiĭ.

Antereul, zăbunul din satele din jos de Tecucĭ, să nu se creadă că-ĭ lung, antereul pochilor, nu; e scurt de tot, simplu, pe trup,

Digitized by Google

fără tăetură la spate, dar cu două simple la șolduri. Se face **totdeauna** din lînă de casă „din păr în păr", un fir roș, unul negru saŭ albastru la urzeală, iar bataĭa e roșie totdeauna. Se închee cu cheotorĭ făcute din găitan de tîrg, subțire, cu bunghĭ de tablă sfericĭ; pe țițe are două găitane late, ca și pe guler. Pe primele sînt înșiraț bunghĭ sfericĭ. Antereele se fac în sat de unele gospodine, dar maĭ ales la babe meștere. Nu-ĭ om să n'aĭbă antereŭ: călduros și ușor. Se bumbăcește cu lînă și cusutura feței de căptușeala de pînză de fuĭor, se cunoaște pe spate, sub urme foarte frumoase: un ol cu florĭ, romburĭ regulate, cercurĭ patrate, arce, toate de o simetrie perfectă. Un antereŭ ține pînă la 6 anĭ. Sînt foarte puține, dar sînt 3-10 femeĭ în tot satul, care poartă antereŭ. Antereul se poartă pe frig. Vara nimenĭ nu-l are.

Boanda soŭ **bondița** e de pĭele de oae, bine dubită, de către cojocarĭĭ din sat. E de croĭala iliculuĭ, fără mînecĭ, și se închee pe coastă cu cheotorĭ și noduri de pĭele. Le poartă orĭ-cine, afară de femeile bătrîne saŭ pe calea bătrîneței. Cele carĭ se fac în sat, sînt simple; cele poruncite la tîrg, sînt pline de florĭ, cu culorĭ viĭ, roșiĭ și albastre maĭ cu seamă. Se poartă pe sub altă haĭnă, bărbațiĭ cîte odată nu, dar femeile totdeauna; dreptul femeilor de a purta bonzĭ se crede, par-că, **ca o uzurpare**.

Cojocul e cunoscut, numaĭ că e de două feluri. Cel scurt e saŭ de purtat și atuncĭ e simplu, saŭ de sărbătoare și e înflorat, de nu se maĭ vede pic de pĭele pe el. Cojocul maĭ poate fi lung, pînă la saŭ dincolo de genunchĭ. De o samă de vreme a început a-și lua rămas bun. Maĭ sînt și cojoace de transiție: nicĭ scurte, nicĭ lungĭ, totdeauna de purtare. Toate se închee cu cheotorĭ și noduri de pĭele, iar la gît cu canafĭ de pĭele orĭ cu ațe de pĭele.

Sarica, de origină mocănească, a fost într'o vreme și pentru țăranĭ bună. Azĭ însă nu știŭ dacă maĭ e una în sat. Se făcea în casă, din **mițe** de oae lungĭ, atît pe dinăuntru, cît și pe dinafară. Eraŭ lungĭ pînă la genunchĭ, saŭ chiar maĭ mult. Țesutul eĭ special, nu l-am putut afla de la nimenĭ pînă acum. Atîta știŭ că n'avea pĭele, ci numaĭ lînă ce atîrna pe amîndouă fețele.

Glubeaua s'a purtat pînă acum 30-40 de anĭ. Ci-că, cam trăgea a popă: haĭna lungă și blănită

Ițariĭ sînt pentru mocanĭ, și nimenĭ dintre sătenĭ nu-ĭ pune.

Chebea, astăzĭ dispărută, era lungă pînă la genunchĭ, de casă, orĭ de șaĭac cumpărat din tîrg și neblănită.

Digitized by Google

Contăşul, cu croiala chepeneagului, avea guler mare răsfrînt şi blănit cu hulpe.

Bete poartă fata şi flăcăul şi se încinge peste brîu. Late de 2 degete, betele se ţesaŭ în războĭ, se alegeaŭ cu lînă viŭ colorată, pe marginí aŭ mărgele albe şi la capete aŭ canafĭ lungĭ, groşĭ şi felurit coloraţi. Cînd se încinge cu ele, atîrnă capetele pînă la genunchĭ şi în joc, joacă şi ele.

Basmale nu poartă ţăpeniĭ nicĭ sărbătoarea, de cît cu tutun. Femeile orĭ unde se duc aŭ la ele basmale, căcĭ duc cîte ceva: un covrigel, un măr, o bucăţică de pîne, colac, etc. Basmalele-s marĭ şi galbene, roşiĭ „de tipariu", orĭ „de bucată", orĭ de cele popeştĭ, cum ar zice tîrgoveţiĭ. Basmale ordinare saŭ batiste de tîrg, aŭ flăcăiĭ şi fetele marĭ în horă şi le pun pe mînă cînd se ţin de umăr, orĭ de brîŭ, orĭ de cîte treĭ, învrîstat, ca să nu se păteze cu mînile asudate. „Basmaua e începutul dragosteĭ" se zice pe la noĭ şi uĭte cum: Fata căreĭa nu i s'a luat de flăcăŭ basmaua din mînă, nu se numeşte fată mare. Cînd un flăcăŭ îţĭ ĭa basmaua cu sila, să ştiĭ că n'are gînduri de om paşnic: dragostea.

Basmale marĭ, de matasă, **casincă de mătasă**, pun flăcăiĭ la gît, ca un fel de **legătoare**, cu o aşezare minunat de frumoasă. Una costă 5-10 francĭ.

Iarna, copiiĭ poartă la gît basmale de bucată.

Baidirul e de un metru saŭ doĭ, făcut din lînă moale de tîrg şi cumparat gata. Lăţimea e de o palmă. Eŭ am purtat, dar azĭ poartă puţinteĭ băeţi, căcĭ numaĭ băeţiĭ poartă. Probabil că-ĭ adus de ungurĭ, de oare-ce ungurii carĭ pe la noĭ sînt vacarĭ şi păzitorĭ de ţarnă, jîtarĭ, aŭ şi vara baidire.

Mănuşĭ, la ţară se fac cu **cîrligul**, rar cu andrele, din lînă moale. Aŭ un deget, degetul cel mare, ĭar celelalte 4 staŭ la un loc.

Cheptarĭul e jaletcă de casă; lînă groasă.

Îmbrăcămintea femeiască e mult maĭ simplă şi mult maĭ ferită de amestecul şi influenţa tîrgoveaţă.

Cămeşele, pe lîngă că-s lungĭ, se deosebesc de cele bărbăteştĭ prin faptul că n'aŭ guler **de loc**, n'aŭ clinul **aşa mare** ca la barbaţi, n'aŭ brăţărĭ la mînică **nicĭ odată**; apoĭ are poale care-s totdeauna de cîlţĭ saŭ de fuĭor, chĭar cînd cămeşa e de bumbac. Cînd cămeşa e de borangic, cu florĭ, atuncĭ poalele sînt de bumbac. Jos, poalele-s maĭ largĭ, şi-s lărgite prin mijlocul **clinilor**, triunghĭurĭ cu baza de 10-15 cm. şi lungĭ de 40-60. Astăzĭ aŭ început a se face

Digitized by Google

cămeşi fără gură, adică fără deschidere la ţiţe. Acestea-s bune pentru fete mari şi primul an de neveste, căci apoi e silită să scoată ţiţele pentru supt.

Copiii mici, băeţi şi fete, mai pînă la 6 ani, sînt purtaţi numai cu cămeşi lungi, şi spun bătrînii, că acum 80 de ani stătea „plodul" pînă la 16 ani (!?) numai cu cămeşă şi fără ismene.

Rochiţă aŭ băeţii şi fetele pînă pe la 5-6 ani, „din una" adică de sus pînă jos, cînd băeţii trec la pantaloni, iar fefele o duc tot cu rochiţe pînă la 10-12 ani. Rochiţa se face de **cit, cîut** saŭ **matirie**, pînză văpsită cu **puchiţăi** orî cu **florî**.

Pestelca e bună pentru casă. Se face de cîte 2 coţi de lată şi leagă peste brîŭ. Cele de casă, pentru purtat, se fac din **canură**, resturile de la pieptănatul fuiorului de cînepă, din lînă boită, iar cele de sărbătoare de cîut, culorî închise. In casă femeile adesea, ca şi la cîmp, umblă cu două pestelcî: una la spate şi alta înainte. Sărbătoarea, femeile măritate aŭ pestelcî, fetele nu. Pestelcile de casă aŭ cîucurî jos, şi se leagă de mijloc cu baerî de lînă orî cu bete.

Flaneaua e specială pentru cîte-va sate din centrul Tecucîului. E, ca ţăsătura de lînă cu fir special tors „ca de flanea", numai păr, şi ca ţăsătură e ast-fel: bataia se face cu 10-12 fire, o **vrîstă** neagră rar de tot, iar mai totdeauna **albastră** închis, şi o vrîstă **roşie**, albastru, roş, etc. La urzeală e tot aşa, una roşie, una albastră etc. Pentru o flanea trebue cam 10 coţi de pînză, care este cusută pe lat, iar pentru femeî năltuţe, din 5-6 foî şi rare-orî pînă la 8. Aŭ un mic prohab, care-î astupat cu pestelca, adesea din aceiaşi pînză.

Fista e tot cu croiala flaneleî însă-î de cîut, matirie de tîrg şi se poartă **simplă**, prin casă, vara la muncă, etc.

Rochia (pl. rochiî), e tot aşa ca formă, însă e împodobită cu falduri, cu halbarale, creţurî şi găitane, horbotă etc. Se poartă numai sărbătoarea, şi rochiile fetelor de astăzi aŭ ajuns foarte scumpe; **forma** însă s'a păstrat.

Pînă acum cîţi-va anî, babele purtaŭ ce apucase: **rochiî cu chepţi** ca şi rochiţele copiilor micî de azî, de materie [pînză] de tîrg albă, cu puchiţeî orî unghiî roşii.

Coloarea la rochiî e deschisă: roşie, verde, albastră pentru fete; închise: neagră, verde închis pentru femeî.

Barbatul, nu cumpără nicî odată femeii sale rochie, din causă că, cît e nevastă tînără, are rochiile din fetie, plus cele făcute din pînză cumpărate de tat-so, iar după ce începe a face copiî, pentru fie-care copil, capătă la cumătrie de la cumătru cîte o rochie orî fistă.

Digitized by Google

Femeile aŭ **călţuni** lungĭ peste genunchĭ, făcuţĭ de casă, cu cîrligul orĭ cu andreaua, albĭ; aŭ brîŭ şi **flanea** [flănică] apoĭ **brîul** nedespărţit.

Baschina e de o simplă croĭală, aşezată pe trup; la mijloc e strîmtă, ĭar josul e larg: cam încreţită (falduri). Mînica e de o croĭală dreaptă, şi cîte odată terminată cu horboţică de casă, boită negru. Maĭ aniĭ trecuţĭ, fetele-şĭ făceaŭ baschine cu **buf**, însă oricum ar fi ale fetelor, ale femeilor îs drepte.

Polcuţa e baschina babelor, dreaptă la spate, şi trage cu minteanul moşnegilor. Pînza ad-hoc, e gălbie-roşcată de lînă.

Polca e antereul femeesc. Se face în casă, la femeĭ meştere în sat, cu faţă cumpărată din tîrg, de culoare cenuşie orĭ sură. Toate sînt îmbumbăcite cu lînă scărmănată orĭ cu bumbac netors din tîrg.

Ca şi antereile bărbăteştĭ, polcile se cumpără şi din tîrg gata, de calitate maĭ proastă, şi-s demne de femeile puturoase şi sarace. O polcă de casă ţine 3-4 anĭ. Cele de tîrg, aŭ pe lîngă piept triunghĭurĭ colorate viŭ.

Caţaveĭca e şuba saŭ mantaua femeilor. E simplă de tot, aşezată pe corp, cu gulerul mic şi mînicile largĭ, are faţa de tîrg maĭ în totdeauna, de culoare sură-cenuşie şi-ĭ blănită cu oae pe dinăuntru pînă pe la şolduri, ĭar pe la gît şi piept cu vulpe. De lungă-ĭ pînă sub genunchĭ şi atît poalele cît şi mînicile nu-s blănite. De o parte şi de alta, în faţă, are două crăpături, fără buzunare, pe unde se bagă mîna. Caţaveĭcile n'aŭ bunghĭ nicĭ cheotorĭ.

Paltonul astăzĭ nu se maĭ poartă. Avea faţa de tîrg, neagră cu găitane şi mînicile lungĭ şi subţirĭ, apoĭ altele atîrnaŭ de cîte o cheotoare, ele fiind triunghĭulare orĭ rombice. Aveaŭ buzunare marĭ de o parte şi de alta, cu multe şi frumoase gătelĭ. Iarna, femeile poartă unele şi suman, dar puţine.

Pentru cap la barbaţĭ. Cu capul gol, ţăpeanul, ca toţĭ vecinii, nu umblă ferească Dumnazăŭ. Umblă numaĭ dacă moare cine-va. Atuncĭ fie soare foc, orĭ ger nevoe, el nu-ţĭ pune nimic în cap.

Căcĭula e purtată atît ĭarna, cît şi vara, de către unĭĭ oamenĭ. Căcĭula se face din pĭele de mĭel, de preferinţă negru, pentru oamenĭĭ bătrînĭ, flăcăĭ şi alb pentru copiĭ. Forma e absolut cilindrică şi fundul plan orĭ puţin lunguet. Pentru copiĭ, se făcea acum cîtĭ-va anĭ, căcĭulĭ cărora li se lăsa în afară urechile de la mĭel. Barbaţilor şi flăcăilor li e fală dacă aŭ şi caută să aĭbă, căcĭulă de „Astragan" (Astrahan), maĭ cu seamă pentru zile marĭ. **Căcĭula brumărie**, e

Digitized by Google

părerea că-i bună pentru omul sarac şi fudul. De ordinar numaĭ fundul e brumăriŭ (sur-albastriŭ). Chĭar se zice:

Cu căcĭula brumărie,
spartă 'n fund de sărăcie.

Căptuşeala, saŭ dosul, e de pĭele de ed, la cele bune.

Pălăria are culoarea neagră, cu streşinile marĭ marĭ, de tot, înaltă, cu cordică. Se poartă neîndoită şi cam pe cĭafă şi pe stînga. Copiilor li se dă pălăriĭ negre, subţirĭ, cu fundul o semisferă. Eĭ ţin foarte mult la căptuşeală.

Pălăriile de pae datează în Ţepu de 12 anĭ. Introducătorul a fost flăcăul Cosma Hliza, care cu toate că a purtat 8 anĭ, nimenĭ nu l-a urmat; de vr'o 7 anĭ se tot cumpără pălăriĭ de pae de tîrg, ĭar de patru anĭ, de cînd subsemnatul lucrează în timpul verei 4-5 pălăriĭ de pae, şi alţĭ vr'o 2 „şcolerĭ", pălăriile de ţară din pae de grîŭ s'aŭ maĭ înmulţit.

Broboade. Imbrobodeala se face în treĭ felurĭ: 1) Imbrobodeala dreaptă, cu capetele broboadeĭ pe sub gît, şi legate la ceafă cu două înodărĭ; 2) sub coade, cînd se aduc cele 2 colţurĭ de se înoadă deadreptul sub coc, rămînînd celelalte 2 colţurĭ suprapuse să atîrne (cînd broboada e patrată) şi 3) legătură pe frunte, cînd se încrucişează capetele pe sub coc şi se aduc de se leagă pe frunte, printr'o supuitură orĭ înodare.

Femeile, după măritiş nicĭ cînd dorm nu staŭ cu capul gol. Ele îmblă în totdeauna îmbrobodite.

Tulpanul e un patrat lat de un metru; se cumpără din tîrg din bucată şi e saŭ negru şi cu florĭ roşiĭ, saŭ galbăn cu florĭ verzĭ; de aceasta cumpără maĭ ales babele. Femeile cu stare nu poartă tulpan.

Basmaua, de aceiaşĭ mărime, e bună ca broboadă la copiĭ micĭ şi fete, nu „fete marĭ". E roşie, cu florĭ galbene. O femee nu ţi-ar îmbrobodi odată cu capul basma: „pentru că numaĭ mădamele poartă băsmale". [Mădama = unguroanca, a cărui bărbat e vacarul satuluĭ, orĭ „guard rural"].

Caşmirul (pînză de Caşemir), e cît tulpanul; de lînă bună, costă pînă la 5 leĭ bucata. Caşmirul se tae din valurĭ întregĭ, pe care gospodina îl indileşte, ca să nu se destrame. Cu el se îmbrobodeşte ca şi cu tulpanul.

Barizul e de bumbac subţire, cu cănăfeĭ şi ochiurĭ pe la marginĭ şi se vinde cu pĭesa.

Şalul a existat pînă acum 20-25 de anĭ. Era patrat, lat de

Digitized by Google

$1^1/_2$-2 metri, cu găitane, [şireturi] late, înguste de 2-3 mm. galbene şi roşii mai cu seamă, şi cu deosebite flori care-s aproape la fel. In mijloc aŭ cîte o floare mare, cu şireturile, împletituri late în trei. de mătasă, de următoarele colori: roş, galbăn, albastru, verde şi alb. De jur împrejur este un lanţ cu flori, iar pe margini sînt canafi, sugrumaţi cu matasă galbănă.

Ştergarul este broboada babelor. Ştergarul e o bucată de pînză, de burangic, cu fluturi de tiriplic ori arniciŭ, cu vrîste de bumbac şi canafi albi. E lung pînă la 10 coţi. Babele lasă, cu limbă de moarte, să fie înmormîntate cu ştergar alb, ca spuma mării.

Tudor Pamfile.

UN JOC DE COPII

Indelungata stăpînire a slavilor a lasat, în părţile noastre, multe urme, atît în limbă cît şi în moravuri. Afară de cuvintele, cari s'aŭ asimilat cu desăvîrşire, şi făcînd parte integrantă din tesaurul limbei noastre. nu mai pot fi eliminate, de oare ce aŭ mai mult drept de cetăţănie de cît franţuzismele saŭ chiar neologismele latine, cum în cuvintele: a *iubi*, *drag*, *da* şi celelalte, se mai găsesc, în popor, o sumă de denumiri, ziceri, proverbe slave saŭ semi-slave, mai cu seamă însă nume proprii, cari s'aŭ pastrat pînă în zilele noastre, dar tind de la sine să dispară, şi prezintă acuma deja un aspect mai mult saŭ mai puţin anacronistic; d. e. „nu cînta şo mikikel, ale batrin".

Această din urmă evoluţiune este bine caracterizată prin zicătoarea, ce mai circulă prin satele odinioară „ruseşti", dar astăzi, cu desăvîrşire romîneşti din judeţele Botoşani şi Dorohoi, sate unde numai bătrînii mai vorbesc limba ruteană (malo-rusă), şi de unde vine vorba: „tata rus, mama rus, numa Ivan Moldovan".

Cuvinte în felul de mai sus sînt mai cu seamă un şir de denumiri de serbători şi de biserici, închinate acelor serbători, căci în slujba bisericească, mai mult ca ori unde s'a pastrat limba slavă. Aşa avem: *Uspenia* [saŭ cum se zice catedralei din Botoşani: Ospenia] = Adormirea Maicei Domnului; *Vovidenia* (Uwidenia); *Treisfetite* (trei ierarhi) şi c. l.; apoi *Probajine* (preobrajenia) = schimbare la faţă. *Prohoda* (mănăstirea lui Petru Rareş de lîngă Hecî-Lespezi) = Pobrata. *Dorohoi* (dorha berladska) adică: o staţie pe drumul din ţara leşească la portul Galaţi a republicei bîrlădene etc.

Asemenea cuvinte aŭ făcut poate pe unii autori, cum bună-oară

Digitized by Google

Martonne, în cartea sa recentă „La Valachie", de a spune că: le sang slave coule largement dans les veines des Roumains".

Îmi amintesc, între altele din copilărie, un cîntec curat slavon (rutean), pe care-l întrebuinţa dadaca noastră, cînd copiii erau prea din cale afară neliniştiţi, pentru a-i aduna împreună şi a-i ţine un moment pe loc. Ea [care nu era de loc ruscă, ci get-beget botoşeneancă) ne chema pe toţi în jurul ei; prindea pe unul din noi cu două degete de dosul mînuţei, ţiindu-i astfel mîna în *slavă*; acelaş copil sau altul apuca la rîndu-i cu degetele celelalte mîni dosul mîneî bătrîneî, şi tot aşa alternînd, pînă ce toţi ceî din casă prinşi de amîndouă mînile, formau cu mînele lor un fel de lanţ, pe care-l legănau în cadenţa următoarelor versuri ale dolceî:

Kar! Kar! vorona(r)
ditem kaşe varela(r)
idit, dite, potriske
dam vam kaşki istocîki.

Care vrea să zică:

Crr! Crr! cîorile!
copiilor ferb caşcă [1])
mergeţi, copii, după surcele,
vă dau caşcă să mîncaţi.

Apoi, după ce s'au repetat versurile în cor de către toţi copiii, odată cu sfîrşitul, toţi strigau „cr! cr! cr! crrrr.....!" şi mînile se desfăceau de odată în toate direcţiile, tocmaî ca un strat de cîoare care s'ar împrăştia.

De altfel cred că acest obiceî subsisiă încă, cel puţin în părţile locuite de ruteni.

Grigore Goilav.

FOLKLORUL ŞI JUSTIŢIA

De multe ori obiceiurile noastre vechî întîlnesc un duşman puternic în întreaga administraţie a ţăreî, şi chiar şi în justiţie. Lucrul se explică lesne, ştiind că toate legile noastre nu corespund unor trebuinţi reale, nefiind izvorite din cerinţele stăreî noastre sociale.

Tribunalul Suceava, a avut să judece, cîndva, pe niste flăcăi din satul Dolheşti, acuzaţi de răpire de minori, pentru că la o nuntă

1). *Caşca* este un fel de mîncare tot ruteană, făcută din grisa de hrişcă fiartă cu apă.

Digitized by Google

aŭ practicat un obiceĭŭ străbun ; tot acel tribunal a judecat — şi a achitat—pe un moşneag, învinuit de înşelăcĭune, pentru că locuitorii unuĭ sat întreg îl plăteaŭ ca să alunge grindina de pe holdele lor.

Obişnuiţi a alerga la judecată, pentru toate neînţelegerile dintre eĭ, se întîmplă ca sătenii să desvălue înaintea judecătorilor, adeseorĭ, scene hazliĭ saŭ obiceĭurĭ interesante.

Iată, textual, două jalbe adresate Judecătoruluĭ Ocoluluĭ Folticenĭ, în 1899 :

Domnule Judecător, Subsemnatul Vasile Ştefan a Trifeniĭ din comuna Şoldăneştĭ, vin respectuos a aduce la cunoştinţa Dv. următorul fapt : sînt părinte de familie a copileĭ Marghĭoala, care după obiceĭu ţărănesc se duce la joc unde se adună toţĭ tinerii şi tinerile din reĭonul satuluĭ. In ziua de 8 Septembre fiind joc făcut în ograda curţeĭ D-luĭ Proprietar moşieĭ Hîrtop, cum era adunătură aproape tot satul, flăcăiĭ . . . . . , aŭ început a striga în joc un cîntec în contra fiiceĭ mele maĭ sus mencionată, pe care l-a compus locuitorul Ştefan Toader Ioniţă Olariŭ scriindu-l în stabilimentul de cîrcĭumă din Hîrtop în faţa flăcăilor Ştefan Pădurariŭ Haraşpuc şi Domiţiian Vas. Brănĭanu din com. Şoldăneştĭ. Acea compunere scrisă a dat-o tînăruluĭ Ion Vasile Tărîţă, şi fiind-că el a perdut-o, a dictat-o, după cum în dos se arată. Acest fapt fiind prevăzut şi pedepsit de lege, de oare ce s'a făcut o calomnie înjurioasă în public ceea ce a făcut ca fiica mea să fie despreţuită de toţĭ locuitorii, cer dar justiţia Dv. să reguleze satisfacerea mea.

1899 Sept. 20.

Cîntecul compus şi publicat.

Foae verde ş'on dudăŭ
ĭaca Dolca luĭ Bîrsăŭ
foae verde mintă creaţă
Duminică dimineaţă
a fost Dolca la oraş
cu Alexandru . . . . .
coborînd din tîrg la vale
n'avea nicĭ unu parale ;
la moară dac'a ajuns
Alexandru jos s'a pus ;
măsa sta şi se uĭta,
fata ĭute deslega,
amîndouă trăgea de cracĭ
ca să deĭe cu dracĭ.
In crîşmă s'a dus
şi pe două ocă ĭ-a pus,
apoĭ la Ghidale s-a dus
de s'a pus cu . . . . . .
şi-a capatat cîţĭva gologanĭ
c'aşaĭ treaba la jidanĭ.

Dolca e Marghĭoala V. St. Trifeni ; Alexandru e Alex. Mazilu, căsătorit com. Şoldăneştĭ. — (Nota jăluitoruluĭ).

Digitized by Google

Tot atunci, un altul se plînge că un rău-voitor „i-a legat cununia fetei lui", şi cere pedepsirea vinovatului.

Iată ce spune el:

Domnule Judecător, Subsemnatul Tanasă Dobrin domiciliat în somuna Mălini judeţul Suceava, chem în judecată pe femeea Ioana Moţoc din comuna Sasca tot acest judeţ, pentru că cu diferite farmece numita ar fi făcut ca T. Petrea Stan să nu se mai poată cununa cu nimine nici odată, zăpăcindu-l într'o stare normală, şi pe copila mea Ioana Tanasă Dobrin asemenea aŭ zăpăcit-o, şi i-aŭ legat cununia ca să nu se mai poată cununa nici odată, pentru care invoc ca martur pe Catinca D. Negoiţă şi Rubla Petrea Stan care ştiŭ despre cele întîmplate.

Şi vă rog, Domnule Judecător, a ne cita înaintea Dv. cînd vom proba chestiunea mai pe larg.

Cu stimă

Tanasă Dobrin

Ar fi interesant a se aduna astfel de documente, cari ar putea servi la studiarea psihologiei neamului nostru.

A. G.

NOROCUL

(POVESTE)

Ci-că era odată într'un sat un om, care avea doi feciori, amîndoi însuraţi. Cel mai mic era bogat, dar cel mai mare, pe lîngă că era cam prost, apoi după prostia lui i se nemerise şi numele de Tanasă; dar era şi sarac lipit pămîntului, însă bun la inimă, lucru mare. La casa lui n'avea nici batîr miţă să-i mîaune, de cum vr'o coadă de vită. Da copii o droae; însă mărunţei şi nu buni de treabă, că nevasta-i făcea tot cîte doi într'un an. Şi biata femee îngrozită de atita puzderie de copii la aşa sărăcie, zicea adese ori:

— Doamne, bărbate, pe semne că aşa-i făcut saraculuĭ, că D-zăŭ alta-i dă, nu-i dă, da copii totdeauna-i dă mai mulţi de cît îi trebue, de nu-i el bucuros.

— Ian taci, femee, nu te tot văicăra şi căina că avem atîţa copii, zicea barbatul; că eŭ de cîte ori mă duc la tată-miŭ şi mă jăluĭ că-s sărac şi copii tot se fac, el îmi spune totdeauna, că mai bine să fii sărac şi să ai copii cît de mulţi, de cît îi fi bogat şi nu-i avea nici unul, cum bunăoară-i frate-meŭ; că fiecare copil cu norocul

Digitized by Google

luĭ se naşte. Ş'apoĭ în norocul unuĭa pe urmă se 'ntîmplă de trăesc şi părinţiĭ şi ceĭlalţĭ copiĭ maĭ bine; şi eŭ chitesc, că dacă tătuca spune, aşa trebue să fie.

— Dă, barbate, să poate să fie şi asta; da eŭ văd ca pînă amu, batîr că avem destuĭ copiĭ, noĭ tot săracĭ sîntem.

— Eĭ femee, ĭa lasă să maĭ treacă o leacă din vreme, doar or maĭ creşte copiiĭ, c'apoĭ gîndesc că lĭ-a creşte şi norocul; că dintr'-atîţĭa, trebue să fie macar unul cu noroc.

N'a trecut multă vreme şi nevasta maĭ născu un băet, şi în scurt timp după aceasta, se întîmplă de moare şi moşneagul, tatăl flăcăilor.

Şi cum fusese moşneagul bogat, feciorii în urmă s'aŭ strîns în sfat, ca să împartă averea. Feciorul cel maĭ mic, deşi destul de bogat, dar şi destul de şiret, luă tot: oile, vitele şi ce maĭ era; ĭar fratelui săŭ abea-ĭ lăsă o beată vacă, care era maĭ rea, numită *murguţa*.

Bietul Tanasă, deşi nedreptăţit, nu zise nimică, ci se mulţămi şi cu atîta. Luă vaca, se duse cu ea acasă, o leagă de crucea unei ferestĭ, căcĭ împrejurul caseĭ luĭ era pustiŭ, n'avea măcar un par bătut în pămînt, şi după ce întră în casă, zise:

— Ia amu, măĭ feme, cîndre c'o murit bietul tătuca, D-zăŭ să-l ĭerte şi să-ĭ fie ţărna uşoară, am ajuns şi noĭ să avem de la el măcar o coadă de vită la casa noastră. Du-te şi tu afară şi vezĭ.

— Da bine, măĭ omule, zise femeea, după ce se întoarse de afară, din atît amar de vite şi oĭ, ce-aŭ rămas de la tatu-tu, numaĭ cu atîta te-aĭ ales? Ptiŭ! Ucigă-te toaca, nătărăule, că bine te-o maĭ poreclit popa cînd te-o botezat şi ţ-o pus numele Tanasă, parcă o ştiut că are să-ţĭ lipsască multe doage. D'apoĭ ce s'o făcut toată averea tătîni-tu?

— Eĭ, mă maĭ întrebĭ şi tu ce s'a făcut? A luat-o fratemniŭ.

— Lua-l-ar ĭelele şi toate năpădăele, da n'are el destulă avere, maĭ trebue să toarne săŭ în carne grasă, şi să-ţĭ eĭe şi partea ta, cît ţĭ-a rămas cu dreptul de la părinţĭ? Nu ştie şi nu vede el că sîntem aşa de săracĭ, năcăjiţĭ şi cu un cîrd de copiĭ? Dacă-ĭ aşa de hrîpareţ şi de haĭn la inimă, să dea D-zăŭ să ajungă şi el ca mine, ca să vadă ce-ĭ necazul şi sărăcia.

— Măĭ! dar tare maĭ eştĭ rea de gură şi fără leac de judecată şi socoteală. D'apoĭ cum nu te gîndeştĭ tu că numaĭ pe murguţa am adus-o, şi pe asta am legat-o de crucile fereştiĭ, apoĭ dacă luam ju-

Digitized by Google

mătate din toate vitele, unde eram să le pun? Să fim mulţămiţi şi cu atîta.

— Să te ducĭ draculuĭ de pomană cu tot cu murguţa ta şi maĭ mult să n'o maĭ văd pe lîngă casa mea!

— Eĭ, aşa ţi-ĭ treaba? Zise prostul mînios, apoĭ las că-ĭ găsesc eŭ leacul, şi de cît oiŭ da-o draculuĭ de pomană, cum zicĭ tu, maĭ bine o duc în tîrg ş'o daŭ pe parale.

Şi cum zise, bĭetul Tanasă, nicĭ una, nicĭ două, ĭeşi din casă, deslegă vaca de la crucea fereştiĭ şi haĭ murguţă la tîrg!

Pe drum se întîlneşte cu Pîcală.

— Buna ziua, cumătre!

— Mulţămim D-tale!

— Da de unde viĭ? întreabă Tanasă.

— De la tîrg, bădică.

— Eĭ, dacă aĭ umblat prin tîrg, îĭ fi văzut cum se daŭ vitele.

— Da cum nu, am văzut; se daŭ destul de bine, maĭ cu samă acele care n'aŭ coarne, se vînd — ce-ĭ dreptul — maĭ bine ca toate, răspunse Pîcală, şi se duse în drumul luĭ.

— Auzĭ, gîndi Tanasă, ci-că se daŭ maĭ bine acele care n'aŭ coarne. Şi scurt s'apucă de tae coarnele vaciĭ şi pleacă înainte. Nu merge mult şi se maĭ întîlni ĭar c'un altul, cam tot de potriva celuĭ dintîĭŭ, şi-l întreabă şi pe acesta:

— Nu cumva viĭ de la tîrg, cumătre?

— Ba de la tîrg, îĭ răspunse acesta.

— Dacă-ĭ aşa, apoĭ îĭ fi văzut cum se daŭ vitele.

— Cum nu, se daŭ destul de bine, dar maĭ cu samă acele care-s fără coarne şi fără urechĭ, răspunse acesta, uĭtîndu-se la vacă rîzînd, şi ĭar se duse în drumul luĭ.

— Auzĭ, gîndi Tanasă, acesta spune că se daŭ maĭ bine acele fără coarne şi fără urechĭ. Şi răpede s'apucă de tae urechile vaciĭ şi pleacă înainte. — Nu merge mult şi se maĭ întîlneşte c'un al treilea, pe care-l întreabă ca şi pe ceĭ doĭ dintîĭŭ.

— Se vînd bine vitele, răspunse acesta, uĭtîndu-se la vacă rîzînd, da se vînd maĭ bine acele, care-s fără coarne, fără urechĭ şi fără coadă; şi-şĭ urmă drumul înainte; ĭar Tanasă al nostru, nicĭ una, nicĭ două, tae şi coada vaciĭ, şi ĭar plecă pe drum către tîrg.— Se nimerise de acum era tocmaĭ prin o pădure, cînd se 'ntîlneşte c'un al patrulea om, pe care-l întreabă ca şi pe ceĭlalţĭ.

— Heĭ cumătre, zise acesta, după ce se uĭtă întăĭ mirat la vacă,

Digitized by Google

în tîrg am văzut vînzîndu-se mai cu samă vite care aŭ numai 2 picioare.

— Măi! Da tare gogonată minciună trebue să fie şi asta ce-o spui tu! Da unde naiba s'o mai văzut vr'o dată vite numai cu 2 picioare?

— Hm! Da vită fără coarne, fără urechi şi fără coadă s'o mai văzut?

— Da de unde pocnitu să se poată vedea! răspunde Tanasă.

— Apoi murga asta a ta, cum este?

— Ei, asta-i altă socoteală. Nu că să crezi oarecum că murguţa mea a fost din născare aşa, cum o vezi tu acum, ferească D-zăŭ! Ea o avut şi coarne, şi urechi, şi coadă; dar i le-am tăet eŭ, pentru ca să fie mai cu preţ, cum mi-o spus şi mie alţii.

— Apoi cum tu ai tăet coarnele, urechile şi coada vacii ca s'o vinzi, cum zici, mai bine, tot aşa or fi făcut şi aceî din tîrg vitelor lor cu picioarele, pentru a le vinde mai cu preţ, răspunse lui Tanasă acesta, care se nemerise, ca şi ceilalţi, să fie un bun mehenchi, şi-şi urmă drumul înainte.

— Ia o fi şi asta, zise Tanasă. Chitîam la început, cînd mi-o spus, să fie minciună. orî cine ştie ce năzdrăvănie spusă în batae de joc; dar luînd bine sama, la urmă, parcă are dreptate omul.

Şi cum îi prostul, fără multă gîndîre, trage vaca în pădure mai la o parte de drum, o leagă de un copac mare scorboros, îi tae picioarele de dinainte ş'apoi... hăi murguţă la tîrg! Da vaca pace, de jos nu se mai scoală,

— Bre! ce cap, ce cap şi la mine! Auzi? Cum să nu-mi vie mie în minte de la început, că vaca n'are să poată merge numai în două picioare! Să n'o duc eŭ în tîrg şi să-i tai picioarele acolo? Sară-i sară, haramul şade trîntit şi nici vre să se scoale măcar în celelalte două picioare. Poftim de-acum Tanasă şi-ţi vinde vaca! Ei, asta ca asta, da unde mai pui la socoteală popîrda (gura) femeii, cînd m'oi întoarce acasă fără vacă şi fără bani?! — Şi cum sta el aşa scîrbit şi dus pe gînduri, copacul cel scorboros, de care legase vaca, fiind clătinat încetinel de vînt, din cînd în cînd tot făcea scîrţ! scîrţ!

— Aşa, zise Tanasă către copac, vra să zică cumperi tu vaca? Dar parale cînd?

Copacul tot făcea într'una: scîrţ, scîrţ!

— Marţi, Marţi să vin după parale? Ei bine, am să vin Marţi, şi lăsînd vaca la copac, pleacă acasă.

Digitized by Google

După ce ajunse acasă, nevasta-l întreabă :

— Eĭ, barbate, aĭ vîndut vaca și cu cît ?

— Da, am vîndut-o la un copac în pădure. Nu știŭ cu cît, că nu mĭ-a spus ; dar pe Marțĭ am vorbit să mă duc să-mĭ dee paralele.

— Cum, aĭ vîndut-o în pădure unuĭ copac ? Eŭ pînă acum n'am maĭ auzit una ca asta ce spuĭ : vaca vîndută unuĭ copac din pădure ! zise femeea mirată și cu cîudă.

— Eĭ, dacă-ĭ așa ! răspunde Tanasă.

— Tacĭ omule, nu maĭ vorbi de astea, că te-or rîde și cînĭĭ, de cum oamenĭĭ, cînd te-or auzi ! Zi maĭ bine că cine știe ce-ĭ fi făcut tu cu vaca, orĭ cu paralele de pe ea, ș'amu, ca să te scapĭ de mine, vreĭ să-mĭ alcătuești o mincĭună, care se prinde ca nuca-n părete.

— Ce mincĭună, măĭ femee, nicĭ o mincĭună. Facĭ și tu cum am făcut eŭ cu omul cela, care-mĭ spunea că în tîrg se vînd numaĭ vite cu două picĭoare și eŭ ĭĭ spuneam că-ĭ mincĭună, și la urmă o fost chĭar adevărat.

— Tu vorbești într'aĭurilea, de pare-că eștĭ nebun, măĭ omule, zise femeea îngrijată.

— Eĭ apoĭ de ce vorbești și mă ocărești degeaba, dacă nu știĭ ? Stăĭ să-țĭ istorisesc întăĭ cum s'o întîmplat lucrul, ș'apoĭ ĭĭ vedea și tu că-ĭ așa cum spun. Apoĭ ĭĭ istorisi femeeĭ toată pățărania cu vaca.

— In sfîrșit, cîte-aĭ făcut boacăne de cînd m'aĭ luat și pînă acuma, toate-aŭ fost cum aŭ fost ; dar asta lĭ-aŭ făcut vîrf. Și dacă n'aș avea puzderia asta de copiĭ, zăŭ, n'aș maĭ trăi cu tine nicĭ leac ; căcĭ prost ca tine nu știŭ dacă s'o maĭ văzut !

Cînd a venit ziua de Marțĭ, omul nostru se duce în pădure la copac, să-ĭ dee baniĭ pe Murguța ; dar copacul, ca ș'atuncĭ, făcea ĭară : scîrț, scîrț !

— Ha ! Marțĭ ? Bine, oĭ veni eŭ ĭară Marțĭ, dacă nu-mĭ daĭ paralele amu ; da să știĭ, că dacă nu mi-ĭ da nicĭ atuncĭ, apoĭ nu te maĭ las chic, te taĭŭ, zise prostul, și se 'ntoarse acasă.

Marțea viitoare bĭetul Tanasă ĭșĭ luă toporul pe mînă și plecă ĭar la pădure. — Ajungînd acolo și văzînd că copacul face, ca și-n nainte, scîrț, scîrț, unde nu mi se desbracă de cojoc și cît aĭ face-o mămăligă, îl dă la pămînt. Dar minune mare ! Cînd pică copacul jos, numaĭ ce-aude de-odată : zur...! și să și făcu la rădăcina luĭ o coșcoge movilă de galbenĭ. — Acolo fusese ascunsă o comoară.

— Heĭ ! zise prostul voĭos, văzînd galbenĭĭ, așa-ĭ că dacă te-am tăet, mĭ-aĭ dat paralele ? Ia să vedem, cînd oĭ duce baniĭ acasă nevestiĭ, ș'atuncĭ are să zică că-s prost ?

Digitized by Google

Şi lăsînd banii în pădure, se duse de-a dreptul la frate-său, cerînd să-i dee două cară, ca s'aducă banii de pe Murguţa.

— Ce bani de pe Murguţă, măi, zise frate-su mirat?

— Apoi cum, nici atîta nu te pricepi? Am vîndut pe Murguţa ceea care mi-ai dat-o tu şi trebue să mă duc acum să-mi aduc banii!

— Bine, mă pricep eŭ c'ai vîndut-o; dar cum vrei să mă pricep că trebue să-ţi daŭ încă două care, ca să-ţi aduci banii de pe-o şoropchină de vacă ca aceea, de pe care nu puteai lua nici atît cît să ai cu ce umple o pungă macar? Da aşa nu te poţi duce să-i aduci, îţi trebue cară? Prost, prost te ştiŭ eŭ şi încă hăt bine; dar acum, după cele ce-mi spui, mi se pare că ţ-o sărit din cap şi mintea cîtă blata, Doamne, o mai aveai; eşti nebun!

— Apoi s'o mîntuit! zise Tanasă. Oamenii iştia din prost şi din nebun nu mă mai scot; şi ei, zăŭ, că-s mai proşti şi mai nebuni de cît mine. Fireşte că-mi trebue cară, de vreme ce am o grămadă cît mine de galbeni! — Dac'ar fi mai puţintei să 'ncapă în pungă, ori în traistă, ia-şi aduce eŭ şi-n spate, n'ai grijă, dar aşa?

— Măi, du-te draculuĭ de dinaintea mea şi dă-mi pace cu nebuniile tale, c'oiŭ lua amuş o despicătură şi tocmai în cap te-oiŭ păli, că doară eŭ n'am înebunit ca tine!

— Ei lasă, zise Tanasă mai cu blîndeţe, nu fi şi tu aşa de răŭ şi hurhuz, că ştiŭ eŭ ce vrai, că eşti şiret de-ţi crapă pelea. Adicătelea ai vra să-ţi daŭ şi ţie ceva din grămadă. Iaca-ţi daŭ jumătate, adecă un car de bani, că mie mi-s de-ajuns ceilalţi, numai haide, c'apoi dacă nu, are să-ţi pară răŭ.

Fratele său tot nu-l crezu pînă nu-i spuse prostul păţărania cu vaca şi cum a găsit banii.

În sfîrşit, în cele din urmă, pun boii la cară, se duc în pădure, împărţesc banii în două, pun jumătate din ei într'un car şi jumătate în celalalt car, îi acopăr cu frunziş, ca să nu-i vadă oamenii şi pleacă acasă; fratele cel mai mic înainte şi Tanasă în urmă.

Pe drum, care-i întîlniaŭ şi-i întrebaŭ ce aŭ în cară, cel dinainte spunea că are mangal; da Tanasă zicea: „Ba am în car banii de pe Murguţa". — După ce-aŭ ajuns în sat, se duse fiecare cu carul la casa luĭ.

Care nu i-o fost însă mirarea şi ciuda fratelui celui mai mic, care, cînd a vrut să descarce carul, a găsit mangal în loc de bani. Şi închipuiţi-vă şi mirarea nevestei luĭ Tanasă, cînd a văzut că acesta-i aduse un car de galbeni!

— Ei, măi femee, zise Tanasă mîndru, cînd descărca banii,

Digitized by Google

aşa-ĭ că s'o adeverit ce-ţĭ spusesem eŭ? Ia să vedem ş'acum îţĭ maĭ dă mîna să spuĭ că-s nebun şi prost?

— De nebun, ferească D-zăŭ, văd că nu eştĭ; da de prost din cum aĭ fost, parcă n'aĭ fi nicĭ acum maĭ cuminte; de cît, de vreme ce ţĭ-a dat D-zăŭ atîta amar de banĭ, se vede că-ĭ adevărat ceea ce mĭ aĭ spus tu odată, că ţ'a spus tatăl tăŭ, D-zăŭ să-l erte: că fiecare copil cu norocul luĭ se naşte, şi eŭ cred, că dintre toţĭ, cel maĭ cu noroc e băetul acest mic.

Descărcară banĭĭ şi-ĭ puse în mijlocul caseĭ. Fratele cel maĭ mic tocmaĭ atuncĭ veni şi el să vadă dacă şi luĭ Tanasă i s'a întîmplat cu banĭĭ ca şi luĭ, şĭ văzînd gramada, după ce-şĭ spuse păţania, stărui să-ĭ maĭ dee încă jumătate din eĭ.

— Bine, îţĭ daŭ, zise Tanasă, că şi aşa mie tot îmĭ rămîn destuĭ; de cît stăĭ puţin să aduc stambolu de la popa, să-ĭ măsurăm.

— Bagă de samă, să nu spuĭ popiĭ, că aĭ să măsurĭ banĭ, zise fratele cel maĭ mic — Dar Tanasă nu-l ascultă şi cînd popa-l întrebă ce are să facă cu stambolu, el îĭ spuse curat: că are să măsoare banĭĭ de pe Murguţa.

Tocmaĭ cînd aŭ mîntuit de măsurat banĭĭ, ĭată şi popa vine să vadă, dacă-ĭ adevărat ceea ce-ĭ spusese Tanasă.

Fratele cel maĭ mic, cînd l-a văzut, ĭe o botă şi-ĭ dă una în cap, de-l omoară, ş'apoĭ luîndu-şĭ banĭĭ, ĭese şi se duce.

Pe drum întîlnindu-se c'un om, care-l întreabă că ce are în sac, el îĭ răspunde, că are ceapă. Şi cînd colo acasă, tocmaĭ aşa a şi găsit. — Mînios, se întoarce ĭar la fratele săŭ, cerîndu-ĭ să-ĭ maĭ dee jumătate din banĭ. — Tanasă însă îĭ răspunse că-ĭ va da, dacă maĭ întăĭ îĭ va duce pe popa din casă, să-l amistue (ascundă) undeva.— Fratele cel mic se 'nvoeşte, pune pe popă într'un sac mare şi ĭesă cu el din sat spre a-l duce să-l dee într'un ĭaz, care era cam departe. Pe drum se 'ntîlneşte însă cu Pîcală, care şi el avea într'un sac un lup, maĭ mult mort de cît viŭ.

— Buna vremea, căcĭ era seară, da ce aĭ în sac, zice Pîcală?

— Un godin [porc tînăr] colea gras. tăet; dar D-ta?

— Eŭ? Un terţiŭ (berbece de 2 anĭ) viŭ, tot gras.

— Nu facĭ schimb cu mine?

— Da de ce nu, maĭ ales că mie chĭar îmĭ trebue un godin, zise Pîcală.

Şi schimbînd sarcinile, apucară fiecare înapoĭ din cotro venise. Pîcală cu gînd c'a pîcîlit pe omul luĭ, schimbînd lupul pe-un terţiŭ; ĭar celalalt bucuros c'a scăpat de beleaua de popă. — Intors în sat,

Digitized by Google

fratele luĭ Tanasă se duse acasă întîĭŭ şi dădu drumul lupuluĭ din sac în tîrla cu oile ş'apoĭ se duse la frate-său de-şĭ luă partea. Venind cu banĭĭ în spre casă şi fiind acum noaptea tîrziŭ, se gîndeşte că, dacă l-ar întreba cineva ce are'n sac, să spue drept, ca să nu maĭ păţească şi cu aceştĭ banĭ, ca cu ceĭlalţĭ. Dracu nu face mănăstirĭ, şi omul nostru tocmaĭ cînd se hotărîse să spue şi el în viaţa luĭ odată drept şi atuncĭ o cudălbeşte.

Întîlnindu-se c'un om, tocmaĭ cînd era acum aproape de casă şi acela întrebîndu-l, el îĭ spuse verde că în sac are banĭ. Atuncĭ omul acela, care nu era altul de cît un hoţ, auzîndu-l spunînd astfel, îĭ dete cîteva zdravene şi luîndu-ĭ banĭĭ, îl lasă ca vaĭ de el în drum. — A doua zi desdimineaţă venindu-şĭ el în simţire, se duse acasă; dar cînd se dee drumul la oĭ, ce să vadă? Oile toate moarte. Bĭetul terţiŭ luĭ Pîcală venindu-şĭ în fire, nu dormise, se vede, toată noaptea şi făcuse bună ispravă. — Fără banĭ şi fără oĭ, de-atuncĭ bĭetuluĭ om ĭ-a mers din ce în ce maĭ rău, pînă cînd a sărăcit de n'avea ce mînca şi în urmă, ne maĭ avînd în cotro, s'a apucat argat la Tanasă, care acum era cel maĭ bogat şi cel maĭ cu vază om din sat. Aşa se schimbase omul nostru, în cît juraĭ că nu-ĭ prostul Tanasă de maĭ nainte. Ce vreĭ, nu degeaba-ĭ proverbul: *Banĭĭ te 'nvaţă a vorbi şi haĭnele-a merge.* Şi cînd cîte-odată se luaŭ de vorbă amîndoĭ fraţiĭ, şi cel maĭ mic se jăluĭa de starea rea în care ajunsese, pe cînd Tanasă din sărac lipit pămîntuluĭ, se făcuse aşa de bogat şi toate-ĭ mergeaŭ bine, Tanasă-ĭ răspundea: — Dă, măĭ frate, ci-că să puĭ totdeauna temeĭ pe vorba părintească şi bătrînească; că tatăl-meŭ cînd trăĭa şi eŭ mergeam şi mă tînguĭam luĭ că-s sărac şi am un cîrd de copiĭ, el totdeauna îmĭ spunea: „Heĭ măĭ băete, copiiĭ cît de mulţĭ la casa omuluĭ îs avere, nu-s sărăcie; că fiecare copil cu norocul luĭ se naşte. Ş'apoĭ de multe orĭ se întîmplă între eĭ cîte unul maĭ norocos, de trăesc pe urmă şi părinţiĭ şi ceĭlalţĭ copiĭ maĭ bine, cum bunăoară s'o întîmplat cu mine. Apoĭ tot tata spunea de multe orĭ: *că D-zăŭ dă fiecăruĭ om după inima luĭ.*

Culeasă din Boroaĭa (Suceava). **C. Teodorescu.**

SNOAVE

Purecarul popeĭ

Un popă venea odată pe la tîrg. Pe drum el întîlni un om care

Digitized by Google

avea în mînă un rac, şi popa fiindcă nu mai văzuse racĭ, întrebă pe om: Ce-ĭ ăsta tată, că eŭ sînt bătrîn, şi n'am mai văzut d'ăştia.

— Heĭ, părinte, ăsta e un purecar. Dacă-l puĭ sara în pat, toată noaptea omoară la purecĭ cu cleştele. Cine are purecar e ferice de el, că scapă de purecĭ.

Auzind popa aşa, îl întrebă: Da ce ceriĭ pe el, tată? — Ce să cer tată? — 95 de leĭ, că doar am maĭ avut purecarĭ şi ĭ-am dat cu cîte 100 de leĭ; dar pentru sfinţia ta îl las maĭ ieftin. — Popa scoate banii, îĭ dă omuluĭ şi pleacă cu purecarul.

Seara, pune popa purecarul în pat şi se culcă cu preoteasa. Peste noapte racu apucă pe preoteasă, de picĭor, cu ghĭarele. Ea începu a ţipa, şi sărind, popa puse mînile să ĭa racu, dar fu apucat şi el de mînĭ. Văzînd ast-fel, popa, pune gura să desprindă racul, dar fu apucat de barbă. Astfel puricarul a prins pe popa cu capul unde nu trebue.

(Spusă de St. Dobriţescu, din Şasa, jud. Gorj).

Cei treĭ surzĭ

Un om surd perduse niştе capre şi tot căutînd după ele, dete de un alt om cosind la o livadie, care era tot surd. „Nu cumva văzuşĭ niştе capre ale mele trecînd pe aicĭ, măĭ prietene? „întrebă el. Dar acesta neînţelegînd întrebarea, răspunse: „Cît se vede de icĭ pînă în pădure tot eŭ cosesc", arătînd cu degetul. Acesta crezu că-ĭ arată caprele în pădure şi-ĭ făgădui că dacă le va găsi o să-ĭ dea o capră. Se întîmplă de găsi caprele tocmaĭ în acea pădure. El se gîndi, fiindcă făgăduise celuilalt o capră, să-ĭ dea una şută. Şi aşa şi făcu.

Apucînd una de urechĭ, o duse înaintea omuluĭ. Acesta răspunse mirat: „Eŭ nu ĭ-am rupt coarnele". „Apoĭ de, nicĭ eŭ n'am vorbit să-ţi daŭ două", zise celalt.

Pe cînd se certaŭ, ĭată vine un popă călare, care era deasemenea surd. „Uĭte părinte, zice că ĭ-am rupt eŭ coarnele". Apoĭ de părinte, nicĭ eŭ n'am vorbit să-ĭ daŭ două". Preotul care n'auzise nimic şi crezînd că eĭ îl cer ĭapa zise: „Bine tată, dacă ĭapa-ĭ a d-voastră, luaţĭ-o, că eŭ am găsit-o", şi astfel preotul descalecînd, pleacă pe jos.

Pîcală şi popa

Preoteasa unuĭ popă trăĭa în bune legăturĭ cu logofătul satuluĭ.

Digitized by Google

Intr'o zi, logofătul vorbind cu preoteasa îi spuse că a doua zi el e în luncă, cu plugul la arat. Ea-l întreabă că cum ar face să-l găsească, că vrea să-i aducă mîncare la plug. El îi spuse că are un boŭ pric, şi decî încotro va auzi „cea prian", într'acolo să vină. Pîcală, care era slugă la popa, auzise tot ce vorbise logofătul cu preoteasa. Adoua zi, popa plecă de dimineaţă cu Pîcală la arat în luncă. După ce plecà popa, preoteasa s'apucă să gătească mîncare. Ea făcu două feluri de mîncare. Un fel mai de rînd pentru popa şi Pîcală, şi altul mai bun pentru logofăt. Cînd văzu Pîcală că se apropie vremea prînzului, şi ştiind că preoteasa o să vină cu mîncare la logofăt, se puse pe capul popii să-i dea ismenele să le pună pe boŭ zicînd că voeşte să aibă şi el un boŭ pric. La început popa nu prea vrea, dar văzînd că nu scapă de Pîcală, i le dete. Pîcală le puse pe boŭ şi începu a striga: „cea prian! cea prian!" Venind preoteasa cu baniţa cu mîncare, văzu de departe boul cu ismenele pe el, şi crezînd că-i boul cel pric al logofătului, merse drept. Cînd se apropie bine, văzu că se înşelase, dar n'avea ce face. Ea puse masa şi rugă pe popă să cheme pe logofăt să mînînce cu ei. „Să-l chemăm", răspunse popa, şi trimise pe Pîcală după el. Pîcală se duse la logofăt şi-i spuse să se păzască, că popa a pus gînd să-l omoare. Întorcîndu-se înapoi, înşiră pe potecă nişte nuci pe care le avea în sîn. El spuse popii că logofătul nu vrea să vie. Atunci plecă popa să-l cheme. Găsind pe potecă nucile înşirate de Pîcală, el le adună una cîte una şi le bägă în sîn. Logofătul îl văzu de departe, şi crezînd că adună petre ca să-l omoare, o luă la fugă. Popa fugea după el ca să-l cheme, dar logofătul fugea mai tare. Şi văzînd popa că nu-l ajunge, l-a lăsat, şi astfel a fugit şi iar a fugit.

Departe de gard că are năravu

A fost odată un om sgîrcit care avea o nevastă risipitoare. Ea risipea din casă şi da pe la alţii. Intr'o zi, pe cînd el lipsea de acasă, ea a tăiat o bucată de trandafir de porc, a fript-o şi a mîncat-o. Cînd a venit bărbatul, a întrebat-o că cine a mîncat trandafirul. Ea a răspuns că nu ştie. El îi spuse că dacă nu spune cine l-a mîncat, el moare. Prefăcîndu-se că e mort, îl luară să-l înmormînteze. Nevasta şi cu toate rudele mergeaŭ după el şi-l plîngeaŭ. Trecînd aproape de un gard, el sări din tron, luă un par din gard, şi începu să-i gonească în toate părţile. Toţi fugeaŭ şi se închinaŭ. A trecut

Digitized by Google

mult timp după aceĭa. Cînd a murit într'adevăr, acest om, toţi mergeaŭ departe el, ĭar nevasta luĭ se cînta astfel: „Departe de gard, că are năravʼ! Departe de gard, că are năravʼ.

(Spuse de P. N. Canavea).

C. P. Canavea.

CÎNTECE

512.—Frunză verde treĭ castale,
busuĭoc crescut în cale,
eŭ mă duc mîndră 'n catane
tu rămîĭ şi spală haĭne;
spală şi naframa mea
care-am holteit cu ea
din copilăria mea.
Şi mĭ-o spală 'n lăcrămĭoare,
usuc-o la ţiţişoare,
cu foc de la inimĭoară,
ş-o calcă pe brăţişoare,
cine-a vede-o, să moară.

513.—Busuĭoc crescut în crengĭ,
haĭ puĭcă de mă petrecĭ
de la Cruce pîn' la Becĭ,
de la Becĭ pînă la Dorna,
c'acolo suntem chemaţi
cincĭ sute de dorobanţĭ,
şi de-acolo ne maĭ duce
la Suceava apă dulce,
din Suceava 'n Cernăuţĭ
unde sînt de-aĭ noştri mulţi
In Cernăuţĭ cînd nĭ-o dus,
sus la curţile din sus,
sus la curţile din faţă
unde tund fără musteaţă.
sus la curţile din dos
unde tund pe ceĭ frumoşĭ,
părul meŭ cel gălbior
la maĭoru-ĭ sub picĭor.

514.—Foiliţă verde nucă,
vaĭ săracă mîndrulică,
pleacă-te şi mă sărută
şi te du de te mărită,
nu-ţĭ fie inima friptă,
că destul mi ĭ friptă mie
că mă duc în cătănie.

515.—Verde foae de ovăs,
rămîĭ Ardeal sănătos
ca un pom mîndru frumos;
verde foae lemn pîrlit
eŭ din tine am eşit
cu mult dor şi cu urît.
Foiliţa lemn uscat,
eŭ tare m'am suparat
cînd din tine am plecat,
şi tare-s înstrăinat;
c'am plecat în ţărĭ străine,
unde nu cunosc pe nime,
numaĭ frunza şi ĭarba
care-ĭ în toată lumea.

516.—Foiliţă fir de mură
cîntă cucul sus pe şură,
merg flăcăiĭ la măsură;
merla cîntă, cucul, cucu!
toţĭ flăcăiĭ staŭ pe ducă.
Haĭdeţĭ puĭcă să jurăm
pe flăcăĭ să nu-ĭ lăsăm,
că dacă noĭ ĭ-om lasa

Digitized by Google

la horă cine-a juca,
pe noĭ cin' ne a săruta ?

517.—Uscate-aĭ lele, ca vîntul,
şi nu te-ar primi pămîntul.
că tot la tine-s cu gîndul,
cu tine să mă 'ntîlnesc
treĭ zile să povestesc ;
dar treĭ zile-mĭ par un ceas
povestind al meŭ necaz :
de cînd m'am dus cîte-am tras.

518.—Foiliţă şi una
zis-a tata şi mama
să las somnu şi mîndra ;
eŭ somnu nu l-oĭ lasa
şi de puĭca tot aşa,
că cu mîndra mă maĭ ĭeŭ
de-mĭ mîngîĭ nacazul meŭ.
Cînd mă doare inima
mă sărut cu puĭcuţa
de-mĭ maĭ trece durerea.

519.—Frunză verde grîŭ mărunt
de-ar fi cît de mare vînt
trebue să staĭ ca sfînt ;
de-ar fi vîntul cît de mare
trebue să staĭ lumnare
ca şi ĭarba de pe vale ;
suflă vîntul, ĭute tare
lacrămile curg la vale,
lacrămile ca bobu
maĭ ferbinţĭ de cît focu ;
dar de lacrămĭ nu bag samă
că lĭ-oĭ şterge c'o naframă,
dar mi-ĭ milă de obraz
că rămîne fript şi ars ;
picĭoarele amorţite
şi de frig înţepenite,
n'am unde să le 'ncălzesc
ca să le deşţepenesc ;
macar de aşĭ şi muri
eŭ din front nu pot eşi ;
frunzuliţă ĭarbă creaţă
zapada mă bate 'n faţă,
vaĭ ş'amar de-a mea viaţă !

520.—Verde frunză ş'o lalea
maĭcă, măĭculiţa mea,
de maĭ aĭ vr'un băeţel
să nu-l blastămĭ aşa răŭ
cum m'aĭ blastamat pe mine
de umblu prin ţărĭ străine,
unde nu cunosc pe nime ;
puşca-mĭ roade umerile,
baĭoneta şoldurile,
pătruntaşu pîntecele,
cismele picĭoarele,
şi raniţa spatele.
Şi doru de pe acasă
te face să năcăjeştĭ
şi tare să 'mbătrîneştĭ.

521.—Foiliţă ş'o alună
of viaţa mea cea bună !
am dat-o Neamţuluĭ în mînă
ardă-l para foculuĭ
pe malul Tirolului.
Maĭ de mult de l-ar fi ars
pe răcruţĭ să nu-ĭ fi tras,
să fie flăcăĭ pe-acasă,
aş trage ziua din coasă
sara-aş merge la frumoasă ;
aş cosĭ, cît aş cosĭ,
şi de puşcă n'aş griji,
n'aş ţinea puşca pe mînă,
sloĭ de ghĭaţă la inimă ;
n'aş ţinea puşca pe braţe,
la inimă slŏĭ de ghĭaţă.
Inimĭoară cu suspin
nu te amărĭ cu venin !

Digitized by Google

522.—Foae verde ĭasomie
cine-mĭ poate crede mie
ce traiŭ duc în cătănie ?
Că postesc ziua şi noapte,
şi duc foame cît să poate,
ĭar în zorĭ de dimineaţă
cuprind puşculiţa 'n braţe
ş'o întreb cum a dormit
că tot la ea m'am gîndit ;
ea tace şi nu vorbeşte
pe mine mă tot sileşte
s'o frec şi s'o curăţesc
de mine să nu 'ngrijesc.
Asudă şi rujineşte
tot pe mine mă sileşte,
strigă unsoare şi oloĭ
s'o scap pe ea de nevoĭ.
Cînd sînt gata de 'mbracat
mă 'nvîrtesc pe lîngă pat
ca şi un om farmacat,
şi nimica nu găsesc
tot la puşcă mă gîndesc.
Dar asară m'am culcat,
nime nu m'o sărutat,
şi pe pat m'am răsturnat ;
n'o zis nimenĭ du-te, mîncă
ş'apoĭ vină şi te culcă.
Dimineaţă m'am sculat,
pe ochişorĭ m'am spalat,
şi nimică n'am gustat,
la instrucţie am plecat.
Văd pluguri în cîmp arînd,
şi puĭcuţa mea plîngînd,
şi din inimă oftînd
Eŭ de puĭcă nu gîndesc,
tot de puşcă mă grijesc ;
eŭ mă 'nvîrtesc pe pămînt
ca un arbore la vînt,
fug, alerg, mă osîndesc
şi nimic nu folosesc :
asud de staŭ să plesnesc.

523.— Frunză verde ş'un dudăŭ,
pe drumul care merg eŭ
nu-ĭ fîntînă nicĭ pîrăŭ
să-mĭ potolesc focul meŭ ;
focul de la inimĭoară
nu mi-l potoleşte-o ţară,
numaĭ puĭca într'o sară.
Al meŭ trup este-asudat
şi 'n sudorĭ este scaldat ;
nu te 'ntreabă : poţĭ nu poţĭ,
suferĭ comanda la toţĭ,
înainte şi 'ndărăt
pînă stupĭ sînge din pept.
Ah ! pîne, amară eştĭ !
cu amar te maĭ plăteştĭ.
Catană cînd am plecat,
din munte cînd m'o luat,
şi 'n străinĭ m'am departat,
în cazarmă m'o bagat,
la drapel m'am închinat,
mĭ-o tăet părul din frunte,
şi m'o dat între răcuţĭ ;
şi de-ac)lo n'oĭ veni
pîn treĭ anĭ s'or împlini ;
şi treĭ anĭ îĭ vreme lungă
cine poate să-ĭ ajungă.
Numaĭ Dumnezăŭ să ştie
ce traiŭ duc în cătănie,
duc viaţă cu amar
şi-mĭ pare că-s de zahar ;
dar zaharu-ĭ tare răŭ
osîndeşte trupul meŭ,
trupul cu pacatele,
ochiĭ cu sprincenele,
unde staŭ dragostele.

524.—Frunză verde treĭ smicele.

Digitized by Google

cole 'n vale 'n luncurele
să bat două taberĭ grele
de catane tinerele,
ş'aşa trec plumbiĭ prin ele
ca frunzele prin nuele
şi luna prin nourele.
Vină, maĭcă, şi te uĭtă
că şi ĭarba toată-ĭ cruntă,
căcĭ unde ne batem noĭ
nicĭ nu-ĭ apă, nicĭ nu-ĭ ĭarbă,
numaĭ sînge pînă 'n barbă ;
sînge de-a muscaluluĭ
pînă 'n coama caluluĭ,
şi sînge de-a turculuĭ
pînă 'n scara murguluĭ.
Nechează murgul la poartă,
lungă cale mi se gată.
Verde foae ş'o sulcină,
grea poroncă am la mînă.
Plînge mîndra şi suspină ;
tacĭ mîndră nu suspina
că eŭ ĭar m'oĭ înturna,
numaĭ nu te mărita,
că de-a fi vr'un bine 'n ţară
la treĭ anĭ voĭ veni ĭară,
dar de-a fi v'o răutate
mă voĭ duce maĭ departe.

525.—Foiliţă treĭ masline
ţine-mă măĭcuţă bine
c'am fost copilaş la tine ;
nu mă ţinea maĭcă răŭ
că sînt copilaşul tăŭ.
Maĭcă, nu te supara,
căcĭ ca mîne te oĭ lasa,
ş'oĭ pune cotu pe masă
şi te-oĭ lasa sănătoasă,
şi ţĭ-oĭ face larg în casă ;
oĭ pune picĭoru 'n scară
ş'oĭ trece 'n străină ţară
unde duc viaţă amară.
Cînd te-a ajunge dor de mine
eşĭ în munte la fîntînă,
şi fă-ţĭ ochişoriĭ roată
şi te uĭtă 'n lumea toată ;
acolo, că mi-ĭ vedea
pe malul Bahluĭuluĭ
pe calu 'mparatuluĭ ;
acolo că mi-ĭ găsi
unde-o fi steagul plecat,
eŭ acol' oĭ fi picat
şi tot în sînge scaldat,
tot în sînge de cel roş
din voĭniciĭ ceĭ frumoşĭ.

526.—Foae verde ş'o lalea
rămîĭ bine, mîndra mea.
nu ştiŭ cînd ne-om maĭ vedea:
n'a fi astăzĭ orĭ aldată,
n'a fi poate nicĭ odată.
Dimineaţa cînd mă scol
mînîncă pezmecĭorul gol.
mîndruţa cînd m'a vedea
a plînge de jelea mea.

527.—Foae verde lemn de teĭ
ştiĭ tu mîndră ce ziceaĭ
lîngă mine cînd şedeaĭ ?
Că mereŭ îmĭ tot ziceaĭ
că nu este om pe lume
să-ţĭ maĭ fie drag ca mine.
Dar văd, puĭcă c'aĭ minţit
vorbele ce le-aĭ vorbit ;
cum m'am dus în cătănie,
tu alt dragoţ ţ'aĭ căutat ;
el e mut şi tu eştĭ proastă
vaĭ, vaĭ de dragostea voastră !

528.—Foae verde ĭarbă neagră
toată lumea mă întreabă
de ce-s tînără şi slabă ?

Digitized by Google

Sînt slabă de dorul tău ;
şi tristă de gîndul meŭ ;
şi eŭ slabă oĭ tot fi :
ce-am perdut n'oĭ maĭ găsi,
c'am perdut un drăguţ slab
care-mĭ place şi nu-ĭ plac,
şi l-o dus Neamţul sub steag.
I'lîngeţĭ ochĭ şi lacramaţĭ,
că voĭ sînteţĭ vinovaţĭ ;
ce vedeţĭ nu maĭ uĭtaţĭ
ce ĭubiţĭ nu maĭ lasaţĭ.

529.— Foae verde ĭarbă rară
pirĭuţ pe lîngă moară
curge limpede cerneală
să-mĭ cernesc eŭ portiţa
că m'o lasat drăguţa.
Ce să fac ca s'o cernesc
căcĭ maĭ tare o albesc ?
Ba eŭ de m'oĭ mînia
oĭ da părul la năspreală
şi faţa la rumeneală ;
cînd ar fi vr'o serbătoare
m'oĭ găti ca şi o floare,
ş'oĭ eşi pîn la uliţă
gata ca o păuniţă,
ş'oĭ păşi din paşĭ răruţ
şi mĭ-oĭ capata drăguţ,
şi un deget de-oĭ întinde
cincĭ şi şăse m'or cuprinde,
şi unul de-oĭ cîrliga
zece mă vor săruta,
maĭ frumoşĭ, maĭ sprincenaţĭ,
nu ca tine văeraţĭ,
maĭ frumoşĭ, maĭ cu ĭubire
nu ca tine-un scos din fire.

530.—Frunză verde peliniţă
esă lelea la uliţă
gata ca o păuniţă.
— le-mă bade, ĭe-mă dragă
c'aĭ avut mîndruţă slabă.
— Eŭ lele nu te-oĭ lua
pînă tu mi-ĭ apăra
pe mine de duşmănit
şi pe tine de ĭubit.

531.—Foiliţă de cireş
de s'ar face dealul şăs
şi valea bună de mers
cu puĭca să mă 'ntîlnesc
două vorbe să-ĭ vorbesc,
două vorbe tăĭnuite
să le ţie puĭca minte.
Foiliţă mĭez de nucă
de s'ar face dealul luncă
să văd puĭca unde lucră
şi sara unde se culcă.
Să-şĭ aştearnă cît de bine
nu maĭ doarme ca cu mine,
cît de moale să-şĭ aştearnă
ca cu mine nu maĭ doarme.

532.— Foiliţă treĭ castale,
cine n'are noroc, n'are
de cum naşte pînă moare,
precum nicĭ eŭ n'am avut
de cînd maĭca m'o făcut.
Da maĭca cînd m'o făcut,
Doamne, bine ĭ-o părut ;
cînd m'o văzut că-s fecĭor,
să-mĭ fi rupt maĭca-un picĭor
n'aş maĭ duce-atîta dor ;
mîna să mĭ-o fi sclintit
n'aş fi aşa de suparat
şi de părinţĭ departat.
C'aĭ ştiut, maĭcuţă, bine
de beleaua ce-ĭ cu mine.
Cînd picĭorul s'ar tocmi
eŭ nu mult m'aşĭ necăji,

Digitized by Google

şi mîna mĭ-aşĭ vindeca
eŭ în scurt timp aş lucra,
maĭca scîrbă n'ar avea ;
dar tu maĭcă m'aĭ păzit
de pe vatră să nu pic
şi de foc să nu mă frig ;
picĭorul nu mi l-aĭ rupt
mîna nu mĭ-o aĭ sclintit,
dar nimic n'aĭ folosit :
cu mine nu te-aĭ slujit.
Căcĭ cînd anĭ-am împlinit
pe mine m'o cătănit,
şi la oaste m'o pornit,
boiĭ că mĭ-o clumpăvit
şi plugul o ruginit ;
aşa dacă aĭ văzut
bine că nu ţ'o părut
ştiind c'aĭ avut fecĭorĭ
ş'amu staŭ boiĭ în ocol.
De-aĭ fi, maĭcă, sănătoasă
asta-i lumea păcătoasă ;
fiĭ maĭcă cu Dumnezăŭ
şi poartă de gîndul meŭ,
dacă vreĭ să vin acasă
să ne maĭ vedem la masă,
să scot boiĭ din ocol
şi plugul pe cîmp în zor.

533.—Foae verde treĭ smicele
mult e cerul plin de stele
şi cuprins de mare jăle ;
plini-s munţiĭ de păduriĭ
şi al meŭ cap de gînduriĭ.
Că-s îmbrăcat cătăneşte
inima mi se topeşte ;
şi m'ajunge-un dor ş'o jăle
după dragostele mele,
după cunoscuţiĭ meĭ
care-am holteit cu eĭ.
Cînd eram la fete drag
m'o jurat Neamţul sub steag,
sub steag roşu de matasă
treĭ anĭ să nu vin acasă ;
dar să ştiĭ mîndruţa mea,
că treĭ anĭ nu mă-ĭ vedea,
n'oĭ umbla sara prin ploĭ
nicĭ n'oĭ maĭ veni la voĭ ;
mĭ-or da puşca cu oţele
şi la ţavă cu mărgele,
că treĭ anĭ vor să mă 'nşele.
Frate, frăţiorul meŭ
mă topesc de dorul tăŭ ;
aş veni la tine-acasă,
ce să fac că nu mă lasă.
Pune frate mîna 'n şăle
şi trage-un cîntec de jăle,
şi-mĭ trage una şi mie
să te-aud din bătălie
unde puşc în carne vie.

M. Lupescu.

(Culese din Broştenĭ, jud. Suceava).

Librăria C. Sfetea, din Bucureştĭ, a pus în vînzare o **Crestomatie pentru toţĭ Romînĭ** de d. *G. Coşbuc*. — Preţul 90 banĭ.

Digitized by Google

ŞEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 6-7 — Folticenĭ, Aug.-Sept. 1904.

POVESTEA CISMARULUI

A fost odată un cismar meşter şi priceput, nevoie mare. Dar nu ştiŭ ce făcea, ce dregea, că era cam sărmănuţ omul şi nicĭ odată nu-l auzeaĭ lăudîndu-se cu bine dinspre partea cismărieĭ.

Pe urmă îşĭ şi găsise omul de ce treabă să se apuce, că de-ĭ trebuĭa cuĭva o cĭubotă, se îndrepta la tîrg; ĭar de tîrît şi gîorsăit pîn bătătura casiĭ, avea omul şi nişte opincĭ, ce şi le croĭa singur, de nu-ĭ maĭ trebuĭa alt cismar.

Iar cînd da Domnul de-ĭ pica cîte-o pleaşcă, îşĭ lua maĭ cue, maĭ nu ştiŭ ce, că multe-ĭ trebue omuluĭ cînd n'are.

Unde maĭ puĭ că nu era singur pe lumea asta. Avea şi nevastă şi copiĭ, cîte găurĭ sînt în cĭur, şi nicĭ unul nu era învăţat să trăĭască fără mîncare.

Cu una, cu alta, ajunsese omul la aman. Şi de inimă rea. orĭ maĭ ştiŭ eŭ cum, numa într'o zi apucă şi darul dresuluĭ şi apoĭ ţin-te, nene, că ajunsese creştinul cîtu-ĭ ziulica să blesteme pe ăl de a pus via pe-o coastă, taman povestea cînteculuĭ:

Bate-l, Doamne, şi-l usucă
pe ăl de-a pus prunĭĭ pe luncă,
de mĭ-a făcut ţuĭcă multă,
de-şĭ uĭtă omul de muncă,
şi nevestile de furcă,
şi călătorĭĭ de ducă.

*

Dacă văzu şi văzu că cu meseria cismărieĭ nu face nicĭ o ceapă coaptă, se gîndi să ĭa lumea în cap, să dea ochĭ cu *necuratul*, c'auzise el de la unul, de la altul, că dacă te daĭ luĭ, apoĭ o ducĭ bine de tot, cît veĭ maĭ trăi.

Taman aşa şi făcu. Nevasta îĭ puse în traistă o azămĭoară frămîntată'n lăcrămĭoare şi luîndu-şĭ rămas bun de la copiĭ, se despărţi cu bine de nevastă, şĭ-o luă la picĭor încotro o vedea cu ochiĭ.

Digitized by Google

Şi trecu peste ţări multe şi nenumărate, umblînd prin străini, străinătate, pe unde nu cunoşti pe nimeni, numa frunza şi codru, c'astea-s peste tot locu.

Iar cînd se împliniră două luni de la plecare, ajunse într'un loc pustiu şi urît, plin numa de văgăuni şi rîpe.

Iar într'o zi, cînd fu soarele la chindie, hop şi-un încornorat de drac dintr'o gaură.

— „He... taman pe tine te căutam", zise cismarul.

— „Da cu ce treabă pe-aicĭ, nenişorule ? îl întrebă pocitania.

Uite-aşa, aşa, s'apucă omul să-ĭ spue păsul draculuĭ şi la urmă lĭ zise că vrea să se vîndă cu suflet cu tot, dacă ĭ-o da avuţie îndestulă.

Dracul pe dată se şi învoi, că taman avea nevoe de aşa ceva peste v-o cîţiva anĭ.

Şi după ce se învoiră şi se jurară să se ţie de vorbă, se despărţiră cu bine şi Scaraoschi peri în gaură, ĭar cismarul o luă înapoĭ spre casă cu treaba mîntuită.

Cum ajunse acasă, găsi două poloboace pline vîrf cu banĭ de aur. Treaba începu să meargă strună, ĭar norocul cît pe colea.

Dacă văzu aşa cismarul, se puse pe traĭ, parcă de cînd lumea se pomenise cu bogăţia.

Nicĭ de suflet nu-şĭ uĭta cismarul şi da în dreapta, da în stînga, să aibă din destul pe lumea ailaltă.

*

Păsămite, Dumnezeŭ şi cu Sfîntul Petru umblaŭ pe pămînt în vremea aceĭa, să se încredinţeze maĭ bine de păcatele şi nevoile lumiĭ acesteĭa.

Şi mergînd eĭ aşa din sat în sat, nimeriră şi în ţinuturile acelea şi-ĭ apucă înoptatul taman în satul cismaruluĭ.

Dar la care se duceaŭ, nimenĭ nu se gîndea să-ĭ găzduĭască.

Întrebînd eĭ colo, colo, unde că s prea mulţĭ în casă, unde că nu-ĭ loc, ajunseră şi în dreptul cismaruluĭ, care cum auzi aşa, lĭ pofti în casă, zicîndu-le :

— Ba zăŭ, n'ar fi păcat ca într'un sat cu atîtea adăposturĭ să dormiţĭ pe lîngă garduri ? Heĭ... cîţĭ oamenĭ şi-aŭ întins cĭolanele în casa mea, înaintea dumneavoastră ! ?...

Şi după ce-ĭ ghiftui cu mîncare bună, că avea şi de unde, le puse aşternuturĭ noua să se hodinească.

Dumnezeŭ numa de cît începu să tragă la aghioase, că era obosit tare. Iar Sfîntul Petru văzînd bunătatea cea mare a cismaruluĭ,

Digitized by Google

se sculă, se dădu pe lîngă cismar şi aducîndu-ĭ la ştire cu cine are a face, îĭ zise :

— Măĭ, cismarule, să ştiĭ că mare noroc a dat asupra capuluĭ tău şi a casiĭ tale. Om să fiĭ numaĭ şi să ştiĭ să nu-ĭ daĭ cu picĭorul. Pentru bunătatea inimiiĭ tale, Dumnezeŭ o să caute să te răsplătească. Tu să nu fiĭ tălălăŭ Tănase, şi-ĭ cere raĭul. Auzitu-m'aĭ ?

Cismarul înmărmuri cînd auzi minunea. Apoĭ se gîndi, se răsgîndi, cum să dea să n'o scrîntească şi îşĭ făcu socoteala asta, că zicea el :

— Nu maĭ daŭ eu de căldură cu raĭul dumnezeesc. Ia maĭ bine să-mĭ văd de zile, să nu încap pe mîna luĭ Scaraoschi. Cine umblă după behehe, perde pe miholio, scurtă vorbă. Să-mĭ pun pelea la pază din partea luĭ Chitiuţă, şi apoĭ oĭ vedea eŭ cum ĭ-o merge îmbucătura.

*

A doua zi, cînd se deşteptă Dumnezeŭ şi se pregăti de plecare, chemă pe cismar la el şi-ĭ spuse să-ĭ ceară treĭ lucruri care-o vrea el.

— Apoĭ de, Doamne, zise cismarul furînd cu ochĭul pe Sfîntul Petru, eŭ aş zice maĭ bine să facĭ, ca cine s'o urca în cireşul ăst' dinaintea casiĭ, să nu se maĭ poată da jos fără a mea poruncă.

— Bine, făcu Dumnezeŭ. Iar Sfîntul Petru se umplu de cĭudă de prostia cismaruluĭ şi gîndi : ce bleav de om şi ăsta, nu se gîndeşte la mîntuirea sufletuluĭ.

— Al doilea, zise ĭar cismarul, aş vrea ca cine o baga mîna în sacul ăst cu cue, să n'o maĭ poată scoate fără voĭa mea.

— Bine, zise ĭar Dumnezeŭ ; şi Sfîntul Petru ĭar se umplu de necaz, cînd văzu că cismarul nicĭ acu n'a cerut raĭul.

— Al treilea, aş vrea ca cin' s'o pune pe scaunul ăsta, lipit să rămîe şi să se scoale cînd oĭ zice eŭ.

— Ce pofteştĭ, împlinit să fie, zise faţa dumnezeĭască.

— Amin, făcu şi Sfîntul Petru şi ĭeşi împreună cu Dumnezeŭ şi dispărură din ochiĭ cismaruluĭ.

Acu cismarul se puse pe traĭ şi pe chefurĭ. Nu se uĭta cuĭ da, făcea milosteniĭ şi pomană şi nimenea nu eşĭa din casa luĭ cu mîna goală.

Dar nu trecu mult şi se încheĭară şi ceĭ cincĭ anĭ de tocmeală şi Scaraoschi trimese un drăcuşor să-l aducă pe cismar cum o ştiĭ, căcĭ îĭ rămăsese un loc liber în ĭad.

Pe dată se înfăţoşă negricĭosul, ĭar cismarul făcu feţe-feţe gîndind la ce-l aşteaptă şi că la grea cumpănă se află.

Digitized by Google

— Heĭ... cismarule, eştĭ gata? Ştiĭ învoĭala care o aĭ cu stăpînul nostru, ca dacă în cincĭ anĭ eĭ muri, să ne daĭ sufletul; dacă nu, să te luăm de viŭ. Sînt trimes să te duc la ĭad.

— Chĭar te aşteptam să-mĭ picĭ, drăcuşorule. Uĭte, îs gata, dar să-mĭ cat ghetele, să văz mĭ-or ţine la drum, că ştiŭ că-ĭ cam depărtişor. Ia, fă bunătate şi-mĭ dă v-o două cue din sacul acela de pe laiţă, să-mĭ maĭ întăresc oleacă talpa.

Dracul n'are de lucru! Dă să-ĭ dea cue, dar să maĭ scoaţă mîna din sac, pace; parcă era prinsă de cînd lumea.

Cismarul băgă de seamă darul luĭ Dumnezeŭ. Cătă un ciomag nodoros, cu măciucă 'n cap, şi cînd începu a-ĭ măsura coastele, nu-l maĭ slăbi pînă rămase dracul lat jos. Sufla dracul să-ĭ lasă sufletul, ĭar cînd scăpă din mîna morţiĭ, se duse întins la ĭad, să spue şi tălpiĭ ĭaduluĭ ce-a păţit de la cismar.

Scaraoschi crezu la început că n'aude bine, cînd îĭ spuse cela păţania şi trimese îndată pe alt drac maĭ bătrîn şi maĭ priceput în parascovenĭĭ:

— Dar vezĭ, măĭ deşuchĭatule, să nu te lipeştĭ şi tu pe-acolo că te-auz urlînd apoĭ.

Pe la namĭez întră şi ăsta în casa cismaruluĭ, şi făcîndu-se că n'are chef de vorbă, îĭ zise scurt:

— Heĭ... cismarule, haĭde.

Cismarul nu se puse de pricină şi-ĭ zise:

— De, măĭ codane, de zorit să nu mă zoreştĭ, că eŭ-s gata, cum mă vezĭ. Calabalîcul îmĭ stă aicĭ de-o săptămînă, gata să-l iaŭ pe mînă. Ingădue numa oleacă să ne cinstim gura c'o cinzecuţă de ţuĭcă. Şi pîn' oĭ veni eŭ cu sticla, fă bine şi te hodineşte colea pe scăunelul cela.

Dracul n'avu încotro, că era şi el rupt de oboseală, şi se aşeză frumos pe scaunul cel blagoslovit de Dumnezeŭ.

După ce trag eĭ o înghiţătură de ţuĭcă, cismarul îşĭ ĭa traista şi haĭ la drum.

Incornoratul chĭar o băgă pe mînecă. Se suci, se învîrti, parcă era bătut în cue.

Cismarul învăţase acu meşteşugul. Luă un par barosan şi se puse pe cotonogeală. Urla dracu şi se văicărea, să-ĭ plîngĭ de milă.

Cu marĭ rugămințĭ se ostoi acela din ferbînţeală şi cînd îĭ dete drumu drăcuşoruluĭ, fugea de-ĭ sfîrîĭa călcîele şi se duse întins la ĭad de băgă drăcimea în toate bolile, cînd le povesti păţărania şi vicleniа cismaruluĭ.

Digitized by Google

Pară roșie se făcu Scaraoschi, că nicĭ un drac nu se maĭ încumeta să-șĭ pue în plug cu puterea cismaruluĭ.

Și dacă văzu că-ĭ stă locul gol la ĭad de atîta vreme, se grăbi să se ducă el și să mi-l aducă pe cismar încălțat de ceafă.

Intr'o clipă se înfățoșă înaintea cismaruluĭ. Cînd ajunge acolo, îĭ strigă de-afară mînios, minune mare:

— Cismarule, haĭ. Mĭ-aĭ făcut tu multe topoare, dar las-că n'o maĭ mînca mița oțăt de-acu. Te-am lăsat în voe ca pe-un om cu obraz de cinste, și te-aĭ apucat să-țĭ bațĭ joc și de supușime. Așa ne-a fost vorba, haĭ?

— Ce tot circĭ, măĭ zărincitule? zise omul. Dar Scaraoschi nu-l lăsă să mîntue vorba:

— Ia, nu te maĭ înferbînta, că ne știm noĭ; gura ți-e meliță de cînepă. Maĭ bine ĭa ce-ĭ lua și fă-o după mine, că știe Ivan ce are 'n sac. Cu tine n'o maĭ scoț la nicĭ un cap așa.

— Măă...ĭ, fie că melicos maĭ eștĭ, mă Scaraoschi și afurisit să nu-țĭ intre nimenĭ în voe. La ce te schifoseștĭ de geaba? Ia spune-mĭ, de.

— Vorbă să fie, că treaba se face, zise Scaraoschi. Dar la ce mĭ-aĭ zmintit oamenĭĭ, să-ĭ omorĭ cu zile? Nu ne-a fost vorba așa, ca peste cincĭ anĭ să fi al nostru? De ce dar mă scoțĭ din răbdare și nu vĭĭ cînd te-am chemat? Ia-mĭ spune.

— Ia nu maĭ fĭșĭi, măĭ Scaraoschi, că doar nu m'a albit calea bisericiĭ și pricep eŭ unde bat și gîndurile tale. Mĭ-a șpus cineva să viŭ? Orĭ zĭ, nu-ĭ destul că mă smulgĭ taman cînd mĭ-e lumea maĭ dragă, cauțĭ să-mĭ amărești de pe-acu sufletul.

Tăcu din gură Scaraoschi și gîndi că l-a fost înșelat dĭavoliĭ. Iar cismarul aruncă dăsaga p'un umăr și haĭ la drum.

Dar cînd să ĭasă din casă, Scaraoschi dădu cu ochiĭ de cireșele cele frumoase și gustoase. Iar cismaruluĭ îĭ lăsa gura apă după broboanele pline și curate.

— Iiii... ha, făcu cismarul, apoĭ nicĭ că mă urnesc din loc pîn'oĭ gusta v'o două roșioare. Taman acu cînd aŭ dat în vremea coptuluĭ. Drept aceĭa gîndesc că-ĭ zăbovi oleacă pîn' mĭ-oĭ ostoi pofta și placul inimiĭ.

Și cum zise cismarul, și lăsă dăsaga jos și puse mîna să se urce în cireș. Dar Scaraoschi gîndind că cismarul caută pricină de întîrziere, se grăbi să se urce el în pom. Smulse Scaraoschi ce smulse, înghiți și el cît putu, ĭar cînd se sătură cismarul, îĭ spuse să se dea jos, că-ĭ apucă sara pe drum.

Digitized by Google

Dar coboară-te, dacă poţi. Cînd umbla să se lase pe trupu pomuluĭ în jos, se pomenea taman în vîrf.

— Dar, dă-te jos, măĭ tartore, zise cismarul.

— Asta cat şi eŭ, bre, şi nu mă pociŭ. Şi se întindea, se îndoĭa, el tot maĭ tare se înţepenea.

A priceput cismarul că-ĭ ăsta darul luĭ Dumnezeŭ. A rupt un par din gard şi se puse să-ĭ ungă costiţele. Cînd se scurta cîomagul, punea mîna pe altul. Şi urla dracul şi se zvăpăia, de gîndeaĭ că trage să moară; ĭar cînd abĭa se maĭ auzi glasul *urîcîosuluĭ*, cismarul se îndură de el şi-ĭ dădu drumul.

Scaraoschi o sbughi la fugă şi maĭ şchĭopătînd, maĭ de-a vîndălacul, se văzu şi 'n ĭad. Se jură să nu maĭ dea ochĭ cu cismarul.

Apoĭ adunînd toată drăcimea, dete poruncă să se facă uşĭ de fer şi să se întărească ĭadul, ca să-şĭ puc pelea la adăpost de mîna cismaruluĭ.

*

Acu cismarul scăpase de orĭce grije. Şi se puse pe traĭ cu tot dinadinsul. Şi bogăţia-l năpădea maĭ abitir ca înainte. Nicĭ de Dumnezeŭ nu uĭtă şi se gîndi să dreagă busuĭocul. Nu-ĭ vorbă, şi înainte era tot mînă spartă. Da în toate părţile şi nu se uĭta.

Peste v-o ciţĭva anĭ îĭ veni şi luĭ ceasul morţiĭ. Iar nevasta-l băgă în pămînt şi-l cinsti cu toate pomenile şi toate rînduelile, cum e sorocul morţilor.

Dar cismarul nicĭ pe lumea ceilaltă nu s'a lăsat de drăcoveniĭ, taman vorba cînteculuĭ:

Multe-am tras şĭ-am pătimit,
de ele văz că n'am murit.
De-aş maĭ trage cîte-am tras,
că de răle nu mă las.

Şi cum se văzu pe lumea ceilaltă, o întinse drept la raĭ. Cîocăni în poartă. Sfîntul Petru întrebă:

— Cine-ĭ acolo?

— Cismarul.

— He..ĭ, cismarule, aicĭ nu-ĭ de nasul tăŭ. Locu tăŭ e la ĭad. Mergĭ acolo, că n'aĭ vrut să mă asculţĭ, cînd te-am sfătuit să cerĭ raĭul.

— Iaca mă duc şi la ĭad,

Ajunse şi la poarta ĭaduluĭ. Cîocăni, dar cînd auzirăĭncornoraţiĭ de numele cismaruluĭ, odată o sfecli toată mulţimea drăcească şi pĭeri pîn toate găurile, de frica aceluĭa.

Digitized by Google

Cismarul dacă văzu că nu-l primeşte, se înturnă iar la raĭ.

Sfîntul Petru întrebă pînă 'n treĭ orĭ. Dacă văzu că celu nu-ĭ răspunde, deschise poarta să vază cine-ĭ. Cismaru atîta aşteptă. Scoase căcĭula şĭ-o svîrli în grădina dumnezeĭască.

Că hîr, că mîr, Sfîntul Petru n'avu încotro şi lăsă pe cismar să-şĭ ia căcĭula. Dar taman vorba aĭa, s'a suit scroafa în copac, că ca să maĭ iasă cismarul, pace. Ajungînd la căcĭulă, îĭ maĭ dete un picĭor, de-o mînă taman în inima raĭului, în preajma dumnezeirii.

Iar cînd ajunse acolo, intră cu picĭoarele în căcĭulă şi aşteptă. Sfîntul Petru îĭ strigă să se cărăbăncască din raĭ.

— Doar nu staŭ în raĭ, staŭ în căcĭula mea, zise cismarul.

N'avu ce face faţa cea fără de prihană şĭ-l lăsă în plata Domnuluĭ. Iar cismarul se maĭ potoli şĭ-şĭ găsi cu chipul acesta şĭ-un locşor alăturea de marea înălţime a Domnuluĭ.

(Auzită în Dobrogea). **P. Dobrogeoĭ.**

DE ALE COPIILOR

58. **De-a luna.** — Doĭ s'apucă spete la spete şĭ unul ridică pe celalt în sus, pe spinarea luĭ, astfel că acesta vine cu faţa 'n sus. Cel de desubt strigă către celalalt şĭ acela-ĭ răspunde:

— Ce-ĭ în sus? — Chiua.
— Luna. — Dar dincoace?
— Dar în jos? — Haĭ te 'ntoarce,

şĭ zicînd astfel, cel de sus e scoborît în jos prin ridicarea celuĭ de desubt în picĭoare, şĭ apoĭ el însuşĭ ridicat. Intrebările aceleaşĭ aŭ loc apoĭ.

59. **De-a bondariu**, se joacă maĭ cu seamă la priveghĭurĭ. Unul ĭute de mînă şĭ isteţ, se face bondariŭ, adică face: îîîîîîî, cu gura închisă, lovind o nare a nasuluĭ cu degetul, foarte uşor, aşa că-ĭ întocmaĭ sgomotul bondaruluĭ. Alţiĭ staŭ cu palmele întinse, pe care le loveşte cu o palmă a luĭ, cît ce poate de tare. In timpul acesta, cel lovit caută să dea 'n capul bondaruluĭ, dar el ĭute pleacă capul bondărind maĭ tare şĭ astfel trece la altul.

60. **Pe lucru.** — Se joacă de băeţĭ mulţĭ, pe la priveghĭurĭ. Se pune în roată jos, toată mulţimea lor, împrejurul mortuluĭ orĭ lîngă el, în mijlocul caseĭ, pe cînd lumea cealaltă stă pe lîngă părete. Unul dintre băeţĭ, ales printr' un formulet dat, e declarat de *maĭstru*, şĭ cînd toţĭ sînt gata, el strigă:

Digitized by Google

Haĭ pe lucru, măĭ băeţĭ, făcăleţul boeresc
că-ĭ furat un făcăleţ, şi m'apucă să-l plătesc.

Apoĭ pe rînd, maĭstru întrebă despre meseria lor: — Tu ce eştĭ? — Lemnar, stăpîne, — Ce lucrezĭ? — Dogăria. — Dar tu măĭ? — Eŭ trag clopotele. — Dar tu? — Eŭ casc gura. — Dar tu de-acolo? Eŭ cos etc. In timpul lucruluĭ nu se vorbeşte de loc. La un scaun al maĭstruluĭ, pe tăcute, fiecare-şĭ începe meseria. D. e. cel care cască, cască cum se cască, însă maĭstrul observîndu-l şi părîndu-ĭ cam înceată munca, îĭ face semnul să lucreze maĭ tare: cască maĭstrul maĭ tare. Dacă cel cu căscatul l-a observat, şi 'ncepe să caşte şi el maĭ tare, atuncĭ maĭstrul trece la cel care bate toaca. Maĭstrul bate toaca tare şi dacă cel în drept nu-l observă degrabă, începînd să bată şi el, atuncĭ maĭstrul îl pedepseşte, dîndu-ĭ cîteva lovĭturĭ la palmă.

61. **Ţurca**.. — Ţurca, cu toată clasicitatea eĭ, în Ţepu, ştiŭ că nu-ĭ de cît de vr'o 8—9 anĭ. Băeţiĭ se despart în două grupurĭ, din care unul la bătae. Ţurca, e lemnul de 1—2 cm. cam ascuţit la capete, care se pune peste o gropşoară în curmeziş şi e asvîrlită de unul, din ceĭ de la bătae, spre ceĭ ce-s la „prins". Dacă ţurca e prinsă din cuc, adică de-ĭ prinsă în sborul eĭ, orĭ e luată din vr'un copac, înainte de a mînca pămînt, atuncĭ, partidele se schimbă [1]). Dacă ţurca nu-ĭ prinsă din sbor, atuncĭ, unul o ĭa, merge pe-o direcţie perpendiculară pe direcţia joculuĭ (băeţiĭ spun că: vin cu ţurca în drept) şi asvîrl ţurca la gaşcă, peste care, stă băţul cu care a fost aruncată. Dacă băţul e lovit, atuncĭ porcaraşiĭ întră la batae; dacă nu, nu. Spre a nu fi chitită [ochită, lovită] ceĭ de la batae, unia se ţin cu mîna de barbă, făcînd „ţîţele caprei", alţiĭ sar, cu două picĭoare peste băţ înainte şi cu spetele 'napoĭ, adică „aşa să sară ţurca peste băţ"; alţiĭ cîntă:

Capra sare masa,
ĭada sare casa,

versurĭ luate de prin cărţĭ, ĭar alţiĭ, în dosul băţuluĭ, cu faţa 'n spre porcaraşĭ, fac cu mînele 'n lăturĭ strigînd: „ţup, ţup, mustaţa 'n 49 de părţĭ". — Presupunem că ţurca n'a lovit băţul, atuncĭ cel ce-a bătut, pune ţurca 'n gaşcă, cu un vîrf maĭ sus; o loveşte în vîrf, ţurca sare 'n sus, şi din săritură e lovită şi trimisă departe. Distanţa de la ţurcă pînă la gaşcă e socotită cu sute orĭ cu miĭ şi bătăuşul pentru această distanţă e d. e. 400. A bătut deci odată; se duce la

1]. Cînd joacă 2 orĭ 3. In cazul cînd sînt 2 saŭ maĭ mulţĭ la batae, prin prinsul ţurceĭ e scos numaĭ acel ce bate şi 'n locul luĭ vine următorul.

Digitized by Google

gaşcă şi tot aşa bate pentru a doua şi a a treia oară, luînd alte 300 ori 1000, făcînd în total 1700, care sunt adăugate la suma partidului, din urmă.

Cînd cel ce bate ţurca, n'o loveşte din sbor şi-o scapă pe pămînt, atunci el face *un rărunchiŭ*. Tot rărunchiŭ e şi atunci cînd ţurca, lovită saŭ nelovită din sbor, cade în urma găştei. Presupunem că unul a bătut întăia oară bine, făcînd 2 rărunchiuri. Acestora nu li se dă în numere evaluarea distanţei. Bătăuşul lovind ţurca pentru a treia oară, merge şi o svîrle cu băţul, ca la 'nceput. Presupunem că ţurca n'a fost prinsă de către porcaraşi, atunci unul din ei, *dă rărunchiurile*, va da deci 2, căci tot două a făcut şi cel de la batae. Pune ţurca pe laba piciorului, de-asupra, la rădăcina degetelor şi făcînd vînt piciorului o asvîrle spre gaşcă, apropiind-o deci. Dacă nu mai este mult pînă la gaşcă, dă şi al 2-lea rărunchiŭ, mic, apoi fiind aproape de tot, loveşte băţul şi cel de la batae e scos. Dacă băţul e lovit chiar din darea rărunchiului, atunci bătaea este părăsită de bătăuş. Dacă din darea rărunchiului, ţurca trece peste băţ, ori dincolo de gaşcă, fără a-l lovi, atunci porcăraşul şi-a perdut ori-ce drept. Cel de la batae, continuă. Cum vedem, aceste rărunchiuri sunt funeste, şi pentru a scăpa de ele, mulţi, spre a lovi ţurca, *o rad*, adică o lovesc după ce ea a mîncat pămînt. Cînd *răsătura* a fost prea pe faţă, rărunchiul persistă, dar e chestie de necinste. Dacă sînt contestaţii asupra veracităţii lui, atunci se procedează la *darea barbei*. Unul *dă barba*, punînd ţurca sub barbă, plecînd capul înainte şi lăsînd ţurca să cadă. Ceea ce a perdut bătăuşul prin aceasta, e că ţurca în loc să o aibă avantajos aşezată, o are oricum.

In fine, de la început e stabilită suma maximă pentru cîştigare. Cine va face d. e. mai degrabă 100 de mii, 1000, 100, etc.

62. **De-a ogarul şi epurele.** — Se aleg două paie, unul pentru ogar şi celalalt pentru epure. Şi dacă-s băeţi mulţi, unul le pune sub două degete, oricare, de la cele două mîni, apoi închide pumnii. Toţi băeţii, (în cazul cînd sînt mai mulţi de 10, 20, se pun 2 saŭ 3 băeţi cu pumnii închişi, paie fiind numai 2) vin şi pun cîte un deget pe degetele celor ce staŭ cu pumnii închişi. Cînd pumnii se deschid, se ştie cine a căzut epure şi cine ogar. Epurelui i se dă 10 paşi înainte, şi de la un semn încep fuga. Departe e hotarul, unde, dacă epurele nu-i prins, aşteaptă pe ogar, face vr'o cotitură şi porneşte înapoi. Ajunşi, prins saŭ nu fiind epurele, jocul se 'ncepe iar.

63. Cînd e cam frig şi amorţeşte mîna, băeţii rîd, că nu pot să *facă mîna pulcă*, adică să apropie cele cinci degete la un loc.

Digitized by Google

Chiar şi vara, copiii fac mîna lor îmbîrnată, *puică*, şi o arată părinţilor ca o mare voînicie.

Copiii cred că fac mare lucru cînd pot face *mîna raţă*. — Mîna se face raţă, încălecînd degetul mijlociu peste arătător, inelarul peste mediu şi pe inelar cel mic, apoi cîocăneşte pe pat saŭ pe masă strigînd :

ciŭchiŭ puĭu ciŭchiŭ, ciŭchiŭ, ciŭchiŭ,

ba se duce şi la mă-sa şi o *ciŭche*.

64. **Bou balţat.** — Orî de cîte orî se mîncă în casă brînză, copiii micî cer să li se facă boŭ bălţat. Mamele iaŭ mămăligă fierbinte, o amestecă cu brînză şi aŭ un fel de papară crudă. Apoi fac bucăţele, saŭ *bucăturî*, tipărind mămăliga între degete. Brînza se cunoaşte ca niştе bălţăturî, de unde numele de *boŭ bălţat*.

65. **Puricî, puriceĭ.** — După ce s'a mîncat scrobul din tigae, orî *balmuşul*, se face face puriceĭ în tigae, căcî puriceii sînt foarte gustoşî şi copiii se bat după eî. Se frămîntă mămăliga în tigae şi se prăjeşte pe foc. Dacă a fost scrob în tigae, orî *varză cănită*, orî sarmale, apoi puriceii aŭ, pe lîngă aroma de mămăligă prăjită, şi pe cea a bucatelor, plus că-î şi unsuroasă.

66. **Cîntec către melc.** — Cu toate că pe la noî cuvîntul de *melc* nu se cunoaşte, ci numaî cel de *culbec* saŭ *culbeciŭ*, băeţii cîntă, melculuî, ca să scoată coarne :

Melc, melc, codobelc,
scoate coarne bocreştî,
şi te du la Dunăreştî
şi te du la Dunărè,
şi bea apă tulburè,
şi mîncă leuştean
şi te fă cît un buştean.

Buştean iarăşi cuvînt necunoscut

67. **Formulet :**

Ace, ace dobitoace,
nu lăsa porciî să (se) c.ce,
nicî în drum, nicî în cărare:
numa 'n nasul dumitale.

68. **Întorsătură de limbă.** — E mare lucru a zice repede şi fără greş : „Titirivdă tivdă, nu-î greŭ a zice : titirivdă tivdă, da-î greŭ a zice : titirivdi titirivdatura titirivdeî tivde !

69. **Întorsătură de limbă.** — E mare lucru a zice repede şi fără greş : „boŭ breaz, nu-î greŭ a zice boŭ breaz, da-î greŭ a desbrezi brezătura boului breaz".

70. **Clisa.** — După ploî, grija copiilor e să se ducă să aducă clisă galbănă de pe deal, orî de unde este, şi să facă colacî, roţî

Digitized by Google

pentru ghiocuri, cărămide, cai, etc. Toate aceste fabricaţii le usucă şi le păstrează pînă le strică pe toate.

71. **Proaşca**, nu-i altă ceva de cît o pompă aspirătoare-răspingătoare. Se face din cucută groasă. Se ia un internod şi să rătează de sub nod, la un capăt şi de-asupra la altul, aşa că avem un fel de prubetă. In mijlocul noduluĭ i se dă o gaură, iar în ţavă se bagă *feleşteul*, un băţ care este înfăşurat la capăt cu petică. Avem un corp de pompă în regulă. Se trage feleşteul în sus şi se bagă proaşca în apă, iar apa intră 'n proaşcă în virtutea presiuneĭ aeriene, şi ţîşneşte apa cu putere cînd se apasă de piston [feleşteŭ]. Atuncĭ băeţiĭ *împroaşcă*.

72. **Sania.** — Iarna băeţiĭ, ca 'n toate părţile pe unde lasă D-zăŭ omăt, se daŭ cu sania. Sania e dreaptă, cînd se face din scînduri, ascuţite la vîrf, legate cu treĭ lemne înpănate, îngrădită cu nueluşe, şi înainte un *gînj*. Sania e cu *oplene*, cînd e de o construcţie specială. Lungimea eĭ e de un metru şi poate maĭ mult, cu talpă subţire şi *cîrmaciŭ* înalt, cu *picioare* înalte şi apoĭ *oplenele*, două, de-acurmezişul peste picioare. Uniĭ băeţi le rad cu sticlă pe talpă, saŭ le pun şinĭ.

73. **Mortul.** — Tot la priveghiŭ. Unul aprinde cîlţi de cînepă, după ce i-a muiat bine în gaz şi-i poartă pe două beţe, punîndu-se în faţa lumeĭ. Cînd arde bine, face ochiĭ marĭ, se strîmbă, scoate limba, etc, iar flacăra de gaz îl descolorează grozav, îl îngălbeneşte, aşa că are aparenţa unuĭ muribund, a unuĭ luat de Rusaliĭ. Femeile ţipă, căcĭ *în mulţime*, nu-i nimenĭ maĭ sfios de cît femeia, cu toate că ar umbla noaptea singură pe cîmp.

74. **Săgeata.** — Băeţiĭ îşĭ fac săgeată din trestie de stuh, pe care o smulg orĭ din streşina caseĭ, orĭ de la *gluga* cu stuh. Săgeata se face 'n două feluri: 1) Se ia o trestie lungă şi se tae de la un nod, făcînd astfel, după ce-a scurtat-o de vr'o palmă, o eprubetă. Intrînsa pune băetul săgeata, care nu-i de cît un vîrf de trestie solid, şi cu mîna aruncă săgeata în sus. 2] Al doilea mod s'apropie maĭ mult de tipul vechiŭ. Se ia un băţ de alun, gros cam de un deget, se îndoae şi capetele se prind cu o şfară subţire dar tare. Astfel are *arcul* gata. Apoĭ leagă de centrul corzeĭ un băţ maĭ lung, terminat printr'o crăcană, şi de la începutul şfereĭ spre capăt sînt încrestăturĭ, de unde se poate prinde şfara întinsă. Săgeata e terminată la partea groasă prin două urechĭ, sub un nod, şi se pune pe coarda întinsă. Apoĭ cu degetul cel mare ridicăm coarda în sus,

Digitized by Google

ea scapă din crestătură, arcul se lărgeşte, şfara se întinde şi săgeata se duce la 70—80 metri, saŭ chiar şi mai departe.

Unile săgeţi, dar foarte puţine, n'aŭ sprijinul de încrestăturĭ, ci se întinde cu mîna.

O bună săgeată constă în flexibilitatea cea mare a corzeĭ. Săgeata se mai face şi din lemn şi are atunci în vîrf un piron bătut, lucrul fiind mai sistematic.

75. **Clempău de hluj.** — E o jucărie de vară, ce se face din hluj copt, dar nu uscat. Se ia un hluj de popuşoiŭ şi se rătează pe unde-i grosuşor. Jos, la partea subţire se rătează de sub un nod, iar sus, dincolo de-un nod, de 4 degete. Pe această distanţă. se iae două făşiĭ din capătul gros, se sugrumă lîngă nod, lăsînd să se ţină numaĭ în coarjă, şi apoĭ se pune de se păleşte, căcĭ cu hlujul verde se rupe. După ce s'a pălit, tenacitatea ţiţineĭ s'o mărit şi clempăneala celor două pliscurĭ răsună, succedîndu-se una cu alta.

76. **Căluĭanul** e ca în toate părţile, numaĭ că se duce de către fete la fîntînă *plîngînd*, cu lumînărĭ aprinse, pe o scîndură, împodobit cu florĭ; acolo se boceşte de toate fetele, apoĭ se aruncă peste el o căutură, scoasă din puţ, cu apă şi la urmă loveşte tare, singură:

Ene, că de cînd n'o maĭ plouat,
Ene, şi pămîntul s'o uscat
Caloene, şi pietrele c'o crapat
deschide portiţile, şi lumea că s'o întunat
să curgă ploiţile Ene, Ca-lu-e-ne!

Apoĭ se ia de la fîntînă, cu cea mai mare tăcere, şi se duce de se pune într'o grădină, în bălăriĭ înalte, de unde i se perde urma. Puterea căluĭanuluĭ pe aicĭ e aproape întocmaĭ de acelaş grad cu puterea procesiunilor religioase: scoaterea icoanelor, orĭ cu Sfînta de la Adam, icoană din mănăstirea Adam, jud. Tutova.

(Din com. Ţăpu, jud. Tecuciŭ). **Tudor Pamfile,**

ÎNTOVĂRĂŞIRI

De cum se naşte şi pînă moare, Romînul, în multe împrejurărĭ, este întovărăşit de maĭ mulţĭ, atît la petrecerĭ cît şi la muncă; sar toţĭ pentru unu şi unu pentru toţĭ.

La petrecerĭ

Cumătria. — A dat D-zăŭ de s'a maĭ făcut un suflet pe lume;

Digitized by Google

bucuria intră 'n casa gospodarului. De fete nu prea mare, că dă, ce-i tulpan, nu-i căciulă, şi fetele-s *chetre*. — Băeţii îs noroc la casă, căci ei dacă dă D-zău de-s sănătoşi şi cuminţi, de cum încep a sburătăci, scapă din nevoi; fiecare-şi cîştigă pînea lui.

Copiluţa, de la opt, nouă ani, învîrte pe cei mai micuţi lasaţi pe sama ei acasă, mai corcoleşte cîteva găinuţe, un purcel, doi, un viţel, şi le mai poartă şi cîte ceva de grijă. Băetul ţară încurcă cîţiva cîrlanaşi pe la ogoru unde tată-său munceşte.

Poi, cum să nu se bucure gospodariu, cînd gospodina-i face sporiu! De 'ndată-i şi împle garafa cu rachiu şi cîte alte buclucuri ce-s mai bune: zahar, pîne... pe toate i le pune sub perna de la cap. Chiar şi cînd nu-i trebue, o 'ndeasă cu rachiu dires cu untdelemn, doar s'a 'ndrepta mai răpede, să îmble după treabă, că nu-i vreme de stat degeaba.

La cîte-va zile-i şi creştinează, cînd începe şi cinstita cumătrie. Mîncări ca acelea; numa vezi sub horn cîte-un ceaun cu plachie; alăturea cîte-o oală mare de lut, de cele cu două torţi, plină cu zamă mai aghezmuită cîte c-oleacă de chiper şi sarat aşa „la vreme", căci cui a trebui şi-a mai pune şi pe urmă.

Mai de-o-parte altă oală tot aşa de bîrdîhănoasă ca ş-un popă la agiun, stă ticsită de găluşte, cari mai forfotesc din cînd în cînd în vatra focului; că doar nu le-a pune 'nghejate 'n masă.

Işi face datoria şi poftieşte cine-va pe megieşi la cumătrie. Nu mult, şi numa vezi cîte doi; urcă ori scoboară pe carare; barbatu înainte şi femeia în urmă cu găina subsuoară. De cum scapă de hărăţitu cînilor, de pintre uşi, încă din tindă, dă găina moaşei, care o zvîrle'n pod ori în camară cu cele ce s'aŭ adus ori aŭ să mai vie.

Intră 'n casă şi nu bine gătesc vorba „noroc bun" ori „buna vremea"; de 'i sară. Cumătra cea mare li ese 'ntru 'ntîmpinare cu grafa cu rachiu, îi poftieşte după masă; rînduiţi după cinstea cuvenită între cei de faţă; de-i cel mai gospodar, îi poftit lîngă cumătru din capu meseî. Da se 'ntîmplă cîte-o-dată de păţesc unii ca ţiganu din poveste; din capu meseî ajunge 'n coadă şi iaca cum: de vin în urmă tot din ce în ce mai chiaburi, cu toţii caută să le dea locu din capu meseî.

Odată 'nchietă masa, prin unele sate femeile 'ntr'un rînd şi barbaţii în altu, încep din mai multe părţi a curge paharele cu rachiu pe dinaintea mesenilor. După ce ţaŭ fie-care (rar care nu) cîte treî, patru ciocane de rachiu, numa vezi pe moaşă cu alte bucătă-

Digitized by Google

riţe, cu mînicile suflicate pînă 'n cote, începênd a dişerta bîrdîhănoasa cu zamă prin străchinĭ, pe cari le întind peste capetele rîndulŭi despre horn. Îĭ sfinţit obiceiŭ ca 'n tot-deauna să înceapă din capu meseĭ, — las că acolo se 'ndcasă ce-ĭ maĭ bun, — pe urmă se pune cît icĭ, cît colo, cîte-o strachină „plină ochĭ", din care aŭ să mînînce maĭ mulţĭ, ĭar la *famelĭ* (boerĭ) le maĭ dă şi cîte un talger să-şĭ scoată de-oparte. După cum se poartă, apoĭ vine rîndul găluştelor şi a plăchieĭ.

Unĭĭ o fac maĭ gogonată, că-şĭ tocmesc şi scripcarĭ, cari le cîntă cît mînîncă şi pe urmă se daŭ pe joc.

Cînd îĭ mîncarea pe sfîrşit, scoate unu-n talger cu cîte-va fălĭĭ de malaĭ orĭ pîne, ce este; îl întinde pe dinaintea fie-căruia, cînd meseniĭ încep a se vrăvni pe la pungă şi scot cîte-un gologan, pe care-l pun în felia de pîne. Aceştia-s banĭĭ moaşeĭ.

Nunta. De cum s'aŭ amilduit să se 'npărecheze doĭ tinerĭ, încep a se gîndi la cheltuĭelĭ; las c'aŭ să maĭ scoată din ele, poate să le şi rămîe, da de-o-dată trebuie să pue din pungă.

De cu ziuă pîn a nu lua mireasa, din partea mireluĭ vorniceĭ cu ulcioru cu rachiŭ încep a furnica prin sat, poftind la nuntă. La luatu mireseĭ flecăiiĭ aduc cîte-o garafă cu rachiŭ, s'aşază la masă, se cinstesc între dînşiĭ, fac chef şi pitrec; schimbînd glume între eĭ, aşa încît cari-s maĭ bunĭ de gură, fac haz la toţĭ. — Cheltuesc şi ceĭ cu nunta; îĭ cinstesc şi ospătează, le plătesc scripcariĭ.

Cum gătesc de stat la masă, s'apucă de jucat.

Adoua zi la mire acasă fac masa cea mare, la care şed gospodariĭ. La sfîrşitu meseĭ, începînd nunu, scot fie-care şi daŭ banĭ, fie-care după putere şi obraz. — In schimb li se dă cîte-o naframă cusută orĭ cîte-o basma de tîrg. Unĭĭ maĭ gîuruĭesc cîte o oaĭe, mieluţă, un stambol de pîne. Banĭĭ îĭ strînge naşul; la urmă-ĭ dă 'n păstrarea mireseĭ. La sfîrşit cînd ĭes cu „uncropu" se duc parte din gospodarĭ la crîşmă de unde aŭ maĭ luat pe datorie ceĭ cu nunta, se răfuĭesc datorniciĭ şi plătesc.

Colăcinea. Finiĭ îs datorĭ să ducă colacĭ naşilor; maĭ tîrziŭ saŭ maĭ degrabă, cînd pot, nu-ĭ anumit timp. Colacii de cununie îĭ duc singurĭ finiĭ, ĭar ceĭ de botez îĭ duc părinţiĭ. Cînd vine vremea asta se 'nţeleg finiĭ cu naşiĭ saŭ cumătriĭ între dînşiĭ, hotărăsc ziua, în care ceĭ ce aŭ să primiască colacii fac pregătire de băutură şi mîncare, cîte-o-dată şi scripcarĭ. Se duc colacĭ: un colac mare, orĭ maĭ multe pînĭ frumoase, cîte-o casincă, orĭ un şal, zahar . . . Naşiĭ dăruiesc finilor cîte-o viţică, orĭ o oaĭe.

Digitized by Google

Praznicul. Neamurile de-aproape fac pomenire pentru mort, îndată cum l'a 'ngropat, apoi de trei zile, de 40 zile şi de-un an, pe urmă cînd îi mai lasă inima după aste vadele. — Praznic îşi mai fac şi unii cît îs în viaţă; mai ales cari se văd bătrîni şi nu pre aŭ nădejde în urmaşi.

La praznic daŭ creştinii: pomene la preuţi şi dascalî, cîte-un colac cu luminare aprinsă la fie-care mesan, doar şi-a găsi hrană şi lumină pe ceia lume, apoi mîncare şi băutură cît le încape în pîntece.

Cînd mănîncă la praznic n'aud scripcarî, da în schimb le cîntă servitorii altarului, în cîte-va răstimpurî, la schimbatul bucatelor şi după ce aŭ mai tras ceva sacîz pe gît.

De obiceiŭ se cîntă:

„Plîng şi mă tînguiesc cînd gîndesc de moarte....“ „Adusu-„mi-am aminte de prorocul ce striga: eŭ sunt pămînt şi cenuşe şi „iarăşi m'am uitat în mormînturi şi am văzut oase goale, — oare „cine este împăratul saŭ ostaşul, bogatul saŭ săracul....“ „Cuvine-„se cu adevărat“... „Poronca cea cu taină...“ şi altele,

Înainte de a se aşeza la mîncare, toţi se rădic, cu evlavie ascultînd cîteva rugăciunî a preotului, în cari pe lîngă o stecluţă cu vin, numit paus, se mai află un pomuşor încarcat cu mere, nucî, hulubî de pîne, covrigî, roşcove, strafide, smochine, alămîi. După ce preutul zice cu glas tare pomelnicu morţilor şi a viilor de casă, cînd toţi mesenii se ţin unii de alţii, lanţ de ceî cu pomenele de care-î aninat şi preotu, — ca pe ceia lume să fie cu totii la un loc, sfîrşesc rugăciunea cu „Veşnica pomenire“ cîntată rar, tare şi destul de jalnic. — Se aşază, şi înainte de a li se da colacii, gustă toţi pe rînd din paus. După ce aŭ ospatat, se scoală toţi odată cu rostirea rugăciuneî de un cleric: „Mulţămim ţie Hristoase, că ne-aî săturat de „bunătăţile tale cele pămînteştî, nu ne lasa pre noî lipsiţi nicî de „cereasca ta împărăţie; ci precum în mijlocul ucenicilor tăi aî venit pace dăruindu-le, vino şi la noî Bunule şi ne mîntuieşte pre noî, „amin“. Preutul mai glăsuieşte iar pomelnicul, pecetluind la urmă iar cu „veşnica pomenire“, de treî orî cîntată, — poate că şi mai jalnică de cît cea întăi. — Sfîrşesc toţi cu făcutu crucilor, cînd deodată din toate părţile curg glasurile cu: „bodaproste“, „să fie de sufletu celor adormiţi“. — Da să fie de piatră cine-va şi atîtea cîntărî şi glasurî de mulţămire obşteştî, îl furnică din tălpi şi pînă'n creştet.

Digitized by Google

La lucru.

Claca de arat. Unul mai cu trecere 'n sat, vrea să'şi facă clacă de arat, pofteşte pe mai mulţi, cari ies cu plugurile un popas, doauă [un popas pîn se trudesc boii]. Clacă de arat mai daŭ la cîte-o vaduvă nevoiesă dar cinstită şi cu casă grea (cu copii), ori unuia căruia în timpul arăturii i-a picat un boŭ (a perit). Pe clacani îi mulţămeşte cu malai şi rachiŭ.

Claca de prăşit. Cele mai multe clăci se fac de prăşit. Aici îi mai mult rostu flecăilor şi fetelor, cari trag după scripcari „ca ursu la mîere". Ce 'i mai mult le place să se fălească cu voinicia'n faţa lumei. Scripcarii merg înainte pe ogor şi prăşitorii după ei. Stăpînu le face cinste cu rachiŭ; fetele mai cîrnesc nasu'ntr'o parte de pahar, da flecăii nu-s aşa ruşinoşi. Claca la prăşit începe de pe la o amează şi ţine pîn pe la toacă, cînd cîrdu se trage spre sat, unde s'aşază pe jucat pîn înoptează.

Claca de desfacat. Care are mulţi păpuşoi culeşi, ca să nu şadă mult trîntiţi la pămînt unde mucigăiesc, tocmeşte o păreche de lăutari cu doi, trei francî pe o sară şi face clacă de desfacat. Pofteşte ceva prin sat, da mai mult din cîntecul scripcarilor afară, care răsună în tot satu, s'adună lume.

Toamna la de aceste clăci îi chita flecăilor şi a fetelor zburdalnice; îşi mai destoaie inima cît-de-o-leacă; macar c'un păpuşoi de a asvîrli în odoru după care se topeşte, — dacă nu mai mult ca la întunerec s'o mai chişte, s'o mai strîngă 'n braţe, ori sărute. Nu 'i vorbă că diavolii de fete's păzite; nu scapă de-acasă pîn nu merge în sama cuiva; de nu'i mama, — un frate, o soră mai mare, ori o vecină de credinţă.

Se mai fac clăci mai mici şi fără scripcari; da atunci poveştile curg girlă din gura celor buni de minciuni.

La claca cu scripcari, cum gătesc de desfacat, se daŭ pe jucat pîn despre ziuă.

Tot un fel de clacă: se ajută unii cu alţii la partea lor şi întorc înapoi tot pe atîta, cînd aŭ ceilalţi nevoie. Tovărăşia asta o fac la prăşit, cules, desfacat, cosit şi la alte munci.

Claca de tors cînepă. Se 'mparte cîte-un caier pe la cei cu fete mai cu samă.

In o zi anumită vin fie-care cu tortu, unde's pregătiţi lăutari şi se daŭ pe jucat pîn sub sară. Cinstea de rachiŭ nu lipseşte.

Clacă se mai face la multe treburi, cum de năsîpit casa, de li-

Digitized by Google

pit, de carat lemn la vre-o clădire ceva. Nu mai zic de biserică, că tot obştia o face şi direge cînd se strică, dînd zile de clacă şi bani după cum poate fie-care.

S. Mihăilescu.

CREDINŢI POPULARE IN CĂRŢI BISERICEŞTI

Intr'o cărticică bisericească intitulată : **Sinopsis adecă adunare de mai multe învăţături, tipărit cu osteneala şi toată cheltuiala a preosfinţitului Mitropolit al Moldaviei Kir Iacov întru a sa tipografie în Iaş în anii de la naşterea lui Hristos 1757** -- despre care „cerească floare ori cărţulie“ d-l. N. Iorga se rosteşte într'a sa Istorie a literaturei romîne în sec. al XVIII-lea că „e cea mai vrednică de luare aminte dintre tipăriturile moldovene ale acelui timp“ — găsim o mulţime de vechi credinţi şi obiceiuri superstiţioase ale Romînilor.

Aşa la tîlcuiala poruncii întăi, stă scris :

Şi iară cine crede în visuri şi în farmece şi în vrăji şi în advare şi în baere şi într'alte lucruri diavoleşti, accla este fără de lege... (faţa 42). Pentru aceasta nimenea să nu se înşale cu descîntecele şi cu farmecele, saŭ să lege cu vrăji vita lui să n'o mănînce lupul, nici bărbatul cu muiarea să nu-i lege, nici baere să nu faceţi la omul bolnav, nici să credeţi visurile, nici cînd cîntă corbul saŭ cioara saŭ coţofana saŭ alt ceva din cele trăgătoare pre pămînt, să ziceţi că aŭ cîntat răŭ, că cine zice aceasta face pre Dumnezăŭ mincinos, carele aŭ făcut pre corb.... Nici să ziceţi că cutarele are noroc răŭ, că toţi oamenii a unui Dumnezăŭ sînt zidire ; nici să ziceţi că cutare zi este bună şi cutarea este rea, că Dumnezăŭ le-a făcut toate zilele şi le-aŭ făcut bune pentru om. (fila 42 şi 43).

De la faţa 51 se înşiră următoarele *Învăţături pre scurt împrotiva a multor reale închipuiri, carii neştiind fac unii din creştini şi dovediri de unde se trag acele fapte reale şi ce închipuesc* :

1) Dumnezăii limbilor elineşti eraŭ foarte mulţi, dintre carii unul era anume *Pèrun*, carele se numia Dumnezăul foculuĭ, că şi în mîna lui ţinea o piatră scumpă, care piatră după feliul ei lumina ca jăratecul, încă şi foc deapururea ardea înaintea lui. Iară închinătorii lui făcea focuri şi se petrecea preste dînsele, închipuind adecă cum că s'ar da singuri pre sine jertvă acelui idol Pèrun. Aceleşi închipuiri fac şi unii din creştini până în zioa de astăzi, adecă

Digitized by Google

focurĭ cu bălĭ în zioa de Joĭ Marĭ şi se petrec peste dînsele, însă neştiind eĭ ce închipuesc.

2) Alt idol era ce-ĭ zicea *Lado*. Pre acesta îl avea Dumnezăul veseliilor şi şi a bunĭ norocirĭ. Acestuia îĭ aducea jertve ceĭ ce avea a face nunţĭ şi veseliĭ, părîndu-li-se că cu agiutorul luĭ Lado îşĭ vor ciştiga veselie frumoasă şi viaţă cu dragoste. Asemenea şi aciasta o cîntă creştinilĭ pe la nunţĭ. Pentru aceea dară se cade tot creştinuluĭ să se feriască de acestea.

3) Maĭ jertvuia unĭ dintre aceĭ închinătorĭ de idolĭ şi apelor, adecă bălţilor, izvoarălor, numindu-le şi pre acele Dumnezăŭ. Decĭ unde era apa aproape, eĭ se aduna odată într'un an şi mergea de se arunca unĭ pre alţiĭ în apă. Iară unde era apa departe, îşĭ turna apă pe dinşiĭ unĭ altora. Aciasta acum şi la unĭ din creştinĭ vedem făcîndu-se, adecă: a doua zi după Paştĭ, numindu-se trasul în vale, dintru care tras în vale prin îndemnarea diavoluluĭ se fac multe sfăzĭ, gilcevĭ şi bătăĭ.

4) Alţiĭ avea alt Dumnezăŭ ce-ĭ zicea *Coleada*, cariĭ eĭ adunîndu-se la praznecile şi zborurile lor cele idoleştĭ cînta lăudînd pre acel idol Coleada, pomenindu-l de multe orĭ numele luĭ.— Şi aciasta o vedem că se ţine la unĭ din creştinĭ şi pănă astăzĭ, că primesc spre ziua Naşterilĭ luĭ Hs. de le cîntă ţiganĭ, numindu-se *Colindătorĭ*. Şi încă maĭ primesc la casele lor *Turca* saŭ *Brezaia* avînd cu sine şi măscăriciŭ ghiduş, carele schimbîndu-şĭ faţa sa (cea după chipul luĭ Dumnezăŭ zidită) cu gura zice cuvinte urite scîrnave, iară cu trupul face chipurĭ grozave şi spurcate, atita cît pre ceĭ fără de cuvinte oamenĭ bucurînd, iară pre ceĭ fără de răutate copiĭ spăriind.

5) In cetatea Rodortol, aproape de apa Istruluĭ, în vremile închinătorilor de idolĭ, se afla un idol anume *Cron*, adecă Dumnezăul morţilor, care acela era un elin mort, întru carele încuîbîndu-se diavolul de multă vreme îl ţine neputred şt făcînd multe năluciriĭ. Acestuia dară îĭ jărtvuia aceĭ oamenĭ rătăciţĭ întru acest fel, adecă deş bătc trupurile sale pănă la sînge şi chiuia şi striga şi toată alta fără de lege făcea. Si cu sîngele ce-ş vărsa, închipuia cum că cu sînge iaste Cron Dumnezăul lor (pentru că se arăta a fi rumăn la faţă). Iară fără de legea ce-o făcea zicea că nu o vede Cron, căcĭ ţine ochiĭ închişĭ, niciĭ aude strigările, căcĭ că iaste mort.

Asemene rătăcire vedem şi acum la unĭ din creştinĭ, că precum aceia se strîngea la acel mort de să bătea şi chiuia şi toată altă fără de lege făcea, aşa şi acum creştinilĭ fac pre la morţiĭ lor, strîngîndu-se clacă de nebunĭ, de-şĭ bat spatele cu lopăţĭ şi chiuesc şi joacă şi alte multe ghiduşiĭ, care niciĭ a se maĭ scrie saŭ a se pomeni nu se cuvine. Decĭ de toţĭ se poate cunoaşte că nu este lucru curios, adecă la vreme de plîns să se facă risurĭ şi hohote şi la vreme cînd toţĭ aceĭ ce se vor fi strîns ca să se roage luĭ Dumnezăŭ şi să plîngă, eĭ atuncea să joace şi să chiuiască, şi atuncea cînd ar trebui acel suflet a

Digitized by Google

se ușura de păcate prin milostenie și prin rugĭ, el atuncea maĭ virtos să se însărcineze cu celelalte necuvioase fapte ce s'aŭ zis. Ci cu cuviință iaste la mort adunîndu-se rudeniile și altiĭ să facă plîngere cuvioasă, nu atît pentru că a murit, cît pentru iertarea păcatelor luĭ și ca să i se așeze sufletul luĭ unde drepții se odihnesc. Iară la privegherea aceluĭ mort să citească preoții, iară necetind preot să fie și mirean privegheind cu cuviință, vorbind cele de folosul sufletesc, iară nu vorbe deșarte lumești aŭ jocurĭ saŭ alte ghidușiĭ, ci acestea toate de acum să lipsească.

6) Altiĭ cinstea pe un idol anume *Cupal*, pe care îl numia Dumnezăul rodurilor pămîntuluĭ, care la pîrga secerișuluĭ la o zi a lor însemnată îĭ aducea jertvă, și adunîndu-se bărbații și muierĭ împletind cununĭ de buruenĭ își puneа în cap și se încingea cu buruenĭ. Și unĭĭ din bărbații se îmbrăca în haĭne muerești, ca putînd eĭ a juca maĭ grozav și maĭ răsfățat de cît muerile să poată a îndemna pre privitorĭ și pre tot norodul spre toată pohta spurcatiĭ curviĭ după cum plăcea diavolilor ce lăcuiaŭ în Bozu, și așa jucînd și sărind adesea orĭ pomenea zicînd: *Cupal*, *Cupal*. Această urîtă închipuire și pînă acum se ține în țara noastră pe la unele orașe și sate, de se îmbracă bărbații în haĭne muerești și se numesc și cu numele aproape de numele *Cupal*, adecă *Cucĭ*, saŭ *Călucenĭ* făcîndu-și și aceștia cununĭ de buruenĭ, anume de pelin. Iară ceĭ maĭ mulțĭ ce nu joacă iară pelin tot îș pun în brîŭ. Și iată cu asemănarea avidoma închipuesc acea de atuncea sărbătoare drăcească și prăzmuire idolească. Altiĭ iarăși fac altă arătare și izvodire drăcească la vreme de secetă, adecă un om cu pielea goală și înșirînd buruenĭ verzĭ pe ață se înfășură de sus pînă jos și pe cap pune iarăș cunună de buruenĭ, și aceasta încăși pre la care jucînd, aruncă toți cu apă întrînsul închipuind cum că și de la dînsul apă cer, adecă ploae. —Decĭ prostimea la aceste doao atît se înșală cît adecă de la *Cucĭ*, cum că ar lua yindecărĭ de toate neputințele sale, prin călcarea Cucilor. — Iară *Papăluga*, cum că ar avea putere ca aceia, adecă să poruncească norilor și să ploaie. — Care maĭ ales și la aceste doao pricinĭ nu trebue maĭmult închinare de idolĭ, căcĭ destul iaste la aceĭ ce cred așa adecă cum că pre cum cred credincioșiĭ că prin atingerea sfinților apostolĭ cu numirea luĭ Hs., s'aŭ dat vindecărĭ celor bolnavĭ, așa și acum s'ar da prin călcarea spurcatelor picioare ale Cucilor (și aceștia ceĭ maĭ mulțĭ sînt țigani pucioșĭ) și iarăși precum Ilie Prorocul și altĭ sfințĭ mulțĭ, prin mult post și rugă, cu numirea Dumnezăesculuĭ nume aŭ pogorît ploae, așa ar putea și acel măscăriciŭ înșălător Păpăluga ca să pogoare ploae cînd ar vrea.

Toate aceste fapte sînt chiar drăceștĭ izvodirĭ și avidoma închipuirĭ aĭ celor de demult idoleștĭ închinătorĭ.

Și pentru toțĭ aceștĭ maĭ de sus numițĭ idolĭ și pentru închipuirile jertvelor lor, vrînd cineva a căuta dovezĭ, să cerce la Istoriile Moscalilor, maĭ ales

Digitized by Google

la vremea cînd s'aŭ luminat eĭ cu sf. botez, şi acolo va afla, căcĭ la dînşiĭ aŭ fost aceştĭ Dumnezăĭ, după cum le sînt şi numele a unora pre limba lor, iară a altor idolĭ pre limba rîmlenească, afară de Cron, carele aŭ fost din Dumnezăul Elinilor, după cum s'aŭ zis, adecă din cetatea Rodostol. Iară alţiĭ mult maĭ mulţĭ de cît aceştia, tot a Moscalilor aŭ fost, a cărora spurcate nume nu s'aŭ maĭ pus aice, fiind că şi închipuirile sărbătorilor şi jărtvelor lor ce se făcea atuncea, acum de tot aŭ încetat şi s'aŭ uitat.

7) Pe faţa 55 începe o învăţătură intitulată:

Pentru ceia ce vrînd a purcede în cale şi de se tîmplă a le eşi înainte ţigan, saŭ turc, saŭ jidov, saŭ din oarecarele osebite sălbateceĭ fierĭ eĭ atuncea merg bucuroşĭ, crezînd adecă cum că le va fi cu ispravă şi cu bună norocire călătoriia lor; iară de le va eşi nainte preot, atuncea se şi întorc înapoĭ ocărînd şi suduind darul şi destoinicia preoţească.

Acestea sînt credinţele şi obiceĭurile superstiţioase cuprinse în preţioasa cărticică a Mitropolituluĭ Iacov. O variantă a lor se poate vedea în Chrestomatia romînă de M. Gaster, vol. II pag. 50 [vezĭ şi pag. 116, 162 şi 218 din vol. I al aceleaşĭ opere).

Precum vedem, acest prea lăudat Mitropolit a încercat să stîrpească asemenea credinţĭ încă de acum două veacurĭ. Dar n'a izbutit. Căcĭ ceĭ ce sîntem trăitorĭ pe la ţară, rămînem adesa înmărmuriţĭ în faţa unoĭ credinţĭ, pe care orîce cărturar le-ar crede perite odată cu veacul trecut.

Aşa într'o zi te pomeneştĭ că un sătean ţi se plînge împotriva cutăruĭ primar, care, „nu-ĭ dă garanţie cu care să treacă peste graniţă la gicitorĭ orĭ la *Baraţi* (preoţĭ catolicĭ din Ardeal), care să-ĭ descopere pe hoţul ce i-a prădat casa şi a rămas nedescoperit de jandarmĭ". — Bine, bade, îĭ răspund eŭ, dar nu te gîndeştĭ că-ĭ păcat să te ducĭ la preoţĭ, care nu slujesc după poruncile sfinteĭ noastre bisericĭ? — Dă, domnişorule, aice la noĭ o eşit slujbele pentru descoperirea faptelor rĕle; preoţiĭ noştri slujesc numaĭ pentru sănătate, iar *baraţiĭ* fac slujbe şi pentru descoperirea prădăciunilor. Şi baraţiĭ aceia aŭ mare credinţă şi putere, aşa zic oameniĭ. Uite, o femeĭe de la noĭ din sat căreia i se furase niştĕ banĭ, s'o dus ş'o plătit la baraţĭ treĭ slujbe marĭ cîte două coroane slujba — slujba mică e cîte o coroană — şi pe loc o nebunit tălhăriţa. Şi numaĭ *înturnînd slujbele* la baraţĭ şi dînd înapoĭ baniĭ furaţĭ, s'o făcut sănătoasă femeĭca cu pricina. Dar o zis baraţiĭ că de rachiŭ să se păzească. Cătră Semiclăuş la Bitrăŭ, acolo-s Baraţiĭ....

In altă zi te pomeneştĭ cu alt ţăran, care-ţĭ povesteşte cum, pă-

Digitized by Google

timind de cutare boală, a îmblat tocmaĭ prin Maramureș după leacurĭ bâbeștĭ și vrăjitoriĭ, de și are spital și doctor în comună.

In altă zi îĭ vine unul plin de sînge și bătut din pricină că a cerut de la cutare cioban un cal ce i se furase, și ciobanul în loc de cal, 'i-a dat cîte-va ciomege. — Dar de unde știĭ că ciobanul ista ț'ar fi furat calul, zic eŭ. — D'apoĭ am dat cu psaltirea și pe ciobanul ista l-o vedit. Și datul cu psaltirea e așa: Te ducĭ cu preotul la biserică, preotul leagă psaltirea c'o ață și o spînzură puind cheia bisericeĭ în ață și ținînd de mînerul cheiĭ preotul cu un deget de-o parte, dascalul cu alt deget de cealaltă parte. După aceea se menește, și la numele cuĭ se învîrte psaltirea, acela este făptuitorul: un fel de spiritism!....

D'apoĭ cu căutatul în pravilă... Sînt încă preoțĭ la care se duc oamenii pătimașĭ de cutare boală orĭ necaz, spre a le da'n pravilă, și preotul le deschide o carte bisericească, de obiceiŭ evanghelia, așa la întîmplare, și unde se deschide, cetește și se leagă de cutare cuvînt care i se pare nimerit, și-l potrivește spunînd omuluĭ pricina boaleĭ, sfîrșitul ce-l așteaptă și cîte sărindare să dee și la cîțĭ preoțĭ: un fel de oracol!... Obișnuit, căutatul în pravilă se face după slujba sfîntuluĭ maslu.

Și cîte și cîte altele de-al de-acestea, ca moliftele sfîntuluĭ Vasile pentru nebunĭ, rugăciunĭ pentru duhurĭ rele, pentru deochiŭ ș. a. Hasdeŭ, în *Cuvinte din bătrîni*, II, 172 și Gaster, în *Literatura populară romînă* (pag 427 în deosebĭ) s'aŭ ocupat în treacăt de lucrul acesta în ce privește cărțile vechĭ. Ingrijitor este însă faptul că și astăzĭ se practică asemenea lucrurĭ. E de ajuns să reproduc cîteva din aceste rugăciunĭ, ca să se poată judeca ce temelie puternică aŭ superstițiile în slujbele bisericeștĭ și cîte piedecĭ sînt încă în calea celor ce ar voi să propovăduiască supunerea la regulele igienice, medicale și veterinare. Căcĭ chiar pentru sarea de dat la vite este o rugăciune, spre a putea fi priitoare vitelor.

Rînduiala care se face la holde, saŭ la vie, saŭ la grădină de se va întîmpla să se strice de gadinĭ, saŭ de alte jigănii și de lăcuste, de gîndacĭ, iproci [1]).

«Insuțĭ și acum, Stăpîne, caută pre agonisita aceasta și ferește-o pre dînsa de tot farmecul și vrajba și de toată răutatea și de ispita vicleană și de meșteșugirea oamenilor răĭ».

1) Molitveanic, București, 1704, fila 201, ș. u.

Digitized by Google

Rugăciunea sf. Mucenic Trifon ce se zice la grădină, la vie şi la holde.

«Blestemu-vă pre voĭ hierile cele de multe feluri: viermiĭ, omidele, gîndaciĭ, lăcustele, şoareciĭ şi cîrtiţile şi şomiciĭ şi multe feluri de muşte şi de muşiţe şi de moliĭ şi de furnicĭ şi de viespi şi de cele cu multe picioare... ci vă duceţi în munţi pustiĭ, în lemnele cele neroditoare, întru care v'aŭ dăruit vouă Dumnezăŭ hrana cea de toate zilele... Şi de nu mă veţi asculta pre mine, voiŭ ruga pre iubitorul de oameni Dumnezăŭ ca să trimiţă pre îngerul săŭ, carele iaste preste hieri şi cu fier şi cu plumb va lega pre voĭ şi va omorî...

Rugăciunea pentru casa ce se supără de duhuri rele.

«Păzeşte pre toţi cei ce sînt în casa aceasta, izbăvindu-i pre ei de frica de noapte, de săgeata ce zboară zioa, de lucrul ce umblă întru întunerec, de întîmplare şi de dracul cel de amiază-zi.

Din blestemele Marelui Vasilie, care se citesc celor nebuni.

«Teme-te, fugi, fugi, depărtează-te, diavole, necurate şi spurcate, cel din cele de desubt, adîncule, înşălătoriule, fără de chip, cel văzut pentru obrăznicia, nevăzut pentru făţăria, orĭ unde eşti... saŭ cela ce cutremuri, saŭ în chipul şarpelui, saŭ în faţă de hiară, saŭ ca aburul, saŭ ca fumul văzut, saŭ ca bărbatul saŭ ca muierea saŭ ca jigania, saŭ ca pasărea, saŭ vorbitoriĭ noaptea, saŭ surd, saŭ mut, saŭ cela ce înfricoşezi în călătorie, saŭ cela ce rumpi, saŭ cela ce bîntueşti, saŭ în somn greŭ, saŭ întru boală, saŭ în neputinţă, saŭ carele porneşti spre rîs, saŭ carele faci lacrămi iubitoare de dezmierdări, saŭ curvariŭ, saŭ cu rea imputiciune, saŭ poftitoriŭ, saŭ făcătoriŭ de desfătare, saŭ otrăvitoriŭ, saŭ iubitoriŭ de nestimpărare, saŭ vrăjitoriŭ cu stelele, saŭ vrăjitoriŭ de casă, saŭ fără de ruşine, saŭ carele te schimbi cu luna, saŭ carele te întorci în oarecare vremi, saŭ cel de dimineaţă, saŭ cel de amiază-zi, saŭ cel de amiază-noapte, saŭ al vre-unii fără vremi oarecăruia, saŭ al răvărsatului zorilor, saŭ după întîmpinare te-aĭ întîmpinat..., saŭ de eşti din mare, saŭ din rîŭ, saŭ din pămînt, saŭ din fîntînă, saŭ din surpătură, saŭ din groapă, saŭ din baltă, saŭ din trestie, saŭ din noroaie de pre pămînt, saŭ din spurcăciune, saŭ din luncă, saŭ din pădure, saŭ din copaci, saŭ din pasări, saŭ din tunet, saŭ din acoperămîntul băii, saŭ din scăldătoarea apelor, saŭ din mormînt idolesc, saŭ de unde ştim, saŭ de unde nu ştim.... Goneşte de la robul tăŭ toată lucrarea diavolului, toată vrajba, toată fermecătura, slujirea idolească, vrăjirea cu stelele, căutarea în stele, vraja cu mort, vraja cu pasăre... Înfricoşază-te, cutremură-te, teme-te, depărtează-te, piarde-te, fugi... duhul vicleşugului, duhul cel din noapte, cel din zi,... duhul năluciriĭ, duhul cel din întîmpinare, saŭ cel de pre

Digitized by Google

pămînt, saŭ din apă, saŭ din pădurĭ, saŭ din trestie, saŭ din prăpăstiĭ, saŭ din răspîntiĭ, saŭ din treĭ căĭ, saŭ din heleştec, saŭ din rîurĭ, în case, în curţĭ şi carele umbli în băĭ şi striceĭ şi schimbĭ mintea omenească.

Rugăciunea pentru năjit.

«Depărteză de la dînsul durerea şi boala năjituluĭ, porunceşte-ĭ a se duce şi a se depărta în locurĭ pustiĭ şi neumblate şi a sta acolo... teme-te de D-zăŭ, năjite... goneşte pre această lucrare diavolească a năjituluĭ de la robul tăŭ (cutare) din cap, din creeriĭ, din ochĭ, din buze, din dinţĭ, din măsele, din nărĭ, din urechĭ, din grumazĭ şi din toate mădulările luĭ». (Năjitul este şi o boală a vitelor, cînd le cade pulpa).

Rugăciunea pentru casa ce se supără de duhurĭ reale.

«Păzeşte pre toţĭ ceĭ ce sînt în casa aceasta, izbăvindu-ĭ pre eĭ de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întunerec, de întîmpinare şi de dracul cel de amiază-zi.» (Rînduiala osteştanieĭ ceĭ micĭ, laşĭ, 7257).

Rugăciunea pentru muierea ce a născut prunc.

«Şi o păzeşte pe ea de toată tirănia diavoluluĭ şi pre pruncul carele s'aŭ născut dintr'însa îl fereşti de toată fermecătura, de toată răutate, de tot vihorul protivniculuĭ, de duhurile viclene cele din zi şi cele din noapte.... şi de răvnă şi zavistie şi de deochiŭ.» (Ibidem).

Rugăciunea pentru farmece.

«....Supărările cele rele ale vicleniloŕ oameniĭ, a otrăvitorilor şi a descîntătorilor, a fermecătorilor... toate aceste a le rîsipi şi întru nimica a le face şi a le întoarce, ca fără pacoste să petreacă credincioşiĭ robiĭ tăĭ de acele supărărĭ, şi dobitoacele lor... saŭ vrăjitoriul, saŭ fermecătoriul, saŭ otrăvitoriul, saŭ descîntătorul, saŭ vărsătoriul de ciară». (Molitvenic cu titlu rupt).

La privighereа rugătoare «punem stihirile sfîntuluĭ Haralampie, de va fi cererea pentru ciumă, iar de va fi pentru neploare ale sf. Ilie». (Ibidem).

Gh. Teodorescu-Kirileanu.

(Broşteni, Suceava).

Digitized by Google

COLIND

La naşterea Domnului Isus Kristos.

O ! ce veste minunată
în Viflaiem ni s'arată
c'a născut prunc
din duhul sfînt
vergura curată.
Mergînd Iosif şi Maria
în Viflaim să se scrie
    într'un sălaş
    ling'un oraş
aŭ născut pe Hristos,
pe fiul cel din vecie
care tatăl mi-aŭ dăt mie ;
eĭ să-l nască,
eĭ să-l crească,
să ne mîntuiască.
Păstoriĭ văzur'o zare
din cerĭ, o lumină mare;
    eĭ flueraŭ,
    îngerĭ cîntaŭ
cu toţĭ se bucuraŭ.
După o stea luminoasă
dintre celelalte aleasă
treĭ craĭ mergeaŭ
daruri duceaŭ
în genunche căzeaŭ.
Aceluia să ne'nchinăm
credincioşiĭ toţĭ să strigăm:
    slavă ţie
    din vecie
Doamne minunat eştĭ,
de asta vreme să gîndească
nu poate să socotească
la ceata cea îngerească.
Acest praznic luminat
noĭ cu drag l-am aşteptat,
s'auzim îngerĭ cîntînt
majiĭ [1]) cu steaua călătorind;
călător de veste bună
cu tot neamul de'mpreună
şi d-voastră gazde
să vă fie de folos
naşterea Domnuluĭ Hristos.

(Spus de Filip Onofreiŭ din Orăştie jud. Hunedoara, Transilvania).

Şt. St. Tuţescu.

CÎNTECE

534. — Dragul mameĭ Constantin.

„Dragul mameĭ Constantin,
cel maĭ mic şi maĭ voinic,
şepte feciorĭ voĭ sînteţĭ
şi numaĭ o sor'aveţĭ;
peţitoriĭ ĭ-o venit
un fecior de craiŭ
drept de peste plaiŭ ;
de bogat, era :
cu turme de oĭ,
herghelĭĭ de caĭ,
banĭ că număra
şi lor li-arăta.
Constantin zicea :
— Mamă draga mea
dă pi soru-mnĭa
şi nunta porneşte

1). Magiĭ.

Digitized by Google

şi mĭ-o isprăveşte,
că eŭ ţi-oiŭ aduce-o
vara, de treĭ orĭ,
că s maĭ multe lucrătorĭ,
maĭ puţine sărbătorĭ.
Dar iarna ţĭ-oĭŭ aduce-o
tot de şepte orĭ,
că-s maĭ multe sărbătorĭ.
Da mă-sa o da
chiar ş-o mărita.
Ia vara vine,
ciuma 'n sat intra
toţĭ fecioriĭ i-ĭ mînca.
Mă sa singură rămînea
şi tot se bocea
din gură zicea :
— Dragu mameĭ Constantin!
nu te-ar răbda pămîntu,
cum n'aĭ răbdat pe soră-ta,
să fiŭ în casă cu ea.
Ea că-l blestema,
Dumnezăŭ îĭ da
Constantin că să scula,
din gură zicea :
„Săcrieĭ, săcrieşul meŭ!
fă-te căluşălul meŭ,
toĭag toĭegelul meŭ
fă-te păluşelul meŭ."
El încăleca
şi pe plaiŭ pleca,
o frunză lua,
în buze-o punea
şi frunza zicea.
Aşa el cînta,
toţĭ munţiĭ să rasuna.
Da soră-sa afară-mĭ ĭeşia
cătră soţul eĭ grăĭa :
„A meŭ soţ ĭubit!
aud un glas de voĭnic,
nicĭ n'am auzit
dragă de cînd sînt,
frunz'aşa ţipînd
şi frumos cîntînd".
El s'apropiea
la poart'ajungea.
Ea, cînd îl videa
la el şi ĭeşia,
mîna-ĭ săruta,
iar îl întreba.
„O fratele-meŭ!
mult te-am aşteptat
să viĭ pe la mine
să te'ntreb cu bine :
fraţi-s sănătoşĭ?
maĭca 'ĭ sănătoasă
şi bună voĭoasă?"
„Aleĭ sora-mea!
cum nu-ĭ sănătoasă,
şi bună voĭoasă,
cînd îĭ soacră mare
şi făr de păstrare,
toţĭ fraţĭ ţi s'o'nsurat
la nuntă nu te-o chemat.
Vreaŭ ca să mă'nsor şi eŭ
şi la nuntă să te chem.
Dragă sora-mea!
ie ţĭ banĭ cît îĭ vrea,
să aĭ ce maĭ bea ;
şi cumnatu-meŭ
ie-ţĭ rădvanul tăŭ....
Haĭ „mă rog, degrabă,
că mîndra mă'ntreabă
şi m'aşteaptă foarte
să nu zăbăvesc,
că ea-ĭ ţinerică
ş'o apucă fricăă".
Soru-sa zicea :
„Frate Constantine!
haĭ în curtea mea,
noĭ de-om ospăta

Digitized by Google

şi la mas'om sta,
caĭ om înhama
pe drum om pleca".
„Aleĭ, sora-mea,
ia să-mĭ crezĭ tu, mie,
vezĭ ce am să-ţĭ spun ţie,
crede-mă curat,
că n-am timp de stat;
nicĭ în curtea ta,
n'am chip de-a mai sta".
„Frate Constantine
ia să-mĭ spuĭ drept mie,
tu mă chemĭ la scîrbă,
nu la bucurie
să petrec cu tine".
„Haĭ, tu soro, haĭ
pînă peste plaĭŭ,
că 'ndată-ĭ videa
şi pe mîndra mea."
Caĭ albĭ îşĭ punea,
pe drum se pornea,
dar ea mi-l ruga:
„Frate Constantine
zi din frunză bine,
să te-ascult cu drag,
că-mĭ este pe plac,
că orĭ oĭŭ trăi
n'oĭŭ maĭ auzi
cîntec cum cînţĭ tu
frumos prin codru".
Dar o păsărea
foarte că cînta,
tot se minuna,
din gură ţipa
şa şa cuvînta:
„Unde 'n lume s'o auzit
şi'n lume s'o maĭ văzut,
să meargă viiĭ şi cu morţiĭ
chiar aşa cîntînd
cu viiĭ grăind".
Da ea atuncĭ sta,
la el se uĭta
şapoĭ întreba:
„Aleĭ frate dragă
ce mi-ĭ aĭasta,
de ce zice pasărea?"
„Las'o soră la focu,
c-aşa merge cîntecu".
In sat c-ajungea
atuncĭ Constantin zicea:
—„Fă, soro, ĭa pe colea,
eŭ mă duc la mîndra mea".
El, colo cînd ajungea
de ea chĭar se despărţea.
mînurile-ĭ săruta:
—„Mergĭ tu soră la mama,
de grăieşte cu dînsa
şi-ĭ tocmeşte inima".
La biseric'ajungea,
el din gur'aşa zicea:
„Calu, căluşălu meŭ
fă-te săcrieşu meŭ!
paluş, paluşălu meŭ!
fă-te toiegelu meŭ".
Iacă racla se gătea
şi-n pămînt mi să punea,
ţărna mi-l acoperea.
Ea la poartă c'ajungea
şi la maĭcă-sa striga,:
„Deschide-mĭ, maĭcă, poarta".
Maĭcă-sa că se uĭta
şi din gură cuvînta:
—„Fugĭ, tu cĭumă, fugĭ!
toţĭ mi ĭ-aĭ luat,
numaĭ pe mine m'aĭ lăsat
c'o mîţucă arsă'n vatră,
fără fecĭorĭ, fără fată,
n'ar fi Constantin ĭertat!
el fata mĭ-o măritat
şa şa departe mĭ-o dat,

Digitized by Google

tocmaĭ peste plaĭŭ
dup'un fecĭoraş de craĭŭ."
Of! fata cînd auzea
poarta ĭute o deschidea,
lăcrimile-o năvălea
şi cu gura tot zicea:
—„Da ce este mama mea?"
— „Ce este, dragu mameĭ,
da tu cu cine-aĭ venit,
că toţĭ fraţiĭ ţi-o murit?"
„Cu Constantin am venit,
iac'amu m'am despărţit"
„Draga mami,
fata mami
şi chĭar nu-mĭ crezĭ cuvîntul
haĭ să-ţi arăt mormîntul".
Caĭ în ogradă rămînea;
la biserică mergea,
ţărnă proaspătă videa,
inima li să rupea,
Mă-sa din gură zicea:
—„Aşa este fata mea".
In braţe să cuprindea
şi peste mormînt pica
chĭar moartă cît lumea sta.

(Acest cîntec bătrînesc, l-am scris în toamna anuluĭ 1897 de la moşneagul Toader Mihaĭ Buchilă de vr'o 65 anĭ. El a învăţat de la mama luĭ, în copilărie, numită Gafiţa a luĭ Grigore a Ruşilor).

Al. Vasiliu.

535.—De la una pîn' la două
ciocîrlia face ouă,
şi ouă şi scoate puĭ
şi 'şĭ face vecinĭ destuĭ.
De la două pîn' la treĭ
d'aolica ce iubiĭ:
nevastă cu treĭ copiĭ.
De la treĭ şi pîn' la patru
Leliţă din Calafatu
mînca-ţi-ar lupiĭ mînzatu.
La:' să-l mînce, lua-l-ar dracu
că face joĭana altu.
De la patru pîn' la cincĭ
şi o pereche de opincĭ
să le rup jucînd aicĭ,
le-aşĭ rupe da-mĭ pare răŭ
că le ĭa stăpînu meŭ;
de obiele mi măĭ jele
că le fac mîndrele mele.
De la cincĭ şi pîn' la şease
leliţă cîrcĭumăreasă
face-te-aşĭ picior de coasă,
ziua să cosesc cu tine
noaptea să te-aştern sub mine.
De la şease pîn' la şeapte
s'a băgat pisica 'n lapte,
şi mărtanu jumătate.
De la şeapte pîn' la opt
soarele să stea pe loc
şi luna să strălucească
peste ţara romînească,
să învîrtim hora frăţească.
De la opt şi pîn' la nouă
preuteasa coace ouă:
popi unu, mie nouă.
De la nouă pîn' la zece
şi un izvor de apă rece
pe la poarta mîndrii trece.

536.—Foae verde rug întins
coboară neĭca pe pisc
pe un cal galbăn închis.
Săraca inima mea
de ce nu e cum era.
Cînd eram în floarea mea,
tăĭam calu cu scara,
picĭoru trăgătoarea,
coborîndu-mă pe şea,

Digitized by Google

rupeam cîte-o viorea
să mint pe Niţă cu ea.

537. Frunză verde popîlnic
trece Miţa pe colnic
răsucind la borângic.
De treĭ zile răsuceşte
şi pe fus nu maĭ sporeşte;
răsuceşte de treĭ zile
şi pe fus nu sînt treĭ fire.

538.—Frunză verde de stejar
pe drumu mărgăritar
trece-o fată c'un jendar.
Jendariu trecea călăre
fata pe jos pe picioare.
— Pune-mă jendar călare
că nu maĭ pot de picioare,
că e drumu glonţuros
şi cîmpu mărăcinos.
— Nu te pun fată călare
că nu am murgu ăl mare,
că mi-e murgu mititel
la picioare subţirel.
— Duce murgu doĭ şi treĭ,
dar pe noĭ doĭ porumbeĭ;
duce murgu ş'o căruţă,
dar pe mine o porumbiţă;
duce murgu cincĭ şi şease,
dar un jendar c'o mireasă!

539.— Rage boĭan la grădină
ş'o fetiţă mi-l înghină:
tacĭ fată nu mă 'ngîna
că nu plîng de mila ta,
ci plîng de soţia mea
că soţia mĭ-a murit
tot în jugu cumpănit,
cu restee de argint.
cu funia de mătasă
împletită de neica 'n şease.

540.—Frunză verde mărăcine
mult mĭ-e drag şi mult mĭ-e bine
cu calul negru sub mine,
cu ploschiţa plină bine
de rachiŭ de tescovină
atîrnată de ciochină,
şi cu mîndra lîngă mine.
(Spuse de I. P. Bărbulescu, din Tîndăleşti, jud. Gorj.)

541.—Frunzuliţă de-avrămeasă
usucă-te tufă deasă
să mă uit la mîndra 'n casă,
să văd mîndra ce lucrează;
nu ştiŭ: coasă orĭ descoasă
dar la lacrîmĭ ştiŭ că varsă,
de face-o fîntînă 'n casă;
coasă la cămaşa mea
numaĭ fir şi cu betea.

542.—Frunzuliţă de spănac
mîndruliţă-ţĭ mor de drag!
cînd te văd şezînd în prag
cu poalele de bumbac,
îmbrobodită pe cap,
mă cuprinde 'n piept oftat,
cu firu băgat în ac,
cu cusătureaua 'n mînă
cu ochiĭ la curmătură
c'acolo 'ĭ dragostea bună.
(Spuse de Maria Ularu, din Dăneşti, jud. Gorj).

543.—Mîndră, nu maĭ pune în
că mă facĭ de beaŭ venin;
beaŭ venin şi beaŭ otravă
cu tine nu maĭ fac treabă.
[Spus de Grigore St. Baltă, Dăneşti].

544.—Foae verde făgeţel,
la umbră de păducel

Digitized by Google

frumos doarme un soldăţel,
cu raniţa sub căpcel
şi cu puşca lîngă el ;
mă duc maică după el.
— Nu te duce, fata mea,
că ala-i om cu belea :
vine ordin şi ţi-l ia ;
şi ţi-l trece Dunărea
şeapte poşte 'n Dobrogea.
Dunăre, apă vioară,
face-te-aĭ neagră cerneală,
să te scriŭ pe-o hârţioară
s'o trimit la maĭca 'n ţară,
să-mĭ dea banĭ de cheltuĭală,
şi cămăşĭ de primeneală,
ş'un cal bun de călărit
să m'apuc de haiducit.

(Spus de Const. Bobină, din Dăneştĭ).

Culese de **A. Şelaru.**

545. - Frunzuleană mărăcine,
mîndruleană pentru tine,
plînge inimioară 'n mine
ca 'n copilu de treĭ zile.
Copilu plînge şi tace,
inima mea n'are pace.
Frunză verde de-o mălură
ibomnică vechitură
muşca-ţi-aşĭ limba din gură,
şi doĭ dinţĭ de lîngă limbă
să te las draculuĭ ştirbă
să te cunoştĭ că eştĭ curvă.

[Spus de Ion V. Albăstroiŭ, din Dăneştĭ, jud. Gorj].

546.— Frunză verde de areŭ
morĭ, mîndră, să mor şi eŭ
să ne 'ngroape pe amîndoĭ
la mănăstire 'n zăvoĭ,
să cînte cucu pe noĭ ;
să rĕsară un foĭanfir
şi pe-al meŭ un trandafir,
foĭamfiru să se 'ntindă
şi pe noĭ să ne cuprindă.

(spus de Rusalina Canavea, din Dăneştĭ).

547.—Foae verde foĭ grănat,
răŭ, maĭcă, m'aĭ blestemat :
să n'am parte de-al meŭ sat.
nicĭ de sat, nicĭ de vecinĭ
numaĭ de negriĭ străinĭ.
Ş'am călcat din spinĭ în spinĭ
să-mĭ fac strinişorĭ vecinĭ ;
ş'am călcat din urmă 'n urmă
să-mĭ fac strinişoriĭ mumă;
ş'am călcat din piatră 'n piatră
să-mĭ fac strinişoriĭ tată;
ş'am călcat şi prin Galaţĭ
să-mĭ fac strinişoriĭ fraţĭ;
ş'am călcat din florĭ 'n florĭ
să-mĭ fac strinişorĭ surorĭ.
De-ar fi voĭa la vecinĭ,
m'ar arde cu mărăcinĭ;
de-ar fi voĭa la duşmanĭ,
mĭ-ar pune carnea 'n cîntar
ş'ar striga :
haĭ la carne de vînzare
ocaua şeapte parale,

(Spus de D-tru P. Canavea, Dăneştĭ).

Culese de **C. P. Canavea.**

548.— Foae verde de răgoz
măĭ băete, tu eştĭ prost ;
toată noaptea te-am aşteptat
pîn' cucoşiĭ aŭ cîntat
tot cu foc şi cu lumină
şi cu gărăfiţa plină,
şi văzuĭ că nu maĭ viĭ
puseĭ dorŭ căpătăĭ
cu jalea m'acoperiĭ
urîtu îl aşternuĭ

Digitized by Google

și mai rău mă hodinii.

549.—Frunză verde de măr creț
mîndru ești, mîndru și creț;
vine fata o amăgești,
o amăgești cu amăgele
și cu mai multe mere;
dară merele-s cam dulci
și la maică-ta o duci
ș'o duci la maică-ta
ca să-ți fie nevastă.
Ea nevastă că ț'a fi
și pe altu c'a iubi
și nimica tu nu-i ști,
și 'n pat că s'a culca
și guriță că i-a da
și l-a întreba ceva.

550.—Foae verde lin pelin
haĭ puĭcă la Severin
să ținem calea la trin;
trinul pleacă șuerînd
puĭca rămîne plîngînd
și din gură blăstămînd:
băĭete să te usucĭ
ca pînea care-o mănîncĭ
și ca vinul care-l beĭ.
Mĭ-aĭ făgăduit ca să mă ĭeĭ
ș'amu văd că nu mă vreĭ.

551.—Frunzișoară de nagară
o eșit Bujor în țară
bate boĭerii de-i omoară,
jîdovii mi-i frig cu ceară
să dea banĭ de cheltuĭală;
să dea banĭ de cheltuit
straie noĭ de primenit.
Colea 'n vale, mai la vale
mi se face o poĭeniță;
prin poĭană merge-o girlă,
două fete spală lînă,
Bujor le ține de mînă
și din gură așa-mĭ zicea:
— Haideți voĭ fete cu mine
că v'oiŭ ținea foarte bine
cu coarne și cu masline
și rachiŭ de tescovine.
Din girlă curge-un pîrîŭ
două fete spală grîŭ,
Bujor le ține de brîŭ
și din gură așa zicea:
— Haideți voĭ fete cu mine
că v'oiŭ ținea foarte bine
cu pîne și cu masline
și rachiŭ de tescovine
și v'oiŭ ținea mazarate
și v'oiŭ bate spînzurate.

552.—Frunză verde treĭ castane
de la Bucureștĭ de-vale
mi-se face-o adunare
de butce și de rădvane
de boĭerĭ și de cucoane.
Cucoanele cele marĭ
să ĭubesc cu generalĭ,
cucoanele cele micĭ
se ĭubesc cu porosnicĭ.

553.—Somnu-ĭ mamă ochilor
greŭ tare sprincenelor.
— Du-te fată de te culcă
în patu tătĭ-ni-tu.
— Ba-ĭo mamă nu m'oĭ duce
că patu-ĭ de lemn de spinĭ
ș'amiroasă a om bătrîn.
— Somnu-ĭ mamă ochilor

Digitized by Google

greŭ tare sprîncenelor !
— Du-te fată de te culcă
în patu frăţi-ni-tu.
— Baĭo mamă nu m'oĭ duce
că-ĭ patu de lemn de munte
ş'amiroasă a mîndre multe.
— Somnu-ĭ mamă ochilor
greŭ tare sprîncenelor.
— Du-te fată de te culcă
în patu surori-ta.
— Baĭo mamă nu m'oĭ duce
că-ĭ patu de lemn de teĭ
ş'amiroas' a mulţĭ flăcăĭ.
— Somnu-ĭ mamă ochilor,
greŭ tare sprîncenelor.
— Du-te fată de te culcă
în pătura struţuluĭ
în patu drăguţuluĭ.
— Fi-oĭ maĭcă ş'oĭ trăi
c'acolo m'oĭ hodini
cu puicuţu m'oĭŭ tîlni
vorbile mi li-oĭŭ vorbi
inima mĭ-oĭŭ răcori.

554.—Răvaş puĭcă, răvaş dragă
răvaş de la vornicu
că-ţĭ vine ibovnicu.
— Las' să vie,
domnu 'l ştie
calea trandafir să 'ĭ fie,
că cămeşa i-am spălat
frumuşel i-o am călcat
în lădiţ' o am băgat
cu mult dor l-am aşteptat ;
de mîncare i-am făcut
un curcan umplut şi fript
şi cinci răţe cu oţet
cinci oca vin îngrăşet.
Şăzĭ puĭule de mînîncă
ş'apoĭ poftim de te culcă.
— Răvaş puĭcă, răvaş dragă
răvaş de la vornicu
că ţĭ vine bărbăţelu.
—Las' să vie
dracu 'l ştie
calea spinuită 'ĭ fie.
Cămeşa că ĭ-am spălat
în gunoĭŭ ĭ-o-am aruncat
cu urzică ĭ-o-am frecat
şi c' urît l'am aşteptat
sub străşina ĭ-o-am băgat ;
şi de mîncat ĭ-am făcut
mămăligă şi urzică
şăzĭ prostule şi mînîncă,
du-te-afară şi te culcă
c'aşterne ţ'am aşternut
sub cap ţ'am pus piua
şi sub spate iţele
să-ţi ĭa dracu minţele.

555.— Iană, Iană, soră Iană
de-aĭ făcut cuĭ-va vr'un bine
fă-ţi pomană şi cu mine
dă-mĭ parale să-mĭ ĭaŭ pîne.
Avuĭ viĭ
avuĭ moşiĭ
şi case pe temeliĭ,
tot cu Iana mi-ĭ băuĭ ;
ş'avuĭ plug cu şease boĭ
şi turmuşoare de oĭ
şi tot Iana le băuĭ ;
ş'avuĭ herghelĭĭ de caĭ
toţĭ cu Iana mi-ĭ mîncaĭ.
Dintr'o herghelie toată
am rămas c'un cal ş'o iapă ;
calu 'ĭ şchĭop şi iapa 'ĭ oarbă
amîndoĭ nu fac o ceapă.

Digitized by Google

556.—Dimineaţa m'am sculat
pe ochĭ negri m'am spălat
boiĭ mi-ĭ am înjugat
şi la cîmp am şi plecat.
Am tras o brazdă'n deal şi'n vale
vine proasta cu mîncare.
Ce-aducĭ proastă de mîncare?
— Hrincă şi cu usturoĭ!
— Du-te la dracu 'napoĭ.
Şi maĭ trag o brazdă'n deal şi'n va-
vine puĭca cu mîncare. le
Ce-aducĭ puĭcă de mîncare?
plăcincioară ş'un puĭ fript.
Trandafir, mîndru 'nflorit
bodaproste c'aĭ venit,
mulţămim cuĭ te-o făcut
că eu mult te-am maĭ dorit.

557. — La crîşmuţa de pe luncă
vinu 'ĭ răŭ şi oca mică,
crîşmăriţa 'ĭ frumuşică
beŭ voinicii de să strică.
La crîşmuţa de pe vale
vinu 'ĭ bun şi oca mare
crîşmăriţa-ĭ hîdă tare,
beŭ voinicii de-acălare.

(Culese din Judeţul Sucoava).

M. Lupescu.

CĂRŢI PRIMITE

P. I. Nedelschi. — *Intime*, poeziĭ. — Iaşĭ, Tip. Dacia, 1904.

I. Adam. — *Pe Dunărea*, note din călătoria familieĭ regale. — Constanţa, Tip. Ovidiu, 1904.

D. C. Geroti. — *Sistemul metric în comparaţiune cu vechile măsurĭ din România Munteană şi Moldavă, însoţit de tabele de transformarea măsurilor şi tabele pentru calcularea dobînzilor.* Librăria Iosef Benvenisti, Craiova.

Dr. Elefterescu. — *Despre răul concubinagiului în poporul nostru.* (Venitul din vînzarea acesteĭ broşure, este pentru formarea unuĭ fond spre ajutorarea „Gazeteĭ Ţăranilor". — Tip. Al. Vălescu, Muşăteştĭ-Argeş, 1904.

Dr. Elefterescu. — Cîteva cuvinte despre îmbrăcăminte şi lux. — Tip. Al. Vălescu, Muşăteştĭ-Argeş, 1904.

Digitized by Google

Note from Harrassowitz saying pages 97-112 not missing but wrongly numbered June 14, 1914

ŞEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 8-10. — Folticeni, Oct.-Decem. 1904.

GĂINA CU NOROCUL.

A fost odată un om, care nu-şi vedea capu de sărăcie. Se zbătea el să iasă la mal, dar degeaba: ca cînd se băgase la ca slugă pe vecie, vorba cînteculuĭ aceluia:

Toată ziua hăĭs şi cea,
şi 'n pungă nicĭ o para;
sapa-ĭ la'ă, coada-ĭ lungă,
nu maĭ vezĭ parale 'n pungă...

Dar omul acela nu se zbătea numaĭ singur cu sărăcia, maĭ avea şi treĭ copiĭ, cari-ĭ cereaŭ de mîncare.

Văzînd el că nu merge aşa, s'a gîndit să-şi caute undeva v'un loc de slugărit, şi luînd drumu 'n picioare se întîlneşte într'un tîrziu c'un om bogat, putred de bănet.

Acela l-a simţit, cît de colo, unde-ĭ bate gîndul, şi oprindu-l în drum, îl întrebă:

— Da un' te ducĭ, bre omule?

— Ia am luat lumea 'n cap, să-mĭ cat un stăpîn.

— Nu t'cĭ băga la mine?.. Că eŭ alt lucru nu-ţĭ daŭ să facĭ, făr' de cît să 'ncalecĭ pe băţ şi să-mĭ caţĭ norocul. Şi de l-eĭ găsi, să-ĭ spuĭ să nu-mĭ maĭ dea bogăţie, că am destulă...

Işĭ bătură oamenii 'n palmă şi tîrgu-l făcură. Iar adoua zi cela 'şĭ luă merinde de drum şi-o porni încotro l-a duce sfîntul...

După ce bătu tălpile bine şi-o întinse voĭniceşte, ajunge la un lac cu nămol gros şi puturos, în care hodinea o bivoliţă fătată de curînd.

Dă să treacă încolo de bivoliţă, numa se arată un om:

— Incotro, măĭ omule?..

— Ia, m'a trimes un bogătaş în căutarea noroculuĭ, să-ĭ spuĭ de l-oĭ găsi, să-l maĭ slăbească cu dragostea şi prietenia, c'are destulă bogăţie.

— O, doamne, mă omule, apoĭ eŭ 's norocul omuluĭ acelula

Digitized by Google

şi dacă-i vorba pe-aşa, apoi, ce-i mai uşor decît treaba asta? Că la rău îşi dă ghies toţi dracii, da la bine nu se gîndeşte nimenea.

Şi zicînd aşa, dete drumu unui viţel de se înomoli în potmol şi acolo-l înghiţă moartea...

— Dar tu ai noroc mai mare decît mine, zise acela către omul cel sărman; buclucul e că dracu nu vrea să ştie de tine. Eu însă te-oiu învăţa ce să faci, ca să scapi de boala de sărăcie. Vezi drumul ăsta întortocheat, ce se desface din răscruci? Aşterne-te pe el, că te duce într'o pădure. In pădurea ceia o să vezi o curte mare, minunată, cu porţile deschise, păzite de doi balauri năpraznici. Nu te da în lături, ci spune-le că eşti stăpînul noroculuĭ aceluia. Iar cînd ţi-o eşi cineva în cale, să nu ceri nimica, fără numa *gaina a bălţată*. El ţi-o da banĭ, tu să zici „nu-mi trebuie".

Se mai desmetici omu oleacă, cînd auzi vorba aia, şi gîndind că de vrea Dumnezeu şi băţu la foc, îi mulţămi din suflet creştinului şi o luă la picior în spre pădurea cu norocul.

Cînd colo, balaurii simţise că se apropie om streiu de curţile acelea şi unde încep a-şi face de cap, de gîndeai că atîta ţi-a fost...

Dar omu nostru nu era de-aceia, cari să se sloboadă de frică şi cum văzu lighioanele sbîrlindu-se, se răsti la ele zicîndu-le:

— O,... încornoraţilor, că eu îs stăpînu noroculuĭ... Şi-abea abea se ostoiră...

Păzitoru noroculuĭ auzi urletul şi svîrcolirea balaurilor, şi eşi să-l întîmpine la poartă...

— Sfinţi-te-ar patruzecile, zise omu nostru, pîn' acu de ce n'aĭ venit?... Aşteptaĭ să te scarpin supt barbă?.

Dar cela, ca unu care ştia pricina, chitea c'o să-ĭ vază spatele cu una, cu două, şi-ĭ tot bătea capu într'una, ba că-ĭ dă un sac de galbenĭ, ba că-ĭ mai umple şi dăsaga pe deasupra..

— Ia ascultă, mă, făcu acela urît de gîndeai că-l şi umflă, să-mi daĭ *găina a bălţată* de unde ştiĭ, că de nu, îţi căptuşesc una, de-ţi blestemi şi laptele supt la sînu mumi-ti. Auzitu-m'aĭ?

Că-ĭ sucită, că 'nvîrtită, acela n'avu încotro, că nu ţinea s'auză lătrînd cinĭ în stele, şi-a căutat să scoată găina şi să i-o aducă.

După ce-a pus-o acela 'n dăsagă, nu s'a mai gîndit la stăpîn şi slugărie, şi făcîndu-şi cruce luă drumu spre casă.

* * *

Păsă-mi-te, găina aceia făcea nişte ouă cît un pepene şi pe ele sta scris cu litere de-aur, că cine-o înghiţi inima găiniĭ aceleia bălţate, pe dată devine năzdrăvan...

Digitized by Google

Pînă s'ajungă acasă, găina îi făcuse treĭ ouă gogoneţe şi le dădu nevestiĭ să le fiarbă.

Dar un băĭat s'a rugat de tat-său să maĭ aştepte oleacă pîn' s'or face cinci. Cînd se 'mplini taman numărul, plecă băĭatul la tîrg să le vîndă, că vedea el că aşa minunăţiĭ de ouă nicĭ că s'a pomenit.

Cum întră 'n tîrg, nu se puse bine jos băĭatu, că tîrgoveţiĭ se şi strînseră vuluc să-şĭ sature vederile.

Dar o iudă de jidov băgă de seamă rostul şi socoteala lucruluĭ şi ce făcu, ce drese, umplu basmaua băĭatuluĭ cu galbenĭ şi se rugă să-ĭ aducă ouăle-acasă.

Băĭatu, de, nu-l purta mintea pîn' pe-acolo, şi făcu pe voĭa aceluĭa.

Jidanul se puse pe capu băĭatuluĭ de-ĭ spuse ce fel e găina şi la urmă, cînd să plece băĭatul, îl învăţă să-l aducă pe tat-său la el la tîrg, să-ĭ spuie o vorbă...

Băĭatu dădu întîĭ o raită prin tîrg, şi după ce-şĭ sătură ochiĭ şi inima de cîte bunătăţĭ toate, o întinse spre casă.

Cum ajunse l'al de tat-său, le povesti tot ce-ĭ văzură ochiĭ prin tîrg şi ce-a zis jidovul.

Adouazi omu se sculă de dimineaţă şi cînd soarele era de-o suliţă, ajunse cu băĭatul dimpreună la casa jidanuluĭ.

Acela cum îĭ văzu, nu ştiu cum să-ĭ corcolească şi cum să-ĭ înşire maĭ bine.

Apoĭ cînd fură 'n toĭul vorbiĭ, îĭ spuse aşa ;

— Omul luĭ Dumnezeŭ, Cel de sus ţĭ-a dat noroc mare, dar nu ştiĭ să-l învîrteşti...

Şi după ce-ĭ făcu capul călindar, sfîrşi zicînd ĭar, cam în felĭu acesta :

— Şi de-aceĭa, omule, eŭ îmĭ daŭ părerea să viĭ la mine cu casă cu tot. Ne-om face fraţĭ de-abinelea... Am 26 de bolte şi tot atîtea corăbiĭ... Om împărţi frăţeşte. Şi ce-om cîştiga cu boltele, frăţeşte ; şi ce-om agonisi cu corăbiile, iar frăţeşte .. Dar gîndeşte-ţe bine la vorba aĭa : noroculuĭ să nu-ĭ daĭ cu picĭoru, că-ĭ ducĭ doru...

Omu nostru, să scape de sărăcie ; asta aştepta. Aleargă de-şĭ aduse nevasta şi copiiĭ, după care îşĭ luă fiecare din corăbiĭ şi se despărţiră 'n lume, care 'ncotro a nimeri cu ochiĭ...

Jidanuluĭ atîta ĭ-a fost. Cum porni omu cela pentru multă vreme din tîrg, el începu a da roate pe-acasă aşa din cînd în cînd.

De la o vreme, muerea văzîndu-se singură, îşĭ făcu seama şi începu a-şĭ ţine de urît cu el...

Digitized by Google

Zi-i muĭere şi s'a mîntuit.

— Fă nevastă, zise 'ntr'un rînd jidovul, eŭ maĭ că m'aşĭ înturluca cu tine, de te-aĭ gîndi oleacă şi la ce-mĭ poftĕşte inima. Să taĭ găina aceĭa şi să-mĭ facĭ o ciorboaĭcă lungă să ne-ajungă...

— Eĭ... ce, o taĭ, zise femeĭa degrabă, că maĭ bine n'o purta capu.

* * *

Cînd fu soarele 'n cruce, veniră şi băĭeţiĭ omuluĭ de la şcoală şi dădură peste oala cu găina. Taman atuncĭ o luase de pe foc.

Băeţiĭ făceaŭ zîmbre, care după cîte-oleacă de chipotă, care după oleacă de ficăţeĭ, ĭar cel maĭ mic se da şi 'n foc după o inimĭoară. Cum dădură cu ochiĭ de ciorbă, puseră mîna pe linguriĭ şi furcoaĭe şi scotociră prin oală, care ce-ĭ cerea inima.

Cel mic îşĭ luă inimĭoara şi-o înghiţi pe dată. Taman vorba aĭa: nu-ĭ pentru cin' se pregăteşte, ci-ĭ pentru cin' se nimereşte...

Cînd veni jidovul acasă, merse întins la oală cu ciorbă...

Căută el printre măruntaĭe, cotrobăi pîn zămoaĭcă, răsturnă ciorba 'n strachinĭ, inima nu-ĭ şi nu-ĭ...

Nu maĭ văzu înaintea ochilor şi se făcu ca racu de ciudă şi mînie

— Dar ce caţĭ aşa cu îndîrjire, omule, şi nu găseştĭ?

— Să te daŭ draculuĭ, ciufo, zise el în gîndul luĭ. Da găina ta n'a avut inimă? Haĭ, fă muĭere?

— He... inima? Inima a căutat-o băĭatu nostru înaintea ta.

Jidovul să sară 'n sus de ciudă. Cum auzi asta, o învăţă pe muĭere cum să se scape de eĭ maĭ repede. Iĭ dădu o otravă blăstămată s'o presare în patul băĭeţilor, şi care cum s'a atinge de ea, nu-ĭ maĭ trebuĭa alt popă.

Păsă-mi-te băĭetul cel mic era năzdrăvan.

Sara, cînd să se culce, zise celorlalţĭ:

— Mă fraţilor, bĭetu taĭca cum şi-o fi spetind mădularele pe scîndurĭ de-o jumătate de an, de cînd bate vîntul pîn lume!.. Să ne tolănim şi noĭ pe podinĭ că o noapte n'om muri.

Dimineaţa, cînd se sculă, găsi cel mic o mie de galbenĭ la căpătîiŭ

Aceĭa, văzînd că geaba le-a fost vorba şi truda, se gîndiră la altă solomie.

— Mă fraţilor, zise atuncĭ năzdrăvanul, ştiţĭ voĭ ceva?.. Aĭdeţĭ în lume şi noĭ după al de taĭca, că maĭca nu gîndeşte să ne crească şi de-om maĭ sta o zi, aicĭ ne prăpădim.

Digitized by Google

Şi 'ntr'o bună zi spălară putina tus-treĭ şi-şĭ făcură drum pîn străinătate, punîndu-şĭ de gînd să le fie popasul pe unde a 'nţărcat mutu ĭapa şi dracu copiiĭ...

... Şi unde înoptaŭ, găsĭaŭ supt pernă o mie de galbenĭ, şi se strînse la bănet pînă veni vremea de nu măĭ putea să-ĭ ducă.

Şi cînd eraŭ maĭ patru anĭ de cînd umblaŭ pe drumurĭ, ajunseră în împărăţia uneĭ împărăţiţe văduve şi tinere, care pusese să crăĭniclască în toate unghĭurile împărăţieĭ, cum că vrea să-şĭ aleagă un craĭ după cum ĭ-o gîndi inima...

Se strînsese craĭ şi fecĭorĭ de împăraţĭ de nu-ĭ maĭ coprindea moşia şi în toate zilele curgeaŭ şirurĭ-şirurĭ şi veniaŭ cete-cete de voĭnicĭ, în haĭne strălucitoare de aur, să-şĭ încerce partea şi norocul. Şi împărăţiţa îĭ căuta din ochĭ pe fiteşĭcare şi dacă se nimerea vreunul maĭ pe dorul inimiĭ eĭ tinere, arunca coroana 'n sus să cază 'n capul aceluĭa; dar coroana o făcea pe-alăturĭ şi cădea jos. Iar craĭul se roşea de cĭudă, inima i se întuneca de-amărăclune şi mişca înainte ca o curcă plouată, că nu ĭ-a ţinut ursita parte.

Ceĭ doĭ băeţĭ maĭ marĭ se îmbrăcară bine ca niştе marĭ împăraţĭ şi legară şirul nesfîrşit de tinerĭ...

Cînd ajunseră drept împărăţiţa, aceasta şedea împoponată şi nepăsătoare pe scaunul eĭ strălucitor, cu coroana alăturĭ şi ţintuind ochiĭ pe ceĭ ce alunecaŭ pe dinainte-ĭ.. Dar cum le zări faţa plină şi durdulie, luminată tare de strălucirea haĭnelor lor scumpe, întinse mîna să caute coroana şi de-odată lumea strînsă din toate unghерile lumiĭ se scuturâ căscînd ochiĭ de mirare, cînd văzu coroana îndesată pe capul băĭatuluĭ celuĭ maĭ mare...

Împărăţiţa se sculă de pe scaunul eĭ lucitor şi se apropie de îl îmbrăţoşă şi-l sărută cu drag zicîndu-ĭ :

— Bine-aĭ venit sănătos, voĭnice, şi curată să-ţĭ fie inima cum ţĭ-e şi faţa... De mult te aşteptam, mărite, şi nu maĭ venişĭ, că tu eştĭ stăpînul meŭ şi al supuşimiĭ mele...

Băĭatul cel năzdrăvan ştiuse că lucrul aşa se va izbîndi şi după ce-ĭ poftĭ împărăteasa înăuntru, maĭ stătu năzdrăvanul pînă-şĭ serbă frate-său nunta, o nuntă împărătească cum n'a maĭ fost pîn' atuncĭ, cu mese întinse de săturaŭ toţĭ craiĭ şi toţĭ împăraţiĭ cu crăĭesele şi împărătiţile lor, cari venise să vază pe mîndrul fecĭor, ce-l prilejise norocul...

Dar toate lucrurile cu vremea lor, şi berechetul şi petrecania aŭ şi ele un capăt; că nu se trăĭeşte numaĭ cu benchetuelĭ şi chichielĭ...

Implinind două-treĭ săptămînĭ de la poprire, îĭ veni dorul

Digitized by Google

de ducă şi lăsînd pe fratele mai mare să-şi vază de împărăţie şi de nevastă şi pe cel mijlociŭ în seama celuĭ mai mare, îşi încărcă dăsaga cu merinde şi pe-aci ţi-e drumul...

Iar după ce merse şi merse, să-şi betegîască picioarele, întră într'un codru verde şi negru ca noaptea şi ieşi într'un luminiş de poiană. Se tolăni în iarbă pînă la briŭ şi-şi întinse ciolanele ca 'n raiul luĭ Adam... Soarele se furişa printre firele de iarbă, îĭ mîngîia uşor faţa umedă şi-ĭ închidea domol ochiĭ..

Cînd fu vremea, se sculă şi de-acolo şi-o întinse la drum înainte.

Şi cînd încheia taman omul, întră într'o împărăţie cu oameni neajunşi şi scăpătaţi; şi răzbătu ţara pînă ajunse în inima împărăţieĭ.

Acolo domnea un împărat, care avea o şişcă de fată, ce da în cărţi şi cu solomoniĭ, cu drăcoveniĭ ascunse, rămînea pe orĭ cine i s'ar fi urît cu zilele. Că vorba era aşa, că dacă o perde flăcăul, perdut să-ĭ fie şi capul; iar de-o cîştiga, fata a luĭ rămînea şi împărţea cu dînsul împărăţia.

Dacă-auzi aşa băĭatul cel năzdrăvan, — acu se făcuse o prubă de voĭnic de mai mare dragul — nu mai stătu deloc la gînduri şi se înfăţişă înaintea împăratuluĭ.

— Sfîrr... cocoş, în pod la moş! Ticălosule şi nevoia pămîntuluĭ!.. Mă mir cum nu-ţi vine greŭ la vorbă, făcu împăratul încruntînd din sprincene. Aĭ tu la ştire cu cine-ţĭ puĭ în plug, sărmane?.. Alţiĭ mai voĭnicĭ ca tine şi mai cu cîntar la vorbă şi nu mĭ-aŭ suflat în ciorbă, dară tu, mă trică, scuturatu-ţi-aĭ bine găoacea?.. Aĭda, de... ţi s'a urît cu soarele. Pe semne ţi-ĭ să facĭ vîrf la purcoĭul de capete...

— Nu duce atîta grijă, Măria ta, de mine; că fiecare de capu luĭ îşi vede. Întîmple-se ce s'o întîmpla, că tot una mĭ-e, şi de-oiŭ muri şi de-oiŭ trăi.

Văzînd împăratu că n'are încotro şi nu poate să scape de el cu una, cu două, îl luă de mînă şi-l băgă într'o odaie. Împărătiţa se făcu că nu-l bagă 'n seamă. Sta la masă şi învîrtea treĭ cărţi în mînă, două boite 'n negru şi una c'un popă roşu.

Năzdrăvanul trase scaunul şi se-aşeză în faţa fetiĭ. Apoĭ aşteptă uĭtîndu-se lung la împărătiţa a posnaşă. Aceasta puse două cărţi în mîna stîngă, luă cu dreapta pe popă şi mi-l învîrti de-ajunse între cărţile cele negri. Cărţile începură apoĭ să joace şi să sară ca ghĭoldaniĭ. Zburdăturile eraŭ tot mai repezĭ, că năzdrăvanul se uĭta ca la o adevărată sfîrleză...

De-odată cărţile s'aştern pe masă şi fata întreabă:

Digitized by Google

— Unde-i popa, dacă ştii?..

— Na, că nici dracu nu i-ar mai afla rostu, gîndi împăratul. Dar o făcu fiartă, cînd văzu c'a rămas-o năzdrăvanul.

— Nu umbla cu făcături, băiete, că nu merge... Ce crezi, c'aşa uşoară-i treaba? Mai jucaţi odată, că n'a fost pe dreptate.

Fata făcu cărţile a doua oară şi jocul începu din nou.

N'a mai avut încotro împăratul şi lăsă pe flăcău să-şi ia fata...

* * *

Şi-a trăit cu ea cît o fi trăit, — că pe tocmai nu pot spune — şi numa fata nu ştia cum să afle de la el pricina pentru care atîţia înaintea lui îşi dăduse pielea draculuĭ şi el n'a vrut în ruptu capului...

Şi-l stringea, şi-l săruta, şi-i spunea cîte belesne toate, de credeai că ţine pe Dumnezău de picĭor, de cînd îl luase pe el.

Dar într'un rînd se pomeneşte vorbind:

— Mă omule, nu mi-i spune şi mie, cum de-ai putut să mă rămîi şi să scapi de dracu împeliţat?

— Cum te-am rămas?.. Numa atît, şi n'o făcu mai multă năzdrăvanul, şi cînd îi lipi o palmă, n'a mai zis aceia nici *bau*, că vedea el unde vrea ea s'o scoată cu atîta dragoste.

Rămase fata încremenită şi două săptămîni de zile a dus-o într'o muţenie desăvîrşită; şi căta rău, să puie şi pe bărbatu-său pe gînduri.

Mai trecu o bucată de vreme şi muĭerea îşi mai veni în voie. Dar începu tot cum ştia ea:

— Dar cum crezi tu, mă omule, c'ai să mă ţii ca pe-o slugă? Bărbatul, care ţine la nevastă ca fiind de o samă, n'o cotonogeşte cum faci tu, s'o ţie ca pe-un cîne, ci-i deschide toate tainele şi adîncurile inimii... C'aşa-i datină de la Dumnezău lăsată, de cînd Adam a apucat a fi tată, ca bărbatul şi muĭerea să se înţeleagă şi în veci tovarăşi să fie şi la bine şi la rău. Şi-apoi atunci aş vedea şi eu bunătatea fără prihană a inimii tale şi iubirea ta cea mare şi vrednică.

Cum-cum omul nostru se lăsă purtat de gura nevestii şi-i deşiră toate din fir pînă 'n ată.

Dar vorba aĭa: dacă aĭ cap, minte nu-ţi mai trebuie; unde nu-i cap, vaĭ de picioare, — de cum isprăvi omu de povestit, sări inima din el, se piti în ea şi pe dată rămase năzdrăvană.

Iar dacă s'a văzut muĭerea năzdrăvană, nu i-a mai trebuit bărbat şi l-a duduit încolo, să-şi vază de cap şi de nevoie...

Digitized by Google

Rămase omul pe drum uluit şi scîrbit de-atîta fără-de-lege muiercască şi se gîndi cum să facă şi încotro s'o întindă.

Işi luă la o vreme inima 'n dinţi, se puse pe 'ntinsoare cu inima scîrbită şi răsbătu pustietăţi destule şi cînd împlini anul, ajunse într'o pădure deasă şi mare, unde-i eşi înainte o babă, care cum îl văzu îi zise:

— De-i fi om bun, la bun adăpost şi gazdă bună aĭ nimerit. Iar de nu, am o căţea care praf şi fărîme te-o face.

— Sînt om bun, măĭculiţă, om bun şi pămîntean...

— Hiii... maĭcă, de 360 de anĭ îmĭ port eŭ traĭul şi sufletul în pustia asta şi om pămîntean nu-mĭ văzură ochiĭ.

Haĭ, să-ţĭ daŭ un colţ de prescură şi-mĭ spune cine eştĭ şi cin' te-a trimes...

S'a luat după ea 'n bordeĭ şi după ce s'a aşezat pe lăiţă, s'a pus să-i deşire povestea vieţiĭ, cum nevasta i-a scos inima cea năzdrăvană şi l'a lăsat rătăcit pe drumurĭ...

— Fecioru maĭchiĭ, i-a zis baba, pădurea asta plină-i de fel de fel de poame. Pun' te cu gura pe ele şi aĭ să daĭ de poame, cari cum li-i atinge cu dinţiĭ îţĭ perzĭ chipul de om şi te facĭ măgar; şi aĭ să daĭ de altele, cari te întorc iar la chipul şi asemănarea luĭ Dumnezăŭ. Tu să eĭ şi din alea şi din alea, să facĭ două legăturĭ, să te ducĭ pe la poarta nevestiĭ şi să începĭ a striga: *haĭ la mere rotunjioare şi la pere gălbioare, la mere domneştĭ şi la pere împărăteştĭ*... Dar să nu te 'mpingă boala şi să daĭ altcuĭva de cît nevestiĭ-tĭ, c'apoĭ atîta-ţĭ trebuie, şi-i maĭ vedea inima, cînd o înverzi tînjala, orĭ mĭ-oĭ maĭ vedea eŭ ceafa.

Auzit-aĭ, flăcău maĭchiĭ?..

Îi maĭ veni inimă bĭetuluĭ romîn, cînd auzi aşa; şi după ce-i mulţumi cu toată inima babiĭ, nu maĭ aşteptă zis şi încărcînd două coşurĭ cu poame, luînd şi un căpăstru, se aşternu la drum...

* * *

Cînd colo împărăteasa se primbla mîndră şi fără grije pîn grădină. Din vreme 'n vreme se pleca în jos şi punea mîna pe cîte-o floare... Iar cînd a auzit strigînd la poame, a trimes slujnica să-i cumpere.

— Fă-te 'ncolo, marghito, şi te-i linge la nas maĭ bine. Nu ţĭ-or cădea mînile, cînd aĭ ţinea o pară de-amea? Du-te la cin' te-a trimes şi-i spune că poamele mele 's numa pentru împărătiţă şi să vie ea să le guste, c'altfel îĭ duce dertul şi mă maĭ vede bătrîn apoĭ...

Digitized by Google

Cînd auzi împărăţiţa aşa, veni ea singură să dea ochĭ cu-acela pe care nu-l maĭ cunoştea şi care, cum o văzu, îĭ zise:

— Ia de gustă, Mărită împărăţiţă. Uĭte un măr cu mĭezu bălan şi curat ca şi inima împărătească... Uĭte-o pară mălăĭaţă şi dulceagă, taman pe gustul crăĭeselor şi pe dorul împărăteselor. Şi-apoĭ de-ĭ mînca de-aicea oleacă, să ştĭ că prinde la inimă...

Şi tot aşa, ĭa de icĭ, ĭa de colea, uĭte-o pară, uĭte-un merişor, s'a lăsat pe vorba ăluĭa şi împăteasa îşĭ încleştă dinţiĭ într'un măr clupesc, mare şi rumen, după care ţi se scurgea ochiĭ şi-ţĭ lăsa gura apă.

Dar omul nostru avu grijă să desfacă numa poamele blestemate şi împărăţiţiĭ nu-ĭ fu d'a bună îmbucătura. Pe dată îĭ sări inima din loc şi se făcu acela năzdrăvan, ĭar ea se închipuĭ o măgăriţă...

Năzdrăvanul o apucă de căpăstru şi şterge-o la drum... Cînd ostenea mergea călare; cînd nu, o uşura de-o greutate. Şi 'ncet-încet se văzu la fraţiĭ luĭ...

Acolo, cînd să suĭe scara palatuluĭ, îĭ dă poame omeneştĭ şi-o face la loc femeĭe, dar maĭ frumoasă de cum a fost. Intră apoĭ în palat şi mare bucuria şi dragostea între fraţĭ!..

Iar după ce se înveseli lîngă fraţiĭ luĭ şi se sătură la masă întinsă şi la voĭe bună, o porni înapoĭ năzdrăvanul şi cu împărăţiţa luĭ şi poposiră în împărăţia lor.

Împărăţiţa dacă văzu, se lăsă de rele şi se făcu un odor de femeĭe, să-ĭ ducĭ dorul...

Şi multă vreme împărăţiră eĭ în linişte şi dragoste şi-or fi trăind şi-acuma, dacă nu s'or fi făcut de mult lut de oale şi urcĭoare...

(Auzită în Dobrogea). **P. Dobrogeoĭ.**

PREPELEAC FIUL CĂŢĂLII.

A fost odată, cum a fi fost pe-atuncĭ, a fost o împărăteasă văduvă, care mult să rugase luĭ Dumnezău, să-ĭ dee şi eĭ un fecĭor, sprijin sărmanelor bătrîneţe. Dumnezău să milostivi de rugămintea eĭ, şi la curte-ĭ trimise pe sfîntul Petru c'un măr de aur:

— Să-l curăţe şi să-l mînînce, c'a purcede grea, — spuse Dumnezău Sfîntuluĭ, şi tot aşa spuse şi Sfîntul împărăteseĭ, după care vorbe porni.

Împărăteasa nu maĭ putea de bucurie, şi-a făcut, ce-a dus-o capul şi norocul, şi vremea trecu, şi dînsa născu un făt-logofăt cu

Digitized by Google

totul şi totul de aur, dar născu şi baba cea bătrînă, bucătăreasa, şi-o căţea din curte, tot cîte-un făt, asămuiţi între dînşii lumină de soare, dar pe lume fără samăn de mîndri; pe semne împărătcasa svîrlise cojile şi sămînţa mărului de aur şi să găsise prea uşor cine să le mînînce.

Ceî treî fecîorî, cu suflet dumnezeesc într'înşii, crescură marî, şi toate le-aŭ crescut într'o măsură şi să făceaŭ pe zi ce mergeaŭ mai frumoşi, tot mai vînjoşi în braţe, iar oamenii cu asemenea daruri, rare ori să 'nduplecă în cuget să rămîe pe loc.

Şi de asta, dragiî meî, ceî treî fecîorî, pornit-aŭ în lume să facă şi să prefacă minunăţiî nemai auzite. Ceî doî dintăi s'aŭ dus, şi isprăvi de bună samă c'aŭ săvîrşit, dar de felul celui mai mititel, Prepeleac fiul căţelii, nu ştiŭ zău, că-aista le da 'nainte cîte şăpte.

Încălecase pe-un cal ca vaî de dînsul, dar pe drum văzu el puterile calului că zbura ca o pasere măiastră pe lumea albă, de nicî cu gîndul nu l-aî fi ajuns. Pică, aşa, Prepeleac, la malul mărei, unde calul îi grăi:

— Stăpîne, eŭ te las şi mă duc, dar de î avea nevoe de mine, scutură-mî căpăstrul şi eŭ ţi-oiŭ sta 'nainte. Şi calul pieri.

Voînicul îşi făcu treî crucî şi s'asvîrli în apă. Apele se dădură în lăturî, cele mai cuminţi, iar altele să prăfăcură 'n bălauri negri şi fără samăn de marî, şi alergară să-şi vestească stăpînii lor: smeul cel mare cu ceî doî fecîorî.

Prepeleac, plecase de la 'nceput c'un gînd, ca un om înţălept, şi drumul luî trebuîa să se sfîrşească la cel smeŭ, pe lumea neagră, care-ademenise cu vorba soarele şi luna şi căpuindu-î la strîmtoare, îi ţinea de multă vreme la opreală. Da de eî, nu î-ar fi fost voînicului, într'atîta că soarele biruind ceî bălauri grozavî cari-l păzeaŭ, unul cîte unul, ar fi scăpat la urma urmeî, cu lună cu tot; ci, cu ceî doî creştinî mai era răpită de la părinţi şi-o zînă cu nume şi chip frumos, zîna Simina, fata unuî împarat vestit.

Zmeul cel bătrîn era văduvit şi dac' o furase, peutru dînsul o furase, dar fecîoriî ceî doî, lăsaseră şi ruşine şi tot, şi ba unul ba celant să rîndueaŭ la părintele lor s'o ceară de nevastă. Uncheşul, care-avea şi dînsul tot buba asta în inimă, tot amîna zilele mereŭ-mereŭ, pînă ce iţele se 'ncurcă şi mai tare.

Aşa se făcu, că soarele trecînd sara pe la palatul zmeuluî, odată, de două orî, pe Simina cea mîndră o zări, şi teafăr la suflet nu rămase; ba îşi făcu la săptămîna treabă pe la zmeŭ, aşă ca să

Digitized by Google

aîbă dînsul pricină, dar uncheşul pricepu boala drumeţuluĭ şi punîndu-l în lanţurĭ, îl dădu în paza balaurilor.

Aşa, rămăsese 'n lume, singură singurică, luna, sora soareluĭ, care purcezînd în căutarea fraţioruluĭ, pică şi dînsa, fată frumoasă cum era, în mîna zmeuluĭ. Lucrurile parcă să limpezeaŭ, în capul uncheşuluĭ, că-şĭ zicea: — Pe Lună mĭ-o fac noră, unuĭ fecior; oĭŭ maĭ căta o zînă pentru celalant şi eŭ rămîn cu Simina; pe soare, lesne-l ucid şi aşa, povestea celuĭa: dă-mĭ Doamne zile să trăesc!..

Dar omul gîndeşte şi Dumnezăŭ hotăreşte, că nu degeaba bătuse Prepeleac atîta pustiŭ pe drum, şi cînd ajunse!.. Zmeul era zmeŭ, şi feciorĭĭ luĭ, tot zmeĭ eraŭ, cu aripĭ şi cu picioare de pasere şi urîţĭ... şi soarele era soare, şi dacă Simina s'ar fi lăsat în braţele soareluĭ, s'ar fi topit iute!.. eĭ, dar Prepeleac, Prepeleac avea chip omenesc, cu ochĭ şi gură şi suflet, şi cînd aestea 's hărăzite de Cel-de-Sus şi de mînile luĭ măestrite, alt ceva nu-ţĭ maĭ trebuĭe, cu care să 'ntorcĭ către tine faţa şi sufletul uneĭ zîne!..

Zîna, cînd a văzut pe Prepeleac, şĭ-a perdut rosturile şi se 'nvoi să fugă amîndoĭ pe calul nazdravan. Aŭ încălecat şi-aŭ pornit ca vîntul, dar fuga lor se vesti, şi zmeul cel mititel îĭ ajunse la podul de aramă. Şi puĭul de zmeŭ strigă:

— Voĭnice, voĭnice, n'aĭ fi tu Prepeleac, de-aĭ putut pînă la noĭ răzbate. Aĭ făcut ce-aĭ făcut şi la zîna Simina aĭ răzbătut, dar voĭnicieĭ tale îĭ aflu leac, de-ĭ fi tu cumva cel Prepeleac.

— Ia maĭ lasă braşoavele, puĭ de zmeŭ ce-mĭ eştĭ, îĭ răspunse voĭnicul, ci maĭ bine 'ntoarce-te 'napoĭ, că teamă-mĭ e să nu-ţĭ prăpădeştĭ calea căminuluĭ, că eŭ n'ascult de vorba ta, şi lesne-ţĭ daŭ eŭ dăscăleală, dacă eştĭ nepriceput.

Dar cine era s'asculte? Eŭ, m'aş fi făcut cît un purice şi m'aş fi 'ntors frumuşel acasă, unde de bine de răŭ ştiam că-ĭ Luna, şi poate tot maĭ aveam o sleamă de nădejde, dar el, nu. Că treacă, că meargă, tot îl lua 'n rîs pe Prepeleac, pînă ce aista mi-l cuprinse binişor de mijloc şi-l trînti într'atîta de capătul podului, că feciorul zmeuluĭ rămase mut.

Muţi tot aşa şi frate-so maĭ mare la podul de argint, dar cînd porni şi tatăl lor, zmeul cel bătrîn, şi cînd l ajunse la puntea doruluĭ, făcută din aur şi pietre nestimate, luĭ Prepeleac începu să-ĭ curgă gîndurile pline de 'ngrijorare!

— Tu mĭ-aĭ ucis feciorĭĭ, şi de asta, şi eŭ tot cu moarte te-oĭŭ răsplăti, strigă uncheşul cel grozav.

— Ba maĭ cumpeneşte-ţĭ mintea, grăi Prepeleac, moşule dragă,

Digitized by Google

că de ce-am învăţat nu m'oiŭ lăsa, şi n'oiŭ lăsa ce-am dobîndit cu dreptate !..

S'aŭ prins la tîrîtă, că-i mai sfîntă şi fără greş în adeverirea puterilor, şi mult s'aŭ muncit, de dimineaţă pînă cătră sară, cînd de-abea-de-abea răsuflînd, prinsără a se uĭta în lăturĭ !..

Supt zare, se vedea un corb, care zbura spre puntea dorului, iar cînd ajunse, grăi zmeul cu amară durere ;

— Corbule, corbule frăţioare, du-te la fîntînă şi ia apă 'n plisc şi vin de mă 'nrourează, că izbîndind ţi-oiŭ da un trup voĭnic să te ospătezĭ !..

— Ba să-ţĭ pice din gînd una ca asta, grăi şi Prepeleac, tu, corbule tovarăşe, pe mine să mă răcoreştĭ cu apă, c'ăĭ avea de mine dăruite, treĭ leşurĭ ! .

Şi corbul făcu ce-i veni mai la 'ndămînă !

Prepeleac după ce ucise zmeul, întoarse 'ndărăt de slobozi Soarele şi Luna lumiĭ, iar el porni acasă de se nunţi, şi-şĭ făcu nevastă pe Zîna Simina, fată de împarat prea frumoasă, cu chipul scris de mînă sfinţită.

(Auzită de la Vasile Burluiŭ, cărămidar din Ţăpu, ţ. Tecucĭuluĭ).

Tudor Pamfile.

LEACURI BĂBEŞTI.

Cînd femeia nu poate naşte. — Să zicĭ următoarele : „Iată că zice Arhanghelul Gavril să ieşĭ tu pruncule, că te chĭamă Cristos şi sfînta luĭ Născătoare". Apoĭ îĭ puĭ în sîn cunună de bolbură şi bujor, şi va naşte numaĭ de cît.

Pentru muşcătură de şarpe. — Scrie într'un blid această tăbliţă şi pe urmă spală blidul cu apă neîncepută, şi să daĭ celuĭ muşcat de şarpe să bea .

s	a	t	a	s
a	s	e	p	o
t	e	n	e	t
r	o	p	o	S

Aceasta s'a găsit într'o scrisoare la Roma.

Aceasta este bună şi de turbare dar atuncĭ le scrĭĭ pe un taler şi-l spelĭ cu apă neîncepută.

Tot pentru muşcătură de şarpe, se maĭ fac şi aceste leacurĭ : Pisează foĭ de mure şi să le puĭ pe muşcătură şi să beĭ tireac. Saŭ uzĭ rana cu ud de om şi puĭ şi plumb.

Digitized by Google

Pentru durere de stomac. — 1) Pentru durere de burtă se caută coada şoarecelui, ochiul bouluĭ de cel mare alb, podbeal, plătăgină, ismă de grădină, nalbă albă şi mîzgă de soc; toate rădăcinile ăstor buruĭenĭ să se scoată şi să se spele bine şi curăţe şi să se plămădească cu apă în care s'a fert orz saŭ orez, şi să se bea şi să se bage mîzga de soc tot în apa aĭa; iar lujerile şi foile cum şi foĭ de soc să se opărească şi să se oblojască cu ele la burtă împrejurul buricului.

2) Pentru durere de burtă sînt bune şi următoarele: rachiŭ de drojde, rom, untdeneft şi pucioasă pisată bine, să le amestecĭ toate. Rachiŭ de drojde de 20 b., rom 20 b., untdeneft 10 b., pucioasă 20 b.

Pentru pirleală. — Caută rîme şi le toacă, după aĭa le prăjeşte 'n untdelemn bun, dar să nu se prăjească răŭ. Apoĭ se desbracă şi de cămaşă, rămînînd în pelea goală, şi se unge peste tot trupu chiar şi pîn cad cu acele rîme prăjite.

Pentru bube în cap. — 1) Fasole arse şi pisate amestecate cu unt de vacă proaspăt.

2) Piatră vînătă pisată bine, amestecată cu argint viŭ şi cu unt de vacă proaspăt, amestecate bine şi făcută în formă de alifie.

Pentru durere de picioare. —Să le ungĭ cu ţiţă dîepure şi cu untură veche, frunză de dafin şi baligă de oae. Amestecă-le şi-ĭ le pune pe picioare că-ĭ va trece.

Pentru umflătură de încheieturĭ. — Ia frunză de podbeal şi s'o uzĭ cu sculpat, s'o puĭ pe umflătură, că trage.

Pentru surpătură. — Ia frunză de podbeal, usuc'o bine şi piseaz'o şi s'o beĭ cu rachiŭ de drojdiĭ. Această doftorie e bună de multe boale din lăuntru omuluĭ.

Pentru orice fel de umflătură. — Cumpără păcură, bagă în ea sare pisată mărunt şi făină de griŭ, amestecate bine, cîtă păcură îĭ voi, să puĭ pe locu umflat şi la treĭ saŭ patru ceasurĭ să te deslegĭ, că trage umflătura.

Pentru vărsat sau bubat. — Ia un corn de cerb, rade-l cu pila şi răzăturile să le beĭ cu rachiŭ, că tot vărsatu de la inimă ĭesă pe pĭele.

Pentru păduchĭ de lemn. — Să ieĭ untdelemn şi pelin, să-l storcĭ bine şi să ungĭ pe unde-or fi, că mor toţĭ cîţĭ or trece pe-acolo.

Digitized by Google

Pentru înfrîntură. — Măcar şi de două săptămîni trecute, să ieĭ terpentin şi să picĭ 10 picăturĭ într'un păhărel mic, cu rachiŭ, saŭ cu apă, să bea de treĭ orĭ pe zi.

Pentru vaca care-ĭ ĭa laptele. — Să cumperĭ o oală nouă din tîrg şi să ieĭ seama cînd s'o pişa vaca să ţiĭ oala aĭa să se pişe în ea, să aprinzĭ cuptoru şi să bagĭ oala cu pişat în el, să stea arzînd şi să verşĭ toată apa cît o fi în casă şi să nu te cercĭ să daĭ apă cuĭva, că o să vie acea muere care luase laptele vaciĭ, şi să nu-ĭ deschizĭ uşa pînă nu s'o lega că aduce laptele vaciĭ îndărăt, şi atuncĭ poţĭ scoate oala din cuptor pe care o aruncĭ.

Aceasta se poate face orĭ de cîte orĭ fată vaca pe care o aĭ.

Cînd urdină omul mult. — 1) Să fiarbă linte de şase orĭ şi să o fiarbă bine de tot, să o amestece cu oţet tare, s'o mănînce.

2) Să fiarbă coarne (fructele cornuluĭ) şi să le mănînce cu zeamă cu tot.

Cînd se încue omul în amîndouă părţile. — Să mănînce seminţe de dovleci uscate, să le facă făină, şi să le amestece cu apă, să le bea pe nemîncate, de treĭ orĭ, că-ĭ trece.

Pentru copilu care se surpă de mic. — Se ĭa o inimă de şarpe, se leagă cu o aţă la grumazu copiluluĭ şi să ajungă pînă la călcîele picĭoarelor, şi ziua de treĭ orĭ să înoade aţa pînă o veni la grumaz, sub barbă, baera aceĭa cu inima şarpeluĭ, şi-ĭ trece.

Pentru puricĭ pentru ca să se strîngă toţĭ la un loc. — Să ieĭ terpentin şi să ungĭ o hîrtiuţă, s'o aruncĭ în mijlocul caseĭ, noaptea, şi cîţĭ puricĭ or fi pîn casă, toţĭ se adună la acea coală de hîrtie.

Pentru ca să fugă toţĭ şoarecĭĭ. — Să ieĭ pĭele de şopîrlă şi să afumĭ hambarele cu ea, că fug toţĭ şoarecĭĭ.

Cum să facĭ ca să ţi se întoarcă orĭce fel de banĭ înapoĭ orĭ de cîte orĭ veĭ voĭ. — Cînd vin rîndunelele şi-şĭ fac cuĭburile noŭă, să puĭ un ban de aur saŭ argint în cuĭb şi să-l laşĭ să stea acolo pînă cînd s'or duce; apoĭ ĭa-l şi schimbă-l; de jumătate din el să ieĭ banĭ, ĭar de jumătate marfa ce-ţĭ va trebui, că acel ban se întoarce ĭar înapoĭ la omu care l-a schimbat jumătate, şi să-l schimbe de atîtea orĭ [tot jumătate] de cîte orĭ va avea trebuinţă, că el va venĭ ĭar înapoĭ.

Digitized by Google

Pentru călitul armelor. — Pune într'o sticlă rîme, vîermi din pămînt cu untdelemn, să stea 20 de zile la soare, şi îi căli orice armă scoţînd-o din foc, s'o frecĭ cu săpun, apoĭ s'o bagĭ în acel untdelemn.

(Din judeţul Argeş). **Gh. Rudeanu.**

DE ALE COPIILOR.

78. **Scripca de hluj** e o jucărie de iarnă. Hlujiĭ, după ce aŭ fost mîncaţi de vite, rămîn beţele cari nu pot fi mîncate. Un internod are pe o parte ca un fel de albie cu două marginĭ. Se tae marginile, de vr'o 2 mm. fără a fi desprinse de pe hluj, şi sub ele se pune, la fiecare capăt cîte un beţişor, cum ar fi la vioară scaunul cel mare. Aşa că avem o scripcă cu două strune Se maĭ face şi arcuşul, numit aşa numaĭ că cu el tragĭ pe scripcă, altmintrelĭ are curat forma scripceĭ. Pentru a cînta, saŭ maĭ bine zis: a scîrţîi, se udă „coardele“ saŭ „strunele“, cum se numesc şi la vioară, şi se trage peste scripcă.

79. **Scrînciobul.** — Să se dea în scrînciob, e un obiceĭŭ ce se găseşte maĭ în toate satele romîneştĭ. Cuvintele de *leagăn* saŭ *dulap* aŭ alt înţeles. Copiiĭ şi flăcăiĭ ţin foarte mult la *legănare*, şi dacă-l căutăm, scrînciobul, în primiĭ anĭ aĭ copilărieĭ, îl găsim sub forma de: „*huţa-huţa-huţa*“, *hu* la ridicare, *ţa* la scoborîre. Stînd pe pat saŭ pe prispă, copilul vine şi se pune pe picĭoarele mameĭ, saŭ al tateĭ, şi aceştia îl daŭ *huţa*, ridicînd şi lăsînd picĭoarele.

O altă formă a leagănuluĭ, se face 'n uşa poeţiĭ, a casoaeĭ saŭ la creanga unuĭ nuc, etc. Se leagă frînghia saŭ funia orĭ curmeĭul de cele două capete sus, şi se lasă apoĭ să cadă, fără a maĭ pune ceva pe funie, copilul se „dă în scrînciob“ după ce unul ĭ a făcut vînt. Acest fel de scrînciob se face orĭ cînd.

Scrînciobul propriŭ zis se face la paştĭ, şi-ĭ copilăresc saŭ de flăcăĭ. Cel copilăresc se face bătînd în pămînt un stîlp numit *osiac*; se face sus loc de pus o roată, precum e la capătul de la osie, şi pe roată se pun de-o parte şi de alta a butuculuĭ doĭ parĭ, cari se înţepenesc de spiţe. La fiecare capăt al paruluĭ se atîrnă cîte-un ginj, şi în cîte două se pun poliţile, 2 scînduri. Capetele ginjurilor, ca să nu cadă poliţile, se împănează, orĭ se bat cu piroane orĭ cue de lemn. Poate fi construit un astfel de scrînciob şi cu 4 poliţĭ. Învîr-

Digitized by Google

tirea se face cu un par, care se fixează între spițele roței și se învîrtește împrejur. Învîrtit, acest scrînciob, te poate ameți. Băeții se duc de se dă în astfel de scrînciob fiind mai eftin: 10 roate un oŭ roș necĭocnit; 5 roate, unul cĭocnit.

Scrînciobul cel mare, cu 4, 6 polițĭ îl știm. Pe la noĭ, scrînciobul acesta „umblă“: zilele Paștilor, Duminica Tomeĭ și toate Duminicile pînă la Ispas (Înălțare) inclusiv.

Ne mai interesează ceva: In scrînciobul de frînghie, sucindu-ĭ și răsucindu-ĭ brațele și dîndu-ĭ apoĭ drumul, băeții cînd se învîrtesc și desvîrtesc, zic că fac *mămăliga ursului*.

Cînd polița de la scrînciobul cel mare e jos, se zice că-ĭ la scară, ĭar cînd e sus de tot, se zice că-ĭ *în răscruce*.

80. **Iapa prăpădită**, e un joc introdus de cîțĭva anĭ, de cînd se găsesc vr'o două perechĭ de cărțĭ de joc în sat.

Aicĭ putem constata cît e de practic țaranul nostru. Cu cărțile a venit și *concina* ca și *tabinetul*, etc. Asta o știŭ eŭ singur, pentru că am avut neplăcerea ca însumĭ să învăț pe cîțĭva copiĭ din vecinĭ, aceste două jocurĭ pe care le știŭ Lor, totuși după cîteva zile nu le-a plăcut și folosindu-se de ochĭ aŭ inventat un joc, unde și-aŭ aplicat modul de a fi al lor. Birlicul de spație e o *iapă furată*, ĭar ceilalțĭ treĭ, unul e *păgubaș*, unul *bătăuș* și altul *biletar*. — Se împart cele 52 de cărțĭ la 5 băeți, d. e., din cari 4 sunt cu numirile date după cărțile de un ochĭŭ ce le aŭ. Cărțile se văd individual. Păgubașul bănuește că *a* e hoțul cu iapa, și l dă pe față. Biletarul „om integru“, cercetează, și dacă l-a gicit, atuncĭ îl pune de trage o carte din ale sale și-ĭ dă atîtea la palme cîțĭ ochĭ a tras, cărțile avînd valoarea lor de tabinet. Cînd păgubașul n'a gicit pe hoț, fiind vorba de-o „calomnie în public“, e bătut tot prin tragerea cărților. Se înțelege că în cazul că păgubașul e și hot, cărțile se daŭ din noŭ, tot așa se poate întîmpla cu biletarul, orĭ cel ce-ĭ execută ordinul de a bate pe păgubaș orĭ pe învinuit, bătăușul, pot și eĭ, deși sunt oamenĭ „de-aĭ stăpînireĭ“ să fie și hoțĭ. Atuncĭ păgubașul devine *armaș*, ĭar președintele comisieĭ interimare, bate pe pungaș, președinte alegîndu-se dintre ceilalțĭ, prin sorțĭ.

81. **Fluere.** — Fluer, cu acest nume, e numaĭ cel de trestie. Se tae un întrenod de trestie puternic, i se pune dop de lemn, lăsîndu-i-se luminișul, și mai jos se pune *vrana*. Pe partea de sus sunt 6 borte. La capătul de jos, are alt dop, cu o mică gaură în mijloc. Instrument de șuerat mai este *țîcnalul* saŭ *țignalul*. El se

Digitized by Google

face din *salcie cu mîzgă* şi din *teiŭ*. Se ĭa o crenguţă, se tae sub 45°, se rătează capătul ascuţit, apoĭ se rătează coaja cu 2-3 cm. maĭ jos; se bate puţin şi se scoate coarja. Se face în lemn locul de vrană şi de luminiş, şi apoĭ se pune coarja la loc.

Pentru a fluera cu ceva (flueră din buze inspirînd saŭ espirînd, şi apoĭ sisîind cu ajutorul limbeĭ), băeţiĭ se servesc: 1) *de degete*, cu 2 orĭ 3, orĭ 4, punîndu-le pe limbă, apoĭ maĭ flueră saŭ şueră prin ajutorul celor 2 degete, arătătorul şi mijlocaşul, îndoindu-le şi suflînd într'un mod anumit spre rădăcina lor, saŭ numaĭ prin ajutorul arătătoruluĭ făcîndu-l cîrlig; 2) *cu cartuşe* usate saŭ făcute din beţe de cucută; 3) *cu ghindă*, găuacea de la ghindă, punînd-o cu fundu 'n jos între deschizătura mijlocaşuluĭ cu inelarul.

Fiind că a venit vorba de fluere, maĭ reamintesc că de la toate iarmaroacele, părinţiĭ cumpără sunătorĭ, cucoşĭ „mozicĭ“ pentru copiĭ.

Şi acum maĭ spun din ce maĭ cîntă copilul şi adultul:

Frunza de salcîm, de gutuĭ, şi maĭ cu seamă de păr, e cea maĭ bună de cîntat. Eŭ, nu cunosc instrument maĭ frumos de cît frunza, de oarece cu dînsa poţĭ întoarce melodiile cele maĭ sălbatice, cele maĭ dumnezeeştĭ: vĭersul păsărilor din codru. Frunza de mohor întinsă între degetele cele marĭ, dacă vreĭ, cîntă ca cocoşul.

Bucĭumul e ca şi la munte, de cît maĭ scurt.

Cornul de vînătoare e un instrument de cîntat, bun, dar pentru foarte puţinĭ meşterĭ.

Trişca. Nu ştiŭ dacă numele se potriveşte cu instrumentul cunoscut de lume. Trişca e un fluer ce durează un ceas orĭ două, şi se face din peţiolul floareĭ de bostan saŭ de castravete. In adîncimea de sub frunză se crapă, se pune 'n gură, i se face borte şi cîntă apoĭ Tot în acest mod se face şi din pae de secară orĭ de ovăs, tăindu-se sub un nod longitudinal, iar pe partea opusă se fac 2 orĭ maĭ multe găurĭ.

Trişca se face şi din cucută, tăindu-ĭ o limbă pînă se curmă, şi suflînd, această limbă vibrează. Pe partea opusă i se fac găurĭ, carĭ ne daŭ tonurĭ deosebite.

Tot trişcă se numeşte cînd se face din cucută, legată la un capăt cu foiţă [hîrtie de ţigară] şi cîntăm din ea, cîntînd cu voce tare pe-o gaură mare. Are şi borte.

82. **Praştia** e întocmaĭ ca şi a luĭ David, numaĭ că-ĭ de şfară.

83. **De-a hoţiĭ**, e un joc al băeţiloră marĭ, pe jumătate serios şi jumătate glumă. Staŭ de vorbă, şi unul se laudă d. e. că fuge

Digitized by Google

mai dihai ca un epure. Alţii îl contrazic şi de aicĭ: *proba*. Se vor juca de-a hoţiĭ şi printre cîţiva căzuţi la sorţĭ e şi el. Li se dă cîtva timp de ascuns, şi apoĭ pornesc poteraşiĭ. Se hotărăşte terenul unde să se ascundă, şi căutările încep; dacă hoţiĭ simt o ĭaŭ la *fugă*, şi toată atenţia poteraşilor e asupra luĭ „laudă-mă gură că ţi-oiŭ da o bucătură“, şi dacă-ĭ prins, e legat, tîrît pînă la locul de judecată şi bătut cu frînghie muetă în apă, de-abinile. Şi dacă s'a maĭ făli că nimenĭ din fugă nu-l poate prinde, atîta-ĭ trebue. Mulţi nu pot fugi, dar totuşi se laudă, bazîndu-se pe ascunzătorĭ. Cînd jocul e aprins, se face pe teritoriĭ de km. patraţi, zile întregi, pe nemîncate, şi rămîne în sat ca un eveniment. Pentru daravelĭ cu hoţi fictivi, intervin cu tot dinadinsul autorităţile reale.

84. **Şodronul** este cunoscut în Ţepu, sub numele de *de-a clasele*, „de-a glasile“ saŭ „în glase“. — E un joc cu multe cerinţi. Joacă numaĭ doĭ băeţi. Clasele sunt dispuse pînă la zece, în colţurĭ sînt *focurile cele mici* saŭ *focurile*, în centru e *iadu*, saŭ focul cel mare. Piatra aruncată în clase pe rînd e scoasă cu picĭorul. Ca să nu greşeştĭ, se cere: a) să aruncĭ piatra în clasa ajunsă, b) să nu pice pe *jar* (locul de despărţire,) c] să nu pice în ĭad, d) la dare afară să nu se oprească în ĭad, să nu se treacă prin focurile micĭ, să nu ĭasă prin lăturĭ. Ducerea la piatră din clasă se face într'un picĭor; să nu se atingă jarul. Dacă clasa e 8, 9, 10, în trecere se *face cruce* peste ĭad, din 2 sărituri, şi apoĭ ajuns în clasă puĭ ambele picĭoare jos.

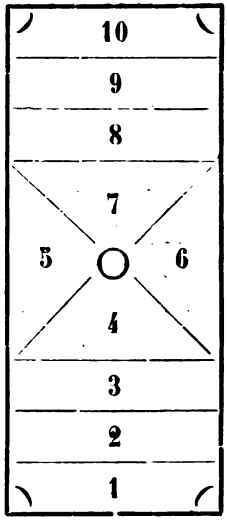

Partea I a joculuĭ se face cum am spus. Partea II-a se face pe nehodinite în clasele superioare: partea III-a e deosebită, căcĭ din orĭce clasă trebue svîrlită piatra afară; partea IV-a şi ultima *se dă barba*. Cu degetele lîngă limita claselor, puĭ piatra la barbă şi o laşĭ de cade; apoĭ saĭ într'un picĭor şi trebue s'o daĭ cu călcăiul afară, fără s'o atingĭ de 2 orĭ, ĭar lovind-o să saĭ şi tu în afară. Isprăvind totul, aĭ devenit om învăţat. Tu eştĭ „prăfisòr“ saŭ „prăfèsur“ saŭ „domnu“ pe cînd ceilalţi sînt „băeţ“ şi-ĭ baţĭ cînd greşesc.

85. **Zilele săptămineĭ.** — Băeţiĭ cîntă:
Lunĭ-luneiŭ, Marţĭ-marcoveiŭ, Mercurĭ am plecat la tîrg, Joĭ

Digitized by Google

am tîrguit, Vinerĭ am venit acasă, Sîmbătă m'am hodinit, Duminică ce-a face popa om face şi noĭ.

86. **De-a clasele cu mingea**, se joacă la un părete înalt, ĭar maĭ departe pe pămînt se fac 10 scrijălăturĭ. Copilul se pune în dreptul fiecăria şi svîrle mingea de părete, prinzînd-o la fiecare clasă de cîte 10 orĭ, apoĭ promovează pînă le isprăveşte; apoĭ le ĭa de la început şi bate tot aşa, cu deosebire că între svîrlire şi prins bate odată din palme, de 2 şi de 3 orĭ pentru fiecare clasă. In fine înainte de a absolvi, svîrle mincea pe sub picĭor, bate din palme odată, de 2 şi de 3 orĭ, ca maĭ sus.

87. **Găitan cu mosorul**, fac băeţiĭ, cu un mosor de aţă isprăvit. Bat 5-6 ţinte fără gămălie, orĭ cu gămălie mică, pe fundul unuĭ mosorel, împrejurul gaureĭ; bagă firul de lînă orĭ de sforicică pe partea opusă, împresoară apoĭ ţintele odată şi ajungînd la primul piron, cu o andrea orĭ cu un piron maĭ mare, scoţi aţa dînd-o peste piron, lăsînd pe cea împreunată a doua oară, şi băgînd de samă să nu ĭasă din piroanele saŭ ţintele vecine. Avem, aşa, o ţăsătură, cu o cavitate lăuntrică, care dispare prin contracţia firuluĭ de lînă, gaura mosoruluĭ fiind mică.

88. **Puşca de socru**. — Se ĭa un intrenod de socru şi se tae exclusiv nodurile. Din socru (nu se zice soc) se scoate „măduva", apoĭ se face un *lemnuş* resistent, curmat la un capăt cît poate întra în ţava puştiĭ, apoĭ se maĭ fac două *halice* de cîlţĭ de cînepă. Se pune în gură unul şi se împinge cu lemnuşul, pînă la gura cealaltă, însă lemnuşul aşa este rătezat, că nu-l poate da afară; se pune al doilea haliciŭ, se împinge, aerul dintre cele două halicĭurĭ, se comprimă şi cînd presiunea a ajuns destul de mare, se aude: poc!.. halicĭul întăĭ a pocnit şi s'a isbit de podele orĭ de părete, pe cînd al doilea, ĭ-a luat locul.

89. **Lemnuş de asvîrlit pĭetre**, se face dintr'o scurtătură de alun, crăpată la un cap, unde se pune pĭatra mică şi cu un vînt puternic de asvîrlire, pĭatra esă din lemnuş şi se duce sbîrnînd.

90. **Lăcustă** orĭ **grieriu** se face tot cu un lemnuş. In deschizătură se pune o pĭatră rotundă orĭ un beţişor pe curmeziş, şi strîngînd, beţişorul orĭ pĭatra sare.

91. **Smeu**, la ţară nu se face. Rar de tot vezĭ copiĭ fugînd cu cîte o hîrtie legată cu aţă şi numit *smeŭ turcaleţ* cu coadă la un

Digitized by Google

colţ, iar de alte două colţurĭ e legat cu aţa care-l ţine. Stă atîta sus, cît fuge cu el.

92. **Spine 'n palmă**, e o ghidușie de pehlivan. Fiind că băeţiĭ mărișorĭ încep a munci în destul, li se întăresc și se îngroașă pelea uscată de la vîrful degetelor. Într'un deget, vîrâ decĭ, binișor un spine, îl arată, după ce l-aŭ tras pînă la rădăcină, în treĭ degete cu vîrful înainte, se fac că-l bagă în palma cealaltă, bat cu pumnul, întind palmele (spinele rămîind dealungul degetuluĭ, în pele) și apoĭ îl scot prin dosul mineĭ, unde fu introdus, adică-l arată tot între cele 3 degete.

93. **Furca puţuluĭ**. — Sînt băeţĭ mititeĭ buniĭ echilibriștĭ; după ce se pun cu picioarele pe un părete și capul în jos, se aproprie de părete orĭ de gard, întinzînd picioarele, apoĭ *umblă* orĭ *staŭ pe loc* cu picioarele *drept în sus*. Atunceĭ eĭ zic că „fac“ orĭ „merg în furca puţuluĭ“.

94. **Învîrtirea.** — Cu toate că produce ameţeliĭ (poate numaĭ nouă, ceĭ marĭ), învîrtirea împrejurul lor, băeţiĭ mititeĭ se învîrtesc, așa de tare și de pe loc, că nu li maĭ zăreștĭ nasul. Învîrtindu-se zic :

Vîrtea casa,
de-a mătasa,

și repetă veĉnic, pînă cînd perzîndu-și echilibrul, cad.

Le place foarte mult să vadă cum joacă înaintea ochilor copacĭ și case, le place să vadă, „învîrtindu-se și pămîntul.

Le place deasemenea să cadă, de oarece, căzuţĭ, înainte de a se dismetici bine, se scoală și pornesc, „călcînd parcă 'n străchinĭ și ulcele“.

95. **Tăvăluc**. — De-a tavalu, de-a polobocu, de-a putina se daŭ copiiĭ, punîndu-se în vîrful dealuluĭ și rostogolindu-se pe iarbă. Dîndu-se tăvăluc, strigă : ăăăăă saŭ uuuuu.

96. **Cu curaua** fac, îndoind-o, apoĭ învîrtind-o în jurul îndoiturei. Cine gîcește să pue degetul în mijloc. Dacă puĭ, fără să bagĭ de seamă, lasă o parte a curăleĭ, de se desface, și trage de celalt capăt rămîind cu degetul orĭ cu ce aĭ pus, afară.

97. Copiiĭ strigă către unul care-l cheamă **Chiriac** :

Chiriece, iarna vine,
vara-ţĭ trece, dracu 'n tine.

Digitized by Google

98. **Picileală.** — Copiiĭ, fiind mulţĭ la un loc, ca să-şĭ facă de rîs, unul, ştrengar, spune altuĭa : — Măĭ tu să zicĭ „şi eŭ“, cînd eŭ oiŭ povesti, da răpede, că-ĭ frumos.

Şi apoĭ încep alternativ :

— Am fost la pădure, — şi eŭ,
— şi am tăet un lemn, — şi eŭ,
— şi am făcut o teĭcă, — şi eŭ,
— şi am turnat zoĭ întrînsa, — şi eŭ,
— şi aŭ mîncat porcii, — şi eŭ
— hîĭdea de-aicea, porcule ; ĭoti porcul, şi toţĭ ceĭ de faţă rid cu poftă.

99. **Sbîrniitoare.** — Nimic maĭ uşor de cît sbîrniitoare. O scîndurice de o palmă de lungă, lată de 2-3 degete şi subţire, se leagă la un capăt cu o aţă şi să învîrteşte împrejur. Ea sbîrnîe şi tonul e cu atît maĭ înalt, cu cît se învîrteşte maĭ tare.

100. **Calul.** — Dacă e un joc, ca să-l cunoască toţĭ copiiĭ, apoĭ acel joc e cu calul. Copilul cu cămeşa lungă, băet orĭ fată, se încalecă pe un băţ, pe un harag, legat de bot cu frîŭ, fuge, fuge şi strigă caluluĭ să meargă, şi fuge pînă nu maĭ poate. După fugă, îşĭ duce calul la eslele boilor orĭ ale cailor, la fîn, orĭ e legat, de nu răzâmat de gard. In mînă are o vargă cu care-l bate. Dacă se împedică şi cade, l-a trîntit calul. Pe el îşĭ răsbună, bătîndu-l, şi dacă tot crede că nu l-a bătut îndenjuns, maĭ cheamă pe cineva, dacă nu cumva acela singur, pentru a-ĭ potoli plînsul, se oferă. Mînînd calul, dacă-ĭ maĭ mare, strigă :

sare, calu sare,
sare păr la soare.

101. **Oĭ.** — De-a oile se joacă vara. Rupe gogoşĭ de nelumelă cu ţăpĭ, marĭ şi mititele : oĭ şi meĭ, le înfige picĭoare, coarne, le închide în ţarc, făcut de colb, şi se joacă aşa.

102. **Luare 'n rîs.** — Doĭ băeţĭ ĭaŭ în rîs pe ceĭlalţĭ. Eĭ spun :

— Măĭ Gh , tu ştiĭ că X mi-ĭ frate ?
— Ştiŭ, dar unde l-aĭ găsit ?
— Sub un pîrlaz ;
mînca un cîne breaz.

— Măĭ Gh., tu ştiĭ că R. mi-ĭ frate ?
— Ştiŭ, dar unde l-aĭ găsit ?

Digitized by Google

— Sub o tufă de urzică,
minca o covată cu limbrică.
Măi nu mai minca limbrică !
— Ba nu, mi-o zis mama că-s chitică.

Şi la urmă îşi ride şi de tovarăşul său :
— Măi Gh., dar tu ştii că H. mi-i frate ?
— Ştiu, dar unde l-ai găsit ?
— L-am găsit pe pîrău,
..... în nasul tău.

103. Cînd băeţii se **sfădesc**, unul strigă către celalalt :

Măi băete, nemurat,
castravete nesarat,
şede măta la părete ca un cîne spînzurat
şi mînîncă un castravete,

104. **Ghicîutca**, bicîutca, bicîuşca şi **ghicîuşca** serveşte băeţilor micî la svîrlirea petrelor *cu sbîrnîtală*. Pentru aceasta se leagă pîatra în vîrful (şfichîul) ghicîuşcăî şi se svîrle.

105. **Piatra care rade apa.** — Băeţii, înainte de a se scălda, îaŭ petre şi le aruncă pe faţa apeî, zicînd că *rad apa cu petre*, şi zic :

Unde-a chică
acolo m'oiŭ îneca,

şi dacă pîatra rade (atinge) apa, trecînd la celalt mal, băetul e vesel că nu se îneacă nicăirî ; dacă pîatra face „ghîorc“ şi întră în apă, pe acel loc el nu se duce, de teamă să nu se înece ca pîatra „care a spart apa“.

106. **Cu beţe.** — Se pune la încercare voînicia fiecăruî. Unul îşi svîrle cîomagul în sus, şi altul se prinde că-l va lovi, svîrlind cîomagul luî. Dacă-l loveşte, e semn de mare voînicie. Acest mod de a căpăta prioritate se obişnueşte şi cînd e nevoe de a fi ales unul într'un joc, cu funcţie „nobilă“.

107. **Cu petre.** — Copiiî se îaŭ la întrecere, din vîrful dealuluî, care va svîrli petre maî departe. Pot svîrli pînă la 200 metri. Unia aŭ atît meşteşug de a svîrli cuc, adică drept în sus, încît pîatra cade la un pas-doî, departe de asvîrlitor.

108. **Inotul.** — Copiiî vor să înoate, şi isbutesc după multă bălăceală cu capu afund. Inotul lor e de maî multe feluî : 1) *Broşteşte*, care-î modul de a înota cel maî comun, trăgînd apa sub

Digitized by Google

pîntece cu amîndooă mînile odată ; 2) *Voîniceşte*, aruncînd braţele în lături şi trăgînd apa tot în lături fără a da din picioare ; 3) *Cîneşte*, înotînd cu mînile pe rînd şi scoţîndu-le afară la fiecare trăsătură ; 4] *Femeeşte*, sărind de mijloc în sus, mod care te face să rîzi; 5) *Epureşte*, alipind palmele deasupra capului, capul între antebraţe şi înotînd pe coaste ; 6) *Pe-o coastă* ; 7] *Cu faţa 'n sus*, înoată băeţii cîn sunt numaĭ între eĭ, de oarece li se vede tot pîntecele ; 8) *In picioare*, cu chipurĭ deosebite. Adesea se întrec la înot şi maĭ ales în susul apeĭ.

109. **Formulet** :

Etca,	elţ,
petca,	spelţ,
ţup,	pilabuf,
temeiŭ,	toschi,
Avel,	moschi,
Pavel,	buf.
Dumeleĭ,	

110. **Gologanĭ în palme.** — Băeţiĭ se amăgesc între eĭ, zicînd că aŭ gologanĭ în mînĭ. Pun palmele făcute găuace, una lîngă alta, şi apoĭ isbesc „scoĭca lor“ de genunchiŭ. Intr'adevăr, sunetul parcă e de o basma cu banĭ. Pentru a suna şi maĭ bine, se udă palmele. Uniĭ fac baniĭ să sune în gît, lovind gîtul în facerea luĭ ssssî.

111. **Căcĭula.** — Căcĭula nouă, şi maĭ ales cînd se poartă pe vreme nepotrivită, e o jucărie pentru băeţiĭ. Unul, bazîndu-se pe ceva, ia căcĭula unuĭa din cap, o apucă de fund şi o isbeşte de pămînt zicînd : „Ia să vedem, mîĭnĭ e sărbătoare“. — Căcĭula bufnind, el răspunde : „Ia auzĭ, ci-că-ĭ Sîmbătă“.

112. **Satiră.** — Către unul care-l cheamă *Ilie*, băeţiĭ, ca să-şĭ rîdă de el, îĭ zic :

Ilie,	ceapă degerată
pălie,	gură cascată.
gaură pustie,	

113. **Cîntec dnpă Sînta-Mărie.** — Cînd, după Sîntă-Măria cea mică, maĭ sunt copiĭ carĭ poartă pălărie, alţiĭ îĭ întîmpină cu satira :

Fudulie,	a trecut Sînta-Mărie,
fudulie,	de acum se spurcă cînĭĭ în pălărie.

114. **Cîntecul poloboculuĭ.** — Băeţiĭ fac prohodul poloboculuĭ. cîntînd :

Digitized by Google

Poloboace,
poloboace,
ia întoarceţi vrana încoace

să ne punem vr'o cîţîva
pînă la mîntuirea ta,
aleluia !

115. Cînd cade vr'un dinte, copiilor micĭ, îl svîrle peste casă strigînd :

Cĭoară,
cĭoară,
na-ţĭ un dinte de os,
şi dă-mĭ altul maĭ frumos ;

na-ţĭ un dinte găunos
şi dă-mĭ altul maĭ frumos ;
na-ţĭ un dinte de fer
şi dă-mĭ unul de oţel.

116. **Cînd ninge**, copiiĭ cîntă :

Ninge,
ninge,
popa 'ntinge,
prioteasa plînge.

saŭ :

Ninge,
ninge,
popa 'ntinge ;
prioteasa
ţine casa.

117. **De-a coteneaţa.** — Jocul se joacă la priveghĭurĭ în cotuna Ţepu-de-sus, com. Ţepu. Patru băeţĭ se pun jos, ĭar al cincilea se pune „vîrv“ de coteneaţă, cu picĭoarele pe doĭ din ceĭ patru, ĭar pe ceilalţĭ doĭ cu mînile. Unul se pune sub el şi e „găina“. Al şeptelea se face hoţ şi caută să vie să fure. In timpul cînd întră, ceĭ patru se daŭ în lăturĭ, ĭar vîrful cade călare pe hoţ ; găina fuge, apoĭ...

118. **De-a cărbunele.** — Tot în cât. Ţepu-de-sus, se înfige un ac într'un cărbune, în ac o aţă care se leagă de un piron la coadă. Jocul acesta e tot la priveghiurĭ. In jurul cărbunelui se face un cerc de capete, care suflă în cărbune, se înţelege, pînă unul se frige.

119. **Picîleală** la priveghiŭ. — Unul se prinde rămăşag „că să moară“, de n'a ghici ce face altul în tindă orĭ pe prispă, orĭ în bătătură, la întuneric. Altul face prinsoare „pe un pumn cît ce-a putè“ că n'are să ghicească, şi se duce în tindă cu uşa crapată.

— Gata ?

— Gata.

— Eĭ, spune cum staŭ ? întreabă cel de afară, care după gură se cunoaşte că se strîmbă, cu un picĭor sus, o mînă la pîntece, etc.

— Cum şezĭ ? repetă cel dinuntru, făcîndu-se că se trudeşte să ghicească.

— Haĭ ghiceşte maĭ iute.

— Intocmaĭ ca un cîne de cel mare care cere o bucată de

Digitized by Google

mămăligă la uşă. Ţîba şarlă... închideţi uşa ceia... Şi oamenii rîd nevoe.

(Din Ţăpu, jud. Tecuciŭ). **Tudor Pamfile.**

SATIRELE SATELOR

Intre sate, ca şi între oameni, se nasc lupte de întîietate, ce durează ani dearîndul ; ba cîte odată nici nu-şi mai ïaŭ sfîrşit.

In aceste lupte, arma ce se foloseşte este *satira*.

Fiecare îşi are satira saŭ satirele sale, iscodite de satele potrivnice.

Prin aceste satire se rîde pe socoteala diferitelor scăderi fizice saŭ sufleteşti; de asemenea asupra bogăţiei saŭ a sărăciei.— Fiecare sat caută să dovedească bogăţia lui, şi calicia vecinului ; deşteptăciunea lui, şi prostia de alăturea ; frumuseţa cu care e împodobit el, şi urîciunea cu care e bătut de stele potrivnicul.

Iată de o pildă ce săgeţi îşi aruncă satele din partea muntoasă a judeţului Suceava :

Pe la noi pe la Dornà
şepte lei barabulà
dar la noi la Găineşti
nici cu şepte n'o găseşti.

Arată că în aceste două sate lumea se hrăneşte cu cartofe — semn de sărăcie, — dar acelea nu-s. — Tot pe această strună i se cîntă satului Panaci :

Pe la noi pe la Panaci — poale creţe ca macu
tontă baba-i cu desagi ; — legea hîdă ca dracu ;
cu desagi cu săculeţe — pole creţe cum îi macu
fetele cu poale creţe ; — lelea hîdă cum îi dracu.

Adică e sat sarac : babele umblă cu capatatul ; însă fetele, care-s hîde ca şi dracu, umblă îmbrăcate fudul : cu poale creţe.

Tot în acest fel i se cîntă şi Mădeiului :

Pe la noi pe la Mădei,
mămăliga-i şepte lei,
culeşerul şepte zloţi,
mai trăeşte dacă poţi !

Nici Cotrigaşul, care deşi e sat bogat însă prea zgîrcit, nu e lăsat mai pe jos :

Cotrigaşul sat pe vale — Cotirgaşul sat pe deal,
merge foametea călare ; — merge foametea pe-un cal.

Digitized by Google

Cu toate că Cotrigaşul e zgîrcit, însă bogăţiile luĭ la mulţĭ flecăĭ de prin satele vecine le face cu ochĭul.

Foae verde poamă coarnă
de-aş ajunge pîn la toamnă,
să mă 'nsor să ĭaŭ o doamnă.
Lasă-le la dracu doamne,
că şi ele mor de foame;
da m'oĭ duce 'n Cotrigaş
să ĭeŭ fată de *fruntaş*.

Dar nu numaĭ pe socoteala bogăţieĭ sau a săracieĭ se peptuesc satele, ci şi pe socoteala frumuseţeĭ şi scăderilor sufleteştĭ. — Iată cîteva pilde:

Frunză verde ca nalbă
fetele de la Dornă
mînîncă numaĭ zmîntînă,
dar li-ĭ cosiţa bătrînă.
S'aŭ jurat la jurătorĭ,
c'aŭ purtat un car cu florĭ;
dar pînă s'or mărita
şepte cară or maĭ purta.

Arată că fetele din Dorna deşi se gătesc frumos, însă fiindcă-s urîte, nu le maĭ ĭa nimene.

Nicĭ fetelor din Broşteni nu li se cîntă maĭ pe jos:

Fetele de la Broşteni,
îs ernate cu cocenĭ,
şi-s varate cu tărîţe
şi li-s ochiĭ ca la mîţe.

Tot asemenea şi flecăilor.

Flecăiĭ de la Broşteni,
parcă-s niştе boiştenĭ.

Nu tot aşa e şi cu Cotrigaşul cel vestit pentru lumea luĭ frumoasă:

Vaĭ saracu Cotrigaş
da el mult îĭ drăgălaş:
tot cu fete frumuşele
şi neveste tinerele
ca să te ĭubeştĭ cu ele;
tot cu flecăĭ frumuşeĭ
ca să te ĭubeştĭ cu eĭ.

Orĭ:
Flecăiĭ din Cotrigaşĭ
par' că-s niştе păunaşĭ
dar îs şi cam fudulaşĭ.
Saŭ:
Nevasta din Cotrigaşĭ
niciodată să n'o laşĭ.

Cu totul altfel li se cîntă însă felelor de la Mădeiŭ:

Fetele de la Mădeĭ
parcă-s borş cu petrinjeĭ.

Celor din Borca fiindcă-s uşernice şi cam bat lăturile, li se cîntă şi lor după fapte:

Cîte fete-s pe pămînt,
ca la Borca nu maĭ sînt,
îmbrăcate şi frumoase,
ce folos, că-s ticăloase!
Că mînîncă nespălate
şi se culcă ne 'nchinate,
fac copiĭ nemăritate.

Digitized by Google

Nu mai pe jos li se cîntă flecăilor din Drăceni şi Găineşti:

Flecăii de la Drăceni,
parcă-s borş cu boişteni,
iară cei din Găineşti,
parcă-s măgari ţigăneşti!
etc., etc.

Toate aceste împunsături se strigă de flecăi în horă cu prilejul hramurilor, nunţilor, clăcilor, unde se adună lume din mai multe sate.

Mult haz se mai face de aceste satire; însă cîte odată ele ajung aşa de usturătoare, încît fac pe flăcăi să se încaere la bătae, ş'apoi cari ies învingători, satul acelora e cu mai multă vază.

De altfel satele mai fac spirit, stîrnind cîte anecdote şi *vorbe de clacă*, pe cari şi le aruncă cu prilejul întîlnirilor.

P. Gheorgheasa.

CÎNEPA ŞI LUCRUL EI IN COM. ŢEPU [TECUCIU]

Pe cînd toate satele vecine: Negrileştii, Brăhăşeştii, Tecucelul, Ţigăneştii, etc. sate de oameni clăcaşi, mai losători, mai tîrgoveţi, se îmbracă cu cămeşi şi ismene de amerîcă, de hasà ori de cit, Ţăpul, nu. Acum 20-25 ani, cînd bumbacul era scump, nimeni din sat nu-l cumpăra. Pînza se făcea numai din cînepă. Astăzi, mai e bumbacul; din celelalte, ferit-a sfîntul. Nu poartă Ţăpenii americă şi cit, cît vor purta „Jidanii şi Ungurii". In Ţăpu inul nu-l cultivă nimeni; acum cîţiva ani am văzut la vre-o doi. Voiu arăta cînepa unei case de 7-8 membri.

Cultura Terenul nimerit pentru cînepă, trebue să se compună din mîl, şi de aceia *„cînipăriile"* (*cînipişte* nu se cunoaşte) sînt totdeauna prin văi, pe malul pîrîilor. Fiind că moşiile, late de cîţiva stînjeni, sînt lungi de vr'o 3000 de metri, Ţăpenii le-aŭ jumătăţit; de la sat la deal, anul acesta e *„pîne mărunţică"* (pîne albă, oarze) şi în jos e popuşoi. Decum se cară pînea, ţarna-i slobodă, şi o cînepă sămănată în mirişte ar fi stricată de vite; de aceia ea se samănă în ţarna cu popuşoi; deci, sunt două cînepării.

Pentru o casă de mijloc ca număr, ajung 7-8 prăjini de loc, deci cam o prăjină de suflet. Aici intră şi cînepa care se dă celor ce n'aŭ, pentru ajutat la lucru.

Sămănatul se face în Maiŭ, după ce a fost pămîntul arat, lasat

Digitized by Google

cîteva zile, apoĭ săpat cu sapa, semănat şi bine netezit. Pentru 7 prăjinĭ, ajunge 8-10 baniţĭ. Se samănă atît de deasă, „ca s'o poată linge boul“

Hlăndaniĭ. Sămînţa de cînepă ne-o dă maĭ cu seamă *hlăndaniĭ*, fire de cînepă sămănate prin păpuşoiŭ. El creşte mare, sfufos şi plin de sămînţă. Pe la sfîrşitul luĭ August se culeg, se bat şi din sămînţa luĭ, sămănăm cînepa la anul. Cînepa ne dă abĭa jumătate din sămînţa sămănată.

Culesul cînepeĭ de vară se face prin finele luĭ Iulie. La acest soiŭ, gospodinele ţin foarte mult, fiindcă un fuĭor maĭ alb şi maĭ tare. De ordinar firile de cînepă de vară, saŭ masculină, sînt maĭ puţine ca celelalte. Culesul se face smulgînd-o. Pe uscăcĭune şi căldură nu-ĭ nimic maĭ greŭ ca culesul eĭ. In pămînt se ţine tare, de îndoit e răŭ s'o îndoĭ, apoĭ întră pe gît pleavă de floare. Topitul eĭ se face cu cea de toamnă odată.

Cînepa de toamnă se culege cam peste o lună după cea de vară, şi culesul se face dearîndul. Cînd pămîntul e tare, o tae cu sapa la rădăcină, fără s'o smîncească, căcĭ aşa s'ar scutura sămînţa din *zglăvoc*, care-ĭ protejată pînă la cules de *momîĭ* saŭ spăriitorĭ.

Porghiciĭ (sing. porghic [1]) e cînepa mică, ca pufu între penele paserei, compusă din fire de vară şi de ĭarnă, fără zglăvoc. Eĭ se culeg deosebit, cînd cînepa e mare, şi la un loc cu cea de toamnă, cînd cînepa e năltuţă.

Cînd porghiciĭ saŭ cînepa de vară e prea uscată, se zice că-ĭ prea *tochită*.

Măsurătoarea cînepeĭ este specială. Unitatea este *mănuşa* de cînepă, cu un diametru de 10-12 cm. pentru cînepa de vară, şi maĭ mică pentru cea de toamnă; pentru porghicĭ e maĭ mare. Mănuşa de cînepă de vară se leagă în treĭ locurĭ, după ce s'a pus rădăcina firilor pe acelaş nivel.

La cea de toamnă legătura se pune sub zglăvoc, şi e numaĭ una, ca şi pentru porghicĭ. 13 mănuşĭ compun o *chită* de cînepă. Inainte craŭ 12 mănuşĭ într'o chită, 13 fiind analogul număruluĭ de snopĭ dintr'o jumătate de clae.

Din 7 prăjinĭ pot eşi, în anĭĭ bunĭ, 50 de mănuşĭ de porghicĭ, 100 de cînepă de vară, 150 de toamnă. După cules, cînepa de toamnă se lasă pe loc, pusă grămăgĭoare cap la cap, vr'o treĭ zile, ca să se *dughească*; apoĭ se pune în parĭ, se usucă, se bate pentru sămînţă, se aşează mănuşile ca şi cele de vară.

1] porghic = om mic, slăbănog, păcătos.

Digitized by Google

Tochitul se face cît de curînd. E mare ruşine pentru acela ce i-a rămas cînepa netochită. Tochitul saŭ tochirea se face în apă curgătoare. Se face *plută* de vară, de toamnă, de porghicĭ şi de hlăndanĭ, separat. Pluta se face punîndu-se mănuşĭ una lîngă alta, apoĭ o praştină (prăjină) deasupra şi una pe dedesubt, legate la capete şi pe la mijloc. Dacă e cald, se ţine în apă: porghicii 3-4 zile, cînepa de vară 5-6 zile dacă-i mare, 7-8 zile dacă-i mică, hlăndanii 6-7 zile, cînepa de toamnă mare 9-10 zile, cea mică 12-13 zile. Timpul tochitului e foarte bine păzit, se fac dese încercărĭ, căcĭ o cînepă scoasă acum e roşie, adică netochită, saŭ *verde* cum se maĭ zice, şi mînĭ poate fi putredă saŭ *hăbuc* cum se obişnueşte a se denumi. De aceea se scoate cînepa şi noaptea

După ce s'a dat la oparte *brazdele* (de pămînt), puse deasupra pluteĭ ca s'o afunde în apă, după ce s'a scos ţăruşul, care priponise pluta, ca să nu fie dusă de apă, maĭ în faţă, se ia mănuşă cu mănuşă, se spală de nomol şi de pelicĭoara (epiderma) colorată, şi se pune pe mal, în treĭ picĭoare, ca să se usuce; firile prin spalare se înlănţuesc, făcînd astfel mănuşa „să se ţie".

După uscare, e dusă acasă, făcută *glugă* şi prinsă cu un cerc de poloboc deasupra.

Oamenii se feresc de a rupe la cules firile de cînepă, orĭ să le tae cu sapa, căcĭ, ci-că, întrînd apa pe *tăghie*, o putrezeşte.

Cînepa salbatică nu se întrebuinţează de cît cu acelaş scop ca hlandanii.

Meleţatul se face în acelaş an cu cînepa.

E natural că nimic nu e maĭ interesant pentru o femee, de cît grija îmbrăcămintei, lucratul cînipiĭ, de la sămînţă pînă la petică. Meşteră în metamorfozarea cînepeĭ, putem spune că-i meşteră în toate şi e bună gospodină. O femee leneşă, trebue numaĭ de cît „să urască cînepa", după logica ţărănească, destul de scrupuloasă. Aşa, în cîntecele populare satirice, o femee e puturoasă, cînd i-i urîtă cînepa:

Măĭ barbate fiĭ cuminte,
Ia cînepa şi mĭ-o vinde,
şi mĭ-o vinde fără preţ
că eŭ Lunca nu lucrez.....

Gospodinele cari aŭ prea multă cînepă, o daŭ la altele de-o meliţă, plătind 30 b. de chită, saŭ maĭ adesa din 10, una. Cunoaştem instrumentul de meliţat: **meliţa**. Un drug gros de 2-2½ dm. cu o dăltuitură longitudinală de 100-120 cm. şi cu *limbă*, limba de meliţă. Dăltuitura e de 5-7 cm. la *meliţă*, iar la meliţoiŭ de 8-10 cm.

Digitized by Google

în grosime. Limba la meliţă e aproape cît dăltuitura, la meliţoiŭ e în jumătate. Unii fac meliţa şi meliţoiul în acelaş trunchiŭ, alţii deosebit. Se sprijină pe 4 picioare, ori într'un gard cu un capăt, iar la gură are 2 picioare; se leagă drugul de doi copaci, doi tăraşi, etc. Limbi pot fi 2, 3 ori 4 la acelaş trup, după numărul fetelor (ajutoare) şi acelor gata să rupă cămeşile. Limbile sunt ascuţite.

Mănuşile de cînepă se desfac în mai multe părţi. Dacă gospodina are cînepă mare, şi n'are *meliţoiŭ*, o frînge cu picioru, de oarece *puzderia* cînipii, n'ar putea fi ruptă de limbă. Dacă are meliţoiŭ, *o dă la meliţoiŭ*. In casa cu două „mueri", una poate sta la meliţoiŭ [fata] iar ccalaltă „trage" la meliţă (mama). Se începe întăi ruptul de la un cap, şi se merge pînă la jumătatea mănunchiului; apoi o scutură, lovindu-l de lemnul meliţoiŭ, deasupra şi dedesupt, şi tot aşa şi capătul celalat, cînd partea meleţată se înfăşoară pe mînă. După ce puzderia (partea lemnoasă) a căzut, „se trage" cu „meliţa lasată" adică pe sub limbă, unde rămîn cele mai mici fărmături de puzderie. Mănunchile se pun la mănuşa lor.

Ceia ce a rămas, dintr'o mănuşă, fiind meleţată, se numeşte un *fuior*. Fuioarele se îndoesc, se împletesc, de 2-3 ori, se pun 12 şi se leagă cu al treisprezecelea, făcîndu-se *chita*. Acum femeia zice că şi-a *lăgurat* cînepa (regulat). Puzderia se strînge, fiind bună de aţiţat focul. Chitele, aşa, se pun în pod, unde aşteaptă iarna, cînd sunt lucrate. Şi atît e bine, dacă ar aştepta şi alt an; totul e: „să nu stea fuiorul pe puzderie, că dacă-i meleţată, nime n'a să-mi numere fuioarele în pod".

Răghilatul. Iarna se începe lucrul fuioarelor. O chită de fuioare se poate regula într'o zi, şi ar costa, dată cuiva de lucrat, cam 1 fr.

Răghilatul se face cu *raghila*. Raghila se face de ţigani „de ceĭ cari fac cheptinĭ", dintr'o scîndură de stejar cu o placă de lemn, unde staŭ înfipţi dinţi de sîrmă, mai deşi ori mai rari, după cum e raghila. Fuiorul se trece prin raghilă cu încetul. Firele lungi, cu tărie, trec reducîndu-se în făşii fine, iar ce-i gros, noduros, nu. Ce trece, adică ce rămîne din fuiorul primitiv, poartă numele de *fuior* (propriŭ zis); iar ce rămîne, poartă numele de *cîlţi*,

Cîlţii. Cîlţii eşiţi din raghilă, să cheaptănă cu cheptenii. Cheptenii sînt făcuţi de ţigani: un lemn ca o lopăţică, o făşie de os, de corn de boŭ, şi dinţii de fer, *pe un rînd*. (Cu două rînduri, la cheptănatul lineĭ). Pe lopăţică, ţiganii fac flori, prin sîrme înferbîntate. A spune cum se face cheptănatul, ar fi acelaş lucru, cum aş da lecţii cuiva cum „să'mbuce bucătura".

Digitized by Google

Cîlţii înfipţi în cheptene, cheptănaţi cu celalalt, ne arată o *barbă* care *păruită*, adică smulsă, căpătăm *păcişe* saŭ *păcişele*; ce rămîne în dinţii cheptenilor, constitue *canura*, cea proastă, constituită din nodurile şi cotoarele cămeşeĭ de pe teghia firuluĭ.

Fuĭorul. Fuĭorul scos din raghilă *se perie* cu peria de păr de porc, făcută de *mărchidanĭ*, negustorĭ ambulanţi. [Acum n'am maĭ auzit de astfel de negustorĭ]. Firile de fuĭor sînt şi maĭ mult descompuse şi astfel totul e isprăvit. Avem *fuĭor adevărat* şi ce rămîne pe perie, *cîlţişorĭ* saŭ *păcişe* care, amestecate cu păcişele celelalte de la cîlţi, avem *cîlţiĭ adevăraţi*.

Porghiciĭ. Porghiciĭ sunt luaţi drept *cîlţi bunĭ*, daţi prin cheptene, de unde se maĭ scoate canura.

Hlăndanĭĭ „se belesc" de „beligĭ" orĭ maĭ rar se meliţă şi se strîng. Tot aşa, dacă cînepa e mare, se rup cotoarele groase, cu beligĭ maĭ mărĭ, spre a se da la hlăndanĭ.

Torsul. *Tortul*, este un nume comun, pentru fuĭorul şi cîlţul tors. Oca de fuĭor, pentru tors, ţine cam 1.20 b.; de cîlţĭ 90-1 fr., şi de canură 30-40 de banĭ. La tors se pun femeile în nopţile de iarnă, făcînd *clacă*, torcînd fiecare în furca eĭ. Aicĭ se spune, se cîntă, se rîde, se coace bostan cu porumbele uscate, orĭ cu coarne, orĭ se ferbe urluĭală de păpuşoĭ cu jolfă etc. Cînd se măriţă vr'o fată şi n'are gata totul, maĭ ales saccĭ de cînepă, i se face de vecine clăcĭ, „spre a vedea-o la locul eĭ". Aceasta este o petrecere foarte frumoasă, şi pe lîngă femeĭ se adună cîte odată şi bărbaţi, fete maĭ mărĭ, flăcăĭ, unde se schimbă multe şi mărunte. Asta se zice că *stăŭ la furcă*.

Tortul stă pe fus pînă *l-a rîşchia*. Canura se face gheme şi va aştepta răsboĭul. Caerul de fuĭor mănîncă 3-4 fuĭoare, pe cînd cel de cîlţĭ numaĭ 1-2. Torsul fuĭoruluĭ e maĭ anevoĭos. Caerul de canură poate fi şi cît baniţa şi se dă maĭ cu seamă pe mîna babelor „carĭ tot staŭ degeaba în cotruţă".

Beligele de hlandanĭ sunt pentru frînghiĭ (funia e de beligĭ de teiŭ). Instrumentul absolut necesar este *criveaua*, un dreptunghiŭ sare se învîrteşte în jurul uneĭ axe. Fiindcă aceasta este o treabă a barbatuluĭ, de iarnă, criveaua se instalează în piciorul scăreĭ, din tindă, sub gura podului; se învîrteşte mereŭ, se dă apoĭ după cele două lemnuşe, şi cînd criveaua s'a umplut, se face frînghia. Frînghiile de cînepă se fac în două saŭ în treĭ. Unul începe a împleti iar altul, cu criveaua în brîŭ, iar cu capătul celalt prins într'un căluş, tot vîră şi scoate pe sub capătul dat pe crivea. Dacă frînghia

Digitized by Google

e în trei, se mai dă apoi peste împletitura de doi, al treilea fir, făcîndu-i puţin loc.

Rişchietul tortului se face din lipsă de o altă aranjare, a mai multor fire la un loc. Aceasta, cu toate că o fac toate gospodinele, nu e numai de cît trebuinţă. Cauza e că nu poate să stea firul pe fus. Rîşchitorul are patru braţe. Se rîşchie pînă s'a împlinit *bucata*. O bucată are circonferenţa de 6 coţi; încrucişările se numesc *rost* şi rostul e de 10 *jghiuţi*; o jghiuţă de 10 verbe, o vearbă are 3 fire; o bucată = 300 fire × 6 = 1800 coţi, lungimea firului bucăţei. Dintr'o bucată, făcînd urzeală şi bătătură, pot gospodinele să scoată 2 coţi şi jumătate.

Fertul tortului se face iarna şi ţine o zi. Se face un fel de terciu de cenuşă cu apă fiartă, unde se pun bucăţile; apoi se aşează într'un *găletar* cu 2-3 găuri în fund, pus peste alt găletar; peste bucăţi se pune pae, şi peste ele cenuşă. Din cînd în cînd se toarnă apă fiartă peste cenuşă. Fertul tortului, se face în acelaşi zi, de ordinar, cînd gospodinele fac şi *săpun*, întrebuinţînd leşia ce se scurge în găletarul de jos.

Prin ferbere tortul se mai înălbeşte, devine mai moale şi poate fi întrebuinţat ca aţă de cusut.

Din tort se va face pînza, din canură se vor pregăti ţoale, pestelci, saci, etc.

Cînepa în expresiuni populare:

Cînepa dracului, sau *furorul dracului* se zice despre păr în ajunul unei catastrofe;

hlăndănos se zice despre „pînea mărunţică“ cu paiul gros, buiac;

i-a tuat, cînepa, apa adică: bine-mi pare că a dat de dracu;

meliţă se zice femeii prea limbute;

puzderie se zice pentru *mulţime*: o puzderie de lume; se mai zice pentru *mărunt*: a face ceva puzderie;

fuior cu înţeles de *mult*: mînîncă fuior [se duce mîncarea pe gît fuior];

rîşchitor pentru slab şi înalt;

parcă-i *un fir de tort*, [un om slăbuţ, dar frumuşel];

cît ai toarce un fus, ca unitate de măsură;

a bate *furcă* pe cineva, adică *tare*;

a avea de furcă cu cineva, adică o afacere neplăcută;

a ţine furcă adică a ţine mortiş, în ruptul capului, cu stăruinţă;

caer, adică păr: te-oiu înşfaca de caer;

buc sau caer pe sfîrşite: iaca stai să sfîrşesc şi bucul ista.

T. Pamfile.

Digitized by Google

ŞEZĂTOAREA

Anul XII, vol. IX, No. 11-12. — Folticeni, Ianuar-Februar 1905.

ZICĂTORI ŞI CUVINTE DIN JUD. SUCEAVA

Iĭ urluit de tot. Nu-l ajută crieru din cauza beţieĭ saŭ oboseală peste măsură.

Urluĭală. Păpuşoĭ, orz saŭ ovăs măcinat mare pentru vite.

M'am cĭondănit
M'am luat la cĭoandă } M'am sfădit, nu tare.

S'au luat de gîlceavă. Un început de sfadă.

S'a stîrnit gîlceavă. S'aŭ stîrnit vorbe de sfadă.

Nu maĭ tolocăni atît. Nu maĭ vorbi degeaba.

Ce maĭ hodorogeştĭ ? Spune minciunĭ, vorbeşte fără să-şĭ dea seama.

Tot troncăneşte într'una. Despre acelaş lucru vorbeşte de maĭ multe orĭ.

Vorbe fără şart. Vorbe fără înţeles.

Iĭ pocit la gură. Se întîmplă după cum spune.

Aşa i-a fost scris. Aşa a avut să păţească.

Cum iĭ velicit. Cum iĭ e făcut să trăĭască.

Umblă şuvăind. Umblă cu şiriclic (omul şiret).

Umblă cu şopîrcĭîele. Umblă cu amăgele.

Vorbeşte în tîlcurĭ. Vorbeşte în pilde, cu alt înţeles.

Trage mîţa de coadă. Năcăjeşte.

Iĭ purtat şi 'n cĭur şi 'n veşcă. Iĭ deprins cu toate năcazurile, om practic.

Om lascav. Om hazos la vorbă, — distrează lumea.

Om guraliv. Bun de gură, vorbeşte bine.

L-a dus, unde-a dus surdu roata şi mutu ĭapa. L-a dus departe tare.

De-o asvirlitură de băţ. Nu-ĭ departe.

I s'arată la o uliţă strîmtă o teste de cĭomege. Poate să mînînce batae ; cum umblă.

Iĭ deprins ca vĭermele 'n hrean, degeaba li-ĭ da 'n morcov, că nu-ĭ pieşte ; moare. Iĭ deprins în mizerie, nu cu traĭ maĭ bun.

Digitized by Google

A 'ngenunchĭat. I-a slăbit picĭoarele.
A 'nbrîncat de tot. A slăbit, a sărăcit.
Şede pe brînci. Şede cu faţa 'n jos.
Şede tologit. Şede lungit jos.
Brîncă. Boală la porci; îmflătură la gît.
S'a burzuluit vremea. Nouri şi vînt după timp frumos.
S'a burzuluit lumea. S'aŭ revoltat oamenii.
Nu te sborşi. Nu te mînia pe mine.
Lapte sborşit. Din causa căldurei, nu s'a prins bine smîntîna pe oale; mai mult zer deasupra.
Sborşit la cap. Părul rădicat în sus; în neregulă.
Zburlit. Găină zburlită; cu penele rari şi creţe. Vitele staŭ cu părul zburlit cînd tremură de frig şi staŭ ghemuite.
Il borsoleşte. Il freacă; îi face masagiŭ.
Il mozoleşte. Il mestecă 'n gură fără să-l roadă.
Numa a mozolit cămeşile. Spalate răŭ; nefrecate să lasă murdăria.
L-a crimpoţit. L-a rupt în bucăţi.
Ce te mai înbăloreşti? Vorbeşte vorbe neplăcute (triviale).
S'au telcĭuit amîndoi. S'aŭ întovărăşit amîndoi.
Trăeşte cu năduv, trăeşte năduşit. Trăeşte amărît de cineva.
Trăesc ca miţa cu cinele. Trăesc răŭ.
Trăesc ca cinii prin gard. Se tot sfădesc, duc traĭ răŭ.
Se stuposc ca miţele. Din sfadă se stupesc, trăesc răŭ.
De cît cu uritu 'n casă, mai bine cu boala 'n oase. De cît s'ar mărita după unu urît, mai bine după unu frumos, macar c'ar mai cĭomăgi-o.
Mai bine a 'ntinge 'n sare şi s'a uĭta la soare, de cît a 'ntinge 'n unt şi s'a uĭta 'n pămînt. Mai bine s'a mărita după unu sarac dar frumos, de cît după unu bogat şi urît.
Mĭ-a mîncat inima din mine. Cînd cineva l-a năcăjit peste măsură.
Mĭ-a rupt inima, mĭ-a ars inima, mĭ-a fript inima. Scîrbă mare.
Mĭ-a sărit inima din loc. La o spaĭmă mare; dintr'odată.
Ce te uĭţi la un zăbălos ca acela. La unu urît la faţă şi murdar. (Zabale la gură: răni, nu sifilis).
Tîrlă. Locul unde se închid oile, unde staŭ vitele.
Tîrla satuluĭ. Femeĭa depravată în sat.
Loc tîrlit. Locul îngrăşăt de staniştea saŭ staĭu vitelor pe el, loc gunoet.
Tîrlomată. Fărmăturĭ de gunoae; din care maĭ pot alege vitele de mîncare.

Digitized by Google

Ogrinjĭ. Resturĭ din plantele de nutreţ, rămase în ĭasla vitelor.
Halotcă. Femee depravată.
Pocitură. Desfigurat la fisic.
Poghirc. Om mic la stat.
Ţincău, ţinc. Băetănaş.
Ascultă ţincu pămîntuluĭ. Stă culcat cu urechea la pămînt.
Sfrijitură, sfrijit. Om uscăcĭos.
Ogîrjit. Slab şi încovoĭat de spinare.
Lung de mînă, ĭĭ chişcător. Are narav de fură.
Bobletic. Molatec.
O trăgăneză. O prelungeşte, o amînă de azĭ pe mîne.
Tîndăgeşte. Incurcă vorba la cercetare.
Tîndală. [Maĭ pentru partea femeĭască; atît pentru animale cît şi la oamenĭ]. Nu-ĭ de soĭ bun.
Ĭĭ huĭduit de toţĭ. Alungat, persecutat.
Parcă-ĭ cu perĭ de lup. Urît la toţĭ şi huĭduit, duşmănit.
Are gît de lup şi pîntece de popă. Cel lacom, ce tot răpeşte munca altuĭa.
Gogeşte, cîrăgeşte. Bolnav; nu greŭ, înainte de a-l turna boala la pat.
Stohneşte. Stă pe loc cu boala.
Troahnă (Aşa-ĭ o troahnă). Boală maĭ mult cu înţeles epidemic.
Şede troĭnic. Doborît de boală la pat.
Horcoteşte. Respiră greŭ; cu hîrcĭĭală 'n gît.
L-a 'nbrobodit, l-a 'nhobotat (hobotu mireseĭ). L-a captivat, l-a atras; de nu se maĭ dă dus.
I s'au pus puhoĭelele pe ochĭ. Nu şĭ vede dreptu luĭ.
I-a chicat (căzut steaua). De acum îĭ răŭ de el.
Ĭĭ stînsă steaua, Il fură sfintu. Are să-l bată.
Şĭ-a mîncat luminarea cu tot cu feştilă. Şĭ-a perdut cinstea, trecerea ce avea.
Ĭĭ vin multe chicuşurĭ. Are multe venitură.
A păţit cinstea miţeĭ la oala cu smîntînă. A păţit ruşine; găsindu-l incorect.
Colacu nu-ĭ acui-ĭ menit, ci-ĭ acui-l mînîncă. Un lucru pastrat pentru cineva şi vine vremea de se dă altuĭa.
Il stringe cu uşa, îl strînge 'n chingĭ, îl strînge 'n cleşte. Il forţază, îl ajunge nevoĭa.
Leacu-ĭ zamă de clopot, Leacu-ĭ zamă de hîrleţ. Moartea-ĭ leacu.
Ĭĭ poartă Sîmbetele, îĭ poartă parastasele. Îĭ doreşte moartea.

Digitized by Google

I-i milă ca ţiganului de pilă. Nu-l cruţă de loc.
Brînză bună în burduv de cîne. Iĭ un răŭ.
S'a prichit. S'a grăbit şi n'a isbutit (reuşit).
Din coadă de cîne nu maĭ facĭ sită de matasă. Din soĭul răŭ nu maĭ facĭ om detreabă.
Ce folos de lapte gros, dacă-i în burduv de cîne şi nu-l mînîncă nime. Cel care în aparenţă ar părea a fi ceva deseamă şi în realitate-i un ticălos.
I-a tras un frecuş ţapăn. I-a dat o bătae; aşa cam din grabă.
I-a dat o soponeală bună. O ocară moralisătoare.
Heĭ; băete băeţele! la deal cu opintele şi la vale cu oprele. Răspunsu celuĭ maĭ în vîrstă, tînăruluĭ ce se caină [se jelue] de povoara avalelelor sociale.
I-a pus pecetea în frunte. L-a fixat bine, de-l cunoaşte orĭ unde.
L-a potcovit bine; l-a boit; l-a încalţat bine. L-a înşelat cu ceva.
Invăluit cu nacazurile. Năcăjit.
Din zi, din noapte mă bat cu gîndurile, ca apa cu malurile. Îngrijat tare de afacerile luĭ.
Multe am tras şi nu m'am ras, nicĭ de asta nu m'oĭ tunde. Are nădejde c'a scapa şi din valul ce a dat peste el.
Nu-mĭ grăi pleve. Nu-mĭ spune borbe secĭ, mincĭunĭ.
L-a atins la rană; l-a pălit unde-l doare. Pe departe ĭ-a criticat slăbăcĭunea, patima, pacatele.
I-a dat cu degetele la ochĭ. Făţiş ĭ-a zis ticăloşiile luĭ.
A stricat-o la gît. Ş'a perdut încrederea, creditul.
Au înputit brînza. S'aŭ desbinat de tovărăşie.
L-a juguit bine. L-a deprins, l-a supus.
Hocnit. Pe loc oprit să dea înapoĭ.
Ocnit. Sarat prea tare.
Horopsit. Persecutat.
M'am teleguit cu el. M'am servit cu el, aşa răŭ cum a fost.
Iĭ fără vlagă. Fără putere.
Vlăguit. Obosit, slăbit de muncă.
Umblă teleleu. Umblă fără nicĭ o treabă.
O dusă ş'o venită ş'o vreme prăpădită. A umblat în zadar.
I-a croit v'o cîteva tăujere pe spinare. I-a dat cîteva cĭomege.
Zatocinit. Nutrit răŭ.
Iĭ dă zăgnete. Focu de surcele aţiţat în gura cuptĭoruluĭ după ce a dat malaiŭ în el. Aţiţă pe cineva să nu se lese.
Hardughie. O clădire mare.

Digitized by Google

Ia un spînzurat în. Zburdalnic. neastîmpărat.
Porc gros de obraz. Care se bagă peste munca altuia, nu-i modest.
Colţos. Care încolţeşte cu vorba, se tot pune de pricină.
Face făloi. Se îngraşă. Care de la o vreme nu se dă supus.
Face gît. Se găseşte cu cap şi se opune cu vorba.
Face tărăboi. Face răscoală.
Face zurbavă. Stîrneşte huît între mulţime.
Se face hălăgie. Se face huît în adunare; vorbesc mulţi şi nu se înţelege.
Ii gros în ceafă. Om bogat, cu influenţă.
Ii de ceî ce bate brînza în garafă şi întinge pe din afară. Om avar.
Nu-i nici de zama ouălor. N'aî nici o nădejde în el.
Flenduros. Om sarac.
Dupuros. Murdar, răŭ îmbracat, nepeptănat; cu păru încîlcit.
Mizgă. Seva plantelor, glodul în urma unei ploi răpede, cînd îi lunicuş.
Numa l-a mîzgîlit. N'a spalat bine un lucru, pe care aŭ rămas zoî (murdărie).
Il gîdilă la inimă. Îi vorbeşte lingueşire pentru a-l atrage.
Ii şuchet. Ii aspru, nebunatic de răŭ.
Ii şuî; îi tuiş; n'are toate grăunţele în cap. Cam nu în toate minţile; nu-şi dă seamă de ce facc.
Ii hututuî. Nu maî vorbeşte dulce, ci tot **ho** şi **tîo.**
Ii lăliie. Femeia care merge pas larg şi legănat.
Ii cu tăt i. Nu se cruţă la muncă, vorbeşte de dă deadreptru, nu maî încungiură.
Ii cu toane. N'are statornicie; cîte odată face mult, aldată nu vrea.
Ii cam într'o parte. Cam prost.
Ii berechet. Şiret, de numa înşală pe alţii.
Ii şicher. Ii biat.
Ii zărghit. Ii sărit din minte.
Ii surpat. Dureri în organele genitale.
Ii ţanţoş. Ii mîndru şi merge peptos.
Ii vîntuit. Nebunatic.
Furtunatic. Acum bun, acum răŭ.
Pişicher. Pleşcar.
Pehlivan. Care tot ia în rîs pe altu; care spune braşoave [glume] multe, de rîd alţii.
Ii bîrzoi. Ii ştrengar.

Digitized by Google

Îi dîrz. Moşneag ce încă-i voînic, merge tare.
Nu te îndîrji. Nu sări la mine, crezînd că eşti mai tare.
Se oţerăşte. Încreţeşte fruntea; arătînd neplăcere.
A tras o durdură. A tras un năcaz înfricoşător.
A scapat de o cumpănă. A scapat de o primejdie.
Tacă-ţi lioapca şi nu mai clămpăni. La sfadă; să tacă din gură.
Clămpăni. Cînd tot hodorogeşte cu trîntitu clampei la uşă.
Atita am zgribulit de frig, de-mi clămpăniau dinţii în gură. Am tremurat de frig, de-mi dîrdîiau dinţii în gură.
Ce mai lihăeşti? (lihău). Ocară; ce mai vorbeşti degeaba?
Zădăreşte. Provoacă, aţîţă.
Zgîndăreşte. Scarpină şi rupe rana ce are.
Scocîorăşte. Caută şi scoate de unde-i ascuns.
Scormoneşte. Stîrneşte
Cocîobăeşte. Cată prin toate părţile.
Scotoceşte. Scoate din fund ce a mai rămas.
Hapsîn. Lacom la mîncare, la treabă.
Horopsit. Persecutat tot într'una şi alungat.
Morocănit. Adesa mustrat.
Tolocănit. I-a tot zis multe vorbe dojenitoare.
Dojană. Ocară, mustrare cu vorbe simţitoare; îl doare în suflet.
Hocnit. Oprit în loc din mers.
Ocnit. Sarată prea tare o mîncare.
O mozoleşte. O mestecă în gură, fără s'o poată farma.
Avalele. Afaceri. Imi plătesc avalelele, îmi plătesc contribuţiile.
Multe angarale pe capu lui Multe dări.
Găteje, vreascuri. Crengi uscate de arbori.
Schimonosit. Schimbat în o formă urîtă.
Şi-a capatat posvolenie. Şi-a capatat voie, permisiune.
L-a adus într'un buc. L-a adus în scurt timp.
Se telcuesc la un loc. Se sfătuesc pentru o tovărăşie.
Hăt an ţirţ (ţărţ). Celalt an trecut.
Mai rojdim cîte ceva. Mîncăm cîte ceva uscat, pînă om mînca de-abinele; să ne săturăm.
Mergi cetinel (cîtinel). Mergi încetişor.
Cîti. Să zice la viţei cînd îi alungă.
Cîţi. Se zice miţei cînd o alungă.
Spune-i să-şi bage bumbac în urechi. Să la seama, să urmeze după sfaturile date.
Mă! deschide-ţi ochii. Să bage de samă ce face.

Digitized by Google

Buduhoală. O boală ră, molipsitoare.
Troahnă. Boală cu durerĭ în întregul organism.
Şede troĭnic. Bolnav la pat şi nu mĭnîncă nimic.
Tot maĭ trohneşte; Cirăgeşte; Gogeşte. In convalescenţă.
Cĭulihoaĭe. Un lemn îmbracat cu haĭne răle, să spărie păsările stricătoare recoltelor. Se maĭ zice şi uneĭ fiinţe slute la chip şi port (îmbrăcăminte; de-ĭ om).
Desmaţat; umblă decins de peste cămeşă.
Hulbureşte. Tulbure, să se amestece grosu din fundu vasuluĭ, cu partea lichidă de deasupra.
Hulpav. Căutătură (privire) spărietă.
Inhulpat. Cu blană de vulpe pe la gulerul haĭneĭ.
Hulchit. Recolta care de multe ploĭ a crescut mare în paĭ; fără legătură bună la spic.
Răspunde răstit. Răspunde cu mînie.
Il ĭa în răspăr. Il ĭa cu aspru.
Cĭoarsă. Cuţit vechiŭ şi netăĭos.
S'a maĭ cĭorsăit. S'a maĭ deprins.
Se cĭorsăeşte. Se scarpină pe trup.
Se cĭoşmoleşte. Se învîrte şi se scarpină în aşternut (cînd doarme).
Borhăĭe. Organele tubuluĭ digestiv.
Borhăit. Răscolit.
Buccĭu la cap. Tîmp, pricepe greŭ.
Merge horţiş. Merge deacurmezişul.
Hoarţă, horţog. Car vechiŭ, stricat.
Umblă morţiş după ea. Amorezat de ea.
Ugilit. Umilit.
Bletogit. Muet de nacazurĭ, de depravaţiĭ. Plante bătute de brumă.
Zoleşte. Cămeşĭ spalate cu leşie şi sopon.
L-a zolit bine. Multă şi aspră dojană moralisătoare celuĭ răŭ.
S'a vînzolit cu el. S'a luptat din putere.
Straşnic om. Cumplit, voĭnic, fioros.
Ponosit. Uzat, lucru învechit.
I-a găsit ponoase. I-a găsit greşele.
I-a catat cotleţe. I-a catat pricină; să-ĭ găsască greşele.
Cotleţ. Greşală la nividitu prin iţe şi spată [la ţesutu în stative].
I-a catat nod în papură. I-a catat pricinĭ; să-l învinuĭască pe nedrept.
I-a catat cîrcĭob. I-a catat pretext pentru a se sfădi, a-l ocărî.
Il brăcuit. S'a luat într'ales s'a ramas ce a fost maĭ răŭ.

Digitized by Google

Mustuit. Fructe farmate; a curs mustu din ele. Om muncit de alţii.
Ii gitruit. Trecut cu munca şi foamea.
L-a gitruit boala. L-a dovedit boala ş'a căzut la pat.
Cîumpav. Vită ce deabea calcă, fiindu-i stricate unghiile de petriş saŭ boală.
Se cîortea; se cîondănea. Se cam sfădea.
Zămorit. Nu bine hrănit; tot cite puţin; ia să-şi ţie zilele.
Zăpor; poartă moara cu zăpor. Pe secetă închide îazu morei, de se strînge apă mai multă, căreia îi dă drumu de poartă petrele, cît este unde, curge, pe urmă îar închide opustu de se mai strînge din noŭ apă.
Nu te sprehui. Nu te scutura peste vasu cu apă saŭ peste mîncare.
Sa cîunchit jos. S'a pus într'un genunchiŭ.
Bleotocăreşte. Copiii micĭ cînd încep a strica cuvinte de învăţătură.
Cîocîrteşte. Un lemn stricat cu cîoplitu pe mai mai multe locurĭ; de învăţătură la cîoplit.
Hlichit de foame. Slab de foame, de mai nu poate mînca de pedepsit ce-i de mîncare.
O linchit miţa. A gustat de cîteva orĭ miţa din mîncare.
Toarnă cu nechîumuluita. Dă prea mult, fără economie.
Dupurluit. Pasărea smultă de pene saŭ o vită cu lîna smultă de pe ea.
Cotrobăit. Caută ceva făcînd hodorog. Cotrobăeşte cu lingura prin oale [căţînd carne].
Zoit. Spalat răŭ, de a ramas murdărie în urmă.
Zoĭ. Apa plină de murdării.
Leşiet. Spalat cu leşie (apă de pe cenuşă).
Leşier. O ţesetură groasă de bucĭ, ce acopere cîubăru cu cămeşile la fert, pe care se pune un strat de cenuşă şi turnîndu-se uncrop, se strecură ceĭa ce se chĭamă leşie.
Un flĭac. Ceva de nimic.
S'a flecuit. S'a farmat toată mîncarea la fert; s'a făcut omul de nimic, bĭat de nu se ţine.
Răcăluit; am răcăluit prin casă. Am ras glodu, coşcoviturile de pe pereţi ş'am măturat. Am răcăluit gunoaele din ţarc cu strînsură şi le-am făcut o gramadă.
Se pune în rică. Se împotriveşte cu sfadă.
Se pune în poară. Nesupus la ordine şi sare cu gura, de te apucă de ochĭ.
Poncĭ; îi poncĭ la vale. Inclinaţie mare, de răpede trăsura.

Digitized by Google

Ponciş; **i-a dat ponciş.** L-a ghiontit cu capătu braţului.
Stingher. Un boŭ despărechet.
Stingherit. M'a stingherit de la treabă; mĭ-a lipsit un instrument fără de care nu puteam lucra ceĭa ce trebuĭa. Mĭ-a lipsit un tovarăş fără care n'am putut lucra.
Introlocat. Am întrolocat la un loc, am strîns la un loc ce am avut.
Intruchipat. Am închipuit cam cu nevoe, din ce am putut şi s'a făcut lucru saŭ treaba.
Injghebat. Am închipuit din maĭ multe bucăţĭ ş'am făcut lucrul.
Cînd iĭ la dică. Cînd iĭ la sfîrşitu trebeĭ. Maĭ e zicătoarea: Cînd la dică, nu-ĭ nimică.
S'a înecat ca ţiganu la mal. Cînd aproape să scape, s'a înglodat din noŭ în nacazurĭ.
Sbucĭumat. Munceşte cu nacaz. A ramas de sbucĭum; copilul ramas de părinţĭ saŭ soţul de soţie şi munceşte singur, de nu maĭ poate dovedi nacazurile.
Potromoşit. S'aŭ potromoşit toate cĭuveile (lucrurile de gospodărie) ramase; s'aŭ perdut, împrăştiet, furat, stricat, dăruit, — s'aŭ derăpănat una cîte una.
Imblă besmetic. Imblă ameţit de cap, n'are mintea limpede la trebĭ; să ştie de unde să le ieie şi unde să le sfîrşască.
Uitit. Uită ce maĭ are de făcut.
Hîrmuită. Neaşezat în regulă haĭnele pe corp saŭ alte lucrurĭ.
Stropşit. S'a stropşit la dînsa. A răcnit la dînsa cu sfadă multă şi a ameninţat-o.
Lipşită.Ră de gură: blastămă, ocărăşte de toată nimica.
Smuncită. Iute la vorbă, la treabă şi de cele maĭ multe orĭ greşeşte.
Zghihuită; [îl zghihue dracu; îl scutură epilepsia] sburdalnică din cale afară. Se maĭ zice **sprehuită, spînzurată.**
Ghileşte, ghileşte pînzele. Le moae în apă şi le întinde pe ĭarbă la soare, — cînd aproape de uscat ĭar le moae şi le pune la soare.
Ghiloseşte. Se spală pe faţă, pe corp, prea mult, frecîndu-se cu sopon.
Frunzărit. Iarbă saŭ fîn, mîncat puţin din el, rămas maĭ întreg.
Irosit. S'aŭ prăpădit lucrurĭ în zadar.
Istovit. S'a sfîrşit. Istovit de muncă; farmat; stoarse forţele de muncă.
Nu-mĭ dă ragaz. Nu mă maĭ rabdă, (mă tot chihăeşte) îmĭ tot cere într'una.
Jecuţĭ. Executorĭ. Jac pe norod: dărĭ nedrepte.
Bletogit. Veştejit, s'a muet.
Crîncedă. Carne nefriptă bine; cu sînge în doŭă.

Digitized by Google

Pirpilit. Nefript bine, necopt bine.
Crîncen om! Care comite fapte de îngrozește. „Să încrîncenă carnea pe mine“: mă cutremur cu frică de grozăvenia ce am văzut.
Rînced. Impuțit, stricat; aproape în putrefacție.
Anapapăda om! Indărăpnic și șiret.
Il apucă toate năpădăile. Cel nervos cînd se încîudează.
Tricolicĭ. Epitetu băeților micĭ obrasnicĭ.
Vintricel. Puntea de închiere a bazenuluĭ ce unește picĭoarele.
Vintrea. Desinteria.
M'am pospăit. Am mîncat puțin să alung foamea numa. M'am îmbracat așa ca un golan de frunte; cu puțină cheltuĭală.
Un pospăĭ de omăt. Puțin omăt; de numa a uns pămîntul.
Zatocinit. Pedepsit cu foamea.
Chisăliț̆it. Mîncare farmată la fert, fructe farmate în vasu unde-s puse.
Hlobanat. Zguduit, clătinat.
Se hițină. Se clătină încetișor.
Se dă huța. In scrînciobu copilăresc saŭ prins de o creangă se balansază în aer, înainte și înapoĭ.
Haĭdău. Argat boeresc la vite.
Hălăcĭugă. Amestecătură de oamenĭ mulțĭ, chĭaburĭ cu calicĭ la un loc.
Hrubă. Bortă pe sub pămînt, peșteră.
Tîrșitură. Copilandre obrasnice și nerușinate.
Tîrșĭ. Copăceĭ tinerĭ și crengoșĭ, care cresc la răritură.
Buhaș. Copăcel scurt dar crescut rotat, cu multe ramurĭ, din causă c'a fost tot ros de vite, — de departe pare a fi o tufă [maĭ mulțĭ copăceĭ la un loc].
Buhos. Cu păru capuluĭ sburlit; nepeptănat de multă vreme.
Chelfăneală. Bătae trasă cuĭva; maĭ mult cu tras de cap.
Hitcăit. Ocărît și alungat ca pe un cîne.
Părîndat. Cercați unul după altul, maĭ mulțĭ. Le-am părîndat pe toate vitele; le-am controlat pe toate deamăruntelu.
Am țîrciit oile (saŭ vacile). Am muls puținul lapte ce aveaŭ.
Hojma. Intr'una. Hojma trec pe aicĭ: tot întruna trec pe aicĭ.
Hojmalău. Om mare la trup și mintea-ĭ copilărească. De unde se zice: „Mă! eștĭ cogemete hojmalăŭ, ĭa-țĭ sama ce facĭ“.
Cobe. Găina cu pelea deasupra și vîrvu limbeĭ uscate, din causa seteĭ și tot fliscăe din gură; un fel de tusă a eĭ.
Un cobos. Om bolnăvicĭos, care tot tușește.

Digitized by Google

Işĭ bate gîamburu. Umblă numaĭ după ştrengăriĭ şi petreceriĭ.

Crancăĭ. Flecăĭ ce umblă chiuind, cîntînd, hîrjonindu-se (se înping, se trag, de rîd) pe uliţele satuluĭ.

Umblă creanga. Umblă cînd la unu, cînd la altu şi nu-şĭ cată de trebile luĭ.

Umblă lela. Umblă aşa fără nicĭ un capăt şi nu face nimic.

Umblă frunza frăsinelului. Umblă pe la haburĭ (petreceriĭ) nu cată de treabă.

O onanîe. O fiinţă scîrnavă [urîtă la fisic şi nedesvoltată].

Pricopsit. A păţit răŭ ceva.

Pripăşit. Un animal saŭ om străin, alipit pe lîngă cineva şi nu se dă dus.

Farfara. Nu ţine secretele ; divulgă.

Badraganie. O bolfă ; îmflătură pe corp.

Hăugaş. Mîncătura de apă pe urma caruluĭ la o vale. „S'a dat în hăugaşu luĭ“: s'a dat în obiceiul luĭ, deprinderea-ĭ.

Şĭ-a dat în pîrtie. S'a dat la treabă, s'a făcut om detreabă în urma uneĭ pedepse.

S'a deschis pîrtie. S'a deschis drumu prin troĭan saŭ un desiş de pădure.

Ş'a dat în teapă. Omul de maĭ sus ce înclină spre apucăturile răle a familieĭ din care se trage ; de unde şi zicătoarea „apa trage la matcă şi omul la tĭapă“.

Şĭ-a dat în petice. Omul ce un timp se poartă bine şi de la un timp ĭar începe cu purtărĭ răle.

L-a pus în cofă. Unul a răpus cu argumentele pe altul,

L-a pus la talpă. Unul a întrecut cu afacerile pe intrigantul săŭ, l-a răpus în lupta polilică.

Il am la taşcă. L-am prins cu ceva şi-l daŭ de gît cînd voĭ vrea.

L-am prins de nas. L-am mituit cu ceva, de numaĭ zice nimic.

I-am dat peste nas. L-am înfruntat pe cel obraznic.

A luat o naframă. A luat o ocară. „Aĭ capatat o naframă“? Aĭ capatat cinste dacă te-aĭ dus cu mincĭunĭ.

Şede într'o rîlă. Şede într'un cot.

Cărăcudă. Peşte mult şi mărunţel; într'o adunare, codaşiĭ societăţiĭ.

Tulit ; a tulit-o la fugă. A fugit răpede pe ascuns.—Tuleşte-o mă ! Fugĭ răpede, să nu te vadă.

Tulearcă. Căcĭulă mare şi veche. Ia-ţĭ tulearca de pe cap ! Ia-ţĭ căcĭula de pe cap.

Digitized by Google

A cotozit mămăliga. A mestecat-o rău, de-i cu boţuri prin ea. — Cotozală : mămăligă ră.

Tufleşte. Bagă mult cu deasila ; tufleşte în gură cît nu-i încape.

Infulică. Vita cu lăcomie cînd scapă la strînsură, îa în gură şumăege mari, de parcă se îneacă cu ele.

Pufăe. Suflă în foc să se aprindă.

Foltea. Mare în pîntece, nesăţios ; tot mînîncă adesa.

Fosăe. Respiră pe nas, mai cu samă cînd doarme cu gura închisă.

Fornăe. Respiră cu sgomot pe nas. Fornăe caii cînd se sperie de ceva. Fornăială : omul care vorbeşte pe nas.

Horăe. Respiră greŭ, cu sgomot pe gît (în laringe).

Inhapă. Ia cu lăcomie şi mînîncă, să nu-i apuce altu de dinainte ; zicătoarea „înhapă ca lupu".

Inhaţă. Smunceşte şi îa la dînsu ceva.

Măcue. Tae mărunţel ceva.

Dumică. Farmă în bucăţi mămăliga în lapte.

Făcăluit. Fasole făcăluite ; mestecate cu lingura pînă le-a farmat şi făcute ca un sos gros.

Aburcă. Ajută cuîva a rădica o greutate în spinare.

Tăbîrceşte. Singur se năcăjeşte de-şi rădică o greutate în spinare.

Icneşte. Un gemăt scurt scos de durere cînd a căzut răŭ cineva.

Hlizeşte. Rîde aşa nu din toată inima ; se mai zice hlizitură, celui ce tot rîde mai la toată nimica.

Nu te zăhăesc. Nu-ţi tot fac pretenţii.

Zahată şi pardosală. Tot cu acelaş înţeles ; dos la vite din ogrinji, gunoae, stuh,.. împrejurul tîrlei.

Rast. Pîntecele umflat în urma frigurilor.

Jordie. O nue de bătut băeţii obrasnici în casa părintească.

Înjărdăluit. S'a mai înjărdăluit, (s'a mai întrarmat) s'a mai îndreptat de slăbăciunea de boală.

Jbîrc. Carne vînoasă.

Jbîrcoteşte. Viţelul ce tot suge la vaca mulsă şi după ce i s'a gătit laptele din pulpă,

Se pune în poară cu el. Se pune cu vorba contra celui mai tare de cît el.

Nu te mădări. Face mofturi la mîncare, ori cînd îi poftit la cinste.

Motoşcă. Legătură în petică, de parale.

A făcut o posnă, o şotie, o isnoavă ; a făcut o greşală.

Labă. Picioru cîneluî, a ursuluî, a lupuluî, a miţeî. Se mai zice ca insultă pentru un om că are labe ca de urs. Şi cînd ameninţă

Digitized by Google

pe cineva cu palma: „Mă! cînd ţ'oĭ da o labă amuş, aĭ să asculţi ţincu pămîntuluĭ ş'aĭ să auzĭ cînĭĭ urlînd în cerŭ".

Strașnic; om strașnic de răŭ: hărţăgos peste măsură; se tot sfădeşte şi se bate cu toată lumea.

Strășnicie; maĭ cu samă vremeară de afară; ploae cu grindină şi tunete, de te ĭa groaza.

Bălţit. O funie întinsă saŭ o aţă, s'a lasat în jos de mijloc; s'a bălţit **natra** s'aŭ lasat în jos firele pe stativile de ţăsut şi trebuesc întinse maĭ învîrtind sulu.

Balţat. Vită cu părul alb peste mijloc şi încolo roşă, neagră porumbă saŭ plăvană. Un lucru se zice că-ĭ balţat, cînd de la un loc îĭ vrîstat cu dealtfel.

Vrîşte. Dungĭ de diferite culorĭ pe la lăicere. Vrîsta şi vîrsta se maĭ zice anilor ce numără omul în viaţă. Om de vrîstă; om de starea bărbăţieĭ între 30 şi 40 anĭ.

Gîrtan, femenin **gîrtancă.** Om robust şi gros în gît. Oamenilor de la munte cu osebire li se zice gîrtanĭ. Ceĭ de la şes îĭ strigă: „Măĭ gîrtane, mă!"

Culese de **S. Mihăilescu.**

COPILUL

(Obiceĭurĭ din comuna Ţăpu, judeţul Tecuciŭ).

Ingrijirea care se dă copiluluĭ, imediat după naştere şi pînă la 2-3 anĭ, este destul de mare. Primele îngrijirĭ date copiluluĭ sunt date de *moaşă*, cît mama stă lăuză, „cît stă pe pae", cum se zice, şi aceasta ţine ĭarna 3-15 zile, vara 3-7 zile. Copilul, în primele zile, este scăldat în apă călduţă, fără sopon, şi nu în leşie, de 3-4 orĭ pe zi şi înfăşat în scutece. *Scutecile* sînt din diferite pînzeturĭ de tîrg, maĭ ales; apoĭ cînd copilul s'a maĭ mărit, scutecile îĭ sînt de casă etc. Feşe, sînt nişte bete învechite, saŭ o aţă.

Se crede că în timpul cît e facerea, să nu intre copiiĭ orĭ oamenĭĭ bătrînĭ în casă, că se naşte copilul prea ruşinos şi aşa va fi. Mamele fac faşa foarte lungă, căcĭ zic că le trăesc copiiĭ.

Botezul se face după 3-15 zile. Dacă copilul e întăĭul născut, de ordinar cine a cununat pe părinţĭ, îl şi botează. După botez, saŭ chĭar la botez, naşul aduce scutice nouă copiluluĭ, ĭorgan, chitie şi bete pentru înfăşare, ĭar mama dă naşeĭ o bucată de pînză, primind şi ea de la naşa saŭ *nînaşa* băetuluĭ, cu care-ĭ cumătră, o

Digitized by Google

rochie şi altecele. Moaşeĭ, pentru serviciul făcut, i se dă de la 50 banĭ pînă la 2 leĭ, materie de o baschină, vr'un tulpan, vr'un bariz, vr'un caşmir, vr'o pestelcă, etc. Aceasta este moaşa, la care un copil ţine maĭ mult ca la naşa, nînaşa saŭ mama luĭ „pentru că ea l-a tăĭat buricul, cînd era numaĭ cît lingura". Copilul îĭ maĭ zice şi *moşîcă*.

La botez, tatăl copiluluĭ nu se duce de loc, după cum n'are absolut nicĭ un rol în toată orînduĭala naştereĭ. — Luĭ i se aruncă căcĭula pe garduriĭ, orĭ pe lemnele din faţa caseĭ, orĭ rădăcinĭ ca la orĭ şi care copil, frate cu noul născut.

Botezul se face la un ceas din noapte, saŭ maĭ tîrziŭ.

Adoua zi e cumătria. Mîncărĭ peste mîncărĭ, masa întinsă mare cu vin mult şi multă lume poftită. Bucatele-s ca la pomenĭ, ba maĭ mult, „că doar prăzmuesc în sănătatea celor viĭ. Se bea prea mult poate. O femee gureşă începe la sfîrşit să strîngă darea, 50 banĭ, etc., pe o farfurie. Gureşă trebue să fie, ca să poată stoarce pe mesenĭ. Ea recitează şi poesiĭ cu acest sens:

Daţĭ gologanul
să trăiţĭ la anul.

Ia maĭ dă şi dumneta
că cu atît n'ăĭ scăpăta.

M'a făcut mama pe prag
ca să zic lumiĭ de drag;
m'a făcut mama la uşă
să fiŭ Doamne jucăuşă;

Ĭa maĭ daţĭ
ca să jucaţĭ.

Pune colea cu noroc
pînă n'aţĭ porni la joc.

Cine dă Domnu să-ĭ dea
pune colea pe tabla
pune şi nu te uĭta.

Multe din aceste versurĭ sunt satirice şi adresate moaşeĭ-marĭ, cumetreĭ-marĭ, cumătruluĭ-mare, toţĭ *marĭ* ca să fie maĭ bine:

Pentru moaşă:
Frunză verde foĭ de nuc
valeo moaşă, mă usuc;
eştĭ frumoasă frumuşică
bucăţica parcă-ţĭ pică.

Moaşă mare, moaşă mare,
moaşa 'n cale îmĭ tot rasare,
ispiteşte şi mă 'ntreabă
de maĭ am cumva detreabă.

Moaşa răŭ s'a chefuit
şi frumos că s'a gătit
cu bariz şi cu tulpan
şi uncheşul cu suman
cum n'a maĭ purtat de un an.

Sare moaşa pe-un cosor
să-ţĭ trăĭască cel fecĭor,
şi se 'ncalecă pe cleşte
şi mînîncă borş de peşte.

Către naşu şi naşă:
Botezat ca botezat,
să te văd la cununat.

Digitized by Google

Ce te 'nalţĭ şi te măreştĭ
şi mi te tot fuduleştĭ,
fudulia-ĭ fudulie
pune frangu pe tipsie.

Să-ţĭ fie cu norocire
şi la altă împlinire,
să-ţĭ fie cu veselie
la botez şi cununie.

De treĭ anĭ n'am botezat
şi c'acu n'am maĭ mîncat.

Cumătră, cumătră hăĭ
ce ţi-s ochiĭ nătărăĭ,
că te vede cel barbat
şi-aĭ să daĭ de botezat.

Către cumătră-mică:
Măĭ, dar ce bucate
nesarate
nechiparate!

Frunză verde şi-o sulfină
eşĭ cumătro la lumină
uĭtă-te că-ĭ casa plină.

Cînd cheful s'a prins de-abinele, încep şi străiniĭ cu cîte una, legîndu-se cînd de cumetri, cînd de moaşă, cînd în general de femeĭ orĭ de barbaţĭ :

Uĭu! ĭu! şi tra la la
sărmana nevasta mea
s'o păzească Dumnezău
că-mĭ gîcisă gîndul meŭ.
Haĭ nevasto mergĭ la plug?
— Nu pociŭ boiĭ să-ĭ înjug.
Haĭ nevastă haĭ un pic.
— Nu pociŭ grapa s'o ridic;
măĭ barbate ĭa mă lasă
ca să staŭ treĭ zile acasă,
că ţĭ-oiŭ face şi ţĭ-oiŭ face
treabă să aĭbă cine-ţĭ face:
treĭ băeţĭ şi-o fată mare
să-ţĭ aducă de mîncare.

Cască-ţi ochiĭ înspre uşă
şede moaşa înspre uşă
frumuşică
mititică
îmbrăcată, ĭ-o păpuşă
dar păcat că stă la uşă.

Cînd aproape să-şĭ ea petrecerea sfîrşit, unul maĭ „purtat" ţine tuastul :

Să trăĭască,
să 'nfloreasică
să vă bucure
să vă scuture (?)
anĭ mulţĭ!
că aşa şi pe noĭ ne-a făcut
ne-a crescut
şi alţiĭ cu noĭ a băut
chef mare a făcut
şi poate s'a fi şi îmbătat
cum e de la Dumnezău lăsat;
ĭar noĭ
pînă de-apoĭ
să bem şi să chefuim
în sănătatea luĭ N. să ne veselim
dîndu-ĭ sănătate
şi bunătate.
Alţiĭ părinţiĭ să maĭ facă,
şi care a maĭ trăi să maĭ pecă viaţa-ĭ scurtă (treacă
şi grija-ĭ multă.

Baniĭ cari s'aŭ strîns de la botez, se ţin, fiindcă-ĭ norocul co-

Digitized by Google

pilului. Naşul şi naşa şi moaşa şi tatăl copilului îi pun ceva pe frunte şi se păstrează iarăşi. De ce? Fiindcă ceĭ „de la botez şi ceĭ de pe frunte se păstrează", şi atît.

Trece o săptămînă, două, un an, 10 anĭ, dar părinţiĭ copilului trebue să se îngrijască, de la o vreme, să ducă naşului colaciĭ, fiindcă aşa-ĭ obiceĭul „să-ĭ daĭ colaciĭ". Nimic maĭ simplu, de cît că într'o zi, mama copilului se duce cu o basma cu colacĭ la naşa fiului saŭ fiiceĭ sale şi: „cumătriţă dragă, n'aĭ avea banat că prea am întîrziat, bun nu prea s'a întîmplat şi ca puţin, dè, cum s'a aflat, după obiceiŭ ĭacă ţi-am adus colaciĭ luĭ N. (numele fiului)". Cumătra îĭ ĭa şi nu zice bodaproste, de oare ce totul e de datorie. Mare vorbă e în sat cînd o femee, trece aniĭ, şi nu duce colaciĭ cumetreĭ sale. Ş'apoĭ dacă ar fi numaĭ vorbă, dar chĭar şi finului îĭ merge răŭ, ba chĭar naşa nu primeşte pe fin să-ĭ sărute mîna. Puţină treabă, dar pentru puţin multă vorbă.

Copilului mititel nu i se rătează părul, necum să i se tunză pînă nu ĭ ĭa naşa din păr. Naş de aldoilea, se caută tot cel ce l-a botezat, ĭar cînd acesta a murit, orĭ nu-l poate primi, atuncĭ se caută alt naş. In orĭ ce caz, de omenie trebue să spuĭ naşului dintăĭ, dacă-şĭ lasă copilul, să-ĭ ĭa din păr finului alt om „străin", orĭ cînd are cineva poftă să ţĭ-o facă, trebue să te rogĭ de întîiul naş să-ţĭ dea voe. Dacă-ţĭ dă, atuncĭ — sănătate.

Luarea 'n păr saŭ *luarea din păr*, la noĭ se face aşa: se ĭa o lumînare de ceară galbănă şi i se scoate ceara de pe feştilă, se desparte în 5 şi fiecare parte se frămîntă în cîte un smoc de păr din frunte, de la ceafă, din tîmpla dreaptă, din cea stîngă, şi din creştet; apoĭ se tae cu foarfecele şi în creştet, naşul, dacă a fost tot cel dintăĭ, maĭ pune ceva; dacă-ĭ noŭ, pune grăsişor. Pentru copil acesta îĭ *naş*, ĭar pentru părinţiĭ e *cumătru*. Cu această ocazie, copilul primeşte o rochiţă, măsa o pelcuţă saŭ altă ceva; finul maĭ primeşte cîte un viţel, mînzat, vacă şi chĭar cîte o bucată de pămînt, etc.

După cîteva zile, mama duce al doilea rînd de colacĭ.

Unele „luărĭ în păr" sînt însoţite de cumetriĭ ca primul botez; altele şi cele maĭ multe nu.

Copilul poate fi tuns cu foarfecele, de acum. Părul se păstrează ca aducător de noroc.

Viaţa de leagăn. — Ar fi prea dulce viaţa de leagăn pentru un copil, cînd ar simţi-o. Părinţiĭ însă să bucură în locul lor; mamele în special.

Digitized by Google

Nu-i adevărat că copiii sunt *neglijaţi*, cum spun în gura mare unii Nu-i cum ar trebui să fie, şi lucrul e foarte natural. Mama, mai ales dacă-i tînără, e la casa ei, are prea multe de făcut. Cum să se îngrijească de copil? Îl spală, „îl scaldă" în fiecare seară şi atît. Nu e necurăţenia un motiv pentru cari mor copiii, ci timpul, arşiţa de pe cîmp unde-i lasat cît mama lucrează, frigul cît mama culege popuşoii, etc.

Babele — mama şi soacra — se îngrijesc de copii uneori. Ele-şi aduc aminte de feciorii lor cînd erau mici şi cu drag îngrijesc nepoţeii acum, cu fapta şi cu cuvîntul.

Copilul stă în leagăn, mama îl priveşte, i se umple inima de bucurie cînd vede trup din trupul ei; în imaginaţia ei îl vede crescut — scăpat din nevoe — cum zice, îl vede flăcău sau fată mare, pe ea se visează bătrînă, trăind pe lîngă feciorul sau fiica ei.

„Bărbatul?, zice ea, bărbatul să-i facă şi să-i dai de mîncare, încolo pace şi sănătate". E drept că femeia ţine mai puţin la bărbat de cît la copii, cu toate că ce-i mai rar e mai scump, se zice.

Mama-şi vede copilul, frumos, visător, mama cîntă de dragul ei, *cîntece de leagăn* sau *cîntece de legănare* cum se zice mai degrabă pe la noi.

Leagănul e o covată, sau e făcut într'adins pentru copil. Sara, torcînd sau cusînd, îşi leagănă copilul cu piciorul şi cîntă cînd barbatu-i dus în sat, cînd ceilalţi copii, staŭ, dacă-i are, mititei, dormind sub aşternutul de lînă, la un loc cu motanul. Mama singură cîntă de dragul lor, de dragul celui mititel!

Prin urmare, cîntecele de leagăn, se rostesc şi *cînd adorm* copilaşii, şi puţine cînd vrea *să se adoarmă*.

Mititelul, cînd îi este somn, se freacă la ochi cu minuţele lui pline, cască frumos şi vedem cum i se lasă pleoapele rotunde obosite: „Facă *nani*, puiule? îl întreabă mă-sa, cînd el nici ta-ta-ta-ţi nu poate zice", haĭ cu mama *nani-nani*, şi îl aşează în leagăn, orĭ dacă-i mai mărişor, în pat.

Ca să adoarmă, se cheamă somnul cu bisilabul: *liuliŭ*, şi la fiecare legănare se zice *liuliŭ-liuliŭ*, şi din cînd în cînd, liuliŭ-liuliŭ-liuliŭ-liuliŭ-puişor.

Consideraţia, care se dă leagănului e mare şi frumoasă, devine un lucru, dacă nu sfînt, dar foarte iubit pentru un copil, sau mai bine, bătrînii îl fac pe copil să şi-l ia drept un lucru iubit; deaceea văzut-am copii cari încep a plînge cînd îi sudue părinţii: „..... leagănul tău, porc de cine" sau: „..... legănarea ta, purcelule"; ei

Digitized by Google

plîng, poate mai tare de cît dacă ar fi plîns dacă l-ar fi suduit de mamă, de bunică, cum n'ar fi plîns de loc dacă l-ar fi suduit de un lucru sfînt.

Aceste cîntece de leagăn, nu-s prin urmare, cîntece pe care le cîntă fetele mari saŭ flăcăiĭ, pe care „le ştiŭ" şi le însoţesc de melodie. Dacă mama iubitoare cîntă la leagănul copilului său, cîntecul eĭ e pornit dintr'un sentiment puternic; gura e un mobil numaĭ, puţin controlată. E destul că *îndrugă* o melodie, puţin îĭ pasă inimeĭ, ce maĭ înşiră *cu vorbe*. Pentru aceasta, cîntecele de leagăn sînt scurte, nu se pot culege: sînt aprinse şi spontanee. Mama poate cînta 10 cîntece într'o singură noapte, închipuindu-şĭ că a cîntat 10, cînd în realitate n'a fost de cît unul şi acelaş, un şir de substantive şi calificative, diminutivate şi încolo melodia melancolică-optimistă, traganată, orientală. Cîntecele de leagăn sînt *propriŭ zise*, cînd ele se referă la copil, cînd îl alintă, îl face frumos, cheamă somnul, şi *cîntece de dor*, cu conţinut diferit. Adoua categorie nu ne interesează aicĭ. Atît numaĭ amintim că unul care le simte, le cunoaşte care se pot cînta şi la leagăn şi altele nu. Unele sînt unde o fată se laudă că-ĭ frumoasă; altele unde se spune că cutare flăcăŭ e frumos, o mică scenă de dragoste, o răpire, o mică imputare, etc. toate sînt de dor, *doine de leagăn*, cu subiect şi vorbe dulcĭ.

Se culeg foarte cu greŭ. Daŭ vr'o cîteva, care le-am putut aduna. Primele 4 sunt de la o femee care n'a avut nicĭ odată copiĭ, dar care le cîntă cînd leagănă pe vr'unul străin. Cîntecul al 7-lea cînd l-am isprăvit de scris, am rugat pe-o femee: — Maĭ spune-mĭ şi altul, ea îmĭ răspunse: „care? tot aista?!"

1. Nani, nani fiul mameĭ.
că mama te-a legăna
şi cu dor şi cu cîntare,
să creştĭ, puişor, maĭ mare.
Nani, nani, măĭculiţă
nani băeţel.

2. Măĭculiţă la fereastră
vine o pasere măeastră,
băeţel frumos,
şi tot zice din pruncie
cu versul eĭ cel duĭos.

3. Nani, nani, nani-na
puiŭ ca tine n'oiŭ afla,
pe cerul cu stelele
pe cîmpul cu florile,
ochişoriĭ mameĭ.

4. Nani, nani, puiul mameĭ
nani, nani, îngeraş
dragul mameĭ copilaş,
dormĭ că maĭca te păzeşte
şi la tine se gîndeşte,
ca pe-un puĭ de rîndunică
ş'un boboc de floricică
Puişorul meŭ, puiŭ.

5. Fugĭ de-aicea lupulcă
că-mĭ adoarme copchilă
liuliŭ, liuliŭ;

Digitized by Google

fugĭ de-aicea în pădure
că m'oiŭ face c'o săcure,
şi-oiŭ da de te-oiŭ dişăla
nani, puĭulea.

7. Nani, nani, nani, na
frumuşică-ĭ fata mea,
cu ochĭ negri, cu sprîncene,
şi cu somnul printre gene.
Nani, nani, cu mama
nu ştiŭ cuĭ îĭ samănă
supţirică,
frumuşică,
ocheşică,
hărnicică
şi frumoasă
şi mintoasă
lĭuliŭ, lĭuliŭ, lĭuliŭ, lĭuliŭ.

8 Are mama un odor,
şi l-am găsit prin molıor ;
şi maĭ are o floricică
şi-ĭ găsită pe vălicică,
nani, nani, puĭule !

9. Tacĭ, puĭcuţă, nu maĭ plînge
puĭule, puĭule,
că vine caŭ la uşă,
c'un uncheş şi c'o mătuşă ;
şi-s trimeşĭ de la împarat,
să ĭa cine nu-ĭ culcat.
Dormĭ măĭcuţă, dormĭ aşa
nani, nani, nă.
10. Nani nani somuişor,
haĭ şi-l prinde încetişor
şi-l adoarme, doarme dulce,
că puĭul vrea să se culce,
şi-l adoarme, doarme dus
că mama-l păzeşte sus ;
feclorelul, măĭculiţa,
mînca-l-ar măsa guriţa,
ochiĭ şi sprincenile
nani puĭule, nani.

11. Să creştĭ mare, mărişoară,
să mi te văd pe uliccloară
cu petre în polişoară,
să creştĭ mare şi frumoasă
şi la lume drăgălaşă ;
nani, privighitoarea mameĭ.

12. Nani, nani puĭule,
puişorule,
pentru tine cît amar,
cîtă jele cît amar !
pentru o faptă şi un cuvînt.
pling de tine pe pămînt.
Maĭca mi te-a descinta,
pe nebun l-oiŭ blăstăma :
parte n'aĭbă să te vază,
inimĭoara să nu-ĭ crează,
să goneascâ dorului (?)
valea ţintirimuluĭ !
nani, nani na.

13. Nani na şi nana na,
am o fată, fata mea,
harnicuţă, harnicea :
duce apă într'o cofiţă,
mînĭ a duce în coghiliţă :
mititică
hărnicică,
doarme în leagăn mititică,
şi se scoală şi munceşte,
ş'apoĭ ĭar se hodineşte.
Ş'apoĭ verde măr sălciŭ,
ca a mea fată nu ştiŭ,
nani, nani, mititico
nani, nani, banicico
nani, nani, cu mama !

Digitized by Google

14. Ca să adoarmă fetiţa ei, povestitoarea cînteculuĭ precedent, fiindcă eram acolo şi tot bonghea ochiĭ la mine, măsa mă întreabă :

— N'aĭ văzut fata mea ?

Eŭ m'am priceput.

— De, răspund, am văzut o ţigancă cu un sac şi avea o mulţime de băeţĭ ; poate acolo a fi.

— Heĭ, măĭ băbie, nu-s în sac, îmĭ răspunse fata prin gura măseĭ, ĭute-mă aicĭ, cŭ dorm lĭuliŭ, lĭuliŭ, măĭ bădiţă,

c'aduc apă într'o cofiţă,
mînĭ oiŭ duce în coghiliţă.
etc.

Cînd copilul se scoală, mama îĭ face toate uralele cuvenite. Unile îl ĭa de subţiorĭ şi-l ridică pînă în podele, zicînd :

Tîtaaa-mare
flăcăŭ (fată) mare.

Altele şi alţiĭ, maĭ barbarĭ, îl înalţă apucîndu-ĭ de cap. Un singur cîntec am auzit în această privinţă :

Are mama un flăcăŭ, să se laude cu el,
un flăcăŭ, un nătărăŭ, să aducă apă mînĭ
strigă fete la pîrăŭ, şi să bată căţăiĭ
frumos ca un bujorel şi să aducă lemne ;
mititel şi tinerel, hopa măĭ, bată l norocu să l bată.

Ca să vorbească copiiĭ, mamele tot le strigă : zi pa-pa, zi ta-ta, zi mama, şi mor de bucurie cînd aud un gli gli-i-i.

Altele îĭ gîdilă ca să rîdă macar [copilul] şi zic gîdilîndu-ĭ :

„gîd-gîd-gîd-gîd-gîdilicĭ
că eştĭ pînă la prichicĭ ;

ĭar copilul, orĭ rîde orĭ plînge. Mama îl ĭa în sus, îl strînge la pept şi-l sărută, cîntîndu-ĭ cîte ceva, ca un fel de aĭurcală, de beţie nebună :

Ş'apoĭ să nu mă mîndresc,
pe lume că maĭ trăesc !
Să meargă mama cu el la horă
şă-şĭ ĭa fata în casă, noră
puĭul mameĭ, puiŭ.

Vine timpul cînd copilul începe „să umble în brînci“. Deacum mama începe să prevadă viitorul copiluluĭ să : Dacă umblă în brînci de mic, va fi om mare, cu toate că cîte odată şi eĭ se înşală, bată-ĭ pîrdalnicul să-ĭ bată !

Din brînci încep să stea „popuşor“, „stă pop“ strigă mama :

Digitized by Google

Stai popușor — ori: Hop, hop, hopa
că-ți dă mama un oușor. — că ne vine popa.

Copilul stă pop! Mare minune! Și deacum începe să vină la mă-sa sprijinindu-se de părete. Dacă-i experimentat destul, apoi mama, mai ales cînd vine și cineva, îl apucă de mîni și îl ia la joc. Așa zice:

Hora-i mare
flăcăi n'are
c'au murit de gălbinare.

Mai iată două cîntece de felul celui de sus.

Băețelul mititel
joacă hora încetinel;
frunză verde baraboiu,
și înainte și înapoi.
Dă măiculiță, așa
dă cum te învață mama.

De jucat aș tot juca
n'am cu cine mă lua;
unu-mi doarme în covată
și hora-i tot nepurtată
tam ta ta...

sau, după primele două versuri, mai adaugă:

Dacă sunt cîteva fete
nici acuma nu-s deștepte.

ori după:

Hora-i mare
flăcăi n'are,
c'au murit de gălbănare.

se adauge:

Fetele care au rămas
șed cu tulpanul pe nas.

Tudor Pamfile.

ORAȚIUNE

Cinstiți socri mari,
nun și nună,
și toți care stați aici împreună,
vă poftesc să luați aminte,
la vr'o cîteva cuvinte:
Cînd Dumnezău cu cuvîntul,
creă cerul și pămîntul,
le dete podoabe mărețe,
cu destule frumusețe;
împodobi cerul cu soare
și cu stele lucitoare;
împodobi pămîntul cu vite,
cu feluri deosebite;
a văzduhului înălțime
cu sburătoare mulțime;
marea și apele toate,
cu pești făr de număr gloate.

Digitized by Google

Deci voind să se proslăvească,
firea-i cea dumnezăcească,
întinzînd pre sfînta sa mînă,
zidi pre Adam din ţărînă,
după a sa asemănare,
cu cuvîntul şi cu suflare.
Apoi văzînd că nu e bine
să fie omul singur de sine,
somn lin trimese întrînsul
şi adormind veni la dînsul,
şi dintr'a lui coastă,
zidi pe Eva strămoaşa noastră.
Cînd Adam ochii-şi deschise,
la ea privind zise :
aceasta s'o numim muere,
şi mi-o fi spre mîngîere
la trude şi ostenele,
căci e din oasele mele.
De aceea fiii acuma
lasă pe tată, pe mumă
şi doi cu doi se adună
ca să trăiască împreună ;
căci aşa Dumnezău voeşte
şi legea lui porunceşte.
cinstiţi socri mari, acuma,
ai acestor fii : tamă, mumă,
vă mai cer iarăşi să luaţi aminte,
la vr'o cîteva cuvinte.
Fiindcă după cum se ştie,
părinţii aŭ o mare datorie,
ca pe copiii lor să nască,
să-i crească pînă în vîrsa bărbă-
şi pînă la a lor mărime, (tească
sufăr necazuri mulţime.
Precum numai cu laptatul,
cu leagănul şi scăldatul,
zilele cu neticnitul,
nopţile cu nedormitul,
şi altele de supărare,
precum ştiţi fieştecare,

Apoi eşind din pruncie
şi întrînd în copilărie,
pe feciori îl ia tata,
rămîind la muma fata ;
deci tatăl pe fiul învaţă
cu sfaturi, cu povaţă,
ca cînd este mic la şcoală să-l ducă
şi carte să înveţe, carte bună,
pentru a lui folos să trăiască în (lume
cu mai mare nume ;
cum să se îmbărbăteze,
să muncească, să lucreze ;
cum să apuce uneltă :
barda, stredelul şi dalta,
şi cum una s'o începă
şi alta s'o priceapă.
Dar cu toate aceste
ca un copil mic ce este
macar ori cît să-l asculte
tot îl supără la multe.
Şi în acea vreme
îi da grozave blesteme.
Deci, precum pre fiul tata
aşa şi pre fată mama
că trăind cu ea împreună
şi vrînd să-i dea creştere bună,
o învaţă cum să toarcă şi să tac
pînza subţire şi groasă,
o învaţă rufele să spele şi să ţese
albe ca zapada să le facă,
o învaţă să facă de mîncare,
şi altele cîte casa are.
Apoi după datorie
o învaţă şi omenie,
cum în lume să trăiască,
pe bătrîni cum să-i cinstească
şi cum să aibă purtare
cu cei mic şi cu cei mare,
apoi o învaţă legea a crede
şi pe preot cum îl vede

Digitized by Google

să i se scoale înainte
ca unuĭ păstor părinte,
ce slujeşte cele sfinte,
fiindcă la botez, nuntă şi alte toate
fără dînsul nu se poate.
Omul în lume cît trăeşte,
multe lucruri mai greşeşte,
cu fapta şi cu cuvîntul,
şi-l suferă pămîntul,
nu se despică, nu crapă
ca să-l înece cu apă ;
soarele iar îĭ dă rază,
îl rabdă şi-l luminează
nu se porneşte să-l arză
şi de pre pămînt să-l pîrză,
căcĭ Dumnezău ca un tată,
cu mila nemăsurată
nu se porneşte pe dată
cum facem răŭ să ne bată,
ci are mare răbdare
şi se întoarce cu îndurare,
cînd cădem la pocăinţă
şi-l rugăm cu umilinţă.
Dar, însă ne zice nouă
de vreţĭ să vă cert vouă,
ertaţĭ pe greşitul vostru,
cum cetiţĭ la tatăl nostru.
Deaceea acuma dară,
aceştĭ fiĭ îngenunchiară,
şi smeriţĭ prin rugăciune,
vă cer astăzĭ ertăciune
ca uniĭ carc-i născuraţĭ
şi pînă în vîrsta-i crescuraţĭ.
Vă vor fi suparat poate,
neascultîndu-vă la toate,
saŭ că din prostie şi neminte
vor fi zis niscaĭva cuvinte.
şi în acea vreme
se daŭ grozave blesteme ;
de aceea prin urare
să daţĭ binecuvîntare,
precum şi Avram luĭ Isac la însu-
ĭ-a dat binecuvîntare. (rare
Deacea zic şi D-voastră
pentru ruga lor şi a noastră
prin urmare,
să daţĭ bine cuvîntare,
şi toţĭ cu dragoste fierbinte
ziceţĭ aceste cuvinte :
Dea-vă Domnul sănătate
şi zile îndelungate,
dea-vă stare şi avere,
isvor de lapte şi mîere,
dea-vă feciorĭ şi fete,
precum şi nouă ne dete,
şi chemaţĭ să-ĭ întărească
mila cea dumnezeească
să înverzească ca pelinul
şi să înflorească ca crinul,
şi în tot locul
să-ĭ fie de păr norocul,
şi în trai bun să se răsfeţe
pînă la adînci bătrineţe.

Aceste oraţiuni se spun Duminica în ziua nunţeĭ, în casa miresei, de către un nuntaş, căruia i se dă în schimb o basma cusută. In timpul cît se spun aceste oraţiuni, socrul, soacra şi rudele mirelui şi ale mireseĭ staŭ la masă ; iar mirele şi mireasa staŭ în genunchi, unul lîngă altul, cu genunchile pe o pernă.

(Spusă de Ion Stăncescu, din com. Humele, jud. Argeş).

Culeasă de **An. Marinescu.**

Digitized by Google

C Î N T E C E

558. Dragul mameĭ Velinaş
mititel şi rotofeĭ,
umblă mult după femeĭ.
Mult ţĭ-a spus mămuca ţie
să te leşĭ din curvărie.
Dimineaţa se scula,
pe ochĭ negri se spala,
în grajd la murg se băga,
şi şeaua ĭ-o aşeza,
şi pe el încăleca ;
şi măsa că-l învăţa :
— Dragu mamiĭ Velinaş,
nu întra în casă nechemat,
nu bea pahar neînchinat.
Da el cînd a ajuns în Tătăraşĭ,
două curve poarta-ĭ deschidea,
două în braţe mi-l strîngea,
două găinĭ îĭ tăĭa,
găinĭ fripte rumenite,
pe din nuntru otrăvite ;
şi la masă mi-l poftea.
El la masă nicĭ gîndea
şi la masă se punea ;
şi odată îmbuca,
şi într'un cot se rezema
de la inimă-mĭ ofta.
Curvele cînd îl vedea,
de subsuorĭ mi-l lua,
pe cal îl încăleca :
— Dute, ţapa, te-ar mînca,
că nu mĭ-aĭ făcut treaba.
El de departe striga :
— Deschide-mĭ mamă poarta
şi aşterne mămucă un pat
că curvele m'aŭ gatat.
Cînd era la mez de noapte
Velinaş trăgea de moarte ;
cînd era la cîntătorĭ
Velinaş varsa sudorĭ ;
cînd soarele răsărea
şepte clopote trăgea,
şepte surorĭ îl bocea.
Cîntă cucu la dumbravă,
Velinaş varsă otravă ;
cîntă cucu sus pe cruce
Velinaş la groapă-l duce.

(Auzit de la Toader Mihaĭ Buchiiă, de 60 anĭ, din Tătăruşĭ, jud. Succava).

559. Frunzuliţă ĭarbă neagră
puĭculiţa mea cea dragă,
că s'a mîniat din şagă
trece drumul, nicĭ mă întreabă.
Trece drumul maĭ la deal
şi oftează cu amar.
Puĭculiţă drept să-ţĭ spuĭ
că ca tine alta nu-ĭ :
faţa ta hîrtie albă,
ochiĭ tăĭ cerneală neagră.
Cînd mă uĭt puĭcă la tine
se rupe inima în mine ;
ochiĭ tăĭ ceĭ negrioĭ
cînd mă uĭt, mă ĭaŭ fioĭ.

(Auzit de la N. I. Sandu, de 30 anĭ, din Tătăruşĭ).

560. Cira, bade, Ciră
vinĭ înapoĭ, vinĭ,
vinĭ a te mărita
şi eŭ că te-oĭ da
după harap negru şi buzat
că el îĭ pudred de bogat.
Cira se ruga :
— Tătucuţă hăĭ

Digitized by Google

nu mă mărita
că m'oĭ îneca.
Strae ĭ-a făcut
mîndre mohorîte
ca pentru Cira gătite ;
papucĭ ĭ-a luat,
inel de aur ĭ-a dat.
Da Cira c'a lăsat
inelu pe masă
logodnicĭ în casă,
şi haĭna pe pat,
papucii în prag,
şi la fugă a plecat,
la Dunărea a apucat.
Da tată-său c'a strigat :
— Cira tatei, Ciră,
vină înapoĭ vină,
că tu ţĭ-aĭ uĭtat
scurteĭca pe pat,
papucii în prag,
inelul pe masă
logodnicĭ în casă.
Cira a răspuns :
— Eŭ nu ĭ-am uĭtat,
şi eŭ ĭ-am lasat
de negru harap ;
că de cît oĭ sta
cu el m'oĭ cununa,
maĭ bine m'oĭ îneca
să fiŭ hrană peştilor
şi hodină racilor.
Nicĭ cuvîntul nu-l sfîrşea
şi în Dunăre se svîrlea.

(Auzit de la Toader Buchilă).

561. Frunză verde şi-o alună,
păsărică, fa nebună,
ce maĭ cînţĭ noaptea pe lună !
Mie-mĭ vine ziua în gînd
boiĭ de la plug să-ĭ vînd
şi să-ĭ beaŭ cu mîndrele
pe la toate crîşmele.
Cu ferele plugului
fac potcoave murgului,
şi să încalec să mă duc ;
mîndrele se string şi plîng.
Cum n'or plînge, vaĭ de ele,
c'aŭ rămas multe şi grele:
cîte mîndre le-am avut
cînd le-aşĭ strînge aş face un tîrg,
cîte mîndre le-am lăsat,
cînd le-aşĭ strînge aş face un sat ;
da cîte le-oĭ maĭ avea
tot Dumnezăŭ le-a ţinea
şi eŭ cu ce-oĭ maĭ putea.
Legea ta, mă Oltule,
de ar creşte ĭarba prin tine,
ĭarbă în două cu dudăŭ
să pască şi murgul meŭ.
Murgul paşte şi rînchează,
puĭca plînge şi oftează :
de treĭ zile şi maĭ bine
umblă puĭca după mine
c'o turtuţă caldă în sîn
c'o cană plină de vin ;
vin în cană ĭ-a înflori,
turta în sîn a mucezi
pe mine nu m'a găsi.
Iară frunză ĭarbă grasă,
de cît cu uritu în casă
maĭ bine c'o boală în oasă.
De-ar fi maĭca sănătoasă
s'ar duce pe rîurele
şi ar strînge la buruene
şi m'ar lecui cu ele,
şi de boală c'aşĭ scapa,
dar de urît cît lumea.
De răul uritului

Digitized by Google

apucaĭ malul Prutuluĭ;
şi la Prut cînd am ajuns
tot din gură aşa am zis:
— Treceţi-mă, brudarĭ, Prutul
că în urmă vine uritul.
Trecuĭ Prutul jumatate,
valurĭ mă băteaŭ la spate,
cĭocoĭ mă întrebaŭ de carte.
Uritul de lastă parte
tot din gură aşa striga:
— Haĭda puĭule înapoĭ,
că noĭ avem plug cu boĭ
şi tîrlişoare cu oĭ.
— Mînca-l-ar boiĭ lupiĭ
şi oile galbaza
de cît mĭ-oĭ mînca viaţa.
cu tine, o mare toantă
ce se culcă neînchinată
şi mînîncă nespalată.
Bată-te crucea nanaş,
cu cine mă cununaş:
cu propeaua gardului,
şi cu toanta satului!
Of nănaşă, nănăşucă,
spune toantei să se ducă,
că as-noapte m'am culcat,
mult mă mĭer nu m'a mîncat,
dar de m'oĭ culca la noapte
mă mînîncă pe deoparte.
Mînă-o la vacĭ să le mulgă,
vacile apucă la fugă:
s'aŭ strîns vacile pogol,
c'aŭ gîndit că-l boala lor;
dar un gĭuncanaş ţintat
a luat portiţa în cap
şi-a fugit pîn ce-a crapat.

(Auzit de la Grigore a Aniţei din Tătăruşĭ).

Culese de **A. Vasiliu.**

562. Frunzuleana boalelor,
în ziua Joĭ-marilor,
în Vinerea ouălor,
în Sîmbăta paştelor,
o babă slabă şi înfocată
nouă ouă în poală lua,
şi pe vale apuca.
cu toţĭ care se întîlnea
cîte un oŭ în mînă da,
şi pe toţĭ îĭ întreba
de temniţa luĭ lencuţ,
unde-mĭ este Corbea închis,
că l-a închis de mic copil,
ş'acuma îĭ cu barba în sîn;
şi l-a închis fără mustaţă,
ş'acuma-l barba în braţă.
Barba l bate braţele,
musteţele-umerĭĭ,
genele-sprincenele.
La temniţă ajungea
şi din gură apoĭ plîngea,
şi din gură apoĭ striga:
— Corbeo, Corbeo muică Corbeo,
ce e de n'aĭ maĭ venit,
că vremea ta a venit,
vremea de căsătorit;
spune maĭchiĭ de eştĭ viŭ
spune maĭchiĭ ca să ştiŭ,
ĭar de nu să te jălesc
trupu să ţi-l pînzuesc.
— Nu sînt mort, să mă jăleştĭ,
dar nicĭ viŭ, ca să mă ştiĭ
numaĭ sufletu-mĭ ţiŭ,
că pe mine cînd m'a 'nchis
eram tot de şerpĭ cuprins:
şerpiĭ ca nojiţele,
năpîrcile ca furcile
broaştele ca ouăle;
ĭară de cînd m'a închis
staŭ tot de şerpĭ cuprins:

Digitized by Google

şerpiĭ staŭ ca buţile
năpîrcile ca pluţile,
broaştele cît ploaştele.
Mie maĭcă mĭ-a puĭat
în foaĭa căftălanuluĭ
în fundu pozînaruluĭ
o smeoaĭcă
de şerpoaĭcă ;
cînd se întinde
mă cuprinde,
cînd se sgîrceşte,
mă sfîrşeşte.
Maĭcă măĭculiţa mea
unde e mireasa mea ?
Mireasa-ĭ în Slatina
şi mĭ-o cheamă Carpina
otrăvită de Ţapa....
El a oftat :
— Că maĭ am două, treĭ zile,
nu ştiŭ astăzĭ orĭ e mîne
şi mĭ-aĭ auzi de nume.
Maĭcă, măĭculiţa mea,
du-te acas' la casa ta
să sapĭ în băligarĭ
în faţa soareluĭ,
în fereastra grajduluĭ,
că daĭ de gradiu roşuluĭ,
şi pe roşu să mi-l scoţĭ
înşelat şi înfrînat,
cum e bun de încălecat ;
să te ducĭ în bîlciŭ la Ionovăţ ;
vezĭ maĭcă c'ăĭ vedea
unu nalt şi îngalonat,
galbane strălucitoare,
şi pe tine te-o întreba
de ţi-ĭ roşu de vînzare,
să spuĭ : nu ţi-ĭ roşu de vînzare,
dar nicĭ nu e de schimbare,
şi-ĭ dăruit mărĭĭ sale
să scoţĭ pe Corbea din închisoare,
că l-a închis de mic copil
şi acuma-ĭ moşneag bătrîn.
Mamă-sa că-l asculta
şi acasă se ducea
şi pe roşu mi-l scotea
înşelat şi înfrînat
cum e bun de încălecat ;
cu el în bîlciŭ se ducea,
Ştefan Vodă că venea
şi din gură apoĭ zicea :
— Babă slabă şi înfocată
cu cuvîntul de ispravă
de ţi-ĭ roşu de vînzare
să-ţĭ daŭ galbenĭ şi parale,
orĭ ţi-ĭ babo de schimbare ?
De ţi-ĭ babo de schimbare
îţĭ daŭ babo pînă în treĭ,
îţĭ daŭ babo pînă în şepte,
îţĭ daŭ babo cît aĭ vrea
herghelia mea să fie a ta.
— Nu mi-ĭ roşu de schimbare,
ci-ĭ dăruit mărĭĭ tale
să scoţĭ pe corbea din închisoare;
că de cînd mi l-aţĭ închis
roşu luĭ mereŭ a plîns,
că l-aţĭ închis de mic copil
şi acuma îĭ moşneag bătrîn.
Ştefan Vodă auzea
şi pe roşu că mi-l lua
şi la palat se ducea,
baba de el se ţinea.
Ştefan Vodă îmĭ pleca,
şi în palat se ducea,
şepte gelaţĭ îmĭ gătea
la temniţă-ĭ ducea
şi pe Corbea mi-l scotea
şi la roşu mi-l ducea.
Corbea mi se întrista,
lăcrămile îl trecea,
barba i se resfira.

Digitized by Google

Ştefan Vodă apoĭ zicea :
— Corbeo, Corbeo, voĭnic
Corbeo
încalecă pe roşu tu
să-l văd şi eŭ umbletu.
Corbea pe el s'arunca
şi prin curte se primbla
şi din gură apoĭ zicea .
— Ştefan Vodă, dumneta,
dă-mĭ haĭnele dumitale
şi ghetele din picioare,
şi maĭ dă-mĭ şi sabia
să se înveţe roşu cu ea,
să înveţe cu sdrăncănitu
să mi se ducă ca vîntu.
De haĭne se desbrăca
de ghete se desculţa,
sabia o descingea ;
cu ghetele-l încalţa,
şi pe Corbea-l îmbraca
şi prin curte se plimba ;
la mumă-sa se ducea
mîna în susorĭ punea
şi pe cal o arunca.
pintenĭ roşuluĭ că da,
şi porţile le sărea
şi din gură apoĭ zicea :
— Ştefan Vodă, dumneta
acu rămîĭ sănătos
că la mînă bună ţĭ-am fost,
şi acu nu eştĭ harnicu meŭ.
Ştefan Vodă nu plîngea
şi din gură apoĭ zicea :
— Vedeţĭ copiĭ hoţ înferat
cum mă lăsară sărac
şi de haĭne desbrăcat.

536. Foae verde bobuluĭ
sus în creasta munteluĭ
unde-ĭ casa Marculuĭ
mîndră masă este întinsă,
de mîndri boerĭ cuprinsă.
Dar la masă cine sta ?
Era turcu Bolundu
şi cu Marcu haĭducu.
Şi bea şi se ospăta
de nimenĭ grijă n'avea,
din pistoale focurĭ da
şi eĭ toţĭ se înveselĭa,
şi cu oala vin că lua,
de cisme se desculţa,
şi bea Marcu cu carîmbu
şi turcu cu papucu.
Muma Marculuĭ zicea,
paharnicu-l învăţa
cu vin paharu-l umplea,
cu spirt îl amesteca
şi lu Marcu da de bea ;
şi Marcu se chefuĭa.
Iar Mărculeasa zicea :
— Turcule, Bolundule,
Marcu acu s'a chefuit.
Marcu de se chefuĭa
coate în masă rezema
mînile în fălcĭ îşĭ punea
şi pe masă cucăĭa.
Mărculeasa ĭar zicea,
cum zicea apoĭ pleca
în treĭ hodăĭ se pitula
şi amîndoĭ se sbegnĭa
şi prin paturĭ se trîntĭa,
şi pe urmă ea zicea :
Turcule bolundule
noĭ de cînd ne-am ĭubit
nicĭ un răŭ noĭ n'am făcut,
nicĭ un răŭ dar nicĭ păcat ;
acum desparte Marcu de cap,
paharnicu l-a îmbătat.
Turcu apoĭ o asculta
sabia o ascuţĭa.

Digitized by Google

Dar cînd eĭ se tăĭnuĭa
sluga Maculuĭ la uşă asculta.
Turcu sabia o scotea,
slujnica o auzea
de la uşă apoĭ fugea
şi la Marcu se ducea
cu picioru în uşă da
uşa în patru se făcea ;
palma biciŭ că o făcea
şi pe Marcu mi-l lovea ;
Marcu apoĭ polomotea
cu sabia în grindă da
pereţiĭ îĭ deslipea,
şi cînd se desmetecea
slujnica îĭ povestea.
El atuncĭ cum auzea,
de pistoale se înconjura
pe uşă afară eşea
în casă la eĭ intra
din pistoale slobozea
casa se cutremura,
sabia o ridica
şi capu turculuĭ tăĭa.
Turcu pe brîncĭ se ducea
şi la pămînt se închina.
Marcu se posomora
la mumă-sa se ducea
sabia că scotea
şi ţiţele le tăĭa.
Iar Mărculeasa zicea :
— Ce facĭ maĭcă Marcule,
nu tăĭa ţiţişoara,
maĭcă, care aĭ supt din ea.
Sabia că ridica
şi ţiţele le tăĭa
gaz pe ea că arunca
şi foc cu chibritu-l da,
în poĭană o scotea
şi se uĭta pînă ardea,
de nimenĭ frică n'avea.
El din sabie fluştĭura
din pistoale duruĭa.

563. Frunză verde de-o lălea
latá-l lată Dunărea
las-o la pîrdalnica,
că vine o şaĭcă pe ea ;
şaĭca este poleită
pe deasupra zugrăvită
dar în ea cine era ?
Un vînt mare abura
chica luĭ Gruĭa înfoĭa
şi turcu cînd îl vedea
de frica luĭ se îneca,
în Dunăre îmĭ sărea.
O turcoaĭcă că zicea :
turcilor daleilor
ce în Dunăre săriţĭ
şi în Dunăre vă înecaţĭ
nu vedeţĭ că-l gruĭa beat ?
Acu e bun de legat
cu cincĭ funiĭ de mătasă
şi cu opt de Braşov
să-l tăem carnea pînă la os.
La halaturĭ poruncea
în Dunăre le slobozea
şi pe Gruĭa mi-l prindea,
cu frînghiile-l lega,
cu cincĭ frînghiĭ de matasă
tăĭa carnea pînă la oase.
Chirăi ce chirăĭa
în dealu Spiri îl ducea.
Corbiĭ cînd îl auzea
la Gruĭa se scobora
şi Gruĭa îĭ vedea
lăcrămile îl trecea
şi către eĭ se plîngea
şi din gură apoĭ zicea :
— Corbeo, Corbea frate al meŭ
ĭa na tu inelul meŭ

Digitized by Google

să-l ducĭ la tatăl meŭ
să-l crăunĭ nouă anĭ
pînă el s'o supăra,
c'atîta viaţă voĭ avea ;
şi cînd el s'o supăra
ş'o întinde arcu să te ia
tu să-ĭ lepezĭ inelul jos.
El cînd îl va vedea,
lapădă ţoale domneştĭ
şi îmbracă călugăreştĭ,
îşĭ ia merinde de mîncare
şi desagĭ cu parale.
Corbu mi-l asculta
şi la Novac se ducea ;
corbu inelu lăsa.
Cînd Novac se supăra
cu arcu gata să-l ea,
el la inel se uĭta
şi inelu-l cunoştea,
şi în casă se băga,
lăpăda ţoale domneştĭ
şi îmbrăca călugăreştĭ ;
îşĭ lua merinde de mîncare
şi desagĭ cu parale,
în dealu Spiri se ducea
şi la turcĭ îmĭ striga :
— Turcilor daleilor
dacă vă e pruncu de vînzare,
să vi-l cîntăr în parale.
Eĭ răspundea :
— Nu ne e pruncu de vînzare
şi-ĭ capu de perzare.
Atuncĭ Novac dacă auzea
în cîmp înainte se ducea,
un briceag mic scotea
şi desagiĭ îĭ crăpa,
galbenĭ pe cîmp lăpăda ;
dar turciĭ cînd îl vedea
pe Gruĭa mi-l lăsa
pe Novac se năpustea.
Novac înapoĭ se întorcea
pe altă potecă da
si la Gruĭa se ducea
ş'un cuţit mare scotea
halaturile le tăĭa
şi pe Gruĭa îl slobozea,
şi din gură apoĭ zicea :
— Gruĭo, Gruĭo, fiul meŭ
bate tu marginile
că bat eŭ mijloacele
că le ştiŭ soroacele.
Bătu Novac pînă în prînz
îşĭ umplu ochiĭ de plins,
bătu şi pînă în amĭazĭ
şi-ĭ veni un răŭ năcaz,
şi bătu pînă la chindiĭ
şi omorĭ zece miĭ
milionu şi suta.
De rămas ce rămînea
îĭ putea de-ĭ număra.
Gloanţele le sprijinea
în tocu pantofuluĭ,
în tocu inelului,
acolo le sprijinea
şi îndărăt le întorcea.

(Spuse de Constantin Schintee, din com. Dăneştĭ, jud. Gorj).

Culese de **A. Şelaru.**

Digitized by Google

NOTE BIBLIOGRAFICE

Sim. Fl. Marian. — *Legendele Maicii Domnului.* Studiu folkloristic. — Ediţiunea Academiei romîne. — Bucureşti, Inst. de arte grafice Carol Göbl, 1904 [Preţul 4 lei]. Un volum în 8° de 344 p.— Părintele Marian, membru al Academiei romîne, cunoscutul şi neobositul folklorist, a dat la iveală o nouă lucrare de samă. Ar fi zădarnic să aducem laude acestei opere, ştiut fiind că părintele Marian are o competinţă deosebită în această materie. Singurul lucru ce s'ar putea zice despre această lucrare, ar fi că nu e un „studiŭ", în înţelesul propriŭ zis, ştiinţific al cuvîntului, ci o adunare sistematică a unui material determinat. In un număr de nouă paragrafe deosebite, se daŭ o sumă de variante a legendelor relative la Maica Domnului, legende culese, în mare parte, din Bucovina. Este lucru stabilit că a devenit foarte anevoioasă culegerea materialului de folklor în Romînia, unde acei cari sînt mai în măsură de a culege, adică învăţătorii, sînt luaţi de vîrtejul unor preocupări cari exclud dragostea de lucruri neaducătoare de procente, precum ar fi băncile populare şi alte instituţii similare; aceasta explică lipsa materialului din Romînia în lucrarea părintelui Marian. — Capitolele care compun această carte, sînt: **Naşterea Maicei Domnului; Maica D-lui în stare binecuvîntată; Maica D-lui şi Crăciun; Maica D-lui şi Trif-cel-nebun; Fuga Maicii D-lui la Egipt; Maica D-lui şi paingănul; Căutarea D-lui Isus Hristos; Adormirea Maicii D-lui; Maica D-lui scăparea oamenilor.**

Pericle Papahagi. — *Basme aromîne şi glosar.* Ediţiunea Academiei Romîne. — Bucureşti, 1905 (8 lei). — Un volum în 8° de XXVII şi 748 pagini. — D-l Papahagi se arată, şi în acest noŭ volum, unul din cei mai meritoşi folkloriştі, prin munca şi priceperea sa. Cele 139 de basme, cuprinse în acest volum, adunate cu atîta măestrie, te lasă în nedumerire, şi nu ştii ce să admiri mai mult: pe povestitorul, din inima căruia aŭ isvorît, saŭ pe culegătorul care le-a rînduit. Ori cum ar fi, însă, basmele acestea te fac să pătrunzi în adîncul firei unui popor pe care-l cunoaştem aşa de puţin, dar pe care-l iubim mai mult, cu cît cărturarii lui ni descopăr tainele cugetării şi a simţirii unor fraţi aşa de îndepărtaţi de noi. — Trebue să mulţumim Academiei Romîne, care înlesneşte cercetătorilor folkloruluĭ aromînesc publicarea unui material aşa de important, cules încă pe cînd se mai poate culege, căci încă în curîndă vreme „neagra străinătate" va întuneca şi va stinge traiul original al aromînilor,

Digitized by Google

cu cîntecele şi basmele lor. — La finele volumului, pe 328 pagini, este un glosar, cu ajutorul căruia poţi pricepe textul basmelor, fără să mai fi fost nevoie de o traducere a lor. Acest glosar, însă, nu e o simplă înşirare a cuvintelor, cu traducerea lor obişnuită ; fiecare cuvînt te trimete la locul din text, unde se găseşte cuvîntul, reproducîndu-se şi traducîndu-se liber expresiunile particulare ale graiului aromînesc, iar unde a fost cu putinţă, s'a tradus graiul metaforic cu expresiunea analogă din limba romînă literară. Prin aceasta, glosarul D-lui Papahagi capătă o importanţă deosebită. — In fine această lucrare e una din lucrările ştiinţifice, menită să aducă mult folos folclorului în general.

CĂRŢI PRIMITE

Domnia lui Ştefan-cel-mare şi a lui Ştefan-Tomşa, de **Vartolomeiu Mazereau**. — Succava, Societatea tipografică bucovineană în Cernăuţi, 1904. — Broşură de 59 pagini, editată de părintele **Sim. Fl. Marian**.

Ciru Oeconomu. — Capul lui Mihaĭ-Viteazul. — Bucureşti, Editura „Librăriei şcoalelor", C. Sfetea, 1904. — O broşură de 30 pag.

Dr. Radu Chernbach. — Dare de seamă asupra serviciului medical din Huşi, pe anii 1903 şi 1904. — Bucureşti, Tipografia ziarului „Cronica", 1905. — Broşură de 28 pap.

Xenophon C. Gheorghiu. — **Praecepta insigniora litteraria ad usum studiosae juventutis in ordinem practicum composita.**— Iassiis ex typographia H. Goldneri et filiorum. **MDCCCCIV.**

Digitized by Google

TABLA DE MATERII

VOL. IX.

Cîntece, culese de :
C. P. Canavea, pag. 93.
M. Lupescu, 59, 93.
A. Şelaru, 91, 170.
A. Vasiliu, 88, 168.

Colinde, culese de **St. St. Tuţescu**, 83.

Descîntece :
De pus cuţitul [Gh. Rudeanu], 29.
De luat cuţitul (Gh. Rudeanu), 29.
De ursită, De soare sec [Gh. Rudeanu], 30.

Diverse :
Frămîntări de limbă (A Şelaru), 31,
Portul din Ţăpu (T. Pamfile), 33.
Folklorul şi justiţia (A. Gorovei), 47.
Credinţi populare în cărţi bisericeşti (Gh. T. Kirileanu), 81.
Satirele satelor (P. Gheorgheasa), 137.
Cînepa şi lucrul ei [T. Pamfile], 139.
Zicători şi cuvinte (S. Mihăilescu), 145,

Note bibliografice, 32, 175.

Poveşti :
Finul lui D-zeu (A. Vasiliu), 17.
Norocul [C. Teodorescu], 49.
Povestea cismarului [P. Dobrogeoi], 65.
Găina cu norocul (P. Dobrogeoi), 113.
Prepeleac fiul căţelei (T. Pamfile), 121.

Digitized by Google

Snoave :

Căsătoria vulpeĭ cu motanul [C. P. Canavea], 24.
Briciul luĭ Vodă (A. Vasiliu), 26.
Purecarul popeĭ (C. P. Canavea), 56.
Ceĭ treĭ surzĭ [C. P. Canavea], 57.
Picală şi popa (C. P. Canavea), 57.
Departe de gard (C. P. Canavea), 58.

Tradiţiĭ şi legende :

Cum s'a făcut pupăza (N. Baţaria), 1.
Dragobetele (G. Rigo), 5.
Partea şi norocul (L. Mrejeriu), 27.
Corabia luĭ Noe (R. Marinescu), 27.
De ce n'are năpîrca coadă (H. Ţapu), 28.
Păpăruda (A. Şelaru), 28.
Un joc de copiĭ (Gr. Goilav), 46.
Intovărăşirĭ [S. Mihăilescu], 76.
Leacurĭ băbeştĭ [Gh. Rudcanu], 124.
Copilul (T. Pamfile), 157.
Orăţiune (An. Marinescu), 165.

Digitized by Google

Șezătoarea

REVISTA DE FOLKLOR

Volumul X

Editor: ARTUR GOROVEI

FOLTICENI

TIPOGRAFIA „GUTENBERG„ I. BENDIT

1908

Digitized by Google

HARVARD COLLEGE
NOV 2 1912
LIBRARY.
J. A. Lowell fund

Digitized by Google

26227.2

Șezătoarea

Editor: ARTUR GOROVEI

Volumul X

FOLTICENI

TIPOGRAFIA „GUTENBERG" I. BENDIT

1908

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

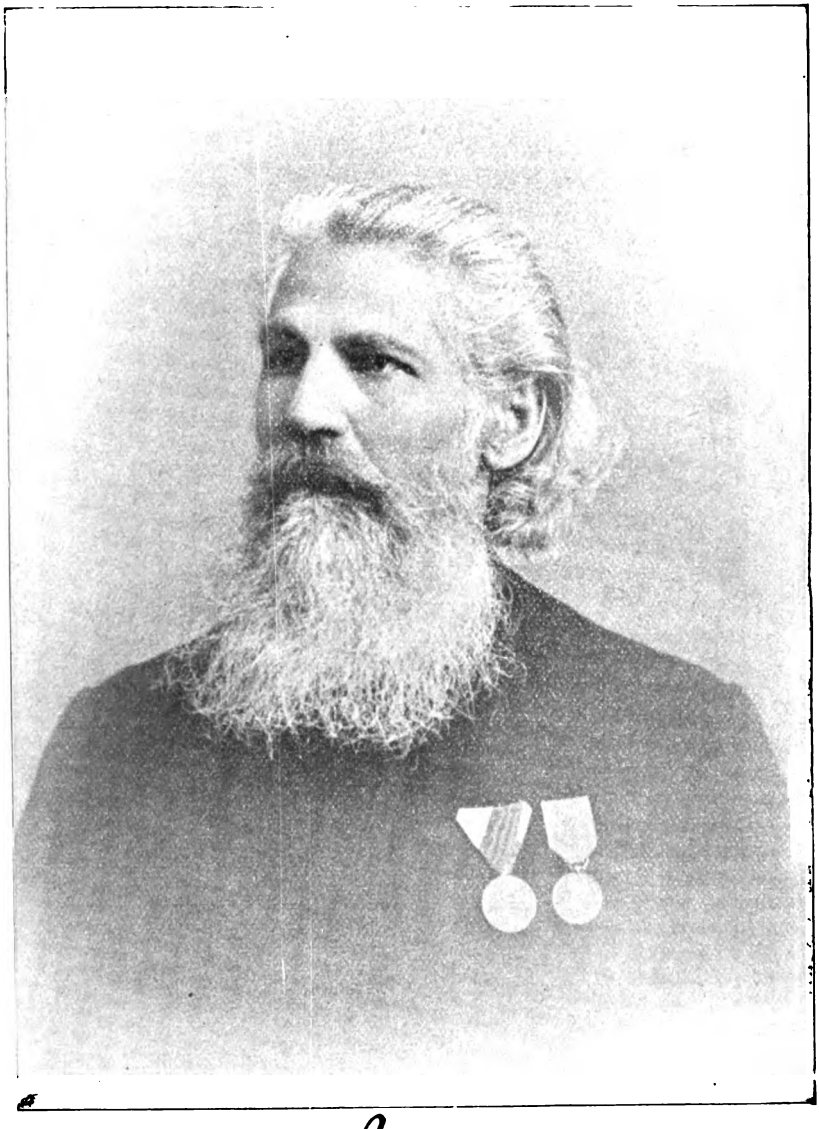

Digitized by Google

ŞEZATOAREA

Vol. X, No. 1 – 2 **Octomb. 1907.**

In timp de doi ani şi jumătate, *Şezătoarea*, nu a mai a părut. Pricina nu este alta, de cît lipsa de mijloace băneşti.

Cu prea puţinele abonamente ale abonaţilor cari plătesc, încă de mult revista noastră ar fi trebuit să înceteze, dacă în 1903, D-l Spiru Haret, fiind ministru al Invăţămîntului, nu ar fi subscris, din partea Casei Şcoalelor, un număr de abonamente pentru şcoale săteşti.

In 1905, fiind ministru al Invăţămîntului Dl. M. Vlădescu, s'a tăiat subvenţia.

In 1906, cu toate stăruinţele puse, pe lîngă Dl. ministru Vlădescu, de către persoane pe care, de obiceiu, un ministru nu le refuză, Casa Şcoalelor nu a reînscris *Şezătoarea* pe lista revistelor abonate.

In 1907, Dl Haret, fiind iarăşi Ministru al Invăţămîntului, găsind că revista aceasta merită să trăiască, i-a dat din nou viaţă, subscriind iarăşi un număr de abonamente pentru şcoalele săteşti.

Colaboratorii *Şezătoarei* aduc, D-lui Spiru Haret, prinosul lor de recunoştinţă.

Digitized by Google

Neamul nostru romînesc a fost greu încercat în cursul anului acestuia. România și Bucovina, plîng pe doi dintre fiii lor cei mai distinși, pe cari moartea neîndurată i-a rîpit de pe pămînt: **B. P. Hasdeu** și **S. Fl. Marian.**

Și unul și altul au lăsat opere neperitoare; amîndoi au lucrat cu spor în ogorul folklorului romînesc. Hasdeŭ, în **Cuvinte din bătrâni** și în **Etymologicum magnum** a arătat cum trebue îndrumate studiile așa de complicate în materie de folklor. Marian, în multele lui volume, a dat dovada unei priceperi neobișnuite și a unei munci necunoscută printre întelectualii noștri. Fiecare volum, dar ce zic eu, fiecare pagină scrisă de Marian, este rezultatul unei munci îndărătnice de ani întregi, este piatra unui monument care înalță sus gloria neamului nostru.

Hasdeu, om de geniu, s'a avîntat în toate manifestările minței omenești; Marian, om de știință, s'a specializat în una singură, și a lucrat așa de mult, și așa de bine, încît opera lui va rămînea pe vecie neștirbită, și cu drept cuvînt poate fi numit: părintele folklorului romînesc.

Digitized by Google

Simeon Fl. Marian

Unul dintre cei mai harnici muncitori intelectuali ai Romînilor, cel mai priceput folklorist, şi un bun Romîn — Simeon Fl. Marian — s'a dus dintre noi.

Numai cine l-a cunoscut mai de aproape, ştie ce am perdut, şi numai cine s'a ocupat temeinic cu studii de folklor, ştie valoarea lucrărilor lui.

Cine se poate lipsi, în orice lucrare, de operile părintelui Marian, care vor rămînea monumente veşnice spre lauda neamului nostru ? Şi cine ar putea spune care din studiile lui este mai documentat !

Ornitologia poporană romînă (2 vol.) ; *Descîntece poporane romîne; Nunta la romîni ; Naşterea la romîni* ; *Inmormîntarea la romîni ; Vrăji, farmece şi desfaceri ; Serbătorile la romîni* (3 vol.); *Insectele în limba, credinţele şi obiceiurite romînilor* ; *Legendele Maicii Domnului* — toate aceste, fără a mai vorbi şi de alte lucrări, tot atît de preţioase, dau dreptul ori şi cui să-l numiască, pe părintele Marian, părintele folklorului romînesc.

Rezervîndu-ne de a scrie un studiu amănunţit asupra operei marelui nostru folklorist, reproducem, mai la vale, scrisoarea fiului său, dl. Liviu Marian, profesor în Suceava, în care se vorbeşte despre lucrările inedite rămase de la ilustrul său părinte.

Iubite Domnule Gorovei,

După un restimp îndelungat, poate prea îndelungat pentru cei ce se ocupă cu folklorul, D-ta trezeşti la nouă viaţă frumoasa şi senina *Şezătoare* a ţăranului nostru, tocmai acum, cînd în ţipătul jalnic al cucoarelor se opresc scîrţîind în bătătura caselor săteşti, cele din urmă care cu pîne.

Şi-ai venit din Buneştii Moldovii la Suceava Bucovinei, pentru ca să chemi la această frumoasă serbare şi pe fiul bunului D-tale prieten mort. Imi întorc gîndul pustiu în trecut şi îl văd pe tata răsfoind prin cele nouă volume ale *Şezătorii.* Cît nu s'a folosit *El* de bogăţia cuprinsă în cele nouă volu-

Digitized by Google

me hitioane! Cît n'a preţuit munca şi îndărătnicia, cu care ai ştiut să dai viaţă, prin doisprezece ani, singurei reviste romîneşti de folklor!

Azi, cînd reînvierea *Şezătorii* l-ar bucura aşa de mult, *El* nu poate veni la serbare. In schimb însă vă trimit chipul *său*, pentru ca să-l aibă lîngă sine acea mulţime harnică şi modestă de învăţători, răsleţiţi prin cătunele Moldovii, cari prin munca lor depusă în coloanele *Şezătorii*, i-au înlesnit săvîrşirea acelor opuri de folklor, cari vor rămîne cel mai trainic monument al frumoaselor însuşiri sufleteşti ale poporului romîn.

Ai dorit ca să răsune în adunarea veselă a celor vii şi glasul *Lui*! Iţi împlinesc cu plăcere dorinţa, trimiţîndu-ţi un capitol inedit din opera sa *Botanica poporului romîn*.

Anii trei din urmă ai vieţei sale au fost închinaţi săvîrşirii acestui op monumental, pentru care adunase materialuri bogate, întreaga viaţă. Dacă n'ar fi fost ocupat zilnic şi cu alte lucrări, ne-literare, dacă boala nu l-ar fi ţintuit 11 săptămîni lungi în pat, astăzi *Botanica*, la care i-ai dat şi d-ta sprijin însemnat, ai avea-o subt ochi. Şi ar fi plină de „ierburi" masa D-tale de scris, căci bogatul material poate umplea uşor vre-o opt volume. Pentru că te va interesa atît pe D-ta, cît şi pe cetitorii D-tale, îţi comunic că *Botanica* e aproape gata. Articolele a lor 6 volume sînt isprăvite şi ordinate chiar. Restul, 2-3 volume, cuprinde materialurile adunate şi în parte prelucrate. Ici colo trimite încă vre-o ţidulă răsleaţă la cutare op, revistă sau ziar, pe care sau nu l-a putut avea şi folosi în timpul lucrului, sau nu a avut timp.

Opera aceasta, desigur cea mai importantă şi voluminoasă din cîte a scris, va apărea atunci, cînd îmi vor îngădui nevoile şi vremea să o desăvîrşesc şi cînd se va afla cine să o tipăriască aşa cum şi-a dorit-o: cu ilustraţiuni.

Şi de oare ce am început să vorbesc de scrierele sale inedite, voesc să vorbesc de *toate*. N'am făcut aceasta în schiţa biografică, ce am publicat în revista noastră din Suceava „*Junimea literară*"*) din două motive. Mai întăi durerea morţii sale recente. Vei înţelege desigur, iubite domnule Gorovei, ce înseamnă a privi cu ochi înlăcrimaţi, a atinge cu mîna tremurătoare lu-

*) Nr. 6-7 din anul IV (1907), număr închinat memoriei defunctului, care se vinde cu un leu bucata. N. R.

Digitized by Google

crul, care aminteşte pe mortul tău cel mai scump. Şi aci nu e vorba de o haină, un creion, un orologiu ca ori-care altul, pe care l-a întrebuinţat numai întîmplător, care nu făcea parte din *sufletul şi inima* Sa! E vorba de atîtea şi atîtea file acoperite cu slove ceţe, cari au fost dictate de *mintea Sa*, au fost scrise cu *mîna Sa*, au încremenit pentru veci pe hîrtia albă sub privirea blîndă şi plină de viaţă a *ochiului Său* gînditor!.

Apoi nici nu s'a vorbit după cum cred că se cuvenia despre cel mai mare folklorist romîn, încît să mă fi simţit dator a arăta îndată că opera sa e mai mare de cum s'ar crede. Ce-ar interesa opera postumă a unui om, ale cărui scrieri, fiind el în viaţă, au fost aşa puţin urmărite şi cetite de public? Ce-ar interesa revistele noastre de ceia ce n'a publicat, cînd cunosc aşa puţin ce a publicat? Şi apoi, o spun sincer şi fără gînd rău, m'au atins dureros cuvintele unui mare bărbat al neamului nostru, care din depărtare *„nu vede“* printre tinerii „destoinici şi ambiţioşi“ şi cei „ambiţioşi şi nedestoinici,“ ai Bucovinei pe cel, *care ar putea lua moştenirea liniştitului lucrător, pentru cunoaşterea poporului nostru*, care a fost neuitatul meu părinte. E crud, cînd cineva îţi arată—chiar fără de ori-care intenţiune rea,—micimea ta în faţa chipului uriaş al părintelui tău! Scriitorii nu fac parte din acele familii domneşti, în care după moartea tatălui legea asigură dreptul de moştenire unui fiiu al său. Ba, s'a întîmplat—ironie amară a sorţii!—ca tocmai urmaşii oamenilor celor mai mari să rămînă pe veci înecaţi în umbra uriaşă a părinţilor lor.

Şi pentru cei puţini din jurul meu, *cari văd pe urmaşul lui Simion Fl. Marian*, cum e stimata doamnă *Elena Niculiţă Voronca*, destoinica folkloristă bucovineană, şi pentru cei ce nu-l văd—pentru toţi acestia voiu *încerca* să mă arăt ca urmaşul tatălui meu.

Moştenirea e frumoasă, dar povara ei greu de purtat şi aş fi dorit mai bine să nu trebuesc nici cînd s'o iau asupră-mi.

Nădăjduesc însă să pot duce la bun sfîrşit opera rămasă nedesăvîrşită, avînd ajutorul tuturor acelora cari au sprijinit pe părintele meu.

Cu ajutorul lor va vedea lumina tiparului *Botanica*, de care am amintit mai sus. Apoi *Mitologia poporului romîn*, pentru care adunase încă din fragedă tinereţă materialuri, pe cari

Digitized by Google

le-a publicat în parte[1]). In două volume stau adunate materialurile, cari să închee şirul *Sărbătorilor* romîneşti, tipărite în cele trei volume editate de Academie (Cîrnilegile, Păresimile, Cincizecimea). La 1892, cînd publica „*Naşterea la romîni*“ (după ce publicase „*Nunta*“ şi „*Inmormîntarea*“) promitea în prefaţă, ca complectare la aceste trei volume, „*cari înferică viaţa Romînului de la naştere pînă la moarte,*“ încă un al patrulea volum: „*Juneţa la romîni*“. Materialul e adunat într'un volum considerabil şi aşteaptă numai a fi ordonat şi prelucrat.

Descrierea naturei, în care îşi duce ţăranul romîn traiul său de plugar, săvîrşind munca sa grea şi cinstită, încunjurat de *paseri, flori şi gîze*[2]), se va complecta printr'un al patrulea volum, închinat tovarăşilor săi buni de muncă şi cîştig: „*Animalele sugătoare*“.

Am vorbit de manuscriptele *menite* a forma volume de studii separate, cari să complecteze pe cele publicate deja, materialuri în parte prelucrate şi ordonate, în parte adunate numai sub un titlu ce trebuia să-l poarte la publicarea lor.

Dar toate aceste nu fac nici jumătate din materialurile bogate de literatură populară, ca: *doine, balade, hore, strigături, satire, cîntece de veselie, cimilituri, colinde, descîntece, poveşti*, la un loc peste 15 volume mai mari şi mai mici.

Dar în această Bucovină, uitată de Dumnezeŭ, unde ştiinţa romînă e încă în faşe, el a fost silit adese să lase la o parte ocupaţiunea sa favorită. Din mai multe volume deja tipărite se vede că dădea serioasă atenţiune studiului istoriei. Trecutul romînesc al Bucovinei, dacă nu l-a putut sili la studii istorice mai întinse şi aprofundate, în schimb l-a îndemnat să scape de peire multe amintiri şi lucruri de preţ din trecutul neamului.

In manuscriptele sale se păstrează diferite notiţe istorice, geografice şi etnografice privitoare la poporul romînesc din Bucovina, isvoare pentru istoria bisericelor din Suceava, copii (în scris şi fotografie) de pe inscripţiuni şi monumente istorice, diferite acte, documente şi cărţi bisericeşti vechi şi în sfîrşit o monografie complectă a *bisericei „Mirăuţilor“* din Suceava.

---

1) In revistele: *«Junimea literară»*, *Familia*, *Viaţa literară şi Viaţa românească* au fost publicate aproape 15 articole despre diferite figuri mitologice romîne. N. A.

2) E vorba de *Ornitologia poporană* (tipărită în 2 volume şi premiată de Academie), de *Botanica* (în manuscris) şi de *Insectele*, tipărite în 1903. N. R.

Digitized by Google

Aceasta este, pe scurt, opera postumă a părintelui meu, operă deopotrivă de mare şi importantă ca cea tipărită pînă acum, pentru a cărei scoatere la lumină i-ar fi trebuit *„încă o viaţă întreagă“*, cum spunea multora, arătînd saltarele pline de manuscripte, ce aşteptau *„numai“* a fi scoase la lumină, colbăite şi prelucrate, după ce lucrul cel cu adevărat mai greu, culegerea, era gata.

Dar pentru acest simplu *„numai“* nu i-au ajuns timpul său disponibil, care era închinat încă şi muncei culturale din ţara sa!

Şi acum iată—mă pe mine, *cealaltă* „viaţă întreagă“ a *sa*, înaintea mesii văduvite! Şi mă înfioară gîndul, că într'o zi voi trebui să mă aşez pe scaunul *său*, la masa *sa*, să iau în mînă condeiul *său*, şi să încep a toarce cu aceeaş linişte, seninătate şi sîrguinţă rară, firul povestei sufletului poporului nostru, fir duios şi plin de vrajă, pe care l-a curmat soarta nemiloasă cu mîna ei de fier nesimţitor.

Prin *„Şezătoarea“* D-tale, iubite Domnule Gorovei, pentru a cărei reînviere meriţi toată lauda şi sprijinul, vei face cunoscute aceste şire cetitorilor D tale, căci către aceşti puţini se îndreaptă. De la ei şi de la D-ta aştept, ca şi neuitatul meu părinte, sprijin şi îndemn, ca să pot desăvîrşi o operă, care numai cinste ne poate face nouă Romînilor.

LIVIU FL. MARIAN

Suceava, în Octombrie 1907.

Digitized by Google

IARBA FIARELOR *)

(Drosera rotundiflora L)

Iarba fiarelor, numită în Transilvania şi *iarba fierelor*, *Roua ceriului*, şi *Rocă*, [1]) iară în Banat: *Iarba fiarelor* şi *Iarba sîngiurilor*, [2]) este o plantă mică, care creşte mai cu samă prin livezile cele mlăştinoase de la munte şi care înfloreşte în cursul lunei lui Iulie şi August. Ea are floricele mici şi albe în forma unei steluţe şi frunze rotunde, asemenea unui bănuţ, cari sînt acoperite cu nişte perişori roşietici şi cari slobod un fel de suc cleios, ce rămîne apoi pe marginea lor ca o picătură lucitoare de rouă.

Romînii din *Banat* cred şi spun că planta aceasta este la rădăcină, la trupină şi la ramuri toată deschis-roşie şi că ar creşte foarte rar numai la crestele munţilor şi că ea ar înflori numai pe la *Sînziene*, cînd, după credinţa lor, e miezul verii, dar şi atunci numai pe la miezul nopţii şi numai pe vre-o cîte va minute. Iar cînd înfloreşte, se luminează, ca ziua de soare, toate locurile de prin împrejurimea ei. Deci atunci, văzînd-o şi cunoscînd-o, te poţi duce la dînsa s'o iei.

Alţi Romîni, tot din *Banat*, cred şi spun că planta aceasta se cunoaşte şi se vede acolo, unde creşte ea, numai dimineaţa pe rouă, cînd te pleci şi cauţi peste ierburi, căci atunci are ea pe sine nişte mărgeluţe roşii sclipitoare, cari sînt ca sîngele, făcute din rouă, de oare ce ea se crede a fi *iarba sîngiurilor*.

Cînd o afli astfel, trebue să te apropii de dînsa pe furiş cu o nuia de *alun*, de un stînjen de lungă, şi dacă vrei s'o ai, să-i tai vîrful cu nuiaua, căci astfel, tăindu-i-se vîrful, nu mai poate fugi şi peri dinaintea omului, ce voeşte s'o iee.

Romînii din unele părţi ale *Transilvaniei*, precum bunăoară cei din Teiuş şi Şaldorf (Tîrgu-mare), cred şi spun că iarba

---

* Din opera inedită «*Botanica poporului romîn*», din care s'au publicat pînă acum următoarele articole: *Pipigioiul* (în «*Noua revistă română*», *1901*): *Viorica*, *Brebenelul*, *Agrişul Untişorul*, *Palma voinicului*, *Scînteuţa* (toate în «*Junimea literară*, *1904-1907*); *Păducelul* (în «*Viaţa romînească*», *1906*) şi *Floarea Paştelui* (în «*Viaţa literară*», *1906*).

1) Z. Panţu: *Plantele* p. 241

2) Sim. Mangiuca: *De însemnătatea bot. rom.*, publ. în *Familia*, an X. p. 526
S. Mangiuca: op. cit. p. 526

Digitized by Google

fiarelor este o plantă cam de 12 cm. de înaltă, care creşte pe locurile cele apătoase şi care samănă cu iarba, dar, ca să o poţi deosebi de celelalte ierburi, trebue să mergi pe cîmp în decursul timpului de la Paşti şi pînă la Sîngeorgiu dimineaţa, cînd răsare soarele; să te pui în brînci, să te uiţi la toate ierburile, şi la care iarba vei vedea în vîrful frunzei un picur de rouă ca sîngele de roşu, să ştii că aceia e *iarba fiarelor*

In fine alţi Romîni, tot din *Transilvania*, precum cei din Uioara de sus, spun că mai prin toate ierburile se vede dimineaţa un fir de iarbă, pe care se află un strop mare de rouă, roşu, ca sîngele. Aceia e iarba fiarelor sau iarba fierelor.

Deci omul care voeşte să fie tare ca fierul, să iee dimineaţa un fir de acesta de iarbă, să-l aducă acasă, să tae puţin pielea de la palma dreaptă, să-l pue sub piele, şi apoi nu numai că se va întări ca fierul, ci va putea tot odată sdrobi ori şi ce încuetoare de fier.

De aceia se şi numeşte apoi iarba aceasta *iarba fierelor* pentru că cine-o are se face tare ca fierul. Iar *iarba fiarelor* se numeşte ea de aceia fiind că toate fiarele cîmpului îşi iau puterea de la dînsa.

Ce se atinge însă de numirea *Roua cerului*, cred că-i vine de la împrejurarea că frunzele sale, după cum am amintit şi mai sus, slobod un fel suc eleios, care rămîne apoi pe marginea lor ca o pictură lucitoare de rouă.

Iar numirea de *iarba sîngiurilor* îi vine de bună seamă nu numai de acolo, fiind că sucul de pe frunzele sale samănă, mai ales dimineaţa, unei picături de sînge, ci şi din cauză că ea e întru adevăr sugătoare de sînge, căci sburînd şi punîndu-se din întîmplare pe dînsa vre-o muscă, vre un gîndăcel, vre un fluture, ori vre un alt insect, nu poate să sboare mai departe, ci rămîne lipit de perişorii, cu cari sunt înzestrate frunzele sale, iar frunzele, încovoindu-se şi cuprinzîndu-l din toate

---

1] Cred. Rom. din Teiu, dict. de Maria Raţiu şi com. de D. Viciu, prof. în Blaj;—a celor din Şaldorf (Tiru-mare) com. de Neculai Baltă, stud. gimn. în Blaj:

«Iarba fiarelor este o plantă ca de vre-o 12 cm. de înaltă, care creşte prin locuri apătoase. Despre această plantă se crede, că dacă se duce omul în răsăritul soarelui şi punîndu-se pe brînci, ea apare ca şi cînd ar avea în capăt un picur de sînge. Dacă îşi creştează omul palma şi punîndu-şi acest fir de iarbă în crestătura făcută poate deschide ori şi ce încuetură.»

1) Scrisă de Oct. Viciu, stud. gimn. din Blaj, şi com. de D. A. Biciu, profesor tot acolo.

Digitized by Google

părţile, nu-i dau drumul, pînă ce nu sug tot sîngele din trînsul.[1])

In fine trebue să mai amintesc încă şi aceia, că cei mai mulţi Romîni confundă iarba aceasta, care e o iarbă adevărată, reală, cu *iarba fiarelor*, care e o iarbă mitică, atribuindu-se mai toate credinţele poporului numai cestei din urmă şi numindu-le pe amîndouă iarba fiarelor, ceia ce nu e corect, căci una este *Iarba fierelor* şi cu totul alta *Iarba fiarelor*.[2])

S. FL. MARIAN

CORINDA

Sus în poarta ceriului,
douămnele ş'a nost domn[3])
este o masă rochilată
tot de sfinţi înconjurată
tot de sfinţi de cei mai sfinţi ;
tot îş beau şi-ş mănâncă,
numai Domnul Dumnezeu
şade în scaun răzmat
foarte tare supărat.
căci Iuda 'n Raiu au intrat
şi cheile le-au luat,
şi Raiu s'au întunecat,
şi Iadu s'au luminat.
Da dădu Domnul D-zeu
de tună şi fulgeră
şi cheile să afle
şi Raiu să lumină
şi Iadu se 'ntunecă.

[De la Filip Onofreiu din Orăştia, jud. Huneidorei, Transilvania].

culeş de ŞT. ST. TUŢESCU

1) Z. Panţu: Plantele, p. 241—242.
2) Cf. Sim Mangiuca, loc. cit. mai sus şi Z. Panţu: *Plantele* p. 127 şi 241.
3). Acest refren se repetă după fiecare vers.

Digitized by Google

O CHESTIE DE FOLKLOR [1]

Dacă în ştiinţele pozitive , ale căror concluziuni sînt rezultanta unor cercetări şi experienţi făcute, cu îndărătnicie, în cursul multor viacuri, se cere multă chibzuinţă şi, mai cu samă, multă prudenţă, cînd e vorba de a trage o încheiere, cu atît mai multă chibzuinţă şi prudenţă se cere în Folklor, ştiinţă care abia acuma se încheagă, şi al cărei material de cercetări e supus attor variaţiuni şi prezintă attea dificultăţi de cercetat.

De aceea folkloriştii ar trebui să se ferească nu numai de a stabili legi, dar chiar de a trage concluziuni parţiale din cercetări ce ar face, asupra ori cărei ramuri de manifestare a minţei poporului. E imprudent a face aceasta, pe cîtă vreme nu e adunat încă imensul material care trebue să serviască la aceste studii, fără care o concluzie de astăzi, poate fi spulberată mîne, cînd un fapt necunoscut încă, ar arăta netemeinicia acelei concluzii.

Un exemplu luat din folklorul nostru, va învedera această afirmaţiune.

Printre folkloriştii noştrii cei de frunte, este obiceiul a se număra pe Ispirescu, considerat de unii, ca unul din prozatorii mai vestiţi ai neamului romînesc. Colecţiunea lui de basme, zice Dl Şăineanu 1] „este sub toate raporturile cel mai bogat repertor de basme romîne". Şi aceste basme, se zice, au fost culese în nişte condiţiuni „cari relevează însemnătatea adevărat ştiinţifică a poveştilor", de oare ce Ispirescu „nu uita nici odată a nota locul şi persoana, de la care auzise basmul", lucru pe care nu l-au făcut mulţi adunători de basme, dinainte şi după Ispirescu.

Dl. Şăineanu, un cunoscător adînc în chestiuni de folklor, era de cea mai desăvîrşită bună credinţă asupra purităţei basmelor lui Ispirescu; credea adică, precum toţi au crezut, că povestitorii acestuia erau depoztiarii, din moşi strămoşi, ai comorilor ascunse de veacuri în fundurile pădurilor şi a văilor nepătrunse de duhul cel rău al pretinsei civilizaţii contimporane. In asemenea condiţii, era foarte firesc ca Dl. Şăineanu, în importanta sa lucrare asupra basmelor romîne, să ia colecţia lui

---

1) Publicat mai întăi în Albumul jubilar «Petru Poni" 4 Ianuar 1906.

Digitized by Google

Ispirescu ca punct de plecare şi ca mijloc de orientare în domeniul cel atît de vast al studiului său, şi ca asupra unor date din basmele lui Ispirescu, să se brodeze teorii întregi, căutînd a se determina filiaţiunea unora din ele şi modul cum s'au transmis, din neam în neam, pînă au ajuns şi în gura poporului nostru.

Aşa s'a întîmplat, bunăoară, cu basmul „Gheorghe cel viteaz".

Mihalache Constantinescu, care locuia în mahalaua Delea-Veche, din Bucureşti, a povestit lui Ispirescu un basm, care, în rezumat, sună aşa:

Un împărat şi o împărătească, după multă aşteptare, căpătară un fiu. Pe atunci era obiceiul ca copiii să fie botezaţi într'o fîntînă, sub un munte, şi fiindcă de cîtva timp se ivise nişte tălhari pe acel munte, cari pîndeau pe cei ce veneau să-şi boteze copiii, şi-i omorau, împăratul puse, de pază, oaste în jurul fîntînei, iar copilului îi anină la gît o salbă alcătuită din pietre scumpe, pe care era scris numele lui. Ast-fel pregătiţi, plecară la fîntînă să boteze copilul. Talharii, eşindu-le înainte, răpuse oastea şi pe împărat, iar împărăteasa, după ce ascunse copilul într'un „stuf de flori", fu prinsă de talhari, dusă la căpitanul lor, cu care nu voi să se căsătorească, şi închisă într'o peşteră părăsită. Prin preajma locului aceluia, trăia într'o văgăună un pustnic, care se hrănea cu laptele unei capre. Capra aceasta, dînd peste copilaşul împărătesei, îl hrăni cu laptele ei, pînă ce pustnicul descoperi minunea, şi aducîndu-l în văgăună, îl crescu, şi cînd fu mai mare, îl învăţă carte. Muri capra, muri şi pustnicul şi Gheorghe eşi în lume. Într'un oraş, nimeri la o ferărie de unde voi să cumpere o sabie şi un buzdugan, dar neavînd bani, se învoi cu fierarul să-l slujască un an pentru sabie şi buzdugan. Iscusinţa lui Gheorghe ajunsese de poveste, ceea ce puse pe gînduri pe calfă, care se temea să nu-i ieie locul şi cînd, la împlinirea anului, Gheorghe ceru fier şi cărbuni ca să-şi facă sabia şi buzduganul, calfa spuse stăpînului că fier este, dar cărbuni nu-s şi să trimeată pe Gheorghe să aducă din *pădurea neagră*. Acolo se iscodise o scorpie, care omora pe oricine mergea în acea pădure şi calfa credea că va scăpa de Gheorghe. Acesta luă de la stăpînul său *„o sabie rămasă de la Novaci*, pe care o păstra în prăvălie ca pe un odor din vechime", şi nimeri în pădurea neagră, unde-l îndreptară nişte oameni care-l crezură nebun. Acolo tăiă cu sabia o mare mulţime de co-

Digitized by Google

paci, din cari făcu o grămadă de nu-i putea da nimeni de seamă şi-i puse foc. Cînd eşi scorpia şi veni spre Gheorghe ca să-l prăpădească, acesta o tăiă în două, apoi se luă după dînsa, care fugea către scorbura unde vieţuia şi ajungînd-o, îi tăiă capul. Atunci auzi glasul unei păsăruici care-l sfătui să se scalde în sîngele scorpiei şi nici un rău nu se va atinge de el. Făcu precum îl sfătui păsăruica, dar o frunză fiind lipită pe trupul lui, îi rămase un locuşor supus la metehne. Punînd capul scorpiei într'un burduf şi cărbunii în altul, se întoarse la fierărie, îşi făuri o sabie şi un buzdugan şi se duse la fîntîna botezului şi le boteză, punînd sabiei numele *Baimut ajutătorul meu* şi buzduganului *Omorîtorul vrăjmaşilor mei*, pe cînd cei din prăvălie, cari căutară în burduf şi deteră peste capul scorpiei, căzură morţi. Plecă apoi întovorăşit de un ucenic, care nu se lăsă de el, şi ajunseră la o pădure mare, unde un vînător gonia un porc mistreţ, după care se luase un alt porc şi mai năprasnic. Vînătorul ucise fiara, ear fiara din urmă spintecă cu colţii, calul vînătorului, care ar fi fost perdut, dacă Gheorghe nu i-ar fi sărit în ajutor, tăind-o cu sabia. Tovarăşii vînătorului, zărind mărgelele de la gîtul lui Gheorghe, îl recunoscură de stăpînitorul lor, şi i se închinară ca la un împărat. Aflînd cum s'a întîmplat cu el, porni cu oaste la fîntîna botezului, ca să stîrpească codrul de talhari şi scrise o carte căpitanului lor ca să dea drumul împărătesei. Căpitanul tălharilor, cetind cartea, rîse şi pofti pe Gheorghe să se bată cu el. Pînă să-i vie răspunsul, căpitanul se puse pe chef, şi pofti şi pe împărăteasă la pomana ce se făcea fiului ei încă în viaţă. Pe cînd chefuia căpitanul, în mijlocul tălharilor, se despică zidul şi se ivi o umbră, care puse pe masă două lumînări, o carte şi o cheie şi se făcu nevăzută. In carte se blăstăma pe căpitan, şi i se poruncea să scoată din ascunzătoare haine şi podoabe pentru împărăteasa şi o piele de urs, în care el se va îmbraca, şi va rămînea urs, pînă îşi va ispăşi pacatele, şi un lanţ de care-l va lua împărăteasa şi-l va da în mînele împăratului. Şi aşa s'a întîmplat. Iar Gheorghe găsind pe mama lui, se întoarse la scaunul împărăţiei, mulţămind lui Dumnezeu pentru toate arătările lui.

Acesta este basmul, pe care Dl. Şăineanu îl ia ca basm-tip al ciclului omului viteaz, tipul Orion, şi care a motivat studiul D-lui Nicu L. Costache publicat în *Şezătoarea* 1], studiu în care se arată importanţa extra-ordinară a acestui basm.

1) Vol. VIII, p. 83—86.

Digitized by Google

In ipotesa că Ispirescu a cules basmul de la un romîn, care l-a auzit de la alt romîn mai bătrîn, care şi el îl ştia de la un altul şi mai bătrîn, primul lucru care îţi atrage atenţia, este vechimea acestui basm. Existenţa lui, în gura poporului nostru, trebue să o căutăm cu multe viacuri în urmă, de vreme ce se pomeneşte, în el, o sabie rămasă de la *novaci*. Novacii !... ce descoperire sensaţională !... Dumnezeul părinţilor noştri au voit să trăiască Mihalache Constantinescu din Delea-Veche, pentru ca, el singur, între atîtea milioane de romîni, să ştie şi să ne spuie un basm în care se pomeneşte de sabia rămasă din novaci ..

Mihalache, însă, e o comoară nepreţuită de tradiţiuni. Gheorghe cel viteaz, zice el, şi-a botezat sabia cu numele de *Balmut*. Ce să fie acest Balmut ? In nici unul din cele peste 500 basme culese în toate părţile unde este suflare romînească, nu se găseşte acest Balmut, care coboară şi mai mult, în noaptea veacurilor, origina basmului nostru,.. adică nu al nostru, ci al lui Mihalache din Delea-Veche. Balmut nu este alta de cît *Balmung*, nume pe care îl dădeau Nibelungii săbiilor lor!

Basmul e vechiu, foarte vechiu, la noi romînii. Unele elemente folklorice din el le găsim în versiunea germană „Der starke Hans" din colecţia lui Grimm, altele în primele cîntece ale lui Siegfried, din Edda, şi în total sînt şepte elemente germane în acest basm 2).

Iată dar un nou cîmp de studiu pentru folkloriştî: „Influenţa legendelor germane asupra literaturei populare a romînilor", rămînînd şi filologilor destulă batae de cap, pentru a descîlci o grea problemă de limbistică: legile fonetice după cari *Balmung* al Nibelungilor a devenit *Balmut* al romînilor.

Tot acest basm a mai dat naştere şi la chestiunea: prin ce cale s'a introdus el la noi ? Chestiune la care se răspunde prin două ipoteze ; 1] prin trecerea consecutivă a unei variante austriace la transilvăneni şi de acolo la romîni ; sau 2) prin traducerea în romîneşte a legendei germane de un cunoscător atît a lui „der Gehörnte Siegfried", cît şi variantelor sale posterioare din Edda şi Niebelungenlied.

Care din aceste două ipoteze este mai verisimilă ?

2. Nicu L. KostaRe, în studiul citat.

Digitized by Google

D-l Nicu L. Kostake crede că a doua. Eu, însă, am dovezi că nici una, pentru că basmul lui Ispirescu este foarte nou la noi, şi cînd l-a culeş el, avea o vechime de un an sau doi, cel mult, şi era cunoscut numai de cîţiva mahalagii din Bucureşti, dintre care unul mai iscusit, Mihalache Constantinescu din Delea-Veche, l-a picălit pe Ispirescu, care, în naivitatea lui, a dat drept creaţiune a minţei poporului nostru, un rezumat al unei legende tradusă într'o romînească înfiorătoare şi tipărită în Bucureşti, de un negustor de cărţi proaste.

Am înaintea mea o broşură de 126 pagini, tipărită prost şi pe hîrtie proastă, în Bucureşti, la o tipografie la care se mai afla de vînzare *Fatalitatea*, roman ilustrat cu mai multe gravuri; *Misterele Romei*, 2 volume, *Legea vamală* şi alte opere de aceiaşi valoare. Titlul broşurei şi anul tipărirei, nu le cunosc, pentru că lipseşte faţa de la început, dar înaintea primului episod stă scris cu litere mari: *Aventurile lui Liderik* 1].

Ei bine, primele capitole din aceasta legendă, sînt aidoma Gheorghe cel viteaz al lui Ispirescu. Toate amănuntele, sau toate elementele folklorice din basmul... nu al nostru, ci al lui Mihalache, toate sînt înşirate exact în ordinea în care le-a pus autorul Aventurilor lui Liderik.

Pentru credinţă, iată în ce constau aceste aventuri:

Salvart, prinţ de Dijon, ducîndu-se cu soţia sa Ermengarda să boteze pe fiul lor Liderik, trece prin o pădure, în care Finard, principele de Bouk îşi exercita meseria de hoţ. Cătră sară, Salvart fu atacat de hoţi, în frunte cu Finard. Ermengarda pentru a-şi scăpa copilul, îl ascunse într'un tufiş, şi cînd se întoarse la locul de luptă, găsi 8 corpuri zăcînd pe pămînt. Salvart fusese învins şi făcut prizonier, soartă pe care o avu şi Ermengarda. Refuzînd propunerile principelui de Bouk, acesta o aruncă în închisoare.

In pădure, nu departe unde se făcuse bătaea, locuia, într'o chilie un pustnic, care se hrănea cu laptele unei capre. Capra aceasta hrănea şi pe copilul lăsat în tufiş. Pustnicul, descoperind minunea, aduse pe copil în chilia sa, îl crescu, şi-l învăţă să citească în Biblie.

Capra muri, ceea ce mîhni mult pe Liderik, care-i săpă o

1) Broşura mi-a fost pusă la dispoziţie de un tînăr folklorist, Dl. Tudor Pamfile, care mi-a atras atenţia asupra asămănărei de care ne ocupăm.

Digitized by Google

groapă şi o înmormîntă.

Pustnicul găsise la gîtul lui Liderik nişte mătănii de care era atîrnată o medalie a sfintei Fecioare, după care putuse cunoaşte cine era el, şi înainte de a muri, îi povesti toate lui Liderik.

Murind pustnicul, Liderik plecă în lume. Merse trei zile prin pădure, şi la urmă nimeri la făurăria meşterului Mimer, neguţător de arme...

In exemplarul pe care-l posed eu, din *Aventurile lui Liderik*, lipsesc două foi, aşa că nu pot şti ce s'a mai întîmplat, cu eroul legendei, după ce a nimerit la Mimer. Dar pag. 25, începe astfel :

„—Liderik, cărbunii încep a se fini ; bine ar fi să te duci tu în *„Pădurea neagră* şi să reînoeşti proviziunea noastră".

Pădurea Neagră! întocmai ca şi la Ispirescu. Acesta e încă un element german, pe care l-au trecut cu vederea folkloriştii noştri.

Hagen, calfa care trimetea pe Liderik în pădurea neagră, dorea să scape de el, şi-l îndemnă să se ducă la *Stînca Plîngătoare* unde se afla „Dragonele", adecă balaurul. Liderik îşi luă balmungul, şi ajungînd în marginea pădurei, întrebă pe un ţaran de drumul stîncei plîngătoare şi ţăranul convins că are a face cu un nebun, îi arătă drumul. Ajuns acolo, tăiă cu balmungul o mulţime de copaci, făcu din ei o grămadă şi-i dădu foc. „Dragonele" eşind din văgăuna lui, înaintă spre Liderik, eare-l ucise. Atunci o privighetoare, care tot timpul luptei şezu pe o ramură deasupra capului lui Liderik, începu a cînta ; „Glorie lui Liderik, piosul june care şi-a pus încrederea sa în D-zeu în loc de a şi-o pune în puterea sa. Să se desbrace de hainele sale şi să se scalde în sîngele monstrului şi va deveni invulnerabil". Liderik se scăldă în sîngele balaurului, şi tot corpul lui se acoperi de solzi, afară de un loc de pe spate, unde se lipise o frunză de teiu.

Liderik încărcă un sac de cărbuni, luă capul balaurului şi se întoarse la prăvălia meşterului Mimer, unde produse o mare spaimă, de oare ce nimeni nu socotea să-l mai vadă. In aceiaşi zi chiar, Liderik, îşi luă balmungul şi plecă, luîndu-şi ziua bună de la toţi din făurărie, afară de un ucenic, Petre, pe care nu-l găsi. La o sută de paşi însă, acesta-i eşi înainte, şi atîta-l rugă să-l ia cu el, în cît Liderik se înduplecă. După 15 zile de călătorie, ajunseră într'o pădure, unde auziră lătrăturile unor cîni

Digitized by Google

de vînătoare. La o răspintie a drumului, văzu un mistreţ care se lupta cu cinii, şi în acelaşi timp un cavaler luxos îmbrăcat călare pe un cal frumos, năvăli asupra mistreţului şi-l străpunse cu lancea; mistreţul, însă, se repezi asupra cavalerului, sfăşiă pîntecele calului cu colţii, şi se întoarse către cavalerul căzut jos. Liderik, însă, cu o lovitură de balmung, ucise pe mistreţ. Tovarăşii vînătorului înconjurară pe Liderik, şi-l felicitară, şi Liderik află că acela căruia îi scăpă viaţa, era regele Dagobert.

In broşura pe care o rezumăm, urmează vr'o 12 pagini, în care so spun lucruri care nu s'ar potrivi de loc, într'un basm romînesc, fiind vorba de arhiepiscopul de Noyon, care era tot odată „secretarul, casierul şi ministrul" regelui; fiind vorba de schimbare din suzeran în vasal, şi altele, care trebuiau lăsate la o parte; e destul să spunem, numai, că trebuia să fie un duel între Liderik şi Finard.

Capitolul V. începe cu „Viziunea principelui de Bouk".

Acesta, văzînd că are a face cu un copil ca Liderik, era sigur că-l va învinge, şi pe cînd Liderik petrecu ziua în rugăciuni principele făcu un ospăţ mare, la care pofti şi pe Ermengarda, care nu veni . Pe la mijlocul nopţei lampele se stinseră, uşa se deschise şi apăru un cavaler de marmură : statua părintelui principelui de Bouk, care treizeci de ani stătuse imobil şi culcat în mormîntul său.

Cea ce urmează, iarăşi nu se asamană cu basmul romînesc; la sfîrşit, numai, Finard pocăit, apare înaintea regelui, pe jos, îmbrăcat cu un sac, cu picioarele goale şi cu un lanţ de gît.

Restul cărţei nu ne mai interesează.

După cum am văzut, *Gheorghe cel viteaz* şi *Aventurile lui Liderik*, se asamănă ca două picături de apă, afară de unele lucruri pe care un Ispirescu nu putea să le puie într'un basm romînesc, şi pe care le-a şi lăsat la o parte. Incolo basmul pretins al nostru, e reproducerea exactă a legendei teutonice, scenă cu scenă, amănunt cu amănunt, aşa că nu numai că toate elementele folklorice sînt absolut identice, ceea ce nu se întîmplă în alte basme autentice, dar s'ar putea bănui chiar că este la mijloc o plagiare ordinară a legendei străine, după traducerea romînească.

Este absolut imposibil a admite că o legendă străină, tre-

Digitized by Google

cută la poporul nostru, cugetată de el, în cursul unei vremi îndelungate, şi trecută din gură în gură, din generaţie în generaţie, condiţie indispensabilă pentru a deveni basm, să-şi fi păstrat puritatea primitivă a formei şi a tuturor elementelor folklorice, pînă într'atîta, în cît să confunzi basmul cu legenda, şi să nu ştii care e originalul şi care-i reproducerea.

Dacă am traduce, în o limbă străină, basmul lui Ispirescu şi traducerea proastă a aventurilor lui Liderik, şi le-am da să le citească unui necunoscător în ale folklorului, ar jura că sînt două traduceri ale aceluiaşi original, făcute de două persoane deosebite.

Acest basm, deci, nu este un basm romînesc, ci o farsă. Este o farsă făcută lui Ispirescu, de către Mihalache din Delea Veche, care cetind Aventurile lui Liderik, le-a istorisit lui Ispirescu; acesta a lepădat unele lucruri care nu mergeau într'un basm şi neadmiţînd povestirea cu statua de marmură a principelui de Bouk, a intercalat umbra care pune pe masă cartea şi luminările aprinse, element cunoscut deja în alte basme romîneşti. Ispirescu culesese deja alte basme, pentru a şti să dea o întorsătură romînească unei poveşti care ar fi mirosit, prea mult, a marfă străină.

Şi astfel o farsă a motivat studii amănunţite şi discuţiuni zadarnice, asupra unor chestiuni care, fără această farsă poate nu s'ar fi ivit în folklorul nostru.

De aceea trebue să lucrăm cu multă chibzuinţă şi prudenţă în cîmpul atît de vast şi înţelenit, încă, al folklorului.

Artur Gorovei.

Digitized by Google

DESCINTECE

De pureci

I

(Se aşterne pelin pe locurile năpădite de aceste insecte şi se zice descîntecul, în spre duminică sau o sărbătoare, după asfinţitul soarelui.)

Pentru că mîni e-o sărbătoare
iacă v'am adus şi eu o floare
să vă gătesc,
să vă grijesc;
pe trup să vă pun pelin,
şi 'n vin să vă pun pelin ;
şi voi, flăcăi, să vă porniţi la drum.
Plecaţi degrabă la pădure sub cei copaci,
că la pădure e verdeaţă
şi-i frumusaţă,
şi de aicea de mînă vă luaţi
în pădure să staţi,
că la mine n'aveţi s'aveţi noroc
că eu în toate părţile dau foc,
şi tare mi-i frică că n'aveţi
unde să şedeţi.

II.

(Cînd e lună nouă iese afară, sara, şi cîntă după cum urmează. Iar cînd aceste dihănii nu dau pace oamenilor, şi luna nu e nouă, cei mai bătrîni se prefac că nu ştiu şi zic cele ce urmează, cînd e nour; iar cînd e senin, pun pe copii mici să le spue din casă.)

Lună nouă,
ascultă nouă:
cu foc tu ne plouă,
şi scoate din casă,
de după masă,
şi apucă de guşă
de după uşă,
şi de burici
apucă pe un purici,

Digitized by Google

pe cei urici
bordonoşi
mîncăcioşi
şi du-i în pustiu.
Amin

DE DAMBLA

(Cu o secure sau cu un cuţit, dă mereŭ pe partea bolnavă, descîntînd cîte de trei ori, dimineaţa, de amează şi sara, în zilele de sec. Spală securea sau cuţitul cu apă neîncepută, din care bolnavul gustă de cîte 3 ori, la fiecare descîntare; apoi cu restul se spală. Damblaua se mai numeşte şi *luat de Iele*, *paraiele*, *paraleie*, *luare*, *amorţală*.]

Acuma Ielelor
crăeselor
mireselor
cari stăpîniţi pămîntul
şi umblaţi ca vîntul
peste 99 de ţări,
peste 99 de mări,
răŭ aţi făcut dac'aţi venit,
că la noi în locul pustiit,
şi pînă acuma nimeni n'a venit,
că la noi turcu toacă,
baba joacă,
uncheşii se însoară,
sufletul nostru are să moară.
Dacă vreţi să nu vă vedeţi moarte
şi pe năsălii de lemn purtate,
plecaţi în cele locuri pustii
că 'n cei coclauri sîlhui
nici nu om n'a tocat,
nici un turc n'a călcat,
c'apoi Dumnzeŭ acuma se scoboară,
şi mi-i milă de voi, că vă omoară.
Iată-l că vine, şi v'aş ruga frumos
să eşiţi din măduvă şi din os,
şi (cutare) să rămîe curat
luminat
cum Dumnezeu l-a lăsat.

Digitized by Google

DE NAJIT

III[1])

(Afumă urechea bolnavului cu fum de balegă, şi apoi o unge cu scrum muiat în scuipat. Se descîntă ori cînd.)

Năjitule
sfrijitule
eşi că un mai este vreme de stat,
că te-oiŭ unge,
te-oiŭ frige,
te-oiŭ pîrli,
te-oiu frigări
sufletul ţi-a eşi.
Eşi din ochi,
din auzul urechilor,
din sfîrcul încheeturilor,
şi du-te în pustia năcazurilor;
şi eşi din umerii obrazului,
şi du-te în pustia nevăzută,
neauzită,
nelocuită,
iar [cutare] să rămîe curat
spălat
ca argintul cel curat,
luminat
ca faţa lui Hristos
seninat.

DE BUBE DULCI

II.[2])

(Se descîntă cu un paiŭ de busuioc, dimineaţa, la amiază şi sara, cîte de 3 ori, şi se unge cu unt nesărat.)

M-am sculat pe la prînzişor
şi 'ncălecaiu pe un mînzişor,
şi m'am spălat
cu aur şi argint,

1) Vezi vol. III, p. 139 ; vol. VI, p. 97.
2) Vezi vol. VII, p. 90.

Digitized by Google

şi m-am închinat
la Gioi şi Apilo
şi la lemn,
la hiarele pădurilor,
la puterile întunerecului,
la lună şi la soare,
şi plecat-am pe cale,
pe deal şi pe vale,
şi pe pământ nu călcam,
nici că sburam.
Şi ajuns-am
poposit-am,
şi bătut-am la porţile de apă
cu lacăte de foc.
Poate-se ori nu se poate de loc ?
Cum nu se poate
nici una din aceste toate,
tot aşa să nu se mai poată să staţi
să aşteptaţi
bube urgisite,
bube vrăjite,
bube stropşite,
bube de 99 de feluri,
în 99 de chipuri,
descîntate
şi blăstămate,
şi porniţi
pe unde aţi mai umblat,
şi lăsaţi pe (cutare) curat,
luminat
cum măsa l-a născut,
cum Dumnezeu l-a făcut.

DE ROŞAŢA

IV. [1]

(Se descîntă în timp de trei săptămîni, în zilele de post, înainte de răsăritul soarelui, şi anume: luni o dată, mercuri de

1) Vezi vol. II p. 91, 166; vol. VI p. 91.

Digitized by Google

două ori, vineri de trei ori, apoi lunia următoare de patru ori, şi aşa înainte).

Plînge-se (cutare) se văicăreşte
se tînguieşte
pe toate drumurile,
pe toate cărările
pe drum, pe apă,
ziua şi noaptea,
Maica Precista din cer l-a auzit
jos s'a scobort
pe (cutare) l-a întîlnit
şi aşa i-a grăit:
— Ce te plângi,
ce văicăreşti,
te tînguieşti,
şi te-ai schimbat;
că faţa ţi s'a schimbat,
felul ţi s'a schimbat

(După ce descîntătoarea a zis acest descîntec, zice bolnavul, după descîntătoare:)

Prea curată şi neprihănită Maică fecioară,
pe cale m'am pornit;
cînd la mijloc de cale
roşaţa m'a întîlnit,
m'a suflat, m'a aburit
din creştetul capului
în degetele picioarelor,
în ochi,
în nodul gîtului,
în oasele trupului,
în unghii,
în stinghii,
în încheeturi
şi în toate părţile.

Apoi descîntătoarea zice singură:)

Nu te mai plînge,
nu te mai tîngui,
că Maica leac din cer îţi va dărui,

Digitized by Google

putere ţi-a da,
îngerilor a poruncí,
îngerilor,
sfinţilor,
şi te-or spăla, te-or curăţí
cu apă sfinţită,
cu mir miruită,
şi te-a lăsa
te-a luminà
curat
cum Dumnezeu te-a lasat.

(Auzite de la Ioana N. Mîndru, din Ţăpu, jud. Tecuciu)

Culese de **TUDOR PAMFILE.**

DE DEOCHIU

XVII[1])

Descîntecul meu, leacul de la Dumnezeu. Că dacă o fi rîmnit de voinic, dacă o fi rîmnit de muere cu copil mic, dacă o fi de fată mare, să-i pice coadele, să rămînă chială, să se rîdă lumea de ea. Că dacă o fi deochiat de voinic, să-i pice părul, să rămîe chel, să se mire lumea de el. De o fi deochiat de muere, să-i crape ţîţele, să-i curgă laptele, să-i moară copilul de foame. — A plecat omul roşu de la straje roşii, cu secure roşie, cu cămaşă roşie, cu brîul roşu, cu opincile roşii, în pădure roşie, şi a tăiat copaciul roşu, şi a făcut strungă roşie, şi a făcut găleată roşie, şi a muls lapte roşu de la capră roşie, şi a închegat lapte roşu de la capră roşie, şi a plecat cu caş roşu pe drum roşu, la bîlciu roşu şi a început a striga : Ai moroi cu moroaicele, şi leii cu leoaicele, cu pădurar cu păduroaicele, şi mîncaţi laptele roşu şi caşu roşu. Cum se potoale vîntul şi pămîntul, fete mari de joc şi voinici de la petreceri, copii mici în legănele şi boeri în plapomele, aşa să se potoale răul de la cutare.

1) Vezi vol I, p. 57, 82; vol. II, p. 87; vol. III, p. 118, 195; vol. IV, p. 90, 190, 191; vol. VI, p. 93, 94, 95, 96; vol. VII, p. 56; vol. VIII, p. 111.

Digitized by Google

DE BUBA

II[1])

„Tu bubă de cal, tu bubă de vacă, — de capră, — de oae, — de purcel, — de căţea, — veninată, scroafă turbată, trupească, netoţească, boerească, rudăreassă, ţigănească, eu te mut, tu să te muţi, să te duci la fetele lui Ler Impărat, unde cocoş n'o cînta, unde săcure n'o tăia, în păduri, pe sub buturi, unde cîne n'o lătra, şi popa n'o toca, fată mare nu s'o pieptăna. Cum nu poate popa sluji sfînta leturghie fără cruce şi fără tămîe, aşa să nu te lipeşti de (cutare). Cum se potoale vîntul şi pămîntul, copii mici în legănele, boeri mari în plapomele, aşa să se potolească buba din oasele (cutăruia), şi să rămîe curat, luminat, ca argintul stricorat, ca soarele răsărit, ca busuiocul înflorit".

Se descîntă cu crucea, cu cuţit, cu sare, în apă; i se dă bolnavului să bea şi se unge. Restul din apă se aruncă pe o mîţă sau pe un cîne şi se zice: „Cînd o mai scri sau grăi şi descînta căţeaua asta, atunci să mai vie buba. Pe pămînt a venit, pe sub pămînt să se ducă".

DE INTORSURI

Buna ziua apă mare, doamnă mare; cum ai eşit din rîurile tale, de ai spălat frunza şi iarba de smoală, şi pietrele de rugină, mai vîrtos, cu puterea lui Hristos, în numele Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh şi Maicei Domnului, în Impărăţia Cerului, în lumina lumei. Soare, frăţioare, să fii martur c'am dat argintul viu (cutăruia). Şi nu i l-am dat să bolească, ci i l-am dat să se curăţească. Şi o fi blăstăm de la nouă neamuri: de tată, de mumă, de frate, de soră, de moaşă, de naşă, de văduvă fără barbat, de fată mare fără cosiţă în cap; de la surate, de la cumnate, de la vecine, de la străine, de la batatureasă bună. Cine a dat cu una, eu întorc cu două; cine a dat cu două, eu întorc cu trei.... cine a dat cu nouă, eu întorc cu zece, că din zece nu mai trece, nicî cu tăria n'ai ce-i face. Că i-am dat brîul colac vîrcolac, şi l-am trimes din vad în vad pîn' la casa cui a dat, că nu mi-e pacat. Dar

1) Vezi vol. V, p. 143.

Digitized by Google

dacă o fi din Dumnezeu, Dumnezeu ca un sfînt, fără de chee de argint, descuiă şi spălă şi uşură. Că tu argintele vineţel eşti adus din Ţaligrad pe calul alb. Cum ai umblat din hîrtie în hîrtie, din prăvălie în prăvălie, aşa să umbli (la cutare) şi să scoţi argintul viu, că l-o fi luat pe pîne, că l-o fi luat pe carne moartă, că l-o fi luat pe carne vie, şi i l-o fi dat în băutură, şi i l-o fi dat în mîncare, şi l-o fi petrecut pîn ce mişcă pe pămînt, pîn puteni hodorogite, pîn butoaie neisprăvite.

Bună ziua rachiu mare, domn mare; c'a plecat (cutare) pe cîmpul ăl mare, spre Soare răsare. S'a întîlnit cu sfintele în cale: în braţe l-a luat, peste căruţă l-a aruncat, sîngele i l-a sorbit, puterea i-a sfîrşit. Plînge şi se vaită (cutare). Maica Domnului din cer auzi pe scară de argint se pogorî şi pe cutare îl întrebă: ce plîngi, ce te olecăeşti (cutare); du-te la vrăjitoare să-ţi facă o apă nastrapă; cu o steblă de busuioc să te speli pe trupul tot.

Sfintelor, bunelor, să veniţi line ca apa, bune ca pînea, dulci ca mierea şi moi ca mătasea. Leacul cutăruia să i-l daţi cu sburăturoiu şi sburăturoaica, zmeu cu zmeoaica, moroiu cu moroaica, să eşiţi să vă mutaţi. Pe pămînt aţi venit, pe sub pămînt să vă duceţi, unde cocoş nu cîntă, unde secure nu taie, unde popă nu toacă, unde fete mari coada nu împleteşte, unde cîne nu latră: în păduri, pe subt buturi. Cum nu poate popa sluji sfînta leturghie fără cruce şi tămîe, aşa să nu poată veni zburătorul cu zburăturoaica şi moroiul cu moroaica, şi cutare să rămîe curat, luminat, ca Maica Domnului ce l-a lăsat.

Descîntecul meu, leacul de la Dumnezeu.

(Se descîntă cu fir de mătură şi să zic cuvintele: Mătură mare, doamnă mare, cum ai spălat toate casele, toate bătăturile, aşa să speli şi să mături de la cutare toată boala, toată dătătura, toată aruncătura, toată făcătura. De o fi dat în bere, în mîncare, în sculare, în culcare, să se ducă la vrăjitoare şi să-l spele cu apă de năstrapă, şi cu steblă de busuioc pe tot trupul.

Se descîntă cu busuioc şi se zice: cum odrăsleşte busuiocul în grădină şi mierea în stupină, aşa să vină sănătatea la cutare.

Se descîntă cu cuţit şi se zice: tu cuţit mare, domn mare, cum ai tăiat totul ce ţi-a eşit înainte, aşa să tai toată legătura după cutare.

Digitized by Google

Apoi se mai descîntă cu crucea şi se rostesc cuvintele: Cruce mare, doamnă mare, diavolul cum se apără de cruce şi de tămîie, aşa să se apere diavolul de cutare.

Şi se descîntă în apă neîncepută şi se zic cuvintele: Bună ziua apă mare, doamnă mare. Mulţămim dumitale (vrăjitoare), şezi. Eu nu şed, că am venit să-ţi spun ţie, să mă închin ţie, ca să-mi ajuţi mie.

(Spuse de baba Rada Nicolae Şovîlgău, din Valea-cu-apă, judeţul Gorj).

Culese de **HRISTIAN N. ŢAPU.**

CINTECE

564. Dumbrăvică, dumbrăvea,
lasă-mă la umbra ta
să hodinesc cu mîndra.
— La umbră nu te-oi lasa,
că ţi-i mîndra tinerea
şi faci păcate cu ea
de mi se 'neacă frunza
şi-mi sacă rădăcina,
n'are cucu un' cînta;
că cucu-i o păsărea
nu ştie ce-i dragostea.
Cucu are pene verzi,
intră'n codru şi mi-i vezi.

(Spus de Emanoil Manda)

565. Dine, Dine, Constandine,
leagă calul de anine
şi mai vină pe la mine
c'am trăit ş'amîndoi bine,
că beam vin şi mîncam pîne.
Foae verde de bujor
numai de neica mi-i dor,
că mă purta binişor,
cu cămaşă de fuior
bătută pe la picior.

(Spus de Marîţa I. Popescu).

556. Dine, Dine, Constantine
umple pistoalele bine
şi hai în codru cu mine,
să dăm cu pistoalele
să ne-audă mîndrele,
să sloboadă vacile
pe cîmpu cu fragile,
să le luăm brecirile,
să'ncingem pistoalele.

(Spus de Marîţa I. Canavea)
Din com. Dăneşti jud. Gorj,
Culese de **A. Şelaru**

567. Foae verde colelie
eu n'am vie, n'am moşie,
şi trăesc cu dibăcie,
da nu ca al cu moşie,
că el merge'n primărie
şi se roagă de primari,
de primari, şi de notari,
şi mai dă vr'o cîţiva bani.
Da eu merg în primărie
de trîntesc o dibăcie
şi rîd toţi prin primărie.

(Spus de ST. DOBRITESCU)

Digitized by Google

568. Foae verde de areu.
pe drumu care merg eu
nu-i nici iarbă, nici dudău,
nici fîntînă cu pîrău
să-mi potolesc dorul meu.
Dorul de pe inimioară
nu mi-l potoleşte-o ţară,
numai mîndruţa'ntr'o seară.

——

569. Frunzuleană ş'o lalea
n'am pe cine *trimeţa*
pînă la mîndruţa mea
să-mi vină pînă colea,
să-mi vadă patima mea :
cum mă bat cu dragostea
şi cu dorul de la ea.

(Spuse de ION CALOTA).
Din comuna Dăneşti, jud. Gorj-

Culese de **C. P. CANAVEA**

——

570. Foae verde de negară,
într'o Vineri în diseară
trei beşlii se ridicară.
Trei beşlii, trei zapcii
parcă fu paşă din tâi.
Unul, tînâr Moldovean,
ce-i hoţ şi iclean,
pradă ţara de cinci ani.
Unde nene mergea,
unde trăgea ?
La Gheorghiţă Poeanù
care-a haiducit cu Banu
de-a prădat Divanu,
şi-a cărat bani cu anu.
Gheorghiţă cînd îi vedea
mare masă le punea ;
şepte berbeci jupuia,
pe grătare-i frigea,
şi la masă-i poftea.
Toţi la masă şedea.
Cel tînăr Moldovean
ce-i hoţ şi iclean,
de la masă se scula
la nevasta lui George se uita,
cerea apă de spălat
şi gură de sărutat.
Peste mînă o lovea
năstrăpioara-i cădea,
inelul i-l lua,
guriţa i-o săruta.

Foae verde ş'o lalea
Gheorghiţă îl vedea,
de la masă jos se da,
împrejuru-i se uita,
că avea o sluguliţă
îmbrăcat c'o dulămiţă,
verde ca foaia de viţă,
şi cu un comanac
verde ca foaia de fag,
şi cu nişte nădrăgei
verde ca foaia de tei.
Din gură-i striga :
— Ioniţă sluga mea,
pune şeaua pe negrù,
mie pe strănutu,
c'o să'mpuşc moldoveanu,
să pripăşim Ardealu.—
Ioniţă îi răspundea :
— Măi stăpîne Dumneata,
cum să'mpuşti Moldoveanu
să pripăşim Ardealu,
să părăseşti moşiile
şi toate cirezile ;
să-mi lăs hîrdăiaşele
pă unde mulg vacile,
să mă plîngă fetele,

Digitized by Google

mai cu foc nevestele l.
— Ioniţă, sluga mea,
dacă-i fu pofta de ea
de ce stătură în faţa mea
şi n'o trasă în başea,
de-mi venină inima
şi mi-a stricat pofta.
Pune şeaua pe negru,
mie pe strănutu
ca să'mpuşc Moldoveanu
să pripăşim Ardealu.—
Puse şeaua pe negru,
pe negru, pe strănutu.
Şi Gheorghiţă Poeanu
care-a jăcmănit Divanu,
pe cal încălica,
nouă pistoale lua,
la brîu le aşeza,
toţi boerii se scula
cu Gheorghiţă mîna da,
ziua bună-şi luă.
Moldoveanu cînd eşia,
cu Gheorghiţă mîna a da,
Gheorghiţă supărat era,
pistoalele le slobozea
în cel tînăr Moldovean
ce era hoţ şi iclean.
Dar Gheorghiţă ce făcea?
La Ardeal se îndrepta.
Ş'altă dată lapte dulce,
Gheorghiţă pleacă se duce
îi rămîne puica şi plînge.

Culeş de **ALEX. CRISTU POPESCU**
Din Surduleşti jud. Teleorman.

571. Frunzuliţă salbă moale,
dragostele dintr'o vară
le uitai pe prisp'afară.
Nu ştiu: porcii le mîncară,
nu ştiu, furii le furară,
ori că'n baltă se'necară.
Ş'o să dau un icuşari,
să plătesc la năvodari
să'ntindă năvoadele,
să prindă dragostele,
să li dau doi lei ş'un zlot
să-mi cate prin baltă tot;
să li dau doi lei ş'un ort
să se ducă pă'n la Olt
să-mi scoată din baltă tot.
Frunză verde din livede,
dragostele, cum se vede,
le-am perdut pîn iarbă verde.
Să cat iarba fir cu fir,
să'mi găsesc d'un trandafir,
trandafir cu doi boboci,
te-aş iubi şi nu mai poci;
trandafir cu două coade,
te-aş iubi şi nu se poate;
trandafir moldovenesc,
te-aş iubi şi nu'ndrăznesc.
Floricică ş'o lalea,
păcat de dragostea mea,
eu o fac, altul mi-o ia.
De mine nu-mi pare rău,
haram de sufletul său
că l-am blestemat şi eu;
tot nu l-am blestemat rău.
Ş'o să plec la popa Criste
să dau şese acatiste,
din loc să nu se mai mişte.
Ş'apoi verde iarbă rea,
că ce e şi dragostea
de cît o inimă rea:
azi e-a ta şi mîne ba,

Digitized by Google

cine n'ai gîndit, ţi-o ia !
Las' s'o ia, s'o ia, s'o ia,
bage-o'n ochii mînesa.
N'o s'o ţie 'n colivie
la neica să nu mai vie,
ş'o s'o ţie doar prin casă,
tot la neica o să iasă.

(Spus de GH. CHIRU,
din comuna Nanov jud. Teleorman) Cules de **MIH. ADAMEŞTEANU.**

572. Foiliţă bob orez,
nu-i o seară să'nserez
să nu plîng, să nu oftez.
Oftează, puică, oftează,
oftează şi pentru mine
c'am trăit odată bine.
N'am gîndit în vremea mea
c'aista pahar l-oiu bea ;
n'am gîndit, n'am socotit
c'a avea dorul sfîrşit
şi dragostea despărţit.
Dragostele cele mari
merg pe drum ca doi talhari,
dragostele cele mici
merg pe drum ca doi voinici ;
dragostele cele vechi
nici odată nu-s părechi.
Cînd aş cînta ca cucu,
nu m'aş bate cu lucru,
ci-aş zbura din creangă'n creangă
ş'aş iubi care mi-i dragă.

Spus de PROFIRA T. ONUŢU
(din Hîrtop, jud. Suceava)
Cules de **V. COSTĂCHESCU**

573. Frunză verde ca smicéaua
cînd fu frunza cît paraua,
şi lăstarul cît idreaua,
lăsăi puşca şi vergeaua
şi-mi apucai poteceaua
unde cînta turtureaua.
Cînd turtureaua cînta,
mîndruţa mă săruta,
şi-mi săruta guriţa,
să vadă : dulce-i, ori ba.

574. Verde lină trei smicele,
de n'aş fi fecior de lele
n'aş purta părul inele
şi căciula pe sprincene
pe sprincene, pe obraz
mor mîndrele de necaz
că le iubesc şi le las.
Iubesc d'ale tinerele
cu cercei şi cu mărgele
pe pofta inimei mele.
Şi iar verde murele,
pe valea cu florile
perdui călimările,
le găsiră fetele.
Mă rugaiu să mi le dea,
ele zic ca să mă ia.
Să ştiu bine că m'ar lua,
eu singur m'aş spînzura
cu ciocotul brîului
în mijlocul bîlciului.

Spuse de Sevastiţa Pîrvulescu
din Cartiu, jud. Gorj.
Culese de **TOMA VĂLĂREANU**

575. Auzit-am, auzit,
din două copile mici,
c'a trecut dorul pe-aici.

Digitized by Google

Tot mă mir cine mă'ntreabă
că dorul de ce-i de treabă!
nu vedc, sară-i ochi,
că dorul e dor ş'o fi?

——

576. Dinima [1])'n mine plînge
şi n'am cătră cine spune,
inima'n mine-i pară,
n'am pe nimen'a mea ţară;
inima'n mine-i foc,
că mă văd fără noroc.

——

577. Eu văd oamenii cîntînd,
la masă şezînd şi bînd;
eu nu cînt că mi-i prea bine
că plînge inima'n mine,
plînge după oare-cine.
Şi nu cînt că-mi pare bine,
că-i amar şi vai de mine.
(Din Vaşcău, Bihor, Transilvania)
Culese de **V. SALA**

——

578. Ş'apoi frunză de-alămîe
rugatu-m'am, Doamne, ţie
să nu-mi dai uritu mie.
Macar cîtu m'am rugat
tu tot mie mi l-ai dat.
Da de cît cu uritu'n casă
mai bine cu boala'n oasă;
din boală mama m'a scoate
da de urît nu mă poate.
La urît acela-i leac:
patru scîndure de brad
ş'o piatră mare la cap.
Spus de Anisia Dîrja,
(din Neagra Sarului, Şuceava)

——

579. Frunză verde alunică,
tot de-aiasta mi-o fost frică;
că mi-a cădea iarna'n pripă;
tot de-aiasta mi-o fost jele:
c'a cădea iarna de vreme;
tot de-aiasta m'am temut:
mi-o cădea iarna curînd.
De-ar trece 3 luni de iarnă,
şi două de primăvară,
să-mi vie luna lui Mai
să-mi văd codrul ca un rai.
Că de-aiasta mi-o fost sete:
să-mi văd frunza'n codru v,
să'mi mai strîng vr'o 7 cete,
toţi ca mine laţi în spete,
şi subţiri pe subsuori,
cînd îi vezi te iau fiori;
şi umbriţi cu pălării,
şi'ncalţaţi cu iminii,
gătiţi de codri pustii,
şi'mbracaţi în straie verzi,
intră'n codru, nu-i mai vezi.
Spuse de Ion Runcanu
din Neagra-Şarului
Culese de **S. MIHAILESCU.**

580. Foae verde de sulcină,
cum mai zace în grădină
un voinic, ş'adînc suspină,
cu capu pe-o rădăcină
cu vr'o şapte răni la mînă,
învălit c'o rogojină,
mi le cată, mi le leagă,
dar pe rana dintre spete
nici o leagă, nici o vede.
Foileană de pelin,
eu străină, tu străin,
haide să ne însoţim!
De străină ce-am rămas
numa's neagră pe obraz,
neagră, neagră şi patată;
de părinţi sînt depărtată.

1) In Bihor, în hore, se zice DINIMA în loc de inima sau irima.

Digitized by Google

Neagră's, neagră şi pirlită,
de părinţi sînt litrosită.
Şi eu-s mîncat de străini
ca iarba de boi bătrîni,
şi-s mîncat şi de duşmani
ca iarba de boi bălani,
că nici o paşte, nici o lasă,
numai în picioare-o calcă.
Oh, săracu om străin,
cum slujeşte la stăpîn,
şi slujeşte cu dreptate
şi-i dă leafa'n giumătate ;
nici de-aceea n'are parte.

Spus de Petru Răus din Cirpiţi, com. Stînca, jud. Iaşi).

Leana foae liliac,
de străin şi de sărac
n'avem sara un'să trag,
nici n'aveam ce să mînînc,
nici pe ce ca să mă culc.
Ce-i săracu ?
Ce-i bogatu ?
Bogatu, unde se duce,
găseşte mesele 'ntinse
şi făcliile aprinse ;
iar saracu-i alungat,
litrosit şi depărtat.

Cules de **I. T. POPOVICI**

STRIGATE IN JOC

Foae verde ş'un spanac
Spune'mi drag 'adevarat
Cîţi voinici te-o sărutat?
— Unu nalt şi sprincenat
cu mărsul cam leganat,
la inimă m'o sacat.

Foae verde de hemeĭ
la viţei copilă hăi !
— La viţei eu nu m'oi duce
macar lupii să'i mînînce.

Foae verde de-antonigă
nici un dor nu te mai strică
ca dorul de mămăligă.

Bădiţă viteazule!
ce-ai mîncat fasolele
ş'ai apucat turetcele ?

Foae verde ş'o lalea
cînd eram în vremea mea
care mîndră mă vedea
de departe mă fîşcîia
la masă că mă punea
găină neagră 'mi frigea
d'inainte mi-o punea ;
de cînd am îmbătrînit
spate late
doba bate
buze moi *dabalazate.* [1])

Foae verde tricolici
n' m mai văzut ca pe-aici
fete mari cu copii mici.
Dar ia haide'n sat la noi
toată fata are doi.

Frunză verde baraboi
cîte fete'n sat la noi
toate's bune de cimpoi ;
numai una'i mai aleasă
ş'aceea'i căpăţinoasă :
căpăţina calului
buzele magarului
ochişorii de copilă
spatele ca la cămilă
sprîncenile de buhai
picioarele ca la cai.[2])

M. Lupescu.

1) Lasate în jos.
2) Culese de flăcăul Neculai S. Găină din Haleasa, com. Mădeiu, jud. Suceava.

Digitized by Google

Din cărţile vechi ale Ţinutului Sucevii.

1. Un vechiŭ Calendar manuscript, 1785—1798.

Pe la multe biserici şi schituri depărtate aŭ mai rămas din valurile pustiitoare ale vremilor şi nepăsarea celor lipsiţi de dragostea şi preţuirea vechilor urme de cultură, interesante manuscripte sau cel puţin însemnări pe marginile foilor cărţilor tipărite. Ce bine ar fi să se poată mîntui de perire, cît mai e vreme, măcar puţinul ce mai este.

Eu mi-am făcut datoria în ce priveşte bisericile din plaiul Muntelui, ţinutul Sucevii, în vremea cît mi s'a îngăduit a încerca administraţia comunelor din acest plaiŭ.

Parte din materialul cules l-am publicat la sfîrşitul monografiei şcolilor şi bisericilor din com. Broşteni-Suceava, iar parte îl voiŭ publica în această revistă.

Incep cu o dare de samă despre:

Un vechiŭ Calendariŭ manuscript.

La un jandarm din Şarul-Dornii, jud. Suceava, am dat peste un manuscript (legat în piele în 16 ^{0}, avînd 12 file nenumerotate, 161 numerotate, iar restul albe, pe care s'aŭ însemnat mai pe urmă leacuri pentru boli omeneşti şi de vite), care după însemnările de pe marginea filelor se vede că a fost al familiei Tabără din Bucovina *), trecînd apoi pe la Schitul Rarăŭ din ţinutul Sucevii şi pe la Ciumuleşti, acelaş ţinut. E scris tiparnic, cu cerneală neagră şi roşie.

Titlul manuscriptului e acesta:

Calendariŭ
Pe 112 *ani*
Scos din multe feliuri de cîrţi.

*) Din aceste însemnări se vede că întăiul proprietar al manuscriptului a fost Iodachi Tabăr comisari din Mihalce, mort la 15 April 1811, care a avut ca fiŭ pe Gligorii născut la 1792 Ghenar 24 şi căsătorit la 25 Fev. 1812 cu Maria Niculai Calmuţchi de la Bărbeşti. Mai avem ştiri şi asupra familiilor bucovinene: Calmuţchi, Grigorcia, Gafencu, Goian, Flondor, Cozmiţă, Crupenschi, Capri şi Zota.

Digitized by Google

1) De la facére lumiĭ.
2) De la Testamentul nou
3) De la Carté lui Florin.
4) Din Carté luĭ Pedimontan doftoriul.
5) Din Calendariu luĭ Petru înpăratul Moscvei.
Toate acéste arătate cîrţi au fost pe la ţările lor încredinţate şi typărite.

Predoslavia către cetitoriŭ o reproduc împreună cu adaosul făcut de copietor:

„In multe chipurĭ şi în multe feliurĭ omul iubeşte a cerca ştiinţăle şi céle vrednice învăţăturĭ, cum din istoriile céle vechĭ aşa şi din scripturile céle noao. Maĭ ales şi pentru doftoriile céle cu lesniré şi fără cheltuială ce să găsăsc pe la casăle celor săracĭ, ca să să foloséscă la vremé boalelor lor. Bine iaste ca să ştie omul şi céle patru vremĭ ale anului, cum va purta grija la iconomiia casiĭ luĭ. Toate acéste s'au tîlmăcit din cîrţile ce s'au arătat în dosul aceştiĭ file, pe limba moldovenéscă şi s'au typărit în typarul cel cu slova politicéscă în tîrgul Iaşuluĭ, după cum şi céle arătate cîrţĭ au fost typărite pe la ţările lor. Şi fiind drépte s'au tălmăcit drept, după cum s'au aflat în céle typărite într'acel chip s'au şi typărit. Acest calendariŭ s'au făcut ca să poată sluji la trebuinţăle iconomieĭ casiĭ. Şi avînd omul vréme slobodă şi petrecîndu-o cu veselie, socotesc că va fi priimită aciastă mică ostenélă de către cetitoriŭ.

„Tipăritu-s'au acest calendariŭ în tîrgul Iaşuluĭ, în zilele pre luminatuluĭ Domn Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod 1785 Aygust 15 [în exemplarul tipărit: August 8].

„Iară acum prin usărdie şi ostenélă robului Dumnezeu cel mai mic între dascalĭ smerit Matthеĭ Marcovicĭ, dascal din Mihalcé fiind în vréme acéia, s'au prescris din cuvînt în cuvînt în zilele pre luminatului şi pre înălţatuluĭ Inpărat Franţ al doile în satul Mihalcé la anul de la zidiré lumiĭ 7306, iară de la Hs. 1798 indict a".

Iar maĭ înlăuntrul cărţiĭ [foaea 112], la sfîrşitul planeteĭ Venus, este următorul adaos privitor la origina acestuĭ calendar:

„Cade-să a şti şi pentru planetele aceaste, cu aniĭ şi cu vremile lor, cum şi sinaxariul cu zodiile lor după urmarea a fieştecăruia lună — s'au fost tălmăcit maĭ nainte din o carte astronomiciască a unuĭ Zăran Ioan, pe limba rusască, prin porunca înpăratuluĭ Petru, şi dovedindu-se că sînt adevărate, l-aŭ

Digitized by Google

cinstit cu nume de Gheneral; apoi au poruncit de s'au întărît adevărul în tîrgul cel politicesc, în Stolița Moscvii, în anul 1710.

„ Acum iarăși s'au tălmăcit de pe acel rusesc pe limba moldovenească și s'au dat în tipariul Iașuluĭ, care au eșit lucru nou (cinste Coroniĭ Moldoviĭ), după cum să veade, și slova pare că-i scrisă cu mîna, anul 1785".

Fiindcă nicĭ la Biblioteca Academiei Române, nicĭ la Biblioteca centrală din Iași nu se găsește vreun exemplar din acest calendar prețios pentru folclor [1] și de oarece nicĭ în *„Cuvintele din bătrîni"* ale luĭ B. P. Hasdeŭ, nicĭ în *Literatura populară română* de M. Gaster, nu se face amintire de dînsul — voiŭ înșira aicĭ cuprinsul luĭ, reproducînd cîteva din părțile interesante. Trebue să adaog că dacă se găsesc la Biblioteca Academieĭ Române maĭ multe calendare *manuscripte* din veacul al 18-lea, calendar *tipărit* maĭ vechiŭ de cît acest de la 1785 nu este de cît unul singur: cel din 1733, tipărit la Brașov și descris în Bibliografia veche română, Bianu-Hodoș, vol. II. pag. 48, subt No. 207. Cele două *calendare tipărite* după 10 ani — unul pe 1794 la Viena și altul din 1795, fără locul tipăririĭ — sînt cu mult mai sărace în cuprins de cît calendarul acesta din 1785. Acel din Viena este frumos tipărit, dar plin de neologisme născute moarte, cum sînt acestea: „Planeta Venus sau Vinereaoa se numește dumnezeiasa Ameriĭ [drăgiriĭ] și favorizește secsul femeesc. Cei ce se nasc supt planeta acesta

---

1) Un exemplar *tipărit* (cu caractere rusoști) și foarte bine păstrat am văzut la d-l Teodor Burada din Iași. Altul în stare maĭ rea și necomplect a binevoit să mi-l împrumute spre consultare d-l profesor Gr. Crețu din Bucureștĭ. Din cercetarea lor m'am încredințat că exemplarul copiat de dascălul din Mihalcea nu se deosebește de cît în forma unor cuvinte pe icĭ colea și prin adaosul Pashalieĭ de la sfîrșit. Pe stampele color 7 planete din exemplarul tipărit este scris pe 2 rînduriĭ: «Protoie Mihail, *Polucar Strîlbiț*». Și într'adevăr că acest calendar este una din tipăriturile Protopopului *Mihail Strîlbițchi*, despre care scrie *N. Iorga* în Istoria literat. române în sec. al 18-lea vol. II. pag. 383 și *Emile Picot* in Notice bibliographique sur le Protopope Mihail Strelbicky, graveur et imprimeur à Jassy, à Mogilev de Podolie et à Dubossar, Paris, 1905. În această broșură subt No. 7 stă scris așa:

7. Calendari in Iaș, 1785 în 8. M. G. Ionescu qui cite ce Calendrier (Noua Revistă română IV, 1901 p. 3906) pense que ce doit être la réproduction du Calendrier pour 1742 ans qui avait paru pour la première fois à Brasov en 1733 (voir un extrait de cette édition dans la Chrestomatie rom. de M. Gaster II, p. 26-27).

Am comparat cuprinsul calendarului din 1733, citat maĭ sus, cu al calendarului din 1785 și m'am încredințat că acest din urmă nu este reproducerea celui dintăiŭ, care de și este scris într'o limbă tot așa de frumoasă și interesantă, are o întindere cu mult mai mică de cît cel din 1785. Cuprinsul Calendaruluĭ din 1733 maĭ modernizat și scurtat pe icĭ colea se găsește reprodus în *Calendarul așezat pe șapte planete*, tipărit cu caractere chirilice în București la 1879 (vezi paginile: 47, 77, arătare pentru semințe, 79 ș. u.)

Digitized by Google

fără oameni cu trupul grațiles cu vedeaju rîdeț și pot viva (viețui) péste 80 de anĭ"...

Iată cuprinsul Calendarului din 1785—1798 :

1. *Hronologhie lucrurilorŭ celorŭ vechĭ și celorŭ noao* (cu un adaos al copietoruluĭ : „De cîndŭ s'au datŭ Nemțilorŭ Bucovina de la Cernăuțĭ, 30 anĭ").

2. *Alesă socoteale de la oareșĭ care Grecĭ și Rîmleanĭ.* Se dau cîteva cugetărĭ și maxime morale.

3. *Scurte povestĭ sau istoriile scoasă din Biblie de la începutul lumiĭ pînă la sfîrșitulŭ* (sînt 7 veacurĭ de la începutul lumiĭ : veacul al șasele iaste de la Hs. pînă la zioa judecățiĭ ; veacul al șaptelea să începe de la zioa judecățiĭ și nu să sfîrșaște în veacĭ).

4. *Lunile cu zodiile și cu doftoriile lor.* Intăĭ se dă lista zilelor cu sfinții lor, apoĭ urmează zodia pruncilor, a fetelor și doftoria luneĭ. La sfîrșitul luneĭ luĭ Dechemvrie se dă „doftoria dobitoacelor" : „De vor mînca vacile pari-că tără de voe, să li „să deă puțină antimonie ca să trepede. Iară de vor mînca și maĭ slab, apoĭ acel dobitoc de doao orĭ în poiată să-l adăpĭ, adecă seara și dimineața. Iară de va fi gerul nu pre reace, apoĭ pe acel dobitoc să-l mîĭ la apă. Iară care dobitoc mănîncă hrană uscată, pe acela și cîte de trĭĭ orĭ să-l adăpĭ. De va fi la viteĭ supt limbă negeĭ mulțĭ albĭ, să le strîngĭ cu un cleștișor, după aceia să eĭ sare, să mesticĭ în apă și cu oțet și cu usturoiŭ pisat să mesticĭ gros și să ungĭ — și după aceia să ungĭ cu meare pe deasupra. Și așa în treĭ zile sările și diminețile să facĭ".

5. *Pentru siropurĭ cum pot să se facă și la ce boală sînt trebuincioasă.*

a. Sirop din pelin, b. din macriș, c. din mustul barbarisuluĭ, d. din scorțișoară dulce, e. din portocale, f. din meare de livadă.

6. *Aicea s'au însemnat pentru doftoriĭ și cu rățeptele lor.* S'ar cădea la fieștecare gospodar să aibă în casa sa aceaste puține învățăturĭ a doftorii la o vreame de nevoe, care lesne să pot găsi în casele oamenilor celor săracĭ și fără cheltuială. Iară la oameni ceĭ politicoșĭ vor putè a să îndestula de la spițărie

Digitized by Google

prin reţeptele doftorilor, care sînt iscusiţi cătră fieştecare boală la tîmplare lor.

Unsorĭ pentru neputinţele omeneşti cum să să facă:

a. Unsoare de pelin şi din liliac lemn, din romoniţă, din landiş, din rută şi din alte buruenĭ. b. Unsoare din bobru. c. Unsoare din prăsade (poame din livezĭ). d. Unsoare din rîme cu care undesc peaşte. e. Unsoare de crin sau de sărebărin. f. Unsoare de scorpioane (scorpiĭ) sau de şărpĭ. g. Unsoare pentru rînza stomahuluĭ (în exempl. tipărit: „rănza şi stomahul"). h. Unsoare de terpentin sau de spiganariŭ. i. Alte unsorĭ de Eghipet: pentru focul luĭ Anton, la zgărcitura vinelor, unsoare la piept, unsoare foarte minunată, unsoare de obşte (iaste bună la toate], unsoare care goneaşte şi omoară viermiĭ sau limbricĭi.

Pentru treapede uşoare ş. a.

Cînd are friguri. Altfeliŭ pentru treapăd. Iarăşĭ pentru friguri. Prăvuşor ca să nu rămîe cuibul frigurilor în om. Cînd va vîrsa mult peste măsura omul, ca să să oprească. Pentru ferbinteală la om. Pentru ferbinteală cu buĭguială. Cînd varsă mult copiĭ micĭ şi aŭ ferbinteală. Alta pentru ferbinteală. De durerea de cap. Alt chip cu chimen. Alt feliŭ cu crastaveţĭ muraţĭ. Matca femeiĭ cînd cade de la locul eĭ. Durerea după ce naşte muerea. Femeia dacă nu poate naşte. De strastiĭ. Cînd să umflă boaşele. Cînd vor cădea muşchiĭ. Boală din ciupercĭ. Cînd va muşca cîine turbat. Cînd pute gura omuluĭ. Cînd va frînge mîna sau piciorul. Altfeliŭ cu zăvăcust. Cînd va muşca şarpe sau năpîrcă. Bolnavul cînd are seate mare. Cînd să roşăsc albeaţele ochilor. La muerea cîndu-ĭ merge răndul mult denainte. Alt chip cu revent şi cu tămîe albă. Alt chip cu revent. Cînd să opreaşte firea femeiĭ. Alt chip cu anison sau cu racĭ viĭ. Cînd să face albiaţă la ochiĭ omuluĭ. De durere de ochĭ. Dacă curge sînge bărbatuluĭ denainte. Pentru tusă şi durere de chept. Pentru pecinginĭ. Alt chip cu tămîe albă. Alt chip cu apă tare. Cînd va muşca şarpe. Alt chip cu sîngele aceluiaş şarpe. Cînd negresc dinţiĭ la om. Cînd crapă buzăle. Cînd face bube în gură. Cînd are omul ochiĭ curaţĭ şi nu poate vedea. De zgaibă dulce. De ceĭ răĭ. Durerea de gură. Cînd iaste omul încuiat la stomah, adecă la şăzut. Alt chip cu rădiche. Pentru închietura (în exempl. tip.: încuetura) ce nu poate trepăda omul sau dobitocul. Pentru limbricĭ. Alt chip cu ciapă. Prăvuşor cînd să face ceva pe picior sau de-ĭ

Digitized by Google

umflat. De cel perit. Pentru trînzĭ. Alt chip cu prajĭ. Orĭce boală va avea în nuntru. Pentru rană. Omul dacă să va înpăra şi va rămînè aţapocul în picior. Să doarmă omul. Pentru rast. Alt chip. Alt chip cu cap de epure. De gutunariŭ. Cine are carne rea la rană. Alt chip cu terpentin. Alt chip cu sacăz. Tusă grea şi veche. Pentru gălbînariŭ. Pentru gălbănariŭ ce iaste pe faţa omuluĭ eşit. Alt chip cu rădăcină de căpşune. Pentru gălbănariŭ sècret. Cînd dor ochiĭ şi sînt roşiĭ. De vătămătura bărbaţilor şi a femeilor. De umflătura ţiţelor. Cînd să opreşte ţiţa femeiĭ după ce naşte pruncul. Alt chip cu mărariŭ. Alt chip cu zoc. Femeia dacă n'are ţiţă. Alt chip cu marule. Cînd nu aude omul. Alt chip cu miez de pîine. Cînd dor urechile şi curg, orĭ la mic orĭ la mare. Lipitoare cînd va înghiţi omul. Cînd dor măsealele. Păr de să va face pe deget. Sfîrşitul la 110 capete doftoriĭ.

7. *Doftoriile pentru caĭ şi pentru alte dobitoace.*

Cînd se umflă pîntecele caluluĭ. Pentru rîe. Pentru umflătură supt grumazĭ. Pentru umflătura la picioare şi la alte locurĭ. De sagnă. De ceĭ răĭ. Calul de va fi muşcat de şarpe. De multe crescăturĭ la picioare. La cal de să va umfla pîntecele sau închieturile. De limbricĭ la cal. De caĭ (dacă-ĭ) răpciugos. Pentru albeţe pe ochiĭ caluluĭ. Cînd iaste aprins calul. Prăvuşor pentru multe boale din lăuntrul caluluĭ. De nu va mînca calul fîn. De durerea capuluĭ la cal. De să va bolnăvi calul şi pricina boaliĭ nu poate să o cunoască. Ţinţariĭ şi tăuniĭ să nu muşte pe cal.

Doftoriĭ de obşte la tot dobitocul.

8. *Aicea s'aŭ înseminat pocòsturile sau vernicsele ceale ce nu vor zugraviĭ să arăte ucenicilor săĭ.*

Vernics turcesc. Vernics de Iudie. Vernics cu bezóin. Vernics cu gummi saudăriţe (în alt loc: saudaráţe). Liac alb vernics de la Schitul cel mare. Alb mastics vernics. Să ştiĭ cum să ciarcă spirtul.

Cum să face apa cea tare adecă şeit vaser. Cum să face terpentina. Cleiŭ tare ca să încleiască şi stecla. Ast-feliŭ. Cum să să facă cleiŭ din brînză şi din var. Metaniĭ sau mănunche la beţe şi imameale cum să se facă. De vei vrea să facĭ multe fealiurĭ de florĭ în acea brînză. Osul ca să să moae la lucru. Ceara ca să să facă albă. Ceara ca să să facă vearde.

Digitized by Google

Vudcile cu mirodenii şi cu zahar cum să să facă anume.

Pentru puricĭ ca să-ĭ strîngĭ la un loc iaste curioznic lucru (în alt loc: lucru curioz). Alt chip cu sînge de capră. Stupĭ de primăvară cînd îĭ năpădesc ceĭ streinĭ. Să fugă şoarecii din zemnic.

Comèdiia paserilor. Paserile ceale zburătoare şi dobitoace înbătîndu-să încep a să bate şi ameţînd cad jos şi poţĭ să le strîngĭ sau să le prinzĭ. Alt feliŭ curioznic. Alt feliŭ cu rachiŭ şi cu miiare prăjită. Pentru coţofene să amestecĭ în brînză turta lupuluĭ pisat. Pentru urşiĭ ce vin la prisacă.

Cum să face pavidlă din vişine.

PARTEA A DOUA

Calendariŭ pe 112 anĭ.

„Iaste trebuinţă pentru gospodariŭ ca să ştie vremiie cum vor să fie pe tot anul după planete. Din care cîte o planetă în fieşte care an stăpîneaşte şi lucrează după crugul soareluĭ şi după mîna anuluĭ. Iară cînd să va tîmpla anul cu visect a să stăpîni, atuncĭ şi cîte doao planete vor stăpîni, pentru că atuncea să adaoge o zi — pentru aceaia cu multe feliurĭ de schimbărĭ vremile într'acel an vor fi cuprinsă, de vreame că-ş vor arăta împrotivă una alteia năravurile eĭ".

„*Pentru ceale patru vremĭ ale anuluĭ*, în care lună şi în care zi să începe.

„*Primăvara* să înceape după oranduiala cea veche (în alt loc: „după ştiliul cel vechiŭ") în luna luĭ Martie 9 zile.... şi iaste toema zioa şi noaptea peste tot şarul pămîntuluĭ.

„*Vara* să înceape şi soarele să întoarce spre iarnă după aceaiaşĭ oranduială veche în luna luĭ Iunie în 10 zile.... cînd păşaşte soarele în zodie raculuĭ — şi atuncea lăcuitoriĭ ceĭ după amiiază zi, carĭĭ sînt pînă la jumătate în dosul şaruluĭ pămîntuluĭ dedesupt, zioa maĭ lungă vor avea".

La fiecare planetă se dă cîte o stampă a planeteĭ şi se arată:

a) Cum va fi primăvara, vara şi toamna. Avem cuvinte foarte caracteristice: primăvara iaste *săcoasă*, *nemilostivă*; — iarna va fi *cu vînt şi cu spulbărarea*; — vara caldă cu mare ferbinteală şi cu săcită şi *lipsirea apelor* de pe la fîntînĭ şi pîrae; tunete şi piatră grea pe unilocurĭ şi *pojar* pe cîmpurĭ şi în

Digitized by Google

rădiurĭ, ctinilor turbarea, oaminilor eşirea din minte. Adeseorĭ mor *stupiĭ şi oile.*

b) *Sămănăturile* de primăvară, de vară şi de toamnă. Se daŭ poveţe şi proorociĭ despre grîŭ de vară şi de toamnă, orz, ovăs, fîn, pae, in şi cînepă, mazere şi linte, despre sămănăturile de grădinĭ saŭ verdeaţele ceale din grădină, adică napiĭ, morcoviĭ şi alte rădăcinĭ. Intr'un loc se zice: şi *slad* din grîŭ tot din toamnă să facĭ. „Pe oĭ să le ţiĭ cu hrana din lucrurile ceale sămănate", saŭ „oile din sămănătura ptinilor să cade a le hrăni".

c) Pentru *poame* din pometurĭ (saŭ: pentru pomăturĭ, pomăturile, pomăt din lemn orĭ de pe leamne). Se daŭ proorociĭ despre: meare, vişine, pearje, nucĭ, peare, pere din pădure, alune din pădure, ghindă şi hămeiŭ.

d) Pentru *viţa viilor* şi vinaţe. Se daŭ poveţe şi proorociĭ despre vinaţe, poamă, strînsul eĭ, îngropatul şi hărăgitul viţeĭ.

e) Vreamĭ nestatornice, saŭ: Vînturĭ şi vremĭ răle şi ape marĭ, saŭ numaĭ: Vînturile, saŭ: pentru vînturĭ şi vărsarea apelor. Se pomeneşte de vînturile *ceale de supt soare*, de vînturile *ce rîpesc gunoae.*

f) *Gadinile şi şărpiĭ şi şoarecĭĭ.* Proorociĭ şi poveţe: ptinea adeseorĭ să o întorcĭ. Se înşiră „tot feliul de jigănĭĭ": şoarecĭ toamna şi broaşte primăvara (broaşte de apă şi broaşte de cele marĭ şi negre), şărpĭ şi şopîrle, omide, vermĭ, lăcuste şi cărăbuşĭ cari mănîncă ptinile ceale sămănate.

g) *Peştiĭ*, dacă vor fi mulţĭ de mijloc, saŭ puţinĭ pe la pîrăe şi iazurĭ.

h] *Boalele şi scîrbele* ce vor fi. Bunăoară supt planeta Venus: „dureare de pîntece şi la stomah la locul cel de taînă frenţe şi boală cu vintre, umflătură, dureare de coaste, moarte năvalnică aceluia care are fire caldă şi umedoasă". In alt loc: „friguri reale, treapid cu sînge, *apoplecsie*, friguri de a patra zi de ceale uscate; — boală prin somn ce vorbeaşte cu buiguială; — friguri groaznice de a treia zi nepărăsite şi nicĭ nu lasă; — friguri ascuţite şi greale, dureare la inimă cu tremurarea, ferbinteală la trup: şi aceaste să fac din putorile ceale greale şi din putrejune gunoaelor şi a altor scîrnăviĭ".

Prognostice foarte curioznice ce arată pe 12 *lunĭ.*

După vremea ce va fi în anumite zile se spune cum va fi

Digitized by Google

anul. Sînt şi observaţiĭ de acestea: „Intr'aciastă lună (Fevriariŭ) în pădure să taĭ lemne pentru casă saŭ pentru ogrăzĭ saŭ orĭ pentru ce trebuinţă în vreame cînd începe luna a să micşora, fiindcă nu putrezeaşte degrabă nicĭ viermiĭ nu-l rod. — Berea care iaste fiartă în luna luĭ Mart iaste maĭ bună decît în celelalte şi nu degrabă să înăcreaşte. Şi cînd viţa vieĭ înfloreşte, într'acel cias vinul prin poloboace să încălzeaşte şi dintr'aceaia începe a ferbe şi a *răzbucni* afară.

Pentru cunoştinţa vremilor a celor 12 *lunĭ.*

Alt rînd de prognostice, bunăoară: „De va fi sănin în zioa Blagoveşteniei şi toată zioa luminoasă, după aciasta să cunoaşte anul plodorodós [în alt alt loc: *plodul rodirei* să înmulţeaşte). In zioa de Sfeti Gheorghie de să va ascunde cioara în sămănătura săcării, apoĭ să cunoaşte că anul plodicios însemnează. Vînturile *ceale volnice* despre miază-noapte de vor sufla.... Intr'aciastă lună [Iulie] de băuturile ceale ferbinţĭ, adecă de vin, de holircă şĭ ciaiŭ şi de zăbava cumpánii foarte să te păzeştĭ. Intr'aciastă lună (Dechemvrie) de va fi *drumul în ceriŭ* alb şi curat, apoĭ anul viitoriŭ va fi bun. — Şi se încheie cu următoarea *doftorie pentru boala vitelor*: „Vita care *să va războli*, îndată să eĭ tărîţă şi coajă de stăjar, să usucĭ bine şi să o pisezĭ bine şi să mesticĭ cu tărîţă şi să presórĭ bine cu sălitră, să-ĭ daĭ să mănînce. Iară nevrînd să mănînce, să tornĭ apă şi să amestecĭ bine, apoĭ să-ĭ tornĭ în gură cu sîla — apoĭ va folosi".

PARTEA A TREIA

Pashaliia

„..... Intru aciastă Pashalie pentru maĭ lesnele căutătorilor, am pus toate spiţele anuluĭ de rînd: întîiŭ aniĭ de la facerea lumiĭ şi ceĭ de la Hs., apoĭ Indictul, Crugul Soareluĭ, Mîna Anuluĭ, Crugul Luniĭ, Themeliia, Epacta, Cliciul adecă Slova Pashalieĭ, fieştecare au precum arată înainte, pentrucă de ar fi cineva cît de prost de carte, ca să nu poată greşi slova Cliciuluĭ, nicĭ să maĭ umble însămnînd cu ciară, precum am văzut pe multe locurĭ". Urmează alte lămuriri pentru înţelegerea tableĭ Pashalieĭ.

Digitized by Google

„*Aicea vom arăta pentru ceale* 12 *zodii*, adecă seamne ale Ceriului, care să numesc dobitoace prin carele Luna ca un crug mai mic cu aceaste 12 vremi aleargă, şi în an în an, în zeace zile şi 21 de ciasuri şi cu trii lepte adecă minuturi, din cincelea cias să sue. Iară soarele ca un crug mai mare odată cu anul prin an sau cu vreamea printr'aceale seamne prin toate încungiură. Carele toată viaţa saŭ trebile omeneşti ţin, ale cărora numele numesc aşa: 1. *Berbeace*, 2. *Taur*, 3. *Giamăn*, 4. *Rac*, 5. *Leu*, 6. *Fata*, 7 *Cumpănă*, 8. *Scorpie*, 9 *Săgetătoriŭ*, 10. *Corn de capră*, 11. *Vărsătoriul de apă*, 12. *Peaşte*.

„Dar aciasta să ştiţi că nici un dobitoc aşa nu iaste în ceriŭ, nici berbece, nici taur, nici leŭ adevărat. Aciasta ar fi fost nebunie mai nebună de cît nebuniia a nebunilor, ca să fie dobitoace necuvîntătoare în ceriŭ să îndrepteaze şi să rănduiască şi să aibă a da noroacele oamenilor, precum bîrfesc Haldeii şi ceialalţi cetitori de steale, ci după încungiurarea soareluĭ, carele printr'aceale 12 seamne ale ceriuluĭ încungiură, să chiamă aceale nume de seamne ce am zis mai sus.

„*Martie*. Că berbeacele semnul închipuirii ceii dintîi în care să grăiaşte lumea să să fie făcut, fiindcă atuncea soarele iaste aproape de primăvară, pentru aceaia s'a numit berbeace; că berbeacele iaste dobitoc de şale slab, are oarece putere în frunte. Aşa şi ceale dinapoi ale soareluĭ într'acea vreame sînt slabe, cu răceală putere înputinată, iară ceale dinainte caută spre vară, cum am zice spre putearea căldurii. Sau că berbeacele iarna zace pre partea stîngă, iară primăvara începe a să culca pre partea dreaptă. Aşa şi soarele înainte acelor vremi petreace pe stînga laturi a aeruluĭ, iară într'acea vreame întră spre laturea cea dreaptă, carea iaste spre miază-noapte".

Şi tot aşa se daŭ lămuriri pentru *Taur* că e mai tare decît berbecele, precum şi soarele din April e mai tare de cît cel din Mart; *giamăn*, pentrucă puterea soareluĭ se îndoeşte în Maiŭ; *rac*, pentrucă în Iunie soarele îndărăpt vine ducîndu-se de la noi; *leu*, pentru aciasta să numeaşte aşa pentrucă mai mare e de cît cealelalte jivini, şi împărat să chiamă al hiarălor pămîntuluĭ — aşa întru acea vreame toate seminţele. poamele, erburile pînă la vîrstă deplin şi la vîrtute ajung, cu tărie tocmindu-se să îngroasă; *fată* să numeaşte că iaste partea verii cea de apoi, şi cum iaste fata de nu naşte nimică, aşa şi vreame aceaia stearpă iaste: noŭ nimică nu naşte, numai ce iaste

Digitized by Google

născut coace; *cumpănă*, pentru potrivirea nopţilor cu zilele; *scorpie*, pentrucă veninată şi jălită iaste acea vreame, cu dureri şi boale iaste pentru nepotrivirea aerului că dimineaţa iaste răcială, iar la amiiază-zi căldură cu năduşală; *săgetătoriŭ*, pentru că în această vreame de lucruri îndeletnicindu-se oamenii, la vînat să zăbovesc; *corn de capră*, pentrucă capra prin vîrfuri de munţi şi prin adînci văi să paşte, — aşa întru acea vreame şi soarele pre spiţe mai nalte către amiiază-zi să sue şi noapte o măreaşte şi răciala înmulţeaşte; *vărsătoriul de apă*, pentrucă întru aciastă vreame vînturile şi udăturile le înmulţeaşte; *peaşte*, pentrucă într'aciastă vreame deşchizîndu-se apele iaste vreame de vînat de peaşte şi rămăşiţa erneĭ să sfîrşaşte.

Urmează apoĭ lungă arătare pentru ce nu ne putem schimba calendarul de la stilul vechiŭ la cel noŭ, citînd la sfîrşit pravila soboruluĭ de la Antiohiia: „cine să va ispiti a muta hotarul Paştilor, de va fi om mirean să i să dea brîncĭ şi să să afurisească; iară de va fi din clirosul biseariciĭ să să leapede; iară de va fi preotul să i să ia darul".

Se încheie cu tabla Pashalieĭ de la anul 1769—1868.

Leacurile scrise cu mîna mai pe urmă pe foile albe ale acestuĭ calendar, le voiŭ publica în numerele viitoare ale Şezătoriĭ.

GH. T. CHIRILEANU

DESCÂNTECE

De rosurĭ (nevralgie)

Se ia o bucată de unt şi cu un cuţit, se tae pe o farfurie, în bucăţele, descîntînd:

Ieşiţĭ, voĭ, rosurĭ,
din crieriĭ capuluĭ,
din faţa obrazuluĭ,
din sfîrcul nasuluĭ,
din piept,
din spate,
din mînĭ,
din picioare,
din degete,
din toate închieturile.

Aceasta să spune de nouă orĭ. Apoĭ cu bucăţele de unt bolnavul se freacă pe partea care-l doare.

Digitized by Google

De beşică.

Beşică albă, beşică roşie, beşică neagră, beşică albastră, beşică galbănă, beşică verde, beşică cărămizie, beşică de 99 de feluri, beşică, ieşi din crierii capului, din faţa obrazului, din sfîrcul nasului, din piept, din mîni, din spate, din picioare, din degete, din toate închieturile. Cu gura te-oiŭ descînta, în patru te-oiŭ despica, ca un fir de mac îi rămînea, şi'n mare te-oiŭ aruncà.

Se spune de nouă ori, afumîndu-se roată împrejurul capului, cu busuioc de Ziua Crucii, învălit în pînză nouă. Cu scrumul se atinge partea bolnavă. Se afumă şi'n gură de trei ori.

(Auzite de la Ileana Toader Pricop, (50 ani) din Lămăşani).

Culese de V. SADOVEANU

De boala copiilor.

Se bagă 9 pietre şi marmură, pe os părăsit, şi se leagă şi unghiile de la mînă şi de la picioare şi se îngroapă acel os la un hotar şi se zic cuvintele:

Cum s'a hotărît hotarul
aşa să se hotărască
boala diavolească
după trupul cutăruia;
şi cum s'a părăsit osul acesta
de toate ciorile
şi de toate hoiturile,
aşa să se părăsască boala
după trupul cutăruia.

Se bagă iarăşi unghiile tăiate într'o nucă cu 9 feluri de mătasă, şi se zic cuvintele:

„Cînd s'o mai împreuna grec cu grec, atunci să mai aibă (cutare) boală diavolească".

Şi se îngroapă în malul unui rîŭ şi se zic vorbele:

„Cînd s'a mai împreuna malul ăsta cu celalt, atunci să mai aibă (cutare) boală diavolească".

Se ia iarăşi nouă feluri de mătasă, se pun în gura unei broaşte, şi se bagă broaşca, şi unghiile şi mătasa într'o oală nouă, şi se îngroapă la un hotar şi se zic cuvintele:

„Cînd s'o mai împreuna olar cu olar, şi o mai face tîrg de oale, atunci să mai vină boala diavolească la cutare".

(Auzit de la baba Balaşa Petru Săceanu din com. Rovinari, jud. Gorj).

Digitized by Google

De trînji.

Descîntecul meŭ
şi al luĭ Dumnezeŭ:
Cît o sta un pîrcălab în raiŭ,
atît să stea trînjiĭ la cutare;
cît o sta un popă în raiŭ,
atîta să stea trînjiĭ la cutare;
cît o sta o smeoaică în raiŭ,
atîta să stea . . . . .
cît o sta sburătoroiŭ cu sburătoroaica în raiŭ,
atîta să stea . . . . .
cît o sta ovreiu cu ovreica în raiŭ,
atîta să stea . . . . .
cît o sta o curvă cu doĭ fraţi în raiŭ,
atîta să stea . . . . .
cît o sta o fermecătoare în raiŭ,
atîta să stea trînjiĭ la cutare.

Se descîntă în oală cu apă cu bojiĭ şi cu fir de păr din cap şi se pune la coş, unde se usucă. Şi dacă se usucă bine, se usucă şi trînjiĭ.

(Spus de baba Floarea Stancu Slăbescu din Nanov, Teleorman).

De rîmnă [1]

Tu moroaică
tu strigoaică,
rîmnă din deochĭ,
rîmnă cu durorĭ,
rîmnă cu fiorĭ,
rîmnă cu arzime,
rîmnă cu dogorime,
nu întinde
şi nu cuprinde,
nu înţepa,
nu săgeta,
nu încuţita,
nu umfla,
nu gîmfa,
iară în trupul cutăruia
nu te voiŭ lăsa,
şi cu apă te voiŭ spăla,
şi iar pe apă te voiŭ da,
şi trupul cutăruia îl voiŭ curăţa
să rămîe curat, luminat,
ca Maica Precista ce l-a lăsat.

1) Rîmna este o boală cu durere de cap şi durere de stomac. Această boală, babele spun că provine din deochĭ.

Digitized by Google

Se descîntă în apă neîncepută, cu miere. Cu apa îl spală și din miere îi dă să mănînce și-l unge.

(Spus de baba Constantina Ion Rădoi din Valea-cu-apă, Gorj).

De dragoste.

Plecă cutare pe cale
pe cărare;
pe poteaua mare
se'ntîlni cu Maica Precista
în cale
și de mîna m'a luat,
în gură m'a sărutat,
în față m'a judecat:
— Ce te văicărești,
ce te olicăești (cutare)?
— Cum nu m'aș văicări,
și cum nu m'aș olicăi,
că de făcături,
și de scăldături
eu sînt mîi jit.
Că cu buciumul buciumaiŭ,
dragostele le adunaiŭ,
pe dalbă peliță,
pe neagră cosiță
le aruncaiŭ,
și pe (cutare) îl spălaiŭ
de făcături,
de scăldături,
de aruncături,
de uriciuni
și de toată boala
și de nemersoarea.
Ele, vrajmașile,
în ceartă ni s'a luat,
și multe făcături la casă li-a dat.
Ea le-a dat cu una,
eu întorc cu două;
ea le-a dat cu trei,
eŭ întorc cu patru;
. . . . . .
ea le-a dat cu nouă,
eu întorc cu zece;
din zece n'are ce-i mai face
că eu întorc curat pe cutare.
Cu soarele îl încinseiŭ,
cu luna îl cuprinseiŭ,
și cu buciumul buciumaiŭ,
dragostele le adunaiŭ,
într'o țiră de apă le băgaiŭ,
pe dalbă peliță le așezaiŭ,
în doi umerei,
doi luceferei,
se uită lumea cu drag la ei.
De toată lumea să fie văzut,
de toată lumea lumit
și cunoscut
și auzit,
și de boeri omenit.
Cum nu poate ținemama fără de băiat
și oaia fără de miel,
și vaca fără de viței,
așa să nu poată ține lumea luminată
fără de (cutare).
Cum se bate calul în grajd
și mătasa în prăvălie,
așa să se bată cutare
la cuvîntul,
la chipul,
la statul,
la făptura (cutăruia).

Digitized by Google

Se descîntă în apă neîncepută cu busuioc. Se stînge cu apă cărbunî din vatră, şi se zice :

„Cum nu poate frigurosul fără foc, secetosul fără apă, fără de bere, fără de mîncare, aşa să nu poată ţine (cutare) de cuvîntul, de chipul, de dragostele [cutăruia]".

(Spus de baba Constantina Ion Rădoî din Valea-cu-apă, Gorj).

De rînză, (întoarcere de stomac).

Plecaiŭ pe cale
pe cărare
spre soare răsare ;
şoimanele mă întîmpinară,
în braţe mă luară,
în sus mă aruncară,
rînza-mî răsturnară.
Întorcîndu mă 'ndărăt,
jelindu-mă,
olicăindu-mă,
Maica S-ta Maria din cer mă auzi.
— Ce plîngî, (cutare), şi te olicăeştî?
— Ce să nu plîng Maică S-ftă Mărie
că azî dimineaţă plecaiŭ pe cale,
pe cărare
spre soare răsare,
şoimanele mă întîmpinară.
şi'n braţe mă luară,
în sus m'aruncară
şi burta-mî turburară.
— Tacî, maică, nu mai plînge,
că cu bucium oiŭ buciuma,
şi oiŭ pune *demn* la *demn*,
puterî la puterî,
os la os,
plămînî la plămînî,
ficaţî la ficaţî.
Cum fuge vaca din strungă [1])
şi oaea din luncă,
porc din cîrtog [2])
stomacul să-mî vină la loc.
Amin, amin.
Descîntecul de la mine,
leac de la Maica S-ta Mărie,
cutare să rămîe curat, luminat,
ca argintul strecurat,
ca în ciasul ce-a născut.

Se descîntă de treî orî cu un fir de mătură în mălaiŭ, saŭ pîne şi în rachiŭ, saŭ şi în apă. Se dă bolnavuluî şi bea apa saŭ rachiul, şi firul de mătură se pune la stomac.

(Spus de Nicolae Mrejeriu din com. Pesteana-de-sus, Gorj).

Culese de HRISTIAN N. ŢAPU.

---

1) Ham, jug.
2) Culcuş.

Digitized by Google

Injurăturĭ.

Injurăturile se maĭ numesc şi *sudălmĭ*, *suduiturĭ* saŭ *suduele*. Verbul cunoscut este *a sudui*. Băiatul care nu ştie să sudue, e: „Aleu, mamă, parcă-mĭ eştĭ o fată; zi şi tu „tu-ţĭ mama ta", măcar". Copiiĭ încep a sudui odată cu timpul cînd încep să ceară de mîncare. Uniĭ părinţĭ împedică pe copiĭ să sudue *spurcat*, de lucrurĭ sfinte. Se înjură la cea maĭ mică supărare. Nu e lucru de biserică, din lumea văzută şi închipuită, să rămîe neatins. Nu e, maĭ cu samă, organ din anatomia umană, maĭ ales a femeiĭ, să nu urmeze acel scîrbos cuvînt, care sub forma prescurtată de *tu-ţĭ*, nu maĭ inspiră nicĭ o ruşine. Scoţind cuvintele vulgare, ce reprezintă organele femeiĭ, maĭ ales, daŭ pe cele *serioase*. Le-am culeş de prin judeţul Tecuciu, cu convingere că nu-s toate cele maĭ principale.

Romînul injură de masă, scaun, mîncare, prapur, serafim etc., dar maĭ cu samă de:

aghiazmă	fleac	lumînărică	raiŭ
altar	feştilă	mănăstire	răsfinţĭ
biserică	feşnic	mamă	răspărinţĭ
bobotează	grija	mormînt	răsuflet
bodaproste	grijania	matanie	răsbunică [1]
bunică	hranghil	naforă	scară
ceaiŭ	Hristos	născătoare	scris
cadelniţă	hram	naforniţă	sfinţenie
ceară	iad	naştere	sfînt
ceaslov	iască	odraslă	stea
cer	ispas	odajdie	strachină
colac	închinare	pahar	suflet
cristelniţă	închinăciune	părinţĭ	suflare
cruce	înviere	panaghie	tămîe
cruciuliţă	împărtăşanie	pară	toiag
crăciun	lapte	Paştĭ	toacă
dare	lumînare	pască	vanghele
danie	luceafăr	pobriganie	zodie
Dumnezeŭ	leturghie	rugă	zi
dumnezeire	lege	rugăciune	zidire
duh	lingură	răscruce	

TUDOR PAMFILE.

1) Şi alte multe cu *răs*.

Digitized by Google

Cîntece.

581. Pus-am gînd şi jurămînt,
ca să mă las de iubit ;
dar 'cin 'naiba poate stà,
de iubit a se lăsà ?...
Unde văz ciopor de fete,
trec pe apă mort de sete;
unde văz nevestele,
trec apa ca şerpele.

582 Haĭ, mîndro, să ne iubim,
c'amîndoĭ ne potrivim
şi la ochĭ, şi la sprîncene,
ca doĭ porumbeĭ la pene ;
şi la ochĭ, şi la uĭtat,
ca doĭ porumbĭ la sburat.

583. Badea meu nu-ĭ mare tare,
dar 'cine mi-l vede, moare ;
că şi eu cînd l-am văzut,
tot cu moartea m'am bătut ;
şi eu cînd l-am văst dintiĭ,
eră capu să mi-l puiŭ...

584. Badea meu, tînăr băĭat,
frumos ca floarea din strat ;
badea meu, tînăr copiĭ,
frumos ca şi-un trandafir :
cînd îl bate vîntu'n faţă,
umple locu de dulceaţă ;
cînd îl bate vîntu'n dos,
umple locu de miros

585. Mîndro, dorul meu ş'al tău
împreună-l Dumnezeu
numaĭ sara pe'nserat,
cînd duşmaniĭ s'o culcat,
sara pe la mĭez de noapte,
cînd duşmaniĭ dorm pe moarte.

586. Mîndra mea păstură sură,
ieşĭ afară, de-mĭ dă gură,
că de nu-ţĭ pun foc la şură ;
orĭ la şură, orĭ la casă,
de mine nu scapĭ nearsă ;
orĭ la şură, orĭ la şop,
de mine nu scapĭ de loc.

587. Cînd suĭam la mîndra dealul
mi s'o despotcovit calul ;
dar' nu-ĭ vina caluluĭ,
nicĭ a potcovaruluĭ ;
că-ĭ vina toată a mea,
că m'am dus prea des la ea.

588 Mîndra mea departe este
şi dorul eĭ mă topeşte ;
mă topeşte ca ceara,
cînd o arde flacăra.

589. Vaĭ, mîndro, de dorul tău
mă topesc ca inu'n tău ;
vai, mîndro, de jalea ta
mă topesc ca cînepa
şi mă leagăn ca frunza
bătută de vînt toamna.

590. Cîte crace-s prin păduriĭ
şi muguriĭ pe la vîrfuriĭ,
atîtea mă bat gînduriĭ !
şi mă bat gînduriĭ nebune
să mă duc cu mîndra'n lume.

591. Şi aşa-mĭ vine cîte-o dată,
să mă suĭŭ la munţĭ de piatră,
să-mĭ fac ochişoriĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată :

Digitized by Google

să-mĭ văz mamă, să-mĭ văz tată
şi pe mîndra cîte-odată ;
să-mĭ văz fraţĭ, să-mĭ văz surorĭ
şi pe mîndra cînd mi-e dor.

592. Nu ştiŭ, ce-am făcut la lume
că nu-mĭ aŭz vorbe bune ;
nu ştiŭ ce-am făcut la sat,
că tare m'or judecat,
ca să fiŭ talpă la iad....
— Talpă'n iad de ce să fiŭ,
că n'am omorît om viŭ ;
nicĭ n'am iubit însurat, —
ficior june nu-ĭ păcat.

593. Spune-mĭ, badeo, şi te joară :
mai aĭ altă lelişoară ?
— Eu ĭţĭ spun cu jurămînt,
că n'am alta pe pămînt ;
n'am alta pe astă lume,
la care să-ĭ strig pe nume !
Numaĭ dorul de la tine
arde inima din mine ;
nu arde ca paĭele,
ci arde ca soarele ;
ca soarele cel de vară
lacrimĭ de la inimioară ;
lacrimĭ de-ale dorului
din fundul sufletuluĭ ;
arde ca para de foc,
de n'am mîndro nicĭ noroc !..

594. Badeo, de dragostea noastră
răsărit-o pom în coastă.
Nu ştiŭ cine-o cutezat,
de pomu l-o retezat,
dragostea ni s'o stricat...
Dară Dumnezeu Cel Sfînt
o plouat ploaie cu vînt,
pomu iar o otăvit,
dragostea iar s'o ivit...
— Tu să ştiĭ bădiţ 'aşa :
că noĭ atuncĭ ne-om lăsà,
cînd va sunà scîndura,
popa cu cadelniţa,
atuncĭ, şi nicĭ, atuncea ..

595. Foaie verde de pe spine
doru-mi-e mîndro de tine ;
aş veni, dar mĭ-e ruşine ;
aş trimite. n'am pe cine
numaĭ pe vînt
cîte-un cuvînt ;
şi pe lună
vole bună ;
şi pe stele
dor şi jele
din fundu inimiĭ mele !

596. Frunză verde de mohor,
doină-ĭ zic la jale dor ;
doină-ĭ zic şi doină-ĭ cînt
şi prin curte şi prin cîmp,
şi pre plaiul munteluĭ,
şi pre breazda pluguluĭ.

597. Frunză verde-a nuculuĭ,
jelui-m-aş şi n-am cuĭ !
jelui-m-aş codruluĭ,
codruluĭ voiniculuĭ ;
codru-ĭ maĭ jalnic ca mine,
că-ĭ cade frunza ca mîne
rămînînd cu ramurile
ca Oltul cu valurile ;
rămînînd cu vînturile,
ca mine cu gîndurile.

Digitized by Google

598. Pare-mĭ răŭ, vremea-ĭ tîrzie!
las 'c-aşa-mĭ trebue mie,
că n'am ascultat de nime
şi-am făcut de capul meu
şi-am ajuns destul de răŭ,
că cine ce m'o învăţat,
cu piciorul le-am călcat;
şi cine ceva mĭ-o spus,
toate sub picior le-am pus.

599. La umbră de codru verde
mititel foc mi se vede:
nu ştiŭ focu-ĭ potolit,
orĭ de voinicĭ ocolit;
nu ştiŭ-s zece orĭ unsprezece,
orĭ preste o cuţă trece,
că frig carne de berbece.

600. De amarul vieţiĭ mele
şi luĭ Dumnezeu i jele,
şi de jalea mea cea seacă
toate lemnele se pleacă
cu cracele la pămînt
şi mă'ntreabă de ce plîng.

601. Cuculeţ de pe hinteu,
n'aĭ văzut pe badiul meu?
— Chiar de ţi l-oiŭ fi văzut,
tot nu ţi l-am cunoscut.
— Fost-o, cuce, de-al cunoaşte:
badiul meu, cînd o plecat,
eu, cu ce l-am însemnat:
de-a dreapta cu un bujor,
să fie'n lume cu dor,
de-a stînga floare domnească,
cît va trăi, să dorească!

602. Mă duseĭ Joia la moară,
mă'ntîlniĭ c'o fetişoară
cu năframa roşioară....
Bate-ĭ, Doamne, năframa,
cum mi-o maĭ rupt inima!....

603. Răŭ mă doare inima,
mîndro, pentru Dumneta,
că ţi-e gura ca mierea,
buzele ca persica:
cînd te'ncep a sărută,
nu mă maĭ pot săturá
ca de vin dulce toamna
şi de somn primăvara.

604. Mîndro, de treĭ zile'ccace
n'am dragosteĭ ce-ĭ maĭ face!
Dau-ĭ vin şi dau-ĭ bere,
de la inimă nu mere.

605. Mîndro, pîn'nu te ştiam,
unde mă puneam, durmeam;
dar acum de cînd te ştiŭ,
pun capul pre căpătiŭ
şi gîndesc la tine'ntîiŭ;
pun capu pre perinţă
şi gîndesc la tin'drăguţă.

606. De-aş putea, mîndro să sbor
pe aripioare de dor,
aş sbura la Dumneata,
să văz, cum ţi-e inima:
maĭ gîndeştĭ la min'orĭ ba?

(Din ţara Oltuluĭ, Ardeal)
Culese de N. CIRSTEA.

607. Foae verde peliniţă
jos în vale'n poeniţă
plînge, plînge-o copiliţă
cu părul lasat pe ţîţe,

Digitized by Google

cît pe ţîţe cît pe spate
cît pe braţe'n jumatate.
— Draga badeĭ, copiliţă,
vin la mine, dă'mĭ guriţă.
— Ba eu bade nu ţi-oiŭ da
că nu sunt de sama ta;
nu-s nicĭ floare de grădină
să mă poarte toţĭ pe mînă.
ci-s o mîndră garofiţă
rar la care dau guriţă:
şi-s floare mirositoare:
cine mă sărută, moare

608. Măicuţă, măicuţă
tu cînd m'aĭ făcut
bine ţ'o părut;
cînd m'aĭ legănat,
rău m'aĭ blăstămat,
cu blăstăm cu plîns
de mine s'o prins,
şi'ncă m'aĭ scaldat
cu apă din iaz
să fiŭ de nacaz;
cu apă din fîntînă
să nu maĭ am milă
să fiŭ tot străină,
şi din şipoţele
să fiŭ tot cu jele.
(Din Spătăreştĭ, jud. Suceava)

609. Frunză verde pădureţ
olilio frate răsleţ.
mult eştĭ tînăr şi'ndrăzne',
pe la noĭ tîrzĭŭ te-arăţĭ.
Ce nu viĭ să ne maĭ vezĭ?-
Cum te plîng surorile
pe toate cărările!
Cum te plînge cea maĭ mare
cu lacrămĭ pînă'n paĭtale,
se usucă frunza'n vale;
cum plînge cea mijlocie
cu rochiţă vişinie,
se usucă frunza'n vie;
cum te plînge cea maĭ mică
cu rochiţa de-alastînică,
frunza'n codru se usucă,
piatra'n patru se despică.
Cum te plînge măicuţa
nu te maĭ poate uita
de răsună uliţa.

(Cules din com. Bogdăneştĭ
jud. Suceava de la Casandra
luĭ Gh. Ou, de 50 anĭ).

610. Frunză verde măr uscat
colea de la deal de sat
este-un pat mîndru rotat,
da pe pat cine-l culcat?
Pană-Verde mort de bat.
Dar la capăt cine şede?
Drăguţa luĭ Pană-Verde,
cu naframa faţa-l şterge,
cu mîneca vîntu trage,
cu basmaua umbră-l face.
Foae verde de-un custorĭ
scoală bade orĭ azĭ morĭ.
Verde liţă sălcioară
orĭ morĭ bade orĭ te scoală,
m'am hrănit de-atîta boală;
orĭ morĭ bade, orĭ te scolĭ,
că mi-au venit peţitorĭ,
peţitorĭ din şapte ţărĭ,
toţĭ feciorĭ de negustorĭ,
peţitorĭ din Ţaligrad
toţĭ feciorĭ de împărat.
— Dacă-ţĭ vin, tu te mărită

Digitized by Google

că nu ţi-ĭ vremea trecută,
nicĭ nu eştĭ fată s'ătută.
Da tu aşa te-ĭ mărita,
dacă mie că mi-ĭ da:
mură coaptă 'n postul mare
nicĭ cum ajunsă de soare,
bulz de caş în lapte dulce
iarna'n dricul geruluĭ
prin postu Crăciunuluĭ,
sloĭ de ghiaţă 'n apă rece
vara'n dricul fînuluĭ
prin postul Sîn-Petruluĭ.
— Verde foae de un agut
om tînăr şi nezăcut
tu din minte ţ'aĭ sărit.
Unde'n lume se maĭ poate
mură coaptă'n postul mare
nicĭ cum ajunsă de soare?
— Foae verde iarbă cruda
proastă eştĭ nepricepută
tinerică şi zăludă
copilă, copilă hăĭ;
mure coapte's ochiĭ tăĭ,
bulz de caş îĭ faţa ta,
că ţ-o văd totdeauna,
sloĭ de ghiaţă'ĭ limba ta
că mă amărăştĭ cu ea.

(Din judeţul Suceava)

Culese de M LUPESCU.

Cînd se'nchină zestrile date mirelui de la mireasă deacasă.

Buna ziua. domnule mire,
se'nchină doamna mireasă,
cu-o zestre gospodărească
ca să'mpodobiţĭ prin casă.
Maĭ întîĭ de toate
se'nchin-o ladă braşovenească
ş'o zestre gospodărească.
Lada ni este cam grea
dar nu ştiŭ ce e în ea.
Noĭ gîndim să fie banĭ
jumătate gologanĭ,
jumătate banĭ frumoşĭ
jumătate de ceĭ roşĭ.
Da să-ţĭ spun dreptul adevăr
să-ţĭ spun drept să nu te'nşel,
că-s prosoabe şi ştergare
şi treĭ teancurĭ de basmale
ca să-ţĭ fie dumitale
de dus la masa cea mare.
Se maĭ închină dumitale
cu covoare 'ncovorate
tare-s mîndre şi ciudate
toată floarea din covor
îĭ treĭ leĭ ş'un puişor.
Se închină dumitale
c'o scoarţă mare şi lată
tare-ĭ mîndră şi ciudată.
Costu-ĭ o sută şi cincĭ
astă scoarţă nu-ĭ de-aicĭ,
că-ĭ din tîrg de la Bîrlad
revedită de-un bărbat
bată-l crucea blăstămat
tare frumos o lucrat
toată lumea s'o mirat
şi eu înc 'm'am minunat.
Se închină dumitale
cu lăicere frumoase
cu vîrtelĭ de mătase
ca să'mpodobiţĭ prin casă.
Se închină dumitale

Digitized by Google

cu niște saci frumoși de lînă
ca să pui în ei făină.
Făină sau popușoiŭ
s'aducă la moară la noi.
Noi avem moară de chele,
fără cring, fără măsele,
cu tigaia de oțel
cu fruntea de porumbrel,
și starile de cireș
faci fusta val vîrtej.
Se închină dumitale
cu niște perne mici și mari
lumea zice că-s umplute cu
frunzari,
da noi zicem precum este
că-s umplute cu pene de rățoi
ca să-ți fie supt cap moi,
să găzduești pe ciocoi
cîte-o dată și pe noi.
Se închină dumitale
c'o saltea și c'un oghial
să le așterni pe divan
și să-i dai cîte-un taval
cînd îi da cîte-un taval
ț'o părea că dai de-un mal.
C'un tînăr ca dumneata
cînd mere dulci i-i da
căciula'n mîni ți-i lua
și la Dumuezeu te-i ruga
să te lese vre-o trei zile
să faci treaba pe la tîrle,
să te mai duci prin pădure
că doar ți-i veni'n fire.
Iar de n'oi găsi-o acasă
să știi că-i dusă la luncă
să culeagă răchițică
că ea n'o fost singurică
c'a fost cu cea mai mititică
că ș'aceia-i frumușică.
S'o dus să culeagă iarbă mare
tot în dorul dumitale,
sau un fel de mătrăgună
să-ți dea să-i faci casă bună.
Să-i faci casă pe deal
cu ferești de birdahan
trei ferești un gologan
cu ușile de răchită
pe dinăuntru nelichită
de-asupra descoperită.
Că de nu-i fi voinic bărbat
ea pleacă l'altu'n sat
ți-i pune pumnu sub cap
și-i rămîne un stricat.
Se închină dumitale
flăcăii și fetele
ba încă și nevestele
c'o floare frumoasă
ș'o cucoană mireasă;
floarea-i frumos înflorită
da pîn'acu nu-i rodită,
da s'o săchi la rădăcină
c'apoi face roadă bună.
Să nu mă lași de minciună
că ț'a saca limba'n gură.
Să vă fie de mult bine
să mă cinstiți și pe mine.
C'un păhărel de vin
ș'o năfrămă de in
să-mi șterg gurița de vin
să vă fie chefu deplin
ca să zic și eu amin.

(Auzită de la MATEIU BOCA. Șarul Dornei, jud. Suceava).

Ș.

Digitized by Google

Bibliografie.

Prof. Dr. G. Weigand. Rumänen und Aromunen in Bulgarien. Mit 16 Bildern und einer karte. —Leipzig, in Commission bei J. A. Barth, 1907. — In această nouă lucrare a sa, un volum de 104 pagini, d-l Weigand studiază, cu priceperea-i bine cunoscută, pe românii şi aromânii din Bulgaria. Ca material de folklor, parte care ne interesează în special în acest volum, se dau 11 cîntece, între care o baladă, în graiul din Gopeşeni şi Grămuşteani, transcrisă cu acea metodă ştiinţifică în toate amănunţimile, caracteristică d-luĭ Weigand. Un număr de fotografiĭ reuşite, reprezintînd tipurĭ de români şi aromânĭ din Bulgaria, desăvîrşesc lucrarea.

A. Popovici şi *Gh. T. Kirileanu.* Descrierea moşieĭ regale Broşteni, judeţul Suceava. Bucureşti, Carol Göbl, 1906. Toate cele 148 pag. din acest volum, sînt mai importante una de cît alta. O dare de samă amănunţită, nu intră în cadrul revisteĭ noastre, de şi cartea aceasta ar trebui să fie cunoscută şi studiată de aceĭ cari se ocupă cu chestiunea socială de la noĭ. Este, însă, şi o parte care interesează pe folklorist : capitolul intitulat *hrana, locuinţa şi îmbrăcămintea sătenilor* (p. 23 - 127).

I. Otescu. *Credinţele ţăranului român despre cer şi stele.* (Extras din Analele Academiei române, seria II, tom. XXIX). Bucureşti, 1907.

Această lucrare, al căreia merit nu se poate tăgădui, este o contribuţie la unul din studiile care se vor scrie asupra credinţelor despre cer şi stele, de către un cercetător care va fi mai bine înarmat de cît de Otescu. D-sa nu cunoaşte bibliografia, destul de bogată, a folklorului nostru, în care se găseşte răspîndit un material de care nu se poate lipsi cineva în alcătuirea unei asemenea lucrări. Afară de *Şezătoarea* şi de cartea d-lui Papahagi: *Literatura populară a Aromânilor*, D-sa nu mai citează alte lucrări . In schimb, ni dă rezultatele unor comunicări de pe la diferite persoane, mai cu samă de la învăţători, din toată ţara. Dacă aceste comunicări le-ar fi reprodus textual, măcar pe acele care i s'ar fi părut mai caracteristice, materialul cules ar fi avut o importanţă şi mai mare.

De mult preţ sînt cele două stampe: constelaţiunile principale

Digitized by Google

vizibile în România şi în împrejurimi, cu grupările făcute de ţăranii români. Autorul fiind un cunoscător al cerului, putem avea toată încredere că numirile constelaţiunelor date de D-sa cu ale poporului nostru, trebue să fie cele adevărate.

Sfînta Episcopie a eparhiei Rîmnicului Noul Severin, în trecut şi acum, în al XLI-lea an a Domniei Majestăţei Sale Regelui României Carol I. Bucureşti 1906. Un frumos volum de CXXXIV şi 682 pagini cu numeroase ilustraţii. Deşi nu se indică numele autorului, se ştie că alcătuitorul cărţei este P. S. S. Athanasie al Rîmniculuĭ, care a avut ca colaborator, pe un cunoscut colaborator al nostru, preotul Teodor Bălăşel.

Istoricul oraşului Focşani, scris cu prilejul jubileului de 40 ani de domnie a Majestaţei Sale Regelui Carol I, de Dimitrie F. Caian. — Focşani, 1906. — Volum de 283 p. cu hărţi. Se reproduc multe documente interesante.

Mihaĭ Teleman. Foiletoane, edate de societatea academică „Junimea" din Cernăuţi. Suceava, tipografia soc. „Şcoala Română", 1906. Volum de 157 p., care, după cum spune d-l George Tofan, în prefaţă: „un adevărat eveniment literar se poate numi apariţia unei cărţi de literatură în Bucovina".

Arătări despre Orfelinatul agricol „Ferdinand" de pe moşia regală Zorleni-Tutova, de M. Lupescu, directorul Orfelinatului Bucureşti 1906.

Regulament pentru întocmirea şi organizarea orfelinatului agricol „Ferdinand". Bucureşti, 1906.

Îndrumări pentru conducerea şi administrarea lăuntrică şi programele de învăţămînt şi lucrări ale orfelinatului agricol „Ferdinand". Bucureşti, 1906.

Digitized by Google

Din medicina poporană.

Public mai jos, după două manuscripte din prima jumătate a veacului trecut, un număr de rețete de leacuri băbești.

Ele, precum se vede, au fost adunate de dascăli ştiutori de carte de ici şi de colo, din viața țăranului, şi apoi însemnate, spre a nu se uita şi spre a le fi la îndămînă. Primul manuscris este scris în comuna Măţău din jud. Muscel. Cel d'al doilea însă, de pe unele particularităţi de limbă, pare a fi scris de un romîn din Moldova. Manuscrisul acesta, scriitorul spune că l-a copiat de pe altul mai vechiu.

CONST. N. MATEESCU.

I.

Insemnare de multe leacuri la oameni bolnavi.

1. Pe cine muşcă şarpele în apă.

Rădăcină de bozeu să-i dai să bea în vin de 3 ori.

2. De durere de inimă.

Apă de trandafir şi apă de pelin să le amestece, să-i dea să bea.

3. De umflătură de inimă.

Cuişoare jumătate de dram şi turta-lupului două dramuri să le pisezi ca făina, să amesteci în miere şi în rachiu şi să-i dai să bea dimineaţa pe nemîncate.

4. De mîncătură de ochi.

Apă de scaiu voinicesc, să se spele pînă va lua tămăduire.

Digitized by Google

5. De tuse.

Rădăcini de căpşune şi cu vin să le fierbi bine într'o ulcea nouă de o jumătate de oca şi să-i dai să bea dimineaţa pe nemîncate.

6. Cui pute gura.

Frunză de salcie albă să fiarbă în oţet şi să spele gura adesea.

7. De durere de măsele.

Olercă albă şi piper un dram să-l pisezi şi să-l amesteci la un loc şi să pue pe măseaua care doare cu bun leac.

8. De rîie

Trei dramuri pucioasă, un dram iarbă de puşcă, 4 dramuri untură de rîmătoriu vechiu, să le amesteci la un loc şi să se ungă.

9. De rîie căprească.

Argint viu 2 dramuri şi iarbă de puşcă 9 dramuri şi rădăcină de stirigoaie 2 dramuri şi omag 2 dramuri, să le pisezi bine la un loc şi să se ungă de 9 ori.

10. De pecingine.

Cumpără ţelină un gram şi să o amesteci cu unt şi să se ungă pecinginele, că-i va trece.

11. Cine nu poate ţinea pişatul.

Caută burete de mare şi să-l arză scrum şi caută şi inimă de iepure şi o usucă bine şi pisează ca făina şi să le amesteci bine la un loc şi-i dă în lapte dulce să bea.

12. De şoldorariţă.

Sapă iarba siripăţului vinerea şi duminica la sfîrşitul lunii şi să fie curată de 15 zile. Să facă 15 metanii şi apoi să o sape şi să o spele şi Vineri să o pue într'o oală nouă şi să o umple cu vin şi să o acopere cu o turtă de pîine şi să puie şi o lespede d'asupra şi să pue să fiarbă bine şi din loc să nu să clătească pînă va fierbe. Apoi să o ia dela foc şi să bea în toate zilele de cîte 3 ori şi să mănînce din iarbă cu sare ziua de cîte 3 ori pînă la 11 zile.

Digitized by Google

13. De durere de cap.

Să caute pelin alb şi frunza să o opărească cu oţet şi să caute postav roşu şi-l arde în foc, şi-l face scrum, şi miere şi albuş de ou şi le amestecă toate la un loc şi să se lege la cap.

14. De durere de cap.

Caută hrean şi-l pisează şi pică în urechiia omului picături.

15. Cînd întră şarpele în om de curînd.

Farămă 13 lulele cu ciubuce cu tot şi le fierbe bine şi să bea zamă dimineaţa pe nemîncate şi să-l ţie nemîncat.

16. De şoldariţă.

Să sapi 9 rădăcini de turiţă şi 9 de drog şi să iai lipicioasă cît vei apuca cu mîna şi acestea să le sapi Vinerea pînă a nu răsări soarele şi să le pui la foc într'o oală nouă de una oca apă neîncepută sau cu vin. Şi de te va întîlni cineva să taci şi să faci focul odată şi să pui apa sau vinul şi să lipeşti cu o turtă de pîine şi să o fierbi bine. Şi d'aci să o iai de la foc şi să o pui să stea. Şi cînd va fi Luni dimineaţa şi Miercuri şi Vineri, să beai de toată ziua de cîte 3 ori cu capul la pămînt şi acolo să pui pîine şi sare în loc.

17. De lovitură.

Caută săpunel şi rădăcină de odolean cu frunză cu tot şi frunză de antonic şi să le fierbi într'o căldare la un loc şi să-l scalde în 3 zile; ziua de 3 ori şi cu rădăcină de antonic să-l afume.

18. Pentru buba oii.

Broaşte vii să pui pe dînsa, ori unde va fi: ori la mînă, ori la picior, ori la cap, aceasta este leacul.

19. Pe cine calcă cea nevoe.

Caută sămînţă de bujor, să bea în 9 dimineţi pe nemîncate.

20. De mîna sau de picior scrintit.

Frunză de leuştean şi sămînţă de cucută să le fiarbă

Digitized by Google

şi să se oblojască de 3 ori pe zi. Şi este de-i zic: maţu-pământului, este găunos; şi să bea apă cu el.

21. De cocon cînd cade în boală cîinească.

Untură de somn să-l ungi de 9 ori, că-i va trece.

22. Care cucon se surpă de mic.

Caută inimă de şarpe şi ceapă; îmbaeră într'o aţă şi leagă la grumazii coconului.

23. Cine are păduchi mici la ochi.

Caută argint viu şi iarbă de puşcă să ungă pe trup. Ori zmoală de tutun din ciubuc. Să bagi un paiu în ciubuc şi să-l scoţi şi zmoală de aceia să dai la ochi binişor să nu între în ochi.

24. Pă cine loveşte lovitura.

Măsură-l cu măsura care măsură omul mort; şi să măsuri cu un fir de mătase roşu cruciş şi apoi pune mătasea împreună cu varga şi o îngroapă la un copac.

25. De durere de picioare.

Frunză de dafin şi baligă de oaie să le amesteci şi să lege la picioare pe unde-l doare, că va lua tămăduire.

26. De gîlci la grumaz.

Piatră vînătă şi lumă cu oţet tare să pisezi şi să te legi la gît, că te vei tămădui.

27. De sfrinţie care este în faţă.

Cumpără chiclazăr un dram, var un dram şi le amestecă cu unt de lemn, să se ungă pe trup; iar de va întra la os, să sapi rădăcină de curpene de pădure şi să o pisezi bine şi dă omului să bea 15 zile.

28. De asurzie.

Spumă de mare un dram şi ridichie neagră creaţă şi s'o scobeşti şi ce vei scoate dintrînsa, să pisezi bine şi să presări şi sare peste dînsa şi să bagi acea pisată iar în scobitură şi o acopere şi o pune în pămînt 3 zile şi a treia zi să o scoţi şi să pici din acea ridiche în urechile omului în 3 zile, cîte odată pe zi.

Digitized by Google

29. De **mînă frîntă sau de picior frînt.**

Sapă rădăcină de iarba lui Tatin şi rădăcină de omag, amîndouă să le pisezi bine şi să le fierbi în lapte dulce şi să se lege la piciorul cel frînt ziua de 3 ori, pînă în 5 dimineţi.

30. De **omul surpat proaspăt.**

Caută melci de cîmp şi-i zdrobeşte bine cu coajă cu tot şi să bea ziua de 3 ori cu lapte dulce şi picioarele să stea mai sus de cît capul.

31. De surpătură veche.

Siripăţ la sfărşitul lunii, vinerea; să o fierbi în lună nouă plină cu vin şi astupat vasul la gură cu turtă de pîine şi să-i dai să bea în 15 zile şi sămînţă de acea iarbă şi altă băutură să nu bea într'acele zile.

32. De chelbăşie.

Cumpără ţilom şi-l pisează bine şi să-l fierbi în unt şi să-l ungi pe cap, pînă se va tămădui.

33. Cui coace ţîţele femeii.

Caută rădăcină de fierea pămîntului şi rădăcină de calofir un dram şi sofran şi să le pisezi toate la un loc şi să le fierbi în lapte dulce şi să se oblojască la ţîţe în 3 zile.

34. De tăetură de sabie.

Două dramuri sacîz; 1 dram tămîe albă; 2 de seu de oaie; 4 dramuri de ceară să le amesteci toate la un loc şi să te legi la rană.

35. Cine are colţ în trup.

Să caute iarbă dulce şi să lege la rană.

36. De umflătură.

Rădăcină de curcubeţea să o pisezi şi să o fierbi în apă şi să lege la rană.

37. De durere de grumaz.

Să cauţi scorţişoară, ghimberiu 13 dramuri şi să le pisezi

Digitized by Google

toate la un loc şi să le amesteci cu miere şi să legi la grumazi fierbinte.

38. De limbrici.

Frunză de corn s'o fiarbă în vin şi să bea 3 zile.

39. Cui ese maţul c . . . .

Ţăpi de orz şi frunză de pătlagină să le pisezi amîndouă la un loc şi cu scumpie, cu apă fierbinte să fiarbă şi să presori cu scumpie pisată şi uscată.

40. De durere de mijloc.

Untură de şarpe galben şi să amestece cu rachiu şi să se ungă pe lîngă foc.

41. De albeaţă proaspătă.

Şarpe galben într'o oala nouă să-l pui să stea 7 zile şi a 7-a zi să-l scoţi şi să iai viermii cîţi vei găsi, să-i usuci bine şi să-i pisezi ca făina şi să bagi în ochii omului.

42. Care femeie nu poate naşte coconul.

Să caute apă de bujor şi să bea.

43. Muerea care are răsură în trup după naştere.

Caută rădăcină de stînjen albastru, să o pisezi şi să-i dai în rachiu să bea.

44. De cocon care cade în boală cîinească.

Caută gămălie de măceaşă şi să o fiarbă în apă şi să-l scalzi de 9 ori că-i va trêce.

45. De beţie fără seamă.

Lapte de iepuroaică să-i dai omului sau muerii să bea în vin sau în rachiu să amesteci şi să zici: Cum nu mănîncă iepurile sărătura, aşa să-i puţă omului băutura.

(Din un manuscript din 1824 al lui Hristea sin Manole Şărboteiu ot Măţău).

Digitized by Google

II.

Arătare pentru vr'o cîteva meşteşugoase doftorii.

1. Cine nu aude bine sau aude cam greu.

Rade rădiche neagră şi o presară cu sare mărunţică şi înăduşind-o, să steie 24 de ceasuri. Apoi stoarce zama dintrînsa şi bagă în urechi cu bumbac.

2. Cine are mătrice sau altă rosătură în pîntece.

Să stoarcă trei picături zamă de baligă de cal proaspătă şi să le bea în vin ars cald, să nu răcească.

3. Pentru tusă.

Ia ciapă şi o coace în foc şi acel ce tuşeşte să-şi ungă tălpile cu acea ciapă coaptă, că-i va trece.

4. Pentru păduchi ce să fac la dobitoace.

Spală vita bine şi apoi o unge cu oloi din sămînţă de in, că pier păduchii toţi.

5. Pentru vaci să nu-şi piarză laptele.

Camfură, oiam, chiperi negru, mestică la un loc şi dă la vaci să mănînce şi nu va pierde laptele.

6. Cînd va mînca calul v'o pană apoi va tuşi.

Să iai pipătă de la o găină şi o dă calului în grăunţă să o mănănce sau în tărîţă, că-i va trece.

7. Cînd va muşca cîine turbat.

Să pisezi raci vii, apoi să-i arză în foc şi scrumul acela de rac să-l bee cu vin. că-i va trece. Sau să pue un rac viu pe muşcătură, să-l lege, că iar este bine.

8. Cînd muşcă şarpele.

Să fierbe bosioc negru cu oţăt sau cerneală cu care scrie, să bee cu vin, că nu numai muşcătura, ci şi limbrici de va avea omul îi va curăţi.

Digitized by Google

9. Cînd dor măselile.

Să ei sîmburi de măsline uscaţi şi să-i pisăzi mărunţel puindu-i într'o leolè nouă şi ciubucul să fie nou, să tragi fumul în gură, că va trece durerea.

10. De înflătură, sau cînd să face ceva la picioare.

Să iei 40 dramuri făină curată şi plumb ars, adică cenuşe cu care jumulţuesc (sic) olarii, 16 dramuri şi să mestici cu tărîţă de săcară ; şi puind pe pînzătură, să legi la locul cel bolnav sau pe înflătura picioarelor.

11. Pentru negreala dinţilor la om.

Să ei corn de cerb să-l arzi bine pînă să face alb apoi să-l pisăzi bine şi cu cenuşa aceia să freci dinţii.

12. Cînd va intra grier în urechi şi va asurzi.

Să bată 6 metanii la carpăn alb şi să facă prăvuşor de lemn de carpăn ca tăbacul şi să-l cearnă de 3 ori pe dosul sitei şi să amestice cu unt-de-lemn şi să-i toarne în urechie în 3 dimineţi, pînă nu răsare soarele, însă: Vineri, Sîmbătă şi Duminică.

13. Pentru înflătură la cal sau şi de muşcătură.

Să arzi cu fierul fierbinte la înflătură şi apoi să-l ungi cu unt-de-lemn în locul ce l-ai ars şi să va tămădui.

14. Pentru dinţi cînd să clătesc.

Cimbru de grădină şi rădăcină de papură să fiarbă cu apă şi să ţie în gură zamă de aceia căldişoară, că-i va fi bine.

15. Cum să face cerneala.

30 dramuri comid; 60 dramuri călăican; 100 dramuri gogoaşe, toate la un loc, să le pui una ocă vin-pelin să fiarbă pînă s'or îngroşa, că va da cerneală îndestul.

16. Pentru studeniţă.

Frunză de mure şi cu floare să fiarbă cu apă amestecată cu oţet de vin, puind şi miere, toate la un loc fierte şi să ţie în gură de açea apă fiartă, adică pînă să va izbăvi de studeniţă. Dar bucate dulci să nu mănînce, ci tot acru, dar mai vîrtos lırean, că acela este foarte bun.

Digitized by Google

17. Pentru slăbiciune cu tusă.

Rădăcină de coada şoricelului cu apă să fiarbă bine şi să pue într'un felegean, şi să aibă floare de urzică strînsă uscată să pue în felegean şi să bee sara şi dimineaţa.

18. Cum să face chiagul.

Lapte de la mioare care vor făta întîi, să să strîngă, cînd să va mulge întîi şi să-l sare, că este prea bun chiag peste an.

19. Pentru viermi cînd se întîmplă la om.

De va fi spart trupul la om şi va fi bortă, să tae pui negru de găină, sau găină neagră şi cum îi va tăia capul găinii, îndată să o spintice în două şi pe loc, cu maţă, cu pene şi cu sînge cu tot, să pue pe bortă sau pe rană, de nu va fi bortă şi să nu dezlege pînă a doua zi. Şi după ce va lega să zică aceste cuvinte:

Voi viermi înveninaţi,
Şi de multe feliuri sămănaţi,
In trupul (cutăruia) intraţi.
Voi pe mine să mă ascultaţi,
Că v'am pus masă să mîncaţi,
Şi înapoi să nu vă mai înturnaţi,
Căci care a mai rămînea,
Cu gînd că a mai şidea,
M'oiu mănica
Şi cu toporul l-oiu tăia
Cu lopata l-oiu rînia
Cu mătura l-oiu mătura
In vînt l-oiu vîntura
Amin, amin, amin.

Aşa să facă în 3 rînduri şi tot cu găină proaspătă.

20. Pentru lungoare.

Să fiarbă rută cu vin alb, să bee sara şi dimineaţa, că-i va trece.

21. Să să facă părul negru.

Selghie să pue în lăutoare, că face părul negru.

Digitized by Google

22. Mueare cînd nu poate să nască pruncul.

Selghie dee-i muerii să mirosească, sau să şi bee, că va naşte pruncul cu lesnire.

23. Cine are mîncărime la locurile pedidesupt.

Să fiarbă selghie în vin alb şi să se spele adesă.

24. Maicele ce tot pierd pruncii.

Selghie să mănînce şi să bee, că-i foarte bună şi îi de folos.

25. Pentru orbalţ.

i. n. î. f.
tatăl
fiiul
şi duhul sfînt.
Troiţă sfîntă,
Amin.

Doamne Isusă Hristoasă, mieluşelul lui Dumnezeu, cela-ce rădici păcatele lumii, rădică şi goneşte dela robul tău, sau roaba ta (cutare) acest rău orbalţ ci i-au venit din vînt turbat şi din duh necurat, să rămîe sănătos.

Amin, amin, amin.

Acesta este pentru orbalţ de cel să-i zică: orbalţ curat.

26. De durere de spate cu ceas rău.

Rădăcină de bujor cu floare de trandafir, tămîe albă, să le pisăzi la un loc, apoi să le mestice cu unt-de-lemn din candilele bisericei, să se ungă pe trup şi să facă Sămbătă sara paraclis şi Luni osfeştanie, că-i va fi bine.

27. De gălbinare.

Trei rădăcini de rostopască să le pue într'o oală nouă, să fie de o ocă şi să pui jumătate vin alb, să fiarbă înăduşit şi să beie în toată dimineaţa cîte un pahar şi foarte să să păzească de sărături şi de acrimi la mîncări, să nu să întoarcă din bine în rău.

28. Pentru galbaza oilor.

Cînd să vîntură sămînţa cea de cînipă, să strîngi pleavă, să o pui într'o covată şi să o frămînţi cu humă moale şi să

Digitized by Google

torni slatina ori sare mărunţică, să le frămînţi toate la un loc, făcîndu-le bulzi ca drobii de sare. Să le usuci şi apoi să le pui între oi în loc de sare şi foarte bun lucru să lingă, cînd vor muri de gălbază, făcînd aşa toată iarna.

Intre aceste de sus arătate, să pui şi cîlţi de in hăcuiţi cu toporul, şi acei bulzi să le pui în cuptori desară pînă dimineaţă, să să usuce foarte bine şi apoi să-i pui să lingă oile.

(Din un manuscript anonim din anul 1833, dar copiat de pe altul mai vechiu).

Povestea sfîntului Nicolae

A fost o dată cînd a fost, că dacă n'ar fi fost, nu s'ar povesti.

Cică era odată un om să...rac, lipit pămîntului: In bordeiul lui, făcut în pămînt şi rău coperit, nu era de cît o laiţă goală şi îngustă, un cuptor spart în care, cînd şi cînd ardea cîte un tăciune de foc, prin fundul căruia şoarecii jucau tananica, şi într'un cuiu de lemn de-asupra unei fereşti mici şi cărpită cu hărtie în loc de geamuri, în părete era acăţată o icoană veche, mîncată de cari, afumată şi cu boelile şterse, la care se închina creştinul dimineaţa şi seara: iconiţa aceasta purta chipul S-lui Nicolae.

Nevoeş ca vai de capul lui, singur pe lume, căci femeea şi cei doi copii îi murise de holeră, omănaşu nostru, ajunsese la aman; n'avea măcar nici cu ce să-şi ţie zilele, ba n'avea chiar nici ce să mănînce. Lihnit de foame, cu maţele chiorăind bolnav de vătămătură, de care adesea suferea, ghebos şi cu mînele băgate sub brîu, se trase pînă la crîşmă, ca să roage pe crîşmar să-i împrumute cîteva parale făgăduindu-i că-i va lucra pentru ele, sau cînd se va inchipui, i le va da cinstit înapoi. Crîşmarul însă nu-i dete nici un ban; ba chiar nici de-ale gurei nu-i dete nimic, măcar că vedea că pentru ea voea creştinul să se îndatoreze; el nici una nici două îl înteri la muncă, căci bogatul nu crede celui sărac. Bietul om ar fi muncit el că doar nu era crescut în divan pe puf, şi cu

Digitized by Google

munca trăise şi pîn'atunci, însă nu găsea la nimeni de lucru, ştii ca iarna, cînd omu risipeşte ce-a strîns toată vara.

Amărît pînă în suflet, mai flămînd de cum era, se întoarse înapoi la bordieşul lui, blăstămîndu-şi zilele şi ceasu în care l-a făcut maica-sa!

Dă el să se culce, aş! haina de foame nu-l lăsa de loc în pace; trebuia vorba celuia „să dea de-a dreptu, nu cu sărăcia să poţi înconjura satu". Fel şi formă să gîndeşte el ce-i de făcut. Incotro se întorcea, încotro se abătea cu gîndu tot de sărăcie şi goliciune dădea; să moară de foame, ca pitigoiu de ciudă, îi mai rămăsese sărmanului om! Cum pe gînduri era dus, ce să facă şi ce să dreagă ca să se pue la cale cu duşmanul ce-l scotea din casă, vede în cui icoana la care să închina. Fără multă chibzuială, pune mîna pe ea, o şterge de colb, face cîte-va cruci, o sărută, îşi ie sumanu în spate, şi suflînd în pumni, căci uitasem să vă spun că era iarnă, ese pe uşe cu gîndu ca să se ducă la crîşmar, şi să pue icoana zălog pentru ceva de-ale gurei.

Crîşmarul, de o dată să mai codea, dar văzînd că bietul om e la aman, scoase din tejghe o pîne uscată ca lemnu ş'o dete omului pentru icoană, cu condiţie ca peste vr'o săptămînă să-şi scoată zălogu.

Omul luînd pînea, o înghiţi 'n cîte-va înghiţituri, trase duşcă apoi o ulcică de apă spre a o îndesa pe gît, şi după ce făcu cîte-va cruci spre mulţumită Cerului că-şi mai stîmpărase puţin sicreata de foame, eşi şi se duse acasă, căci amurgise bine.

A doua zi dis-de-dimineaţă apucă în lume ca să se vîre la simbrie unde va găsi, lăsînd bordeiul în ştirea Domnului.

Crîşmarul din sat avea o sumedenie de băeţi răi şi obraznici de ocăreau pe om. Intr'o zi satanele, fără ştirea crîşmarului se vîrîră în tejghea, unde obicinuit el ţinea zăloagele de prin sat lăsate pentru băutură, şi văzînd icoana sf. Neculai, o scăndurice netedă, şi bună de jucat, o luară de unde era pusă, îi acăţară un proţap de aţă şi o tîrîiau prin casă, punând pe ea jucăriile lor şi trăgîndu-le cu sania.

Tocmai atunci întră şi crîşmarul cu un drumeţ, ce se abătuse pe acolo ca să bea un pahar de rachiu, căci era ostenit de cale şi lihnit de foame.

Digitized by Google

Pe cînd drumeţul îmbuca din merindele ce avea cu el, trăgea cu coada ochiului şi la copii cum se jucau, şi văzînd că săniuţa lor e o icoană nu-l răbda inima şi zise crîşmarului:

—Bine, măi creştine, de ce laşi băeţii să-şi facă rîs de o icoană? De şi-i afumată, veche şi roasă de cari, dă! tot icoană este, că doar nu de geaba a stat în biserică 40 de zile şi-a sfinţit-o popa.

—Mă dracilor! de ce v'aţi apucat? răcni crîşmarul la copii. Fa Palaghie! de ce pustia nu bagi de samă de ce s'o apucat satanele?

Femeea răspunse că fusese învăluită cu treabă, că n'a luat sama cu ce se jucau ei şi că a fost bucuroasă că să joacă ei în-de-ei, fără să-i mai huească 'n cap.

—De unde-o ai, zise drumeţul care-şi puse 'n gînd s'o cumpere de la crîşmar, şi să scoată din locul batjocoritor un lucru sfînt, că de ar fi a dumitale ai pune-o în rînd cu cele-l-alte.

—De la un rău de cîne de-aici din sat. A pus-o acum vr'o 4 săptămîni zălog pentr'o pîne, că-l lua naiba de foame şi s'a dus dracului şi n'o mai venit să-şi scoată odoru.

Şi cît cei pe ea, să mi-o dai mie; că dacă şi-o pus el icoana zălog pentr'o pîne, nu purta grijă, că nu mai vine să şi-o scoată.

—Dă-mi un puişor [15 parale] şi na-ţi-o.

Drumeţul plăti puişorul, luă icoana, o şterse bine de glod căci era toată plină cum o tîrîise băeţii pe jos şi după ce plăti şi băutura eşi şi se duse,

El era tînăr şi frumos, voinic şi dîrz. Muncea ca slugă la un negustor dintr'un sat şi era om cinstit şi slugă credincioasă, cum nu prea găseşti azi.

Cum ajunse acasă la stăpîn, puse icoana într'un cui, de-asupra patului unde dormea el, fără a mai povesti ceva despre ea şi-şi căută de lucru.

Trecuse săptămîni de la cele povestite şi 'ntro zi, vine la negustoru unde şedea băetanul un moşneag ogîrjit şi bătrîn ca lumea. El se rugă de negustor să-l primească şi pe dînsul la casa lui, că-i iarnă şi n'are unde să se oploşască; pentru binele ista să obligă să-i facă ori ce treabă după puterile lui; de simbrie nici vorbă nu fu.

Digitized by Google

Negustorul, se vede, era om milos, căci primi pe moşneag între casnicii lui. Mîncarea tot avea să-i plătească moşneagu, cu munca, că de şi era alb ca varu, dar era ros şi voinic, voinicie se 'ntelege ca la oamenii bătrîni.

De la venirea moşneagului, dugheana negustorului gemea de lume; cu moşneagu par'că venise şi norocu negustorului. Muşteriii nu-şi dădeau rînd; unul eşia, trei patru intrau.

Vindeau şi negustorul şi femeea şi băetanul şi tot nu mai puteau dovedi; ba cîte-o dată şi moşneagu le venea în ajutor, căci muşteriii curgeau.

Intr'o săptămînă negustorul rămase fără marfă. Piperul, liulelele, ciubucele, mărgele, covrigii, roşcovele... şi tot ce-avea mai de samă negustorul nu mai rămase; dugheana era mai goală de marfă. Trebuia numai de cît să plece cine-va după alta. Cum muşteriii curgeau la dugheana lui îi trebuia lucru mai bun, marfă mai scumpă, mai de preţ.

Pe cine să trimeată? Băetanul era el vrednic, nu-i vorbă dar tot nu să făcea lucru, ca cîndu-i stăpînu.

Să se ducă el, nu putea, că mai făcea şi alte negustorii, de unde nu putea lipsi. Ce era de făcut? Marfă trebuia să aibă, că altfel perdea muşteriii.

Sfătuindu-se într'o sară cu femeea, îşi luară de samă să trimeată tot pe băetan; cu el însă să meargă şi moşneagu, fiind om bătrîn şi cu glagori 'n cap.

Pregătiţi de drum cu care şi bani de-ajuns, moşneagul şi flacăul porniră după marfă. Peste 3 zile ajunseră într'un tîrg depărtat. Aici se răpăd după marfă, dar negăsind pe gustul lor, fiind rea şi scumpă, pornesc înainte. După vr'o cîte-va zile, că pe-atunci nu mergeai iute ca azi, cu caru de foc, ajung în alt oraş. Nici aici nu dau de marfă cum căutau ei.

Să hotărăsc atunci să treacă 'n altă ţară. De bilet de drum nu te 'ntreba atunci ca azi, şi deci n'aveau nevoe de el. In ţara străină ajung într'un oraş bogat şi frumos, şi cum trag la gazdă, băetanul lasă pe moşneag să caute de boi şi de care iar el fuge să tragă o roată prin tîrg. Da, pe semne era şi el negustor, ahotnic de-a şti şi afla cum stau şi cum merg toate.

Umblînd el ochind prin tîrg, vede într'un loc o îmbulzală de oameni, un huet şi nişte soldaţi trîmbiţau şi băteau

Digitized by Google

darabana. După ce se potoli huitul şi încetară trîmbiţele, un crainic împărătesc striga cîtu-i lua gura: „Cine la noapte va străjii în biserica împărătească, acela va primi răsplată de la împăratu un sac cu galbeni"!

Băetanul, fără să mai întrebe ceva pe crainic, cînd auzi că e vorba de un sac cu galbeni, zimţişori rotunzi, buni de făcut negustorie cu ei, se duce de istoriseşte moşneagului tot ce auzise.

— Ei dragul moşului, nimine n'ar să se ducă să străjuească în biserică, căci acolo se petrec, de multă vreme, lucruri ascunse. De vei asculta de mine, numai dumneata vei putea sta la noapte de strajă.

Apoi moşneagu dăscăli pe băetan ce trebue să facă. El se duce mai întăi la împărăţie, căci se vede că ei nemerise după marfă tocmai în oraşu unde şedea împăratul, şi spuse crainicului împărătesc, că vrea să-şi cerce norocu şi că la noapte va sta 'n biserică de strajă; vestea aceasta fu primită cu mare bucurie de împarat, care-i dete blagoslovenie să-şi cerce norocu.

Iute apoi fuge'n medean şi cumpără un sac de pîne uscată ce-i eşise înainte, căci se făcea sară. Se duce la biserică, o dumică mărunt cu cuţitu şi o presură prin prejurul bisericei, prin privdor, prin clopotniţă, prin biserică, pînă la uşile împărăteşti. Iar el se puse la cetit psaltirea, evanghelia, şi vieţele sfinţilor celor mari. Aşa îl învăţase moşneagu să facă, dacă vrea să scape teafăr. El îi mai spunea să fie voinic şi cu îndrăsneală, şi dacă e puiu de lele să se se ducă, iar de nu să nu-şi mai cerce norocu, că l-a găsi ţapăn în biserică.

Cînd pe-amurg numai ce aude împrejurul bisericei o rănţăneală. un hodorogit, şi o mormoială ca cum ar fi fost o potoae de urşi. Cu cît huetul să apropia, cu atît băetanul cetea mai cu foc, că deşi era slugă, ştia şi carte; învaţase psaltirea şi ceaslovu să se facă popă dar nu-i cîntase cocoşu să mănînce colaci. Din privdor şi clopotniţă ajunse în biserică. Băetanu cetea într'una la psalmi şi evanghelii cît un mitropolit, şi matahala ce să ospăta cu pînea dumicată înainta spre el. Cînd să pue laba pe dînsul, numai ce se aude cîntecul unui cocoş şi pace! nu se mai aude nimic; matahala peri şi biserica rămase curată.

Digitized by Google

Să nu mă'ntrebaţi cine-va ce era acea matahală, că nu vă spun, pînă ce nu veţi auzi sfîrşitul din poveste, că de aici tot mai este.

Cum să crapă de ziuă, oamenii împărăteşti, veniră să vadă ce s'o făcut cu băetanul, şi cînd l-o găsit viu nevătămat, în braţe l-o dus la împărat. Impăratu, după ce l-o dăruit cu sacu cu galbeni şi după ce l-o întrebat cine-i şi de unde, l-o rugat cu lacrimi în ochi ca să străjuiască şi a doua noapte 'n biserică.

Băetanul cam pe gînduri, făgădui împăratului, tot pe aceeaşi plată să rămîe în biserică şi noaptea a doua. Să temea însă să nu-l probozască [dojănească] moşneagul, care pentru greşeli să făcea pară de foc şi'n una-l morocănea.

Moşneagu însă se bucură cînd văzu pe băetan. Il învăţă ce-i de făcut şi'n noaptea a doua, şi cu sfaturile lui o scoase băetanul la bun capăt şi pe aceasta.

Impăratu se ţinu şi el de cuvînt dînd băetanului plata cinstit, dar rugămintele lui ajungeau la ceriu către băetan ca să străjuiască şi noaptea a treia. Povesti băetanului pătăraniiele ce avuse cu matahala zicîndu-i că dacă l-o învrednicit cel de sus să scape viu nevătămat în două nopţi, îl va ajuta şi'n noaptea a treia, căci trebue acum să i se aleagă într'o parte.

Băietanul nu se prinse de-o-dată; el nu vru să făgăduească pînă mai către sară, căci voia să întrebe pe moşneag ce-i de făcut. Luă sacu cu bani şi se duse la el povestindu'i şi'ntîmplările nopţei a doua precum şi rugămintele împaratului, care'i făgăduise una din cele două fete şi împărăţia toată de-l va scăpa din primejdia nopţi-a treia.

Moşneagu, bun la inimă şi cu dragoste fiiască către băetan, îl dăscăli ce trebue să facă şi pentru a scăpa din primejdiile nopţii a treia, şi se duse după trebi, iar băetanu se duse în medean şi cum îi eşise înainte un sac cu pasat îl şi cumpără îndată, îl duce la biserică, şi fiind-că mai era vreme, dete o fugă şi'nştiinţă pe 'mparatul că e hotărît să mîe în biserică şi'n noaptea a treia.

Cînd auzi împaratu astă veste, nu mai putea de bucurie căci ce-i mai dulce în lumea asta de cît a trăi îmbelşugat în toate !. Băetanul iute se întoarse la biserică şi se puse pe treabă.

Digitized by Google

Presără pasatu (meiul) cum presarase pînea îu noaptea întîia şi bucii dumicaţi în noaptea a doua, iar el se puse la citit; de astă dată nu mai citea în strana mare, ci pe sfînta masă în altar. Cetea băetanul cu aşa duh plecat şi cu atîta smerenie, de părea că-i un pălimar.

Cum amurgì bine, începu să să audă pe cărarea ce duce la biserică, prin pridvor, prin clopotniţă, în biserică şi în toate părţile acelaşi sgomot, aceiaşi ronţăială, ca şi în sările trecute. De astă dată dihania, pe care băetanul n'o văzuse la chip, era mai silitoare şi mai mîncăcioasă.

Gătind de lucru prin biserică, numai să trezeşte băetanul, că ea deschide uşa altarului. Cînd îl vede, sare la el să-l prăpădească. Băetanul galben de frică şi rece ca ghiaţa de spaimă, stătea cu ochii boldiţi şi se uita cum ea deschide uşa. Odată cocoşul cîntă şi matahala, mai înainte ca el să înceapă, pune laba pe flăcău. Flăcăul o loveşte c'un băţ ce-i dăduse moşneagul, şi ea rămase încremenită locului ca o stîncă, fără să se poată mişca din loc.

Răcnea sluţenia de se cutremura ferestrele; din loc însă nu se putea urni.

Matahala avea forma unei femei 'nalte şi păroase, cu părul pînă 'n picioare de lung, cu ochi ca de foc din care eşiau scîntei; şi din gură pară de foc. Era neagră şi atît de urîtă de nu-ţi mai venea să te uiţi la ea.

Băetanul stătu cu ea 'n biserică, fără să se clinteassă din loc pînă dimineaţă.

Cînd veniră oamenii împăratului şi-l găsiră iarăşi teafăr, ba încă păzind acea dihanie spurcată, îşi făcură cruce şi alergară de spuseră împăratului, cele ce văzură.

Fuga împăratu şi împărăteasa la biserică. Matahala cînd i-o văzut se smucea, răcnea şi se svîrcolea ca broasca 'n gura şarpelui; de geaba se chinuia spurcata, că din loc nu se putea urni.

Cînd ş-au văzut împăratul şi împărăteasa fata în aşa stare, căci ea era blestemată fiind de o zînă a se face aşa şi a-i mînca şi pe ei, începură a plînge de curgeau lacrămile lor pîrău.

Se dădu veste iute 'n toată împărăţia şi adunîndu-se preoţii, mitropoliţii şi patriarhii, începură o slujbă frumoasă şi un sobor cum nu mai fusese.

Digitized by Google

Cînd era în toiul slujbei, iacă şi moşneagu vine la biserică. Cum îl simţeşte sluţenia, de tot spre el se da ca să-l prăpădească; se vede că pocita îi cunoştea puterea. In tot timpul slujbei băetanul stătu lîngă matahală, care se mai muese, şi pe care o cîrpea cu băţu cînd se obrăznicea.

După ce se sfîrşi slujba, după ce-i cetiră moliftele de deslegare, moşneagul se vîră printre feţele cele mari împărăteşti, se duce la băetan, îi ie băţul din mînă, şi trage dihaniei de femei un băţ cît putu el. Ce să vezi! de-o dată ieşi din matahală o pară roşie ca focul şi părul cel lung de pe trup îi căzu. Din urîtă şi pogană ce era, se făcu aşa de frumoasă de nu mai era alta ca ea în lume şi'n soare.

Fata împăratului rămase curată, povesti celor de faţă cîte pătimise de la blăstămul zinei pînă atunci.

Impăratul dărui băetanului fata şi împărăţia şi făcură o nuntă, cum nu se mai văzuse nici o dată. La ea fură poftiţi şi negustorul cu nevasta unde slujise băetanul.

Veselia fu mare în toate părţile.

Moşneagul, după ce se sfîrşi nunta, la care jucase şi el ca un holtei, cheamă la el pe flăcău, pe fată, pe împărat cu împărăteasa şi cu tot sfatul lor şi după ce le spuse că el e sf. Neculai şi că făcuse aşa cu băetanul pentru inima sa blajină, fără răutate, se apropie de fata împăratului şi-i trase trei palme.

Moşneagul se făcu nevăzut, iar din fată ieşiră trei draci negri şi urîţi ce se duse în pustii, departe de noi să fie.

Ş'am încălecat pe o lingură cu coada scurtă, s'o dau pe la nasu celor ce n'ascultă.

(Auzită de la Toader al Marghioalei din satul Bogdăneşti, Suceava).

M. LUPESCU

Societatea Folkloriştilor din România

Folkloriştii din România, şi în special învăţătorii cari se ocupă cu adunarea acestui preţios material, simţind trebuinţa de a lucra în înţelegere, pentru ca munca lor să fie mai rodnică, au alcătuit o societate în acest scop.

La întemeierea societăţei s'a făcut un proiect de statute,

Digitized by Google

care urmează a se pune în discuţia celei întâi adunări generale care se va convoca şi se va anunţa la timp, şi s-au ales preşedinţii de onoare, preşedintele activ al societăţei şi secretarul, rămânînd ca alegerea celorlalţi membri prevăzuţi in statute, să se facă de către adunarea generală.

Publicăm acest proiect de statute, şi la timp vom anunţa data cînd se vor întruni toţi membrii cari vor adera la societate.

Statutele Societăţei folkloriştilor din Romănia

Art. 1. Se întemeiază societatea folkloriştilor romîni cu sediul în Folticeni.

Art. 2. Societatea are o durată nelimitată,

Art. 3. Ţinta societăţei este: 1) a strînge comorile poporului: cîntece, descîntece, poveşti, basme, ghicitori, dicţionare limbistice, provinciale ş. a. şi a le da la lumină în revista „Şezătoarea“ sau în biblioteca ce se va scoate cînd mijloacele vor fi princioase; 2) a face să crească admiraţia tutulor către aceste nestimate ale graiului şi gîndirii romîneşti.

Art. 4. Societatea se compune din membri fondatori şi onorifici.

Art. 5. Membri fondatori sunt toţi cei ce vor subscrie aceste statute.

Art. 6. Membru activ poate fi ori-ce iubitor de folklor sau susţinător, dorind să lucreze pentru propăşirea societăţei.

Art. 7. Membri onorifici sunt cei ce vor face daruri societăţei. Ei se vor înscrie în **Cartea de Aur**, ca şi cei ce se vor deosebi contribuind pe orice cale la atingerea ţintei societăţei.

Art. 8. Membrii activi dintre învăţători vor organiza în satele lor „şezători de lectură“, culegînd şi punînd pe adulţi a citi şi preţui produsele poetice ale neamului.

Art. 9. Toţi membrii vor plăti o cotizaţie de 6 lei pe an, care se pot plăti şi în rate de cîte 1 leu cel puţin.

Art. 10. Fondul societăţei se compune:

a) Din cotizaţiile membrilor fondatori şi activi;

b) Din darurile făcute de membrii onorifici;

c) Din 20 % de la serbările şcolare date de membrii învăţători sau organizate şi la oraşe prin şezători literare cu sprijinul artiştilor;

Digitized by Google

d) Din 10 % asupra fondului cultural al băncilor populare conduse de învăţătorii membri ai societăţei;

e) Din vînzarea publicaţiilor tipărite de societate.

Art. 11. Din fondurile societăţei se va întreţine revista de folklor „Şezătoarea" dacă abonamentele nu vor ajunge; şi se va tipări „Calendarul Fockloristic".

Art. 12. Societatea va avea un comitet alcătuit din: un preşedinte, doi vice-preşedinţi, 1 Casier, 1 Secretar şi 4 membri în comitetul diriguitor.

Art. 13. Pentru banii încasaţi se vor da chitanţe din un registru anume, sau se vor publica în revistă numele trimiţătorilor.

Art. 14. Cînd societatea va dispune de fonduri, va putea premia şi publica cu cheltuiala sa lucrările de seamă ale membrilor.

Art. 15. In fie-care an se va tipări un Calendar poporan, avînd un coprins numai folkoristic, şi se va da în scurt cu acest prilej şi o dare de seamă despre activitatea societăţei folkloriştilor romîni.

Art. 16. Membrii au ales în unanimitate în Comitet pe D-nii Spiru C. Haret, Barbu Delavrancea şi Juliu Zanne ca preşedinţi de onoare; pe d-l Artur Gorovei ca preşedinte activ, şi pe d-l Şt. St. Tuţescu ca secretar, rămânînd ca celelalte locuri să se complecteze la cea întâi adunare generală a membrilor.

Cei ce vor să intre în societate vor trimite aderările lor D-lui A. Gorovei, preşedinte la Folticeni, sau iniţiatorului societăţei, d-lui Şt. St. Tuţescu, secretar, în Catane, jud. Dolj.

Membrii Fondatori: Preotul Teodor Bălăşel, Ştefăneşti (Vîlcea); S. T. Kirileanu, Broşteni (Suceava); Mihai Lupescu, Zorleni (Tutova); N. Mateescu, Diocleţi (Putna); Tudor Pamfile; C. Rădulescu-Codin, Priboeni (Muscel); I. Teodorescu, Broşteni (Suceava); Şt. St. Tuţescu, Catane (Dolj); A. Vasiliu, Tătăruşi (Suceava).

Digitized by Google

Insemnări.

In revista Arhiva din Iaşi, Anul XIX (1908) pag. 95-96, se publică următoarele:

Cîteva cuvinte pentru Şezătoarea. — După o întrerupere de doi ani jumătate, în care timp d-sa a cercat politica... cu degetul, d. Artur Gorovei face să reapară „Şezătoarea".

Apărută acum şeisprezece ani în urmă — primul număr poartă data de 1 Mart 1892 — Şezătoarea a dus-o greu chiar de la început, nu din cauza lipsei de material — de acesta avea ea destul, slavă Domnului, — ci din cauza lipsei de abonaţi şi, ceiace încă e şi mai trist, din cauza lipsei de ajutor material suficient din partea instituţiilor din fruntea culturii romîne. Totuşi d. Gorovei n-a desperat. Intovărăşit de cîţiva vrednici învăţători, entusiaşti iubitori ai folklorului nostru, şi conştient de valorea reală a întreprinderii sale, d. Gorovei a mers înainte. Persistenţa aceasta, într'un timp cînd la noi, toate se încep şi toate se lasă baltă, este spre cea mai mare onoare a folkloristului de la Fălticeni.

Primele nouă volume, cîte au apărut din Şezătoarea, se prezintă cît se poate de bine. Materialul relativ bogat şi foarte variat, pe care ni-l oferă, este de cea mai mare importanţă pentru folklorul şi filologia romînă. Avînd însă dorinţa sinceră ca Şezătoarea să meargă cît se poate mai bine, voiu face, cu această ocazie, cîteva observaţii privitoare la unele neajunsuri, care cu bunăvoinţă, se pot uşor evita.

Transcrierea cuvintelor dialectale lasă de dorit. Culegătorii, în cea mai mare parte învăţători, ademeniţi de limba comună strecoară în textele dialectale publicate de ei fonetisme de ale limbii comune, dînd astfel naştere unei limbi hibride care nu există şi putînd astfel induce în eroare pe cei care au prea multă încredere în imprimat.

Transcrierea sunetelor dialectale, pe care au încercat-o unii culegători, trebueşte părăsită ca irealizabilă. Cunoaşterea exactă şi amănunţită a sunetelor romîneşti constitue desigur un capitol important din fonetica limbii noastre, însă acest lucru nu se poate face la Şezătoarea, căci pentru aceasta trebuesc cunoştinţi solide de fonetică şi o ureche destul de exercitată.

Digitized by Google

Glosarele, care formează una din părţile cele mai preţioase ale Şezătorii, sînt cît se poate de defectuos publicate. Autorii nu observă nici macar ordinea alfabetică a cuvintelor. Din această cauză se întîmplă că se înregistrează un acelaş cuvînt de cîte două ori, pe lîngă, fireşte, faptul că devin şi foarte greu de utilizat. Tălmăcirea înţelesurilor este apoi făcută într'un stil uneori puţin clar, aşa că este greu de priceput ceia ce a vrut să spue autorul. Accentul cuvintelor trebue totdeauna notat, şi în parantez, cu cunoscutul semn special, imediat după titlu, nu în însuşi titlu.

Intr'o revistă folklorică, cum e Şezătorea, nu se poate admite altă ortografie decît cea curat fonetică.

In sfîrşit trebue să se evite cu orice preţ greşelile de tipar. In publicaţiile folklorice greşelile de tipar devin o adevărată pacoste, fiindcă nu mai poţi şti care este forma adevărată a cuvîntului.

Va recunoaşte d. Gorovei că aceste observaţii pornesc nu din fanfaronada de a tot căuta cusururi la alţii, ci din tendinţa sinceră de a îndemna Şezătoarea la progrese realizabile, şi se va decide d-sa a le traduce în faptă?

G. PASCU.

Reproducem înadins observaţiunile d-lui Pascu, pentru ca colaboratorii noştri să le aibă în videre, cunoscînd că d. Pascu are dreptate.

Unele din aceste observaţii privesc pe colaboratori; cea din urmă însă, asupra greşelilor de tipar, mă priveşte pe mine, editorul acestei reviste, şi în privinţa lor ţin să afle şi autorul acestor judicioase observaţii, cît amar am înghiţit cu tipărirea celor nouă volume din „Şezătoarea".

Tipografiile pe care le cunoaşte d. P. în Iaşi, sînt organizate aşa cum trebue să fie o tipografie — cel puţin aşa îmi închipuesc. In orice caz trebue să fie, în fiecare atelier, un om care să-l conducă, un specialist, în mîna căruia cînd întră un manuscris, nu mai ai a te îngriji, tu autor, decît să revezi corecturile şi să dai „bun de imprimat". La Folticeni, unde se tipăreşte „Şezătoarea", lucrurile se petrec altfel; de şeisprezece ani eu n'am avut fericirea să pun odată măcar, „bun de imprimat" pe una din corecturi, şi după fiecare număr care apărea, îmi propuneam să înceteze revista la

Digitized by Google

încheierea anului, pentru a înceta şi enervarea mea, şi dacă nu mi-am adus niciodată hotărîrea la executare, este o pricină pe care d. Pascu o poate înţelege: dragostea de lucru.— Tipografia în care am tipărit nouă volume din revistă, nu are un conducător; proprietarul ei a devenit tipograf din aceleaşi consideraţii pentru care ar fi putut să fie ministru, sau senator, sau membru în comisiunea superioară de agricultură, pentru cari nu se cere nici o pregătire şi nici o chemare; lucrătorii din tipografie erau nişte copii de evrei, cari nu ştiau vorbi romîneşte, d'apoi să mai descifreze manuscrise. Din pricina asta o mare parte din materialul publicat, a fost copiat de mine, după nişte adevărate ieroglife, lucrare foarte obositoare şi plictisitore. In această tipografie lipseau şi litere, de pildă cele cu accente, şi trebuia să se culeagă acelaş cuvînt cu două şi trei caractere deosebite. Lucrătorii din această tipografie n u v o i a u să facă corecturile cum trebuiau făcute; la observaţiile mele, îmi răspundeau: „D'apoi ce, parcă trebue scoase toate greşelile!" Dacă se întîmpla să găsesc, la ultima corectură, o pagină fără greşeli, mă îngrozeam cînd vedeam coala tipărită: cînd puneau zaţul la maşină, săriau litere, se risipeau rînduri întregi, şi meşteriau ei cum ştiau. De aceea nu am dat nici odată „bun de tipărit".

Să mai vorbesc de lipsa desăvîrşită a celui mai elementar simţ estetic!...

Dar despre lipsa noţiunei de exactitate a predării lucrului la timp! Cine ar putea să creadă că au trebuit să treacă cinci luni, de la finele lui August 1907, pînă la finele lui Ianuar 1908, pentru a se putea tipări cele 32 pagini din vol. X (No. 1 şi 2)?

In asemenea condiţiuni de tipărire, e cu neputinţă a evita greşelile de tipar. Şi cred că d. Pascu îmi va găsi cît de puţină dreptate, ţinînd samă că aceste greşeli nu se pot evita nici în alte publicaţii, tipărite în tipografii bine organizate, şi nu le-a putut evita nici d-sa, chiar în cele trei rînduri în care vorbeşte despre greşelile de tipar din „Şezătoarea", trei rînduri în care s'a strecurat următoarea greşală: în loc de: „f o r m a a d e v ă r a t ă a c u v î n **t u l u i**" s'a tipărit: „f o r m a a d e v ă r a t ă a c u v î n **t u l u l u i**".

Digitized by Google

Şi acuma pot şi eu sfîrşi cu vorbele: „Cine se ştie fără de greşeli, să eie piatra şi să arunce în mine".

ARTUR GOROVEI

Bibliografie.

Jocuri de copii adunate din satul Ţepu (jud. Tecuciu) de **Tudor Pamfile.** Extras din Analele Academiei Romîne 1907. — Dl. Pamfile, unul dintre colaboratorii revistei noastre, care a publicat în ea un material foarte important, adunat cu pricepere, a publicat, în două memorii tipărite în Analele Academiei romîne, jocurile de copii din comuna sa natală. Aceste jocuri în parte, au fosi publicate şi în Şezătoarea, fără a fi însoţite, însă, de numeroasele figuri, care măresc valoarea acestei lucrări, aşa cum e publicată de Academie. — In al doilea Memoriu, autorul utilizează şi o parte din materialul răspîndit prin diferite reviste şi lucrări anterioare, adunîndu-l altfel într'un mănunchiu şi înlesnind studiile cercetătorilor. La urma lucrărei se publică un glosar, care va putea fi folosit de filologi. — In sfîrşit, lucrarea face cinste D-lui Pamfile, de la care sîntem în drept să aşteptăm şi altele, tot aşa de importante.

Dr. I. G. Sbiera.—Contribuiri pentru o Istoriie soţiială cetăţenească, religionară bisericească şi culturală literară a romînilor dela originea lor încoace pînă în luliu 1504. — Cernăuţi, 1906. — Un volum mare de 816 pagine, în care se găsesc şi lucruri care pot interesa, întru cîtva, pe folklorişti. In § 170 despre Cultura şi literatura la Romîni între 1186 şi 1504, se vorbeşte despre literatura populară, dîndu-se o listă foarte necomplectă a culegătorilor, bine-înţeles a celor din timpurile noastre, pentrucă nu se cunoaşte încă nici un culegător de literatură populară înainte de luliu 1504.

Digitized by Google

Cum se făcea şezătoarea în Tătăruşi mai înainte vreme.

Şezătorile se făceau mai mult în postul Crăciunului, spune T. M. Buchilă — om de vre-o 68 ani — şi iată cum: Cu o zi sau două mai înainte, se înţălegeau o samă din fete, că la casa cutărui om va fi şezătoare, mîne sară sau poimîne sară. Ele fiind înştiinţate una din alta, se pregătiau să aibă ce lucra, cînd se vor duce la şezătoare.

Alta de lucru nu-şi luau, de cît numai furca cu caerul de cînepă, de buci ori de lînă şi fusul. Dar şezătoarea numai de fete n'avea nici o socoteală; de-aceea, una sau două din ele făceau ştiut la vre-un flăcău zicînd: „Măi Gheorghe, să ştii că desară-i şezătoare la cutare om — de pildă la Toader Negri, şi ai grijă, doară nu-ţi veni. — Flăcăul nu mai aştepta multă vorbă, căci cum era înştiinţat de fată, apoi în ziua aceea, umbla pe la flăcăii cei mai de samă, ales prieteni de-ai lui, şi le spunea: „Iacă bre, m'am întîlnit cu fata lui Ion Negri, cu Gafiţa, măi, şi mi-o spus că pe desară-i şezătoare la Toaderu Negri. Ai grijă, doar îi veni, că eu am să mai fac ştiut la v-o cîţi-va". — „Apoi oiu veni", răspundea flăcăul — da să te duci şi pe la cutare, că ştie bine cînta din fluier". — „Musai c'am să mă duc".

Flăcăii fiind înştiinţaţi unde are să fie şezătoare, cum prindea a însera, se strîngeau cioatcă cîte 7-8 sau 10, la o răspîntie de drum — şi pe cînd înnopta întrau cu toţii în casă. Fiind însă că şezătoarea ţinea pînă la un ceas, două după miezul nopţii şi deci trebuia lumină mai toată noaptea, fetele, ca să nu puie la cheltuială pe omul de gazdă, îşi aducea fiecare gaz, ori său pentru opaiţ. Işi mai aduceau, de asemenea, cîte un pumn de grîu ales, şi în timpul cît şedeau la şezătoare, puneau grîul într'un ceaun şi-l fierbeau la foc. Mai făceau malaiu în cuptior, ori fierbeau crupe (tot de fete aduse); la anumite răspunsuri, lăsau lucrul şi se dau cu toţii pe lîngă ele (adică la mîncare).

Digitized by Google

Să întîmpla cîte odată că băetanii alergau la şiriclicuri. Cînd fetele erau ocupate mai tare cu lucrul, şi ceaunul era mai fiert pe foc, unul le ţinea de vorbă iar altul lua ceaunul şi-l ducea afară pe furiş, şi mînca grîul numai băetanii; după ce goleau ceaunul, întrau în casă ţiindu-l de toartă şi bătînd cu lingura'n doagă ca să sune a deşert. De bună samă că gluma aceasta da minte şi învăţătură fetelor, ca de altă dată să fie cu ochi'n patru.

Cît ţinea şezătoarea, fetele torceau şi vorbiau ele în de ele cine ştie ce lucruri, ia numai ca să nu tacă „cum tac mutele". Flăcăii (băetanii) vorbiau şi ei de-a lor socotele, mai amestecîndu-se în vorba fetelor, cu glume şi vorbe care provocau rîs şi mare haz. De la o vreme, omul sau femeea de gazdă întrerupea vorbele şi şoşăiturile fetelor, zicînd: „Tu fetelor, da im (ia) mai lasaţi vorba şi cîntaţi colè cîte un cîntec frumos".

— „D'apoi, mătuşă (ori lelică) am cînta noi — răspundeau fetele cele mai bune de gură -- da-i vorba că nu prea ştim cîntece aşa de frumoase".

— „Ei, nu ştiţi; ba pre bine ştiu că ştiţi, da vă mai faceţi şi voi nu ştiu cum să mai zic, ş'aşteptaţi rugate".

— „Da cîntaţi, tu, — mai ziceau şi băetanii — ce mai aşteptaţi atîta îmbgiete (îmbiete) ca la masa cea mare".

In sfîrşit, fetelor, săracele, atîta le era greu, pînă începea una — „şi apoi care mai de care cînta cîntece, Domnule, da cînte bătrîneşti, colè aşezate", -- îmi spunea baba lui T. M. Buchilă, Gafiţa (69 ani), fiică a lui Ion Negrea.

După ce trăgeau fetele cîte o cîntare, apoi începeau băetanii, care mai de care, a spune poveşti frumoase, cimilituri; şi care ştia cîntece din gură, se mai da şi la cîntat, de obiceiu mai mult fetele cîntau; iar băetanii spuneau poveşti, frămîntături de limbă -- şi, cu de acestea făceau să treacă noaptea.

După ce torceau fetele cîte un rînd de fuse, apoi un băetan, care ştiea să cînte, lua fluerul şi începea să zică de joc; iar ceilalţi din casă jucau. Apoi fiecare se aşeza pe laiţă şi-şi urma (fetele) lucrul mai departe. Dacă treceau aproape două ceasuri după miezul nopţii, vorba începea să se mai moaie, căci atît la fete, cît şi la flăcăi începea să le fie somn

Digitized by Google

— şi acesta era semnul că şezătoarea se sfîrşeşte — şi deci fiecare luîndu-şi noapte bună de la gazdă, se duceau la casele lor.

Oameni bătrîni nu prea veniau la şezătoare; de cît numai unul sau doi din vecini. Şi ei cînd se întartau la spus poveşti, apoi se făcea o tăcere în casă, de gîndeai că nu-i nime; numai sfîrîitul fuselor se auzia; şi cînd povestea era frumoasă de tot, tăceau toţi cum îi chiticul şi căutau să asculte cu toată inima cît de frumos povesteşte cutare moşneag. Aşa mi-a spus T. M. Buchilă (68 ani) şi Grig. I. a Aniţei (de 56 ani) că se făceau şezătorile înainte vreme. Astăzi nici nu aud macar pomenindu-se prin sat cuvîntul „şezătoare". Inainte vreme, pe cînd eram copil de 7-8 ani, prin 1883-1884, auziam de la băeţi din şcoală, că la cutare om a fost şezătoare. Astăzi se tac clăci de tors, care nu aduc nici pe departe cu şezătorile.

AL. VASILIU.

BOCET

Draga mamei rîndunică
mititea şi frumuşică
ce-ai gîndit
ce-ai socotit,
de-a mea ţîţă te-ai hrănit
de-a meu piept te-ai despărţit.
Draga mamei mititică!
cum te duci şi m'ai lasat
de pieptul meu s'o umflat.
Vină drăguţă într'o noapte
de-mi dă ţîţei sănătate;
ori mă ia tu şi pe mine,
să petrec în raiu cu tine.
Draga mamei,
puica mamei!
cum te duci şi m'ai lasat
şi cu ochii lăcrămaţi
şi cu inima stricată...
Te-am avut pe tine fată.

Digitized by Google

Draga mamei mititică,
nu ştiu cum te-aş mai boci,
că doar la mine-ai vini.
Să-mi vii macar noaptea'n vis,
că noaptea cînd te-aş visa
inima mi-aş stîmpara
şi'n mine, şi'n tată-tu . . .
Nu măi tragă clopotu,
căci cînd aud clopotu,
în mine arde sufletu,
mi se detună capu.
De trei zile tot te strig
ca să-ţi deschizi guriţa
să mai grăeşti cu dînsa.
Tată-tu şade la pat,
de trei zile n'o mîncat.
Te strigă pe dumniata
ca să mai deschizi gura
ca să mai grăeşti ceva.
Draga mamei mititică
pe aiest drumu ce-ai pornit,
de mine te-ai despărţit,
mare jăle m'o găsit.
Draga mamei, mîngîiere,
cum n'am eu, nici o putere . . .
cu ţîţă te-am adapat
şi la a meu piept te-am culcat;
făr' moartea s-o suparat,
draga mamei, te-o luat.
De cît te lua pe tine,
mai bine mă lua pe mine.
Aşa, moartea ce-o făcut ?
că pe tine te-o luat
şi pe mine m-o lasat !

(Auzit în ziua de 27 Decemvrie 1907, de la T. M. Buchilă din Tătăruşi, Suceava. El l-a învaţat pe cînd era mic, de la mama lui).

AL. VASILIU

Digitized by Google

Tradiţii, legende

PRICOLICI

Cînd o fată nemăritată face iarăşi o fată, şi această fată cînd se face mare face şi ea iarăşi o altă fată, şi fata aceasta la rîndul ei face un copil, acesta fuge în pădure şi se face pricolici. Acestuia îi creşte păr pe corp ca şi pe animale şi iese înaintea oamenilor, dă în ei, îi iea de picior şi-i doboară jos. El nu creşte mai mare ca un copil de patru ani.

(Din Logreşti-Moşneni (Gorjiu) spus de Gălcescu Lazăr).

I. MOISIL.

DOAMNE FEREŞTE DE NĂPASTE

Intr'un sat trăia un gospodar harnic şi cumpănit. Viaţa lui era îmbelşugată şi tihnită. N'avusese cu nimeni nici-o cramură şi nu-i zisese uimeni nici măcar negri ţi-s ochii. Şi nici n'avea pentru ce. Cum poţi să te legi de om aşa din buna calea, cînd nu-i cîrciogar şi-şi caută de nevoile lui? I se dusese departe vestea Romînului că-i om cu frica lui D-zeu. El simţea că lumea îl laudă şi de la o vreme a început a se mîndri şi el cu vorba. Şi cînd se arăta prilejul începea Romînul: — Mulţămesc lui D-zeu sfîntul de sănătate; mi-am agonisit oleacă de strînsură cu muncuşoara mea; trăesc în pace şi în frăţie cu toţi; nu supăr pe nimeni; nu mă ating nici de-un capăt de aţă străin şi nu mă poate năpăstui nimeni nici cu cîtu-i negru sub unghie.

Trece-un timp bun de la vorba asta, cînd se svoneşte'n sat că a venit o călugăriţă la primărie şi cu puterea legii vrea să iee cei patru boi ai Romînului celui vrednic. S'a adunat tot satul acasă la om că doară ştiau toţi ce poate el şi ştiau că boii îs ridicaţi de la vitele lui şi el i-a crescut.

Cînd colo ce să vezi? Călugăriţa scoate o pecete din buzunar şi zice:

— Domnule primar şi oameni buni, boii îs ai mei. Ca dovadă că-i aşa şi nu-i cum zice omul acesta ce mi i-a luat, căutaţi-i pe limbă şi veţi găsi, la fie-care, pecetea asta, pusă de mine, de cînd era viţei, la gospodăria mea.

Se uită oamenii şi văd că vorba călugăriţei se adeve-

Digitized by Google

reşte. Se cruceau toţi cari ştiau cum stă treaba, dar dovada era aşa de tare că nu se putea răsturna.

— Mai ştii ce şurubării o făcut, că nici lucru curat nu-i la mijloc! Cum de s'o îmbogăţit el aşa? ziceau răutăcioşii cari vreu ca toţi să fie săraci şi răi ca dînşii!

— Amu i s'o vădit dreptatea, ziceau alţii.

Iar omul nostru, supărat şi crămăluit, purcede boii să-i ducă la călugăriţă acasă, cum îl însărcinase stăpînirea. Ce să facă?

Cînd la marginea satului se apropie de el călugăriţa şi-l întreabă:

— Ei, măi omule, te lăudai şi te mîndreai că eşti sănătos şi bogat şi nu te temi de năpaste. Boii îs ai tăi; dar vezi ce face năpastea? Să ştii, cît îi trăi, că mai ră de cît năpastea, nu-i. Du-te acasă cu boii şi să spui şi la alţii.

Romînul nostru clatină din cap, îşi face cruce şi zice: „Doamne fereşte de năpaste". Şi „Doamne fereşte de năpaste", era vorba în tot satul, în ziua aceea.

(Auzită de la C. Drangă, din Zorleni, jud. Tutova)

L. MREJERIU

NUMĂRĂTOAREA ŢIGANILOR

(LITIE)

Zece ţigani plecară odată la un drum lung. Se duceau şi ei după muncă, încotro i-o milui cel de sus. Era iarna; şi pesemne de dragul lor, taman se nemerise un crivăţ... turbat care sufla despre răsărit, de te seca la ficaţi!

Un danciuc mai golaneţ învineţise de frig; iar părul i se sbîrlise pe el, de credeai că e o găină d'alea jerpelitele.

— „Măi teteo, mie mi-e frig al dracului! Imi vine să mă întorc îndărăt, că nu mai pot; mor de ger"!

— „Mai dă-te şi tu în spatele meu, că sînt şi cu zabunul pe mine, şi cu traista la spinare; şi ţi-o mai ţine şi ţie de adăpost. Destul de adăpostit era puradelul; dar tot îi clănţănea dinţii în gură, şi-l mai auzeai din cînd în cînd:

— Haoleu teteo, nu mai pot!

Mergînd ei aşa, ajung la o gîrlă. Pe malul gîrlei văd o salcie pletoasă, cu ramurile plecate spre apă.

Da unul din ei, mai bătrîn şi mai milos, zice:

Digitized by Google

— Măi fraţilor, vedeţi voi salcia aia? I-e sete, mă, săraca! Ia uitaţi-vă, cum se canuneşte să bea apă şi nu poate. Hai, mă, s'o dăm noi la apă; mai mare pomană! O zice şi ea bodaproste!

Cît ai zice „meiu", toată liota era în salcie. Par'că s'ar fi poropotit un stol de ciori într'un plop!

Se căsnea, se sîcîie, doar-doar o da cu crăcile de apă!

Dar.., ceasul rău!.. trosc..! se rupe salcia; iar ei... bustubuc! în gîrlă; şi se udă nene... şi se moroiesc... ca vai de capul lor. Cînd eşiră la mal, erau tăbărciţi şi liorcăiţi de jurai „că sînt prinşi după gîrlă".

Şi hoţul de crivăţ, nu-i lasă 'n pace? Acu mi ţi-i ia la refec! Ce le-a mai păţit pielea... nu vă mai spun, că vă fac inimă rea.

Pe drum, n'au de lucru? Ce-i trăsneşte prin cap, unuia din ei?

— Mă, hai să ne înumărăm, că poate s'o fi înecat vr'unul din noi. S'apucară de înumărat. Incepu vătaful: ec, dui, trin, ştar, panci,... dar nu eşeau „deşu", fiind-că ăl de înumăra, nu se punea şi pe el în socoteală.

Ciondăneală, ciorovoială... se înumără din nou... de loc! Trece un cioban p'acolea şi vede prostia ţiganilor.

— Măi, voi pînă poimîine nu vă mai împăcaţi. Hai să vă înnumăr eu.

Ii luă de după urmă, ca pe oi, şi-i băgă în tîrlă.

Işî luă o măciucă şi s'aşează la uşă.

— Hai, eşiţi cîte unul, ca să vă înumăr.

Ţiganii pricepură că ciobanul are gîndul dracului. Văzură ei, că nu prea „miroasă a bine" ceea-ce se gătea pentru ei; d'aia se tot îmbrîncea şi-şi da ghes unul altuia. Dacă văzură ei ca n'au încotro, că trebuiau înumăraţi, îşi luară inima'n dinţi.

— Hai mo! acu, ce-o fi, o fi. Intăreşte spinarea zdravăn! Incepură unul cîte unul. Cînd ajungea la uşă, ciobanul ridica măciuca şi striga tare:

— „Unu!" şi harşt! pe şira spinării!

„Doi!"... harşt; şi tot aşa pîn' la zece".

Şi nu dedea mai prost! Odată te croia; dar te durea'n patru locuri.

Digitized by Google

— Ei, aţi eşit la număr, măi cioroflanilor?

— „Hauliu, am eşit, eşi-ne-ar ochii; dar nu ne-om mai înumăra la stînă, cît om fi noi!

(Auzită în Leordeni, jud. Muscel, de la A. Bădiclea).

D. MIHALACHE

SFÎNTUL SPIRIDON

Ci-că, cînd a fost chemat la sobor, sf. Spiridon a mers înainte să doarmă la un conac, că era departe pînă acolo şi-i apuca noaptea pe drum.

Alţi sfinţi l-au ajuns după urmă la un han, unde s'au culcat toţi.

Culcîndu-se toţi, peste noapte, cînd au fost să se scoale, s'au sculat ăi de veniseră pe urmă, pe furiş, ca să fie întăi la sobor; iar sf. Spiridon a rămas culcat.

Merg ei ce merg şi unul o ia înapoi şi ca să nu meargă şi sf. Spiridon deopotrivă cu ei la sobor, a tăiat capul calului şi pe al magarului, că el umbla călare pe cal; iar sluga sa pe magar.

Cînd s'a deşteptat sf. Spirdon a văzut că ăia plecaseră fără să-l vestească şi pe el.

Pînă s'ar îmbrăca, a trimes sluga să pue şăile pe cai. Care nu-i fu mirarea, cînd sluga ducîndu-se găsi dobitoacele cu capetele tăiate şi morţi, mortăciune.

S'a întors îndărăt la sf. Spiridon şi i-a spus tărăşenia: ne-a tăiat caii, prea sfinte; le-a tăiat capetile.

Sf. Spiridon a spus:

— Dă fuga de pune-le capetile la loc şi pune şăile, c'am zăbăvit.

Din grabă, sluga a pus capul calului la măgar şi pe al măgarului la cal, a pus şăile şi au plecat la drum.

Cînd a ajuns la sobor, unde erau chemaţi sfinţii, sf. Spiridon şa arătat minunile: a luat urda şi cînd a tras-o prin mîni: jos a curs apa şi sus focul; iar în mînă a rămas noroiul (pămîntul).

(Spusă de Gh. Minea, cizmar din Catane, Dolj).

ŞT. ST. TUŢESCU.

Digitized by Google

DESPRE UN RUGINESC PRINS DE TATARI

Rămas-a din neam în neam la Rugineştii din Ţăpu (al de Rugină), în minte, o întîmplare, de pe cînd veniau în ţara Moldovei, Tatarii. O dată trecînd pe-aici, prinseră mulţi robi între care şi pe unul de-alde Rugină. Numele lui s'a prăpădit cu vînjoleala anilor, dar întîmplarea lui nu s'a şterge nici odată. Ci-că Rugină ista, era meşter, nevoe mare, de făcut cläile de fîn şi de asta l-ar fi luat Tătarii în ţara lor unde nu-l punea la altă treabă de cît la asta, cu toate că chiar aşa de uşoară, nu-i.

A stat el vr'o doi ani acolo, cînd într'o vară, pornind el o clae de fîn mare şi minunată, începu s'o dureze numai pe de läturi de 40-50 de stînjeni, iar pe dinăuntru o lasă goală. Tătarii de jos, tot îi zvîrleau cu ţăpoaele pale de fîn, pe care cel Rugină le punea pe de mărgini, iar cînd înseră bine, spuse Tatarilor că el rămîne sus s'aştepte răsăritul lunei, să mai aşeze pe ici pe colo, şi cum i-a face vîrf cläii, s'a da jos.

Acolo, a mai stat el ce-a mai stat şi läsîndu-se în jos, pe inima cläii, şi-a făcut loc pe dedesupt şi peri în pustietatea tătărească, de unde se strecură cum putu şi veni în sat la Ţăpu lui.

(De la Zamfir Gav. Rugină).

TÎRGUL SLATENII

Spun bătrînii cărora le-a trecut gustul cel şugubăţ, că foarte de mult, nişte Bulgari au trecut în not Oltul şi cum li s'au fost udat nădragii, îndată ce-au ajuns la mal şi i-au întins pe pajistea verde. Stînd ei şi aşteptînd aşa să se usuce, iacă le pică dragă partea ceea de locuri şi nici una, nici două, hai să facă sat şi pe urmă tîrg mare. Dar în ce chip să-l croiască? Ia, forma nădragilor, cum de altfel, ci-că, şi astăzi e Slatina. Şi ce nume să-i dee? Şi s'au gîndit, şi s'au gîndit mult Bulgarii, şi tot legînd întîmplarea norocoasă a zidirei cetăţei de istoria nădragilor, care pe bulgăreşte se zice z l a t n:

— Hai, au strigat cu toţii, să ne punem nume la sat, Zlatn, şi Zlatn a şi rămas pînă în coace timpuri, cînd tîr-

Digitized by Google

guşorul cel vechiu s'a mai mărit iar numele s'a schimbat în Slatina. Dar eu unul, nu cred de-i aşa, ori nu-i.

Iar cine-o găsi că vorba asta-i mincinoasă, şi-a găsi alta mai adevărată, sfîntă să-i fie mîna.

(Auzită de la N. Tomescu, elev în şcoala de ofiţeri din Bucureşti).

MAICA DOMNULUI ŞI TRIFU.

Maica Domnului se ducea la biserică să-şi facă molifta de patruzeci de zile. Un mocan tînăr anume Trifu, văzînd-o tînără, începe s'o tuşească, iar Maica Domnului întorcîndu-şi ochii zice:

— Lupul în oile tale, Trifule, şi dacă ziua ta e astăzi, mîne a fi a mea. — A doua zi, Maica Domnului se îmbrăcă ca o babă bătrînă cu ştergar alb în cap, şi trecînd pe lîngă mocan, acesta n'o băgă în samă.

De aceea Trifu pică înaintea Strateniilor şi în noaptea lui, lupii dau la oi.

MOAŞA LUI CHRISTOS.

Cînd Maica Domnului a născut pe Isus Christos, a fost moşită de o babă anume Crăciunoaea. Uncheşul ei care era păgîn i-a tăiat mînile din coate, ca s'o osîndească pentru această nelegiuire. Cînd moaşa Crăciunoaea s'a fost dus să facă scăldătoarea pruncului, datoria ei era să aşeze ceaunul pe foc, însă neputînd, o rugă pe Maica Domnului. Maica îi zise să se încerce cum o putea şi moaşa îl aşeză cu gura. Cînd apa se încălzi zise Maica Domnului:

— Vezi dacă apa-i potrivită. Moaşa băgă mînile ciungite în apă, şi le scoase întregi. De-atunci se crede că pe lumea cealaltă moaşele au mîna de aur curat.

TUDOR PAMFILE.

Digitized by Google

DESCÎNTECE.

DE MĂTRICE.

Tu mătrice mătrăgună,
capră roşie te făcuşi,
sus în munte te suişi,
şi ciobanii te aflară
te luară,
te tăiară.
Fără cuţit te tăiară,
fără foc te fripseră,
fără sare te mîncară,
fără c.r te c..ară.
Eu cu mătura măturai
cu lopata vînturai,
în coarnele cerbilor te-aruncai.
Toate jungliiurile le adunai
de la cutare
şi în marea neagră le aruncai.

(Se descîntă la buric cu fir de mătură şi se adaogă cuvintele: „Cum mătura asta mătură toate gunoaele, aşa să se măture durerea, mătricea, junghiurile de la cutare.)

DE ŞARPE.

A plecat (cutare) pe cale, pe cărare
s'a întâlnit cu vipera 'n cale,
el pe vipera a călcat
vipera s'a înveninat
şi pe el l-a muşcat.
Şi leacul i l-am căutat
şi l-am aflat în nuia de alun
în crăchiţa de boj.
Să iasă jungliiurile, usturimele,
cuţitele, durimile de la cutare
din picere, din umflătură
din muşcătură
din venînătură
şi cutare să rămîie curat
ca de maica precista lăsat.

(Se descîntă în lapte dulce, se bea din el şi se oblojeşte la muşcătură cu boji fierţi în lapte dulce.)

DE ÎNTÎMPINAT.

Eu fac biserică şi cruce şi liturghie
întimpinată la cutare să nu mai vie.
Eşi diavole de la cutare cu mînie de cap.
Cap de viclean
inimă de vidră
de la picere
cap de şerpe
să ieşi cu întîmpinăturile tale
cu tîlniturile, cu loviturile
cu frigurile, cu fiorile
cu ameţelile
cu recorile de la cutare.
Cu zobeala
cu fărîmeala
cu fîrşala,
să ieşi de la cutare
din creierii capului
din sgîrciul nasului
din faţa obrazului,
din toate osciorelele
din toate mădulările
că eu cu tămîie te-am tămîiat
cu crucea te-am alungat,

Digitized by Google

de la cutare te-am depărtat iar cutare a rămas curat
cu apa te-am înecat; ca de maica precista lăsat.

(Se descîntă în apă cu tămîie şi cruce, apa se bea amestecată cu tămîie pisată.)

Auzite de la baba Oprea Şerban, din Drăgăneşti, judeţul Teleorman).

DE BRÎNCĂ.

Cu cîrpa aprinsă am descîntat din toate închieturele
brînca îndărăt de la cutare a dat. din toate mădulările.
Brîncă seacă Să te duci, unde popa nu citeşte
brîncă beşicată unde cioban nu chioteşte
brîncă înveninată unde cîine nu latră,
să ieşi şi să fugi de la cutare, unde fată mare nu se piaptănă,
din creieru capului şi cutare să rămîie
din faţa obrazului curat şi luminat
din măduva oaselor ca în ziua ce maică-sa l'a făcut,
din piele ca steaua din cer
de supt piele, ca roua din cîmp.
din rinichi Cu cîrpa aprinsă am descîntat
din boşogi brînca îndărăt de la cutare a dat.

(Se afumă cel bolnav de brîncă cu cîrpă aprinsă şi se rosteşte cuvintele de mai sus.)

DE IZDAT.

Tu izdate, din boşogi, din ficaţi
spurcate, din pleopele ochilor
nu mugi ca bou din auzul urechilor.
nu rîma ca porcu Cum potoleşte vîntu pămîntu
nu rupea ca cîinele. aşa să se potolească junghiurile
Tu să ieşi cu durorile icnelile, ameţelile,
cu junghiurile cuţitele, ţepile, fîrşelile
cu cuţitele greutatea, răutatea de la cutare
cu durimile şi cutare să rămîie curat luminat
cu usturimile de la cutare ca steaua din cer
din mîini, din picere, ca roua din cîmp
din rinichi, din mădulere ca ce măsa l-a făcut.

(Se descîntă de regulă pe corpul omului, cu cuţitul şi cu niţică sare).

Auzite de la Stana Reşică, din Drăgăneşti, judeţul Teleorman.

DE BUBA.

Bubă albă bubă turcheză
bubă neagră bubă albastră,

Digitized by Google

şi cu lucru vrăjmăşesc
cu ucigaşu
şi cu dătătura
cu legătura
cu strigoiu
cu moroiu.
Eşi din inimă
eşi din ficaţi,
din plămîni,
din unghii,
din măsele
din gingii,
din limbă
de sub limbă
din şale,
din picioare,
mai curînd de unde-l doare.
Că eu te-am sorocit cu soroc de foc
să ieşi din trupul (cutăruia) tot din tot.
Să eşi cu greaţa
cu ceaţa
cu năplăiala [1])
cu ameţeala
cu tîromeala
cu moloşeala
cu piroteala.
Eu te-am mînat
unde popă nu toacă
unde fată mare cosiţa nu împleteşte
unde popă nu ceteşte,
unde casă nu se spoieşte
unde topor nu taie
unde cocoş nu cîntă.
Acolo să stai
să pălătuieşti
şi pe cutare să-l ureşti.
Acolo sînt în coarnele cerbilor
şi în colţurile mărilor
acolo sînt făclii aprinse
acolo sînt mese întinse
acolo să staţi să prînziţi
să vă hodiniţi [2])
pe cutare să-l urîţi.

(Se descîntă cu acu, cu cuţit cununat şi cu sare, sarea o bea suferindul şi se leapădă pe un cîine sau pe gard).

DE SOARE SEC.

Pleacă (cutare)
pe cale
pe cărare
se întîlni cu Maica Precista
în cale,
se văita
se olăcăia.
Zice către Precista:
Am plecat pe un drum lung
şi m'am întîlnit
cu sfîntul soare
şi m'a cuprins de la picioare.
Soare, soare
sfinte soare
eşi de la (cutare)
din picioare.
Soare sec
lucru vrăjmăşesc
soare din 99 de sori
eşi de la cutare din mădulari
eşi din piept
eşi din spate
eşi din oasele toate.
Eşi din mîini
eşi din urechi
eşi din frunte
şi din gogoaşele ochilor.
Nu-l junghia
nu-l aprinde
nu-l cuprinde

1) Sudori de apă.
2) Variantă: Acolo să vă opriţi, să pîndiţi, să vă hodiniţi.

Digitized by Google

nu-l furşi [1])
nu-l năplăi [2])
că soarele sec
lucru vrăjmăşesc
în potecă l-a întîmpinat
şi în gură i-a răsuflat
capul i l-a turburat
sîngele i l-a vărsat
şi jos pe pămînt a picat.
Soare, soare
sfinte soare,
să nu-l umfli (pe cutare)
să nu-l gîmfi
ci să-l potoleşti (pe cutare)
cum se potolesc
toate suflările
la toate culcările.
Toate pasărelile
la toate culcările.
Toate pasărelile
la toate scorburelile
şi caii la coşieri
şi oile la tîrle,
şi vacile la oboare;
aşa să se potolească (de la cutare)
toată durerea
toată greaţa
toată ceaţa
şi năplăiala
şi furşala.
Că tu soare sec
cu muma păduri
şi cu miază-zi
aţi lovit şi isbit (pe cutare);
de-o fi lovit din noapte
de-o fi lovit din frig,
de-o fi lovit diu mîncare
de-o fi lovit din osteneală
de-o fi lovit din apucat
de-o fi lovit din dătătură
de la străină
de la vecină
de la surată
de la cumnată
de la moaşe
de la naşe,
eu l-am întors
şi l-am sorocit
pe trupini
şi rădăcini,
ca să rămîie (cutare)
curat
luminat
ca o casă măturată
ca o fată pieptănată
ca Maica Precista ce l-a lasat.

(Se descîntă în marginea rîului cu 9 pietre albe, se face cruce aruncîndu-se cruciş în direcţiunea celor patru puncte cardinale).

Auzite de la Maria Preda Comanescu din comuna Bărbăteşti, judeţul R.-Vîlcea.

Culese de HRISTIAN N. TAPU.

DE MANĂ.

S-o pornit Plavaia de-acasă,
grasă şi frumoasă,
bună, sănatoasă,
să se ducă la rîtu cu florile
şi la codru cu frunza
şi la cîmpul cu iarba, . . .
să pască
să se hrăniască
frupt şi mană să dobîndească.
S'o întîlnit cu baba naltă,
rămurată.
De cît loc o văzut-o,
de coarne o cioncat-o,
de păr o 'nturnat-o.

1) In loc de „furşi".
2) Innăduşi.

Digitized by Google

de coadă o scurtat-o,
frupt şi mana i-o luat-o.
Ea (vaca) o prins a plînge
şi-a să dăuli;
nime'n lume n'o auzia,
nime'n lume n'o credea.
Dar Maica Domnului
din poarta ceriului,
de cît loc o auzit-o,
pe scară de ceară s'o coborît.
în băţ de argint s'o sprijinit...
—„O Plavaie mîndră şi
frumoasă,
ce plîngi, ce te dăuleşti ?"
—„Cum n'oi plînge
cum nu m'oi dăuli
că m'am pornit de-acasă
grasă şi frumoasă,
bună sănătoasă,
să mă duc la rîtu cu florile
la codrul cu frunza
la cîmpul cu iarba
să pasc, să mă hrănesc
frupt şi mană să dobîndesc;
mă întîlnii cu baba naltă,
rămurată.
De cît loc m'o văzut,
de coadă m'o scurtat
de coarne m'o cioncat,
părul mi-o înturnat
frupt şi mana mi-o luat."
—„O, Plavaie mîndră şi
frumoasă,
nici în samă nu baga,
şi tu te du la rîtul cu florile,
la cîmpii cu ierbile,
la codrul cu frunza
şi paşte şi te hrăneşte
frupt şi mană dobîndeşte
stăpînul ţi-l iubeşte
şi viţelui ţi-l hrăneşte".

(Se descîntă cu busuioc, în apă neîncepută. Busuiocul, apoi se usucă, se farmă şi se dă amestecat în tărîţe la vacă. — Apa se dă pe un părău mergătoriu).

Auzit în sara de Duminică 14 Octomvre 1907, de la Grigore a lui Ion Aniţei, în vîrsta de 59 de ani.

AL. VASILIU

CÎNTECE

611. Ştii tu mîndră, fire-ai
moartă,
cînd am vint la voi la poartă
şi-am bătut cu deştiu'n uşă,
tu durmiai, durmire-ai dusă...
Şi-am bătut cu deştu'n poartă,
tu durmiai, durmire-ai moartă...
Şi-am văst că nu te trezesc,
stau în loc şi mă gîndesc,
şi-apoi iar în sat pornesc,
ca c'un om să mă 'ntîlnesc,
ca să-l mîn, să te deştepte,
badea să nu mai aştepte...
Dacă omu l-am aflat,
l-am mînat, de te-o sculat.
Tu mîndruţă, te-ai sculat,
omu 'napoi l-ai mînat:
—„Du-te, spune-i badii iute,
să vie numai în curte!"
Eu i-am spus omului iară:
—„Meri spune-i să iasă afară!"
Omu o vint şi ţi-o spus,
tu te-ai apucat de plîns...
Şi-ai deschis fereasta mare
şi-ai zis: „hai bade la vale!"
Eu mai la vale-am păşit,
şi tu tot mai tare-ai plîns
şi-am venit chiar la fereastă,
tu ai zis: „hai bade'n casă!"
Eu am zis: „hai pănă'n curte,

Digitized by Google

vine-un cîine şi mă muşcă!"
Iar tu mîndr'ai cuvîntat,
cînd dela tine-am plecat:
—„Hai nu te teme, bădiţă,
că cîinii's duşi pe uliţă!"
Vai, mîndruţă, ce grăieşti,
vreai să mă ciufuluieşti,
ca să stau pe la fereşti,
cum stau cîinii cei domneşti,
că 'n casă nu mă voieşti.
Sara bună, eu voiu mere,
după mine ţi-o fi jele;
ţi-o fi jele şi bănat,
că s'o dus al tău amant;
ţi-o fi jele, ţi-o fi dor,
că s'o dus al tău odor...
Dar' şi mie-mi pare rău,
stau să mor de doru tău...
Mîndră, doru dela tine
peste multe dealuri vine,
şi nu-l poate opri nime
numai eu în sîn la mine;
dar' vai mîndră draga mea,
cum îmi strici tu inima...
dar' te-ajungă mîndr' ajungă:
ajungă-te-un dor şi-un drag,
să stai toată ziua 'n prag
şi cu cusătura'n mînă
şi cu dor dela inimă
să nu poţi, mîndro, împunge,
pînă nu ţi-i stîmpăra
dorul de la bădiţa.

612. Mă dusei cu plugu'n coastă,
văzui dalbă de nevastă...
Io-s cu ochii tot la dînsa,
de mi-am rupt plasul şi bîrsa.
Alea mi le-am făcut nouă,
mi s'o rupt grindeiu'n două.
Şi ăla l'am făcut nou,
mi s'o betejit un bou.
Boul mi l'am vindecat,
s'o betejit celalalt.
Şi pe cela l'am sculat.
Nevasta din graiu grăia:
—„Lasă, bade, plugăritu,
şi hai cu min' la iubitu!"
—„Eu plugu mi l'aş lăsa,
dar mă doare inima,
că sărmanu rugineşte,
boul după min' mugeşte!"...
—„Las' boul să-l mînce cîinii,
şi haida la dealul stînii!"
—„Du-te, mîndro, unde-i vrea,
grija mea n'o mai avea!"...

613. Plîngeţi ochi şi lăcrimaţi,
dacă seama nu luaţi:
sara pe unde umblaţi,
cu cine vă 'mpreunaţi...
Eu, ochilor frai v'am dat
voi în năcaz m-aţi bagat.
Eu v'am dat lumea 'nnainte,
să v'alegeţi ce-i cuminte;
voi, ochilor, v'aţi ales
coajă de măr păduret.

614. Vai de mine ce să fac,
că dragostea-mi pune cap:
dragostea dela mîndruţa,
aia-mi rupe inimuţa;
dragostea dela mîndra,
aia-mi rupe inima.

615. Pîn' eram şi eu fecior,
nu-mi era de mîndra dor;
dar de cînd m'am însurat,
tot umblu noaptea prin sat,
pe vreme rea şi pe bună,
da de gură nu mai dau,
pîn' la poarta mîndrii stau...

616. Mîndra 'naltă şi subţire,
şi la trup făcută bine;
la mijlocu trupului
muşcătura lupului.

617. Zis-o maica către mine:
—„Însoară-te măi copile!"
Eu i-am spus adevărat,
că încă nu-s de însurat,
nici mîndra de măritat,
că n'are haine de pat:
numai un lepedeu lat.

Digitized by Google

Şi ăla l-o purecat,
până tot bine l-o spart.

618. Fie dracu supărat,
până sunt neveste'n sat;
fie naiba năcăjit,
păn' sunt fete de iubit.

619. Mîndro dorul de la tine
peste multe dealuri vine
şi nu-l poate opri nime:
nici ţigan cu cetera,
nici romîn cu fluiera,
numai eu cu inima
dorul dela mîndruţa.

620. Măi bădiţ dintr'altu sat,
nu-mi ţinea drumu legat,
că eu nu-s de măritat.
Chiar de măritat să fiu,
după tine tot nu viu,
că mi-o spus măicuţa bine,
că nu mă dă după tine.
Şi mi-o spus şi-a două-oară,
că mai bine mă omoară,
şi mă ţipă într'un părău...
nădejdea-i la Dumnezeu;
şi mă ţipă 'ntr'o vălcea,
nădejdea-i la Precesta.

621. Spune-mi, mîndro, ce ţi-e gîndu,
de ţi-e faţa ca pămîntu;
spune-mi, mîndro, ce gîndeşti,
de la faţă 'ngălbineşti.

622. Păn' eram la maica fată,
eram rujă după masă;
dar dacă m'am măritat
am fost rujă după uşă
trandafir roşu'n cenuşă.

623. Părăuţ cu apă rece
pe la poarta mîndrei trece;
iasă mîndra să se spele:
vede că-s lacremi de-a mele.
Se spălă, nu se spălă,
că mîndruţa le cruţă.
— Spală-te, mîndruţă, spală,
spală-te, nu te cruţă
că mai multe ţi-oi vărsà,
de-or mere ca Dunărea
numai pentru Dumneata.

624. Greu-s, Doamne, ca pămîntu
de mazere, — bat-o sfîntu;
de mazere cu păstăi,
bat-o răsăritu ei!

625. Mîndruţa de pe părău
cu cuptoriul lipit rău,
că pe vatră cîinii latră,
pe cuptor mîţele fată,
pe părete una strechie
cu murtacul de urechie.

626. ..... morţii tăi muiere,
nu da cucuruz pe mere!
— Du-te dracului bărbate,
ca eu l-am săpat în parte.

627. D'auzit-am din bătrîni,
că nu-i bun gardu cu spini
şi bădiţa din vecini,
că te şti, sara, ce cini,
dimineaţa ce prînzeşti,
peste zi cu ce trăieşti.

628. De trei zile beau la bere,
las' să beau, că n'am muiere;
chiar muiere de-aş avea,
şi la bere tot aş bea.

629. Sărută-mă, mîndro 'n gură,
dar' să nu te-atingi de buză;
sărută-mă, mîndro 'n dinţi,
de buză să nu te-atingi,
că mi-e frică, că le mînci.

630. D'aş jucà şi nu ştiu bine,
m'aş lăsà şi mi-e ruşine;
mi-e ruşine de copile,
că-s cu ochii tot la mine.

Digitized by Google

631. De voinic aş fi voinic
nu mă văz din pipirig;
pipirigu l-o plecat,
nu mă văd, cîtu-s de 'nnalt.
Hop în sus, şi hop în jos,
joc de frică bucuros.

632. Păn' eram de nu iubeam,
mă culcam, mă hodiniam;
dar acum de cînd iubesc
mă culc, nu mă hodinesc;
făr' cînd din somn mă trezesc,
pe uliţă mă pornesc.

633. Nu mă bate măiculiţă,
căce mă duc pe uliţă;
că cîtu-i satu de mare,
nime bădiţ ca min' n'are;
ba, mai este-o floare'n coastă,
de-i ca badea de frumoasă.
Şi mai este-un brad în dos,
de-i ca badea de frumos;
dar' nici bradu,
nu-i ca badiu;
că bradu-i mai crăcuros,
nu-i ca badiu de frumos.

634. Bădiţa cu patru boi
n'ar' la ce venì la noi;
da badiu cu boi şi vacă
nici o seară să nu-l treacă.

635. Bădişor ca badiu meu
nu-i cît ţine Dumnezeu;
ba mai este 'n munte-un brad,
de-i ca badea de înnalt:
mai în jos cu rămurele,
caşì badea cu curele;
mai în jos c'o rămurea,
caşì badea c'o curea.

636. De s'ar ţese pînza 'n pat,
toate-ar fi de măritat
fără iţe, fără spate,
fără chic de suveicuţă;
ar ţese şi-a mea drăguţă!—
Pînza se ţese'n războiu
cu năcaz şi cu nevoi...
sau:
De s'ar ţese pînza'n pat,
toate-ar fi de măritat;
pînza se ţese'n războiu
cu sule şi cu nevoi!...

637. Nu gîndi, mîndro, că'mi pasă,
că-ţi vine altu la casă,
că tu îl laşi în mînie,
că nu te iau de soţie;
tu o faci în acel ceas,
cînd vezi bine că te las;
nu te las eu de frumoasă,
că te las de zăbăloasă,
că eu pragu de l-oiu trece
ca tine aflu şi zece
mai mîndre şi mai frumoase
nu ca tine zăbăloase;
mai mîndre şi mai cu zestre,
să fim frumoasă păreche.

638. Măndruliţă cu androc
mămăligă nu-i de loc;
fă-ţi androcu pe măsură,
pe cum ţi-e stogu la şură!...

639. Mărul roşu-i păduret,
badea-i slugă şi măreţ
şi nimica nu-i a lui
numai pleasna biciului.

640. O zis maica să mă 'nsor,
să mă 'nsor, să iau pe strîmba,
să-mi dea boi să bată ciurda,
doi cocoşi cu ochii scoşi:
na, ginere, boi frumoşi;
două raţe deşălate:
na, ginere, vaci cu lapte.

641. M'ai lăsat, badeo, de mică
şi-ai iubit una voinică,
de doarme pe mămăligă...
mămăliga ferbe 'n oală,
ea doarme de se omoară;
mămăliga forfoteşte,

Digitized by Google

ea doarme de se dospeşte
sau:
Mîndra naltă şi voinică
doarme lîngă mămăligă....
mămăliga ferbe'n oală,
ea doarme de se omoară;
mămăliga forfoteşte,
ea doarme de se dospeşte.

642. De-ai fi, mîndro, Sîmbăta,
precum eşti Dumineca:
Dumineca floare 'nvoaltă,
Lunia buruiană coaptă.

643. Harnică-i mîndruţa mea,
harnica-i dracu s'o ia!..
că din cincisprezece lîni,
mi-o făcut mînuşi la mîini,
şi din patruzeci fuioare
mi-o făcut o cingătoare,
şi cînepa de az' vară
o călăresc cîini pe-afară,
şi cînepa de ast' toamnă
şade 'n şură ca o doamnă....

644. Harnică-i mîndruţa mea,
harnică-i, dracu s'o ia;
harnică-i şi muncitoare,
doarme trei zile 'n picioare....
cînd se bagă la războiu
par'că se bag'un briboiu!—
Dar' cumătra strică spata,
pănă-ţi ţese-un cot de pînză
mînc'un burduşel cu brînză;
ţese un cot
şi bea de-un zlot!..

645. Mărita-m'aş mărita,
mărita-m'aşi să nu şăz,
numai cîmpu să nu-l văz!..
Cîmpu să-l vază barbatu
eu să mătur, să fac patu,
să pun oglinda 'n fereastră,
să văz bine-mi stă nevastă?...
Pun oala de mămăligă,
lîngă ea mă fac cîrligă
şi mă dau oţîr pe spate,
cînd mă scol, e gata toată!...

646. Nu gîndi, mîndro, gîndi,
că eu păn' pe lume-oi fi,
voi bea tot apa din tău
şi-oiu umbla 'n picioru tău;
că eu beau apa din vale
grija ta naiba ţi-o are.

647. Ce mi-e mie de-un bădiuţ?..
ca codrului de-un crăcuţ!...
—Ce mi-e mie şi de doi?...
caşi codrului de foi!.....

648. Nici cu gîndu n'am gîndit,
cine m'o batjocorit?,.
—Una cu nasu turtit!..
rădăcină de scăiete
şi urîtă dintre fete;
rădăcina florilor
urîta ficiorilor.

649. Frunză verde-osuţ de peşte,
iubeşte, badio, iubeşte!..
lubeşte fată de viţă,
nu te mesteca 'n tărîţă!
lubeşte fată de soiu,
nu te mesteca 'n gunoiu!
lubeşte, nu punguri,
că cu două nu poţi fi,
ori cu mine, ori cu ea,
ori cu naiba să te ia;
ori cu ea, ori, ori cu mine
ori cu naiba după tine.

650. Măi bădiţo, măi Ilie,
da-te-ar da maică-ta mie,
să te pun de ciuhă 'n vie,
că am struguri păsăreşti
şi te-aş pune să-i păzeşti!

651. Mîndra mea s'o lăudat,
că ca ea nu-i fată 'n sat;
c'are şurţă în trei foi
şi bădiţ cu şase boi!...
—Frunză verde de alună,
d'am aflat-o de minciună

Digitized by Google

c'are şurţă într'o foaie
şi bădiţ numai c'o oaie.

652. Frunză verde baraboi
fetele de pe la noi
au trimes carte la munte,
că ele-s fete de frunte...
— Le-o trimis cartea 'nnapoi,
că nu-s fete, ci nevoi.

653. Aseară şi alaltăseară
fluieră badiu pe-afară;
fluieră 'n mînia mea,
că el şi-o aflat alta...
Las' să-şi afle şi o mie,
că tot nu-mi seamănă mie
nici pe faţă, nici pe dos,
nici la mersu meu frumos:
Că la mers îs granadir
şi la faţă-s trandafir...
Cînd îmi vede faţa mea
îl apucă nevoia;
cînd îmi vede mersu meu
îl trăsneşte Dumnezeu.

654. Dare-ar Dumnezeu să deie:
omul năcăjit să peie,
să rămîie cui i bine,
să se sature de lume.

655. Vai de min' cîtu-s de mic,
nu mă văd din pipirig;
pipirigu s'o uscat,
vai de min' cîtu-s de nalt.

656. Mîndra cu cojocu nou
pe la gură-i toată ou;
mîndra cu cojocu vechiu
la gură-i toată curechiu.

657. Pe costiţe printre pruni
fac fetele rugăciuni
Sîmbăta, Dumineca
doară se pot mărită...
Fetele din satu nost
cîte zile-au fost în post
ie-au ţinut, de n'au mîncat,
că mor după măritat...

658. M'aş duce şi eu la nuntă,
dar' mi-e nevasta urîtă;
de m'a 'ntrebà cineva,
voiu zice că-i slujnica.

659. La badea cu mîndre multe
zac boii flămînzi în curte;
dar eu avînd puţinele,
boii mei pasc floricele.

660. Puţintel pe lume-am fost,
dar' n'am iubit lucru prost,
şi puţin cît voi trăi,
lucru prost eu n'oiu iubi.

661. Foaie verde, foaie fragă,
am avut o mîndră dragă
şi-am trimes-o 'n altă ţară,
că la gît e ca vicsu
şi la buze ca tuciu.

662. Mîndro, mamă-ta gîndeşte,
că ca tine nu mai este;
da nici podu nu l-oiu trece
şi ca tine găsesc zece...
Că mamă-ta-i lungă'n poale
şi-i e mintea sburătoare,
sboară peste arături
culegînd fermecături
să mă farmece pe mine,
ca să te iubesc pe tine...
Da eu atunci te-oiu iubi,
cînd cucuta va rodi,
şi-a 'ngheţa zama în blid,
că atunci îmi va fi frig.

663. Frunză verde de măr acru
după negru meargă dracu:
Frunză verde de măr dulce
după alb eu, zău, m'aş duce.

664. Bate-l doamne, cui nu-i place
gură de fată bărnace;
că nici mie nu-mi plăceà,

Digitized by Google

până m'am dedat cu ea.

665. Hop, hop, hop
la popa'n pod
să tăiem slănina jos,
să rămîie numai falca,
să'şi mărite popa fata;
să rămîie falca goală,
să mai bage popa'n oală.

666. Ce ţi-e frică, Sasule,
că ţi-e şura lîngă paie
şi ţi-a arde bobotaie.

667. Bată-vă morţii muieri,
cîte-am văzut azi şi ieri
toate albe şi spălate
nu ca voi nepeptănate.

668. Vecină pretin' aleasă
ce eşti pe min' mănioasă
şi pe măicuţa pizmoasă,
că ce m'o făcut frumoasă,
mugur, mugur pe rozor
ce mi-e de mînia lor?
că păharu nu i-l beau
ibovnicu nu i-l iau;
nu i-l beau, că nu-mi trebuie,
numai ca să-i fac mînie;
nu i-l iau, că nu i-l plac,
numai mînie să-i fac!

669. Frunză verde de mălin
duşmana-i cu mine'n rînd.
—Te-ai lăudat, că eşti frumoasă,
gura nu ţi-e mîngăioasă.
Uită-te la faţa ta,
că ţi-e albă mieruie
ia var şi ţi-o văruie;
ia var şi ţi-o văruieşte
şi-apoi mă batjocureşte.

670. Mîndra mea dela Ocna
nu şti' lucra cînepa:
da o'ndrugă ca lîna
şi-o pune'n spate de opt,
nici nu-i pînză, nici nu-i tort,
ţese-un cot şi-o ţîpă 'n pod
şi mi-o pune 'ntr'un lădoiu
şi-o mai ţine-un an ori doi,
cînd caută să o croiască
de şoareci e toată roasă
nici un guler n'o să iasă.

671. Harnică-i nevasta mea,
harnică-i, dracu s'o ia:
pune pînza,
cînd dă frunza
şi-o taie cînd va cădea;
printre iţe, printre spată
paşte-o eapă 'mpedecată;
mai în sus pe la fuştei
paşte-o scroafă cu purcei
(umblă dracu cu scîntei);
prin mijlocu pînzeii
paşte gîsca cu puii.

672. Zis-o hîrca că-mi va da
trei husoşi, de-o voiu juca;
pune-mi, hîrco, banii'n mînă,
că te joc o săptămînă,
pănă-ţi fac inima bună.

673. Fata popii dela Nou
bate gîsca pentr' un ou;
de-ar mai oua numai cinci
să le vînz să-mi fac opinci;
de-ar mai oua numai şase,
să le vînz, să-mi fac o casă.

674. Place-mi caşu din ciubăr,
la oi mă duce de păr;
place-mi caşu din găleată,
la oi mă duce de ceafă.

675. ..... morţii tăi ciurdar
mă culcam în pleznicar;
cînd o fost somnu mai bun,
tu-ai strigat ca un nebun;
eu m'am sculat ca o smulsă
şi mi-am scos vaca nemulsă.

676. Hop leliţă lelişoară
ce ţi-e iia negrişoară?

Digitized by Google

Ori săpunu scumpu-ţi-e?
Ori lenea de trupu-ţi-e?
Ori ciubăru-i deslegat?
Mîinile ţi-ar fi săcat.

677. Mîndra harnică la lucru
mi-o adurmit ca butucu
şi-o avut noroc cu cucu,
c'o cîntat, de s'o sculat,
c'o mînca muştele 'n pat.

678. Peste-un deal şi peste-o vie
este-o fată cu moşie
şi-are boi de face-o mie;
boii-s buni, moşia-mi place,
da cu toanta n'am ce face.

679. Geaba, badeo-ţi baţi capu,
că cu min' nu treci dealu
chiar şi dealu de l-ai trece
cu mine nu-ţi vei petrece.

680. Fetele din satu nostru
fostu-le-ar fi săcat rostu,
de frumoase-ar fi frumoase
numai îs cam mincinoase.

681. Lelea-i cu brîu şi cu zale
şi la gură-i cu zăbale ...
—Ţipă-ţi, lele, zalele
şi-ţi şterge zăbalele;
ţipă-ţi, lele brîu jos
şi şterge-ţi gura frumos.

682. Mult mă 'ntreabă cea bolîndă:
de ce mi-a căzut urîtă?
N'a avut de ce să-mi cadă,
că nici cînd nu mi-o fost dragă.
De făptură nu-i urîtă,
da numai cam prea bolîndă;
de făptur'ar fi frumoasă
numai mintea e cam proastă...
—Lele, pentru mintea ta
nici o „libră" rea n'aş da;
pentru mintea ta, leliţă,
n'aş da, zău, nici o libruţă;
cîte rele ai păţit
tot cu mintea te-ai greşit,
şi de cîte rele-i da,
tot cu mintea li băga.

683. Cine drac'o mai văzut
fată mare de sărac
cu fodori pe după cap?
Că la fodori bine şade,
unde-i plugu sub părete,
şase boi la codru verde.

684. Luaţi, ficiori, seama bine
că şi mîndruţa mea vine;
şi-aşa vine de gătată
ca o claie negreblată;
şi vine făcînd cu mîna,
gîndeşti că-i buna bătrîna;
şi vine făcînd cu capu,
gîndeşti că-i lon săracu;
cîndu-i pe la gura şurii,
gîndeşti că-i mama pădurii.

685. Te cunoşti, lele, pe frunte
c'ai pus rumenele multe;
nu ştiu cum dracu le-ai pus
că pe nas nu ţi-o ajuns;
că ţi-o rămas nasu gol
ca o muche de topor.

686. Mîndra, cîndu-i rumenită,
cu cinci sute nu-i plătită;
dacă se desrumeneşte,
nici un ban rău nu plăteşte.

687. Rumenele ia-le drace,
că faci pe mîndra de-mi place;
ruminele din potică
fac pe mîndra mea voinică.

688. Ai iubit, badeo, iubit
una cu nasu turtit;
şi-ai lăsat fată voinică
şi-ai iubit o forăită.

689. Trece badea 'n sus şi 'n jos
nu ştiu ce-i, că-i mînios,

Digitized by Google

şi o vîstră'n pălărie
ca să-mi facă mii mînie.
—Badeo, de pe partea mea
pune două-alăturea.

690. Cîntă-mi păsăruica 'n vie,
moare mîndra de mînie,
că n'o iubesc ca să ştie,
numai cît îi fac mănie;
cîntă-mi păsăruica'n laz,
moare mîndra de năcaz
că n'o iubesc nici n'o las
numai cît îi fac năcaz.

691. Mîndra mea de astă vară
mă roagă s'o iubesc eară;
dar eu n'am înnebunit,
să iubesc ce-am părăsit;
dară eu n'am văst pe dracu,
să iubesc ce-o lasat altu.

692. M'o mînat maica să ţăs,
eu mă sui în pod şi şăz
şi mă uit printre podile,
cum ţese maica de bine.

693. Mîndra mea s'o lăudat
cu şapte ii de bumbac:
două nu-s, două-s pe fus,
două pe războiu le-o pus.
Pe spinare
iie n'are;
pe la şolduri
toată noduri.

694. Foaie verde de săcară
trage mîndruţa să moară
pe vîrfu gunoiului
de groaza războiului.
—Hai, mîndruţo, hai în casă
c'om pune boii să ţasă:
cu doi boi ducem gunoi,
patru-i punem la război
şi-oiu lua biciu din cuiu
şi ţi-oiu da carne de puiu,
şi-oiu lua biciu la mînă,
ţi-oiu da carne de găină.

695. Mîndro, la voi în poiată
e sărăcia legată.
merge mumă-ta s'o mulgă,
ea dă cu capu s'o împungă;
mulge 'n oală
mulge'n poală
mîncă mămăliga goală.

(Din Scoreiu, Ardeal). culese de N. CÎRSTEA.

---

696. Foae verde de-alunică
trece Mircea pe potică
şi se'ntîlni c'o fetică,
ce ducea o cofă'n mînă
cu apă de la fîntînă.
— Copiliţă stăi să beu
răcori-te-ar D-zeu.
— Eu mă tem de drăguţu meu.
— Copiliţă nu te teme
că el de ţ-a bănui
cu paloşul l-oi lovi
cu pămînt l-oi acoperi.
Fetişoara că-i spunea:
— Pleacă'n vale spre fîntînă
că-i găsi o cofă plină.
scoasă chiar de mîna mea;
te discalică şi bea,
bea-o toată dacă-i vrea,
da-ţi fă cruce peste ea.
şi să-i sufli peste faţă
să nu fie descîntată
de-astă babă blăstămată,
să te-ajungă vr'o nălucă
în pădure să se ducă.
El cruce nu-şi mai făcea,
peste faţă nu sufla,
şi 'nghiţi bietul odată
şi-l lovi un dor de fată,

Digitized by Google

şi 'nghiţi de două ori
de-l luară reci fiori,
şi înghiţi de trei ori
de pica mort în flori.

---

697. Foae verde călinii
oi sileacii flăcăii
merg pe malul Dunării
înşiraţi ca fluturii,
blăstămîndu-şi părinţii
la ce i-o făcut pe ii!
In şiragu dinainte
merg flăcăii cei cuminte,
în şiragul dinapoi
flăcăi din sat de la noi;
în şiragul cel mai greu
acolo-i puiuţul meu.
Foaie verde ca nalba
oi sileaca catana!
cînd îi vine porunca,
el desculţă opinca
şi încalţă papucu
şi ie drumu de-a lungu,
pîn' ce-ajunge la 'mparatu;
de-ar ploua ploae cu foc
catana nu stă pe loc,
de-ar ploua ploae cu sînge
catana merge şi plînge.

698. Foae verde siminoc
tot oraşu-i cu noroc
numai Plevna arde'n foc;
îi sîngele Turcului
pînă'n coama murgului,
sîngele Muscalului
pînă'n peptul calului;
numai Plevna-i blastamată
că s'aprinde toat' odată
şi Plevna-i făr' de noroc
că s'aprinde toat' un foc.

699. Foae verde trei granate
trandafir de pe cetate
spune mîndrei sănătate
că de mine n'are parte;
n'are parte
că-s departe,
ne desparte-un deal ş'o vale
ş'o bucată de pădure
ş'o cale de nouă zile.

700. Foae verde ş'un gutîi
geaba puică mă mîngîi
că ca mîne tu rămîi
cu capu pe căpătîi;
căpătăiu ţi-i de pene
tu rămîi plină de jele.

(Din Broşteni, Suceava).

Culese de M. LUPESCU.

Digitized by Google

DESCÎNTECE.

DE CUŢIT.

Tu cuţit lat
împlesălat
şi cununat.
Nici o slujbă nu ţi-am dat,
astă seară îţi dau o slujbă mare:
să scoţi junghiurile (de la cutare)
din mîni
din plămîni,
din picioare
din oscioare
din creierii capului
din faţa obrazului
din sgîrciul nasului.
Cu fîrşală
cu ameţeală
cu greaţă
cu neputere
cu trîndăveală
cu moloşeală.
Plînge cutare şi se olecăieşte
cu glas mare pînă în cer
cu lacrimile pînă în pămînt.
Maica D-lui din cer auzi
ţipături
şi văitături
pe scara de argint se scobori.
— Ce plîngi
ce te jălui cutare?
—Plîng şi mă olicăiesc
că mi-a venit junghiurile
cuţitele
săgeţile
sfîrşeala
greaţa
ameţala.
— Du-te la vrăjitoare
să le taie cu cuţitul.
Cu cuţitul le-a tăiat
în marea neagră le-a aruncat,
la fîntîna lui Adam
la fetele lui Falcan,
unde cocoş nu cîntă,
secure nu taie,
unde cîine nu latră.
Cum se potoale vîntul
şi pămîntul
copii mici în legănele
boieri mari în plăpomele
aşa să se potolească junghiurile
cuţitele
săgeţile (de la cutare)
iar cutare să rămăie curat luminat
ca steua din cer
ca roua din cîmp
ca fagurul de miere
ca aluatul în căpistere
ca busuiocul în grădină
şi mierea în stupină;
leac din mîna mea
din limba mea
de la Maica Precista.

(Se descîntă cu cuţit în apă.)

DE BUBĂ

Tu bubă veninată
tu bubă beşicată
tu bubă din bere
din mîncare
din somn
din odină
din bătaia vîntului
din boarea pâmîntului

Digitized by Google

să ieşi de la cutare din cap
din inimă
din trupul lui
din toate închieturile,
să ieşi şi să te duci
în vînturi mari;
eu te iau şi te duc
în vînturi mari
peste munte
unde popă nu toacă
unde fata mare coadă nu împletește
unde cîine (negru) nu latră;
acolo să locuiţi
să şedeţi
pe cutare să-l lasaţi
curat, luminat
ca argintul strecurat
ca Maica Precista ce l-a dat.

(Se descîntă în usturoiu, rachiu cu cuţit şi fir de mătură)

DE BRINCĂ

Plecă brînca cu brîncoiu ei
amîndoi într'o căroaie;
se întîlniră cu Maica Precista
în cale.
Maica Precista îi întrebă:
—Unde te duci tu brîncă
cu brîncoiu în căroaie?
— Ne ducem la cutare în cap
în creier
să-l săgetăm,
să-l junghiem
să-l cuţităm
să-l umflăm
să-l gîmfăm
să-l facem sînge şi coptură.
—Indărăt brîncă cu brîncoiu tău
zise Maica Precistă.
Nu te duce în capul şi creerii
cutăruia
să-l săgeţi
să-l junghii
să-l cuţitezi
să-l umfli
să-l gîmfi
ci să te duci în văi
în corobăi.
Ea aşa se mînia
şi veni şi-şi adună durerile
toate umflăturile
toate gîmfăturile
toate junghiurile
şi le adună
şi în sac le bagă
şi în gîrlă le înecă
şi pe cutare îl lăsă
curat luminat
ca argintul strecurat
ca M. Precista ce l-a lasat.

(Se descîntă cu furca de tors, sau cu cuţit în oţet şi cu usturoi.)

DE ŞEARPE

Păsăruie pestruie
în sus sbură
pe buştean de vie pică
buştean s'aprinse
ploaia îl stinse
buduroiu găleată
muşcatură de şearpe
de şerpoaică
veninată
vindecată.

(Se repetă de 3 ori vorbele, se descîntă cu viţa de vie, sau cu vîrf de boz în lapte şi-l unge pe omul, care-l muşcă).

Digitized by Google

DE IZDAT

Mărine nene Domn mare
să ieşi de la cutare
din inima lui
din ficatu lui
din trupul lui
şi să ieşi şi să te duci
la hăl de te-a mînat
să-i pui cap la cap
cur la cur
ficaţi la ficaţi
inimă la inimă
pe cutare să-l laşi curat
luminat
ca steua din cer
ca argintul strecurat
ca M. Precista ce l-a lăsat.

(Se descîntă în usturoi cu oţet şi-l dai de se unge la stomac.)

DE SOARE SEC

Tu soare din răsărit
din prînz
din ameaz
din chindrie
din cîntul cocoşilor
să ieşiţi de la cutare
din creerii capului
din boboasele ochilor
din băierile inimei
cu toate junghiurile
cu toate cuţitele
cu toate săgetăturile,
că tu soare căiesc
soare bivolesc
soare văcesc
soare oiesc
soare căpresc
soare porcesc
soare cîinesc
soare şerpesc
soare păsăresc
soare rumînesc
soare lăitesc
soare ţigănesc
soare cătcăunesc
soare turcesc,
tu soare al sorilor
tată al sorilor
eşiţi de la cutare
nu-l săgetaţi
să-l cuţitaţi
să-l junghiaţi
ci eşiţi şi du-te în văi
în scorovăi
unde popă nu toacă
unde cîine nu latră
om nu chioteşte;
acolo sunt fete frumoase
plapome de mătasă
mese întinse
faclii aprinse
buţi cu vin
care cu fîn
plapome de mătasă
fete frumoase,
acolo să vă duceţi
să mîncaţi, să ospataţi
pe cutare să-l lasaţi
curat, luminat
ca steaua din cer
ca roua din cîmp
ca argintul stricorat
ca M. Precista ce l-a lasat.

(Se descîntă în apă cu 9 pietre şi se răspîndesc în 9 părţi, şi se zice cuvintele: „Piatra a avut 9 surori, s'au măritat în 9 cornuri de ţară, şi nimica nu s'a ales de ele, aşa să nu să aleagă de soarele sec de la cutare".)

Digitized by Google

DE ÎNTORSURI

Apă curătoare
nu te întorc pe tine,
ci întorsei dătăturile
aruncăturile
urîciunile
făcăturile
cuţitele
junghiurile
boalele.
Dacă or fi date de naşe
de moaşe
de surate
de cumnate
de vecine
de bătătureasă bună,
eu le întorc pe capul cui le-a dat

şi le întorc după trupul cutăruia
că ei le-a dat cu o mînă
eu le întorc cu două,
le-a dat cu nouă,
eu le întorc cu zece;
din zece
nu mai trece,
că eu le-am mînat
pe coadă de vacă
la cutare să nu se mai întoarcă,
pe viţa de vie
la cutare să nu mai vie;
că eu cu cuţitul le-am tăiat
cu busuiocul le-am scuturat
de pe trupul cutăruia le-am luat
şi le-am trimes la haia care le-a dat.

(Se descîntă în apă cu cuţit şi busuioc, se scaldă cu apă cel care îşi face de întorsuri).

DE SCRISĂ

Moţ moţişorul meu
de cînd te-am spalat
de cînd te-am pieptănat
nici o slujbă nu ţi-am dat
dar astă seară iţi dau slujbă mare
să te faci şearpe balaur
cu solzii de aur
cu 12 capete
cu 12 coade
cu 12 aripi
să mergi la scrisa mea ursată
de la M. Precista îndreptată.

Cu ciocurile să-l ciocăneşti
cu aripele să-l plesneşti
cu coada să-l porneşti
pe el, pe tată său,
pe muma sa, pe fraţii,
pe toate neamurile lui,
toţi de el să stea
să vie să mă ia.
De o fi în munte
de o fi peste munte
de o fi aici în sat
toţi de el să stea
şi să vie să mă ia.

(Se descîntă în moţul fetei cu un ac galben şi se zice la urmă: Nu te înţep pe tine ci înţep pe scrisa cutăruia, să nu-i fie a sta, să nu fie a bea, a mînca etc.).

Auzite de la Maria Nastasă din Romaneşti, Gorj.

DE DEOCHI.

Plecai pe cale pe cărare
mă întîlnii cu moroiu cu moroaicele

cu deoclii cu deochetoarele;
la mine a rîmnit
pe mine m-a bolnăvit

Digitized by Google

la pămînt m'a doborît.
Plecai pe cale pe cărare
mă întîlnii cu M. Precista
Maica s-ta Maria în cale
şi ea din cer îmi grăi:
—Nu te chirăi,
nu te olecăi
că pe tine te-oiu lecui
cu mîna dreaptă te-oi descînta
cu mîna dreaptă
cu limba curată,
cu inima curată.
Fugi din inimă
fugi din plămîni
fugi din ficaţi
fugi din tîmplele capului
din sgîrciul nasului
din faţa obrazului,
duceţi-vă unde pene n'o suna
unde cocoş n'o cînta
unde băiat mare n'o fluiera
unde fată mare n'o hăuli:
în ciutele mărilor
în vîrful munţilor
şi să-l lase ca roua în cîmp
ca steaua în cer
ca busuiocul din grădină
ca fagurile din stupină.
Descîntecul de la mine
leacul de la D-zeu.

(Se descîntă cu apă şi busuioc)

Spus de Elisabeta Necolai Volintiru, din Pesteana de sus, jud. Gorj.

DE FRIGURI

Friguri ruseşti
friguri nemţeşti
friguri porceşti
friguri de la amiazi
de la chindie,
eu voiu spăla pe cutare
şi-l voiu curăţa
şi în friguri nu-l voi mai lăsa
şi în 99 de hotare le voiu mîna
şi pe trupul cutăruia nu le voi mai lasa
şi cutare să rămăie curat
ca steua din cer lăsat
şi ca argintul strecurat.

(Se descîntă cu fir de mătură în aluat cu bob de tămăie, cu apa se udă cel bolnav şi firul de mătură, aluatul şi tămîia se dau pe apă, şi se zice vorbele: „Pe apă le-am dat şi pe cutare l-am spălat".

Auzită de la Constantina Ion Rădoi din Valea cu apă jud. Gorj.

DE OBRINTEALĂ

Peste o mare neagră
sbiară o oaie neagră,
peste un cîmp negru
latră un cîine negru,
dă un cioban negruchiat.
Tăcu oaia din sbierat
cîinele din lătrat
ciobanul din chiotit
să treacă (cutăruia) de obrintit.
Cum potoleşte vîntul pămîntul
cum se potoleşte musca în roi
soarele în cer
oamenii în sat
şi cîinii din alătrat,
aşa să se potolească junghiurile
cuţitele, usturimele
răutatea, greutatea
fîrşeala, ameţeala
şi cutare să rămîie
curat luminat

Digitized by Google

ca sf. Maria ce l-a lăsat. leacul de la D-zeu.
Descîntecul de la mine

(Se descîntă în oţet şi se stropeşte la bubă).

DE ISBITURĂ

Copită, copităriţă cu lopată toate durerile le
cal negru din picior te lepădă vînturai
pe cutare peste ochi îl isbişi. cu mătura le măturai
Şi leacul că i-l găsii: în coarnele cerbilor le aruncai.
cu fulg negru de rîcăii Cum potoleşte vîntu pămîntul
cu busuioc de limpezii aşa să se potolească durerile
cu fir roşu turburarea o scosei junghiurile, cuţitele de la cutare
junghiurile, cuţitile usturimele lar (cutare) să rămîie curat
din vederea cutăruia le scosei luminat
ca ziua ce l-a dat.

(Se descîntă în apă cu busuioc şi cu fir de mătură. Cu apa se stropeşte la ochi).

Auzite de la baba Stana Reşica, din Drăgăneşti, jud. Teleorman.

Culese de HRISTIAN N. ŢAPU.

Pe cereatele

(Poveste)

Era odată un popă bogat. El n'avea alţi urmaşi de cît o fată voinică şi frumoasă şi bună de măritat în tot ceasul. Intr'o zi popa se duce cu preuteasa într'un sat vecin, la o cumătrie. Şi ştii, ca acolo „ba mai ia" „da mai poftim" „da să mai stai" vremea a tăcut şi-a trecut. In zori de ziuă popa îşi ia preoteasa şi porneşte spre casă.

Fata popei, văzînd că amurgise şi tătucu-său nu mai venea, se duse la un megieş şi ceru să lese pe fată să mîe cu ea. Fetele după ce mîntuiră treaba, după ce s'o mai hîrjonit, s'o culcat; fata vecinului pe pat, iar a popei pe cuptor. Şi cum era cu grijă, nu putu adormi de loc.

Intr'un tîrziu, numai ce vede că ese cine-va de sub pat c'o mînă de mort, înconjoră fata de pe pat cu ea, descue uşile, esă afară şi şueră voiniceşte. Fata popei sare iute de pe cuptior, încue uşa de la tindă, cotrobăeşte nişte ciuvee şi le pune în uşă, se duce repede în casă, trage perdelele pe ferestre, aprinde opaiţul şi vra să scoale pe fata vecinului;

Digitized by Google

dar ea dormea dusă şi ori cît s'o năcăjit s'o trezească n'o fost de chip. Intr'o vreme aude vorbă de guri multe şi bocănituri. Fata se pricepu că la casa lor o venit hoţi să-i prade. Iute aduce din tindă un braţ de vergele, le rupe, aţiţă focul, pune chirostiile. şi pe ele un ceaun în care toarnă bulgări de unt şi de untură de porc. Cît ai clipi untul începu a ferbe. Hoţii au făcut bortă pe sub talpa casei ca să intre înlăuntru, însă care cum cerca era lăut de fată cu unt clocotit.

Intr'un tîrziu fata popei aude pe afară sudălmi şi vorbe ca să dee foc casei, dar tocmai atunci soseşte şi popa cu preuteasa de la cumătrie şi hoţii văzîndu-i o fugit.

Cînd o ajuns popa acasă ş'o văzut cele ce se întîmplase ş'o pus mînele în cap. Fata era galbenă cum îi ceara, iar a vecinului nu se mai trezi. Umblînd preoteasa pe lîngă patul unde dormea fata vecinului trage de samă că ea-i încinsă cu o mînă de mort. Popa ceti moliftele de dezlegare, descinse fata. îngropă mîna de mort şi fata se trezi. Mare spaimă o mai tras fata popei şi rău i-o părut părintelui că n'o venit acasă la vreme. Pacatul însă ori te-ajunge, ori îl ajungi.

Intr'o sară iacă poposeşte la casa popei un flăcau frumos şi voinic, îmbracat gospodăreşte şi tare deştept şi aşăzat. Cum l-o văzut şi fata şi preuteasa şi popa li-o plăcut tare mult. Din vorbă în vorbă, după ce l-o ospatat, flăcăul li-o spus gîndul lui. Cu toţii s'au prins şi peste 2 săptămîni la casa popei era o nuntă cum nu se mai văzuse în satul acela.

Tinerii, stătură la popa vre-o 2 săptămîni şi într'o Duminecă, însurăţelul îşi luă nevasta ca să se ducă cu ea la părinţii lui. Cum au eşit din sat, luară drumul printr'o pădure deasă, şi-o mers, ş'o mers pînă cătră sară. Tinerii au poposit înaintea unui bordeiu şi din el o eşit o babă urîtă ca moartea. Ea era mama însurăţelului. Fata popei săruta mîna soacră-sa, care era rece ca ghiaţa. Pe fată o cuprinse un tremur, ş-o teamă. In bordeiul acela pe lîngă babă trăiau încă 6 fraţi, tot unul şi unul şi o fetişoară ca de 9-10 ani. Fata popei îndrăgosti pe copilă şi rupse dela gît o salbă şi-o dete copilei. Pe barbat, cum o întrat în bordeiu, nu l-o mai văzut. Ea vorbea şi şuguia numai cu copila babei.

A doua zi baba se sculă de dimineaţă ş'o dat focul ntr'un cuptior mare de 'ncăpea în el o vacă. Feciorii babei

Digitized by Google

se duseră după treburi. Intr'un tîrziu, baba trimese pe norăsa să aducă apă de la un izvor. Fata popei ia cu dînsa, de urît, şi pe copila babei. Cînd ajunse la izvor, copila zise cătră nora babei:

— Leliţă, cînd ai şti d-ta de ce-o dat mama focul în cuptori?

— Ei de ce?

— Ca să te dea cînd a fi ferbinte, să arzi şi să mori, cum o murit şi un frate al nostrn opărit cu unt de d-ta, cînd o venit să prade casa tatu-tu.

Atunci fata popei zvîrle cofa din mînă, şi o ia la fugă prin pădure, iar copila alergă de spuse mîni-sa că leliţa o fugit.

Fuga baba de cheamă pe feciori să alerge după haita de noră-sa, dar pînă să vie ei, fata popei ajunse hăt departe. Apropiindu-se noaptea şi temîndu-se să nu fie găsită de feciorii babei şi s-o omoare, fata popei se sue într'un copac înalt şi frunzos şi şăzu acolo toată noaptea. Pe la miezul nopţei auzi cum o căutau feciorii babei, cum o suduiau şi cum la fie-care copac dădeau în sus cu sulițele ca întîmplător de-ar nimeri-o, s'o străpungă. Unul din ei, barbatu-său, veni şi la copacul unde era ea, înţepă copacul şi pe ia de mai multe ori, dar nu plînse nici nu se văită de durere, ca să n'o afle talharii. Cînd s'o făcut ziua mare, fata s'o dat repede jos, ş'o legat cu tulpanul rănile şi-o pornit spre casă. Pe la amează o ajuns la casa popei. Cînd a văzut-o popa aşa slabă şi în aşa hal, o blastamat ceasul în care i-o intrat ginerele în casă şi-o zis: „Cine-a face ca mine, ca mine să păţască".

Şi de-atunci a ramas obiceiul că de măriţi o fată în alt sat şi nu cunoşti bine pe flăcăul ce vine la peţit, să te duci pe cercatele, ca să vezi cui dai fata şi unde şede şi ce fel de om este!

M. LUPESCU.

Digitized by Google

Leacuri şi descîntece adăogate pe un calendar vechiu.

Iată şi leacurile pentru boli omeneşti şi de vite, scrise cu mîna mai pe urmă (pe la începutul veacului 19) pe foile albe ale calendariului din 1785-1798 descris la pag. 33-43 în vol. X al acestei reviste.

Scriitorul se vede că e înrîurit de limba rutenească. Pe multe locuri scrie fără diftongul oa, întrebuinţînd rău articolul; apoi avem cuvinte ca: aluvat (aluat), ovu (oul), erme (vierme). „In anul 1835 era forte bună pâne albă şi păpuşoi, numai era vară cam ploosă şi tomnă era forte ploosă, să să ştie 1 Oct. 1835."

GH. T. KIRILEANU.

Leacuri de tusă. Una litră de vin şi una litră de holircă sau şlehoviţă şi cu neare şi cuişoare şi cu linbir şi cliiper să mestice la un loc să fiarbă şi călduţ să beie.

Alt feliu. Să eie giumătate de ocă lapti dulci şi 3 crenguţă de şalvie şi 3 smochine să le hăcueşti mărînţăl şi să ei cinci şăsă hiri de şofran.... să le pui în lapte şi să herbi la un loc şi să bei călduţ căteva zile, că-ţi va trece orce tusă ar fi.

Dacă nu să poate omu chişe să ei prav de puşcă să amestice cu holercă sau cu apă să bei că apoi s'a pute chişe.

Cănd face copilu albaţă de vărsat să ei coja de vărsat uscat să freci şi să presuri ochiu şi s'a tămădui şi cu ştupit să-i ştupască.

Descăntec, cănd muşcă şerpele. Loiove(?) muşcă'n chele, muşcă din chele în carne, din carne în os, din os în maţă, din maţă în inima, din inima închieturi. Şi să zici de 9 ori cu trei mlădiţă verzi în apă neîncepută (*) şi cu apa aceia să speli şi să bei, că le trece.

Alt descăntec cănd muşcă şerpele. Prepeliţă pistriţă, prindi-te peliţă, peliţă de carne, carne de os, os de pămănt, cine ţ'au băut sângele să-ţ bei şi vinin. Cu trii mlădiţă verzi în apă neîncepută să zică de trii ori şi să-l speli pe acela pe cine l'ar muşca şi să bei apă acee, că le trece.

(*) Apă neîncepută se chiamă apa luată în josul apei curgătoare, nevorbind cu nime şi neuitîndu-te înapoi.

Digitized by Google

Când calu este ofticos. Făină de săcară giumătate ocă, o litrişoră de neri şi trii ooa să amestici la un loc să facă aluvat vărtos şi să facă dimineaţa 4 pigulci şi amiaz 3 pigulci şi 4 pigulci sara şi să dei calului păn ce s'or sfărşi aciastă aluvat. Şi aceste pigulci să le moi în albuş di ov să dei calului şi după ce s'or sfărşi pigulcii să dei o litrişor de oţăt de vin şi doo linguri de hrian dimineaţă, amiaz şi sara... Numai aceste doftorii să le dei înainte cum dau grăunţ că s'a tămădui. Şi ovăs să fie curat să n'aibă colb şi făn aşijdire. Numai pigulcii să fie mari ca ovu de hulub.

Calu când tuseşte sau ofticos. Să ei rădăcină de nufără să tai mărunţăl, să dei în ovăs să mănănce că n'a tuşi. Sau când are oftică tot de aciastă să dei numai de adesăori că l-a trece. Ace rădăcină să faci pe balină în ape adănci şi în flori galbăn şi frunză mare pe dănsa.

De răe. Când are calu răe, să ei căcat de căne să pui întru o oală cu apă să dospască trii zăle, să-l ungi cu ace zamă şi pe urmă să-l duci a doo zi la apa curgătoare să-l speli de vro căteva ori, că s'a tămădui, măcar cât să aibă de mult răe.

Când calu nu să poate uda. Să ei chiatră vănăta, chiper şi car sau cervotocină să pisedz la un loc şi să-i bagi în pasăre că s'a uda.

Altă doftorie. Să ei cmin să lierbi, să oblojeşti pasăre calului, că s'a uda.

Alta. Cînd calu nu să poate chişe, să torni holercă ocovita la cruce calului denapoi, să aprinzi şi pe urmă să uzi paele de săcară cu holercă, să-l freci la deşerturi bine, că s'a uda.

Alta. Calu când nu se poate băliga să aprinz o lule cu ciubuc cu titun, să pui în cur să tragă că s'a băliga. Sau să ei un ov (sic) cu oţăt şi rachiu să-i torni în gura calului, că s'a băliga.

Când are calu zolzi să ei smolă să topeşti să torn puţăn făină de săcară, să amestici cu miere la un loc şi să-i pui

Digitized by Google

supt fălci şi s'a sparge şi s'a tămădui. De 3 ori pe zi să pui supt fălci sau la alt loc, unde s'a arăta zolzi.

Când face calu albaţă sau altă vită, să ei unt prospăt şi să pui întrănsu 3 sau 4 hiri de busuioc să le bagi în ochiu dobitocului că s'a tămădui. Al doile să ei o mlădiţă de mistiacăn să-l sfridileşti dealungu, să torn întrănsu sare de ce mare, să pui în cuptor pe curat să ardă şi cu cenuşă aceia să torn în ochiu de vro căteva ori şi a treci.

De brăncă sau zauşniţă. 1. Să ei o broscă de ce răpănosă, să o hăcueşti şi mazăre nehiartă şi haliciuri, să amestici la un loc, să torni în lături, să dai la porci că i-a trece.

2. Altă doftorie tot de brăncă. Când are fimeia pe săne poală să ei cămeşă să speli si să dai la porci că îndată i-a trece.

3. Porcu când zace de brăncă să stropască sânge de alt porc întru o pănzătură, să să usuce pănzătura, să piseză pănzătură ce cu sânge, să dei porcului să mănânci, că n'a peri de brăncă.

4. Iarăşi altă doftorie de brăncă şi de boale vitelor. Când are fimeia rânduri să ei cămeş să o spele în apă şi să adăp vită sau porc, apoi n'a zăce vită sau porc.

De turbat. Când vita turbă, să ei muştar sau hierceţă, usturoi o căpăţină, tisă şi oţăt bun 1/2 ocă, să amestici la un loc toate, să torn în vită şi să slubozi de supt limbă sânge din doa vine şi din grumaz di amândoo părţ ca doo ocă şi să o sloboz, că va trece.

De erm când are vită. Pe vâna să fie o mlădiţă un strug şi să zici vite pe farbă: eu te îndoesc şi zic dacă mi-i scoate erme de unde ar fi rana supt codă său în alt loc pă nume păr în 3 zile, apoi t'oi slobozi şi să slobozi a trie zi. (?)

Când are vită erme înuntru. Să prinzi iapă să tunzi coma şi coda cu tot şi să o sloboz să pască şi mai mult să nu o prinz păr nu s'a tămdui, sau de nu să-i torni otravă de om acolo şi s'a tămădui. (?)

De gălbază doftorie trebue să se deie la vite. More de

Digitized by Google

curechi, hrian să-l freci, usturoi de toamnă, chiperuş să-l usuci şi să-l pisezi, zgură de funingini iar să pisez, oţăt tare şi acele toate să le pisăzi şi să le murezi doa zile pe lângă foc şi să le deie câte o lingură la fieşte care vită păn 8 zăle trebue să piară gălbaza. (Iscălit: Tabora).

De gălbază. Să pui drob de sare în foc să fie roşii şi să pisăz chiatră vănăt, puciosă, chipăruş şi să presăr sare ce herbinte şi să dai la oi, la capre sau la vite să lingă şi s'a prăpădi gălbază, şi să pui sare pe o scândură de stejar şi să fie unsă cu dohot de cureli şi aşa să lingă.

Doftorie de boală de vite. Plop să tae o bucată de lemn diminiaţă păn'la răsăritul soarelui; sa sfridiliască de trii ori câte noa borţi în bucată ce di plop şi să zică când începi a sverdeli: nu una, nu doa, nu trii, păn' la noa şi iară să înceapă: nu una, nu doa, păn în noa — de trii ori să zică: nu una, nu doa, păn'la noa şi să nu pătrundă zverdelu pin lemn. Şi apoi să aducă apă neîncepută şi o huzcă (sic) de sare iar neîncepută şi să o strobască sare aceia să o pue în apă de aceia neîncepută si să facă slatină diasă şi să pui pin bordile cele de plop şi apoi să pui în cuptor binişor şi să ardă lemnul acela şi apoi rămâne bologhenile de sare în foc şi apoi acele bologheni să li ztrobască şi să le deie cu tărăţă a doa zi diminiaţă iar păn'la răsăritul soarelui păn'nu mănâncă nici omu nici vitile şi aceste doftorii să apuce să dei la vite păn'ce nu să bolnăvăsc de boală şi poate să le dei în doo trii rânduri aceste doftorii şi apoi li-a folosi di or fi sănătoase. (Urmează mai jos câteva rânduri scrise ruteneşte).

Doftorie. Când este vită încă sănătoasă neînplută de boală.

1. De pus întru o oală atâte sângiapuri de dohot de cel bun, câte capete de vite ai, de pildă 30 de vite, 30 de sângiape.

2. Să pui morună dumicată şi pisat iarăşi 30 linguri de masă.

3. Iarăşi rută 30 linguri pisat.

Digitized by Google

4. Iarăşi usturoi 30 linguri pisat

5. Trii broscă răpănosă pisate bine ca carne în cărnaţ. Să să dei toate la un loc şi să dei la fieştecare vită căte 1 1/2 săngiab când încă nu s'au umplut.

6. Iarăş spânz să să pue la fieştecare vită.

7. Sânge să să slobodă din grumaz şi din limbă de asupra cu cuţătaş că are vine mititele de asupra di limbi. Ca un săngiap să slobozi sânge.

La boală de vită când sânt bolnave. Să să dumice mărunţăl rută, morună, una mănă 1000 Guldenkraut, să chiamă ţentorie, să să piseză cu muche toporului pe o scăndură, apoi să pue întru oală, apoi să torni ca 3 litre apă piste ele, sare o mănă şi salitră o lingură de masă, apoi să torni în gură — când zace vită de gură să ei şalvie cu puţăn sare să se piseză şi să speli cu pănzătură buzăle de înnuntru şi nu li-a fi nimică. Când zace de picioare să bagi vită în apă de vro căteva ori şi nu s'or bolnăvi.

Când să aude de boală de vite să să dei: Să prinz un căţăl de pământ de cei chior(i), şerpe de cei chior, corb, cărtiţi, rădăcină de antonică, care fac băeţ tilinci — să le arzi toate în foc di cinuş şi să amestici cam des ca ciru cu apă şi să şadă 9 zile întru un şip şi să să dei căte o lingură la fieştecare vită că nu s'a înple.

Când mănâncă muşca sau ermile rasad de curechiu să ei funingine din horn înainte Paştilui Nercuri diminiaţă păn nu răsare soarele, să presuri răsadu or când. Când mănâncă muşca dai tot Nercuri dimineaţă să presuri şi când mănâncă omidă curechiu tot cu ace funingene să presuri tor Miercuri, că nu l'a mânca.

Smântâna, untul şi undelemnul. Smântâna şi untul caline grăsimi sânt de multe feliuri de folosinţe, numai trebue să fie prospite, căci toată grăsime veche mucezătă nu poate fi mijlocire învietore sau liniştitore durerii; şi cu aceste poate piele să fie aprinsă şi băndu-să va fi stomahul tras cătră vărsare. Intrebuinţându-să spre tămăduire pieli sau... (hîrtia ruptă) vărsare, nu să cade să fie sărate. Deci dacă iaste

Digitized by Google

smăntăna sau untul nesărat, prospăt şi nemucezăt, poate în loc de toată salba apeticiasca *) să întrebuinţează la dureri din luntru, sucituri a stomahului, învăluitori, gr... nice întinsori a nevrelor, să poate omul folosi cu aceste casnice mijlociri... Unt sau untdelemn cald să să frece pe parte ce pătimitoare multă vreme şi aşa să va folosi ca cănd ar pune o pliastura de apetică (farmacie, nota culegătorului.) Asemene la arsuri a trupului cum urmiază folosăsc aceste ajutor... la dureri arsuri, mai ales la prunci cei simţitori, de vreme că îndată aliniază ustorime şi aduce uşorare; iară la întămplări grabnice, dacă aceste mijlociri de oameni nu să ştiu şi în locul acestora la rane de arsura holerca, sopon sau alte aprinzătoare mijlociri să întrebuinţază, atunce prin grabnice învitate cu aceste spălături răpiziri a vinilor sau a nevrelor şi moarte să aduce omului primejduit.

Intru toate întămplările de acest feliu este o ungere următoare aceia, care în toată casă căt mai în grabă poate să să facă şi după multe ispite degrabă tămăduitoare este. O asemene măsură trebueste să fie amestecată de unt de lemn; dacă nu este acesta, măcar şi oloiu prospăt cu albuşul oului şi cu smăntăna prospătă, aceste toate la un loc fiind să să ungă gros o pănzătură de in şi să să pue pe parte ce arsă a trupului. De multe ori trebueşte pănzăturile aşa unsă a le schinba şi prospăta pe rana arsurii a le pune.

Sămţănd că este omul otrăvit, nu poate fi mai bună doftorie spre tămăduire de căt ca să be untdelemn sau unt prospăt ori oloi slobozit în apă caldă. Aciasta băutură priimeste la fieştecare civert a ciasului şi băutura laptelui dulce cu multă folosinţa.

La aceste întămplări să poate întrebuinţa untuldelemn, untul din migdale, oloiul de in şi oloiul de sămănţă de bogdan.

La muşcare albinilor sau a espilor (sic) şi altora feliu de aceste jivini, ce mai bună de dureri astămpărătoare mijlocire iaste un civert de cias cu undelemn sau oloiu a freca muşcătura.

Tămăduire de muşcare şerpelui şi a năpărcii iaste untul

* apoticească = de farmacie.

Digitized by Google

de lemn sau oloiul cald, cu care nu numai locul muşcat, ce tot mădulariul acela trebue să să ungă.

Sănt multe dovez cum că acest fel de ungere toata urmare ce re a vininatelor muşcături fără alt ajutor au stănpărat.

De o întrebuinţare ca aciasta folositoare să cuvine încă a face aducere aminte cum că untura de epure, care mai ori unde să liapădă, mult ajută. Orce înflătura de degerat cu untura epurului să tămădue, dacă să va unge cu dănsa parte ce degerată diminiaţă şi sara îndata la întratul ernii şi dacă va fi legata aciasta parte peste nopte cu aciasta untura. Adecă dacă au degerat mănile să vor unge bine mănuşile şi cu dănsile în măni va dormi omul.

Untul de epure are mare firiască aspră putere pentru ace guşa care să face la grumazul. Cu adesă ungere să poate tămădui.

Inpodobire calendariului cu o mică apotecă sau speţerinic de casă şi de drum pentru tărguveţi şi cei de la ţară.

La grabnice bolnăvitore întămplări la ţară sau în drum fiind, cade omul în ce mai mare primejdie numai din pricina că nu iaste apoteca aproape şi trebuiaşte căteva ceasur de a triimeti. Aşa trece vreme ajutoriului, căci n'au ştiut omul că în casă lui o doftorie sau mijlocire ca aceia sau asemene aceliia era, după care au trebuit la apoteca să trimată, şi prin a căriia întrebuinţare pute viiaţă omului să să ţie cruţată. Fieşte care gospodărie, măcar căt de mică să fie, iaste căte o mică apotecă, fiindcă tote feliurile căte sănt spre viiaţa şi lirana omului să pot după chipul slăbiciuni întrebuinţa în loc de doftorie.

Deci datorie avem acele ştiinţă a le lărgi şi a le da omenilor, care să le fie de folos: nu pentru ca să să facă cineva cărpaciu sau doftor bicisnic, ce pentru că la uşore atăt căt şi la primejdiosă întănplăr de bolnavire, car. în jumătate de cias scurtază viiaţa omului, cu acele lucruri să să ajute, care la (sic) are omul înainte ochilor săi şi care nu le vede fiindcă oricare socoteşte că tot lacul (sic) ajutoriul şi tămăduire omului numai din apetică să poate lua. Iată dar că voiu spune mijlocire doftorie... care şi în colibele ţă-

Digitized by Google

ranului să află, şi dacă unile dintrănsele la oricine nu s'ar afla, lesne să pot cere de la megieşi, de la stăpânul său parohul satului, spre ajutoriul omului ce pătimeşte, precum:

1. Zăhariul iaste întru adevăr ce mai dintăi parte a casnici noastre spiţărie. Pre odesăbite sânt puterile zăhariului şi pre multe ajutorinţile lui în multe feliuri de bolnăvitoare întâmplări. Zahariul iaste o sare şi are folositoare firi a tuturor sărilor în boale. Pre lângă aciasta iaste şi hrănitor şi nici ca cum nu....(ruptă foaea) beşte nici zdrumică stomahul omului aşa că alte săruri. Zăharul iaste ce mai bună răcoritoare mijlocire. La fierbintala trupului nimică nu iaste mai bun spre potolire de cât 2 dramuri de zăhar întru un.... de apă slobozit, băndusă. Asemene şi la friguri şi alte boale fierbinte sau arzătore, iară mai ales la adesă tremurări în spaimă, mănii, scărbe şi altele, căci băndu-să are bunătate are în sine că potoleşte fire şi vinul (sic) îl deşartă din om. Asemine la lucruri pre încălzitoare moe firbintala, precum cafeoa băndu-să cu mult zăhar nu înfierbântă aşa tare ca fără de dânsul. Zăharul curăţă şi despoe flama, deci nu iaste adevărat că zahariul ar fi făcând flamă. Dară mult şi adeseori întrebuinţându-să pricinueşte slăbăciune stomahului. Ce mai întăi lucrare a zăhiarului iaste curăţitoare. Drept aciasta la învăluire stomahului cu fliamă, la astupare pieptului gutunar, la năduşire sau pişcătoare amurţire, precum şi la tusă neştupitoare, nimic nu iaste mai folositor de cât băutura zăharului cu apă. Zăharul curăţeşte stomahul, maţul şezutului şi face triapăt, dacă să întrebuinţază mult cu apă. Aşa dară slujeşte la toate îngreuerile şi multă şi mare mâncare. De multe ori 2 dramuri de zăhar în apă slobozit pătrunde toată greutate, făcând lucrare ca ce mai bună doftorie alinării. Zăharul sporeşte mestuire bucatelor prin asprime sa aşa ca ori care sare pot fi sărate şi cu acest fel de sărătură mai lesne mistuesc.

2. Oţăt de vin. O mijlocire mare şi de multe chipuri folositoare la toate felurile a utrăvitelor părţi trupeşti. Orice fel de otrăvitore sau nebunitoare mâncări potoleşte băutura oţetului sau legare cu oţet a capului şi a părţilor stomahului. La leşenături iaste mai bun oţetul de cât toate alte mijlociri de apetică, adeca a ţine oţăt la nas şi a spala cu oţăt tămplile,

Digitized by Google

faţa, măinile şi piciorile. La toate bolele cele putrede sau dacă sănt nesuferitoare putori în casă nimică nu iaste mai bun fără căt de multeori a stropi cu de accst oţet, însă nu cum iaste obicinuit a-l turna pe cărbuni, sau jăratnic, sau pe sobe, căci cu aciasta dohoare re şi nesănătoasă să face. La toate frigurile cu multă ferbintială, la vărsături de sănge, apă cu puţin oţăt de vin mestecată iaste o foarte sănătoasă băutura.

3. Sopon, cenuşe de lemne şi leşie. Aceste toate sănt în putere lor... sămănate trupuri, căci că au putere lor din sare leşii. Deci fără îndoială să pot întrebuinţa la otrăvire cu arsinic şi oblimaţie, însă aşa ca pre lăngă băutura acestora şi lapte dulce între dănsile osăbit de mult să să be. La răe şi alte .... izbucniri pe faţa trupului sănt aceste foarte folositoare mijlociri, adeca cu o apă tare de sopon a unge părţile trupului cele pătimitore, fiind acest feliu de apă de sopon ca leşie de caldă.

4. Laptele. O repreţuluită doftorie la fieşte care otrăvire a asprelor (sic) mai ales a chipurilor mineralnice, ce mai mare mijlocire. La boale de acest feliu bolnavul atăta lapte dulce căt să triacă toată măsura. Cu lapte dulce bine şi folositoare iaste a lega sau a înfăşura parte trupului de jos, adecă stomalıul şi pănticele.

PLUGUŞORUL

Aho! ho! ho! ho!
sara lu sfîntu Vasîli o vinit
boeri cei mari s-o strîns,
un ravaşăl mîndru o scris,
pi limba cucului l-o pus,
la sfîntu Vasîli l-o dus.
Sfîntu Vasili îl cetea,
lacrîmile gios curgea,
plugari sî strîngea,
boi s-apropcie,
cîrceili pocne.
Da vatavu cel din sat,
dezdinoapti s-o sculat,
pi oci negri s-o spalat,
la icoani s-o 'ncinat
în grajdi s-o bagat.
la măi îndemnaţ măi
hăăăăi hăăăi!
O scos un cal negru ca corbu,
iuti ca focu
cu capăstru di matasî,
cu şaua di iarbî grasî,
pi el o 'ncalicat
şăpti poşti s-o farmat
pîn' ci-o aflat loc di arat;
şapti poşti din Bîrlad

Digitized by Google

o adus plugurile la arat,
şi vărumneu li-o grapat;
ş-o arat în lungiş
şî-n curmeziş
cît cu oci cuprinziş.
Brazdî niagr'o rasturnat
ş-apu o samanat
grîu roşu ravarsat.
Ploaia nu mi-l ploua
vîntu nu mi-l batea
soarile nu mi-l ardea
da el to măi mîndru sî facea.
Daţi-i gurî măi
ahăăi ha hăăi.
Im pai ca trăstiea
îm cir ca madzîrea
îm spcic ca vrabgia.
O arat diamniadz îndesarî
un corn di ţarî.
Ş-apu o dus plugurili su pareti
şi boi la iarbî verde,
şi hăidăi la nevesti
şi plugari 'n sat la feti.
i-o dus la luna, la săptămîna
sî vadî samanatura;
în suliţi s-o radzamat
pista cîmpuri s-o uitat.
Da grîu
di diparti 'ngalbinè
di-aproape sî cocè
di săciri sî gatè.
O da calului tri zbici
ş-o luat o mînî di spici
şî li-o pus în budzunari
ca boeri cei mari.
To măi daţi-i gurî măi băeţ,
hăăăăi, hăăi, hai, hăi!
Ş-o vinit acasî;
— Măi fumei
grîu pcei.
Pi masî li-o farmat
în curti s-o luminat
baeţî s-o suparat
cî grîu s-o scuturat.
— Mai barbati nu ti supara
cî eu ştiu a fărmăca,
nici on cir nu s-a strîca;
du-ti 'n tîr(g) la Bîrlădzăl
şi cumpîrî cer şi oţăl.
Şî s-o dus la llie ţîganu,
ş-o pus mîna în budzunari
s-o primba(t) pintri ţîgani,
pîn ci-o da di niamu ţiganilor
di ilău ciocanilor,
cu ciocanu la picioari
cu cila la comanac,
di saciri s-o apucat.
Săcerele mînînţăli
cu zîmţî di floriceli,
cu manunci di gioreli.
Ş-o strîns copcile frumuşăli
di-ţ era măi mari dragu
a săcera cu eli.
To daţ gurî măi băeţ
hăăăăi hăăi.
Da un ficior di negustori
cu stînga sîcera
cu dreapta lega
cu dinţî 'n haraba-i arunca
şî la ariia di aramî triiara.
O scos doisprîdzaci telegari
cu ceaunile caniti
cu ungili potcogiti
cu potcoava di argint
cî prind bini la pamînt.
Ş-o scos noauî epi, suruepi
di cîti noauî ani stărpi,
cu gura 'n car punè
stambol nu mai trăbuè.
O încarca doauîsprîdzăci carî
mocăneşti
şi li-o trimăs la moarî la
lvăneşti.
Carîle scîrţîe,
galbini curgé,
giupînu gazda cu poala-i
strîngé,
acasî-i ducé
pi masî- i punè
salbi la copcii ocişăli facè ;
cari era ră
noauî ni-o daruè
parcî lui nu-i măi trăbuè.
Tot măi îndemnaţ măi
hăăăi ha hăăi ha hăi.
Da moara cîn u vadzut

Digitized by Google

atîtia carî 'npohorati
cu lanţug di cer legati,
o pus coada pi spcinari
ş-o apuca la lunca mari:
lunca mari
frundzî n-ari,
lunca mnicî
tătî-i pcicî.
Da morariu meşter mari
hătu-mni-i scafa mami cui îl ari,
o ieşît cu nişti oci boldiţ
cu iţari cruşîţ
di dînsu sî tă rîdz.
Da morariţa o ieşit
c-o covaţîcî cu nişti tarîciori
di cîn foamitea cei mari,
şi uni-o 'nceput a strîga
ptrru ptrru ptrru şi na, na na.
Moara sta şi sî uita;
ş-o amagit-u pînî la portiţî,
ş-o luat-u di dalog
ş-o dat-u la loc,
ş-o luat-u di calcîi
ş-o pus-n pi capatîi,
ş-o scos un ciocan din budzunari
şi i-o dat una 'n splinî
ş-o aşadzat-o pi fainî.
Ş-o turna carîli-n coş,
din coş în teicî,
din teicî în pciatrî,
din pciatrî nu curge fainî
curge aur şi mărgărintari
ca pi la curţîli mnilorvoasti boeri mari.
la măi daţi-i gurî mai băeţi
hăăăăăăi, hăăăăi.
O vinit Ileana
Socoleana
c-o lopatî latî
ş-o 'mpraştie faina toatî,
da giupiniasa gazda di mnila faini
o lua poala mantali
ş-o împlu celna arabali,
o lua poala sumanului
ş-o împlu celna carului.
O trimăs carîli-acasî;
da giupăniasa gazda
di diparti pripunè
inăinti cî li işă,
cu nişti mînuri soponiti
ca nişti tînjăli pîrliti,
din basma meleţîn,
la camarî descuin,
din bordei îm bordei
pîn' la cei doisprîdzăci flăcăi.
Ş-o găsît o sîtî deasă di matasî
şi i s-o paru pre rarî
ş-o dat-u pi uşă afarî.
To daţ gurî mai băeţ
hăi ha hăi hăi.
Ş-o scos o sîtî diasî di matasî
ş-o cernut pi masî
To cernè şi plamadè
colacei mîndri cî facè,
cu posteuca-i framînta
pi drucu carului îl vîntura
cu mnerticu bortî-i da
cu dzahar îi dzaharâ
cu mneri mni-i îndulcè
pîntru plugari îi gatè.
O facut colac mîndru şi frumos
ca faţa lu Hristos,
şi l-o pus în cuiu cel di gios
ca sî ni cii şi nouî, plugari, di folos.
L-o rupt ăn doauî
şi ni-o dat şi noauî,
l-o rupt ăm patru
ş-o da la tă satu,
şî l-o rupt ăn cinci
o da şi celui di pi vatrî 'n durligi,
cu gura cascatî,
cî de-on an aşteaptî,
da di cî ni da vo doi colaci
măi bini sî ni dai cîti vo doauî paraluţî
sî ni cumparăm cîti-o lumunaricî
sî merem la rai în ia sarî.
Dăm la rai, răiu-i încis,
dăm la iad, iadu-i deştis.
Da'n iad ce-am vădzut?
To baeţ nibotidzaţ,

Digitized by Google

vătămanu satului
tae lemni dracului,
ia măi daţi-i gurî măi băeţ măi
hăăăăăi hăăăăăi.
Am măi ura, ura,
da ni ducim la iasta casî
cî-i nevasta mai frumoasî
cu fesu potricăliu
cu tulpanu narangiu,
bat canaci tot la brîu.
Ş-am mai ura ura
da avem sî trecim nişti parauţî glodoasî
la nişte copcili frumoasî,
da ş-aici-s frumoasî
da nu-s di sama noastî,
ramîi gazdî sînatoasî.
Ahoooo.

(Auzit de la Vasile a lui Dumitru Cojocariu, de 57 ani, din Tătăruşi, jud. Suceavă).

AL. VASILIU.

CÎNTECE

701. Foae verde de nagară
la Focşăni între hotare
este-un nuc cu frunza rară,
să strîng cucii de prin ţară
şi cîntă de se omoară:
sus la vîrful nucului
cîntă puii cucului,
iară jos la rădăcină
cîntă-o pasere străină;
ş'aşa cîntă de frumos
de pică frunza pe jos,
ş'aşa cîntă de cu drag
de pică frunza din fag,
ş'aşa cîntă de cu jele
şi frunza din codru piere.
Iar atunci cucu zbura
puişorii şi-i lasa,
iar merluşca sileaca
i-ngrijia ca şi maica.
Strîngea grîu de prin ogoare
ducea la pui să nu moară.
Şi veni cucu 'ntro vreme
şi găsi puii cu pene,
şi din gură ei ziceau:
„Nu ştiu cum ţ-om zice tată
„că ne-ai fost lasat o dată."
Iar atunci cucul sbura
sus pe-o ramurea de fag,
sus pe-o ramurea uscată
şi află numai o dată
şi plîngea şi suspina
că l-o părăsit gloata,
şi plîngea şi suspina
pînă şi-a face alta.

702. Ş'apoi foae şi-o legumă
struguraş bătut de brumă
valeu! rău-i fără mumă:
struguraş bătut de peatră
valeu! rău-i fără tată.

703. Foae verde poamă neagră
doru şi jălea mă 'ntreabă
de ce-s tînără şi slabă,
iar eu iute i-am răspuns:
că sunt iute la iubit
şi 'nţeleaptă la cuvînt.

704. Foae verde de-un dudău
plîng petrile pe-un pîrău
şi doi brazi la bulătău
de jalea traiului meu.
Un copil sînt şi eu
şi trăesc în lume greu.
Jălui-m'aş şi n'am cui:
jălui-m'aş codrului.
Codru are frunza lui
şi nu crede nimărui.
Jălui-m'aş cîmpului:
cîmpul are peliniţă

Digitized by Google

eu la dînsul n'am credinţă.
Vai de lin, vai de pelin!
vai de copilul străin!
că slujeşte la stăpîn,
că slujeşte pe dreptate
şi ia hacu 'n jumatate,
jumatate mai rămîne,
să slujesc un an de zile.

705. Foaie verde rozmalin,
pelin beu, pelin mînînc,
pe pelin sara mă culc;
dimineaţa cînd mă scol
cu pelin verde mă spăl.
Foae verde trei masline
oliolio, frate peline!
omoară-i frunza pe tine
ca şi inimioară'n mine!

706. Frunză verde matostat
copilă, unde-ai însărat ?
Am însarat la viţei
ş'am venit fără cercei;
am însărat la viţele
ş'am venit fără mărgele.

707. Frunză verde de doi nuci
între lunci, între preluci,
între cele văi adînci
merge Petre Făt-frumos
nici calare nici pe jos
cum îi omu mai voios.
Nime'n lume nu-l aude
numai maică-sa din curte.
—Draga maicei ce-ai păţit?
Ori turma ţ'ai împărţit,
ori dulăii ţ'au fugit,
ori mîncarea ţi-ai gătit,
ori opincele ţ'ai rupt,
ori alte pozne-ai păţit?
— Ba turma n'am împărţit,
nici dulăii n'au fugit,
nici opincele n'am rupt,
nici mîncarea n'am gătit,
da altă poznă am păţit!
eu acolo m'am culcat
sub un măr mic împanat;
şerpele m'o oblicit
jumătate m'o înghiţit.
Nu ştiu şerpe-i sau balaur
că-i pe cap cu solzi de aur;
jumătate m o'nghiţit
jumătate
nu mă poate,
de curele şi de spate,
vină fuga de mă scoate.
—Eu să ştiu că te-a mînca,
cu fuga n'oi alerga,
nici mîna nu mi-oi baga
că mă tem că m'a muşca,
şi nu oi putea lucra;
că de-a fi lumea'ntr'o pace
eu fecioraş mi-oi mai face.
—Trimete după soră-mea.
—De-mi eşti soră cu dreptate
bagă mîna de mă scoate!
—Eu să ştiu că te-a mînca
mîna tot nu mi-oi baga,
că mă tem că m'a muşca
şi n-oi mai putea lucra;
da de ar fi lumea pe pace,
mama frate mi-a mai face.
—Trimete după puica.
—De-mi eşti puică cu dreptate
vîră mîna de mă scoate!
— Eu să ştiu ca m'a mînca
şi mîna tot oiu baga,
să sciu că n'oi mai lucra,
pe tine nu te-oiu lasa,
să te mînînce boala.

708. Foae verde matostat
dimineaţă m'am sculat
pe ochi negri m'am spalat
la icoane m'am închinat
puşca 'n spate mi'am luat
după vînat am plecat.
Toata ziua am umblat
şi nimica n'am vînat.
Înapoi cînd mă 'nturnam
văzui pui de minunè
pe-o crenguţă de-alunè;
ş'am intins puşca să-l puşc.
—Stai bade nu mă puşca
că te-aş întreba ceva:
n'ai văzut pe maica-mea?
— Pe maica-ta am văzut

Digitized by Google

tocma 'n tîrg la Bucureştt
plivea florile domneşti;
cu stînga le tot plivea
cu dreapta struţuri făcea;
şi pe maica-ta am văzut-o
pîne albă frămîntînd
şi după tine pornind,
pîne albă frămînta
cu scîrba se tot lupta.
—Să spui măicuţei aşa:
Merinde nu mai gătească,
banii nu-i mai cheltuească,
după mine nu pornească;
a porni, ori n'a porni
pe mine nu m'a găsi.

709. Frunză verde măr mustos
Grinţieş munte frumos
ia coboară-te mai jos,
să mă sui în vîrfu tău
să mă uit în satu meu,
să mă uit din sat în sat
să văd puiu ce-am lasat.

710. Foae verde ş'o lalea
sarmana inima mea
iar o prins a mă durea.
Nu mă doare de de mult,
ci mă doare de curînd,
de vorbele ce le aud;
nu mă doare de durere
mă doare de vorbe rele.

711. Foae verde trei masline
nu mai este om pe lume
să fie scîrbit ca mine,
numai merla din pădure;
dar şi merla face pui
scîrbită ca mine nu-i.

712. Foae verde de sulcină
ia Codrean sue la stînă
cu cinsprezece de-a îndămînă.
Acolo cînd au ajuns
el din gură aşa o zis:
Hătu-mi-te-am de ciobane
să-mi dai mel bun de frigare
ş'o mioară de gustare,
şi un bou de cinci viţei,
ş'un berbece de trei miei,
s'o mieluţă de sugare,
să ne fie de gustare.

713. Foiliana păduret
am avut un pui isteţ,
cu trei rînduri de păr creţ,
c'un fir de matasă verde
că mă tem că mi l-oi perde;
că l-am mai perdut o dată
şi l-am catat lumea toată,
toată lumea l-am catat
şi nici că nu m'am lasat,
pîn ce puii mi-am aflat.
Iacă unde l-am găsit:
sub vîrvuţu muntelui
şi sub poala codrului
la curţile dorului.
Acolo cînd am ajuns
erau uşile deschise
puicele pe table scrise.
Doru-o prins a mă întreba:
ce caţi dragă pe-acolea?
Iacă dorule-am venit
că am un pui prăpădit
ş'aud c'aici-i venit.
Spune-mi dragă semnu lui
că te-oi îndrepta la pui.
Puiu meu-i cu pana verde
şi vai bine i se şede.
M'o învaţat a iubi
ş' acum dă a nu veni
voeşte a mă pedepsi,
şi cu doru lui de-a fi
mă tem ca m'a nebuni,
liniştită n'oi mai fi
cîte zile oi trăi.

714. Foae verde ş'o gîrnată
teiule cu frunza lată
nici un vînt să nu te bată
că mi-ai făcut bine-o dată,
cînd mă căta potera
eu stăteam sub umbra ta;
stam în puşcă razamat
şi mă gîndeam la plecat
sub un pom mîndru rotat

Digitized by Google

s'au strîns feciorii la sfat.
Hai feciori să ne gîndim
şi toţi să ne sfătuim
la noapte unde s'o isbim?
S'o izbim în Craiova
să rupem herghelia
ca să'mi pui mîna pe-un murg
scurt în gît şi lung în trup,
cu presuru mohorît.
cu coama pînă 'n pămînt,
cu vîrtute la fugit,
ca să fac ce am în gînd:
să'mi ieu bani de cheltueală
să 'ncunjur un sfert de ţară.
Şi de-oi trece Dunărea
să nu se ude scara
să pot trece cum oi vra
fără frică a mă uda.

715. Foae verde trei smicele
hai la maica de mă cere,
de m'a da, de nu m'a da
pe fereastră mî-i fura,
scrie-n carte că's a ta.
La luna ne-om cununa
la soare ne-om judeca.
Foae verde de-un harbuz
caţi la lună, luna'i sus,
caţi la boi, boii s-o dus.
lară foae de-un trifoi
eu dau fuga după boi
puica mă strigă'napoi:
vino-ncoace nu te duce
că tu-mi eşti frate de cruce,
te-oi scalda în lapte dulce.
Să mă scalzi chiar şi'n zahar
mi-am pus şaua pe balan
şi mîna pe iartagan.
Şi mă duc la Delugan [1])
căutai urma de bîrsan [2])
Urma de bîrsan nu găsii
cu jupînu mă'ntîlnii:
—Buna calea măi jupîne!
nu-i schimba murgu cu mine?
—Nu l'oi schimba băeţaş
că-i 60 de galbanaşi.
—Uite-oi prinde-a numara
cu muchea baltagului [3])
colea-n ceafa capului.
—Stai voinice nu mai da
că de frică ţi l'oi da.

716. Frunză verde sălcioară
cine puşcă şi omoară
tot trăeşte'n a lui ţară;
numai eu pentr'o greşală
nu trăesc într'a mea ţară;
pentr'o puşcă desfundată
lăsai mamă, lăsai tată;
pentr'o puşcă cu oţele
lăsăi fraţi şi surorele.

717. Frunză verde clocotici
s'a dus cucu de pe-aici
şi i-o ramas puii mici;
dar păsărica galbioară
alergînd în deal şi-n vale
au dat la pui de mîncare.
Ş'apoi frunză trei lalele
o venit cucu-ntr'o vreme
ş'o găsit puii cu pene,
şi cucu cam plin de jele
i-o rugat să-i zică nene
că i-o mai văzut cu pene.

718. Frunză verde de-alămîe
cine-o stîrnit cătănie
fie-i casa'n sărăcie
şi nevasta'n văduvie;
că multe neveste-o văduvit,
multe fete-o'nbătrînit
şi flăcăi o cătănit.
Am avut şi eu un pui
dusu-mi-l-o în războiu,
şi l'o dus de pe la noi
tot în jos pe apa rea
dincolo de Dunărea.
Ş'acolo mi l'au mîncat
de la noi l'o' înstreinat.
Nu ştim unde e mormîntu,

1) Deluganu e un munte în com. Broşteni.
2) Bîrsan sau cioban cu oi multe bîrsane.
3) Baltagu e un toporaş.

Digitized by Google

nu-mi dă nimene cuvîntu;
nu ştim cine l'o'ngropat
cu ce strae l'o'mbracat?
şi de suflet ce i-au dat?
eu suspin neîncetat,
că păgînii l'au mîncat
şi de suflet nu i-au dat.

719. Frunză verde trei gutăi
trei gutăi trei alămăi,
lanculе, de unde vii?
De la Bălţi de peste Jii.
Da la Bălţi ce-ai tîrguit?
numai aur şi argint
se duc la băeţi în tîrg.
Este unu făr de minte
şi strică la gloanţe multe.
Frunză verde măr de nuc
plesni-ţ'ar ochii de cuc
cîntă bine că te puşc
şi-ţi eu capul şi-l mînînc
şi încalec şi mă duc
şi mă duc de pe-aist loc
că'i un loc făr de noroc,
că norocu cînd a vre
scoate omu din bele;
şi norocu cînd se pune
scoate omu din ruşine.
şi-l învaţă a face bine.

Culese de M. LUPESCU

Bibliografie

Dreizehnter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig. Herausgegeben von dem Leiter des Instituts, **Prof. Dr. Gustav Weigand.** — Leipzig 1908.

In acest al treisprezecilea **Anuar** al Seminarului romînesc din Lipsca, D-l Weigand publică un studiu interesant întitulat **Romînii şi Armînii în Bulgaria**, care ar trebui să fie cunoscut, mai cu samă de oamenii aşa zişi politici din ţara noastră, cari contestă importanţa şi drepturile elementului romînesc din peninsula balcanică. Din punct de vedere folkloristic, sînt interesante cîntecele armîneşti culese de D-l Weigand în Bulgaria (pag. 72-84), glosarul (pag. 84-101), cum şi clişeele fotografice reprezentînd tipuri de armîni şi romîni, precum şi case romîneşti din diferite regiuni ale Bulgariei. Volumul acesta mai cuprinde cîteva etimolgii de D-nii Weigand şi Romansky, şi un studiu al acestui din urmă asupra sfaturilor lui Neagoe-Vodă date fiului său Teodosiu.

In al paisprezecelea Anuar (Vierzehnter Jahresbericht) apărut tot în 1908, pe lîngă studii de filologie datorite D-lor Weigand, Michov şi P. Papahagi, mai publică D-l Weigand un studiu despre romînii şi armînii din Bosnia, însoţit de clişee tot aşa de interesante ca şi în celalt volum.

Digitized by Google

Povestea lui Petrişor şi a lui Petrea Talhariu

Era odată un negustor bogat. Avea atîta avere, că singur nu-i mai ştiea capătu; dar un lucru îi strica inima, că n'avea băeţi şi n'avea cui să rămîie toată bogăţia lui. Amu 'ntro sară se culcă omul să se hodiniască; iar adoua zi dimineaţă, o pus doi cai la o trăsură, şi-o luat ziua bună de la nevastă, şi s'o dus în negustorie. Cît o umblat prin lume, o cîştigat o căruţă de galbeni.

La un an de zile s'o pornit omul spre casă. Mergînd pe drum, de la un loc ajunge cu căruţa într'o vale. Cînd dă să se urce la deal, caii nu vreau să prindă nici leacă. Dă, învîrte, suceşte, cîrneşte; dar degiaba-i era toată osteniala. Cît s-o necăjit el acolo, l-o apucat asfinţita soarelui, şi nu putea urni căruţa din loc.

Ce să facă?

Il apuca noaptea şi el se temea că i-a ieşi cineva înainte şi i-a lua banii.

Şezînd negustorul şi crămăluindu-se, iacă vede un om de departe, viind spre dînsul.

Era diavolul.

— Da ce şezi, măi omule, a te necăji ş'a-ţi bate caii?

— D'apoi, uite că m'apucă noaptea şi nu vreu să urniască căruţa din loc.

— Măi, ce mi-i da să-ţi scot căruţa din locu aiesta?

— D'apoi ce să-ţi dau?

— Să-mi dai ce ai tu acasă şi nu-i la ştirea ta.

— D'apoi ce să am eu acasă şi nu-i la ştirea mea?

— Mă rog, ce-i avea; dacă te prinzi că mi-i da ce-ţi cer, eu îţi fac treaba.

Stă omul şi se gînduluieşte, că nu ştia să aibă ceva la casă, şi să nu fie la ştirea lui; dar el uitase că de la pornirea lui, femeea i-o purces groasă şi la cîtăva vreme o născut

Digitized by Google

un băet, căruia i-o pus numele „Petrişor". Băetul ista nu era la ştirea negustorului şi pe băet l-o cerut diavolul.

Negustorul văzîndu-se la mare strîmptorială, se 'mpacă aşa. Atunci, scoate necuratul o hîrtie şi scrie pe ea, tot ce avea negustorul la casă. Pînă şi lingurile le-o pus în socotială, c'aşa o zis diavolul: că ce are, tot să scrie; iar ceea ce n'are să fie a lui. După ce o gătit zapisul, o'ntrebat diavolul pe negustor: Ei măi te 'mpeci aşa?

— D'apoi cum să nu mă 'mpăc.

— Noa, dacă te 'mpeci, vină şi pune degetu.

Şi după ce-o pus degetul, cînd o strigat omul odată la cai, cît te-ai şterge la un ochiu, căruţa o fost în deal. Şi nu mult ş'o ajuns ş'acasă.

Cînd să între în tindă, aude ţipînd: năăă! năăă!

Ia amù ş'o adus el aminte că băetu ista n'o fost la ştirea lui. Intră omul, scîrbit în casă. Da femeea, cum l-o văzut c'o întrat, l-o şi 'ntrebat că ce-i suparat?

— Ori poate ţi-o ieşit cineva înnainte? ori poate ai prăpădit banii?

— Da nu i-am prăpădit nimic.

— Apoi dară, de ce eşti cu inimă rea, în loc să te bucuri că ni-a dat Dumnezeu fecior ş'am scapat la gloată?

O ţinut omu cît o ţinut; dar văzînd că femeea şi soacra-sa nu-i mai stau de pe cap, le-o spus ce-o păţit pe drum, şi că el n'o ştiut de băet, şi l-o giuruit dracului.

Prins-o atunci, şi femeile a plînge; dar giaba să crămăluiau; că ce s'o apucat a face, era bun făcut.

La trei zile după asta, vine diavolul la fereastră.

- Măi omule!

— Ce?

— D'apoi ai uitat cum ni-o fost vorba?

— Ba.

Atunci zice băetu, din leagăn: — Tată! roagă-te să mă mai lese batăr 3 luni de zile, să mai sug ţîţă de la mama ş'apoi de-acolea mi-i da.

Omul cum aude, ies'afară şi zice cătră dracu: Bre, iacă ce te-aş ruga: să-mi mai leşi băetu batăr trei luni de zile să mai sugă ţîţă de la mă-sa; şapoi de-acolea tot a tău are să fie.

Digitized by Google

— Ei bre, dăruit să-ţi fie aieste trei luni de zile.

Cum se 'ntoarnă negustoriu în casă, zice baetu: „Tată, să te duci să cauţi un profesor, care-a fi mai învaţat, să mă înveţe 77 de limbi şi jumatate. — M'oi duce, dragul tătucăi. — Şi i-o adus un dascăl şi l-o învaţat pe baet täte limbile; ştiea acum 77 de limbi şi jumatate.

La trei luni, iară vine dracu la fereastră.

— Măi omule, da acasă eşti?

— Acasă.

Da baetu, de colo: — Tată, roagă-te încaltea să mă lese un an de zile, şi de-acolea tot al lui am să fiu.

Cum iesă negustoriu afară îi şi zice diavolu: — Ştiu ce-ai să-mi spui, măi.

— Lasă-mi băetul un an de zile, c'apoi de-acolea, nu mai zic nimica.

— Apoi ţi-l lăs, bre

Băetul, în timpu-aiesta o crescut mărişor, şi s'o dus la toţi preoţii de pe lumea asta ş'o'nvaţat toate rugăciunele şi toate cărţile cele bisericeşti. Cînd să se porniască, mai erau trei săptămîni pînă să se împlinească anul. La pornire, s'o precistuit, ş'o luat o trăistuţă, o pus în ea sfînta cruce, şi o cofiţă cu aghiazmă, ş'o luat ziua bună de la părinţi ş'o plecat pe drum înainte.

De la o vreme, o ajuns într'un codru mare. Mergînd el aşa, prin codru, iacă vede măi încolo, înaintea lui, nişte curţi; iar deasupra lor era un cap de om. Dar băetu nu s'o spăimîntat. El ş'o catat de drum. Cînd s'o apropiet măi bine, o aruncat ochii înainte ş'o văzut în faţa porţilor o fîntînă, şi lîngă fîntînă un măr domnesc; iar supt măr şedea culcat un moşneag voinic de tot, şi avea lîngă el un paluş lat ca de-o palmă.

Acela moşneag era **Petrea Talhariu.**

Dar, zice băetul cînd s'o apropiet de fîntînă: — Bună ziua moşule.

— Tămăs mnitale, măi băete.

— Da unde te duci, măi băete?

— D'apoi, la dracu moşule.

— Ce spui tu, măi! unde te duci?

— D'apoi nu ţi-am spus că mă duc la dracu, că m'o

Digitized by Google

giuruit tata lui? Şi-i spune băetu toată istoria de la capăt.

— Apoi măi băete, tot eram să te taiu şi să te mînînc; da fiind că-mi spui că te duci la dracu nu-ţi fac nimica.

— Da, moşule, ce rost are capul cel de om, colo pe curţile mnitale?

— D'apoi măi băete, eu, în vremea mea, am fost, nu-i vorbă că ş'amu-s om straşnic. La care mă duceam, îi luam banii şi de acolea îl tăiam şi-l mîncam. Am fost om rău, măi băete; pînă şi pe tata şi pe mama şi pe soră mea i-am tăiet şi i-am mîncat. De la o vreme m'am hotărît ca să mă las de blăstămăţiile şi răutăţile aceste. Şi la care popă mă duceam să-mi deie canun, el zicea că după cîte fapte am făcut, nu ştie singur ce canun să-mi deie. Eu, dacă vedeam aşa, că nu mă pune nici la o cale, mă mînieam, îl tăiam şi-l mîncam. Ş'amu era să te mînînc şi pe tine, măi băete.

— Că nu mi-i mai mînca, moşule; da nici nu-i mai ucide şi mînca oameni de-acum 'nnainte.

— D'apoi dă, măi băete, ce să fac, dacă n'am eu cui să mă spăvăduesc şi n'are cine să-mi deie canun.

— Şezi aici, moşule, că de-a fi de la Dumnezeu să vin înnapoi, ţ'oiu da eu canun.

— Da, măi băete.... iacă ce-i vorba: Dacă te duci tu la dracu, să'ntrebi încaltea şi de patul meu.

— Oiu întreba, moşule; dă-mi paluşul dumnitale, semn, ca să mă creadă că nu vorbesc degeaba.

— D'apoi li-î putea duce, după cît îi de greu?

— Putea, moşule.

— Apoi, mergi sănatos şi să vii sănătos, măi băete.

— Apoi, mai rămîi sănatos, moşule

Şi s'o luat băetul, cu paluşul tîrîiş şi s-o pornit înnainte pe-un drum.

Da amu, cît mersese înnainte de-a ajunge în pădure, şi cît stase cu Petrea Talhariu, trecuse o bucată bună de vreme, că mai avea numai trei zile pînă să împlinească anul. După ce-o ieşit din pădure, o mai făcut cale de o zi, ş'aşa pe amiazi, vede înnaintea lui cam depărticior, un corb şezînd pe ghizdelele unei fîntîni.

— Ia acela-i dracu, zice băetu'n gîndul lui.

Digitized by Google

- Da-mi vii ? zice corbul cătră băet, cînd s'o apropiet de fîntînă.

- Apoi vin, măi.

- Noa, di-amu dă-ţi drumu după mine.

Şi ş'o dat amîndoi drumu'n fîntînă şi soooa dus tocma 'n fundul tartărului. Băetul, dac'o ajuns acolo o scos îndată - din traistă - sfînta cruce şi aghiazmă, şi o început a stropi în toate părţile. Cum o început a stropi, fugiau dracii care 'ncotro.

Atunci o mai scos o carte ş'o prins a ceti. Cum o prins băetu a ceti, o prins iadul a pocni, şi dracii a alerga cu toţii la Caraoschi.

- Da ce este măi, de pare că vrea să să prăbuşască iadul pe noi?

D'apoi, ce să fie - zic dracii - ia păcătosul ista o adus acolea un băet şi băetul zice că vrea să facă mănăstire.

- Duceţi-vă şi-i spuneţi să se ducă de-aici ; c'aista loc nu-i de făcut mănăstire.

Ce folos, că dracii i-au spus, dacă el o zis că nu se duce pînă nu i-a da zapisul înnapoi.

- Spuneţi-i măi să-i deie zapisu şi scoteţi-l afară de aici.

Dar dracul nu voia să-l deie. Atunci Caraoschi o poruncit de l-o bătut asemenea cu moartea; dar el n-o vrut să-l scoată. Văzînd că nu se dă supus, o poruncit de l-o tăiet, l-o ars, i-o dat cenuşa în vînt şi iar l-o făcut cum o fost; dar el tot nu s-o dat ascultării.

Atunci dacă o văzut Caraoschi, că nu să-'nţelege, cu una, cu două, o strigat de colo cu mare ciudă:

- Dacă nu vrea şi nu vrea, **daţi-l în patul lui Petrea Talhariu.**

Cînd o auzit dracu, ce i să pregăteşte, o scuipat jos zapisu, că-l ţinea supt limbă — şi l-o dat băetului. El s'o uitat bine la el, ş'o văzut că acela-i.

Dar zice băetu: Iacă ce-i vorba: Care-i patul lui Petrea Talhariu? că m'o rugat că de-oiu veni pe-aici, să întreb şi de patul lui.

- Hee, măi băete - îi departe, ş'aşa-i de ferbinte că nime nu se poate apropia de el.

- D'apoi dară ce semn să-i duc ?

Digitized by Google

— la rădică paluşu 'n sus şi te uită în spre răsărit.

Cînd ş-o aruncat băetu ochii, o văzut aşa ca o roşată; ş'aşa de mare arşiţă era, că cum şedea paluşul rădicat, atîta s'o topit di-o ramas numa cît sînciaua[1] cuţitului.

Noa mai băete, ai văzut unde-i patul lui Petrea Talhariu?

— Văzut.

— Hai luaţi-l şi duceţi-l de aici.

Şi l-o scos afară la lumină. Bucuria băetului, cînd s-o văzut el iarăşi pe lumia asta. N'o stat mult la gînd, ci s-o pornit spre casă; da 'n drumul lui, s-o abătut şi pe la Petrea Talhariu. El şedea culcat tot supt mărul acela.

— Ei, ai fost măi băete?

— Fost, moşule.

Dar de patul meu auzit-ai?

D'apoi cum să n'aud? căci cu patul tău am avut noroc de-am scos zapisu mneu.

Da cum îi (istoria) măi băete?

D'apoi cum am întrat am prins a ceti. Şi cum am prins a ceti, o prins iadul a pocni; iar Caroschi o poruncit ca să mă deie afară. Eu am zis că nu ies pînă nu mi-a da zapisu. Dracul nu se da supus să mi-l deie. Atunci o poruncit de l-o bătut, l-o ars, i-o dat cenuşa 'n vînt şi l-o făcut iarăşi cum o fost, iar el tot nu vrea să scoată zapisul.

Dac'o văzut Caroschi că nu se dă înţelegerei, o strîgat să-l deie în patul lui Petrea Talhariu. L-o apucat toate boalele. ş'o scuipat zapisul de supt limbă şi mi l-o dat.

Ei; dar patul meu, văzutu-l-ai?

D'apoi am putut să mă apropii de fierbinţală mare ce avea? Numai paluşu l-am rădicat în sus şi s'o topiiit de-o ramas numai cît sînceua cuţitului. Na, îl cunoşti?

Pe mănunchiu îl cunosc măi băete; da 'ncolo, cît a fi vavicu[2] nu l-aş mai cunoaşte.

Şi s'o suparat răău Petrea, de cele ce i le-o spus Petrişor.

Apoi, măi băete,... să mai scăp eu v'odată de pedeapsă?!

1) Sinceaua, cuvînt care nu să mai aude în graiu, şi care însămnează că paluşul a ramas gros aproape cît o muche de cuţit.

2) Cît a fi lumea.

Digitized by Google

Ai să scăpi moşule, ai să scăpi; numai să mă asculţi pe mine.

— Te-oiu asculta, măi băete.

Vină după mine,

Şi s'o dus cu moşneagul într'un deal. Aici, Petrişor o zis către Petrea Talhariu: — Face-i canúnu care ţi l-oiu da eu ?

— L-oiu face.

— Implîntă bota (măciuca, ghioaga) în pămînt.

Ş'o împlîntat moşneagul, măciuca în pămînt.

— Vezi, moşule bota asta ? — zice Petrişor — Să cari apă cu gura, în cote şi 'n genunche, de colo din vale, pînă cînd îi vedea că are să 'nfrunzască şi are să facă mere. — Atunci, nici să te tocmai bucuri, nici să te tocmai superi ; fără să m'aştepţi pe mine, c'oiu veni eu la Dumniata.

— Aşa oiu face; zice moşniagu cu glasul tremurînd.

— Apoi, fii sănătos moşule,

— Mergi sănătos.

Şi s'o pornit băetul spre casă; iar moşneagul ş'o făcut cruce şi s'o apucat de lucru.

* * *

Cînd o văzut părinţii că le vine băetul acasă, nu mai ştieau ce să facă de bucurie c'o scapat din mîna diavolului. Ş'o fost bucuria şi mai mare, cînd le-o aratat zapisu care l-o fost scos de la diavol.

Amu trece el poate un an doi şi Petrişor se 'nsoară.— Iacă în oraşul acela 'ntîmplîndu-se să moară popa, nu s'o găsit nime altul în locul lui măi bun, fără numai Petrişor. — La cîtăva vreme, o ajuns şi pătrupop.

Intr'o zi, o pus pătrupop 4 cai la trăsură, o luat 2 argaţi cu el şi s'o dus îm primblare.

De la întîmplarea cu nicuratu, poate că să fi trecut vre-o zece ani măi bine.

După ce-o ieşit el din oraş ş'o mers o bucată bună, ş'o dus aminte de Petrea Talhariu.

Iiii ! că eu aveam de făcut o treabă.

Şi se întoarnă repede acasă, îşi ia ce i-o trebuit lui, ca

Digitized by Google

pentru treaba preoţiei. şi să porneşte unde lasase pe Petrea Talhariu.

Da 'n zece ani, se schimbaseră locurile. Anu pe acolo era o sihlă deasă; iar popa numai prepunea locul. Curţile din pădure s'o fost răsupit.

Văzînd el că n'are să poată nimeri aşa degrabă, o împînzit argaţii: unul pe ici, unul pe colo şi mergeau înnainte.

Iată că 'ntr'o vreme, un argat o dat de-o cărăruşă şi s'o suit la deal prin sihla aceea. Cînd rădică ochii, dă de un măr aşa de frumos de nu măi avea margină; iar pe jos, nişte mere mari cît un cap de om. Cum le vede aşa de frumoase, dă să eie unul — Atunci, numai ce să aude un glas slab de supt măr: — Nu lua măăă! nu lua! Las' să vie, să iee cine le-o pus.

Era glasul lui Petrea Talhariu, care şedea şi păzia; dar aşa era de schimbat el la faţa lui şi la firea lui, că numai cît avea chip de om.

Pe argat, l-o apucat toate boalele, cînd s'o uitat supt măr, ş'o luat-o la fugă spre popa.

— Da ce-i măi! zice popa.

— D'apoi, părinte, iacă am dat de un măr, colo mai în deal; iar o matahală de supt el, nu m'o lasat să ieu mere; o zis că să lăs să vie cine le-o pus.

— Apoi, duceţi-vă acasă măi; c'aceia nu-i matahală, îi om măi, şi cu acela om am eu treabă.

Cînd o ajuns popa în deal, nu mai cunoştea pe Petrea Talhariu. Mînurile şi picioarele îi erau numai o rană, şi la faţă negru galbăn.

— Hee Petre, Petre..... mulţi te-o iertat; dar mulţi nu te-o iertat.

Merele erau sufletele celor ucişi de Petrea cu bota aceea. Merele de pe jos, erau sufletele celor ce l-o ertat; iar cele din copac, cari încă nu-l iertase.

— Dar nu te supara, Petre, c'au să te ierte ş'acelea. — Sui în măr şi scutură — zice popa.

Cînd o scuturat Petrea odată, o curs la mere, de s'o făcut alb pe jos.

— Vezi Petre, — o mai ramas mere.

— O mai ramas, părinte.

Digitized by Google

Măi scutură Petre, odată.

O scuturat ş'o picat ş'amu; dar tot o măi rămas în copac.

Îi greu Petre; nu se dau sufletele să te ierte!

Nu, parinte, nu! D'apoi oare, ce să mai fac?

Apoi să te mai sui Petrea odată, şi să scuturi cît ce-i răsputea tu, c'au să te ierte,

Şi s'o suit moşneagu, ş'o scuturat aşa de tare, că toate merele o picat; dar trei, nu.

Vezi Petre zice popa cu glas blajin toţi cîţi i-ai omorît, te-o iertat; numai tată-tu şi mă-ta şi soră-ta nu vreu să te ierte.

- D'apoi, părinte, ce să fac, să mă ierte şi ei? Ori poate nu m'o ierta!

- Ba, au să te ierte, Petre, numai de-i face ce ţ'oiu zice eu.

Da oiu face, părinte

Na bărdiţa asta şi taie spinii ieşit de porumbrel.

După ce i-o tăiet, i-o zis popa de-o făcut un gărduş dintrînşii. Lîngă garduşu aiesta, o mai făcut unu, şi puţin loc o lasat printre ele. Dacă le-o gătit de făcut, s'o aşezat popa la un capăt ş'o zis către Petrea: Fă-ţi cruce Petre, şi vină pînă la mine (printre garduşurile acele).

Atunci moşneagu ş'o făcut cruce şi matani, ş'o întrat printre spinii aceia. Cînd o ajuns la preut, o picat un măr zoap, de pâmînt.

Ei, Petre,... tată-tu te-o iertat; dar mă-ta şi soră-ta nu vrau să te ierte.

D'apoi ce să fac părinte, să mă ierte şi ele!.

Au să te ierte. Te-i mai putea duce-odată 'ncolo?

Putea, părinte.

Şi s'o mai dus odată bietul moşneag. Cînd o ajuns la cela capăt, o mai picat un măr din copac.

- Apoi Petre, te-o iertat şi mă-ta; dar soră-ta tot nu vrea să te ierte.

- D'apoi părinte,... oare nu m'a ierta şi ea?

Are să te ierte Petre. Fă-ţi cruce şi mai vină odată 'ncoace.

Moşneagu era mai numai oasele. Ş'o pornit ş'amu.

Digitized by Google

Cîtă carne să mai ţinea pe oase, cînd o mers a treia oară, toată o ramas prin spini; iară dac'o ajuns la popa, o picat şi cela măr. Ş'atunci s'o făcut o lumînare la capul lui Petrea. Popa l-o precistuit, ş-o muriit Petrea Talhariu. Şi sufletul lui s'o urcat la ceriu grăind: „Mulţămăsc şi bogdaprosti parinte că m'ai scos de la chin şi de la mare nacaz"

Şi asta-i povestea lui **Petrişor şi a lui Petrea Talhariu.**

(Auzită în sara de Sîmbătă 27 Noemvrie 1904, de la moşneagul T. M. Buchilă (de 68 ani) din Tătăruşi-Suceava.

Scrisă de A. VASILIU.

Doftorii de multe neputinţă ale omului cu ajutoriu lui Dumnezău

1. Pentru friguri.

Să scrii pe un măr dulce aceste cuvinte: † În numele tatălui şi al fiiului şi al sfăntului duh, amin †. Şi să mînînci mărul pe nemîncate.

2. Pentru urdinare.

Leşie cu cenuşă şi cu apă de stînjăn şi cu tiriiac să bea.

3. Tot pentru urdinare.

la cîrmăz cu tiriiac jumătate gram pisatu şi să pui vutcă şi scorţişoară şi să bea.

4. Pentru rîe de cai.

Zamă de varză să o fierbi cu găinaţ de găină şi să pui şi sare şi apoi să spele.

5. Pentru venin.

In luna lui August să iai o jumătaţe oca de aguridă şi să bagi un praf de zaliar şi să pui într'un salian să stea de sara pînă dimineaţa. Să o beai pe nemîncate, apoi să te primbi puţintel şi să te păzeşti să te slobozeşti.

Digitized by Google

6. Pentru sfrinţie.

Piatră neagră 9 grăunţă sa le faci ca o linte de mare şi să le pui una în cîte o stafidă şi să le înghiţi căte una în toate zilele. lar de este prostu (sic), să pisăzi căte un grăunţ din piatra caer (sic) şi alta iar aşa din piatra acră să le pisăzi şi să le pui pe o cărpă să le pui acolo la rană. lar de va fi înlăuntru la os, de să usucă omu, să bagi un dram de mălifur (sic) într'o oca de vin şi să-l beai.

7. Pentru albeaţă (la cal).

Pipotă din găină acea din lăuntru să o usuci pe vatră: să se facă praf în ochii calului de multe ori.

8. Pentru răceala ochiului.

Şorecie de o lăţcaie şi un ou să-l spargi în vârfu puţin, să-i scurgi albuşu, apoi să bagi ci scrie mai sus şi să-l astupi bine puindu-l pe lîngă foc pînă să va răscoace bine şi să-l pui în carne grasă de rămători; să o amestice şi să se ungă.

9. Cînd tuseşte omul.

Rădăcină de piper dramuri 5; rădăcină de iarbă mare dramuri 5; rădăcină de plătagine dramuri 5; rădăcină de iarba lui Tatin dramuri 5; coje de alun ca de un ban; turiţă de cea mare dramuri 5; zmochine de parale 5; roşcove 3-4, să le amesteci cu toate, să le fierbi în apă oca 2, să acoperi oala cu cocă de păine şi să fiarbă pînă va saca jumătate apa. Să scoţi apa într'altă oală şi să o lipeşti cu cocă de păine; să bea pe nemîncate.

10. Pentru omu bolnav ce nu poate dormi.

Corn de capră să pui la căpătăi şi să pisezi rădăcină de molotru şi de mărari; să-i dai să bea că prea va dormi.

11. Pentru gălciu.

Putrigaiu de salce să-l fierbi în apă şi să legi la găt.

12. Pentru pureci.

Sănge de capră neagră să strupeşti mătura şi să vor strănge toţi pe ea şi atunci ce vei voea vei face cu ei.

13. Pentru durere de şale.

Să cauţi picior de scroafă neagră şi să scoţi măduva

Digitized by Google

şi să să ungă pe şale şi pe vintrecel; iar de va fi muiere, să caute porc cine are.

14. Pentru tusă.

Gutui şi cu tămâe albă să o fierbi cu vin într'o oală nouă sara şi zama bea caldă, iar gutuea să te ungi cu ea la gât şi la piept şi la picioare.

15. Cine are întrânsul vr'o slăbăciune.

Să cauţi prin surcele rădăcină de ulm şi de mesteacăn şi de paltin, să le pisăzi foarte bine, să le fierbi şi beai zamă.

16. Pentru muerea ce nu are ţiţă.

Să ia un melci să-l fiarbă în vin şi să-l bea şi va dobândi ţiţă.

17. Iar pentru ţiţă.

Sămânţă de molotru şi cu rădăcina lui să le fiarbă cu apă şi să le bea, că va dobîndi ţiţă.

18. Pentru umflătură.

Rădăcină de şteavie roşie să o piseaze şi să o stricoare printr'o cărpă şi zamă să o bea pe nemîncate.

19. Pentru limbrici.

Corn de cerb şi sămânţă de in să le fierbi şi să le beai.

20. Pentru vărsatu.

Să iai zinzifir să-l fierbi şi să-l beai, că va eşi vărsatu.

21. Pentru durere de ochi.

Să iai brobonă de aguridă de strugure; dèia [1]) să storci în ochi; foarte bun iaste.

22. Pentru durere de inimă.

Rumeneală de un ban şi făină de grâu de un ban să le amestece şi să le bea cu olercă.

23. Cînd să p... omu în pat.

Gătu de cocoşi sălbatic să-l arzi şi să-l amestici cu apă şi să-l beai; sau boştină (sic) de rămători pe nemîncate.

1) De aceia

Digitized by Google

24. Cînd cade păru omului.

Albini de roi dintîi şi ochi de vacă neagră să pisezi bine şi să amestici cu unt; să te ungi pe cap.

25. Pentru umflătura pântecelui.

Să cauţi o ridiche neagră şi să o scobeşti în mijloc şi să o umpli de rachiu şi să-i pui pliopa la loc să stea pînă dimineaţă şi să-i dai să bea pe nemîncate.

26. Pentru mătrice

la floarea care iaste asemenea unghii găinei şi să o pisezi uscată şi să beai cu rachiu de drojdie

27. Pentru omu ce are lipitoare.

Fiarbe oţet bun cu miere şi bea de trei ori că o leapădă.

28. Cînd pute-şi omu.

Franzâ de rug să le fierbi în vin şi praj (sic) copt şi zahar să mănînce.

29. Cînd are omu piatra de noapte.

Rădăcină de nalbă sălbatică cu puţină sare să o fiarbă şi să o bea în trei dimineţi pe nemîncate.

30. Cănd nu se poate omu p....

Pelin să-l amestici cu apă şi să-l fierbi bine; să-l amesteci cu vin cald sau cu o iarbă ce să chiamă sl ă b ă n o g. să o fierbi cu apă şi cu vin şi să beai zamă cît de caldă.

31. Pentru turbare

Să scrii aceste pe o coje de păine şi să le mănînci sau să le beai:

† s † a † t † o † r † b † a † l † e † i †.

32. Pentru gălbinare.

Să iai o găină, să-i iai hierea să pui într'un păhar să-l pui să stea la steale 3 nopţi: miercuri spre joi, şi joi spre vineri, vineri spre sâmbătă; şi sâmbătă să pui întru pahar puţinică apă şi să bea un pahar, şi dumineca alt pahar, şi luni alt pahar.

33. Iar pentru gălbănare.

Să ude camaşa şi cămăşurile în apă, şi să le presare cu

Digitized by Google

cenuşă pînă cît va putea să stea şi să se îmbrace cu ele şi să le întoarcă pe dos.

34. Pentru inimă.

Rădăcină de măr păduret; rădăcină de păr păduret; rădăcină de porumbari: acestea toate să le amesteci şi să le pisezi şi să le pue într'un ibric cu apă să fiarbă şi după ce va fierbe, să-i dea caldă să bea şi va vedea ce mare folos are

35. Pentru podagraşte

Să cauţi oasă de cal mort de multă vreme şi să iai măduva ce vei găsi şi să o pui în tipare şi să measteci cu unt-de-lemn şi cu racliu de drojdie şi să ungi picioru şi să leagi cu o cărpă de in şi să stai de sară pănă dimineaţa.

36. Pentru durere de ochi.

De va fi om, să caute un cocoşi negru, peste tot şi să ia pipota şi să o spinteci şi iai peluţa cea dinlăuntru şi să o razi şi să o speli şi să curăţeşti peluţa cea galbenă, să o pui să să usuce bine şi să o pisezi; şi să razi un sămbure de cărmăz şi să pui o parte de pojiţă şi o parte de cărmăz şi să pice şi candel de cel bun curat şi să pue la ochi.

Şi cînd îi va baga în ochi, să mulgă ţiţă de la mueare în ochi.

După ce va mulge ţiţa, să ia cu o para din praful cel de pojiţă şi să presare în ochi.

37. Pentru rast.

Coje de salce să o pisezi bine şi să o măsori ca o palmă de om şi să fierbi cu vin şi să o bea în 3 dimineţi pe nemîncate.

38. Iar pentru rast.

Să fierbi prune uscate ca oca una într'o olă curată cu apă şi cu unt-de-lemn ca la 7 dramuri. Şi să fierbi prunele acoperite cu aluat de păine. Să fiarbă de dimineaţă pînă sara. Să beai zamă dimineaţa rece pe nemîncate; iar prunele să le mînănce sara, cîte vor fi într'acea olă.

36. Iar pentru rast

Să aleagă untul de lemn bun şi să-l bea tot; şi să cau-

Digitized by Google

te şi un gheocu (cic) de mare şi să pui întru olă noă ca o oca de oţăt tare să fiarbă bine cu acel gheocu. De acea să bea dimineaţa cîte puţinel.

40. Iar pentru rast.

Să pisăzi 12 dramuri de candel bun să facă praf şi să-l bea în 12 zile cîte un dram pe zi sau dimineaţa. sau sara, şi să-l bea cu vin şi cu apă. Si să fiarbă balegă fără nimic şi să pue la rast şi să pue pe balegă puţinică sare şi să leage cu o cîrpă balega şi aşa 3 zile să stea.

41. Iar pentru rast.

Scărnă de urs sau de lup să legi numai cît ţine rastu şi să stea de dimineaţă pînă sara sau şi mai tărziu. Cît va vedea că să micşorează rastu, să rîşte puţinel, apoi să-l ia să nu-l lase. Leac să fie cutăruia.

42. Pentru sînge ce iase din nas.

Să prijoni (sic) [1] sînge de cel ce cură din nas întru blid nou şi să scrii în fruntea omului cu condeiul şi să zici: „Zaliaria au fugit; oi [2] o curge, oi sîngele să stea ca piatra nemutată“ Şi să scrie acele cuvinte într'acel blid.

43. Pentru mînă scrintită sau picior.

Să iai sînge de oae şi săpun şi balegă de cal roş să le fierbi cu vin alb; să pui şi unt-de-lemn sau untură proaspătă; să oblojeşti că curînd îi va treace.

44. Pentru junghi

Miere şi usturoi şi măceaşă din măceş sălbatic să le pisăzi tote şi să le faci turtă şi să le pui la junghi, că-i va treace.

45. Pentru durere de şale şi vintrele.

Pelin şi cu trandafir, să-l fierbi cu apă şi să beai pe nemîncate şi cald. Şi de nu va treace, frunză de rug şi cu

1) Să sprijini.
2) Cred că înseamnă: ori.

Digitized by Google

rădăcină de rug să le usuci 3 zile şi să le pisăzi bine şi să le amesteci cu vin alb şi să le beai în 3 zile că-ţi va treace.

Într'alt fel: Untură de cerb şi untură de taur amestecate şi să le pisăzi şi să le pui pe o pătură şi le pui pe la vintrele, şi-ţi va treace negreşit.

(Dintr'un manuscript anterior anului 1792).

CONST. N. MATEESCU.

Descîntece

De boală de ureichi (sic) numită „năjit".

Să ia o ţavă de soc sau de cucută şi puind-o cu un capăt în ureichia bolnavului, să strigă pă celălălt capăt:

U, u, u, năjit, năjit!
Tu dă n'îi ieşi,
Eu că te-oi cinsti:
Cu cap de lup,
Cu cap de urs,
Cu cap de vulpe,
Cu cap de cîine!

(Com. Olăneşti, Vâlcea)

De soare săc.

Soare săc de dimineaţa,
Soare săc dela nămiazi,
Soare săc de peste noapte,
Soare roşu,
Soare albastru;
Soare de 99 feluri de sori,
Cu 99 feluri de surori,
Cu 99 feluri de raze,
Cu 99 feluri de cuţite,
De jungliuri,
De înţepături,
De izbituri,

Digitized by Google

De pocituri,
De fulgerături;
Să eşiţi din capul ăstui om
Cu toate razele,
Cu toate izbiturile,
Cu toate întâlniturile,
Cu toate pociturile,
Cu toate fulgerăturile,
Să vă duceţi
Unde popă nu toacă,
Cocoş nu cîntă,
Topor nu taie.
Acolo să locuiţi,
Şi să hălăduiţi,
Şi să pălătuiţi.
Pe acest om (cutare) să-l părăsiţi
Că acest om (cutare) ţipă
Şi se vaită.
Maica Precista îl auzi,
De mîna dreaptă îl luă,
Pe scară de argint îl coborî
La rîul Iordan îl duse,
Cu fulg de găină neagră îl şterse,
Cu mătură de Mărină 1) îl mătură,
Cu apă pe oichi îl spălă.
Şi rămase curat,
Luminat,
Ca de Maica Precista lasat.

(Acest descîntec se repetă de 9 ori pe rînd, cu 9 pietrecele într'o strachină cu apă).

Pentru deochiat.

Suflîndu-se şi scuipîndu-se pe capul bolnavului se spune:

Fugi deochi ca vîntu,
Peste tot pîmîntu.
Cum se despart vînturile

1) Mătură de burueni culese în ziua de sf. Maria.

Digitized by Google

Peste toate cîmpurile,
Aşa să se desparte deochetele
Din crerii capului,
Din faţa obrazului,
Din zgîrciu nasului,
Din oichi,
Din gene,
Din sprincene,
Din dinţi,
Din măsele.
Să rămîie (cutare) curat,
luminat,
Ca de Maica Precista lăsat.

(Com. Olăneşti Vălcea)

De bube dulci.

Să ia baligă de vacă şi tingînd în bube, zice:

Jupînească cîrstinească,
Pune masă de matasă;
Toate bubele le chemasă,
Toate bubele dulci nu le chemasă.
Ele rău să mîniară,
Din rădăcină să uscară
Şi din vîrf să aplecară.

(Baliga se va lipi apoi pe sobă) (Com. Olăneşti-Vălcea).

Culese de CONST. N. MATEESCU.

Digitized by Google

TABLA DE MATERII

Vol. X

BOTANICA. — Iarba fiarelor *(Sim. Fl. Marian)*, p. 8.

CÎNTECE, culese de: *M. Adameşteanu*, 30; *C. P. Canavea*, 28; *N. Cîrstea*, 49, 95; *V. Costăchescu*, 30; *M. Lupescu*, 32, 51, 103; *S. Mihailescu*, 31; *A. Cristu-Popescu*, 29; *I. T. Popovici*, 32; *V. Sala*, 31: *A. Şelaru*, 27; *Toma Valareanu*, 30.

DESCÎNTECE. — De pureci, 19; De dambla, 20; De năjit 21; De bube dulci, 21; De roşaţă, 22; De deochiu, 24, 108; De bubă, 25, 92 105; De întorsuri, 25, 108; De boala copiilor, 44; De trînji, 45; De rîmnă, 45; De dragoste, 46; De rînză, 47; De mătrice, 91; De şarpe, 91, 106; De întimpinat, 91; De brîncă, 92, 106; De izdat, 92, 107; De soare sec, 93, 107; De cuţit, 105; De scrisă, 108: De friguri, 109; De obrinteală, 109; De izbitură 110; culese de *Hristian Ţapu*; De rosuri, 43; De beşică, 44; — culese de *V. Sadoveanu*; De mână, 94 — cules de *A. Vasiliu*; De boală de urechi, 144; De soare săc, 144; Pentru deochiat, 145; De bube dulci, 146, culese de *C. N. Mateescu*.

MEDICINĂ POPULARĂ. — *Const. N. Mateescu*. Insemnare de multe leacuri la oameni bolnavi, 57; Doftorii de multe neputinţă ale omului cu ajutoriu lui Dumnezău, 138; de *Gh. T. Kirileanu*:

TRADIŢII, LEGENDE. — *Bocet*, (Al. Vasiliu), 83, *Colindă*, (Şt. St. Tuţescu), 10. Cum se făcea şezătoarea în Tătăruşi mai înainte vreme (A. Vasiliu), 8; Pricolici (I. Moisil), 85; Doamne fereşte de năpaste (L. Mrejeriu), 85; Numărătoarea ţiganilor (D. Mihalache), 86; Sfîntul Spiridon (Şt. St. Tuţescu); 88; Despre un Ruginesc prins de tatari: Tîrgul Slatinei; Maica Domnului şi Trifu; Moaşa lui Christos (Tudor Pamfile), 89-90.

Pluguşor — (A. Vasiliu) 83.

Injurături — (Tudor Pamfile), 48.

Digitized by Google

POVEŞTI. — Povestea sfîntului Neculai (M. Lupescu) 167; Pe cercatele (M. Lupescu), 110; Petre Petrişor şi Petrea Tălhariu (A. Vasiliu), 129.

TEXTE VECHI. — Un vechiu calendar manuscript, 1785-1798 (Gh. T. Kirileanu).

DIVERSE. — Simeon Fl. Marian (Liviu Marian), 3; O chestie de folklor (Artur Gorovei), 11; Insemnări (Artur Gorovei), 77; Societatea folkloriştilor din România, 74.

BIBLIOGRAFIE: 55, 80, 128.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prețul 3 lei

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

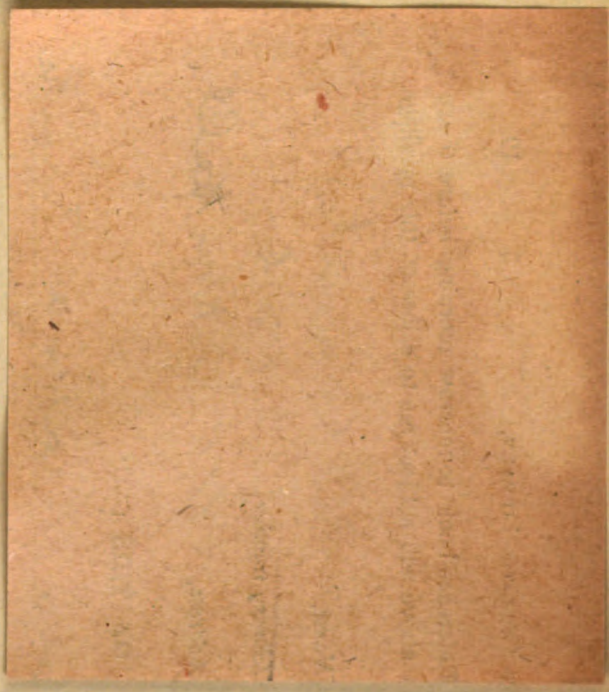

Digitized by Google

Digitized by Google

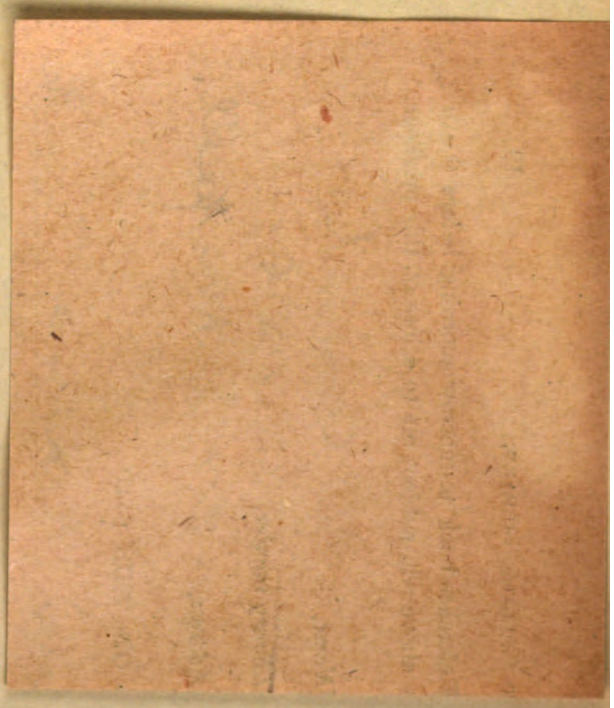

Digitized by Google

Digitized by Google